A ¶CLARISSIMI ARTIVM ET S. Theologiæ doctoris fra. Dominici de Flādria sacri Ordinis fra. Prędicat. In commentaria Di. Thomę Aquinatis super lib. Posteriorū Analeticorū. Aristote. Ad frat. Ambrosiū de Alemania eiusdē ordinis Quæstiones perutiles fœliciter incipiunt.

PROHEMIVM.

CONSIDERAVImus sæpenumero frater Ambrosi charissime, pp ignorantiā scię libri Posteriorū, quæ oīum aliarū ianua est & ancilla, nouitios in schola Doc. S. plurimum impediri. Eorū
B igitur vtilitati vestroq; desiderio pũidere cupiens ad laudem & gloriam Saluatoris Domini nostri Iesu Christi eiusdēq; profūdissimi discipuli. s. Doctoris sancti, Diui Thomę de Aquino, vt pariter cum eis deuotas alas vestras facilius ad altissimā sciarum sapiētiā in posterū extendere valeatis, tentabimus cū cōfidentia diuini auxilij, eo ordine quo prefatus. D.S. in suis cōmentarijs pcedere dignatus est, omissis varijs alioꝝ opinionib⁹, ea quæ ad libros Posterioꝝ perinent, breuiter enucleare. Et vt intētio nr̄a sub aliquibus certis limitibus cōprębendatur: in pn̄ti opere duæ erunt partes principales. ¶In prima parte erit declaratio eorū, q̄ in scripto sunt. D.S. ¶In secūda parte adducent problemata quæ sunt inter. D.S. & alios doctores circa hos libros Posterioꝝ. ¶In prima parte duplex occurrit cōsideratio. ¶Prima erit de his, quæ tanq̄ pręambula requiruntur ad hanc sciam in communi. ¶Secunda erit de cōsideratis in hac scia in speciali, quæ incipiet ibi, in Doctore Sancto. Alijs autem partibus logicæ prætermissis. ¶Circa primum tria sunt considerāda. ¶Primo nāq; considerandū est de necessitate scię
G sermocinalis siue rationalis, quæ logica dr̄. Et hæc in prima parte primæ lectionis. D.S. Secundo de diuisione eiusdem: ibi. Oportet ergo logicę partes accipere &c. Tertio de qualitate et conditione huius scię in cōi. Et hoc vbi supra in. D.S. & præcipue ibi, pars autem logicę quę primo deseruit processui &c. ¶Circa primū quęrunt quatuor. ¶Primo vtrum ad diuersos actus humanos faciliter & ordinate perficiendos requirant diuersę artes & scię. ¶Secundo si ad directionem actuum rōnis requirat aliqua scia, vtrū talis scia dicat logica. ¶Tertio vtrū talis scia, quę logica dr̄, sit circa actum rōnis, tanq̄ circa propriā mām. ¶Quarto vtrum talis scia conuenienter dicat ars artium.

¶Qō prima primi lib. Poste. Arist. De necessitate & vtilitate scię rōnalis, siue sermocinalis: ibi i. D.S. Sic
Lec. 1. dicit Phs, qđ est principiū pbemij eiusdē. Artic. pri.

Argumētū primum. AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q ad directionem actuum humanorum nō necessario requirantur diuersæ artes & scię. ¶Nam sicut homines ordinantur ad finem: ita & alia animalia.
D Sed ad hoc q actus aliorum aīalium ordinētur in finem, non requiritur ars aut scia, cum intellectum nō habeant, ergo vr̄ q etiam ad directionem actuum humanorum in determinatum finem non requirant diuersæ artes & scientiæ. ¶Præterea gubernare aliquē nihil aliud est q̄ dirigere ipsum in finē vt probat. D. S. in prima parte. q. 130. quasi per totā. Sed Deus gubernat oīa, vt ibidē pbat: ergo dirigit oīa in suū finē, & p cōsequēs frustra requirunt ad hoc artes & scię. (Secūdum.)
¶Præterea id quod necessario tēdit in aliquid, non indiget aliquo extrinseco: vt ordinetur ad illud. Sed omnes actus humani necessario tendunt in vltimum finem, quia nihil est quod vltimum finem possit non appetere. Igitur idem quod prius. (Tertium.)
¶Præterea si artes & scientiæ diuersæ requirerentur ad hoc, vt actus humani dirigerētur in finē, sequeret q vetula scias ignorans, non posset consequi vltimum finem: pn̄s est erroneum. Igit & aīs. Patet pn̄a, quia necessarium est, sine quo aliquid impossibile est esse: vt elicitur ex. 5. Metaphy. (Quartum.)
¶Sed in ꝯrium est. D.S. in principio primę lectionis huius libri dicēs. Inde est q ad actus humanos faciliter & ordinate perficiendos diuersæ artes deseruiunt. Hæc ille.
Cōclusio. ¶Respondeo dicendum q ad hoc q actus humani ad debitū finem perueniant, necessario requiruntur diuersæ artes & sciæ ad eorū directionem.
E Probatio. Quod sic probatur fm. D.S. vnica rōne, quæ talis est. ¶Nam homo in suis actibus dirigit iudicio rōnis ordinātis actus in debitum finem. Sed homo in suis actibus conuenienter dirigi non pōt iudicio rōnis, nisi mediantibus diuersis artibus & scientijs: ergo ad actus humanos faciliter & ordinate perficiendos diuersę artes & sciæ deseruiunt. ℣Primam probat. D.S. auctoritate Phi in prohemio Metaph. vbi dicit, q hoīum genus arte & rōnibus viuit, volēs p hoc innuere pprium hoīs, in quo ab alijs aīalibus differt. Alia. n. aīalia quodam naturali instinctu ad actus suos agūtur: sed homo in suis operibus iudicio rōnis dirigit. Et sic maior est vera. ℣Mediam vero sic probat. Nam nihil aliud ars esse vr̄ q̄ quædam rectitudo rōnis, qua p determinata media ad determinatum finem actus humani perueniant: ergo hō conuenienter dirigi non pōt nisi mediātibus [illegible] diuersis & scientijs. ¶Prædictam autē co[illegible] cū probationibus eiusdē innuit. D.S. [illegible] primę lectionis huius libri: vbi sic ait, sic[illegible] Aristo. in. 1. Meta. Hoīum genus arte & rōnib viuit etc. vsq; ibi
F exclusiue. Ratio autē nō solum dirigere pōt &c. Circa hāc rōnem sic procedit. D.S. Primo ponit pbōnē maioris. s. in principio. Secundo ponit maiorē: ibi, Homo autem &c. Tertio ponit cōclusionē: ibi. Inde est &c.
Prima discipuli instantia. ¶Sed ꝯ aliqua quæ dicta sunt instabat discipulus dicens. Sine vita nullum animal habet esse, cū viuere viuentibus sit esse eius, vt habet in. 2. de Aīa. Si ergo hoīum genus arte & rōnibus viueret, sequeret q non haberet esse sine artibus, pn̄s est manifeste falsum: ergo & illud ex quo sequit.
Secunda. ¶Prætetea ars est ipsa ratio rerum, vt patet per Tullium: qui dicit q ars est recta ratio reꝝ a nobis factibiliū, ergo vr̄ esse male dcm̄, q ars sit rectitudo rōnis.
Respōsio ad primā instan. Viuere triplex. ¶Dicēdū primo q viuere siue vita pōt accipi tripl'r fm q innuit. D.S. in prima scdę. q. 3. ar. 2. ad primum. q. 56. i. primū. pri ma. q. 18. 2. o. q. 54. i. scdm. & in. 2. de Aīa, & in pohemio Metaph. vnomodo p esse viuentis. Et sic procedit argumētum, videlicet q sine tali viuere animal non potest esse.
Secundo. Secundo mō accipit viuere pro operatione vitali. Qñ. n. aliquis facit operationes vitales dicimus eum viuere: quibus cessantibus dicit mori.

Tertio. Tertio modo accipitur vita pro principio directiuo
G operationum vitaliũ. Et sic accipit̃ viuere in ꝓhemio
Metaphy. & in pñti lectione: cũ dr̃ ꝙ hoĩum genus
arte & rõnibus viuit, qa ꝑ artẽ homo dirigit̃ in agen-
dis, vt patet ꝑ. D. S. scd͡a scd͡ç. q. 19. ar. 7. in corpore:
vbi sic ait. Initium artis ẜm eius essentiam sunt prin-
cipia, ex quib⁹ procedit ars. Initiũ autẽ artis ẜm eius
effectum est vnde incipit ars operari: sicut si dicamus
ꝙ principium artis ædificatiuç est fundamentũ: quia
Dubium. ibi incipit ædificator operari. Hæc ille. ¶ Contra, qa
accipiẽdo artem pro principio directiuo operationũ
solum: ars sic conuenit artificibus, cũ ars sit de factibi
libus per artem: vt dr̃. 6. Ethicoꝝ. Si ergo accipitur in
prædicta probatione ars pro principio operationis,
non vr̃ verꝝ erit ꝙ hoĩum genus viuit artibus: sed so
lum ꝙ genus artificum viuit artibus. Et sic prædicta
Responsio. conclo non debite probabitur. ¶ Dicendum ꝙ ars
Ars dupl͛r. põt accipi dupl͛r. ⁋ Vnomodo proprie ẜm ꝙ distin-
guitur ꝯ prudentiã & ꝯ alios habitus intellectuales,
ẜm. s. ꝙ est recta rõ rerum a nobis factibiliũ. Et sic nõ
Secundo. accipit̃ hic. Et sic argumentũ procedebat. ⁋ Alio mo
do accipitur ars cõiter, vt se extendit ad oẽs habitus
H intellectuales. Et sic conuenit nõ solũ artificibus: sed
omnibus hominibus aliquẽ habitum intellectualem
Responsio hñtibus. Et isto modo accipit̃ hic. ¶ Dicendũ secun-
ad secundũ do: ꝙ ratio põt accipi dupl͛r. ⁋ Vnomodo pro poten
Rõ dupl͛r. tia rõnali discursiua. Et sic ars non dr̃ ratio, sed rõnis
rectitudo: vt in proposito dcm̃ est. ⁋ Alio modo acci
pitur ratio ꝓ habitu directiuo rõnis. Et sic accipitur
ratio dum dr̃ ꝙ ars est recta ratio reꝝ. i. habitus dire-
ctiuus rõnis: vnde argumẽtum laborabat in æquiuo-
Ordinari in co. ¶ Ad primũ igit̃ dd͡m ꝙ dupl͛r aliquid ordinat̃ ad
finẽ dupl͛r. finem: vt dicit. D. S. in. 12. q. 1. ar. 2. ⁋ Vno modo pro
prie tanꝗ̃ seipsum mouens ad finem. Et sic sola crea-
tura intellectualis ordinat̃ in finẽ. ⁋ Alio mõ cõiter
non tanꝗ̃ seipsum mouens, sed tanꝗ̃ motũ ab alio.
Et isto modo bruta animalia ordinant̃ in finẽ: homo
aũt operatione naturali et aĩali ordinatur sil͛r ab alio,
sed operatione humana ordinatur a seipso in finem:
vt patet ibidem ar. primo. Non est ergo sil͛s ratio de
homine & de brutis: quãuis moueant̃ in finem, quia
Primũ dire diuersimode hoc eis conuenit. ¶ Ad secundũ dicen-
ctiuũ ope. dum ꝙ duplex est principium directiuũ operationis
humanæ humanæ. ⁋ Quoddam est principiũ quod. ¶ Et illud
duplex. est duplex. s. remotũ & vl̃e qđ est ipse Deus. ⁋ Aliud
est particulare & ꝓximum. Et illud est homo agens.
I ⁋ Aliud principiũ directiuum quo. ¶ Et illud est du-
plex. ⁋ Nam quoddam est principiũ directiuũ opera-
tionis nãle & remotũ quantum ad esse. Et tale est po-
tentia, quæ est principiũ operandi. ⁋ Aliud est princi
pium directiuum non nãle: sed superadditum & pro-
pinquũ & immediatũ & quantũ ad bene esse & con-
gruentiam operationis, & tale est ars, vt patet per. D.
S. in. 4. Sententiarũ. di. 4. q. 1. ar. 1. q. 1. c. post mediũ,
vbi sic ait, Potentia est qua possumus aliquid simpli-
citer: sed habitus est quo illud possumus bene vel ma
le. Et. 4. sñiarũ di. 49. q. 1. ar. 2. sic ait. Potẽtia est prin-
cipiũ actus quo ad subam ei⁹: sed habitus quo ad for-
mam & perfectionẽ actus dr̃ esse principiũ actus, hęc
ille. Et. 1. di. 3. q. 5. quintum. 2. di. 24. q. 1. 1. c. dicit ꝙ
habitus ꝓprie est qualitas informans aliquã potentiã
vel principiũ eliciens actũ: hæc ille. Licet ergo Deus
sit primum principium efficiens directiuũ, tñ ars est
principiũ proximum, non quod, sed quo, vt dcm̃ est.
¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ vltimus finis hominis põt ac-
cipi dupl͛r: vt dicit. D. S. in prima. 2. q. 1. ar. 7. ⁋ Vno
modo pro ratione ipsius vltimi finis. Et sic oẽs actus
humani necessario tendunt in vltimum finẽ. ⁋ Alio K
modo accipitur pro re in qua ratio vltimi finis repe-
ritur. Et sic non necessario tendunt in vltimũ finem.
Aliqui. n. posuerũt vltimũ finẽ consistere in volupta
tibus: alij in honoribus, et hmõi, vt patet. 1. Ethicoꝝ.
Vel dicendum ad maiorem ꝙ illud qđ necessario tẽ-
dit in aliquid, non indiget aliquo extrinseco creato:
quo ad esse, sed bene indiget quo ad bene esse. Oẽ tñ
creatũ quod tendit in aliud tanꝗ̃ in finẽ siue necessa-
rio siue contingenter, indiget aliquo exteriori dirigẽ
te increato. s. Deo, quia talis necessitas habet causam
sui esse, & depẽdet quãtũ ad esse & fieri ab ipso Deo.
¶ Ad vltimum dicendũ ꝙ duplex est necessitas ẜm
Phm. 5. Metaphy. ⁋ Quædã est necessitas absoluta.
¶ Et hæc est duplex. ⁋ Quædã est quæ sumit̃ a cã for- Necessitas
mali: vt triangulũ necesse est hr̃e tres angulos. ⁋ Quę- duplex.
dam est quæ sumit̃ a cã materiali: vt ꝙ oẽ cõpositũ ex
ꝯtrijs necessario sit corruptibile. Alia vero est necessi-
tas conditionata. ¶ Et talis est duplex. ⁋ Quædã est
conditionata ex conditione agentis: quæ dr̃ necessi-
tas coactionis, quę quidẽ sumit̃ a cã efficiente. Dũ. n. L
aliquis cogit̃ aliquid facere ꝯ voluntatem, dr̃ necessi-
tari. ⁋ Alia est necessitas cõditionata: quæ sumitur a
fine. ¶ Et talis est duplex. ⁋ Quædã est necessitas sim-
pliciter dicta, qñ. s. est aliquid sine quo res nullo mõ
põt esse: sicut si homo velit viuere, necessarium est vt
habeat cibũ. ⁋ Alia est necessitas congruentię: qñ. s.
aliquid est sine quo res põt pertingere ad finẽ, non tñ
debito & congruo mõ, vt siquis vellet itinerare ꝑ. 5.
miliaria ꝑ vnã horã, necesse est ꝙ habeat equũ, nõ q̃-
dem simpl͛r, sed vt cõgrue & debite ambulare possit.
Necessariũ autẽ sine quo nõ, vel absolute, aut simpl͛r,
est quod est impoẽ nõ esse: non autẽ sine quo, sed nõ
bene vel nečium cõgruentię: sed est sine quo res con-
grue nõ põt esse. Ars igit̃ nečio requirit̃ ad vitã huma
nã nõ necessitate absoluta vel nečitate simpl͛r dicta,
sed nečitate cõgruẽtię, qa licet iperfecte sine arte vita
hoĩs possit ordinari in finẽ, nõ tñ cõplete & debito &
congruo modo, sicut dcm̃ est, vñ arg. nullum est.
¶ Ibi. Rõ autẽ nõ solũ in ꝓhemio. S. D. ¶ Artic. II.
¶ AD SECVNDVM sic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ ad di-
rectionẽ actuũ rõnis non requirat̃ aliqua determina- Primũ ar-
ta scĩa q̃ Logica dr̃. ¶ Nã rõ nõ solũ est directiua alio- gumentũ.
rum actuũ, sed ẽt suoꝝ: vt dicit. D. S. in lr̃a, ergo prę-
ter rõnẽ nõ requirit̃ alia ars ad directionẽ actuũ pro- M
priorũ. Frustra. n. fit ꝑ pl͛a, quod põt fieri ꝑ pauciora.
¶ Præterea idem vr̃ esse principiũ directiuũ aliorum Secundũ.
actuũ hoĩs & ꝓpriorũ actuũ rõnis. Sed non est nečia
determinata scĩa, q̃ Logica dr̃, ad directionẽ actuum
alioꝝ, vt ipsius manus, vel ocl͛i, & sic de sil͛ibus: ergo Tertium.
idem quod prius. ¶ Præterea illa scĩa, quæ est aliarũ
rectrix & gubernatrix habet dirigere rõnem in suis
actibus, quia dirigere pertinet ad scĩam archirectoni-
cã, vt dr̃ in ꝓhemio Metaph. sed Metaphysica ẽ alia-
rum sciaꝝ gubernatrix: vt ibidẽ deducit. D. S. ergo
Metaphysica est illa scĩa, quæ est directiua scĩa opera
tionum rõnis & nõ logica. ¶ Sed in ꝯtrium est. D. S.
in lr̃a. d. Eadẽ rõne ars quædã necessaria est, quæ sit
directiua ipsius actus rõnis, ꝑ quã homo in actu ipso
rõnis, ordinate, faciliter, & sine errore ꝓcedat. Et hęc Cõclusio.
est Logica: hęc ille. ¶ Rñdeo dicẽdũ ꝙ nečia est quę-
dam scĩa, quę est directiua ipsius actus rõnis, vt per eã
hõ in ipso actu rõnis ordinate, faciliter, & sine errore Probatio
procedat, quę quidẽ scĩa dr̃ Logica: primã partẽ pñtis primę par
cõclõnis ꝓbat. D. S. tali rõne. Sicut rõ de actu manus tis conclu-
aut aliaꝝ partiũ hoĩs rõcinatur: ita et de proprio actu sionis.
suo rõcinatur, cuius est directiua. Sed ex hoc ꝙ rõ de

actu

A actu manus rõcinatur, adinuenta est ars ædificatoria aut fabrilis, per quas homo facilr, & ordinate, hmõi actus exercere põt: ergo a silĩ ex hoc ꝙ ratio de ꝓprio actu ratiocinatur, necessaria est aliqua ars, quæ sit directiua ipsius actus rõnis: vt ordinate in suis actibus procedat. Q. autẽ ratio de proprio actu ratiocinetur, cuius actus est directiua, probat sic. D. S. qa propriũ est intellectiuę partis, vt in seipsam reflectat. Nã intellectus intelligit seipsum. Silr ratio de suo actu ratiocinari põt. Vnde ratio nõ solũ dirigere põt inferiorũ

Probatio secundę. partiũ actus: sed ẽt est suijpsius directiua. ❡ Secũdam autẽ partẽ prędictę cõclonis probat. D. S. tali medio. Nã Logica dr rõnalis scia non solũ ex hoc ꝙ est ſm rõnẽ, qa hęc est oĩbus artibus cõis: sed ex hoc ꝙ est circa ipsum actũ rõnis, ergo illa sciẽtia, q̃ est actuũ rõnis

Prima instan. Discip. directiua, est ipsa logica. ❡ Sed in ꝯrium instabat discipulus. d. Dirigere est actus rõnis. Si ergo logica esset directiua actuũ rõnis, sequeret ꝙ esset directiua di

Respõsio. rectionis, qd est falsum, qa sic esset ꝓcedere in infinitũ in directionibus rõnis. ❡ Dicendũ ꝙ rõ est directiua directionis, nõ quidẽ ꝑ aliquã aliã directionẽ, sed vna & eadẽ directione dirigit alios actus eius, & ipsum dirigere: nõ quidẽ directe, sed reflexe. Dirigere. n. non

B est proprie ille actus rõnis qui dirigit, sed quo aliquis

Secũda. actus dirigit. ❡ Præterea idẽ discipulus sic arguebat. Simpliciũ terminoꝝ appręhensio est actus rõnis. Et tñ logica non est necessaria, neq; requirit, vt vr ad directionẽ talis actus: ergo saltẽ non est vlr veꝝ ꝙ logi-

Respõsio. ca sit directiua oĩum actuũ rõnis. ❡ Dicẽdũ ꝙ ipsius rõnis ꝓprie est discurrere ab vno in aliud. Et inde est ꝙ homo dr rõnalis, qa intelligit ꝑ discursum. Angelus vero dr intellectualis & nõ proprie rõnalis: vnde logica proprie dr directiua actuũ rõnis ſm ꝙ ratio discurrit ab vno in aliud. Ea ꝯñti tñ est ẽr directiua appręhensionis terminorũ simpliciũ non absolute, sed ſm ꝙ sunt ordinabiles in propõnibus & syllis, aut ẽr ſm ꝙ sunt ordinabiles ſm sub & supra ĩ aliqua linea prædicamentali. ❡ Ad primũ igit dicendũ ꝙ duplex est principium directiuũ, videlicet quo ad esse et quo ad bene esse. Ratio. n. est directiua suoꝝ actuum quo ad esse. Sed non põt bene & ordinate facilr & prompte dirigere suos actus sine habitu. Vnde in directione actuum eius requirit habitus qui est scia. ❡ Ad se-

C cundum dicẽdum ꝙ idẽ est principiũ directiuũ remotũ oĩum actuũ rõnis, videlicet ipa rõ: sed diuersa sunt principia directiua ꝓpinque, videlicet diuersi habitus & scię. ❡ Ad tertiũ dicendũ ꝙ Metaph. est gubernatrix sciaꝝ realiũ. Logica vero dr directiua q̃tũ ad rõcinationes & intentiones rõnis. Vñ logica dr scia scientiaꝝ ad omniũ methodoꝝ principia viã hñs.

❡ Ibi. Quæ non solum rationalis est: in prohemio. S. D. ❡ Articulus tertius.

❡ AD TERTIVM sic procedit. Vr ꝙ logica non sit circa actum rõnis sicut circa ꝓpriam materiã.

Primum. Nã actus rõnis non habet materiã ex qua cũ nõ componat ex materia & forma. Oportet ergo ꝙ si sit materia ꝙ sit materia in qua ipsius logicæ, aut mã circa quã. Non primũ qa logica est in anima subiectiuę & non in actu rõnis: ergo anima est materia, in qua logicę & non actus rõnis. Silr actus rõnis non põt esse mã circa quã logicę, qa habitus & actus eius referunt ad idẽ obm & ꝑ ꝯñs ad eandẽ materiã circa quã dr obiectũ sciæ. Sed actus scię logicalis nõ habet pro materia circa quã ipsum actũ rõnis. Alias idẽ esset obm & actus eiusdẽ habitus: ergo Logica nõ versat circa actũ

Secũdum. rõnis sicut circa obiectũ. ❡ Pręterea act9 alicuius potentiæ nõ põt esse obiectũ eius, neq; ecõuerso, vt probat. D. S. 12. q. 1. ar. 1. ergo actus rõnis nõ põt esse obiectum ipsius rõnis, & ꝑ consequẽs neq; ipsius logicę

D quæ est directiua actuũ rõnis. ❡ Præterea ſm. D. S. Tertium.

in. 4. Metaphy. & in tractatu de genere, ens rõnis est obiectum logicę: ergo non est actus rõnis, patet cõsequentia, quia obm est illud in quod vltimum terminatur potentia. ❡ Sed in ꝯrium est. D. S. in lec. dicẽs. Quæ quidẽ logica non solũ rõnalis est, ex hoc ꝙ est secũdum rõnem, qd est oĩbus artibus cõe: sed ex hoc ꝙ est circa ipsum actũ rõnis sicut circa propriã materiã: hęc ille. ❡ Respondeo dicendũ ꝙ actus rõnis põt Respõsio.

considerari duplr. ⁋ Vno modo formalr: videlicet ꝑ Actus rõnis duplr.

ipsa operatione intelľs ſm se & absolute considerata. Et isto mõ logica non est circa actum rõnis, sicut circa ꝓprium obm. ❡ Cuius rõ est, qa obm alicuius scię est illud, in quod vltimo terminat scia. Sed act9 rõnis formaliter & ſm se consideratus non est vltimus terminus logicæ, quia ille actus ordinet ad ens rõnis obiectiue: igitur &c. ⁋ Alio modo actus rõnis põt considerari obiectiue aut naturaliter, videlicet pro eo qd causatur ꝑ ipsam operationẽ intelľs ĩ anima. s. ꝓ ente Cõclusio.

rõnis. ❡ Et isto modo logica est circa actũ rõnis sicut circa ꝓpriã materiã, siue circa ꝓprium obm, vt patet ꝑ

E D. S. in primo huius, le. 20. vbi sic ait. Et qa circa oĩa quæ sunt, habet negociari rõ, logica autẽ est de operationibus rõnis, logica ẽt erit de his, q̃ cõia sunt oĩbus i. de intentionibus rõnis, quę ad oẽs res se hñt. Non autẽ ita ꝙ ipsa logica sit de ipsis rebus cõibus sicut de subtis. Considerat. n. logica sicut subm syllm, & enũtiationẽ & prędicatum aut aliquid hmõi. Hęc ille formaliter, vt patet ẽr ꝑ. D. S. 1. Sẽtentiaꝝ, dis. 33. ar. 1. ad tertium, vbi dr ꝙ rõ dr duplr. ⁋ Vno mõ id, quod est Ratio dupliciter.

in rõcinante. i. actus vel potentia. ⁋ Scdo mõ vt ẽ nomen intentionis. s. diffinitio, argumentatio. Et in. 4. ꝯ Gẽti. c. 11. co. 2. sic ait. Alię sunt scię de reb9: alię de intentionibus intellectiuis: hæc ille. Quod sic patet. Quia illud est subm alicuius scię qd est cõissimum in aliqua scia consideratum: primo notũ, non transcendens metas illius scię, ad qd oĩa in tali scia principalr considerata hñt ordinẽ & attributionẽ, vt patet ꝑ. D. S. in prohemio ꝓtimi sniaꝝ. Sed ens rõnis est hmõi in logica, vt patet discurrenti ꝑ singulas partes. Nam ens rõnis est cõissimum consideranuũ in logica, et de

F eo in nulla alia scia consideratur. Ad ipsum ẽt oĩa reducunt. Nã oĩa, q̃ in logica considerant, aut sunt entia ꝑ primã operationẽ rõnis appręhensibilia, aut per scdm, aut ꝑ tertiã: igit &c. Idẽ patet ꝑ. D. S. in. 4. Metaphy. vbi sic dicit. Ens rõnis est ꝓprium subm logicę, & hmõi intentiones intelligibiles entibus naturæ æquiparant: hæc ille. Idẽ patet ꝑ Plim. 4. Metap. vbi dicit ꝙ dialectica & prima phia eandẽ subinduũt formam, & sic in subto æquiparant. Vnde sicut Meta. habet ens reale creatũ cõe ꝓ obozita logica habet ens de quo põt fieri rõcinatio ꝓ obto, qd est ens rõnis. Notãdum

❡ Pro cuius declaratione maiori. Primo aduertẽdũ primum.

est ſm. D. S. in prohemio primi sniaꝝ, ꝙ tres sunt cõ 3. condi.

ditiones subti attributionis alicuius scię. ⁋ Prima est subti attributionis.

ꝙ quęcunq; sunt considerata in illa scia, debet contineri in subto. ⁋ Scda est ꝙ cognitio subti principalr intendat in illa scia. ⁋ Tertia conditio est ꝙ ꝑ subm distinguat scia ab oĩbus alijs, qa scię secant quẽadmodum & res, vt patet in. 3. de Aĩa: hæc ille. Cũ igit prędictę condõnes cõueniant enti rõnis in logica, sequit Notãdum

ꝙ ens rõnis erit subm. ❡ Considerãdum est vlterius secũdum.

ſm. D. S. in. 4. Metaphy. ꝙ ens est duplex. s. ens nãę, Ens duplex.

& ens rõnis. Ens autẽ rõnis dr ꝓprie de illis intentionibus, quas rõ adinuenit in rebus consideratis, sicut

G intentio generis & speciei & filium, quæ quidē non inueniunt in re⁊ natura, sed consideratiōnem rōnis consequunt. Et hmōi. s. ens rōnis est pprie subm Logicæ. Hmōi autē intelligibiles intentiones entibus naturæ æquiparant eo φ oīa enna naturæ sub consideratione rōnis cadunt. Et ideo subm Logicæ ad oīa se extendit de quibus ens prædicat. Vnde contingit φ subm Logicę æquiparat subto primæ Phię, quod est ens naturę. Hæc ille formaliter. Idem dicit. D.S. in tra. de Natura generis, quasi de verbo ad verbum. ℭ Ex quo patet solo illius argumenti, cum sic arguit. Subm Logicæ æquiparat subto Metaphy. sed subm Metaphy. est ens reale: ergo subm Logicę est ens reale, & non ens rōnis. Non. n. est intelligendū φ subm Logicę æquiparet subto primę Phię sm identitatem, sed sm extensionē considerationis, vt dcm̄ est. ℭ Cōsiderādum est vlterius. 3. φ triplex est subm in aliqua scia. s. cōissimum, cōe, & spāle. ℭ Cōissimū subm in Logica est ens in cōi, vt se extendit ad ens reale, & ad ens rōnis. ℣ Cōmune vero quod vocat subm attributionis est ens rōnis, quod habet fundamentum in re mediante conceptione intellectus. ℣ Sed speciale dr̄ principalior pars subiectiua subti. Et sic argumētatio dr̄ subm Logicę spāle. Nā sicut in Metaphysica pars subiectiua principalis ipsius entis, quæ est subā nō est subm attributionis Metaphysicæ, cū non oīa considerent sub rōne formali subę, sed entitatis: ita in Logica argumentatio non est subm attributionis, cū nō oīa cōsiderent sub rōne formali argumentationis ratiocinabilitatis: vel alicuius hmōi, quæ sit ratio formalis entis rōnis tanq̄ subti totius Logicæ, cum etiā sub tali rōne formali subm prædicet de oībus, que cadunt sub tribus operationibus intellectus, & tale subiectum totius sciæ sub tali rōne 5cta debeat esse ēt in partibus subm, sicut ens mobile 5ctum ad formā vel ad vbi &c. Sed argumentatio non est hmōi. Non. n. est dicendum sicut dicit Versoris albertizando φ argumentatio sit subm attributionis Logicę, quia vt dictum est sm Pħm, subm Logicæ ad oīa se extēdit, de quibus ens rōnis prædicat. Sed ens rōnis non solum prędicat de his, quibus attribuit argumentatio: sed ēt de his quib⁹ attribuit diffō & cōpō siue diuisio. Ideo ens rōnis & non argumentatio drbet esse subm attributionis Logicę. Ad primum igit dicendū φ triplex est materia. s. ex qua, in qua, & circa quā. ℣ Materia ex qua dr̄ altera pars totius compositi, sicut paries est materia, ex qua domus fit. ℣ Materia vero in qua est subm in quo est aliquod accñs: sicut paries ē materia in qua albedinis. ℣ Sed materia circa quā, est obm alicuius potentię siue habitus: circa quod talis potentia versat vel habitus, sicut color dr̄ materia circa quā ipsius visus. Logica vero cū non sit res materialis nō habet mām ex qua, sed habet mām in qua, quæ est aīa, & mām circa quam: quę est ens rōnis aut actus rōnis. Scdo mō supra posito consideratus, & nō primo mō vt argumentū voluit. ℭ Ad alia duo argumēta patet solo ex dictis, qa pcedunt de actu rōnis primo mō accepto, & non scdo modo, sicut declaratum est.

Notādum tertium.

Subm sciē triplex.

H

I

Materia triplex.

ℭ Ibi. Et ideo dicitur ars artium ī in prohemio Sancti Doctoris. ℭ Articulus quartus.

AD QVARTVM sic pcedit. Vr̄ φ Logica nō debeat dici ars artiū. ℭ Nā illa scia, q̄ gubernat alias, dr̄ esse ars artiū. Sed Metaphysica est gubernatrix oīum alia⁊ sciarum. Igit Metaph. est ars artium, & non Logica. ℭ Pręterea oīs grūs reflexus supra suū ntūm importat excellentiā. Si ergo Logica esset ars artiū, seqret φ esset nobilissima scia⁊, 5ñs est falsum,

Primū argumentū.

Secundū.

quia Metaphy. cū sit de ente reali est nobilior φ Logica, quæ est de ente rōnis, vt patet. 1. Meta. ergo idē qd̄ prius. ℭ Pręterea Logica non ē ars: ergo non ē ars artiū, patet aīs, qa ars et scia sunt duo habitus intellectuales ab inuicē distincti. Sed Logica ē scia, ergo Logica nō ē ars. Et valet 5ña p locū a disperatis. ℭ Sed in 5riū ē. D.S. in le. dicēs. Ideo Logica dr̄ ars, qa in actu rōnis nos dirigit a quo oēs artes pcedunt: hęc ille. ℭ Rñdeo dd̄m φ aliquā sciam esse artē artiū ptest intelligi q̄druplr̄. ℣ Vno mō sm dignitatē obti, qa. s. habet nobilius obm. Et sic manifestū est φ logica nō dr̄ ars artiū, qa ens reale est nobilius ente rōnis. Cū ergo ens rationis sit subm Logicæ, sequit φ oēs scię reales sunt nobiliores Logica. Et p 5ñs isto modo Logica non debet dici ars artiū, sed potius Meta. ℣ Alio modo aliq̄ scia potest dici ars artiū rōne certitudinis modi pcedēdi, q̄. s. certiori modo pcedit. Et sic ēt Logica non debet dici ars artiū, qa Mathematica certissimum habet modū pcedēdi, cū demōstrationes eius sint certissimę, non autē Logica, cū indifferenter procedat p oēs cās. ℣ Tertio mō rōne vtriusq̧, videlicet tā rōne nobilitatis obti, q̄ rōne certitudinis modi pcedēdi. Et isto mō ēt vt ex dictis patet, Logica non dr̄ ars artiū, sed potius Theologia diuina, vt probat. D.S. in prima par. q. 1. ar. 5. ℣ Quarto modo rōne adminiculanonis, aut ēt directionis principio⁊ oīum artium. Et isto mō Logica dr̄ ars artiū. ℭ Quod sic pbatur sm. D.S. in le. Nā illa scia quę est directiua actuū rōnis, a qbus oēs artes pcedunt, est ars artiū q̄rto mō. Sed Logica est directiua actuū rōnis, vt ex præcedentibus patet, igit Logica est ars artiū. ℭ Ad primū igit & scdm patet solo p distōnem iā positā. ℭ Ad tertiū, vel ad probōnem añtis dd̄m φ ars pōt accipi duplr̄. ℣ Vno mō proprie, vt est recta rō re⁊ a nobis factibiliū. Et isto mō ars & scia distinguūt. Nec isto mō Logica ē ars, sed scia. ℣ Alio mō accipit ars cōit, vt est quædā collectio pliū præceptorū ad vnū finē tēdentiū. Et isto mō ars est cōis ad oēs scias, tā practicas, q̄ speculatiuas: qa habet aliqd p modū operis: vt dicit. 12. q. 57. 1. tertiū. Et sic accipit ars cū dr̄ φ Logica est ars artiū, & scia sciarū. Verūtñ habitus intellectuales non distinguunt ab inuicē, sicut oppositū ab opposito, sed sicut id qd̄ addit aliqd supra aliud, vt patet per D.S. super Boethū de Trinitate. q. 2. ar. 2. ad primū, vbi sic ait. Sapientia non diuidit 5 sciam sicut oppositū 5 oppositū, sed qa se habet ex additione ad sciam, & sicut ppriū 5 cōe. Est. n. sapientia, vt dr̄. 6. Ethico⁊ caput oīum scia⁊, regulās oēs alias scias, inquantū est de altissimis causis. Et pp hoc Dea scia⁊ dr̄. 1. Meta. vn̄ illa scia, q̄ de altissimis considerat, sapiētia dr̄. Scię vero nomen alijs sciennjs inferioribus relinquit. Et sm hoc sapiētia diuidit 5 sciam sicut ppriū 5 cōe: hęc ille formaliter. ℭ Sed 5 primā partē pdictę solonis replicabat discipulus dicens. Logica est de factibilibus a nobis: ergo Logica est pars pprie accepta. Añs patet qa Logica ē de entibus rōnis: sed entia rōnis, fiunt ab intellectu, qa considerationē intells consequunt, vt dcm̄ est, igit &c. ℭ Dicendū φ aliqd dr̄ factibile a nobis duplr̄. ℣ Vno mō p operationē volūtatis, aut trāseuntē, sicut patet in his q̄ fiunt p artes Mechanicas, aut immanētē, sicut operationes morales. Et isto mō intelligit φ ars pprie dicta est recta non re⁊ a nobis factibiliū. s. p opōnē volūtatis, q̄ est alia potētia ab intellectu. ℣ Alio mō aliqd dr̄ factibile a nobis p operationē intells tm̄: arguēdo. s. aut cōponēdo, vel diuidēdo. Et isto mō nō intelligit φ ars pprie dcā sit rō factibiliū a nobis: q̄re logica ē de opabilib⁹ a nobis: Scdo modo

K

Tertium.

Responsio Aliquam sciam esse artē artiū quadrupl r.

Secundo.

L

Tertio.

Quarto.

Probatio cōclonis.

Ars dupl r.

M

Instantia discip.

Responsio. Factibile a nobis dupliciter.

A mō quidē non primo mō: vñ nō sequit̃ ꝙ Logica sit
ars ꝓprie dcā, sed bene cōiter sumpta, sicut dcm̄ est.

¶ Qō. II. de diuisione Log. i cōi, et ei⁹ subdiuisione.

DEINDE considerandū restat de diuisione lo
gicę & eius subdiuisione. Circa quod quęrūtur duo.
Primo, vtrum diuisio logicæ conuenienter sumatur
secundum actus rationis. Secundo, vtrum noua Lo
gica conuenienter diuidatur in librum Priorum, Po
steriorum, Topicorum, & Elenchorum.

¶ Sequitur in. D. S. ibi: Oportet igit̃ logicæ partes,
in prohemio eiusdem. ¶ Articulus primus.

AD PRIMVM sic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ diuisio Lo
gicæ non conuenienter sumat̃ ſm diuersas operatio
Primum. nes rōnis. ¶ Nā Logica si diuiderẽt, aut hoc esset in
partes subiectiuas, aut in partes quantitatiuas, aut in par
tes essentiales. Sed manifestū est ꝙ Logica non diui
ditur in partes quātitatiuas, pręsertim cū sint subiectiuę
in aīa rōnali, quę non est quanta, nec per se, nec ꝑ ac
cidens. Nec ēt pōt hr̃e partes essentiales nisi genus &
drĩam, quę nō dicunt̃ partes Logicæ, in quas diuidit̃.
Non ēt pōt hr̃e partes subiectiuas, qa aut ille partes sub
iectiuę essent plꝭs in numero, aut in specie. Nō scdm
B quia, sic Logica non esset vna scīa vnitate specifica, et
ꝑ ꝯñs esset genus & non spēs. Non pōt ēt dici primū,
quia plura acciñtia eiusdem spēi non pñt esse in eodē
subiecto, vt ꝓbatū est in summa diuinæ Phię. Sed cōstat
ꝙ oēs partes Logicę pñt eē simul in eadē aīa: ergo Lo
gica nullas habet partes, & sic non pōt diuidi, cū di
Secūdum. uisio sit vnius in plꝭs partes partitio. ¶ Pręterea sunt
tm̄ duæ partes Logicæ, videlicet, Logica noua, & ve
tus: ergo diuisio Logicæ nō sumit̃ ſm actus rōnis: pa
tet ꝯña, quia tres sunt actus rōnis: vt hic dicit. D. S. in
Tertium. lectione. ¶ Præterea quęlibet forma simplex est indi
uisibilis. Sed Logica cū sit q̄litas est forma simplex:
ergo non diuisibilis. Et sic nō habet partes. ¶ Sed in
ꝯtrium est. D. S. in lec. dicēs. Oportet igit̃ Logicę par
tes accipere ſm diuersitatē actuū rōnis. Sūt aūt actus
Cōclusio. rationis tres &c. ¶ Rñdeo dicendū ꝙ diuisio Logicę
Probatio conuenienter sumit̃ ſm diuersitatem actuū rationis.
Quod sic ꝓbat̃ ſm. D. S. Nam Logica est circa actū
rōnis: sicut circa propriā mām, vt in pręcedenti qōne
dcm̄ est: ergo oportet partes Logicæ accipere ſm di
uersitatē actuū rōnis. Patet ꝯña, qa sciē secant̃ & diui
dunt̃, quēadmodū & res, de qbus sunt: vt dr̃ in. 3. de
Correlariū Aīa. ¶ Ex quo infert̃ ſm. D. S. ꝙ tres sunt partes Lo
C gicę. Quod sic probat̃ ſm eundē. Nā partes Logicæ
sumunt̃ ſm diuersitatē actuū rōnis, vt iam probatum
est. Sed tres sunt actus rōnis, videlicet simpliciū intel
ligentia, compositio, & diuisio, & discursus, vt dicit
D. S. in lec. ergo sunt tres partes Logicę prędictis acti
Notādum bus correspondẽtes. ¶ Pro cuius declaratione aduer
Opatio ia. tendum est, vt dicit. S. D. in lr̃a, ꝙ actus ipsius rōnis
triplex. sunt tres, quoꝝ primi duo, sunt rōnis, ſm ꝙ ratio est
intellectus quidā. ¶ Vna. n. actio intelłs est intelligē
tia indiuisibilium, siue incomplexoꝝ, ſm quā conci
pit quid est res. Et hæc operatio dr̃ a quibusdā infor
matio intellectus, siue imaginatio ꝑ intelłm. Et hanc
operationē rōnis reducit̃ doctrina, quā tradit Arist.
Secūda. in libro Prædicamentoꝝ. ¶ Secunda vero operatio
est compositio vel diuisio intellectus, in qua iā est ve
rum vel falsum. Et huic rōnis actui deseruit doctrina
Tertia. quam tradit Arist. in libro Perihermenias. ¶ Tertius
vero actus rōnis est ſm illud quod est propriū rōnis.
s. discurrere ab vno in aliud, vt per id, quod est notū,
deueniat in cognitionem ignoti. Et huic actui deser
uiunt reliqui libri Logicę. Hęc ille formaliter. Sic er
go sunt tres partes Logicę, videlicet, scīa Prędicamē

torum, scīa Perihermenias, & scīa nouæ Logicę, quę D
dr̃ scīa argumentationis. ¶ Sed instabat discipulus. Discip.
Nā ſm Phm in. 3. de Aīa, sunt tm̄ duę operationes in
tellectus: vna qua intelligit quod quid est: alia qua cō
ponit et diuidit. Idē expresse adducit. D. S. in de spi
ritualibus creaturis. q. 1. ar. vlti. ad septimū. & in pri.
Sniaꝝ. dist. 19. q. 5. ar. 1. & in quolibetis quolibeto. 5.
q. 5. ar. 2. Vr̃ ergo ꝙ male hic. D. S. ponat tres opera
tiones rōnis cū rō et intellectus sint vna potētia essen
tialiter, vt ꝓbat. D. S. in prima parte. q. 79. ar. 8. ¶ Di Respōsio.
cendum ꝙ licet intelłs & rō sint idē ſm rē, differūt tñ
ſm rōnem. Nā ipsius intellectus ſm propriū suū actū
considerati, qui est intelligere est ipsam veritatē intel
ligibilem simplr̃ appręhēdere. Sed ipsius rōnis est ſm
suū actum ꝓcedere de vno intellecto ad aliud ad veri
tatem intelligendā & inde est ꝙ Angeli, qui sine di
scursu intelligunt, dñr subę intellectuales. Homo ve
ro qui discurrit in actu intelligendi, dr̃ suba rōnalis.
Sic ergo tm̄ ponunt̃ duæ operationes intellectus, ſm
ꝙ intellectus distinguit̃ ꝯ rōnem. Tñ accipiēdo intel
lectum ſm ꝙ conuenit realiter cū rōne, & ecōuerso,
sic ponunt̃ tres opationes rōnis & intellectus. Et hoc E
est quod. D. S. voluit innuere in pñti lectione: cū di
cit ꝙ duo primi actus sunt ipsius rōnis ſm ꝙ ratio est
intelłs quidā. Idē dicit scđa scđę. q. 49. ar. 5. ad tertiū,
vbi sic ait. Et si intellectus & rō non sint diuersæ po
tētię, tñ denominant̃ ex diuersis actibus. Intellectus
. n. nomē sumit̃ ab intima penetratione veritatis, no
men autē rōnis ab inquisitione & discursu. Hæc ille,
& idē dicit. 1. di. 33. ꝗ. tertium. ¶ Insuper incidētaliter Discip.
discipulus quęrebat duo. Primo, vtrum ꝑ scđam ope
rationē intellectus vere possimus intelligere Coruū
esse album. Et arguebat ꝙ non, qa non possumus in
telligere hoīem non esse risibilē vere ꝑ scđam opera
tionē intellectus: ergo a silr̃ nō possumus intelligere
vere Coruū non esse nigꝝ: cū Coruus non possit esse
sine nigredine. Ab eo. n. ꝙ res est vel non est, oro dr̃
vera vel falsa. ¶ Dicēdū ꝙ intellectus noster vere po Respōsio.
test intelligere ꝑ scđam operationē intellectus Coruū
esse albū. Nec est silr̃ de risibilitate respectu hoīs et de
nigredine respectu Corui, quia nigredo quę opponit̃
albedini non dependet a principijs spēi Corui. Sed ri
sibile bene dependet a principijs hoīs. Et hæc est snīa
D. S. in de spiritualibus creaturis. q. 1. ar. vlti. ad septi
mū, vbi sic dicit. Duplex est operatio intellectus: vna F
qua intelligit quod quid est. Et tali operatione intel
lectus intelligi pōt essentia rei, & sine proprio, & sine
accñte, cū neutrū eoꝝ ingrediat̃ essentiā: alia est ope
ratio intellectus componentis & diuidētis. Et sic pōt
suba intelligi sine accñtali prædicato, ēt si ſm rem sit
inseparabile, sicut pōt intelligi Coruus esse alb⁹. Nō
est. n. ibi repugnantia intellectiuū cū oppositū prædi
cati non dependeat ex principijs spēi, quæ significat̃
noīe in subiecto posito. Hac vero operatione ītellectus
intelligi non pōt suba sine proprio. Non. n. pōt intel
ligi ꝙ hō non sit risibilis, qa ibi est repugnantia intel
lectuum. Nā oppositū prædicati depēdet a nā subiecti.
Hæc ille, & valde gloriosę. ¶ Scdo quærebat, qa. D. Discip.
S. hic dicit ꝙ scđa operatio intellectus est cōpō vel di
uisio, in qua iā est veꝝ vel falsum, vtrū in prima opa
tione intelłs nullo mō sit veꝝ vel falsum. ¶ Ad hoc Respōsio.
breuiter dđm ꝙ veꝝ principalr̃ & primario reperit̃ in
scđa opatione intelłs: scđario vero in prima, vt patet
ꝑ. D. S. in. 1. Sniaꝝ. dist. 19. q. 5. ar. 1. vbi sic ait. Prima
opatio intellectus respicit q̄dditatē rei. Scđa respicit
esse ipsius. Et qa rō veritatis fundat̃ in esse, & non in
q̄dditate, iō veritas & falsitas ꝓprie inueniunt̃ in scđa

G operatione intells,& in signo eius qđ est enuntiatio,
& non in prima,vel in eius signo, quod est diffõ nisi
fm quid,sicut ẽr ipsius qdditatis est quoddã eẽ rõnis,
& fm istud esse,dr ẽt esse veritatis in prima opõne in-
tells:p quẽ modũ ẽr dr ꝙ diffõ est vera. Hæc ille. De
quo clarius in Meta. disputatũ est. ℭAd primũ igit
dicendũ ꝙ Logica dr scia vna vnitate specifica. Et di-
uidit in sciam Prædicamẽtoꝝ,Perihermenias,& no-
uę Logicæ,non tanq̃ in diuersas scias spẽ, aut nume-
ro distinctas in eodẽ subto: sed tanq̃ in diuersos gra-
dus eiusdẽ scię,sicut in.5.Meta.q.9.ar.7.ad primũ,&
2.q.1.ar.4.Et.6.q.7.ar.3.dcm̃ est de Meta. & elicit ex
D.S.in.1.2.q.54.ar.vlti.ad vltimũ: vbi sic ait. Ille,q
in aliqua scia acquirit p demrationẽ sciam cõclonis
vnius,habet quidẽ habitũ,sed iperfecte. Cũ vero ac-
quirit p aliã demrõnẽ sciam cõclonis alterius,non ge
nerat in eo alius habitus, sed habitus q prius inerat fit
perfectior:vtpote ad plã se extẽdens, ad qđ cõclones
& demrationes vnius scię ordinate sunt, & vna deri-
uat ex alia. Hæc ille formalr, sicut ẽt calor in aq̃ &c.
Cũ ergo Logica sit vna scia,qui habet vnã cõclonem
logicalẽ perfecte p demrationẽ,habet totã Logicam.
H Et dũ acquirit perfecte notitiã alteri⁹ cõclonis p aliã
demrationẽ,puta aut in libro Prioꝝ,aut in libro Po-
steriorũ,vel Perihermenias,& hmõi, nõ acqrit nouã
sciam,sed perfectiorẽ gradũ eiusdẽ sciæ. ℭEt si dicat
ꝙ.D.S.in scđa.2.q.51. ar.2.ad vltimũ dicit ꝙ alia rõ-
nalis scia ẽ dialectica, et alĩa demratiua:igit &c. ℭAd
hoc rñdet inferius.3.ar.5.ad scđm. ℭAd scđm dicen-
dum ꝙ licet sint tm̃ duæ partes graduũ logicæ in gñe
generalissimo,sunt tñ tres in genere subalterno, fm
tres actus rõnis,vt declaratũ est. ℭAd tertiũ dicendũ
ꝙ nulla forma simplex,vt simplex est põt diuidi. Tñ
forma q̃ dr vno mõ simplex, põt dici hre partes alio
mõ. Vñ Log.licet nõ possit diuidi in ptes q̃titatiuas
aut integrales põt tñ diuidi in ptes subtiuas, diuersos
gradus essendi eiusdem scię specificæ significantes.
ℭSequit in.D.S.ibi: Attendendũ est autẽ ꝙ actus,
in prohemio eiusdem. ℭArticulus secundus.

AD SECVNDVM sic procedit. Vr ꝙ no-
I ua Logica,q̃ est tertia pars logicę non sufficiẽter sub-
diuidat in tres partes:q̃ sunt resolutoria,topica, & so
Primum. phistica. ℭNam nouæ Logicę sunt quattuor partes,
videlicet liber Prioꝝ, Posterioꝝ, Topicoꝝ,& Elen-
chorꝝ: ergo insufficiẽter ipsius nouæ Logicæ enume
Secundũ. rant tm̃ tres partes. ℭPræterea Topica, siue dialecti-
ca,q̃ inuẽtiua dr:non est scia,sed opinio, vel fides, vt
cõcedit.D.S.in lec.Sed quælibet pars logicę est scia,
Tertium. ergo pars inuẽtiua non est pars logicę. ℭPręterea oĩs
scia habet p certitudinẽ,vt patet.1.Posterioꝝ.Sed in-
uentiua cognitio non sp habet p certitudinẽ,vt con-
cedit.D.S.in lect.ergo pars inuẽtiua non est pars lo-
Quartũ. gicę. ℭPræterea partes scię distinguunt fm obta.Se-
cant.n.scię quemadmodũ et res de quibus sunt:vt dr
in.3.de Aĩa.Sed prædictaꝝ partiũ est vnũ obm.s. ar-
gumentatio:ergo non sunt distinctæ. Et sic idẽ quod
prius. ℭSed in ɔ̃riũ est.D.S.in lr̃a lec.prima.ibi. At-
tendendũ est aũt ꝙ actus rõnis siles sunt q̃tũ ad aliqd
Cõclusio. actibus nãę &c. ℭRñdeo dicendũ ꝙ tm̃ sunt tres par
tes nouę logicę in cõi,q̃ deseruiunt.3.actui rõnis.Qđ
Prima ra. ad cõclu. sic probat fm.D.S.tribus rõnibus. ℭNã noua Logi
ca sumit fm tertiã opõnẽ rõnis,q̃ est discursus,put p-
cedit de notitia noti ad ignoti notitiã. Ergo quot sũt
pcessus,siue discursus rõnis,tot erũt ptes logicę nouę.
Sed triplex ẽ discursus siue pcessus rõnis, ergo tres sũt
ptes nouę logicæ. Minorẽ sic pbat.D.S.Nã ars imi-
tat nãm inquãtũ põt, Et inde ẽ ꝙ actus rõnis siles sũt

quantũ ad aliqd actibus nãę. Sed triplex ẽ pcessus in K
actibus nãæ. Nã in qbusdã nã agit ex neĉitate: ita ꝙ
nõ põt deficere. In qbusdã vero nã vt freq̃ntius opat:
sed nõ sp. Et qa non sp operat,oportet ꝙ aliqñ possit
deficere a pprio actu. Vñ ĩ his necesse est esse duplicẽ
actũ:vnũ q fit vt ĩ plibus,sicut cũ ex semine gñat aĩal
pfectũ. Aliũ vero,qñ nã deficit ab opõne intẽta:sicut
vt in plibus hõ gñat hoĩem,cũ qnq; digitis. Aliqñ tñ
deficit ab hoc & gñat aliquẽ cũ q̃ttuor,aut cũ sex: pp
corruptõem alicui⁹ pncipij,vt in.2.Phy. disputabit.
ℭPatet ergo ꝙ triplex ẽ pcessus in actibus nãæ.s.sp,
vt in plibus,& vt in paucioribus⁹:ergo triplex ẽ pcessus
actuũ rõnis: videlicet vnus erit neĉitatẽ inducẽs in q
nõ ẽ poẽ veritatis eẽ dfectũ. Et p hmõi pcessũ certitu
do scię acqrit. Ali⁹ ẽ pcessus rõnis in quo vt in plib⁹
veꝝ ɔcludit:nõ tñ neĉitatẽ hñs. Et tertius ẽ pcessus ĩ
quo rõ a vero deficit pp alicuius pncipij defectũ qđ in
rõcinãdo erat obfuandũ. Hęc oĩa snĩalr.D.S.in lec.
ℭPræterea oĩs discursus rõnis q ad tertiã opõnẽ rõ- Secunda.
nis ptinet,aut ẽ certitudinalis,aut pbabilis. Si primũ,
sic ẽ ps resolutoria:qa resolõ ẽ cũ certitudine. Si fm,
hoc ẽ duplr:qa aut pcedit ex vere pbabilibus, aut ex
appenter pbabilib⁹. Si primũ, sic est topica, Si fm,sic L
ẽ sophistica. Et hęc rõ breuiter tãgit in.D.S.cũ sbdit
ꝙ p pmũ rõnis pcessũ certitudo scię acquirit. ℭPræte- Tertia.
rea oĩs ps logicę aut ẽ iudicatiua,aut inuẽtiua,aut defi
cit ab vtraq;. Si pmũ,sic ẽ ps certitudinalr:qa ps iudica
tiua dr eo ꝙ ẽ cũ certitudine snĩę. Si fm,sic ẽ topica,si
ue Dialectica. Si tertiũ,sic ẽ Sophistica:de q̃ fit mẽtio
in libris Elẽchoꝝ Ari. Hãc rõnẽ tãgit.D.S.ibi: Pars
ãt logicę q̃ prio pcessui deseruit &c. vsq; ibi: Alijs ergo
ptibus logicæ &c. Plura tñ intermiscẽdo. ℭAduertẽ- Notãdum primum.
dũ ẽ ãt ꝙ sicut duplex ẽ neĉitas.s.neĉitas ɔ̃ntię q̃ ẽ habi- Necessitas consequẽtię
tudo neĉia añtis ad ɔ̃ñs,& neĉitas ɔ̃ntis, quę est neĉia & necessi.
habitudo terminoꝝ propõnis,v; pdicati ad subm:ita cõseqñtis
duplex ẽ resolõ. ℣Quędã ẽ resolõ ɔ̃ntię in formam & duplex re-
mãm syllĩ:q̃ sunt modus & figura. ℣Alia ẽ resolõ cõ- solutio.
seq̃ntis ĩ sua pncipia,& cãs necessarias. ℭVñ duplex
est scia Analetica siue Resolutoria:qđ idẽ est. ℣Quę- Duplex scia reso-
dã ẽ poristica:q̃ docet soluere necessitatẽ ɔ̃ntię in pn- lutoria.
cipia ei⁹. Et hęc ẽ scia q̃ tradit in libris Prioꝝ Anale.
ℭAlia ẽ posterioristica q̃ docet resoluere necessitatẽ
ɔ̃ñtis & in sua pncipia & cãs. Et hęc scia tradit ĩ libris
Poste. Anale. ℭSed q̃rebat discipul⁹. Quare scia lib. Dubium.
Priorũ dr scia resolutoria poristica,aut q̃re vocat lib M
Prioꝝ?Et q̃re libri Posterioꝝ vocat scia resolutoria
posterioristica:aut q̃re iste liber vocat liber Posterioꝝ
ℭDđm ꝙ sicut ɔ̃ña,cũ sit hĩtudo añtis ad ɔ̃ñs,pręce- Responsio.
dit ipm ɔ̃ñs,sicut mediũ ĩtelligit pcedere extremũ:ita
& neĉitas ɔ̃ntię pcedit neĉitatẽ ɔ̃ñs. Cũ ergo lib Pri. Cur dicat
tractet de neĉitate ɔ̃ntię,& ei⁹ resolõne, & lib Poste. lib. Priorũ
tractet de neĉitate ɔ̃ñs,et eius resolõne, cõueniẽter aut Poste.
libri Prioꝝ scia dr prioristica, & eadem de cã dr libri
Prioꝝ. Scia aũt libri Posterioꝝ dr posterioristica, &
eadẽ de cã vocat lib. Posterioꝝ. ℭConsiderandũ est Notãdum
vlterius.2.fm.D.S.in lec.ꝙ duplex est scia.s.iudica- secundum
tiua,& inuẽtiua. ℣Iudicatiua quidẽ dr q̃ sp est cũ cer- Scia iudi
titudine,qa iudiciũ est cũ certitudine snĩę. Et qa iudi catiua.
cium certũ effectibus hri nõ põt nisi resoluẽdo in pri-
ma principia:ideo oĩs scia iudicatiua dr resolutoria,
siue analectica. ℣Sed scia inuẽtiua non sp est cũ cer- Inuentiua.
titudine. Vnde de his,q̃ inuẽta sunt iudiciũ requirit
ad hoc,ꝙ certitudo habeat. Vñ talis scia.s. inuẽtiua,
non dr resolutoria,sed pbabilis,q̃lis est scia Topico-
rum. Hæc ille snĩaliter. ℭAduertẽdũ est vlterius fm Notãdum
D.S.in lec.ꝙ sicut in rebus nãlibus in his,q̃ vt in plu tertium.
ribus agunt,gradus quidã attendit,qa quanto virtus
naturę

A naturę est fortior, tãto minus deficit a suo effectu, ita & in pcessu rõnis, q nõ est cũ omnimoda certitudine gradus aliquis inueniẽ; fm q magis & minus ad pfe ctam certitudinẽ accedit. Per hmõi.n. pcessum qñq gdẽ & si non fiat scia, fit tñ fides: vel opinio, pp pbabi litatem ppõnum, ex qbus pcedit: ex eo q tõ declinat totaliter in vnã partẽ ɔdictionis, licet cũ formidine alterius. Et ad hoc ordinat topica vel dialectica. Nã syll's dialecticus ex pbabilib' est. De quo agit Arist. in libris Topicoꝝ. Qñq vero nõ fit cõplete fides vel opinio, sed suspicatio qdã, qa non totalr declinat ad vnã partẽ ɔdictionis, licet magis inclinet ad hãc q̃ ad illã. Et ad hoc ordinat Rhetorica. Qñq vero estima tio declinat ad aliquã partẽ ɔdictionis pp aliquam re presentationẽ, ad modũ quo fit hoi abhominatio ali cuius cibi, si pñtet ei sub silitudine alicuius abbomi nabilis. Et ad hoc ordinat poetica. Nã poetę est indu cere ad aliqd virtuosum p aliquã decentẽ repręsenta tionẽ. Oia aũt hæc ad rõnalẽ Phiam pertinent, qa in ducere ex vno in aliud rõnis est, hęc oia ille formalr.

.3. spẽs in uentiuę. ℭEx quo habet q scia inuentiua sub se cõtinet tres spẽs, videlicet, dialecticã, rhetoricã, & poeticã sciam. Quaꝝ sufficiẽtia de facili ex adductis elici põt. ℭSed

B

Discip. arguebat discipulus ɔ adducta. Nã hoĩs habitus cons clusionis p demrationẽ acquisitus est scia, & non opi nio. Sed dialectica siue topica ẽ hmõi: igit male dcm est q dialectica est fides vel opinio, cũ opinio distin guat ɔ sciam. Probatio medię. Nã in libris Topicoꝝ assignat a doctorib' subm. s. syll's dialectic', & aliqd loco passionis. s. generatiuũ opinionis, & principiũ subti. s. diffõ eius, q̃ est mediũ demrationis. Cũ ergo solũ hæc tria ad demrõnẽ requirant, videlicet, subm, passio, & diffõ: sequit q in topicis siue dialecticis pñt fieri demrationes, p quas potest bri scia vera. ℭDi

Respõsio. cẽdũ q syll's dialecticus põt duplr cõsiderari. ℣Vno mõ p respectũ ad sua principia, & cãs. Et isto mõ scia lib. Topicoꝝ, q̃ est de syll'o dialectico tanq de subto attributionis, est vera scia & non opinio. ℣Alio mõ põt cõsiderari fm suũ vsum & effectũ, & in se. Et isto mõ cõcedat ex pbabilibus de eo non est scia, sed opi nio: vt hic dicit. D. S. ℭEt p hoc patet solo ad scdm, et tertiũ. ℭAd primũ igit dicendũ q licet sint q̃ttuor partes logicę in spẽ subalterna, & adhuc plures in spẽ spalissima: tñ tm sunt tres in gñe. Quaꝝ vna. s. resolu

C toria continet sub se sciam prioristicã et posterioricã. ℭAd scdm & tertiũ patet solo ex dictis. ℭAd quar tũ dcm q licet oium partiũ nouę Logicę sit vnũ obm cõe. s. argumentatio, tñ quælibet pars habet propriũ obm. Syll's. n. simpliciter dictus est subiectũ in libris Priorũ. Syll's aũt dialectic' in libris Topicoꝝ: syllo gismus vero sophisticus in lib. Elenchoꝝ, et syll's de monstratiuus in libris Posterioꝝ, vt infra patebit.

ℭQuæstio tertia de qualitatibus sciẽ in communi.

DEINDE considerandũ restat de q̃litate & cõ ditione huius sciẽ posteriostic ę in cõi. ℭCirca quod quærunt. 6. ℣Primo vtrũ de syllogismo demratiuo sit scia. ℣Scdo vtrũ talis scientia sit practica vel specu latiua. ℣Tertio vtrum sit scientia realis vel rationa lis. ℣Et vtrũ sit dignior cęteris ptibus logicę. ℣Quar to vtrum sit iudicatiua, vel inuẽtiua tm. ℣Sexto vtrũ syllogismus demonstratiuus sit subm huius libri.

ℭVt supra in. D. S. in probemio eiusdẽ. Arti. I.

AD PRIMVM ergo sic procedit. Vr q de

Primum. syllogismo demratiuo nõ habeat scia. ℭNã scia ẽ ha bitus cõclusionis p demrationẽ acquisitus. Si ergo de syllogismo demratiuo esset scia, illa haberet p syll'm demratiuũ. Et iterũ scia de illo alio syll'o demratiuo haberet p aliũ. Et sic esset pcessus in infinitũ qd est in D

Discip. conueniens: igit &c. ℭSed dicebat discipulus, scia de syll'o demratiuo in cõi habet p particularẽ quandam demrationẽ, q̃ qdẽ cognoscit nõ p aliã demonstratio nem, sed cognitis terminis. ℭContra. Ille, qui acqrit Secũdum. sciam de demonstratione p demõstratione particula rem, aut cognoscit se hre verã demõstrationẽ, aut nõ. Si primum, sequit q habeat sciam de demõstratione anteq̃ acquirat eã. Si scdm, sequit q nõ possit asserere se acquisiuisse sciam de demõstratione, qd' et est in conueniens: igit &c. s. p demõstrationem. ℭPræterea cõm Tertium. plexorũ nõ est diffõ, neq demõstratio, aut scia, vt in fra dr. Sed demõstratio est qd cõplexũ, cũ sit syllogis mus: ergo eius non est scia. ℭPræterea scia est sempi Quartum ternoꝝ, vt patet primo huius, &. 6. Meta. Sed demõ stratio ẽ corruptibilis, cũ sit qd fabricatũ a rõne nra. Igit idẽ quod pus. ℭPræterea de demõstratione non Quintum potest haberi demonstratio. Alias demratiõis esset demõstratio: ergo de demratione non est scia, cũ quę libet scia habeat p demõstrationẽ. ℭIn ɔriũ est Phs q tradit nobis sciam de syll'o demõstratiuo in pñti lib. Et silr. D. S. in principio huius. ℭRñdeo dcm q syl Respõsio. logismus demõstratiuus põt cõsiderari duplr. ℣Vno

E

mõ quãtũ ad suũ vsum quo. s. sciens vtit particularis bus demõstrationib' in hac scia & in alijs. Et isto mõ de eo nõ est scia, sed est modus sciẽdi inquantũ hmõi. ℣Alio mõ põt cõsiderari quantũ ad sua principia, & causas & pprietates. Et hoc duplr. ℣Vno mõ in par ticulari. Et sic ẽt de eo nõ est scia directe, qa particula rium nõ est diffõ, vt patet. 7. Meta. & p ɔñs neq scia Cõclusio. nisi reflexe. ℣Alio mõ in vli. Et sic de eo est scia. Qd' Probatio sic patet. Nã de illo est scia, qd' habet principia partes cõclonis. & pprietates demõstrabiles de eo, & de suis partibus vt patet p Phm. 4. Meta. & in principio huius. Sed syll's demõstratiuus est hmõi. Igit de eo est scia. Pro batio medię. Nã principia syll'i demõstratiui sunt dif finitio eius, & syll's in cõi, silr & argumentatio, cuius q̃ttuor sunt spẽs. s. syll's, enthymema, inductio, & exẽ .4. spẽs ar plũ, vt patet. 1. &. 2. Prioꝝ, &. 1. Topicoꝝ. ℣Partes ve gumen. to demõstrationis sunt duplices. s. subiectiuę, & inte Dupli. p grales: partes demõstrationis subiectiuę sunt demons tes demõ. stratio pp, qd et demonstratio qa est, demratio vlis, et particularis. Silr demratio affirmatiua, & negatiua. ℣Partes vero integrales eius sunt duplices. s. vel pros pinquæ, vt propõ maior, & minor, et cõcl'o, vel remo

F

tę, vt sunt maior extremitas, & minor extremitas, & mediũ. s. subm, et passio, et diffõ subti. ℭSed instabat Discip. discipulus. Nã de oi eo, de quo est scia, põt demõstra ri aliq pp̃ria passio, cũ scia sit effectus demrationis, cu ius cõcl'o cõstituit ex subto & pp̃ria passione. Sed de demõstratione nõ põt demõstrari passio. Sicut demõ Respõsio. stret: igit &c. ℭDcm negãdo minorẽ: imo de syll'o demõstratiuo põt demõstrari passio, sic arguẽdo, Ois syll's pcedẽs ex pmis veris, & immediatis notioribus, prioribus, causis cõclonis, est generatiuus vere sciẽ. Sed demõstratio siue syll's demõstratiuus est syll's pro cedens ex pmis, veris, &c. ergo demonstratio est gene ratiua verę sciæ. In hac. n. particulari deductione, de monstrat passio syll'i demõstratiui in cõi, quã circum loqmur p eius effectũ, & eã de ipso p diffõnẽ syll'i de Discip. mõstratiui demõstramus. ℭQuærebat insuper idẽ di scipulus, vtrũ scia posterioristica vtens, & posteriori stica docẽs, sint vnus habitus, vel duo. Et videbat sibi q nõ sint vnus habitus, qa dcm est in principio cor poris huius articuli q si syll's demratiuus cõsideretur quantũ ad suũ vsum, sic de eo non est scia. Vr ergo q scia posterioristica vtẽs nõ sit idẽ habitus cũ ea, vt do

Responsio. G cens est. ¶ Dđm breuiter ꝙ scĩa posterioristica vtens, & posterioristica docens sunt vnus habitus s̃m essentiam s̃m diuersos modos essendi consideratus, sicut dcm̃ est circa principiũ logicæ de dialectica vtente, et dialectica docẽte. Nã vnus & idẽ est habitus q cõsideratur p respectũ ad suas cãs, & quãtũ ad suũ vsum. Sicut idẽ est martellus q cõsideratur p respectũ ad suas cãs & principia, & q cõsideratur quantũ ad vsum eius quo artifex in diuersis artibus vtitur. Posterioristica.n.docẽs dr̃ ista scĩa considerata in se p respectũ ad suas causas, & principia. Et posterioristica vtens dr̃ esse eadẽ scĩa considerata q̃tũ ad suũ vsum inquantũ.s. demõstrator vtitur scĩa sua posterioristica acq̃sita in alijs sciẽtijs multipliciter demr̃ando, & in seipsa. ¶ Ad primũ igr̃ admittitur solo discipuli. ¶ Ad scdm̃ vel ad replicam ꝯ discipulũ inductã dđm ꝙ ille, q acquirit scĩam de demõstratione p demõstratione quandã particularẽ, cognoscit se hr̃e verã demõstrationẽ ante acq̃sitionem, vel in ipsa acq̃sitione scĩę, nõ qdẽ p scĩam demr̃atiuã præcedẽtem: sed lumine doctoris extrinseci.s. magistri talẽ demõstrationẽ adducentis, aut lumine doctoris intrinseci, v3 intell̃s agentis, & ẽt lumine primorum

H principiorum, & lumine cognitionis terminorum simplíciũ. Vñ nõ oportet ꝙ habeat scĩam de demonstratione, anteq̃ eã acq̃rat s̃m.D.S.in.2.de Aĩa.lec.11. vbi sic ait. Eodẽ autẽ mõ se habet in scĩæ acq̃sitione. Hõ.n.acq̃rit scĩam & a principio intrinseco, dũ inuenit & a principio extrinseco dũ addiscit. Vtrobiq; aũt reducitur de potẽtia in actũ ab eo, qđ est actu. Hõ.n.p lumen intell̃s agentis statim cognoscit actu ꝑma principia nãliter cognita. Et dũ ex eis cõcl̃ones elicit p hoc, ꝙ actu scit, venit in actualẽ cognitionẽ eorum q̃ potẽtia sciebat. Et eodẽ mõ docẽs exterius ei auxiliatur ad sciendũ.s.ex ꝑncipijs addiscẽtis notis, deducẽs eũ p demr̃ationẽ in cõcl̃ones ꝑus ignotas. Quod qdẽ auxiliũ hoĩ neč̃ium nõ esset, si adeo esset pspicacis intell̃s ꝙ p seipsum possit ex ꝑncipijs notis cõcl̃ones elicere. Quę quidẽ pspicacitas hoĩb⁹ adest s̃m plus & minus. hęc ille.

Demõ.duplicier. ¶ Ad tertiũ dđm ꝙ demr̃atio põt accipi dupl̃r. Vno mõ ꝑmę intẽtional̃r, v3 p re subta intẽtioni.s.p syll̃o q cõponitur ex tribus ꝓpõnib⁹, & tribus terminis. Et isto mõ de ea nõ est scĩa, neq; diff̃o, neq; ẽt demr̃atio.

I Alio mõ põt cõsiderari scdę intentional̃r: v3 accipiẽdo p illo termino simplici demr̃atio, nõ qdẽ absolute sed vt ẽ vox sig̃atiua rei subtę, q̃ est significatũ ei⁹.s. vt sig̃at rẽ scdę intẽtionis. Et isto mõ demr̃atio non est qd cõplexũ. Et vt sic de ea ẽ diff̃o & scĩa: vt infra latius declarabitur. ¶ Ad q̃rtũ dđm ꝙ si demr̃atio cõsideretur in ꝑticulari, bñ est corruptibilis, & vt sit, de ea nõ est scĩa. Sed si cõsideretur in vl̃i, sic ẽ incorruptibilis. Et

Discip. isto mõ de ea ẽ scĩa. ¶ Cõtra hoc arguebat discip. Nã corruptis nob̃ corrũpuntur oĩa q̃ sunt in nob̃, vt innuit Ph̃s in Prędicamẽtis: sed vl̃ia sunt in singularibus: ergo corruptis singularib⁹ corrũpuntur vl̃ia. Et sic demõstratio in vl̃i ẽ corruptibilis, & p ꝯñs argumentũ p̃dictũ in suo robore remãsit.

Respõsio. ¶ Dđm ẽ ꝙ aliud ẽ vl̃e corrũpi, & aliud ẽ aliq̃d in vl̃i corrũpi. Corruptis.n. singularib⁹ corrũpitur vl̃e s̃m eẽ qđ habet in singularibus. Nõ tñ corrũpitur in vl̃i.i.s̃m habitudinẽ quã habet ad sua ꝑncipia essentialia, & ad suas passiones. Licet.n. cõcl̃onis, de q̃ ẽ scĩa ꝑmo, & p seipm subm & p̃dicatũ siue ꝓpria passio corrũpatur s̃m esse exñtię: sp tñ manet neč̃ia habitudo vnius ad reliquũ, quã ĩmediate sig̃at cõcl̃o demr̃ata. Inde est ꝙ scĩa dr̃ eẽ sempiternorum: de quo inferius ad lõgũ disputãdũ est. ¶ Ad vltimũ dđm ꝙ de demr̃atione ꝑmę intẽtional̃r accepta nõ põt hr̃i demr̃atio, q̃a sic demr̃atio nõ p̃t eẽ subm cõcl̃onis, cũ

K vt sic sit tota demr̃atio includẽs duas ꝑmissas & ipam cõcl̃onẽ, sed tñ si scdę intẽtional̃r sumatur, sic p̃t eẽ sbm cõcl̃onis. Et eius vt sic põt eẽ demr̃atio, vt patuit in responsione ad argumẽtũ discipuli in corpore articuli. ¶ Sequitur in. D. S. vbi supra extrauaganti: in prohemio eiusdem.

Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ scĩa d̃ syll̃o demr̃atiuo sit scĩa practica & non speculatiua. Nã illa scĩa est practica q̃ ordinatur ad opus, vt patet.2. Meta. Primum. Sed ista scĩa ordinatur ad opus.s.ad demr̃are, & arguere et hmõi: ergo est scĩa practica. Secundũ. ¶ Pręterea Logica est scĩa practica, vt probat Gradeus in principio Logicę suę: ergo hæc scĩa est practica, q̃a scĩę practicæ q̃libet ps debet esse practica, si ordinentur ad eũdẽ finẽ. Tertium. ¶ Præterea scĩa speculatiua ordinatur ad cognitionem veritatis eorum, circa q̃ versatur non ordinãs vlterius veritatẽ cognitã ad ipsorum opationẽ: sed scĩa demr̃atiua q̃ ordinatur ad modos demr̃andi, sic ordinatur ad cognoscẽdũ de eis veritatẽ, ꝙ veritatẽ de eis cognitã ordinat ad taliũ modorum debitã formationẽ, q̃ est q̃dã ipsorum operatio: ergo hæc scĩa est practica. Quartũ. ¶ Pręterea nullus habitus, cuius finis nõ est actus ꝓprius, sed actus alterius habitus, põt dici speculatiuus. Talis.n. nõ est g̃ra sui,

L qđ requiritur ad habitũ speculatiuũ. Sed scĩa huius lib. nõ hẽt actũ ꝓpriũ, q sit finis ei⁹: sed ordinatur ad introductionẽ aliarum sciarum, vt dicit.D.S.in.1.Meta. lec.5: vbi dicit ꝙ q̃dã vero scĩę inuẽtę sunt ad introductionẽ in alijs sciẽnjs sicut logicales. Et ibidẽ in le.7.dicit ꝙ inq̃sitores Ph̃ię habebãt ẽt ea, q̃ sunt ẽt ad eruditionẽ neč̃iam, sicut sunt scĩę logicales, q̃ nõ pp se q̃runtur: sed vt introductorię ad alias scĩas. Hæc ille, vt ẽt Ph̃s cõcedit.4.Meta. ergo &c. Quintum ¶ Pręterea nullus habitus speculatiu⁹ opatur suũ obm: sed hæc scĩa opatur suũ obm .s.demr̃ationẽ: ergo &c. ¶ Sed in ꝯriũ arguitur. Nã illa scĩa est speculatiua, q̃ ordinatur ad scire: vt patet.2. Metaph. sed hęc scĩa ordinatur ad scire. Finis.n. demr̃ationis ẽ scire, ergo est speculatiua. Cõclusio. ¶ Rñdeo dđm ꝙ hęc scĩa nõ est practica, sed speculatiua simpl̃r. Pro cuius decl̃atione est diligẽter aduertẽdũ ꝙ q̃ttuor cõditiones req̃rũtur ad hoc ꝙ aliq̃ scĩa, aut aliqs habitus sit practicus s̃m.D.S.in diuersis locis. 4.cõditiones vt scĩa sit practica. Prima. ¶ Quarum ꝑma ẽ ꝙ talis habitus ordinetur ad opus tanq̃ ad finẽ, hãc cõdõnẽ innuit Ph̃s.2.Meta. &.D.S.ibidẽ. Secunda. ¶ Scđa cõdõ ẽ ꝙ

M talis habitus ordinetur ad op⁹ alterius potẽrię q̃ intell̃s .s.ad opus voluntatis tanq̃ ad finẽ. Et hãc cõdõnem innuit.D.S.in ꝑma scdę.q.57.ar.1.ad ꝑmũ: vbi sic ait ꝙ duplex est opus.s.interius & exterius. Practicus ergo vel opatiuũ qđ diuiditur ꝯ speculatiuũ dr̃ de ope exteriori, ad qđ non hñt ordinẽ habitus speculatiui, sed tm̃ hñt ordinẽ ad opus interius intellectus, qđ est specular i verum. Hęc ille formaliter. Tertia. ¶ Tertia condino est ꝙ talis habitus pure practicus & non mixtus ordinetur ad opus voluntatis nãę, vt ad extra exercitũ, & nõ elicitũ tm̃. Et hanc conditionẽ innuit.D.S. in prologo primi sniarum.ar.1.in argumento.2.vbi sic ait. Oĩs doctrina ẽ ad pfectionẽ vel quantũ ad intell̃m sicut speculatiuę, vel quantũ ad effectũ procedentẽ in opus, sicut practicę. Hęc ille. Et ibidẽ ad scdm̃ sic ait, Ph̃ia sufficit ad pfectionẽ intellectus s̃m cognitionẽ nãlem, & affectus s̃m virtutẽ acquisitã. Et ideo oportet esse aliã scĩam p quã intell̃s perficiatur quantũ ad cognitionẽ infusam, & affectus quantũ ad dilectionẽ gratuitã. Hęc ille. Et idẽ ĩnuit.D.S.in de Veritate.q.14.ar.4. .c. Et in primo Sententiarum.di.51.q.5.ar.3.o.sic ait permissionẽ inuisibilẽ fit vt hõ nõ sit in hoc mundo obiectiuę s̃m intellectũ, & affectũ, non aũt essentialr̃. Et idẽ dicit opus.9.q.31. Itẽ scđa.2.q.162.ar.3.ad ꝑmũ

dicit

A dicit.D.S.ꝙ cognititio veritatis ē duplex. Vna pu-
re speculatiua. Alia autē cognitio veritatis affectiua:
&c̄.Et ibidē.q.154.ar.5.Et hō ſm virtutes morales dr̄
simpl̄r bon⁹, nō āt ſm intellectuales: vt p3 ꝑma.2.q.
68.ar.3.ad.2. ℭQuarta cōdirio est ꝙ talis habitus sit
immediate regulatiuus illius opis exterioris.Hāc cō-
ditionē tāgit. D.S.in de Veritate.q.14.ar.4.vbi sic
ait.Nō q̄libet relatio ad opus facit intellectū esse pra-
cticū:sed aliqua simpl̄r speculatio pōt eē alicui remo-
ta occasio aliqd operādi: sicut Ph̄s speculat̄ aīam esse
immortalē.Et inde sicut a cā remota sumit occasionē
aliqd opandi.Sed intellectū practicū op3 eē ꝓximā re
gulā opis: vtpote ꝙ cōsideret ipsum opabile & rōnes
opandi & cāæ opis.Cōstat aūt ꝙ obm fidei nō est ve-
rū opabile:sed vex increatū:in qd non pōt nisi actus
intellectus speculatiui:vñ fides est in intellectu specu
latiuo:q̄uis sit vt occasio remota aliqd opandi: vñ ēt
sibi nō attribuit opatio nisi mediāte dilectione. Hęc
ille formaliter. ℭCū ergo hæc scīa non ordinetur ad
opus voluntatis exterius:sed ad dirigendū actū rōnis
in suis opibus,vt in principio huius libri ꝓbat. D.S.
B relinquetur ꝙ hæc scīa non est practica. Sequtur ergo ꝙ
Notandū. tripliciter scientiam esse specu. est speculatiua:qa oīs habitus vel est speculatiuus,vel
practicus,vt patet p Ph̄m.6.Meta. ℭPro ampliori āt
declaratione huius aduertendū est ſm. D.S.in ꝑma
parte.q.14.ar.vlti.ꝙ tripl̄r aliqua scīa dr̄ speculatiua.
℟Vno mō ex pte rex̄ scitax̄:q̄ non sunt opabiles a
sciente:sicut scīa de reb⁹ naturalib⁹ vel diuinis.℟Se-
cundo q̄tū ad modū cōsiderādi, vt puta si ædificator
cōsideret domū diffiniendo,vel diuidendo,& ēt cōsi-
derando vl̄ia ꝑncipia ipsius. ℟Tertio q̄tum ad finē.
Nā finis habitus speculatiui est cōsideratio veritatis.
Probatio. Hęc ille. ℭCū ergo hæc scīa cōsideret suū obm diffi-
Cōclusio. niendo,& diuidendo,ac resoluēdo in sua ꝑncipia &
cās,cū ēt cōsideret ipsum obm eius rōne veritatis co-
gnoscendę,& si obm eius in pticulari consideratū sit
opabile a nobis opōne intellectus non tñ est opabile
a nobis opōne voluntatis exteriori:ideo dicendū est
ꝙ hæc scīa oībus modis est speculatiua,licet ſm quid
possit dici practica.s.inq̄tum obm eius est opabile a
Discip. nobis opōne intellectus siue rōnis. Sed dicebat disci-
pulus. Opatio voluntatis exterior siue ad extra dicit
opatio trāsiens ꝓterq̄ est aliqua res opata. Si ergo vt
adductū est requiritur ad hoc ꝙ aliqua scīa sit practica
ꝙ ordinet̄ ad opus volūtatis exterius siue ad extra se-
C queret ꝙ prudentia non esset habitus practicus. Qd
ē ꝯ Ph̄m.6.Ethi.& ꝯ.D.S.in ꝑmo Meta.patet seq̄la:
qa prudentia p hoc differt ab arte,qa ars est de factibi-
bus a nobis q̄ p opationē transeuntē ꝓducunt̄.Prudē-
tia vero est de agibilibus,q̄ fiunt p actionē immanen-
Responsio tē. ℭDicendū ad assumptū ꝙ non oīs opatio volun-
tatis ad extra dr̄ opatio solū transiens. Sed opatio vo-
luntatis ad extra hic accipitur pro quacunq; opatio-
ne imperata a voluntate producibili ab eadem suis
virtutibus naturalibus. Agibilia.n.producunt̄ p ope-
rationē a voluntate imperatā p naturalia ꝑncipia ho-
minis. Vñ non oportet ꝙ prudentia sit habitus spe-
culatiuus:sed ē habitus practicus,sicut & ars, vt p3. p
D.S.2.2.q.47.ar.2.ad.2. vbi sic ait. Ambrosius & ēt
Tullius nomen prudentiæ largius sumunt pro quali-
bet cognitione humana tā speculatiua q̄ practica:q̄ui-
uis dici possit ꝙ ipse actus speculatiuę rōnis ſm ꝙ est
voluntarius cadit sub electione, & consilio:quantū
suum exercitium,& per consequēs cadit sub ordina-
tione prudentię. Sed quantum ad suam speciem ꝓut
comparatur ad obiectum quod est verum necessariū
non cadit sub consilio nec sub prudentia. Hæc ille.

D ℭAd primum igitur dicendum ꝙ vt dictum est,licet
hæc scientia ordinetur ad opus intellectus: non ta-
men ordinatur ad opus voluntatis ad extra: vnde nō
oportet ꝙ sit practica. ℭAd secundum dicendum
ꝙ Gradeus in hac parte derelinquit fontem scien-
tiæ,videlicet.D.S.vt ex dictis patet.Logica enim est
scientia speculatiua simpliciter, & secundum quid
practica,vt declaratum est. Non enim ordinatur ad
opus alterius potentiæ q̄ intellectus. ℭSed contra Discip.
hoc instabat discipulus. ℭNam Phylosophus in sex-
to Metaphysicæ sub Phylosophia Theorica solum
comprehendit Phylosophicam, Mathematicam,&
Metaphysicam: sed Logica non est aliqua illarum
trium:ergo Logica siue etiam hæc scientia non est
speculatiua. ℭDicendum ꝙ duplex est Phyloso- Responsio
phia: Theorica siue speculatiua. ℟Quædam est ser-
mocinalis. ℟Alia est realis. Phylosophus autem
primus cum sit artifex realis ī sexto Metaphysicæ di-
uisit Phylosophiam speculatiuam realem,in Phylo-
sophycam,Mathematicam,& Metaphysicam. Vn-
de bene sequitur ꝙ Logica non sit speculatiua realis,
non autem sequitur ꝙ non sit speculatiua. ℭCon- Discip.
tra hoc iterum instabat idem discipulus. ℟Nam si
Logica siue hęc sciētia esset scientia speculatiua, ipsa
contineretur sub Phylosophia speculatiua sicut pars E
sub toto:neq; quæreretur propter aliud. Sed Logica
non continetur sub Phylosophia speculatiua, sicut
pars sub toto:neq; quæritur propter seipsam,sed pro-
pter aliud:ergo est practica & nō speculatiua. Cuius
sententiæ videtur esse. D.S.super Boe.de Trini.q.5.
ar.1.ad.2. vbi sic ait. Scientiæ speculatiuæ, vt patet
primo Metaphy.sunt de illis, quox cognitio q̄ritur
pp se.Res aūt,de qbus est Logica,nō q̄runtur ad co-
gnoscēdū pp seipsas:sed vt ad adminiculū quoddā ad
alias scīas:& ideo Logica nō cōtinet̄ sub speculatiua
Ph̄ia ꝑncipal̄r sicut ps:sed sicut qddā reductū ad Ph̄iā
speculatiuā,ꝓut ministrat speculationi sua instrumēta
.s.syl̄los,diffōnes,& alia hmōi:qbus in sciētijs specu-
latiuis indigemus. Vñ scd̄m Boe.in cōmēto sup Por-
phyriū,Logica nō tā est sciētia, q̄ sciētiæ instrumen-
tū. Hæc ille formal̄r. Vr̄ ergo.D.S.velle ꝙ Logica
nō sit speculatiua:tū qa nō cōtinet̄ sub Ph̄ia specula-
tiua sicut ps,tū ēt qa res,de qbus tractat, nō q̄runt̄ pp
F se. ℭSed dicēdū ꝑmo vt ꝑus:qa.D.S.ibi loquitur de
Responsio prima. Ph̄ia speculatiua reali sub qua nō cōtinet̄ Logica sic
ps:sed reductiue sicut qddā adminiculū inq̄tū p artē
Logicę etiā in Phylosophia speculatiua reali vtimur
argumētationibus,diffōnib⁹,& demr̄ationibus. Cō-
tinetur,tñ vt ps subiua sub Phylosophia speculatiua
ſmocinali,vt dcm̄ est. ℭDicēdū.2.ꝙ Logica pōt cō- Secunda.
siderari dupl̄r.℟Vno mō q̄tū ad suū vsū. Et isto mō
nō q̄rit̄ solū pp se,sed ēt pp aliud:non tñ pp aliud,qd
sit extra genus cōtēplationis. ℟Alio mō cōsideratur
in se ſm ꝙ ē docēs in ordine.s.ad suas cās. Et isto mō
quęritur etiam propter se, vnde simpliciter dicenda
est speculatiua,vt etiam vult Augustinus de Ciuitate
dei. ℭAd tertium dicendum ꝙ propter hanc ratio-
nem coactus fuit Gradeus dicere Logicam esse ma-
gis practicam, q̄ speculatiuam, vt patet in princi-
pio sue Logicæ,vbi eam formaliter adducit. ℭSed
secundum prædictas conditiones ad praxim requi-
sitas, faciliter apparet ꝙ ratio sua nullo modo con-
cludit. Quia licet ea, quæ considerantur in Logica
secundum eorum vsum considerata, ordinentur ad
operationem intellectus,nō tamē ordinātur ad opa-
tionem alterius potētiæ q̄ intellect⁹.s.ad opōnē vo-
luntatis ad extra;quod tamen requiritur ad habitum

G practicum, vt declaratum est. ¶ Ad. 4. dicendum ꝙ propter hanc rationem & sequentem Petrus aureoli sn primo sententiarum, & Scotus in primo Meta-physicæ dicere conantur etiam ꝙ logica sit magis di-cenda practica, q̃ꝫ speculatiua. Sed manifestum est ꝙ ex dictis solutę sunt. Non est enim inconueniens ꝙ vnus babitus speculatiuus ordinetur ad finem alte-rius habitus, tanq̃ꝫ ad finem remotum. Similiter er-go licet logica ordinetur ad introductionem aliarum sciaꝝ tãq̃ꝫ ad vltimũ finẽ, nõ tñ ꝑꝑ hoc debet dici pra-ctica. Tũ ꝓmo qa scia drbet denoiari practica, vel spe-culatiua a fine ꝓximo. Tũ. 2. qa dato ꝙ finis ei⁹ spãlis eẽt introductio sciaꝝ, nõ tñ esset aliud finis eius q̃ꝫ sci-re. Sed scire nõ facit habitũ practicũ, sed speculatiuũ: vt p3. 2. Metaphy. Et nõ est intelligẽdũ ꝙ Logica sit scia practica simplr, qñ ibi exemplificat. D. S. de sciẽ-tijs Logicalibus: sed bñ Logica vtẽs cõsiderata. s. ẽm applicationẽ ad alias scias est practica ẽm qd: & sumẽ-do largo mõ praxim. Et sic itelligit. D. S. in ꝓmo Me-ta. & Pñs in. 4. Meta. Logica vero docẽs q̃ritꝑꝑ sei-

H psam. Iõ Logica est simp r speculatiua, & ẽm qd pra-ctica vt supius dcm̃ est, vt ẽt dicit. D. S. 2. 2. q. 51. ar. 2. ad vltimũ: vbi sic ait. In speculatiuis alia rõnalis scia est dialectica, q̃ ordinat ad inq̃sitionẽ inuẽtiuã, & alia est scia demr̃atiua, q̃ est veritatis determinatiua. Hæc ille: igr̃ &c̃. ¶ Ad vltimũ dicẽdũ ꝙ ille habit⁹, q opat suũ subm opatiõe extrinseca volũtatis ẽ bñ practic⁹. Nõ tñ op3 ꝙ ille sit practicus, q opat suũ obm opatio-ne intells sicuti ẽ logica. ¶ Verũtñ licet intells opet syllm demr̃atiuũ particularẽ hunc. s. vel illũ nõ tamẽ op3, ꝙ p se opet eũ in vniuersali. Vñ rõ nõ cõcludit. ¶ Vbi supra imptinẽter iꝓhemio eiusdẽ. Arti. III.

AD TERTIVM sic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ hęc scia sit rea-lis & nõ rõnalis. ⁋ Nã nihil est in aliquo p̃dicamẽto,

Primum. argumen. nisi sit ens reale extra aĩam exñs, vt patet p. D. S. in de Potentia. q. 7. ar. 9. Sed hęc sciẽtia & q̃libet alia ponit in p̃dicamẽto q̃litatis in ꝓma spẽ: ergo hæc sciẽtia est ens reale, & p ꝯñs sciẽtia realis. ¶ Præterea ille effect⁹

Secũdum. est realis cuius oẽs cãæ sunt reales: qa effectus debet ꝓ-portionari suæ cãæ. Sed huius sciẽtię cãæ sunt reales. Nã anima q̃ est cã ejus effectus finalis & materialis in

I qua, huius & cuiuslibet alterius sciẽtiæ est realis; ergo hæc sciẽtia est realis. Nõ aũt p̃t eẽ aliq̃ cã formalis ipsius scientiæ cũ sciẽtia sit forma, alias formæ esset forma. ¶ Præterea illa sciẽtia est realis cuius obm est ens rea-

Tertium. le: qa sciẽtiæ denominant ab obis eaꝝ. 3. de Anima. Sed obm huius sciẽtię est ens reale: ergo &c̃. Proba-tio medię qa obm eius est ens. Sed ens & res conuer-tunt: ergo obm eius erit ens, & per ꝯñs erit ens reale. ¶ Prętere a, ab eo ꝙ res est, vel nõ, est oro vera vel fal-

Quartũ. sa. Sed subm huius sciẽtiæ qd est sylls demr̃atiuus, ẽ oro dr̃. Syllogismus. n. est oro in q̃ qbusdã positis ne-cesse est aliud p ea, q̃ posita sunt, euenire, vt p3 p Pñm ꝓmo Prioꝝ: ergo ab eo, ꝙ res ẽ vel nõ ẽ, syllogismus demr̃atiu⁹ dr̃ verus vel falsus. Sed scientia denominat vera vel falsa a veritate vel falsitate obi. Seqt ergo ꝙ hæc scientia denominat vera vel falsa a re: & per ꝯñs

Quintum. subm eius erit res q̃dã. ¶ Præterea cuiuslibet relatio-nis realis debet esse fundamẽtũ reale, vt p3 p Pñm. 5. Meta. & p. D. S. in de Potẽ. q. 6. ar. vltimo, & penul-timo: sed relo scientię ad scibile ẽ relo realis, vt conce-dit Pñs vbi supra: ergo fundamentũ illius relationis qd est ipsa scientia, debet esse reale: & p ꝯñs hęc scien-tia est sciẽtia realis. ¶ Sed in ꝯriũ arguit p. D. S. in ꝓn-cipio huius libri, q dicit ꝙ omnis discursus rõnis ꝑti-net ad Pñiam ẽmocinalẽ. Sed hæc sciẽtia deseruit dis-scursui rõnis vt ibidẽ ꝓbat: ergo ẽ sciẽtia ẽmocinalis

K ¶ Prętere a omnis, sciẽtia directiua actuum rõnis est rõnalis, vt supra ꝓbatũ est. Sed hæc sciẽtia est directi-ua actuũ rõnis, vt ẽt supra probatũ est ẽm. D. S. ergo bæc sciẽtia est sciẽtia rõnalis. ¶ Rñdeo dicẽdũ ꝙ sciẽ-tia libri Posterioꝝ est sciẽtia rõnalis, & nõ realis. Qd sic p3. ¶ Nã q̃nq̃ꝫ sunt proprietates, q̃ cõsequunt sciẽ-tiã rõne obi: videlicet vnitas, dignitas, distinctio, or-do, & nomẽ. Quælibet ergo sciẽtia denominat. s. vel realis, vel rõnalis, ex suo subo. Sed subm huius scien-tiæ quod est syllogismus demr̃atiuus est ens rõnis: er-go hęc sciẽtia est rõnalis. ¶ Prętere a omnis sciẽtia rea-lis ẽm Pñm. 6. Meta. aut ẽ speculatiua, aut actiua, aut factiua. Sed hæc sciẽtia nõ est actiua, vel factiua, qa q̃-libet eaꝝ est practica: hęc aũt sciẽtia non est practica, vt supra probatũ est: ergo nõ est actiua vel factiua. Si-militer neq̃ꝫ est speculatiua realis: qa omnis talis ẽ vel Pñica, vel Mathema. vel Meta. vt p3 p Pñm ibidem. Sed hæc sciẽtia nõ est aliq̃ illaꝝ: ergo nõ est speculati-ua realis: & p ꝯñs nõ est sciẽtia realis. ¶ Præterea logi-ca ẽ sciẽtia rõnalis, vt p3 p Augustinũ de Ciuitate dei: vbi vocat eã scientiã rõnalẽ: ergo hæc scienna est rõ-nalis, cũ scientia totius & ꝑtis ad idẽ genus scientiaꝝ

L ꝑtineãt. Idẽ ẽt p3 p rõnes adductas ꝓus in ꝯrium: q̃ su-munt a. D. S. in ꝓma lectione huius ꝓmi, vt p3. ¶ Pro declaratione ergo p̃cedentiũ aduertendũ est ꝙ aliqua scientia põt dici realis dupliciter. Vno mõ, impprie. Et hæc tripliciter. ⁋ Vno mõ, qa ipsa est ens reale, & sic q̃libet scientia est realis: cũ q̃libet sit in p̃dicamẽto qualitatis. ⁋ Alio modo, quia est in subiecto reali. Et sic etiam quælibet scientia est realis: quia quælibet scientia est in anima subiue, q̃ ẽ ens reale. Tertio mõ, qa est ab aliq̃ cã reali. Et sic ẽt q̃libet sciẽtia est realis: qa anima est cã efficiens, finalis, & ẽt mãlis in q̃ cuius-libet scientiæ. ⁋ Alio mõ aliq̃ scientia p̃t dici realis ꝓ-prie, cuius. s. cã obiualis est realis, siue cuius obm est ens reale extra animã exñs, & isto mõ nõ q̃libet scien-tia ẽ realis. Sed aliq̃ est realis, & aliq̃ rõnalis. Hæc igit scientia habet obm, qd est ens rõnis, videlicet syllo-gismũ demr̃atiuũ. Vñ bæc scia dr̃ rõnalis proprie, & nõ realis. ¶ Ad ꝓmũ ergo dicendũ ꝙ aliud est sciẽtiã esse ens reale, & aliud est sciẽtiã esse scientiã realẽ: sic aliud est idẽtitatẽ esse realẽ, & aliud est identitatẽ esse

M relonẽ realẽ, vt p3 p. D. S. in de Potẽ. q. 7. ar. vlti. Nã aliqs ẽ idẽ, vel similis sibi ꝓpsi realr, & tñ talis idẽtitas, vel similitudo, nõ est relatio realis: cũ relatio realis re-qrat duo extrema realia realiter distincta: vt in. 5. lib. diuinę Pñiæ disputatũ est. Et in ꝓmo sentẽtiaꝝ dist. 24. q. 1. ar. 3. ad ꝓmũ ait, Vñ dico ꝙ negõ ista in q̃ ꝑfi-cit rõ vnitatis, nõ est nisi negõ rõnis tm̃, omnis. n. re-spectus, q est entis ad negõnẽ, vel ad nõ ens, nõ est ni-si rõnis. Et ibidẽ ad. 2. sic ait. Vnũ nõ importat negõ-nẽ nisi in rõne: vñ ẽm rẽ magis se bẽt ad poten. q̃ꝫ mul-titudo, in qua importat realis negõ: ẽm qua res a re di-stinguit. Hæc ille. ¶ Ex qb⁹ p3 ꝙ ibi nõ accipit negõ realis, q̃si ipsa negõ sit ens reale: cũ negõ sit ens rõnis. Sed accipit ibi negõ realis, qa est inter entia realia di-cens: hoc nõ est hoc, qa ẽm eã res a re distinguit. Ipsa tñ negõ ẽm se ẽ ens rõnis. Similiter sciẽtia q̃libet est ens reale: tñ q̃libet nõ est sciẽtia realis. Cui⁹ rõ est qa scientia accipit entitatẽ a suo subo inhęsionis & a suis cãis. Sed ꝙ sit scientia realis hoc hẽt proprie ab obto suo, qd est ens reale. Et qa obm huius scientiæ nõ est ens reale, sed est aliqd ens rõnis, iõ dr̃ ꝙ est ens reale de p̃dicamẽto qualitatis, nõ tñ est scientia realis. Qd qdẽ diligẽter memorię cõmẽdãdũ est. ¶ Ad. 2. dicen-dum ꝙ ille effectus est realis cuius omnes causæ sunt reales. Sed huius scientię nõ omnes causę sunt reales: quia

Conclusio Prima 1ª. & conse. scientiã rõne obiecti.

Secunda. Tertia. Notãdum. Scientiam esse realem dupliciter.

A quia causa obiectiualis eius non est ens reale. Vnde ratio nõ sequitur. Verũtamẽ bene concludit ꝙ hæc scientia est ens reale:non tamen ꝙ sit scientia realis. ¶ Ad.3.dicendum negando minorem. Et ad probationem dicendum ꝙ ens in communi vt diuiditur in ens reale,& ens rationis,non conuertitur cum re aut alijs transcendentibus:sed solum ens reale, quod est commune deo & creaturis:aut etiam decem prędicamentis. Licet ergo obiectũ huius scientiæ sit ens,accipiendo ens, ſm ꝙ est cõe enti reali & enti rationis, non tñ est ens reale:vñ nõ oportet ꝙ sit res q̃dã ꝓprie dcã.s.a rat⁹ rata ratũ. ¶ Ad.4.dicẽdũ ꝙ aliqd denominatur ab aliquo reali dupl'r. Vno mõ tanq̃ a cã remota.Et isto mõ non op3 ꝙ illud denominatũ sit reale.Sicut genus & aliç.2.intentiones denominãtur a suo fundamẽto remoto qđ est res extra animã, tanq̃ a cã remota:non tñ ꝓp hoc op3 ꝙ gen⁹ sit ens reale.Et isto mõ syll's demrãtiu⁹ denominatur re extra animã existẽte.Vñ non op3 ꝙ sit ens reale.Alio mõ aliqd denominatur ab aliquo reali tanq̃ a cã ꝓxima:sicut sũt primæ intẽtiones.Et isto mõ op3 ꝙ denominatũ sit ens

B reale. ¶ Ad vltimũ dicẽdũ est primo ad maiorẽ ꝙ q̃libet sciẽtia est ens reale, & est relationis fundamentũ reale:licet non dicatur scientia realis,vñ argumẽtũ pręsupponit falsum. ¶ Dicẽdũ.2.ad minorẽ ꝙ licet relõ sciẽtiæ realis ad scibile reale sit relatio realis, tñ relatio scientiæ rõnalis ad scibile qđ est ens rõnis,nõ op3 ꝙ sit relatio realis,qa ad hoc ꝙ aliq̃ relõ sit realis op3 ꝙ hẽat extrema realia:& etiã real'r distincta. Cũ ergo scibile huius sciẽtiæ qđ est syll's demrãtiuus sit ens rõnis,& non ens reale:ideo relatio, quæ est huius scientiæ ad tale scibile non est relatio realis sed rõnis tm̃. ¶ Vbi supra extrauaganti in prohemio eiusdem.

Articulus. IIII.

Prim.arg. ADQVARTVM sic procedit. Vr ꝙ hæc,sciẽtia non sit iudicatiua:sed inuentiua tm̃. ¶ Nã iudiciũ ꝑtinet ad sapientiã.Sapientis.n.est iudicare:vt p3 per Phm primo Metaphy.sed hæc sciẽtia nõ est sapiẽtia, qa sapiẽtia est donũ spũs sancti infusum:hic aũt sciẽtia acqrit,& nõ infũdit:vt infra ꝓbat Phs ꝯ Platonẽ,

Secundũ. ergo non est iudicatiua. ¶ Præterea sapiẽtis est considerare altissimas cãs:vt probat Phs ꝑmo Metaphy. sed hæc sciẽtia nõ cõsiderat ꝑmas & altissimas cãs cũ

C Tertium. hoc ꝑtineat ad ꝑmũ Phm:ergo hæc sciẽtia non est sapientia,& ꝑ ꝯñs non est iudicatiua. ¶ Præterea iudicatiuũ hr cũ certitudine scientę: vt dicit Phs in Politicis,& vt dicit.D.S.in ꝓhemio huius:hęc aũt sciẽtia non est certa sed fallibilis,vt patuit ꝑ demrãtionẽ Ze

Quartum. nonis q voluit probare q̃draturã circuli multipl'r deficiẽs:igr &c. ¶ Præterea ille bñ iudicat,q omnia nouit:vt p3 ꝑ Phm primo Ethicoꝝ.Sed ille,qui h3 hanc scientiã,non omnia nouit:ergo nõ bñ iudicat,& per ꝯñs hęc sciẽtia non est iudicatiua. ¶ In ꝯrium arguit ꝑ.D.S.in lectione dicẽtẽ, Alijs ergo ꝑtibus logicæ ꝓtermissis ad pñs intendendũ ẽ circa ꝑtem iudicatiuã: ꝓut traditur in lib. Posterioꝝ Analeticoꝝ. ¶ Rñdeo

Probatio. Cõclusio. dicẽdũ ꝙ hęc sciã ẽ iudicatiua. Qđ sic ꝓbatur ſm.D.S. elicitiue in lectione prima. Nã cũ iudiciũ de re aliq̃ non habeatur nisi cũ certitudine scientiæ, certitudo aũt scientiæ hẽri non possit nisi ꝑ resolutionẽ effectus in sua principia & cãs,seqtur ꝙ illa scientia erit iudicatiua,q̃ est resolutoria,siue q̃ docet resoluere aliqd in sua principia,& cãs:sed hæc scientia est huiusmodi, resoluit.n.necessitatẽ ꝯñtis in sua principia, vt p3 per q̃libet demrãtionẽ ꝓp qd: qa ꝑ eã demratur habitudo passionis ad subiectũ eẽ verã ꝑ cãm.s.ꝑ diffõnẽ subiti ergo hęc scientia est iudicatiua.Idẽ dicit.2.secũdę.q.

D 53.ar.4.in corpore:vbi sic ait,In speculatiuis demrãtiua scientia dr iudicatiua: inq̃tum ꝑ resolutionẽ in prima principia intelligibilia de veritate inq̃sitorum

Discip. disiudicat.hæc ille. ¶ Sed instabat discipulus:nã febricitãs vinũ dulce iudicat amaꝝ. Et tñ cõstat ꝙ non resoluit illud in suã cãm:ergo insufficienter dictũ est ꝙ iudiciũ hr cũ certitudine sciẽtiæ ꝑ resolutionẽ ad ꝑncipia. ¶ Præterea iudiciũ ꝑtinet ad voluntatẽ cum iudicãdo aliqñ qs peccat;pcĩm aũt in volũtate est. Sed

Responsio ad primũ. hæc scientia non est in volũtate,sed in intellectu: cũ sit habitus intellectiuus,igr non est iudicatiua. ¶ Dicẽdũ primo ꝙ duplex est iudiciũ. Q̃dã est iudiciũ

Iudicium multiplex. falsum:sicut iudiciũ Zenonis de quadratura circuli. Aliud est iudicium veꝝ:& illud est triplex. Q̃dã est imperfectũ:sicut cũ vetula iudicat de pluuia.Et tale nõ habet semper per cãm sed ꝑ similitudinẽ aut per cõiecturã aliquã. Aliud est ꝑfectũ. Et tale habet resoluendo ad cãs proximas. Aliud ẽ ꝑfectissimũ. Et tale nõ põt haberi nisi ꝑ resolõnẽ vsq3 ad primũ principiũ: hic aũt loq̃mur de iudicio vero ꝑfecto. Iudiciũ aũt febricitãtis est appãrens & nõ existens:vñ rõ nulla.

Ad secũdum E ¶ Dicendũ.2.ꝙ iudiciũ apphensionem rõnis consequitur:ad qđ seqtur volũtas aliqñ deliberata, aliqñ vero nõ deliberata.Et sic ipsum iudiciũ ꝑtinet principaliter ad intellectũ: sed ꝑ q̃dã cõcomitãtiam ꝑtinet ad voluntatẽ:ita.s.ꝙ actus voluntatis seqtur iudiciũ de

Discip. re apphẽsa. ¶ Sed ꝯ hęc replicabat discipulus. ¶ Nã iudiciũ est actus iustitię:vt probat.D.S.I2.secũdę.q. 60.ar.1.in corpe,Sed iustitia essentialiter est in volun

Responsio tate:ergo iudiciũ est actus voluntatis. ¶ Dicendũ ꝙ iudiciũ importat rectã determinationẽ: vñ iudicium põt cõsiderari dupliciter. Vno mõ ſm propriã impositionẽ nominis vt pro recta determinatione iustorũ. Alio mõ cõiter ſm ꝙ translatũ est ad significandũ rectã determinationẽ in q̃buscunq3 rebus tã speculatiuis q̃ practicis. Primo mõ accipiẽdo iudiciũ,tũc põt esse alicuius dupliciter. Vno mõ tanq̃ virtutis proferẽtis iudiciũ. Et sic ꝑtinet ad rõnẽ:qa diffinire, vel dicere,aut affirmare,ꝑtinet ad rõnem. Et sic ẽ act⁹ prudentię. Alio mõ põt eẽ alicuius tanq̃ virtutis disponentis aut inclinantis ad rectã determinationẽ:& isto mõ est ipsius voluntatis, & est actus iustitiæ. Sed

F accipiendo iudiciũ vt dicit determinationẽ rectã in speculabilibus sicut in proposito: sic est ipsius rõnis tanq̃ virtutis proferentis & habituũ intellectus tanq̃ virtutis disponentis & inclinantis. Hæc oĩa elicitiue .D.S.in.2.secũdæ vbi supra. Sic ergo iudicare de demõstrabilibus ꝑtinet ad rõnẽ & ad hanc scientiã: vñ relinqtur ꝙ est iudicatiua. ¶ Ad primũ ergo dicendũ ꝙ contingit aliquẽ iudicare dupliciter:vt dicit.D.S. in prima ꝑte.q.1.ar.6. Vno mõ ꝑ modũ inclinationis:sicut q h3 habitũ alicuius virtutis dato ꝙ nõ hẽat sciam de eo,bñ tñ iudicat de his, quę ad illã virtutẽ ꝑtinent. Alio mõ ꝑ modũ cognitionis: sicut q habet sciẽtiã virtutũ,dato ꝙ nõ sit virtuosus, bene tamẽ iudicat de moralibus. Primo ergo mõ iudicare ꝑtinet ad sapientiã:q̃ est donũ spũs sancti. Scđo vero mõ iudicare põt intelligi dupl'r. Vno mõ vl'r de oĩbus spãlibus. Et sic ꝑtinet ad Metaphy. Alio mõ spãl'r .s.de demõstrabilibus. Et sic ꝑtinet ad hãc scientiam. ¶ Ex quo p3 ꝙ hæc scientia põt dici sapientia nõ simpliciter & vl'r sed in genere.s.demõstrationũ. ¶ Et ꝑ hoc patet solõ ad.2.qa sapientis simpliciter est altissimas causas considerare. Tamen sapientis in genere est considerare cãs in suo genere compꝛehensas; vt p3 ꝑ D.S.2.secundę.q.45.ar.1.Et in.3.sniaꝝ.di.35.ar.1.q. 2.vt etiã adductum est in primo Metaphy.q.7.ar.4.

G

practicum, vt declaratum est. ¶ Ad.4. dicendum ꝙ propter hanc rationem & sequentem Petrus aureoli in primo sententiarum, & Scotus in primo Metaphysicæ dicere conantur etiam ꝙ logica sit magis dicenda practica, q̄ȝ speculatiua. Sed manifestum est ꝙ ex dictis solutę sunt. Non est enim inconueniens ꝙ vnus habitus speculatiuus ordinetur ad finem alterius habitus, tanq̄ȝ ad finem remotum. Similiter ergo licet logica ordinetur ad introductionem aliarum sciaꝝ tāq̄ȝ ad vltimū finē, nō tñ ꝑ hoc debet dici practica. Tū ꝓmo qa scia debet denoīari practica, vel speculatiua a fine ꝓximo. Tū.2. qa dato ꝙ finis ei⁹ spālis eēt introductio sciaꝝ, nō tñ esset aliud finis eius q̄ȝ scire. Sed scire nō facit habitū practicū, sed speculatiuū: vt pȝ.2. Metaphy. Et nō est intelligēdū ꝙ Logica sit scia practica simpl'r, qñ ibi exemplificat. D.S. de sciētijs Logicalibus: sed bñ Logica vtēs cōsiderata. s. ſm applicationē ad alias scias est practica ſm qd: & sumēdo largo mō praxim. Et sic īelligit. D.S. in ꝓmo Meta. & Phs in.4. Meta. Logica vero docēs q̄rit ꝑ seipsam.

H

Iō Logica est simp r speculatiua, & ſm qd practica vt supius dcm̄ est, vt ēt dicit. D.S. 2.2. q.51. ar.2. ad vltimū: vbi sic ait. In speculatiuis alia rōnalis scia est dialectica, q̄ ordinaꝛ ad inq̄sitionē inuētiuā, & alia est scia demr̄atiua, q̄ est veritatis determinatiua. Hæc ille: igr̄ &c̄. ¶ Ad vltimū dicēdū ꝙ ille habit⁹, q opaꝛ suū subm̄ opatiōe extrinseca volūtatis ē bñ practic⁹. Nō tñ opȝ ꝙ ille sit practicus, q opaꝛ suū obm̄ opatione intell's sicuti ē logica. ¶ Verūtñ licet intell's opeꝛ syll'm demr̄atiuū particularē hunc. s. vel illū nō tamē opȝ, ꝙ ꝑ se opeꝛ eū in vniuersali. Vñ rō nō cōcludit.

¶ Vbi supra impertinēter īphemio eiusdē. Arti. III.

AD TERTIVM sic ꝓcedit. Vr̄ ꝙ hęc scia sit realis & nō rōnalis.

Primum. argumen.

⁊ Nā nihil est in aliquo ꝑdicamēto, nisi sit ens reale extra aīam exñs, vt patet ꝑ. D.S. in de Potentia. q.7. ar.9. Sed hęc sciētia & q̄libet alia ponit in ꝑdicamēto q̄litatis in ꝓma spē: ergo hæc sciētia est ens reale, & ꝑ ꝯñs sciētia realis.

Secūdum.

¶ Præterea ille effect⁹ est realis cuius oēs cāæ sunt reales: qa effectus debet ꝓportionari suæ cāæ. Sed huius sciētię cāæ sunt reales. Nā anima q̄ est cā ejus effectus finalis & materialis in qua, huius & cuiuslibet alterius sciētiæ est realis: ergo hæc sciētia est realis. Nō aūt ꝑt eē aliq̄ cā fotalis ipsius scientiæ cū sciētia sit forma, alias formæ esset forma.

I

Tertium.

¶ Præterea illa sciētia est realis cuius obm̄ est ens reale: qa sciētiæ denominanꝛ ab obis eaꝝ.3. de Anima. Sed obm̄ huius sciētię est ens reale: ergo &c̄. Probatio medię qa obm̄ eius est ens. Sed ens & res conuertunꝛ: ergo obm̄ eius erit ens, & per ꝯñs erit ens reale.

Quartū.

¶ Prętereà, ab eo ꝙ res est, vel nō, est oro vera vel falsa. Sed subm̄ huius sciētiæ qd̄ est syll's demr̄atiuus, ēt oro dr̄. Syllogismus. n. est oro in q̄ q̄busdā positis necesse est aliud ꝑ ea, q̄ posita sunt, euenire, vt pȝ ꝑ Phm̄ ꝓmo Prioꝝ: ergo ab eo, ꝙ res ē vel nō ē, syllogismus demr̄atiu⁹ dr̄ verus vel falsus. Sed scientia denominaꝛ vera vel falsa a veritate vel falsitate obi. Seqꝛ ergo ꝙ hæc scientia denominaꝛ vera vel falsa a re: & per ꝯñs subm̄ eius erit res q̄dā.

Quintum.

¶ Præterea cuiuslibet relationis realis debet esse fundamētū reale, vt pȝ ꝑ Phm̄.5. Meta. & ꝑ. D.S. in de Potē. q.6. ar. vltimo, & penultimo: sed rel'o scientię ad scibile ē rel'o realis, vt concedit Phs vbi supra: ergo fundamentū illius relationis qd̄ est ipsa scientia, debet esse reale: & ꝑ ꝯñs hęc scientia est sciētia realis. ¶ Sed in ꝯtriū arguiꝛ ꝑ. D.S. in ꝓncipio huius libri, q dicit ꝙ omnis discursus rōnis ꝑtinet ad Phiam ſmocinalē. Sed hæc sciētia deseruit discursui rōnis vt ibidē ꝓbat: ergo ē sciētia ſmocinalis.

K

¶ Prętereà omnis, sciētia directiua actuum rōnis est rōnalis, vt supra ꝓbatū est, Sed hæc sciētia est directiua actuū rōnis, vt ēt supra probatū est ſm. D.S. ergo hæc sciētia est sciētia rōnalis.

Conclusio Prima rō. 1. conse. scientiā rōne obiecti.

¶ Rñdeo dicēdū ꝙ sciētia libri Posterioꝝ est sciētia rōnalis, & nō realis. Qd̄ sic pȝ. ¶ Nā q̄nq̄ȝ sunt proprietates, q̄ cōsequunꝛ sciētiā rōne obi: videlicet vnitas, dignitas, distinctio, ordo, & nomē. Quælibet ergo sciētia denominaꝛ. s. vel realis, vel rōnalis, ex suo subo. Sed subm̄ huius scientiæ quod est syllogismus demr̄atiuus est ens rōnis: ergo hęc sciētia est rōnalis. ¶ Prętereà omnis sciētia realis ſm Phm̄.6. Meta. aut ē speculatiua, aut actiua, aut factiua. Sed hæc sciētia nō est actiua, vel factiua, qa q̄libet eaꝝ est practica: hęc aūt sciētia non est practica, vt supra probatū est: ergo nō est actiua vel factiua. Similiter neq̄ȝ est speculatiua realis: qa omnis talis ē vel Phica, vel Mathema. vel Meta. vt pȝ ꝑ Phm̄ ibidem. Sed hæc sciētia nō est aliq̄ illaꝝ: ergo nō est speculatiua realis: & ꝑ ꝯñs nō est sciētia realis. ¶ Præterea logica ē sciētia rōnalis, vt pȝ ꝑ Augustinū de Ciuitate dei: vbi vocat eā scientiā rōnalē: ergo hæc scientia est rōnalis, cū scientia totius & ꝑtis ad idē genus scientiaꝝ ꝑtineāt.

L

Secunda.

Idē ēt pȝ ꝑ rōnes adductas ꝓus in ꝯtrium: q̄ sumunꝛ a. D.S. in ꝓma lectione huius ꝓmi, vt pȝ.

Tertia.

Notādum. Scientiam esse realem dupliciter.

¶ Pro declaratione ergo ꝓcedentiū aduertendū est ꝙ aliqua scientia pōt dici realis dupliciter. Vno mō, impprie. Et hæc tripliciter. ⁊ Vno mō, qa ipsa est ens reale, & sic q̄libet scientia est realis: cū q̄libet sit in ꝑdicamēto qualitatis. ⁊ Alio modo, quia est in subiecto reali. Et sic etiam quælibet scientia est realis: quia quælibet scientia est in anima subiue, q̄ ē ens reale. Tertio mō, qa est ab aliq̄ cā reali. Et sic ēt q̄libet sciētia est realis: qa anima est cā efficiens, finalis, & ēt mālis in q̄ cuiuslibet scientiæ. ⁊ Alio mō aliq̄ scientia ꝑt dici realis ꝓprie, cuius. s. cā obiualis est realis, siue cuius obm̄ est ens reale extra animā exñs, & isto mō nō q̄libet scientia ē realis, Sed aliq̄ est realis, & aliq̄ rōnalis. Hæc igiꝛ scientia habet obm̄, qd̄ est ens rōnis, videlicet syllogismū demr̄atiuū. Vñ hæc scia dr̄ rōnalis proprie, & nō realis. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū ꝙ aliud est sciētiā esse ens reale, & aliud est sciētiā esse scientiā realē: sicē aliud est idētitatē esse realē, & aliud est identitatē esse relōnē realē, vt pȝ ꝑ. D.S. in de Potē. q.7. ar. vlti.

M

Nā aliq̄s ē idē, vel similis sibiipsi real'r, & tñ talis idētitas, vel similitudo, nō est relatio realis: cū relatio realis requirat duo extrema realia realiter distincta: vt in.5. lib. diuinę Phiæ disputatū est. Et in ꝓmo sentētiaꝝ dist. 24. q.1. ar.3. ad ꝓmū ait, Vñ dico ꝙ negō ista in q̄ ꝑficiꝛ rō vnitatis, nō est nisi negō rōnis tm̄, omnis. n. respectus, q est entis ad negōnē, vel ad nō ens, nō est nisi rōnis. Et ibidē ad.2. sic ait. Vnū nō importat negōnē nisi in rōne: vñ ſm rē magis se hēt ad poten. q̄ȝ multitudo, in qua importaꝛ realis negō: ſm qua res a re distinguiꝛ. Hæc ille. ¶ Ex qb⁹ pȝ ꝙ ibi nō accipiꝛ negō realis, q̄si ipsa negō sit ens reale: cū negō sit ens rōnis: Sed accipiꝛ ibi negō realis, qa est inter entia realia discens: hoc nō est hoc, qa ſm eā res a re distinguiꝛ. Ipsa tñ negō ſm se ē ens rōnis. Similiter sciētia q̄liber est ens reale: tñ q̄libet nō est sciētia realis. Cu⁹ rō est qa scientia accipit entitatē a suo subo inhęsionis & a suis cāis, Sed ꝙ sit scientia realis hoc hēt proprie ab obto suo, qd̄ est ens reale. Et qa obm̄ huius scientiæ nō est ens reale, sed est aliqd̄ ens rōnis, iō dr̄ ꝙ est ens reale de ꝑdicamēto qualitatis, nō tñ est scientia realis. Qd̄ qdē diligēter memorię cōmēdādū est. ¶ Ad.2. dicendum ꝙ ille effectus est realis cuius omnes causæ sunt reales. Sed huius scientię nō omnes causę sunt reales:

quia

A quia causa obiectiualis eius non est ens reale. Vnde ratio nõ sequitur. Verũtamẽ bene concludit ꝙ hæc scientia est ens reale: non tamen ꝙ sit scientia realis. ¶ Ad.3. dicendum negando minorem. Et ad probationem dicendum ꝙ ens in communi vt diuiditur in ens reale, & ens rationis, non conuertitur cum re aut alijs transcendentibus: sed solum ens reale, quod est commune deo & creaturis: aut etiam decem prędicamentis. Licet ergo obiectũ huius scientiæ sit ens, accipiendo ens, ſm ꝙ est cõe enti reali & enti rationis, non tñ est ens reale: vñ nõ oportet ꝙ sit res q̃dã ꝓprie dcã. s. a rat⁹ rata ratũ. ¶ Ad.4. dicẽdũ ꝙ aliqd denominatur ab aliquo reali dupl'r. ⁋ Vno mõ tãq̃ a cã remota. Et isto mõ non op3 ꝙ illud denominatũ sit reale. Sicut genus & alię. 2. intentiones denominãtur a suo fundamẽto remoto qd est ees extra animã, tãq̃ a cã remota: non tñ ꝑꝑ hoc op3 ꝙ gen⁹ sit ens reale. Et isto mõ syll's demr̃atiu⁹ denominatur a re extra animã existẽte. Vñ non op3 ꝙ sit ens reale. Alio mõ aliqd denominatur ab aliquo reali tãq̃ a cã ꝓxima: sicut sũt primæ intẽtiones. Et isto mõ op3 ꝙ denominatũ sit ens
B reale. ¶ Ad vltimũ dicẽdũ est primo ad maiorẽ ꝙ q̃libet sciẽtia est ens reale, & est relationis fundamentũ reale: licet non dicatur scientia realis, vñ argumẽtũ prę supponit falsum. ¶ Dicẽdũ. 2. ad minorẽ ꝙ licet rel'o sciẽtiæ realis ad scibile reale sit relatio realis, tñ relatio scientiæ rõnalis ad scibile qd est ens rõnis, nõ op3 ꝙ sit relatio realis, qa ad hoc ꝙ aliq̃ rel'o sit realis op3 ꝙ hẽat extrema realia: & etiã reał'e distincta. Cũ ergo scibile huius sciẽtiæ qd est syll's demr̃atiuus sit ens rõnis, & non ens reale: ideo relatio, quæ est huius scientiæ ad tale scibile non est relatio realis sed rõnis tñ. ¶ Vbi supra extrauaganti in prohemio eiusdem.

Articulus. IIII.

Prim. arg. AD QVARTVM sic procedit. Vr ꝙ hæc, sciẽtia non sit iudicatiua: sed inuentiua tñ. ¶ Nã iudiciũ ꝑtinet ad sapientiã. Sapientis. n. est iudicare: vt p3 per Pħm primo Metaphy. sed hæc sciẽtia nõ est sapiẽtia, qa sapiẽtia est donũ spũs sancti infusum: hæc aũt sciẽtia acqrit, & nõ infũdit: vt infra ꝓbat Pħs ꝯ Platonẽ,
Secundũ. ergo non est iudicatiua. ¶ Præterea sapiẽns est considerare altissimas cãs: vt probat Pħs ꝑmo Metaphy.
C sed hæc sciẽtia nõ cõsiderat ꝑmas & altissimas cãs cũ
Tertium. hoc ꝑtineat ad ꝑmũ Pħm: ergo hæc sciẽtia non est sapientia, & ꝑ ꝯñs non est iudicatiua. ¶ Præterea iudicatiuũ hr̃ cũ certitudine scientę: vt dicit Pħs in Politicis, & vt dicit. D. S. in ꝓhemio huius: hęc aũt sciẽtia non est certa sed fallibilis, vt patuit ꝑ demr̃ationẽ Ze
Quartum. nonis q voluit probare q̃draturã circuli multipl'r deficiẽs: igr̃ &c̃. ¶ Præterea ille bñ iudicat, q omnia nouit: vt p3 ꝑ Pħm primo Ethicoꝝ. Sed ille, qui h3 hanc scientiã, non omnia nouit: ergo nõ bñ iudicat, & per ꝯñs hęc sciẽtia non est iudicatiua. ¶ In ꝯrium arguitur ꝑ. D. S. in lectione dicẽtẽ, Alijs ergo ꝑtibus logicæ ꝑtermissis ad pħs intendendũ ẽ circa ꝑtem iudicatiuã: ꝓut traditur in lib. Posterioꝝ Analeticoꝝ. ¶ Rñdeo dicẽdũ ꝙ hęc sciã ẽ iudicatiua. Qd sic ꝓbatur ſm. D. S.
Probatio. Cõclusio. elicitiue in lectione prima. ⁋ Nã cũ iudiciũ de re aliq̃ non habeatur nisi cũ certitudine scientiæ, certitudo aũt scientiæ hẽri non possit nisi ꝑ resolutionẽ effectus in sua principia & cãs, seqtur ꝙ illa scientia erit iudicatiua, q̃ est resolutoria, siue q̃ docet resoluere aliqd in sua principia, & cãs: sed hæc scientia est huiusmodi, resoluit. n. necessitatẽ ꝯñtis in sua principia, vt p3 per q̃libet demr̃ationẽ ꝑꝑ qd: qa ꝑ eã demr̃atur habitudo passionis ad subiectũ eẽ verã ꝑ cãm. s. ꝑ diffõnẽ subi: ergo hęc scientia est iudicatiua, Idẽ dicit. 2. secũdę. q. 53. ar. 4. in corpore: vbi sic ait, In speculatiuis demr̃atiua scientia dr̃ iudicatiua: inq̃tum ꝑ resolutionẽ in prima principia intelligibilia de veritate inq̃sitorum
D diiudicatur. hæc ille. ¶ Sed instabat discipulus: nã febricitãs vinũ dulce iudicat amaꝝ. Et tñ cõstat ꝙ non resoluit illud in suã cãm: ergo insufficienter dictũ est ꝙ iudiciũ hr̃ cũ certitudine sciẽtiæ ꝑ resolutionẽ ad ꝑncipia. ¶ Præterea iudiciũ ꝑtinet ad voluntatẽ cum iudicãdo aliq̃ñ qs peccat: pctm̃ aũt in volũtate est. Sed hæc scientia non est in volũtate, sed in intellectu: cũ sit habitus intellectiuus, igitur non est iudicatiua. ¶ Dicẽdũ primo ꝙ duplex est iudiciũ. ⁋ Qddã est iudiciũ falsum: sicut iudiciũ Zenonis de quadratura circuli. ⁋ Aliud est iudicium veꝝ: & illud est triplex. ⁋ Qddã est imperfectũ: sicut cũ vetula iudicat de pluuia. Et tale nõ habetur semper per cãm sed ꝑ similitudinẽ aut per cõiecturã aliquã. ⁋ Aliud est ꝑfectũ. Et tale habetur resoluendo ad cãs proximas. ⁋ Aliud ẽ ꝑfectissimũ. Et tale nõ põt haberi nisi ꝑ resol'onẽ vsq̃ ad primũ principiũ: hic aũt loq̃mur de iudicio vero ꝑfecto. Iudiciũ aũt febricitãtis est appens & nõ existens: vñ rõ nulla. ¶ Dicendũ. 2. ꝙ iudiciũ apꝑhensionem rõnis consequtur: ad qd seqtur volũtas aliq̃ñ deliberata, aliq̃ñ vero nõ deliberata. Et sic ipsum iudiciũ ꝑtinet principaliter ad intellectũ: sed ꝑ q̃ndã cõcomitãtiam ꝑtinet ad voluntatẽ: ita. s. ꝙ actus voluntatis seqtur iudiciũ de re apꝑhẽsa. ¶ Sed ꝯ hęc replicabat discipulus. ¶ Nã iudiciũ est actus iustitię: vt probat. D. S. i 2. secũdę. q. 60. ar. 1. in corpe, Sed iustitia essentialiter est in voluntate: ergo iudiciũ est actus voluntatis. ¶ Dicendũ ꝙ iudiciũ importat rectã determinationẽ: vñ iudicium põt cõsiderari dupliciter. ⁋ Vno mõ ſm propriã impositionẽ nominis vt pro recta determinatione iustorũ. ⁋ Alio mõ cõiter ſm ꝙ translatũ est ad significandũ rectã determinationẽ in q̃buscunq̃ rebus tã speculatiuis q̃ practicis. Primo mõ accipiẽdo iudiciũ, tũc põt esse alicuius dupliciter. ⁋ Vno mõ tanq̃ virtutis proferẽtis iudiciũ. Et sic ꝑtinet ad rõnẽ: qa diffinire, vel dicere, aut affirmare, ꝑtinet ad rõnem. Et sic ẽ act⁹ prudentię. ⁋ Alio mõ põt eẽ alicuius tãq̃ virtutis disponentis aut inclinantis ad rectã determinationẽ: & isto mõ est ipsius voluntatis, & est actus iustitiæ. Sed
F accipiendo iudiciũ vt dicit determinationẽ rectã in speculabilibus sicut in proposito: sic est ipsius rõnis tãq̃ virtutis proferentis & habituũ intellectus tanq̃ virtutis disponentis & inclinantis. Hæc oĩa elicitiue. D. S. in. 2. secũdæ vbi supra. Sic ergo iudicare de demõstrabilibus ꝑtinet ad rõnẽ & ad hanc scientiã: vñ elingtur ꝙ est iudicatiua. ¶ Ad primũ ergo dicendũ ꝙ contingit aliquẽ iudicare dupliciter: vt dicit. D. S. in prima ꝑte. q. 1. ar. 6. ⁋ Vno mõ ꝑ modũ inclinationis: sicut q h3 habitũ alicuius virtutis dato ꝙ nõ hẽat sciam de eo, hñs tñ iudicat de his, quę ad illã virtutẽ ꝑtinent. ⁋ Alio mõ ꝑ modũ cognitionis: sicut q habet sciẽtiã virtutũ, dato ꝙ nõ sit virtuosus, bene tamẽ iudicat de moralibus. ⁋ Primo ergo mõ iudicare ꝑtinet ad sapientiã: q̃ est donũ spũs sancti. ⁋ Scdo vero mõ iudicare põt intelligi dupl'r. ⁋ Vno mõ vl'r de oĩbus spãlibus. Et sic ꝑtinet ad Metaphy. ⁋ Alio mõ spãl'r. s. de demõstrabilibus. Et sic ꝑtinet ad hãc scientiam. ¶ Ex quo p3 ꝙ hæc scientia põt dici sapientia nõ simpliciter & vl'r sed in genere. s. demõstrationũ. ¶ Et ꝑ hoc patet sol'o ad. 2. qa sapientis simpliciter est altissimas causas considerare. Tamen sapientis in genere est considerare cãs in suo genere compꝛehensas: vt p3 ꝑ D. S. 2. secunde. q. 45. ar. 1. Et in. 3. sniaꝝ. di. 35. ar. 1. q. 2. vt etiã adductum est in primo Metaphy. q. 7. ar. 4.

Discip. · Responsio ad primũ. · Iudicium multiplex. · Ad scdm E · Discip. · Responsio

G notabili primo. ¶ Ad.3.dicendum ꝙ hæc scientia ē certissima. Et licet ille demõstrator defecerit, hoc nõ fuit ꝑ incertitudinem huius sciẽtiæ: sed ꝑ malã applicationẽ ꝓncipiorum ad conclusionẽ ipsius demõstrãtis. ¶ Ad vltimũ dicẽdũ ꝙ ille, q hẽt hãc sciam nõ oia nouit simplr & vlr. Oia tñ cognoscit, q̃ reqrũt ad verã demõstrationẽ. Vnde nõ dicitur vniuersaliter sapientia, sed in genere: vt declaratum est.

¶ Vbi supra impertinentee in prohemio eiusdem.

Articulus. V.

AD QVINTVM sic ꝓcedit. Vr ꝙ hęc scia nõ sit cæteris ptib⁹ nouæ logicæ dignior. ¶ Nã dignitas (Primum.) scię attẽdit ex dignitate obi: vt p3 ꝓmo de Aïa. S3 scia libri Priorum h3 nobilius obm q̃ scia huius libri: ergo scia prioristica ẽ nobilior. Probatio medię: qa simpliciora sunt nobiliora. Sed obm sciæ prioristicæ qd est syll's simplr dictus, est simplicius syllo demratiuo q est subm huius libri. Syll's.n.demratiu⁹ se h3 ex additione ad syllogismum prioristicum: quia includit necessitatem cõsequentiæ & necessitatẽ cõsequẽtis. Syllogismus vero simplr dictus includit necessitatẽ (Secũdum.) H cõsequẽtiæ tm: igr &c. ¶ Præterea vbicũq est cõparatio ibi est distinctio. Sed hæc scia nõ distinguit cõtra alias ptes logicę: ergo &c. Probatio medię: qa partes subiuæ alicuius totius ptinẽt ad eandẽ sciam cũ toto. Sed syll's demratiuus, dialecticus, simplr dictus, & sophisticus, sunt spẽs argumẽtationis: vt p3 ꝓmo Topicorum. Argumẽtatio aũt cõsideraṫ in libro ꝓorum: ergo oẽs ꝓdicti syll'i ptinent ad sciam prioristicã. Et sic hęc sciẽtia nõ distinguiṫ ab illa, & ꝑ cõseqns nõ ẽ dignior (Tertium.) ea. ¶ Præterea cõcessũ est supra ꝙ tota logica est vna sciẽtia in spẽ, ergo de ptib⁹ logicæ nõ sũt diuersæ sciẽtiæ: & ꝑ cõsequẽs hæc scientia nõ est dignior sciẽtijs aliarum ptiũ logicæ. Alias idẽ esset dignius seipso. ¶ S3 inꝯriũ arguiṫ. Nã illa sciẽtia est dignior q̃ ex certioribus ꝓcedit. Sed hęc sciẽtia ꝓcedit ex certioerib⁹, q̃ sciẽtiæ aliarum partiũ logicæ: cũ ꝓcedat ex necessarijs & im(Conclusio) mediatis: igr &c. ¶ Rñdeo dicẽdũ ꝙ sciẽtia libri Po(Probatio.) steriorum est dignior, & nobilior sciẽtijs aliarum priũ nouæ logicæ. Qd sic p3. Nã vna sciẽtia dr dignior altera ꝑ duo: v3 ꝑ dignitatẽ subi, & ꝑ certitudinẽ, vt p3 ꝑ Phm in ꝓhemio de Anima & in ꝓhemio ethicorũ. Sed hęc sciẽtia h3 nobilius subm inter cæteras par-
I tes nouæ logicæ: qa syll's demratiu⁹ inter cæteras partes argumẽtationis est nobilior, qd p3 ex eius fine: qa generat veeã sciẽtiã in nobis. Syll's aũt dialecticus generat opinionẽ. Et syll's sophisticus generat appentẽ sciẽtiã. Syllogismus vero simpliciter dictus in q̃tum hmõi abstrahit ab omnibus. ¶ Similiter hæc sciẽtia ꝓcedit ex necessarijs q̃ certissima sunt. Aliæ vero ex ꝓbabilibus, aut appenter ꝓbabilibus: ergo & q̃tũ ad nobilitatẽ obi, & q̃tũ ad certitudinẽ hæc sciẽtia ẽ di(Dubium.) gnior cæteris ptibus nouę logicæ. ¶ Sed diceret aliqs ꝙ maior habet veritatẽ de dignitate sciẽtiarum speculatiuarum nõ aũt de sciẽtijs practicis. Logica aũt est sciẽ(Responsio.) tia practica: igr &c. ¶ Dicẽdũ ꝙ minor est falsa: vt supra õñsum est. Et dato ẽt ꝙ esset practica, adhuc hæc scientia esset dignior cæteris ptibus nouæ logicæ: qa vna sciẽtia practica dr nobilior alia, q̃ oedinaṫ ad nobiliorẽ finẽ: vt p3 ꝓmo Ethicorum, & vt adducit. D.S. in prima pte. q.1. ar.4. Sed hæc sciẽtia, vt dictũ est ordinaṫ ad nobiliorẽ finẽ. s. ad generãdũ pfectã sciẽtiã:
(Notãdũ. 5. proprietates cõseqntes scientiã rõne obi.) ergo &c. ¶ Aduertẽdũ ẽ aũt ꝙ qnq sunt ꝓprietates cõsequẽtes sciẽtiã rõne sui obi: videlicet vnitas, dignitas, distinctio, ordo, & nomẽ. Qd.n. sciẽtia sit vna, vel plures, hoc habet ab vnitate vel pluralitate suborum. Qd ẽtiã sit dignior, hoe habet a nobilitate obiecti. Et etiã illa scientia est distincta ab alijs, cuius
K (obiecti.) obiectum est distinctum. Similiter illa scientia est prior, cuius obiectũ est prius. Et etiã vt in pluribus, scientia accipit denominationẽ ab obiecto. Aliqñ tñ denominatur a principaliori pte subiectiua. Aliqñ vero a passione vel ab aliquo hmõi. ¶ Ad primum ergo dicendum negãdo minorẽ. Et ad ꝓbationem dicẽdum ꝙ nõ semꝑ priora sunt nobiliora. Sed illa, quæ sunt priora, & determinatoria illa sunt digniora. Nam homo nõ est dignior, q̃ homo beatus. Similiter animal nõ ẽ dignius, q̃ hõ. Syll's ãt simplr dictus licet sit prior, & simplicior per abstractionem, q̃ syllogismus demonstratiuus, quia. s. non est determinatus, siue ꝯctus ad aliquã materiã, sed indifferenter fit in omni materia, syllogismus ãt demõstratiuus fit determinatus ad materiam necessariã, tamen syllogismus demonstratiuus est determinatior. Vñ argu(Discip.) mentum non concludit. ¶ Srd dicebat discipulus ꝙ nullus est syllogismus, q non fiat ex propositionibus in materia aliqua existentibus: ergo syllogismus sim(Responsio.) pliciter dictus non abstrahit ab aliqua materia. ¶ Dicendum ꝙ syllogismum aliquem abstrahi a qualibet materia potest intelligi dupliciter. Vno modo ꝙ possit fieri extra q̃cunq materiã. Et sic nõ abstrahit. Alio modo ꝙ indifferẽter fiat in qualibet materia, ita. s. ꝙ possit fieri non solum in materia contingen-
L ti, sed etiam ex necessarijs: & possit etiam fieri non solum ex necessarijs, sed etiã ex contingentibus. Et sic dicitur abstractus ab omni materia. ¶ Ad.2. dicendum ad probationem minoris ꝙ totũ, & ps possunt considerari dupliciter. Vno modo ꝑ comparationem ad eandem passionem. Et sic ptinent ad eãdem scientiam. Alio modo ꝑ respectum ad diuersas passiones. Et sic nõ ptinent ad eandẽ scientiã: verbi gra, Ens & ens mobile si considerenṫ ꝑ respectum ad mobilitatem, sic ambo ptinent ad scientiam naturalem. Si vero ens cõe cõsideretue ꝑ comparationem ad rationem entitatis, & ens mobile ꝑ respectum ad mobilitatem, sic ptinent ad diueesas scientias. ¶ Ad.3. dicẽdum ꝙ libri logicę possunt considerari dupliciter. Vno modo fm ꝙ vnus oedinaṫ ad alium, & cognitio vnius ad cognitionem alterius, & similiter cõclusiones vnius ad cõclusiões alterius, & sic logica tota est vna scientia specie & vna simplex q̃litas: vt supra concessum est. q.2. ar.1. ad peimum. Alio mõ pos-
M sunt considerari absolute & per se, & nõ fm ꝙ vnus ordinatur ad alium. Et sic diuersorum librorũ logicæ sunt diuersæ sciẽtię. Et sic intelligitur dictum. D.S. in.2. secundæ. q.51. ar.2. ad vltimum: vbi sic ait, ꝙ in speculatiuis alia rationalis scientia est dialectica, quæ ordinaṫ ad inq̃sitionẽ inuẽtiuã, & alia sciẽtia ẽ demõstratiua: quæ est veritatis determinatiua. Hæc ille. Et isto mõ accipiendo ptes logicę vna ẽ cęteris dignior.

¶ Vbi supea impertinenter in prohemio eiusdem.

Articulus. VI.

AD SEXTVM sic peoceditur. Videtur ꝙ syllogismus demonstratiuus non sit subiectũ huius sciẽ(Primũ ar.) tiæ. ¶ Nam subiectum alicuius scientiæ debet eẽ pars conclusionis demonstrandę: vt infra patebit. Sed syllogismus demonstratiuus non est aliqua pars cõelusionis: sed est totalis discursus, ꝓmissas & conclusionem comprehendens: ergo non potest esse subiectũ (Secundum) huius scientiæ. ¶ Præterea de quolibet subiecto demonstratur aliqua passio per diffinitionem eius: vt infra patet. Sed de demonstratione non potest demonstrari passio: quia si demõstrationis esset aliqua passio maxime esset hoc quod est generatiuũ sciẽtiæ.

Sed

A Tertium. Sed hoc nõ põt dici, qa generare sciẽtiã est effectus & finis demõstrationis:ergo nõ est passio eius. ¶ Preterea in qualibet demõstratione sunt tria.s.diffinitio subiectũ,& propria passio:ergo demõstratio non est
Quartum. subiectũ tm̃ huius sciẽtie. ¶ Præterea,subiectũ vnius scientiæ nõ includit in se subiectũ alterius scientię distinctæ ab ea. Sed syllogismus demõstratiuus includit syllogismũ simpliciter dictum:q est subiectũ libri Prioꝝ. Nullus.n.est syllogismus demõstratiuus,qui nõ includat necessitatẽ illationis, siue cõsequẽtię:ergo &c. ¶ Sed in cõtrarium sunt oẽs expositores hu⁹ libri. Et patet rõne. ¶ Quia illud est subiectum alicuius scientiæ,a quo illa scientia denominatur. Sed hęc scientia denominatur a syllogismo demonstratiuo,
Conclusio. Dicitur.n.sciẽtia de demõstratione:igitur &c. ¶ Res
Probatio. spondeo, dicẽdum ꝙ syllogismus demonstratiuus ẽ subiectum attributionis huius libri. Quod sic patet. ¶ Quia illud est subiectum, qd̃ ꝑncipaliter cõsideraẗ in aliqua sciẽtia,& qd̃ includit omnia ꝑncipaliter cõsiderata,& ꝑ qd̃ illa sciẽtia distinguiẗ ab alia,vt ex supra dictis patet. Sed syllogismus demonstratiuus est id,qd̃ est ꝑncipaliter cõsideratum in hac sciẽtia: ꝑmo notum,adæquatum:ad qd̃ omnia hñt attributionẽ
B in recto,vel in obliquo,vt patet discurrẽti ꝑ omnia:
2.ratio. igitur &c. ¶ Præterea illud est subiectũ alicuius sciẽtiæ cuius ꝑncipia partes,& passiones q̃rimus:vt patet per Phm.4.Metaphy.Sed in hac sciẽtia q̃rimus principia demõstrationis,ptes subiectiuas, & partes integrales, & passiones eius, vt infra patebit: igitur &c.
Discip. ¶ Sed instabat discipulus. ¶ Nã de subiecto præsupponitur qd est:vt infra dicit Phs. Sed de syllogismo demonstratiuo nõ pręsupponitur qd est eius: sed inuestigatur. Diffinitur.n.syllogismus demõstratiuus
Responsio. in hoc libro:ergo &c. ¶ Dicendum ꝙ duplex est qd, .s.qd nominis,& qd rei. De subiecto igitur debet ꝑsupponi qd nominis:sed qd rei põt inuestigari,vt in
Dubium. fra declarabitur. ¶ Quærebat vlterius idẽ discipulus qd debeamus intelligere ꝑ partes alicuius subiecti:&
Responsio qd ꝑ passiones. ¶ Dicẽdum fm.D.S.sup Boetbo de
Partes subiecti. Trinitate.q.2.ar.2.ad tertium,ꝙ ptes subiecti in aliqua sciẽtia,nõ solũ sunt intelligẽdę partes subiectiuę vel integrales:sed partes subiecti dicuntur omnia illa,quoꝝ cognitio reqritur ad cognitionẽ subiecti:cũ
C omnia hmõi nõ tractẽtur in sciẽtia nisi inq̃tum hñt
Passiones. ordinẽ ad subiectum. ¶ Passiones etiã dicuntur quæcũq; de aliquo probari possunt: siue negationes, siue habitudines ad aliquas res, hęc ille formaliter. ¶ Ad primũ igitur dicendum ꝙ syllogismus demõstratiu⁹ põt cõsiderari dupliciter. ¶ Vno mõ pro re significata ꝑ illum terminum absolute. Et sic syllogismus demõstratiuus est qd cõplexum:nec est vt sic subiectum conclusionis. ¶ Alio mõ põt accipi pro illo termino syllogismus demõstratiuus fm tm̃ ꝙ significat talem discursum. Et sic est qd incõplexum: & vt sic est subiectum cõclusionis. ¶ Ad fm patet solutio ex dictis: qa licet generare sciẽtiæ sit effectus ipsius syllogismi demõstratiui,tñ ꝑꝑ hoc nõ seqẗ ꝙ non sit eius passio, qa accipitur passio pro omni eo, qd̃ de subiecto probari põt:vt adductum est. ¶ Ad.3.dicendum sicut ad primum. ¶ Ad.4.dicendum ꝙ subiectum vnius sciẽtiæ bene includit subiectum alterius scientiæ materialiter nõ añt formaliter:fm.s.eandẽ rõnẽ formalẽ: sicut ens mobile, quod est subiectum in physica,includit ens,quod est subiectum in metaphy.

¶ Quæstio quarta de acquisitione alicuius scientiæ in nobis ex præexistenti cognitione.

CONSIDERATIS his,q̃ tanq̃ ꝑambula ee quiruntur ad hanc scientiã,consequenter considerãdum restat de consideratis in hac scientia. ¶ Circa qd̃
D duplex occurrit consideratio. ¶ Prima nãq; consideratio erit d̃ necessitate syllogismi demõstratiui. ¶ Secunda erit de ipso syllogismo demõstratiuo. ¶ Et qa necessitas cuiuslibet rei ex suo fine sumiẗ, & finis syllogismi demõstratiui ẽ cognoscere siue scire,ideo circa primum duo consideranda sunt. ¶ Primo.n.considerandum est qualiter in nobis acqratur cognitio intellectiua. ¶ Secundo considerandum est de modo pręcognitionis. ¶ Circa primum q̃runtur duo. ¶ Primo vtꝝ omnis nostra cognitio intellectiua fiat ex ꝑexistenti cognitione sensitiua. ¶ Secundo vtꝝ quęlibet cognitio scientifica ꝑ studiũ & exercitiũ acqraẗ. ¶ Seqtur in. D.S.ibi. Alijs autem partibus,in prohemio: & in lectione prima eiusdem.

¶ Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ
Prim.arg. non omnis nostra cognitio intellectiua habeat ortũ a cognitione sensitiua. ¶ Nã illa cognitio non habet ortum ab aliquo,quæ est nobis naturalis:qa illud dẽ naturale alicui,qd̃ inest ei a natura, sed cognitio intellectiua primoꝝ principioꝝ est nobis naturalis,impossibile est.n.non assentire primis principijs: ergo
E seqtur ꝙ non omnis nostra cognitio intellectiua sit
Secundũ. ex præexistenti cognitione. ¶ Præterea,nos hẽmus cognitionẽ intellectiuã de angelis:& de deo. Sed cõstat ꝙ de angelis & de deo non habemus cognitionẽ sensitiuã,cũ non cadant sub sensu: igitur idẽ qd̃ ꝑus.
Tertium. ¶ Præterea,si nostra cognitio intellectiua ortũ haberet a sensu,sequeretur ꝙ illud,qd̃ sentitur,esset illud, quod intelligitur. Sed cõsequens est falsum:qa intellectus est vniuersaliũ,sensus vero singularium:igitur
Quartum. &c̃. ¶ Præterea,Adam fuit eiusdẽ conditionis sicut & cæteri homines:cũ sicut anima Adę fuit creata,ita & anima cuiuslibet hominis. Sed scientia,quę fuit in anima Adæ non habuit ortum a cognitione sensitiua:ergo &c̃. ¶ Præterea,si cognitio intellectiua cãre
Quintũ. tur a sensitiua,vel hoc esset in genere causæ materialis,vel formalis,vel efficiẽtis,vel finalis. Nõ primũ: qa scientia nõ habet materiã ex qua fiat, cũ sit forma accidentalis. Neq; ẽt.2.qa formę nõ est forma. Neq; .3.aut.4.qa causa efficiẽs,& finalis semꝑ sunt digniores suo effectu, sed cognitio sensitiua nõ est nobilior
F q̃ intellectiua:ergo &c̃. ¶ Sed ↄ̃ est Phs in lr̃a dicens ꝙ omnis doctrina, & omnis disciplina intellectiua
Cõclusio. ex ꝑexistenti fit cognitione:&c. ¶ Respondeo dicẽ
Probatio. dum ꝙ omnis nostra cognitio intellectiua fit ex pręexistenti cognitione.s.sensitiua. ¶ Qd̃ sic probat Phs fm mentẽ.D.S.ꝑ inductionẽ. Nã omnes mathematicæ scientiæ procedunt ex pręexistenti cognitione: qa fiunt ꝑ demonstrationẽ. Demonstratio autẽ fit ex ꝑcognitis. Similiter omnes dialecticæ scientiæ vtuntur syllogismo, vel inductione: quoꝝ vtroq; proceditur ex aliquo ꝑcognito. Nã in syllogismo accipiẗ notitia alicuius vniuersalis conclusi ab alijs vniuersalibus notis. In inductione vero concluditur vniuersale ex singularibus, q̃ sunt manifesta ad sensum. Similiter rhetoricæ scientię procedunt ex pręcognitis. Nã procedunt per enthymema,aut ꝑ exemplum: in quorum vtroq; proceditur ab aliquo pręcognito, qa enthymema est syllogismus,licet truncatus: & exemplum est inductio,licet imperfecta. In syllogismo ãt & in inductione ꝑcediẗ ab aliquo ꝑcognito, vt dictũ est:igitur,in enthymemate, & exemplo proceditẗ ex aliquo pręcognito. Et sic scientiæ mathematicæ siue demonstratiuę,& dialecticæ,& rhetoricæ ꝑcedũt ex

G ꝑexistēti cognitione, & sic de alijs scientijs & artibus, ergo omnis doctrina, & sciētia procedit, vel fit ex ꝑexisti cognitiōe. ℭCōsiderādū est aūt ꝑmo fm. D.S. (Notā. pri.) in lectione φ nō omnis cognitio ex ꝑexistenti cognitione depēdet. Esset. n. abire in infinitū. Sed bñ omnis disciplinę acceptio fit ex ꝑexñti cognitione. Nomē sit doctrinę & disciplinę ad inqsitionē cognitiōis ptinet. Nā doctrina est actio eius, φ aliqd cognoscere facit. Disciplina autē est receptio cognitionis ab aliquo. (Doctrina Discip.) Hæc ille. ℭAduertendum est ēt secundō (Notan. 2.) eundem ibidem φ non accipitur hic doctrina, & disciplina, fm φ se hñt ad inqsitionem scientię tm: sed ad inqsitionem cognitionis cuiuscūq intellectiuæ. Quod patet ꝑ hoc φ Phs manifestat hanc propōnem etiā in dialecticis, & in rhetoricis disputationibus, ꝑ quas non acqrit sciētia. Propter qd ēt non dicit ex ꝑexistēti scientia vel intellectu sed vł̄r ex cognitione. ℭAddit etiā Phs intellectiua, ad excludēdū acceptionem cognitionis sensitiuæ vł̄r immaginatiuæ. Nam ex vno in aliud ꝑcedere rōnis est tm. Hæc ille. ℭEx H qbus primo elicit φ doctrina, siue disciplina potest accipi dupl'r. ⁊Vno mō cōiter pro quacunq cognitiōe intellectiua. Et sic accipitur hic. ⁊Alio mō proprie. s. pro scientia acqsita per demonstrationē. Et sic (Doctrina vel discip. dupliciter.) nō accipitur hic. Elicitur etiā. ⁊Secūdo φ triplex est cognitio. s. sensitiua, immaginatiua, & intellectiua. ℭCōsiderādū est vlterius. 3. fm eundē ibidem φ rhe- (Notan. 3.) toricæ ꝑsuasiones fiunt ꝑ enthymema, & ꝑ exemplū, nō aūt ꝑ syllogismū, & inductionē cōpletam, ꝑp incertitudinem materiæ, circa quā versatur. s. circa act⁹ singulares hominū in qbus vł̄es ꝑpōnes nō possunt assumi veræ. Et ideo rhetor vtitur loco similī, in quo necesse est esse aliquā vł̄em, aliquo enthymemate. Et sil'r loco inductionis in qua vł̄e cōcluditur, vtitur aliquo exēplo, in quo proceditur a singulari nō ad vniuersale: sed ad singulare. Vñ patet φ sicut enthymema est syllogismus trūcatus, ita exemplū est inductio impfecta. Hæc ille formaliter. ℭEx qbus elicitur φ duplex est inductio. ⁊Quædā est impfecta, in qua ꝑceditur a singularibus nō sufficienter enumerans ad vł̄e, vt dicendo, Sor. currit, Plato currit, ergo oīs hō currit. ⁊Alia est inductio pfecta, in qua proceditur a singularibus sufficienter enumeratis cum illa pticula, & sic de alijs, vel & non plura, ad vniuersale, vt sic dicendo, Sor. currit, Plato currit, & sic de alijs, ergo omnis hō currit. ℭSimiliter duplex est syllogismus. (Inductio dupliciter. Impfecta. Perfecta.)

I ⁊Quidā est impfectus, in quo. s. nō ponitur nisi vna ꝑmissa expsse, & altera subintelligitur, vt sic dicendo, Oē animal currit, ergo omnis hō currit. ⁊Alius (Syll's. impfectus.) est syllogismus pfectus in quo. s. cōtinet formaliter & expresse duæ ꝑmissæ. s. maior, & minor: vt dicendo, Omnis hō currit, Sor. est homo, ergo Sor. currit. ℭSed dicebat discipulus sciētia est de vniuersalibus (Perfectus. Discip.) cōclusionibus, vt ꝑbat Phs infra. Si ergo rhetor non vtatur propōnibus vniuersalibus veris, sequr φ rhetorica nō erit sciētia, qd est cōtra. D.S. in ꝑma lectione hui⁹, vbi rhetoricā sub rationali phia collocauit. ℭDicendū φ rhetorica sicut etiā dictum est de dialectica, pōt cōsiderari dupliciter. ⁊Vno mō ꝑ respectū (Responsio. Rhetorica dupliciter.) ad suas causas, & passiones, & principia. s. fm φ docens. Et sic est sciētia. Et formantur in ea vniuersales propōnes & necessarię. ⁊Aliomō pōt cōsiderari quātū ad vsum, siue q̄tum ad modū suū procedēdi. Et sic nō vtitur propōnibus vniuersalibus. Sic aūt nō ē sciētia: sed magis modus sciendi. ℭQuærebat insuper discipulus q̄liter ex predicta cōclusione oñdi pōt necessitas syllogismi demōstratiui, & q̄lis est eius necessi- (Discip.)

K tas. ℭDicendū φ necessitas syllogismi demōstratiui nō est necessitas absoluta, neq necessitas coactionis. Sed ē necessitas ex suppōne finis, Suppolito. n. φ volumus aliqd scire, necesse est hr̄e syllogismū demonstratiuū. Quæ qdē necessitas ex præmissa cōclusione sic deducitur. Nā omnis nostra cognitio intellectiua fit ex præexistēti cognitione, ergo cōtingit nos aliqd scire de nouo. Sed nō possumus aliqd scire de nouo nisi hēamus syll'm demōstratiuū: cū syll's demōstratiuus solus sit ille, φ facit scire, ergo necesse ē hr̄e syll'm demōstratiuū, si volumus habere scientiā de nouo. (Responsio. Necessitas syllogismo demon.) ℭQuærebat insuper idē discipulus de ordine cognitionū, q̄ illaꝝ. s. oritur ab alia, & q̄ non, & in qua cognitione est status. ℭDicēdū φ duplex est cognitio. (Discips Responsio.) ⁊Quædā est infusa. Et talis nō habet ortū ab aliqua alia cognitione existente in intellectu cognoscentis. Et de illa nō est ad propositū. ⁊Alia est cognitio acqsita. ℭEt talis est duplex. ⁊Quædam est sensitiua. ℭEt hæc est duplex. s. exterior, qua aliqd cognoscitur ꝑ sensus exteriores, vt ꝑ visum, &c. ⁊Et interior qua. s. aliqd cognoscitur ꝑ sensus interiores. ⁊Alia est cognitio intellectiua. ⁊Et talis etiam est duplex. (Cognitio Infusa. Acquisita Sensitiua. Exterior. Interior. Intellecti. dupliciter.) ⁊Quædā est cognitio terminoꝝ. ⁊Alia est cognitio propōnū. ℭEt ista est duplex. ⁊Quædā est cognitio præmissaꝝ, siue principioꝝ. ⁊Alia est cognitio conclusionū. ℭVñ inter has cognitiones talis est ordo. (Terminorum propositionum dupliciter. Præmissarum Conclusio.) Nā omnis cognitio intellectiua conclusionū fit ex ꝑexistenti cognitione intellectiua ꝑmissaꝝ. Cognitio aūt intellectiua ꝑmissaꝝ fit ex præexistēti cognitione intellectiua terminoꝝ. Sed cognitio intellectiua terminoꝝ fit ex ꝑexistenti cognitione sensitiua interiori. Et cognitio sensitiua interior fit ex præexistēti cognitione sensitiua exteriori, & ibi est status. ℭAd pri- (Ordo cognitionum)

L mū igitur dicendū φ aliqd dr̄ nobis naturale dupliciter. ⁊Vnomō qa totaliter inest nobis a natura. Et sic cognitio primoꝝ principioꝝ nō est nobis naturalis. ⁊Alio mō qa intellect⁹ naturaliter ei assentit cognitis terminis. Et sic cognitio primoꝝ principioꝝ est nobis naturalis: qa. s. nō acqritur talis cognitio ꝑ deductionē syllogisticā. Depēdet tñ a cognitione terminoꝝ, & a cognitione sensitiua. ℭAd 2m dicendū φ dupliciter aliqd pōt cadere sub sensu. ⁊Vno mō fm se. Et sic substātiæ immateriales nō cadunt sub sensu. ⁊Alio mō ꝑ suos effectus: qa. s. effectus ei⁹ cadūt sub sensu. Et isto mō substātiæ immateriales cadunt sub sensu. Inde est φ nō habemus cognitionē de angelis, & de deo, a ꝑori ꝑ cām: sed solū a posteriori ꝑ suos effectus. Ad. 3. dicendū negando cōsequētiam: qa licet illud, qd intelligitur cadat sub sensu, nō tñ fm eandē rōne formalē cadit sub sensu, & sub intellectu: vnde cōsequentia nō valet. ℭAd. 4. dicēdū φ sciētia Adæ (Naturale nobis dupliciter. Cadere sb sēsu dupli.)

M fuit infusa, & nō acqsita, de qua est hic ad ꝑpositum. ℭAd vltimū dicendū φ cognitio sensitiua, vt dicit D.S. in prima pte. q. 84. ar. 6. nō est totalis, & perfecta causa cognitionis intellectiuæ: sed magis est materia causę. Vñ nō oportet φ sit nobilior, q̄ cognitio intellectiua, nō enim oē, qd cōcurrit ad causalitatē alicuius, ē nobilius eo: sed solū causa principaliter agens. ℭQualiter aūtē causetur cognitio intellectiua a cognitione sensitiua posterius ꝑscrutandū erit, ℭVbi supra in D.S. in probemio eiusdem.

Articulus. II.

ℭAD SECVNDVM sic proceditur. Videtur φ nulla cognitio scientifica acquiratur per exercitiū & studium. ℭNam illud, quod est per se notum, non acquiritur per exercitium: & studium. Sed præmissę cuiuslibet demonstrationis, per quam habetur scientia, (Primum.)

A tia, sunt per se notę, ergo præmissæ non acquiruntur per exercitium, & studium; Imo vt dictum est cognitis terminis immediate cognoscuntur. Sed conclusio simul tempore cognoscitur cum præmissis, vt infra dicit Phs: ergo nulla cognitio scientifica acquiritur per exercitium, & studium, quod habet fieri in longo tempore. ¶ Præterea quælibet potentia naturaliter fertur in suum obiectum, sicut voluntas in vlnmum finem, & visus in colorem. Sed verum est obiectum intellectus: ergo intellectus naturaliter fertur in verum. Et sic cognitio veri non habetur per studium.

Tertium. ¶ Præterea cognitio primorum principiorum non acquiritur per exercitium studii: ergo nec cognitio eorum, quę continetur in primis principijs. Qui. n. cognoscit hominem, cognoscit omnia prædicata inclusa in homine, videlicet animal corpus substantiam, & ens: & sic de alijs. Sed omnia scibilia continentur in primis principijs: igitur &c. ¶ Sed in contrarium arguitur: quia omnis cognitio nostra intellectiua fit ex præexistenti cognitione, vt patet per prædictam superius propositionem Philosophi.

B Sed illa cognitio, quę causatur ex præexistenti cognitione, acquiritur per exercitium, & studium, ergo &c.

Conclusio. ¶ Respondeo dicendum quod aliqua cognitio scientifica acquiritur per exercitium, et studium.

Prima rō ¶ Nam illa cognitio quę acquiritur per demonstrationem acquiritur per exercitium, & studium. Sed aliqua cognitio scientifica est, quæ acquiritur per demonstrationem. Alias nulla esset necessitas ponendi syllogismum demonstratiuum, cuius finis est facere scire, ergo &c.

Secunda. ¶ Præterea, si nulla scientia acquireretur per exercitium, & studium, sequeretur quod nulla cognitio esset acquisita; sed quęlibet esset innata, aut infusa, quod est cōtra Phylosophum, ergo &c.

Obiectio. Tacita. ¶ Et si dicatur omnis scientia inest nobis a natura, ergo nulla scientia est per exercitium, & studium: antecedens probatur ratione Platonis, quia qui quærit aliquid scire, aut potest inuenire scitum vniuersale, aut nō: si non, frustra est inquisitio: si autem potest inuenire, aut ergo quod inuenit scit per aliud se inuenisse, quando inuenit, aut nescit se inuenisse, si secundum, tunc nunquam cessabit ab inquisitione, si primum, cum nunquam aliquid sciatur, nisi per simile, oportet quod simile ei, quod inuenit, intus habeat, ergo omnium, quę inueniri possunt, iam antea intus similes habitus sunt, duo autem habitus

C per omnia similes, & eiusdem speciei, qualitatis, & formæ existentes, non possunt secundum idem, in eodem fieri. Cum ergo in anima sit similis habitus cum quęsito per studium, nihil generatur de nouo in anima, sed per talia excitatur anima ad reminiscendum ea, quæ prius nouit a natura.

Responsio. ¶ Dicendum quod nulla sciētia inest nobis a natura; sed per inuentionem, vel acquisitionem, nisi forte loquendo de scientia infusa. Et quando homo per exercitium, & studium, inuenit aliquid, scit se illud inuenisse; vt etiam infra dicetur. q. 2. ar. 2. ¶ Et primo scit virtute intellectua agentis & possibilis. ¶ Secundo virtute & ratione scientię quæ præexistebat imperfecte in anima; in potentia. s. & in vniuersali, & in virtute. Non autem formaliter; vt voluit Albertus, neque perfecte. Et talis habitus imperfecte existens in anima & in potentia, habet similitudinem ad scientiam consideratam secundum eius esse perfectum, vnde non oportet ponere omnes sciētias existere in anima a natura, vt etiam dictum est supra, q. 3. ar. 1. ad. 2.

Notā pri. ¶ Pro ampliori autem huius considerationc, & eorum, quæ sequuntur, considerandum est

Cognitio duplex. quod duplex est cognitio. ¶ Quædam est intuitiua, & quædam abstractiua.

Intuitiua. ¶ Cognitio autem intuitiua, quæ est notitia de præsenti, est duplex. Quędam incomplexa, & quædam complexa. ¶ Cognitio intuitiua incōplexa, est qua aliquis apprehendit terminum incomplexum per primam operationem intellectus. ¶ Cōplexa vero qua aliquis apprehendit rem presentem componendo vel diuidendo per secundam operationē intellectus.

D duplex

Abstractiua duplex. ¶ Similiter cognitio abstractiua qua aliquis apprehendit rem absentem, est duplex. Videlicet incomplexa: qua aliquis apprehēdit rem absentem per primam operationem intellectus. ¶ Et complexa: qua aliquis apprehendit rem absentem per secundam operationem intellectus.

Notan. 2. Intuitiua, vt Abstractiua duplex. ¶ Considerandum est vlterius. 2. quod quælibet prædictarum cognitionum potest esse duplex. ¶ Nam quędam est cognitio comprehensiua: qua. s. aliquis cognoscit rem aliquā omnibus modis, quibus est cognoscibilis. ¶ Alia est cognitio apprehensiua, & talis est duplex. ¶ Nā quædam est imperfecta: qua. s. aliquis assentit alicui cum formidine de opposito. Et talis cognitio vocatur opinio. ¶ Alia est perfecta: qua. s. aliquis assentit rei intellectæ sine formidine de opposito. Et talis cognitio vocatur scientia siue cognitio scientifica extenso nomine scientiæ.

E

Notan. 3. Cognitio apphēsiua pfec. quadruplex. Cōmunis Propria. ¶ Aduertendum est vlterius. 3. quod cognitio apprehensiua perfecta, secundum Linconiensem in primo huius, est quadruplex. s. communis, ppria, & magis propria, & proprijssima. ¶ Cognitio perfecta communis est cuiuslibet rei apprehensio. Et sic possumus scire non solum necessaria; sed etiam contingentes propositiones, vt Sortem currere. ¶ Sed cognitio perfecta propria est cuiuslibet rei frequenter apprehensio. Et sic non solum dicimur scire necessaria; sed etiam ea, quæ frequenter vera sint, licet non sint necessaria: sicut niues, & grādines esse in hyeme.

Magis propria. ¶ Cognitio verò perfecta magis propria est cuiuslibet rei necessarij apprehensio. Et isto modo non solum habemus scientiam de conclusionibus necessarijs: sed et de principijs demonstrationum.

Proprijssima. ¶ Cognitio aūt pfecta proprijssima est cuiuslibet veri necessarij demōstrati per pmissas necessarias apprehensio. Et sic solū habemus sciēntiā de cōclusionibus demōstrationis, & de his, quæ in conclusione ponunt. Et isto modo accipiēdo sciennā, ista vocat cognitio sciētifica proprie loquēdo: quæ per studiū, & exercitiū acqrit in aīa: vt clarius. q. 7. ar. 2. infra declarabit.

F

Per se notū dupliciter. ¶ Ad pmū. ergo dicēdū secundum D. S. in pma pte. q. 2. ar. 1. quod aliqd dr per se notū eē dupl'r. ¶ Vno modo secundum naturā: & quo ad nos. ¶ Alio mō secundum naturā tm. Illud ergo qd est per se notū pmomō nō acqrit per studiū, & exercitiū: sed cognitis terminis imediate cognoscit. Cognitio vero illius, qd est per se notū scdo mō, bñ pōt acqri per exercitiū: vt patet de ista, ppōne, deus est. Non et sic pmissæ sit tpe cognoscunt cū cōclusione: sed solū qñ sunt debite applicatæ: vt infra declarabit. ¶ Ad secundum dicēdū quod licet intells naturalr feratur in verū, nō tñ naturalr fert i qdlibet verū: vñ rō non sequitur. Licet. n. itells naturalr cognoscat veritatē eē, nō tñ naturalr cognoscit hāc, vel illā veritatē eē. ¶ Ad vltimū dicēdū, quod oīa cōtinent in pmia pncipia virtualr, & potētialr, nō at formalr, & in actu. Vñ qcūq; cognoscit pma pncipia cognoscit oīa, quæ cōtinent in eis i potētia, & in vli, qd est cognoscere sophistico mōn: nō ăt formalr, & in actu. Hā aūt cōtinet actu, & formalr, oīa pdicata supiora: Ideo cognito hoīe cognoscit aīal, & subā, &c. Aīal aūt cōtinet hoīem in potētia. Vñ cognito aīali nō sp cognoscit hō actualiter: sed in vli, & in potentia tantum.

¶ Quæstio quinta: Et est lectio secūda. D. S. De modo præcognitionis, quātum ad cognitionem ipsam.

G

Le. 11.

¶DEINDE considerandum est de modo præcognitionis. ¶Circa quod dupliciter occurrit consideratio. ℣Prima erit de modo præcognitionis quãtum ad illa, quæ oportet præcognoscere. ℣Secunda erit de modo præcognitionis ipsius conclusionis: cuius scientia per demonstrationem quæritur: ibi. Anteq̃ autem &c. ¶Quantum ad primum duo consideranda sunt. ℣Primo considerandum est de modo præcognitionis quantum ad cognitionem ipsam. ℣Secundo quantum ad cognitionis ordinem: ibi. Est autem &c. ℣Circa primum quæruntur duo. ℣Primo vtrũ tantum sint duæ præcognitiones. ℣Secundo vtrum de subiecto præcognoscere oporteat quid est, et quia est: de passione, quid est: & de dignitate, quia est.

¶ Sequitur in Phylosopho & in. D. S. ibi. Deinde, cum dicit, Dupliciter autem.

¶ Articulus primus.

Primum.

¶AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q non sint tantum duæ præcognitiones. s. quid est, & quia est. ¶Nam tria sunt præcognita. s. dignitas passio, & subiectum: vt dicitur in textu, ergo tres sunt p̃cognitiones, patet consequentia: quia de quolibet p̃cognito primo cognoscitur aliquid.

H

Secundum

¶Prꝑterea sunt quatuor quæstiones vere scibiles. s. si est, quid est, q̃a, & propter quid: vt patet. 2. huius, ergo sunt etiã quatuor præcognitiones: quia non videtur maior ratio, quare debeat esse quatuor quæstiones vere scibiles, q̃ quatuor præcognitiones. ¶Præterea, quia est, & quid est sunt quæstiones, ergo non sunt præcognitiones. Antecedẽs patet per Phylosophum. 2. huius, cõsequentia patet: quia idem non potest esse præcognitum, & quæsitum. ¶Præterea, vna est præcognitio: & vna non est plures, ergo non sunt duę. Assumptũ patet: quia vna est præcognitio, & vna est vna & non plures, ergo vna est præcognitio & nõ plures. ¶Sed contra est Phylosophus in litera dicens. Dupliciter autem necessarium est p̃cognoscere. Alia nãq; quia sunt, prius opinari necesse est. Alia vero quid est, q̃d dicitur, intelligere. Quædam autem vtraq;.

Conclusio.

I

¶Respõdeo dicendum, q tantum sunt duę præcognitiones in genere: videlicet quid est, & quia est.

Probatio.

℣Quod sic probat Phylosophus s̃m. D. S. ℣Nam tantum sunt tria præcognita: videlicet, dignitas, passio, & subiectum. Sed de istis tribus solum habemus duplicem præcognitionem. Nam de principijs demonstrationis, quæ dicuntur dignitates, præcognoscimus quia sunt, de passionibus autem quid sunt, & de subiecto, quia est, q̃d est, ergo tñ sunt duę præcognitiones. s. q̃a est, & quid est.

Notũ pri.

¶Pro declaratione ergo maioris, aduertendum est s̃m. D. S. in lectione q id, cuius scientia per demonstrationem quæritur, est conclusio aliqua, in qua propria passio de subiecto aliquo prædicatur. Quæ quidem conclusio ex aliquibus principijs infertur. Et quia cognitio terminorum simplicium præcedit cognitionem complexorum, necesse est q antequam habeatur cognitio conclusionis, pręcognoscatur aliquo modo subiectum, & passio. Et similiter oportet q pręcognoscatur principium ex quo conclusio infertur: cum ex cognitione principij conclusio innotescat. Hæc ille. ¶Ex quo habentur q tria sunt pręcognita in qualibet demonstratione. s. dignitas, subiectũ, & propria passio.

Discip.

¶Sed pro declaratione minoris quærebat discipulus. Quid est pręcognoscere quia ẽ de principijs? & quia est de subiecto? Et quare non possumus præcognoscere quid de principijs? Et vtrum sit eadem pręcognitio, quia est de principijs, & quia est de subiecto?

K

Responsio.

¶Dicendũ s̃m. D. S. in lectione, quod vt patet in. 7. Metaphy. complexorum non esse diffinitio. Hominis. n. albi nõ est aliqua diffinitio: & multo minus alicuius enũtiationis.

De principijs q̃a vera sunt.

℣Vnde, cum principiũ sit enuntiatio quędam, de ipso nõ potest præcognosci quid sit: cum nõ habeat quid, sed solum quia est: hoc est, quia verum est.

De passione quia.

℣De passione autem potest sciri quid sit: quia vt in eodem lib. 7. ostenditur, accidentia quædam modo diffinitionem habent. Sed quia passionis esse, & cuiuslibet accidentis, est inesse subiecto, quod quidẽ demonstratione ostenditur, de passione ergo nõ pręcognoscitur quia est: sed quid est.

De subto q̃d, et quia.

℣Subiectum autẽ, & diffinitionem habet, & eius esse a passione non dependet: sed suum esse proprium pręintelligitur ipsi esse passionis in eo. Et ideo de subiecto oportet præcognoscere, quia est, & quid est: præsertim cum ex diffinitione subiecti, & passionis sumatur mediũ demonstrationis: hæc ille formaliter.

Correlariũ

¶Ex quo patet q præcognitio quia est de principijs, & de subiecto, est vna pręcognitio in genere, non tamen in specie: quia pręcognoscere quia est de principijs, est præcognoscere, quia vera sunt: cum sint quid complexum, & non q̃a sunt in rerum natura p se. Sed præcognoscere quia ẽ de subiecto est præcognoscere, quia ipsum est in rerum natura per se: & non quia verum est, cum terminus simplex nõ significet verum vel falsum.

L

Corrella.

¶Patet etiam ex prædictis q̃a non possumus præcognoscere de principijs quid sunt: quia sunt complexa. Et de passionibus quia sunt: quia esse earum demõstratur.

Discip.

℣Sed instabat discipulus. Nam vt concessum est, q̃a est, per demonstrationẽ quæritur, ergo non est præcognitio: quia idem non est præcognitum, & inuestigatum.

Responsio.

¶Dicendum q licet quia est passionis inuestigetur per demonstrationem, quia per demonstrationem concluditur & ostenditur q passio inest subiecto, tamen quia est subiecti, & principij, non inuestigatur, sed pręsupponitur. Vnde argumentum laborabat in ęquiuoco.

Notum. 2.

¶Considerandum est vlterius q de prædictis tribus. s. de dignitate subo, & passione, exẽplificat Phs in lr̃a. De dignitate quidem, vt de quolibet est affirmatio, vel negatio vera, est quædã dignitas: immo, cum sit primum omnium principiorum, est dignitas dignitatum, & per consequens est propositio verissima. De passione vero, vt triãgulus. De subiecto autem, vt vnitas.

M

Maxima dignitatũ.

Discip.

℣Sed instabat discipulus. Nam triangulus est subiectum in illa demonstratione, qua demonstratur q anguli trianguli æquilateri sunt ęquales, vt patet primo Euclidis, & per Phylosophum in. 9. Metaphy. vt probatum est ibidem. q. 12. per. D. S. lectio. 12. ergo triangulus non potest esse passio. Patet consequentia, quia quod vni est substãtia, nulli est accidens, vt patet in primo Physico.

Secundo.

¶Pręterea vnitas est accidens de genere quantitatis: cum sit principium numeri, principiũ autem & principiatum sunt eiusdem generis, ergo vnitas non potest esse subiectum alicuius accidentis: cum subiectũ præbeat stabilimentum essendi accidentibus, quod non competit alicui accidentium. Alias accidens p se subsisteret, & per consequẽs esset substantia: & nõ accidens, quod implicat.

Responsio.

¶Dicendum primo s̃m. D. S. in lectione q duplex est subiectum. Quoddã est subiectum simpliciter, & proprie dictum, quod ẽ vera substãtia, quod vocatur communiter subiectũ quod. Aliud est subiectum in respectu non quidem simpliciter, sed in respectu alicuius alterius accidentis, quod vocatur subiectum quo. Illud igitur, quod

est

A est subm primo mõ non põt esse, accñs nec econuerso: vt argumẽtũ voluit, quia quod vni est vera suba, nulli potest esse verũ accidens. Sed cũ accñtia ordine quodam referãtur ad subam, illud, quod est accñs in respectu ad aliquid. s. ad subam, potest esse subiectũ respectu alterius accñtis, & econuerso: sicut supficies est proprium subiectum coloris, & tñ est accñs subæ. Triangulus ergo est subiectum. 2. mõ: vnde nihil refert ꝙ sit passio vera, & ꝙ hẽat modũ subæ respectu alterius. Ex quo patet vt infert. D. S. ꝙ in illis sciẽtijs quarũ est subm aliqua suba, illud quod est subm, nullo modo põt esse passio: sicuti est in prima phia, & in scĩa naturali, q̃ est de substãtia mobili. Sed in illis sciẽtijs, q̃ sunt de aliqbus accñtibus, tanq̃ de subiecto, nihil prohibet illud, quod accipitur vt subiectum respectu alicuius passiõis, accipi ẽt vt passio respectu añrioris subiecti. Hęc ille.

Ad secũdũ ℭ Ddm similiter ad ₰m. s. ꝙ illd, qđ est accñs, non põt esse subiectũ primo mõ acceptũ sed bñ secundo mõ. Et licet vnitas sit accñs respectu subæ, tñ in scientijs math. q̃ sunt de q̃titate, non põt accipi vt passio: sed vt subm tm̃: cũ in hoc genere nihil habeat primũ. Semper. n. passio ꝑsupponit suum subiectum.

B

Discip. Primo ⁋ Sed contra ea, q̃ dicta sunt in prima solutione, instabat discipulus duplr. ℭ Primo, si id, qđ est subm respectu alicuiꝰ passiõis posset accipi vt passio respectu añrioris subiecti, sequeret̃ ꝙ esset ꝓcędere ĩ infinitũ in hmuiusmodi a cceptionibus: quia non videtur maior ratio ꝙ esset status in vno accidẽte, q̃ in alio. Sed consequens est inconueniens, ergo & id, ex quo sequitur.

Secundo. ℭ Secundo quia. D. S. hic expræsse innuit, ꝙ suba est subiectum in prima phia, vt patet ꝑ exẽpla sua: dũ exẽplificat de ꝑma phia, & scĩa nãli. Sed ꝯriũ tenet ĩ sua metaphy. vbi vult cũ Pħo, ꝙ ens est subm primę phiæ, & nõ suba. Manifestũ est aũt ꝙ ens ꝑt esse accñs: alias nullũ ens esset accñs, qđ est manifeste falsum.

Responsio ad secũdũ ℭ Ddm primo negando ꝯñtiã. Nã, vt hic dicit. D. S. est deuenire ad aliqđ primũ in q̃libet scĩa, qđ ita accipit̃ vt subm, quod nullo mõ ꝑt accipi vt passio, vt patet de mathematicis scientijs q̃ sunt de q̃titate continua, vel discreta. Supponunt̃. n. in his scientijs ea, q̃ sunt prima in gñe q̃titatis sicut vnitas, & linea & supficies, & alia hmõi: qbus suppositis per demrationẽ q̃runt̃ alia, sicut triangulus, ęqlaterus, & q̃dratũ, & alia hmõi in geometricis. Quibus suppositis ꝑ demrationẽ q̃runt̃ q̃dã aliæ q̃ gdẽ demratiões q̃si opariuæ dicunt̃. Sicut est illud principiũ, Sup rectã lineã datã cõtingit triãgulũ collocare.

C Quo adinuẽto rursus de eo passiones aliq̃ ꝓbant̃. s. ꝙ eius anguli sũt æq̃les: vel aligd hmõi. Ex quo patet ꝙ triãgulus ĩ primo mõ demratiõis se habet vt passio. In secũdo vero se hẽt vt subm, vñ Pħs hic exẽplificat de triangulo, vt est passio: & nõ vt est subm. hæc ille formaliter.

Ad secũdũ ℭ Dicendũ secũdo ꝙ duplex est subm in aliqua scĩa: prout ad ꝓpositũ sufficit. ⁋ Videlicet principale, qđ est principalior ps subiectiua subiecti attributiõis. ℭ Aliud est subm cõe: qđ alio noie dr̃ subiectum attributiõis, Substantia igitur dr̃ subiectũ principale primę phię. Ens vero est subiectũ cõe, siue adęquatũ siue attributionis: vt in prima phia disputatũ est, & ẽt dcm̃ est supra. q. 1. ar. 3. in vltimo notabili. In pñti ergo passu loqtur. D. S. de subiecto primo mõ dicto: in metaphy. vero de subiecto secũdo mõ accepto.

ℭ Ad primũ igitur pricipale ddm ꝙ sicut sunt tria ꝑcognita, ita sunt tres ꝑcogoitiones in spãli: sunt tñ tm̃ duæ in generali quia ꝑcognitiones coincidunt in quid est, & quia est vt ex dictis patet.

Discip. ℭ Sed dicebat discipulus, Quia est, & quid est sunt ꝑcognita: ergo nõ ꝑcognitiones. Probauit assumptũ: quia illa sũt ꝑcognita, q̃ ꝑcognoscũtur. Sed quia est, & qd est ꝑcognoscunt̃: ergo sunt ꝑcognita.

D

Respõsio. Præcognitum duplr. ℭ Ddm ꝙ ꝑcognitũ accipit̃ duplr. Vno modo pro eo, qđ ꝑcognoscitur, sicut id, quod cognoscitur: siue pro eo, qđ terminat cognitionẽ: & isto mõ quid est, & quia est, nõ sunt ꝑcognita. Et isto mõ nõ loquitur hic Pħs de ꝑcognitis. ⁋ Alio mõ accipitur ꝑcognitũ cõiter. s. ꝓ oĩ eo, qđ præcognoscitur: siue vt qđ, siue vt quo, siue ẽt sit terminus cognitiõis, siue mediũ. Et isto modo posset concedi ꝙ ipm quid est, & quia est sunt ꝑcognita: vñ instantia laborat in ęquoco. ℭ Ad ₰m ddm ꝙ licet sint q̃ttuor qõnes veræ scibiles in speciali, tñ oẽs reducuntur ad duas in genere. Nã qõ qd, & propter qd, coincidunt. Erqõ si est, & quia ẽ: vt patebit in secundo huius. ℭ Vel ddm negando cõseq̃ntiã: quia licet idẽ eodẽ mõ sumptũ, & ₰m vocẽ, & ₰m rem, non possit esse qõ, & ꝑcognitio: tamẽ idẽ ₰m vocẽ, diuersum tñ ₰m significatũ, põt esse qõ, & ꝑcognitio: vñ qd est, & quia est, æquiuoce dicuntur qõnes, & ꝑcognitiones. In q̃rũ. n. ignoramus de re qd ẽ, aut an sit in rerum natura per se existens, tunc quid est, & quia est, dicuntur qõnes.

E Qñ vero ꝑcognoscimus quid per nomen rei significat̃, aut ꝙ est in rerũ natura per se existens, aut ꝙ aliquid verum sit: tunc dicũtur præcognitiones. Et per hoc patet solutio ad tertium.

ℭ Ad quartum dicendum ꝙ, ista propositio, vna est præcognitio, & non plures habet duplicem sensum. Nam ꝑcognitio potest accipi dupliciter. ⁋ Vno mõ determinatæ. s. pro hac præcognitione, vel illa, vt sit sensus, hæc pręcognitio. s. pręcognitio quid est, ẽ vna & non plures. Et sic propositio est vera. Sed non seqtur conclusio dum sic infertur: ergo non sunt duæ ꝑcognitiones, nisi accipiatur præcognitio eodem mõ: vt sit sensus, ergo præcognitio quid est, non sunt duę præcognitiones. Et sic totum conceditur. ⁋ Alio mõ accipitur præcognitio indiffinite. s. pro vtraq; pręcognitione, vt sit sensus, præcognito quia est, & quid, est vna, & non plures. Et sic illa propositio est falsa, vnde patet ꝙ maior primi syllogismi, & maior probationis, laborant in æquiuoco: & est similis modus puer illis arguendi, ac si argueretur, vnus est homo, scilicet Sortes, & vnus non est plures: ergo non sunt plures homines, q̃ vnus. Non valet consequentia: licet bene sequatur ergo Sortes, qui est vnus, non est plures.

Albertus de saxonia. ℭ Verumtamen Albertus de Saxonia propter prædictum argumentum cõcludit de virute sermonis esse concedendum ꝙ vna est pręcognitio, & non plures, & ꝙ sunt duæ præcognitiones, & non plures, & ꝙ sunt tres: & non plures. Et illos, qui suum argumentum soluere volunt, asinos appellat.

F

Contra albertum. ℭ Sed vt ex prædictis patet deceptus est per fallaciam æquiuocationis ex variatione acceptionis terminorum. Neq; in hoc mirum est, quia etiam sapientes, vt dicit Philosophus primo Elenchorum per fallaciam æquiuocationis decipiuntur. Nam significata vocabulorum ignorantes de facili paralogizantur: vt ibidem dicit.

ℭ Vbi supra in Philosopho, & in Doctore Sancto.

ℭ Articulus. II.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ de subiecto nõ oporteat præcognoscere quid est, & quia est: & de dignitate quia est tantum, & de passione quid est tantum.

Primum. ℭ Nam idem non est quæsitum, siue inuestigatum, & præcognitum. Sed quid est subiecti in pluribus scientijs inuestigatur: sicut patet de quid est ipsius animæ in secundo de Anima: ergo non est necesse præcognoscere quid est subiecti.

Secundū G ℭPræterea, præcognoscere de aliquo qa est, est p̄cognoscere qa verū est, sicut patet de principijs demonstrationū: de quibus p̄cognoscitur quia sunt. i. qa vera sunt. Sed subm conclusionis non significat verum cum sit terminus simplex: vt patet per Phm in libro Prædicamentorum: in primo Peri hermenias: similiter & in. 6. Metaphy: igitur de subo non oportet p̄cognoscere qa est. ℭPræterea, principij immediati ē diffō, vt patet per Phm infra, qui diffinit principium īmediatū: ergo de p̄ncipijs, & dignitatibus, possumus præcognoscere quid sunt. ℭPræterea, quia quid est p̄supponit qōnem an est: vt dicit hic. D. S. in lectiōe. De quocunq; ergo cognoscitur qd est, oportet φ cognoscatur esse eius, cum qō an est, p̄cedat qōnem qd est: vt dicet in secundo huius. Et in. 7. Metaphy. dicitur φ non entium nō sunt diffōnes: sed an demr̄atione non cognoscitur esse passionis. Ergo nec quid est. Consequentia patet cum maiori. ℭEt minor probat triplicitter. ¶Primo quia hic dicit Phs, φ de passione non p̄cognoscitur, qa est. s. esse eius: sed quid est tm̄. ¶Secundo, quia, eius quia est concludit in demr̄atione, vt patebit in secundo huius. ¶Tertio, qa inhærē-

H tia passionis ad subm etiam concluditur per demonstrationem: sed esse passionis est inhærentia ipsius ad subiectum, quia accn̄tis esse est inesse: vt dicitur. 7. Metaphy. Si ergo de passione pręcognoscimus quid est, necesse est præcognoscere, an sit, siue quia est: qa qcunq; præcognoscit posterius, præcognoscit & p̄us quod supponitur in cognitione posterioris. ℭPræterea, loco diffiniti licet ponere diffōnem: vt probatur in. 7. Metaphy. Si ergo passio demonstratur de subiecto diffō passionis poterit demonstrari de subiecto, & sic diffō siue quid passionis non semper præcognoscitur: sed potest quęri & demonstrari. ℭSed contra est Phs in litera: vt ex pręcedenti articulo patet. ℭRe-

Cōclusio. spondeo dd'm φ necesse est præcognoscere de subiecto quid, & qa, de dignitate vero quia, & nō quid: & de passione quid, & non quia. Quod sic probat ſm

Probatio. D. S. & Phm elicitiue ex p̄nti lectione. ¶Nam in demonstratione nihil aliud sit q̄ φ per eam passio ostēditur nō habere esse per se: sed esse in subiecto. Et sic per demonstrationem quæritur, quia est passionis: & per consequens non præcognoscitur, quia idem non est p̄cognitum, & quæsitum. Sed non potest ostendi inhęrentia: siue quia est passionis in subiecto: nisi pręcognoscatur quid per nomen passionis significatur: quæ demōstratur de subo: & quid significatur per nomen subiecti de quo demōstrat illa passio, ergo oportet præcognoscere, quid passionis, & quid subiecti.

I ℭSimiliter si non præcognoscatur quod subm ē in rerum natura, quod est pręcognoscere quia est de subiecto, nō poterit demonstrari passio de eo demr̄atione scientifica: ergo in demonstratione oportet pręcognoscere. i. p̄supponere, quia est subiecti. s. φ ipsum subm sit in rerum natura per se. Et quia verū non pōt demonstrari nisi ex veris, vt infra probat Phus, licet ex falsis possit syllogizari verū, ideo oportet, de p̄missis demonstrationis præcognoscere. i. p̄supponere φ sunt verę: quod est p̄cognoscere de ipsis quia sunt, vt dictum est, ergo in omni demonstratiōe oportet p̄cognoscere quia sunt de præmissis, & quid est tm̄ de passione: & quid, & quia simul de subiecto. Solum autē in demonstratione, quia est passionis. s. inhærētia eius in subo inuestigat. ℭSed instat discipulus. Nā vnitas est subm alicuius conclusionis: vt patet per exempla

Discip. Phi. Sed constat φ de ea non præcognoscitur quia ē: cum sit accn̄s, ergo de subto non semp̄ præcognoscit quia est: vel p̄cognoscere de subto quia est. nō est p̄cognoscere φ sit in rerū natura. ℭPræterea, hęc ē cōclo K

scibilis, vacuum non est: vt patet. 4. Physi. Sed cōstat Secundo.

φ de illo subto non p̄cognoscitur quia est, cum non hēat esse in rerū natura: igitur idem qd prius. ℭPręterea, hęc est etiā cōclusio scibilis ſm Astrologos, Eclypsis solis erit. Et tn̄ de subiecto non p̄cognoscitur qa est: posito φ eclypsis non fiet p̄nti, sed solū in futuro: igr &c̄. ℭPręterea, q̄rebat discipulus rōnē diuersitatis harū p̄cognitionū, q̄re. s. de oībs p̄cognitis nō oīa p̄cognoscunt: aut quare p̄cognita non eodē mō p̄cognoscuntur. ℭDd'm primo φ p̄cognoscere de subto quia est. s. quia p̄ se existit in rerum natura, hic pōt intelligi dupl'r. ¶Vno mō qa. s. existit per se simpl'r: ita φ nullo mō existat in alio, sicut accn̄s in subiecto. Et isto mō p̄cognoscere quia est, solū competit subiectis quæ sunt de gn̄e subę. ¶Alio mō quia existit p̄ se nō simpl'r: sed quia non habet suū existere a passione, q̄ demr̄atur de eo: & sic p̄cognoscere quia est. i. quia est p̄ se in rerum natura, competit oībus subiectis de quibus affirmatiue aliqd pōt demonstrari. ℭDd'm scd'o sicut dicit Albertus de Saxonia, φ an notitiā illi9 conclusionis, vacuū non est, p̄supponit qa est de illis, per quę cōcipitur vacuū. s. de loco, & corpore. Et hoc sufficit. ℭVel dd'm est & forsan melius φ dcm̄ Phi intelligendum est de conclusionibus affirmatiuis, in qbus p̄dicatū oñdit inesse subto: & non cōcl'onibus negatiuis in quib9 aliqd remouet a subiecto. ℭDd'm tertio φ cognoscere de subto quia est, nō ē p̄cognoscere qa p̄ se actu existat actuali exn̄tia: sed sufficit p̄cognoscere, quia pōt p̄ se actu existere, aut potuit in p̄terito. Et sic intelligunt ea, q̄ dicta sunt in p̄nti qōne. Alias valeret ꝯn̄tia. s. hō est risibilis, ergo hō est, qd' qdē i schola. D. S. nō cōcedit. ℭDd'm q̄rto ad dubiū discipuli sicut dicit hic. D. S. ex Pho elicitiue, φ rō huius diuersitatis est, quia non est silis modus manifestationis p̄dictorū. s. principij, subiecti, & passionis. Nō. n. ē eadē rō cognitionis in ipsis. Nā principia cognoscūtur p̄ actus intellectus cōponentis, & diuidentis. Sed subiectū & passio p̄ actū intellectus apprehendētis quod qd est, qd' qdē non sil'r cōpetit subto & passioni, cum subm diffiniat absolute, quia in eius diffōne nō ponitur aliqd, qd' sit extra essentiā eius. Passio aūt diffinit cū depēdentia ad subm: quod in diffōne eius ponit. Vn̄ ex quo nō eodē mō cognoscunt, nō ē mirū, si eorū sit diuersa p̄cognitio. hęc illę formal'r i fine lectionis. ℭAd primū igr principale dd'm φ duplex est qd, vt elicit ex Pho &. D. S. in p̄nti lectione: videlicet qd nois, & qd rei. ¶Quid nois est id, qd' p̄ nomē iportat. Vn̄ diffō qd nois, est rō explicatiua nois, p̄ aliquod, a quo nomen imponit, nō tn̄ p̄ principia essentialia & p̄pria rei: vt lęsio pedis respectu lapidis: & tale qd nominis p̄supponit. Et hoc innuit. D. S. superius, qn̄ dixit, Et qa cognitio terminorū simpliciū p̄cedit cognitionē cōplexorū: necesse ē φ anteq̄ habeat cognitio cōcl'onis, p̄cognoscat aliquo mō subm, & passio. hęc ille. Nota aliquo mō, & nō p̄ p̄ncipia eēntialia. ¶Sed diffinitio qd rei est, quę dicit qd rei per principia propria & essentialia rei: & qd nois est, &c̄. Et est tā entis q̄ non entis: tam entis realis, q̄ entis rationis: tam complexorum, q̄ incomplexorum: tam substantiæ q̄ accidentis. Sed quid rei est proprium significatum diffinitionis essentialis. Et est solum entis realis incomplexi vniuoci: & proprie est solū ipsius substantiæ, per additamentum vero est ipsius accidentis. Licet ergo quid rei de subiecto possit inuestigari, vt argumentū voluit: tn̄ ſp qd nominis p̄supponit de subto

Tertio. Quarto. Responsio ad primū discip. De subto quia est. Dupl'r. Ad secūdū L Ad tertiū. Ad quartū Respōsio. ad primū principale Quid nominis. M Quid rei Quid no. quorū sit. Quid rei quorū sit.

in qualibet

A in qualibet scientia, & in qualibet demonstratione. Vnde Phs in litera non dicit, ꝙ de subiecto præcognoscatur quid simpliciter. Sed dicit vt innuit hic. D. S. ꝙ est quid dicitur. i. quod significatur per nomen: quia antequam sciatur de aliquo an sit, non potest proprie sciri de eo quid sit: quia non entium non sunt diffinitiones. Vnde quæstio an est præcedit quæstionem quid est, sed non potest ostendi de aliquo an sit, nisi prius intelligatur quid significatur per nomen: propter quod etiam Phs. 4. Metaphy. in disputatiõe cõtra negãtes principia, docet incipere a significatione nominum Hæc illæ. ¶ Sed instabat discipulus probando ꝙ non sufficit præcognoscere quid nominis: (Discip.) sed ꝙ oporteat prȩcognoscere quid rei. Nam in omni demonstratione oportet præcognoscere medium demonstrationis, quod est causa inhærentiæ passiõis in subiecto: sed medium demonstrationis est quid rei, videlicet, propria diffinitio subiecti: ergo oportet præcognoscere quid rei de subiecto, & non solũ quid nominis. (Responsio) ¶ Dicendum ꝙ ad terminandũ quæstionem si est, & quid est subiecti, sufficit præcognoscere quid nominis. Sed ad terminandum quæstionẽ B quia est passionis, & propter quid, subdistinguendũ est: quia vel terminantur illæ quæstiones per demonstrationem, quia est, quæ est per effectum vel per causam remotam. Et sic sufficit præcognoscere quid nominis de subiecto. Vel terminantur per demonstrationem propter quid: cuius medium est propria diffinitio subiecti. Et sic non sufficit pcognoscere de subiecto quid nominis: sed oportet etiam præcognoscere & præsupponere quid rei, vt argumentum voluit. ¶ Et per hoc patet concordantia inter. D. S. & aduersarios eius de medio demonstrationis. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ licet præcognoscere quia est de principio demonstrationis, sit præcognoscere quia verũ est, tamen præcognoscere de subiecto quia est, nõ est præcognoscere, quia verum est: sed quia habet esse in rerum natura per se, modo exposito, vt ex supradictis patet. ¶ Ad tertium, dicendum ꝙ principium immediatum potest dupliciter considerari. ⁋ Vno modo primæ intentionaliter absolute, videlicet, pro illa propositione, quæ est propositio immediata. Et isto modo est præmissa demonstrationis. Et sic non diffinitur diffinitione quid rei, cum sit quid complexum. ⁋ Alio modo pro termino secundæ intentionis: non quidem absolute, sed secundum ꝙ significat rem subiectam illi intentioni. Et sic cum sit quid incomplexum potest diffiniri diffinitione descriptiua. C Et sic non est principium demonstrationis formaliter eam ingrediẽs. ¶ Ad quartum dicendum ꝙ licet quid rei præsupponatur an est, tamen quid nominis præcedit quæstionem an est: vt ex prædictis patet. ¶ Ad vltimum dicendum ꝙ licet diffinitio passionis possit demonstrari de subiecto inquantum potest poni in conclusione loco passionis, tamen non potest demonstrari diffinitio passionis in eo ꝙ diffinitio, siue in eo quod quid est: vt patebit secundo hu⁹. Vnde argumen. non concludit.

¶ Quæstio. 6. De modo præcognitionis quantũ ad cognitionis ordinem.

DEINDE considerandum est de modo prȩcognitionis quantum ad cognitionis ordinem. Postq̃ considerandum est de modo præcognitionis quantum ad ipsam cognitionem. ¶ Circa quod quæruntur duo. ⁋ Primo vtrum maior propositio syllogismi demonstratiui prius tempore cognoscatur, q̃ conclusio. ⁋ Secundo vtrum cognitis maiori & minori, simul tempore cognoscatur ipsa conclusio. D

¶ Sequitur in Pho & in. D. S. ibi, Deĩde cũ dicit, Est ãt cognoscere. In lectione secunda. ¶ Articulus. I.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ maior propositio syllogismi demonstratiui non possit intelligi prius tempore minore & conclusione. ⁋ Nam relatiua simul tempore cognoscuntur, ita ꝙ (Primum) relatiuum non potest intelligi sine correlatiuo. Sed principium demonstrationis relatiue dicitur ad principiatum. s. ad conclusionem. Videtur ergo ꝙ præmissæ quæ sunt principia conclusionis, simul tempore cognoscantur cum conclusione. ¶ Præterea aut (Secundũ.) maior vnico actu cognoscitur cum conclusione: aut alio actu. Non potest dici secundum. Alias nunquã maior posset simul intelligi cum conclusione, cũ impossibile sit esse plures actus in intellectu simul, cum etiam sit contra Phm in prȩsenti capl'o. Oportet ergo dicere primum: videlicet, ꝙ maior vnico actu cognoscitur cum conclusione, & per consequens sil'. ¶ Præ (Tertium.) terea vnumquodq; sicut se habet ad esse, ita & ad cognosci. Sed causa & effectus simul sunt & non sunt, vt patet. 2. Physi. & probatũ ẽ i summa Diuinæ phiȩ E ergo causa & effectus simul cognoscuntur. Sed præmissæ sunt causæ conclusionis: vt patet. 2. Physi. & 5. Metaphy. igitur prȩmissæ simul tẽpore & non prius cognoscuntur conclusione. ¶ Sed cõtra est Phs in litera dicens, ꝙ aliqua contingit cognoscere aliquem cognoscentem ea prius tempore &c̃. ¶ Respondeo (Cõclusio.) dicendum ꝙ maior propositio syllogismi demõstratiui secundũ se & absolute considerata, aliquando prius tẽpore cognoscitur cõclusione. Quod probat Phs ex ẽplo. (Probatio.) ¶ Nam cũ ad conclusionẽ inferendã duȩ propositiones requiruntur. s. maior & minor, cognita maiori, adhuc non habetur cognitio conclusionis, vt si aliquis assumeret ad demonstrandum omnis, triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, ista maiori cognita, nondum habetur cognitio cõclusionis inferendæ: ergo maior propositio cognoscitur prius tempore conclusione. Quod potest sic probari rõne. ¶ Nam illa quȩ sic se habent, ꝙ vnum potest cognosci altero ignorato, vnum prius tp̃e põt cognosci q̃ (Probatio alia.) aliud. Sed maior propositio & conclusio sic se habẽt ꝙ maior potest cognosci conclusione non cognita: vt per exemplum Phi additum est: igitur &c̃. Et propter eandem rationem maior potest cognosci prius tempore ipsa minori. ¶ Similiter minor prius tempore potest cognosci ipsa conclusione. Quod etiam probat Philosophus per exemplum. ¶ Nam si in minori propositione sumatur aliquid contentum sub vniuersali propositione. s. sub maiori de quo manifestum non sit ꝙ sub hoc vniuersali contineatur, nõdũ F habetur cõclusionis cognitio: quia nondum erit certa veritas minoris propositionis, sicut si non esset manifestum ꝙ hæc figura in semicirculo descripta esset, triangulus, nondum statim in sumptione qua subsumitur sic, Omnis triangulus habet tres &c̃. Sed hȩc figura descripta in semicirculo est triangulus, sciretur conclusio, sed oporteret vlterius aliud medium quȩrere per quod demonstraretur ꝙ hæc figura esset triãgulus. Vnde minor propositio potest etiam prius tempore cognosci ipsa conclusione. Quod etiam probari potest per rationem iam assignatam vt patet. ¶ Aduertendum est autem secundum. D. S. in (Notandũ. Prius altero dupl'r.) litera, ꝙ aliquid dicitur prius altero, vt ad propositum sufficit, dupliciter. ⁋ Vno modo secundum tempus: sicut mane pcedit meridiem. ⁋ Alio modo sm ordinem naturȩ, sicut quȩlibet cã præcedit suum

G

Ordo nãe duplex. effectum ordine naturæ. Verumtamen duplex est ordo naturæ. s. generationis & perfectionis. Omnis ergo causa actualis scilicet efficiens, formalis & finalis præcedit suum effectum ordine naturę pfectiõis. Materia vero ordine naturæ gñationis. Cum ergo pmissæ sint causæ cognitionis ipsius conclusionis necesse est dicere q oẽs pmissę & semp pus nã cognoscu

Relatiua dupliciter. tur ipsa cõclusiõe, vt infra patebit. ℂAd primũ ergo dicendũ q relatiua põt dupl'r considerari. ⁋Vno modo sub forma relationis. Et isto modo sil' cognoscuntur. ⁋Alio mõ fundamental'r. Et sic relatiuũ pus tpe põt cognosci q̃ correlatiuũ: sicut pater inquantũ pater ẽ, nõ põt cognosci sine filio: neq tpe, neq nã. Sed ille, qui est pater, põt cognosci sine filio. ⁋Sil'r in proposito. Maior propositio põt considerari, vt dicit habitudinẽ ad minorẽ & cõclusionẽ; & vt vnũ est rõ alterius. Et isto mõ nõ potest prius cognosci ipsa conclusione. ⁋Alio mõ põt considerari mãliter. s. pro illa vel illa vl'i propõne fm se. Et sic põt cognosci prius tpe: vt declaratũ est. ℂAd scdm ddm q maior absolute considerata intelligitur alio actu, q̃ cõcl'o. Nec tñ sequit' q nunquã posset simul itelligi cũ cõclusione:

H

quia qñ accipitur vt vnũ est rõ alterius, tunc simul intelligitur cũ conclusione, & nõ cognoscit' alio actu: sed eodẽ actu, quo cõclusio intelligit', vñ. D. S. ĩ pmo Sñiarũ dist. 27. q. 2. ar. 3. sic ait. ⁋In spẽm vel imaginẽ cõtingit fieri cõuersionẽ dupl'r. Vel fm q est species talis rei. Et tunc eadem est cõuersio in spẽm rei, & rẽ ipsam. ⁋Vel fm q est res quædam. Et sic non oporret q eadẽ conuersione conuertatur quis p intellectũ in spẽm rei & rẽ. Hæc ille. Et sic intelligit' aliud, qđ dicit in prima parte. q. 28. ¶. fm, q alio actu intell'us intelligit lapidẽ: & alio actu intelligit se intelligere. Et illud qđ dicit ĩ primo Sñiarũ dist. 1. q. 2. ar. 1. ad fm q eodẽ actu intelligo intelligibile, & intelligo me intelligere. Hæc ille. De quibus ẽt dcm̃ est in. 4. Metaph. q. 7. ar. 2. Et in. 6. Metaphy. q. 13. ar. 2. notabili scdo.

Discip. ℂContra hæc replicabat discipulus. ⁋Nam illa, quę diuersis habitibus spẽ distinctis cognoscuntur, non pñt cognosci vnico actu. Sed pmissæ cum sint principia demonstrationis cognoscuntur intellectu: cõcl'o vero cognoscitur sciã. Sciẽtia aũt & intellectus, sunt duo habitus intellectuales adinuicem specie distincti: vt patet. 6. Ethicorũ, igitur præmissæ & cõcl'o nõ

Responsio pñt cognosci vnico actu. ℂDicendum q pmissæ demonstrationis pñt dupl'r considerari. ⁋Vno mõ absolute, & vt propõnes fm se cõsideratæ: fm. s. q nõdũ sunt applicatæ ad cõclusionem; & sic cognoscunt'

I

intellectu. Et hoc mõ non intelliguntur eodem actu cum conclusione vt dcm̃ est: sed prius tpe. ⁋Alio mõ possunt considerari vt applicata sunt. Et sic nihil refert q cognoscantur vnico actu, & hoc eodem habitu, qui est sciẽtia, vt dr. 12. q. 57. ad fm. ℂVel dicẽdũ

Alia resp. q nihil refert ĩtellectum intelligere simul plura vnico actu fm diuersos habitus, quorũ vnus est cã, & rõ cognitionis alterius. Sicut ẽt oculus vnico actu videt parietẽ, colorẽ, & lumen: fm q lumen est ratio videndi colorẽ. Et color illuminatus est ratio videndi parietẽ: vt patet in. 12. q. 57. ad fm. ℂSimiliter hic fm q intellectus principiorũ est ratio cognitionis scientificæ ipsius conclusionis, & scientia ab intellectu depẽdet principiorũ, non est inconueniens q intellectus cognoscat præmissas, & conclusionem, simul vnico actu, fm diuersos habitus, inquantũ tñ conueniunt in vno medio: quod est intelligere plura per modum vnius, vt in alio articulo sequenti expressius declarabitur. ℂAd tertiũ ddm q cã in actu non vt res naturæ, sed in ratione causæ considerata, simul est cũ suo

K

effectu. Et si simul relatiue consideretur simul ẽt intelligitur cum suo effectu. Sed causa in potentia non est simul cum suo effectu: nec e conuerso. Vnde præmissæ nondum applicatæ ad conclusionem, sed vt propositiones quædam secundum se consideratæ, non sunt causæ in actu congnitionis ipsius conclusionis. Vnde ratio non sequitur. ℂEt licet effectus cognoscatur in sua causa virtualiter, & imperfecte: non tamen in propria forma. De qua cognitione hic principaliter loquimur.

ℂVbi supra ĩ doctore Scõ & Pho. ℂArticulus. II.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt' q maior & minor propositio syllogismi demonstratiui non possint simul tempore intelligi cum conclu-

Primum. argumen. sione. ℂNam impossibile est intellectum simul plura intelligere: sicut impossibile est parietem simul informari pluribus figuris. Sed maior & minor & conclusio sunt plura. Sunt. n. tres propositiones: ergo nõ possunt simul tempore cognosci. ℂSed dicebat q licet intellectus non possit plura simul intelligere per primam operationem intellectus, potest tñ plura simul intelligere per secundam & tertiam operationẽ

Secundũ. eius. ℂContra. Intelligere plura est informari diuersis speciebus intelligibilib⁹: vt patet ex. 3. de Anima.

L

Sed impossibile est intellectum simul actu informari diuersis speciebus intelligibilibus: quia sicut plures species vel formæ eiusdem generis naturæ non pñt esse simul in eodem subiecto: ita nec plures species intelligibiles. Igitur intellectus etiam per secundã operationem eius, non potest simul plura intelligere.

Tertium. ℂPræterea. Quicquid intellectus potest intelligere, potest per vocem exprimere. Sed intellectus non potest per vocem simul exprimere maiorem, minorem, & conclusionem: quia maiore prolata, profert minorem, & postea conclusionem: igitur &c. ℂPræterea.

Quartum Causa efficiens tempore præcedit suum effectum: qa causa efficiens agit per transmutationem, quæ non potest esse in instanti: sed præmissę sunt causa efficiẽs conclusionis, vt dicit Phs in. 2. Physicorum: ergo cognitio præmissarum tpe præcedit cognitionẽ conclusionis. ℂSed contra est Phs in litera: dicens. Quorũdam pręcognitorũ simul tempore est notinam habere: & illorũ, quibus præcognoscuntur. ℂRespõdeo

Respõsio. ddm, q cognitis maiori, & minori, debite sumpta sb maiori, & cognita debita sumptiõe minoris, & applicatione vtriusq ad conclusionem, necesse est simul cognoscere conclusionem tempore: non tamen si-

M

mul natura. ⁋Hanc conclusionem pro prima parte probat Philosophus exemplo. ⁋Nam si in minori

Probatio quo ad primã partẽ. propositione assumatur terminus de quo manifestũ sit q contineatur sub vniuersali. i. maiori propositione, tunc patet veritas minoris propositiõis. Et sic statim habetur congnitio conclusionis: vt si sic demonstret aliquis, Omnis triãgulus habet tres angulos &c. Sed hæc figura descripta in semicirculo est triangulus, cognita hac minori cum subsumptione debita eius, statim cognoscitur q hæc figura habet tres angulos &c. ℂIdem potest ratione probari. Nam posi-

Alia probatio. ta causa per se, naturali, propria, in actu sufficienti, adæquata, & applicata, & non impedita, de necessitate ponitur suus effectus, vt habetur. 6. Metaphysi. Sed cognitio maioris & minoris in ratione minoris, & debitæ subsumptionis minoris sub maiori, est causa per se efficiens cognitionis conclusionis: ergo posita cognitiõe maioris & minoris & debita subsũptione applicata ad conclusionẽ sil' tpe cognoscit' concl'o.

ℂSecunda

A ¶Secunda pars conclusionis sic probatur. Nam om-
2. pars cō- nis causa naturaliter præcedit suum effectum, sed co-
clusionis gnitio pmissarū est causa cognitiōis cōclōnis: ergo co
probatur. gnitio pmissarū pcedit naturalr cognitionē cōclōnis.
¶Ex prædictis ergo possunt elici quattuor conditio
nes: quæ requiruntur ad hoc, ꝙ cognitis maiori &
4. 5ditiōes minori, simul tempore cognoscatur cōclusio. ¶Qua
acqsitę ad rum prima est ꝙ minor debet esse debite sumpta sub
veritatē di maiori. ¶Secunda est ꝙ cognoscatur illa debita sum-
ctæ cōclu. ptio. ¶Tertia est ꝙ maior & minor sint debite appli-
catæ ad conclusionem. ¶Quarta est ꝙ cognoscatur il
la debita applicatio, vt patet etiā per. D.S. in primo
Perihermenias le. 13. vbi sic ais. Quędam enim ex ne
cessitate consequuntur ex principijs: ita. s. ꝙ non pos
sunt esse falsa principijs existentibus veris, sicut sunt
omnes conclusiones demonstrationum. Et huiusmo
di veris ex necessitate intellectus assentit: postquam
percepit ordinem eorum ad principia, non autem
prius. Hæc illæ. Idem dicit. 1. q. 82. 2. c. Et 12. q. 51. ad
sm, & secundę. 2. q. 51. 4. sm. Et. 3. dist. 33. q. 1. ar. 2. q.
1. c. Si enim vna istarum conditionum deficiat nō erit
necesse cognoscere simul conclusionem. ¶Aduertē-
Notandū dum est autem secundum Phm in litera ꝙ aliquorū
accipitur cognitio per se, & non oportet ea cognosce
B re per aliud medium, quod sit vltimum. Quod potest
dupliciter intelligi sm. D.S. in lectione. ¶Vno mō
vt sit sensus: ꝙ aliquorū est cognitio, quæ nō opor-
tet cognoscere per aliquod aliud medium: quod qui-
dem medium sit vltimum in resolutione: qua media-
ta ad immediata reducuntur. ¶Alio modo vt sit sen-
sus ꝙ vltimum. i. extremum quod sub vli medio acci
pitur, nō cognoscatur esse sub illo vli per aliqd aliud
medium. Quæ autem sint illa, quorum cognitio ha-
betur per se, & non per aliquod aliud medium mani
festat Phus, dicens, ꝙ huiusmodi sunt singularia quæ
non dicuntur de aliquo subiecto: cum inter singula-
ria & ipsam speciem nullum medium possit inueniri.
hæc. D.S. in lectione. ¶Ad primum igitur ddm ꝙ
intellectus non potest simul actu intelligere plura per
modū plurium: videlicet per diuersas species intelli-
gibiles. Omnes. n. species intelligibiles sunt eiusdē ge
neris cognationis; licet illa, quæ repræsentantur, di
stinguantur aliquando genere naturæ. Et licet vt sm
argumentū assumpsit, diuersæ species eiusdem gene-
ris non possint simul esse in eodem subiecto, nam di
uersæ species constituuntur sub eodem genere natu-
rę ex oppositis differētijs, si ergo diuersæ species eius-
dem generis naturæ essent in eodem subiecto simul,
opposita essent simul actu in eodem, quod est incon-
ueniens. intellectus tn̄ potest plura intelligere p mo-
C dum vnius: sicut potest intelligere plures partes do-
mus simul, secundum ꝙ conueniunt in vna forma to
tius. ¶Et similiter prędicatum & subiectum proposi
tionis secundum ꝙ conueniunt in vnione proposi-
tionis. Et sic de similibus. ¶Similiter potest intellige
re simul maiorem minorem conclusionem: secundū
ꝙ habent vnionem in medio syllogismi. ¶Ad secū-
dum argumentum patet ibi. ¶Ad tertium argumen-
tum dd̄m ꝙ intellectus potest exprimere illa, quæ in-
telligit, non tn̄ oportet ꝙ eodem modo, quo intelli
git exprimat, nisi esset vnum nomen impositum ad si
gnificandum omnia illa, quæ intelligit, eodē modo
quo intelligit: vn̄ licet intellect⁹ simul intelligat plu-
ra per modum vnius, non tamen oportet ꝙ simul illa
exprimat. ¶Ad quartum dd̄m ꝙ licet causa efficiens
absolute considerata tempore pcedat suum effectū,
tamen causa efficiens in actu proprio, per se sufficiēs,
applicata ad suum effectum, & non impedita, simul D
est cum suo effectu: quia sic necessario agit in suum ef
fectū nisi esset agēs p intellectum, & voluntatē, qd q
dem agit sicut intelligit, & vult & nō necessitate naę.
¶Quæstio septima de pręcognitione cōclusionis: &
est lectio tertia. D.S.

DETERMINATVM est superius de his Lec. 4.
quæ pręcognoscuntur, anteq̄ sumatur cognitio de
conclusione: nunc considerandum restat qualiter cō-
clusio pręcognoscatur, antequam sumatur de ea co-
gnitio per syllogismum vel inductionem. ¶Circa
quod quęruntur duo. ¶Primo vtrum conclusio in
pręmissis cognoscatur, antequam habeatur eius co-
gnitio per demonstrationem. ¶Secundo vtrum con
tingat nos aliquid scire de nouo.
¶Sequit̄ i Philosopho, & i. D.S. {Aū āt q̄ si &c̄.}

¶Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ
conclusio non pure cognoscatur in præmissis, anteq̄
cognoscatur per demonstrationem. ¶Nam finis syl Primum.
logismi demōstratiui est scire: vt supra dixit. D.S. er-
go illius quod scitur cognitio acquiritur per demon-
strationem. Non ergo conclusio scitur in præmissis,
ante demonstrationem. Alias demonstratio non es- E
set necessaria. ¶Præterea, si conclusio sciretur in prę Secundū
missis, sequeretur ꝙ addisceremus id, quod iam scim⁹
sed consequens est inconueniens secundum Philoso
phum & Platonem: ergo &c̄. ¶Patet consequentia:
quia per demonstrationem addiscimus conclusionē.
Si ergo conclusio pręsciretur ante demonstrationem
in pręmissis, sequeretur ꝙ id, quod pręsciebamus, addi
sceremus. ¶Pręterea, si pręcognosceremus conclusio Tertium
nem in pręmissis, aut de ea præcognosceremus quia
est, aut quid est. Non enim sunt nisi duę pręcognitio-
nes: vt supra probatum est. Sed non præcognoscim⁹
quid est: cum sit quid complexum. Complexorum
autem non est diffinitio. Nec etiam quia est. Nam p
demonstrationem inuestigatur quia est conclusionis
. s. eius veritas: ergo &c. ¶Sed contra est Philosoph⁹
in litera dicens, Anteq̄ quidem sit inducere, aut acci
pere syllogismum, quodā quidem modo fortasse di
cendum est scire: modo autem alio non &c̄. ¶Respō Conclusio.
sio dicendum ꝙ antequam inducatur inductio, aut
syllogismus demonstratiuus, ad faciendū cognitio-
nem de aliqua conclusione: illa conclusio quodāmo-
do scitur, & quodammodo ignoratur. i. conclusio ali
qualiter cognoscitur in pręmissis, & aliqualiter igno
ratur. Simpliciter. n. ignoratur, & scitur secundum
quid. ¶Quod probat Philosophus exemplo. ¶Nā si Probatio.
debeat demonstrari ista conclusio: triangulus habet p exēplū.
tres angulos &c̄. antequam demonstretur, ille, qui
per demonstrationem accipit scientiam, eam nesciuit F
prius simpliciter: alias addisceret id, quod sciuit sim-
pliciter: sed sciuit eam secundum quid. s. in potentia,
vnde eam quodammodo sciuit: sed eam nesciuit sim
pliciter. ¶Idem probat. D.S. tali ratione. ¶Nam pn Probatur
cipia se habent ad conclusiones in demonstratiuis si- ratione.
cut causæ actiuæ in naturalibus ad suos effectus: vn-
de in secundo Physi. propositiones syllogismi ponū-
tur in genere causę efficientis. Sed effectus naturales,
antequam producantur in actum præexistunt quidē
in causis virtute tantum, & non actu quod est simpli
citer esse: ergo similiter antequam ex pricipijs demō-
strationis educatur conclusio, in ipsis principijs co-
gnoscitur conclusio virtute, & nō actu: siue nō in pro
pria forma. Cū ergo oporteat pscire pncipia cōclōnū
seqtur ꝙ cōclo quodāmō pcognoscit̄ in pncipijs siue

G in pręmissis:anteq̃ cognitio eius habeaẽ p demõstrationem. Sic ergo cõclusio p̃cognoscitur in p̃missis secundum quid, sed per demonstratiõem cognoscitur simplr̃, & in actu. Discip. ℭ Sed instabat discipulus. ℭ Effect⁹ naturalis verius existit in sua causa effectiua, q̃ in seipso: vt deducit. D. S. ĩ Veritate. q. 4. ar. 6. ergo veri⁹ cognoscitur in sua causa, q̃ in seipso. Cum ergo conclusio comparatur ad suas p̃missas, sicut comparatur effectus naturalis ad suam cãm, vt hic dicit. D. S. sequitur ꝙ conclusio verius cognoscatur in præmissis, q̃ in seipsa. Et sic simplr̃ præcognoscitur in præmissis. Præterea, illud quod cognoscitur per certiorem habitum, certius cognoscitur. Sed conclusio in p̃missis cognoscitur per habitum ĩtellectus, p demr̃ationem vero cognoscitur conclo p habitum sciæ. Sed intells est certior scientia, vt infra probat Phs: igr̃ conclo verius cognoscitur in præmissis, q̃ per demõstrationẽ.

Responsio ad primũ. ℭ Dđm primo ꝙ effectũ habere verius esse in sua cã, q̃ in seipso, põt intelligi duplr̃. ⁋ Vno modo de causa materiali. Et sic non habet verius esse in sua cã q̃ ĩ seipso, qa in cã materiali hẽt esse in potẽtia, tñ in seipso aũt hẽt esse in actu. ⁋ Alio modo de cã efficiente.

ℭ Et sic põt intelligi adhuc duplr̃. ℭ Vno modo loquendo de veritate essendi. Et sic effectus verius ẽ in H sua cã effectiua: potissime si sit causa æquoca. ⁋ Alio modo loquendo de veritate p̃dicationis. Et sic effectus verius est in seipso, q̃ in sua cã: hæc. D. S. in de Veritate. q. 4. ar. 6. in corpore, & ĩ solutionibus argumentorũ. Et quia cognitio scientifica non sequiẽ esse exñtię cõclusionis in p̃missis, sed inhęrentiã passionis in sbto, quæ oñdiẽ p veritatẽ p̃dicationis, iõ cõclo verius cognoscitur in seipsa, q̃ in p̃missis, p̃sertim cum p̃missæ rõne terminorũ, & potentialitatis cõparenẽ ẽt ad conclusionẽ sicut principiũ, vle & materiale: & non sicut p̃ncipiũ, effectiuũ proprie: nisi rõne veritatis inferendi. Nã dcm̃ est supra ꝙ maior etiã se hẽt vt vlis respectu minoris & cõclusionis: vñ dicit. D. S. super. 5. Metaphy. lec. prima. ꝙ propõnes dicunẽ eẽ materia cõclusionis: non qdem ẽm ꝙ sub tali forma existũt vel ẽm virtutẽ earũ sic. n. magis se hñt in rõne cãę efficientis, sed q̃tum ad terminos, ex quibus componuntur. Nam ex terminis p̃missarũ componitur conclusio. i. ex maiori & minori extremitate. Hæc ille.

Ad secũdũ ℭ Dđm. 2. ꝙ cæteris paribus illa, q̃ cognoscunẽ p certiorẽ habitũ, certi⁹ cognoscunẽ, sed tñ si vnũ p̃cognoscatur p certiorẽ habitũ in virtute aut in potentia tñ I & aliud p incertiorẽ habitum in propria forma, tunc illud qđ per certiorẽ habitũ cognosciẽ, nõ certius cognosciẽ. Sic est in proposito: quia cõclo vt dcm̃ est cognosciẽ in p̃missis in potentia, & ẽm qd: p demr̃ationẽ vero simplr̃ & in p̃pria forma. Discip. ℭ Sed contra primã solutionẽ instabat discipulus. Nã cognoscere aliquid in vli est cognoscere p̃fectiori mõ, q̃ cognosceẽ in particulari. Inde est ꝙ primus angelus p̃fectius cognoscit: qa cognoscit p spẽs vliores, q̃ inferior angelus: vt deducit. D. S. in de Veritate. q. 8. ar. 10. 1. & 1. q. 55. 3. 2. Dum ergo cõclusio cognoscatur in p̃missis in vli, & in potentia vr̃ ꝙ perfectius cognoscatur in p̃missis, q̃ in seipsa. Et sic solo nulla.

Responsio Cognoscere in vli dupliciter. ℭ Dđm ꝙ aliqd cognoscere in vli põt ĩtelligi duplr̃. ⁋ Vno modo ex parte medij cognoscendi. Et sic cognoscere aliquid in vli. i. p medium vlius est p̃fectius cognoscere, q̃ cognoscere in particulari. i. p mediũ p̃ticulare: quod nõ ita ad plura & singľa propria se extendit vt argumentũ voluit. ⁋ Alio modo ex parte rei cognitæ. Et sic cognoscere aliquid in vli non est perfectius cognoscere, q̃ in particulari: quia cognoscere isto modo aliquid in vli est K cognoscere aliquid ẽm quid & cõfuse: sed cognoscere aliquid in particulari est cognoscere aliquid simpliciter & in propria forma. Et hæc est scientia. D. S. in de Veritate: vbi immediate supra. Et etiã. 2. sñiarũ. di. 3. q. 2. ar. 2. ad ternum vbi sic ait. ℭ Cognitio perfecta non habetur per mediũ vle: quia non est efficax ad cognitionẽ omnium propriorũ. Si autem per medium vle omnia propria efficaciter cognoscerentur, esset perfectissima cognitio: quia q̃to aliquid est magis vnũ, & simplex, est virtuosius & nobilius. Et hoc mõ dicimus ꝙ angeli superiores sufficienter per formas vniuersales cognoscunt res: sicut deus per essentiam suam perfecte cognoscit omnia. ℭ Ad duas igiẽ primas rationes patet solutio ex iam dictis: quia nihil aliud concludunt q̃ ꝙ cõclusio non totaliter, & simpliciter, cognoscitur in p̃missis, quod cõcedimus. Cõclusionem. n. adiscimus simplr̃ per demonstrationẽ & in p̃pria forma, quã p̃sciuimus ẽm quid: quod non est incõueniẽs. ℭ Ad vltimũ dđm ꝙ de cõclone p̃cognoscimus qa est. i. qa vera est: ĩperfecte tñ, & in potẽtia, & in vniuersali: sed non simpliciter, & perfecte, & in propria forma, vt dictum est.

ℭ Sequiẽ in Philosopho, & in. D. S. Tertio ibi, {Si vero &c̃. }

ℭ Articulus. II.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videẽ ꝙ non contingat aliquid nos scire de nouo. ℭ Nam dans formam, dat etiam omnia consequentia ad formam: sed scientia est proprietas consequens animam rationalem, sicut perfecto sequitur suum p̃fectibile, ergo qui dat animam, dat etiam scientiam. Sed anima est a deo per creationem, ergo & scientia est a deo per creationem. Et sic nullus de nouo accepit scientiam. — Primum argu. L

Secundũ ℭ Præterea, anima dum separatur a corpore, cognoscit multas cõclusiones, quarum prius nõ habuit scientiam acquisitam: ergo scientia illatum conclusionum fuit animæ concreata. Sed eadem ratione, omnes scientiæ aliarum conclusionum cõcreantur in anima: igitur omnes scientiæ sunt innatæ, & non acquisitæ. Et sic nihil contingit scire de nouo. ℭ Præterea, eorum, quæ sunt eiusdem naturæ & speciei, videtur esse vna conditio naturalis, sed in anima Adæ quę fuit eiusdem naturæ cũ cæteris animabus fuerũt omnes scientiæ concreatæ, ergo & in nobis. Et sic idem, quod prius.

Tertium. M ℭ Pręterea, si anima aliquid adisceret de nouo, sequeretur ꝙ anima esset alterabilis de contrario in contrarium. s. de ignorantia ad scientiam, sed hoc est falsum: quia quicquid est alterabile, est corruptibile, vt patet per Philosophum in primo de Cœlo. Aĩa autẽ rationalis est incorruptibilis: vt patet. 2. de. Anima, igitur &c̃.

Quartum ↄ ℭ Præterea, si aliquis adiscit aliquam conclusionem puta. a. vel ergo adiscens prius agnouit illam conclusionem, vel non. Si primum, sequitur nihil adiscit de nouo. Si vero secũdum, sequitur ꝙ nunquã apprehendet eam. ⁋ Quod quidem sic patet. Nam voluntas non mouet intellectum, nisi in aliquid iam cognitum. Si ergo ĩtellectus non cognoscit illam conclusionem, ipsa voluntas nõ mouebit intellectum ad apprehensionem eiusdem.

ℭ Sed contra est Philosophus in litera: ibi, {Si vero non, Menonis ambiguitas contingit. Aut non adiscit, aut quæ nouit: &c̃. } Si ergo secundum Philosophum ambiguum est dicere ꝙ nihil contingit scire de nouo.

Responsio Opio Platonis. ℭ Respondeo dicendum ꝙ Plato in libro Menonis sic intitulato siue appellato nomine sui discipuli, concludit ꝙ homo aut nihil adiscit de nouo, aut adiscit ea, quę sciuit. Et sic cõcludere vult, ꝙ nihil contingit scire de nouo. Et pro roboratione, suæ positionis

A fitionis inducit hic. D.S. quendam hominem omnino imperitum artis geometriæ interogatum ordinate de principijs geometriæ ex quibus quędam geometrica conclo concluditur, incipiendo a pncipijs p se notis. Qui quidem discipulus ignarus ad oīa ordinate quod verum est rñdit. Et sifr deducendo qōnes, ad cōclonem, per singula verum respondit: ergo illi, qui videntur imperiti in alijs scientijs, anteq̄ interrogentur, & instruantur, earum hñt notitiam. Et sic sequitur q̄ homo, vel nihil adiscit, vel adiscit ea, quæ prius nouit. ℭSed hæc opinio destructa est per ea, q̄ Phs supra probauit. Nam sylli demonstratiui necessitas est, vt aliqd de nouo sciamus: cum finis sylli demonstratiui sit facere scire, si ergo nihil possemus scire de nouo, frustra poneretur scia de syllo demōstratiuo. ℭPræterea, scientia cōclusionis demonstratæ e cognitio intellectiua, sed oīs cognitio intellectiua fit ex pexñti cognitione, vt probauit Phs in pma propōne huius libri: ergo oīs cognitio intellectiua conclusionis acqrit de nouo, videlicet per aliam cognitionē pexñtē. ℭConsiderandum est aūt pro solōne dubitationis Platonis fm Phm in pnti lec. q̄ dubitatio Platonis vitari nō pōt nisi supponatur pdeterminata veritas. s. q̄ cōclo, quam qs adiscit p demonstrationem,

Cōtra opi: Platonis.

Secundo

Notandū primum

B vel inductionem; prius erit nota in pmissis nō simplr sed fm qd. i. in virtute. s. in suis principijs: de quibus ignarus scientiæ interrogatus, veritatem respondere potest. Sed supposita pdicta determinatione veritatis facile est soluere Platonis dubitationem; sicut in pcedenti articulo declaratum est. ℭNam illud, quod aliquis adiscit, nihil prohibet quodāmodo scire: & quodāmodo ignorare. Non est. n. inconueniens vt dicit Phs in litera, fm q̄ deducit. D.S. in lectione, si aliqs quodāmodo psciat illud, quod adiscit. Sed esset incōueniens si hoc modo pcognoscat, fm q̄ adiscit. Nam adiscere proprie est scientiam in aliquo gñari. Quod aūt gñatur, ante non fuit oīno ens: sed quodāmō ens, & quodāmodo non ens. Ens quidem in potentia, nō ens vero in actu. Et hoc est gñari. i. reduci de potētia in actū. V̄n nec id, qd qs adiscit, erat oīno notū pus, vt Plato posuit, nec oīno ignotum: sed erat notum in potentia, siue in virtute, siue in principijs vlibus præcognitis: ignotum autem actu & in propria forma. s.

C fm pperā cognitionē. Et hoc est adiscere: scilicet reduci de cognitione potentiali, siue virtuali, ad vlī, i cognitionē pprīā, & actualem: hęc. D.S. in presenti lec. circa finem. ℭConsiderandū est vlterius fm Phm in litera q̄ aliq volētes soluere pdictam dubitationem Platonis, dicebant q̄ conclusio anteq̄ demonstretur vel quocunq̄ modo addisceretur, nullo mō erat cognita. ℣Et cum eis obijciebatur fm dubitatonē Platonis hoc modo. Siquis interrogaretur ab aliquo pero, nunquid tu scis q̄ oīs dualitas est par? Et concedente eo se scire, & vltra afferat quandam dualitatē, quā ille interrogatus non opinaret esse, puta illā dualitatē, quæ est pars tertia senarij, dicendo, sed hęc dualitas est dualitas, concluderetur imediate q̄ sciret tertiam partē senarij esse numerū parē, quod erat ei incognitū, sed per demonstrationem adductam adiscit: vn̄ seqtur vel q̄ hō adiscit id, quod prius sciuit, vel hō non adiscit, quia cognoscendo oēm dualitatem esse parem, cognouit hāc dualitatem esse parem, ad hoc rñdebant, dicentes q̄ ille, qui interrogatus respondit, se scire q̄ oīs dualitas est par, non dixit se scire omnē dualitatem simplr: sed illam, quam sciuit esse dualitatem: vnde cum ista dualitas, quæ est allata ab eo, fuerit penit⁹ ignorata, nullo modo sciuit q̄ istā dualitas

Notandū secundū

Falsa q̄rūdā soso ad dubium Platonis

Illorū cauillosa.

Respōsio.

est numerus par. Et sic sequitur q̄ apud cognoscentē principia nullo modo conclusio sit præcognita: nec simplr, nec secundum quid. ℭSed Phs hanc responsionem, siue cauillationem remouet per talem rōnē. ℣Nam hoc modo aliquid scitur, de quo demonstratio habetur. Sed adiscentes non accipiunt demōstrationem, de omni dualitate quam sciunt, sed de omni simplr. Et similiter de omni numero, & de omni triāgulo: ergo non est verum q̄ sciant de omni numero, quem sciunt esse numerum: aut de oī dualitate, quam sciunt esse dualitatem: sed de omni simpliciter. i. vlr. ℣Minorem probat tali rōne. Nam nihil debet poni in conclusione, quod non assumebatur in præmissis: quia conclusio conuenit in terminis cum pmissis, vt patet primo Priorum. Nam subm, & pdicatū conclusionis sunt maior, & minor extremitas in pmissis: sed in pmissis non accipitur aliqua propō de numero aut de dualitate cum hac additione quā tu nosti, vel quā ego scio: sed simplr de omni, ergo conclusio demonstrationis non debet esse cum additione prędicta: sed simpliciter de omni. ℭAd primum ergo dicendū q̄ dupliciter aliquid consequitur formā aliquā. ℣Vno modo per se siue in primo modo dicendi per se siue in secundo modo. Et isto modo dans formam dat et per se consequentia ad formam. ℣Alio modo aliqd consequitur formam: non per se sed per accidens. Et isto modo dans formam non dat omnia consequentia ad formam: hæc autem est prædicatio per accidēs & accidentalis, homo est sciens, & non per se. ℭEt quando dicitur q̄ bonitatis diuinæ est, creando animam creare eam cum suis perfectionibus, hoc verum est de perfectionibus essentialibus: & non de accidentalibus. Ad secundum dicendum q̄ anima separata habet cognitionem multorum quorum notitiam nō habebat quando erat coniuncta corpori, non quidē pp hoc q̄ scientiam talium habuit per creationē: sed quia nouas species influxas a radio diuini luminis dū est separata recipit; quarum dum coniuncta erat, non erat capax, naturaliter loquendo, vnde ratio non seq tur. ℭAd tertium dicendum q̄ eorum, quæ sunt eiusdem speciei, est vna conditio, quantum ad accidentia consequentia speciem: vt dicit. D.S. in prima parte. q. 100. ar. 1. non autem quantū ad accidentia, quę consequunt indiuiduū. Inde est q̄ pueri in statu innocentiæ non fuissent nati pfecti in scīa, sicut Adā, vt ibidē patet per. D.S. Scīa aūt est accidens consequens indiuiduū & nō naturā specificā. Alias cuilibet īdiuiduo speciei conueniret risibile conuenit omni homini. Et ideo argumentum non sequitur. ℣Quare autem Adam fuerit creatus in scīētia perfecta omniū naturalium, hęc est ratio, quia fuit primus homo, qui habuit instruere & gubernare totū genus humanū. Quod qdē non potuisset facere, si non habuisset per creationē omnium nāliū scientiarū infusam: omniū dicō eorū quæ requirebātur ad regimē & instructionē gñis humani vt deducit. D. S. in prima parte. q. 100. ar. 3. ℭAd quartū ddm q̄ duplex est alteratio. ℣Quędā est pfectiua: quæ. s. est sine obiectione alicuius pfectionis. Et sic aīa rōnalis bene alterat. s. de ignorantia ad scientiā, quæ non dr proprie alteratio. ℭAlia est corruptiua: quæ. s. est cum obiectione alicuius formæ naturalis siue perfectionis in subto alterabilis. Et isto modo anima rōnalis nō est alterabilis, alias esset corruptibilis: vt voluit argumentū. ℭAd vltimū patet solutio ex dictis. Nam adiscens cognouit illā conclusionē inpfecte, & fm qd: qd sufficit ad hoc q̄ voluntas tēdat in obm, & vt mouet intellectū,

D Cōtra illo rū solonē.

H

E

I

F

Cur Adam creat⁹ fuit in scia perfectius.

Alteratio duplex.

G ¶Quæstio.8.de diffinitione ipsius scire: quod est fi-
nis demonstrationis:& est lec.4.D.S.

Lec.4. CONSIDERATA necessitate syll'i demon
stratiui,considerandum restat de ipso syll'o demõstra
tiuo. ¶Circa quod duplex occurrit consideratio.
¶Prima erit de ipso syll'o demonstratiuo. ¶Secunda
erit de medio ex quo syll'us demõstratiuus procedit.
Et hoc in.2.lib.ibi{Qõnes sunt equales numero.}
¶Quantum ad primũ duo consideranda sunt. ¶Pri-
mo considerandum est de syll'o demonstratiuo abso-
lute. ¶Secundo per comparationem vnius dem'atio
nis ad aliam demonstrationem:vbi de vl'i & particu-
lari demonstratione agitur:ibi.{Cum autem demõ-
stratio sit alia quidem vniuersalis &c̃.} ¶Circa pri-
mum duplex occurrit consideratio. ¶Prima erit de
his,quæ cõcernunt demonstrationem absolute. ¶Se
cunda erit qualiter in demonstrationibus non est ꝓce
dere in infinitum:ibi,{Est autem omnis syll's ꝑ tres
terminos &c̃.}Quantum ad primum duo conside-
randa occurrunt. ¶Primo considerandum est de syl-
H logismo demonstratiuo:per quem acquirimus scien
tiam. ¶Secundo de syll'o per quẽ acquirimus aliquã
ignorantiam:ibi,{Ignorantia vero non s'm negatio
nem &c̃.} ¶Circa primũ} triplex occurrit cõsidera
tio. ¶Prima erit de quidditate syll'i demonstratiui.
¶Secunda erit de materia eius:ex quibus.s.& q̃libus
est:ibi,{Qm̃ aũt impossibile est &c̃.}Tertia erit de
forma ei9:i qua.s figura habet fieri:ibi.{Figura aũt
magis faciens scire &c̃.} ¶Quantum ad primũ tria
consideranda sunt. ¶Primo enim considerandum ẽ
de diffõnibus demonstrationis. ¶Secundo de princi
pio immediato:ibi.{Est autem principium demon-
strationis propositio immediata &c̃.} ¶Tertio de er
roribus qui possunt contingere circa demonstratio-
nem:ibi,{Quibusdam quidem igitur &c̃.}Et quia
scire est finis demonstrationis, ratio autem mediorũ
ad finem ex fine sumitur, ideo circa primum duplex
occurrit consideratio. ¶Prima erit de diffõne ipsius
scire. ¶Secunda de duabus diffinitionibus demon-
strationis:ibi,{Dicimus autem scire &c̃.} ¶Circa
primum quæruntur tria. ¶Primo vtrum scire,quod
est finis demonstrationis,possit diffiniri. ¶Sc'do vtrũ
diffinitio,ipsius scire sit conuenienter a Ph'o tradita.
I ¶Tertio vtrum vna causa magis faciat scire q̃ alia.
¶Sequit' in Ph'o,& in.D.S.{Scire ãt opinamur,}

¶Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ
scire,quod est finis demonstrationis,non possit diffi-
Primum. niri. ¶Et primo arguit contra suppositum.Nam sci-
re est finis intellectus:cum verum,quod scitur,sit ob-
iectum intellectus:ergo scire non est effectus demon
strationis siue finis eius,patet consequentia:quia di-
uersorum spẽ distinctorum sunt diuersi fines & ope-
rationes. ¶Præterea,scire est finis omnium scientia-
Secundũ. rum speculatiuarum:vt patet.2.Metaphy. sicut etiã
concessum est superius:ergo scire non est proprius fi-
Tertium. nis demonstrationis. ¶Præterea,est finis demõstra-
tionis:ergo non est causa demonstratiõis,cum idem
non sit eiusdem causa & effectus: & per consequens
non est finis demonstrationis,cum finis sit causa.
Quartum ¶Præterea arguitur secundo cõtra propositũ. Nam
de illo,quod diffinitur,potest aliquid demonstrari ꝑ
suam diffinitionem:sicut de homine demõstratur ri-
sibile per eius diffinitionem.Si ergo scientia vel ipm
scire posset diffiniri,sequæretur ꝙ de scientia posset
demonstrari aliqua passio per illam diffinitiõem. Et
sic ipsius scientiæ esset scientia:cum scientia sit effect9

demonstrationis,quod est inconueniens: ergo scire K
nõ potest diffiniri. ¶Præterea,effectus habet diffini Quintum
ri ꝑ cãm suam:cum ab ea dependeat in esse. Sed scire
est effectus demõstrationis:ergo si scire posset diffini
ri,oporteret ꝙ diffiniret' per demonstrationẽ.Et sic
syll'us demonstratiuus poneretur in diffinitione ipsi-
us scire,quod est falsum,quia scire ponitur in diffõne
demõstrationis,vt infra patebit:igitur &c̃. ¶Sed cõ-
tra est Ph's in litera:qui diffinit ipsum scire,vt patebit
in sequenti articulo:ergo scire potest diffiniri. ¶Rñ-
sio,dicendum ꝙ duplex est diffinitio.s.quiditatiua Diffõ du-
& descriptiua. ¶Prima est duplex. Nam quædam plex
est simpliciter dicta:quæ solius est substantiæ. Alia Quadrati-
est data per additamentum:quæ potest esse ipsius ac- ua dupl'.
cidentis:vt patet.7.Metaphy.vtraq; tamen dat' ꝑ ve-
rum genus & veram differentiam:vel ꝑ aliqd per qd
circũloquimur differentiam. ¶Descriptiua vero dif- Descritiua.
finitio datur per aliqua accidentia propria aut cõmu- Quid no-
nia:quæ sunt notiora diffinitio. ¶Tertia etiam ẽ dif- minis.
finitio quid nominis: quæ est notior diffinito quo Conclusio
ad nos.Et ista potest esse tam entis,q̃ non entis:vt su
pra dictum est. ¶Scire igitur potest diffiniri non so-
lum diffõne quid nominis:sed etiam diffinitione qui L
ditatiua & descriptiua. ¶Quod quidem sic patet.Nã Prima ꝓ-
illud quod ponitur in determinato genere per illud batio.
genus & per dñam constituentem ipsum, si sint no-
bis nominata,vel per aliquid,per quod circumloqui
mur dñam illam,potest diffiniri. Sed scire ponit' in
determinato genere.Nam si accipiatur scire pro actu
scientis, sic ponitur in gñe actionis.Si vero accipiat'
pro ipsa scientia,sic ponitur in prima specie qualita-
tis:ergo scire potest diffiniri. ¶Præterea,omnis effe- Secunda.
ctus potest diffiniri per suam rãm:Sed scire est effect9
rei scibilis,loquẽdo de scire speculatiuo: ergo potest
diffiniri diffõne quiditatiua data per additamẽtum:
vel formaliter vel circũlocutiue. ¶Sed instabat disci Discip.
pulus.Nam ens rõnis non ponitur in aliquo genere:
Sed scire est ens rationis & intellectus:ergo non po-
nitur in aliquo genere. ¶Præterea,abstractum & cõ Secundo
cretum ponuntur in eodem prædicamento.Sed scia
& ipsum scire se habent sicut abstractum & cõcretũ:
ergo ponuntur in eodem prædicamento, sed scia nõ M
ponitur in prædicamẽto actionis:ergo nec ipsũ scire. Tertio.
¶Præterea,scientia ponitur in ꝑdicamento relatio-
nis cum significet relationẽ realem de genere ad ali-
quid:ergo non ponitur in prædicamento qualitatis,
quia diuersorum generum diuersæ sunt species et dif
ferentiæ. ¶Dicendum primo ꝙ tripliciter aliqd po-
test dici ens rationis. ¶Vno modo.s.quia est a rõne Responsio
solum & fundamentaliter solum in ratiõe: sicut chy- Ens rõnis
mera. ¶Alio modo quia fit a ratione:sed tñ non so- tripliciter.
lum est in ratione,sed habet fundamentum in re ce-
motum:sicut secundæ intentiones, sicut genus, spe-
cies &c̃. ¶Tertio modo aliquid dici potest impropie
ens rationis; videlicet omne illud,quod est in rõne,si
ue in intellectu:vel sicut accidens in subiecto, vel si-
cut effectus in sua causa.Illud igitur quod est ens ra
tionis duobus primis modis non ponitur in prædica
mẽto,sed bene tertio modo.Scire autem dicitur ens
rationis tertio modo:ergo potest poni in gñe. ¶Di- Ad secũdũ
cendum secundo ꝙ scire & scientia non se habent si-
cut concretum & abstractum.Nam sciẽtia est abstra-
ctum de genere qualitatis:& eius concretum non est
nominatum,sed ipsum circumloquimur per hũc ter-
minum sciẽs. Vnde aliquis denominatur sciẽs a sciẽ-
tia,sicut albus ab albedine. Similiter scire est con-
cretum de genere actionis:& eius abstractum nõ est

nobis

A nobis nominatum:ſed ipſum communiter per ſcien-
tiam circũloquimur. ℭDicendum tertio negãdo an-
Ad tertiũ. tecedens. Scientia enim nõ ponitur in prędicamento
relationis,ſed qualitatis. Et licet ſcientia importet re
lationem de cõnotato,non tñ de principali ſignifica-
to ſignificat relationem:ſed qualitatem tm̃. Vñ voca
tur relatiuum ſm dici. Nomina enim ponuntur in p̃
dicamento ſm eorum ſignificatum principale,& nõ
ſm cõnotata vel ſm conſequentia eorum. Alias albꝰ
poſſet poni in p̃dicamento ſubæ. Vñ ſcientiæ nomẽ
præter relationem,ex qua dicitur ſcientia ad ſcibile:
dat intelligere rem quandam principaliter ſignifica-
tam per ipſum:licet ex conſequenti importet relonẽ.
Sicut etiam dicit. D.S. in primo ſnſarum. diſt. 18. q. 1.
ar. 2. ad tertiũ de hoc nomine donũ:vbi ſic ait, Hoc
nomen donum vel datum præter relationem,ex qua
dicitur donum, vel datum, dat intelligere rem quan-
dam:quæ datur,quãuis forte non ſicut partem ſigni-
ficationis nominis,quia ſubiectum nõ includitur in
ſignificatione nominis ſignificantis accidens cõcreti
ue:vt dicit Cõmẽtator quinto Metaphy. q̃uis Aui.
contrariũ ſenſerit. Sed ad rationem dati vel doni ni-
B hil refert:vtrum illa res data ſit in hoc gñe vel in illo.
Quorundã Hæc illæ. ℭVerumtñ aliqui dicere volunt ꝙ ſcien-
ſolutio. tia poteſt accipi dupliciter. ℣ Vno modo ſm ꝙ ſigni-
ficat habitum. Et ſic ponitur in prædicamento quali
tatis. ℣ Alio modo ſm ꝙ ſignificat relonẽ. Et ſic po-
nitur in prædicamento relationis. Non enim ſm
eos eſt inconueniens:ꝙ vnum & idem nomen pona
ꝯ ſolutionẽ tur in diuerſis prędicamentis:ſm diuerſas ratiões cõ-
ſideratum. ℣ Sed hæc diffinitio nulla eſt. Nã hoc no-
men ſcientia, ſi ſignificaret ſpeciem qualitatis,& ſpe-
ciem relationis,ita ꝙ eſſet in potentia ad ſignificãdũ
qualitatem, & relationem, aut ergo æqualiter illa
duo ſignificaret,aut inęqualiter. Si primum ſequitur
ꝙ aliquid erit vniuocatum & æqualiter prædicatum
de diuerſis prædicamentis. Si ſecundum ſequitur ꝙ
aliquod analogum vel æquiuocum æquiuocans po-
nitur in prędicamento:quod eſt contra omnes expo
ſitores logicæ & metaphyſicæ. ℣ Licet enim canis, q
eſt canis latrabilis, ponatur in prædicamento, nunq̃
tamen conceditur,ꝙ canis in communi, vt æquiuo-
C cum æquiuocans,cauſas ponatur in prædicamento.
℣ Similiter licet ens quod eſt ſubſtantia in p̃dicamen
to ſubæ,ponat & ens qđ eſt q̃ntas ponatur in p̃dica-
mento q̃titatis,& ſic de alijs, nunq̃ tamen conceditꝰ
ꝙ ens in communi ponatur in p̃dicamento. ℣ Simile
licet corpus quod eſt trina demenſio,ponatur in præ
dicamento q̃titatis,& corpus quod eſt ſubſtãtia cor-
porea ponatur in prædicamento ſubſtantiæ, non tñ
corpus in communi acceptum ponitur in prędicamẽ
to. Si ergo ſcientia ſignificaret illa duo analogicæ, nõ
Reſpon ſio poſſet poni in prædicamento. ℭSed dicebat prædi-
cauilloſa. ctus cauillator ꝙ ſcientia,quæ eſt habitus ponitur in
ꝯ primo prædicamento qualitatis:& ſcientia,quæ eſt relatio,
ponitur in prædicamento relonis,& non ſcientia in
communi. ℭContra, In terminis ſpecialibus nunq̃
abſtractum verificatur de concreto: nec econuerſo.
Iſta enim eſt falſa. Albedo eſt alba, vel econuerſo. Cũ
ergo ſcientia ſit relatiuum, iſta eſt falſa:ſcientia eſt re-
latio, ſicut eſt falſa, pater eſt paternitas:vel filius eſt fi-
liatio, loquendo de relonibus, quæ ponuntur in gñe
Secundo. ad aliquid. Secus eſt in relationibus diuinis. Vñ fal-
ſum eſt dicere, ꝙ ſcientia, quę eſt relatio, ponatur in
prædicamento ad aliquid:cum hæc ſit falſa, ſcientia
eſt relatio. ℭPræterea, p̃dicta reſponſio repugnat di
ctis. D.S. Nam ſi hoc nomen ſcientia eſſet impoſitũ

ad ſignificandum relationem, tunc eſſet relatiuum ſe D
cundũ eſſe, quia vt dicit. D.S. in de potentia. q. 57. ar.
penultimo, relatiua ſm eſſe dicuntur, quando nomi-
na impoſita ſunt ad ſignificandum ipſas relones. Sed
conſequens eſt contra ipſum ibidem:vt dicit, ꝙ ſcien
tia eſt relatiuum ſm dici:ergo p̃dicta reſpõſio nulla.
ℭAd primum igitur principale dicendum negando
conſequentiam:quia licet diuerſorum penitus diſpe-
ratorum, ſint diuerſi fines proximi, tamen diuerſorũ
ſubordinatorum poteſt eſſe vnus finis proprius. In-
tellectus autem, & ſcientiæ ſpeculatiuæ, & ſyllꝰus de-
monſtratiuus ſubordinantur:ita ꝙ vnum eſt propter
alterum, videlicet demonſtratio propter ſcientias:&
ſcientiæ propter intellectum cum ſint perfectiões ip-
ſius intellectus. Vnde non eſt inconueniens ꝙ oĩa il-
la ordinẽtur ad ſcire tanq̃ ad finem. ℭEt per hoc pa-
tet ſolutio ad ſecundum. ℭAd tertium dicendum ꝙ
idem poteſt eſſe cauſa & effectus reſpectu eiuſdem in
diuerſis tamen generibus cauſæ:vt patet. 2. Phyſico.
& quinto Metaphyſicæ:& in hoc primo Poſteriorꝫ.
Vnde ſcire eſt cauſa demonſtrationis in genere cau-
E ſæ finalis. Sed eſt effectus demonſtrationis in gñe cãę
efficientis. ℭAd quartum dicendum ꝙ ſcientia põt
Scia dupl'r conſiderari dupliciter. ℣ Vno modo inquantum eſt
quædam ſpecies de genere qualitatis. Et iſto modo
de ea poteſt aliquid demonſtrari etiam demonſtra-
tione propter quid. Et iſto modo de ſcientia poteſt
haberi ſcientia. Nec tamen eſt procedere in infinitũ:
quia de hac, vel illa ſcientia iſto modo cõſiderata, nõ
habetur ſcientia:ſed de ſcientia in communi cũ ſciẽ-
tia ſit vniuerſalium, & non ſingularium per ſe primo
vt infra patebit. ℣ Alio modo poteſt conſiderari ſciẽ-
tia in ratione ſcientiæ:ſm ꝙ eſt actus cõcluſionis de-
monſtrabilis. Et iſto modo de ſcientia non poteſt ha
beri ſcientia. ℭAd vltimum dicendum ꝙ ſyllogiſ-
mus demonſtratiuus non eſt cauſa principalis & rea-
lis ipſius ſciẽtię: aut cauſa intrinſeca quod requiritur
ad diffõnem, vt infra patebit. Sed eſt ſolum cauſa in-
ſtrumentalis:quę nõ habet poni in diffinitione. Vn-
de non oportet ꝙ ſyllogiſmus demonſtratiuus pona
tur in diffinitione ipſius ſcire.
ℭVbi ſupra ſ Philoſopho &. D.S. ℭArticulus. II. F
AD SECVNDVM ſic proceditur. Vide-
tur ꝙ diffõ ipſius ſcire non ſit ſufficienter a Pħo tradi
ta. In qua dicitur. Scire eſt rei cauſam &c̃. ℭNã ſi ſci- Primum
re eſt rei cauſam cognoſcere:ſequitur ꝙ erit procede-
re in infinitum, aut ꝙ nihil contingit ſcire. Sed conſe
quens eſt inconueniens:ergo &c̃. ℣ Patet conſequen
tia. Nam ſi debeamus ſcire cauſam, ad hoc ꝙ ſciamus
rem ipſam, nõ poterimus illam cauſam ſcire, niſi ad-
huc cognoſcamus eius cauſam:vt patet per diffinitio
nem ipſius ſcire. Et iterum non poterimus ſcire illam
cauſam, niſi per cauſam:& ſic in infinitum. Et ſic erit
procedere in infinitum. Vel oportebit dicere ꝙ con-
tingit aliquid ſcire, & non per cauſam. ℭPræterea,
Omnis demonſtratio facit ſcire. Alias non eſſet de- Secundũ
monſtratio. Sed aliqua demonſtratio procedit ab ef-
fectibus ad ſuas cauſas, vt infra deducit Pħs:ergo ſci-
re eſt rem per effectum aliquando cognoſcere: & nõ
ſemper per cauſam. ℭPręterea, ſi ſic, ſequeretur ꝙ de Tertium.
his, quæ non habent cauſam, non poſſumus habere
ſcientiam. Sed conſequens eſt falſum. Nam de eo tra
ditur ſcientia:videlicet metaphy. & ſciẽtia ſacrę ſcri-
pturæ:ergo &c̃. ℭPræterea, ſi ſic, ſequereꝭ ꝙ de ente Quartum
rationis non poſſet eſſe ſcientia. Nam ens rationis, vt
videtur, nõ habet cauſam propter quam eſt. Sed hoc
eſt falſum cum Pħs tradat logicam:quę eſt de ente ra-

Quintum G tionis. ¶Præterea, si diffinitio esset bene data: sequeretur ꝙ de naturalibus non esset scientia, quia naturalia possunt aliter se habere. Sed consequens est contra Philosophū in sua phica, &. 6. Meta. ergo &c. ¶Sed contra est Philosophus in litera dicens.

¶Scire aūt opinamur simplr̄ vnumquodq;: sed nō sophistico modo, siue ſm accidens: cū causam arbitramur cognoscere &c.

Conclusio. ¶Respondeo dicendum ꝙ diffinitio ipsius scire est bene data. In qua dicitur, Scire est cām rei cognoscere pp quam res est, & qm̄ illius est causa: & non cōtingit hoc aliter se habere. ¶Quam quidem diffinitionē notificat Phs a signo. Nam tam scientes, q̄ non scientes,

Probatio. existimantes se aliquid scire: hoc modo accipiunt scire: sicut in diffōne dicitur. Nam non scientes, qui se existimant scire, opinantur scire: cum causas existimant cognoscere. Scientes autem non opinantur solum, sed realiter sciunt, cum causas cognoscunt: ergo signum est, ꝙ scire est rei causam cognoscere, propter quam &c. ¶Ex qua diffinitione infert Phs quoddā

Correlariū correlarium: videlicet ꝙ illud de quo est sciētia, oportet esse necessarium. s. ꝙ non contingit aliter se habe-

H re. ¶Eādem vero diffinitionem notificat. D.S. per singulas particulas. Nam scire aliquid est perfecte cognoscere ipsum. Perfecte autem cognoscere rem, est

Declaratio diffōnis. perfecte apprehēdere veritatē ipsius. Sed eadem sunt principia esse rei, & veritatis ipsius; vt dicitur. 2. Metaphy. Cum ergo causa sit principium esse rei, & cōsequens veritatis eius, oportet scientem, si est perfecte cognoscēs, cognoscere causam rei propter quam res est. Sed qui cognoscit causam tātum, non cognoscit effectum in actu, quod est simplr̄ scire: sed virtute tantum, quod est scire ſm quid: & per consequens per accidens. Cum ergo hic diffiniatur scire simplr̄, vt dicit Phs, oportet sciētem, vt simplr̄ sciat, etiam cognoscere applicationem causæ ad effectum. Vnde dr̄ in prędicta diffinitione. Et qm̄ illius est causa. Et quia scientia est certa cognitio rei, sed quod contingit aliter se habere, nullus potest per certitudinem cognoscere, ideo oportet ꝙ illud, quod scitur, non possit aliter se habere. Vnde additur in prędicta diffinitione. Et nō

I est contingere aliter se habere. ¶Posset etiam proba-

Alia probatio. ri per conditiones bonæ diffinitionis: quæ sibi conueniunt. Nam illa diffinitio conuenit omni contento sub diffinito, & nulli alteri, & facit ipsum diffinitū differre a quolibet alio, & euacuat totā naturam diffiniti a prima potentia vsq; ad vltimum actum: ergo ē bene assignata. ¶Considerandum est autem primo

Notandū primū ſm. D.S. in lec. ꝙ ratio quare hic Phs ponit ipsius scire diffinitionem, est ista. ¶Nā in omnibus, quæ sunt propter finem, diffinitio, quæ datur per causam finalem, est ratio diffinitionis, quæ datur per causam materialem, & medium probans ipsam: propter hoc. n. oportet ꝙ domus sit ex lapidibus & lignis, quia ē operimentum prohibens nos a frigore & æstu. Quia igr̄ Phs voluit ponere duas diffinitiones demonstrationis, quarum vna sumitur ex fine demonstrationis, q est facere scire, qui quidem finis ponitur in diffinitione eius: ideo p̄misit diffinitionem ipsius scire, anteq̄ poneret diffinitionem demonstrationis. ¶Aduertē-

Notandū secundum Scire dupl'r dum est vlterius ſm. D.S. in præsenti lec. & ſm Phm elicitiue ꝙ dupl'r aliqd dicimur scire. ¶Vno modo simplr̄ qm̄ scimus aliquid in seipso. ¶Alio modo dicimur aliquid scire in alio in quo est vel sicut pars in toto, sicut si scientes domum diceremur scire parietē, vel sicut accidēs in subiecto, sicut si scientes Coriscū diceremur scire veniētem, vel sicut effectus in sua cā: sicut scientes præmissas ſm se, diceremur scire cōclu-

K sionem, vel quocunq; alio modo. Et hoc est scire per accn̄s: quia. s. scito aliquo per se dicimur scire, id qđ accidit ei quocunq; modo. Et tale scire dicitur etiam scire sophistico modo: quia sophisticę vtūtur tali modo arguēdi. Cognosco Coriscū, Coriscus est veniēs, ergo cognosco venientem. ¶Considerandum est in-

Notandū tertium. super ſm. D.S. ibidem ꝙ manifestatio prædicta Phi diffōnis ipsius scire a signo est recta & conueniēs manifestatio: Nam diffinitio ē ratio quam significat nomen: vt habetur. 4. Metaphy. Sed significatio nominis accipienda est ab eo, quod intendunt communiter loquentes per illud nomen significare. Vnde in .2. Topicorum dicitur, ꝙ nominibus vtendum est vt plures. Vnde si tam scientes, q̄ non scientes, intendunt significare per hoc nomen scire hoc. s. quod est causam rei cognoscere, sequitur ꝙ prædicta manife-

Notandū quartum statio est sufficiens & recta. ¶Aduertendum est etiā ſm. D.S. ibidem ꝙ prædicta diffinitio magis est diffinitio dicēs quid nominis, q̄ quid rei. Nam si quis recte consideret: illa notificatione seu diffinitione magis ostenditur quid significet nomen, q̄ ꝙ directe aliquid significetur. Nam Phs non notificat scientiam

L de qua proprie posset diffinitio haberi, cū sit species alicuius generis: sed notificat ipsum scire. Vnde etiā a principio dixit: Scire opinamur. Et non dixit scire est aliquid tale vel tale. Hucusq;. D.S. in lec. quasi de verbo ad verbum. ¶Sed istud vltimum videtur pu-

Dubium. gnare his, quæ determinata sunt in præcedenti articulo. Nam ibi dictum est ꝙ scire potest diffiniri proprie: & ꝙ erat species alicuius generis. Hic autem vr̄. .D.S. aliter innuere. Videtur. n. velle ꝙ scientia, quę est alicuius generis, possit proprie diffiniri, & non ip-

Responsio sum scire. ¶Dicēdum ꝙ licet prædicta diffinitio sit diffinitio dicens quid nominis, tn̄ non propter hoc sequitur ꝙ non possit dari diffinitio quid rei ipsius scire. ¶Verum tn̄ scire potest dupl'r. ¶Vno modo ſm ꝙ ē effectus demonstrationis: vt. s. nominat actualē motum rōnis discurrentis a præmissis ad conclusionem. Et isto modo proprie non est spēs alicuius gn̄is: sicut nec aliquis alius motus. ¶Alio modo accipitur abso-

M lute ſm. s. ꝙ est actus intelligentis in anima existens. Et isto modo potest diffiniri: etiam diffinitione proprie dicta, & est species alicuius gn̄is: vt supra conces-

Notandū quintum Scire quadruplicitet sum est. Primo autē modo accipitur hic a. D.S. ¶Cōsiderandum est insuper ꝙ scire dicitur multis modis. ¶Vno enim modo accipitur pro quacunq; cognitione siue perfecta siue imperfecta. Et isto modo nō solum scire est per causam: sed etiam per effectum, vel aliquo alio modo. ¶Alio modo accipitur, vt est idē ꝙ cognoscere aliquid per causam quancunq; siue illa causa sit necessaria siue non. Et isto modo dicimur scire etiam contingentia. ¶Tertio modo accipitur scire, vt idem est ꝙ cognoscere aliquid per causam necessariam qualitercunq;: siue illa causa sit applicata siue non. ¶Quarto modo dicitur scire vt idem est ꝙ cognoscere aliquid per causam necessariam applicatam ad effectum. Et isto modo proprie aliquid scitur per demonstrationem propterquid. Et sic accipitur hic scire quod est proprie & perfecte scire. Vn̄. D.S. dicit in lec. ꝙ contingit aliquid scire per effectum, vt infra patebit: & contingit etiam scire prima p̄ncipia indemonstrabilia, quorum non est accipere cām. Sed proprius & perfectus modus ipsius scire est vltimus qui prædictus est. Ex quo patet ꝙ scire accipitur quadrupl'r. Communissime, communius, cōiter, & proprie,

A
Notandũ sextum
Proprie scire q̃druplr

prie: sicut etiam supra tactum est. ¶ Aduertendum ē insuper ꝙ quadruplr aliquid dicimur scire proprie. ¶ Vno modo dicimur scire proprie, id cui intellect⁹ assentit per demonstrationem. Et isto modo conclusio demonstrabilis proprie scitur. ¶ Alio modo dicimur proprie scire, illud, quod significatur per conclusionem, cui intellectus assentit: sicut significatum huius conclusionis, homo est risibilis proprie scimus. ¶ Tertio modo dicimur scire proprie, id, quod est sbiectum vel p̄dicatum illius conclusionis demonstratæ. ¶ Quarto modo dicimur scire proprie id, quod significatur per tale subm vel prædicatum. ¶ Aduertē-

Notadũ septimum
Scia duplr

dum est vlterius ꝙ sciētia accipitur duplr. ¶ Vno modo vt distinguitur contra intellectum. Et isto modo scientia est solum conclusionum & non principioꝝ. ¶ Alio modo accipitur scientia vt se extēdit ad intellectum. Et isto modo dicimur habere scientiam de p̄missis & principijs demonstrationis. Et talis non semper habetur per cām: vt dcm̄ est.

Notandũ octauum

¶ Aduertendum est vlterius pro ampliori declaratione prædictorũ & eorum quæ inferius dicenda sunt, ꝙ scientiarum plures reperiuntur diuisiones in diuersis locis doctrinę. D. S. Nam scientiarum quædam est scientia visionis & quædam est scientia simplicis intelligentiæ, vt patet per. D. S. in primo sniarum. di. 38. q. 1. ar. 4. Et in de Veritate. q. 2. ar. 9. ad secũdum. Et in prima parte. q. 14. ar. 9.

B
Scia visionis vel intuitiua.

¶ Scientia autem visionis est qua aliquis cognoscit res actu existentes. Et dicitur visionis ad similitudinem visus corporalis: qui intuetur res extra ipsum existentes. Et hęc vocatur alio nomine: scientia intuitiua.

Simplicis intelligētię vel abstractiua.

¶ Sed scientia simplicis intelligentiæ ē qua aliquis cognoscit ea quę possunt esse: quæ tñ nō sunt existentia actu. Et talis alio nomine vocatur cognitio abstractiua. Hi autem duo modi scientiæ non faciũt diuersitatem ex parte scientis: sed ex parte rei scitæ vt dicit. D. S. in de Veritate vbi supra. ¶ Item sciētiaꝝ quædam est apprehensiua. Alia est comprehensiua: vt patet per. D. S. in prima parte. q. 12. ar. 7. Et. q. 14. ar. 3. Et in multis alijs locis.

Comprehensiua.

¶ Sciētia autem cōprehēsionis est qua cognoscitur aliquid ita perfecte, sicut ē cognoscibile: sicut conclusio demonstrabilis scit̃ scīa comprehensiua, qñ scitur per demonstrationem: nō autem qñ cognoscitur per aliquam rationem probabilem, vt ibidem. D. S. dicit.

Apprehensiua.

Sed scientia apprehēsionis est qua cognoscitur res non tñ omnibus modis q̄bus cognoscibilis est: sicut quando cognoscitur aliq̄ conclusio demonstrabilis, non tñ per demonstrationem, sed per aliquam rationem probabilem: puta si hoc quod est triangulum habere tres angulos æquales duobus rectis aliquis sciat per demonstrationem comprehendit illud: si vero aliquis eius opinionem accipiat per hoc ꝙ a sapientibus vel pluribus ita dr̄ non comprehendet ipsum, quia non pertingit ad illũ perfectum modum cognitionis quo cognoscibile ē: sed solum cognoscet ipsum scientia apprehensionis.

C

¶ Item scientiarum quædam est scientia quia est, & quædam est scientia propter quid est: vt patet p Phm in pñti libro. ¶ Scientia quia est, dr̄ habitus cōclusionis acquisitus per demonstrationem, quia est.

Scia quia ē
Scia pp̄ quid.

¶ Sed scientia propter quid, dicitur habitus cōclusionis acquisitus per demonstrationem pp̄ quid: vt infra ostēditur.

Subalternata.
Subalternans.

¶ Item scientiarum quædam est scientia subalternata, & quædam subalternans, vt inferius ostēdit Phs. ¶ Scientia subalternata est quę accipit sua principia a scientia subalternante. ¶ Sed scientia subalternans est quæ habet probare & regulare principia inferioris scientiæ subalternatæ; vt clarius infra patebit.

D
Scia vlis

¶ Item scientiarum alia est vl'is, alia particularis, alia in potentia, alia in habitu, & alia in actu: vt patet per. D. S. in primo sniarum. di. 35. q. 1. ar. vlti. ¶ Scientia vniuersalis dr̄ qua aliquis cognoscit aliquid p medium vniuersale: siue per rationem vniuersalē, sicut Metaphysi.

Particularis.

¶ Scientia vero particularis est qua aliqs cognoscit aliquid per rationem propriam & particularem. Dr̄ autem scientia particularis vt ibidem dicit. D. S. quia est per medium cognoscendi particularē a re accepta.

Scia in potentia

¶ Sed sciētia in potentia est qua aliquis aptus natus est aliquid cognoscere: quod tamen non cognoscit.

In habitu.

¶ Scientia vero in habitu ē qua aliquis cognoscit aliquid quod considerare potest cum vult q̄d tñ actu non considerat.

In actu.

¶ Sed scientia in actu est qua aliquis considerat actu rem ipsam.

Scia donũ S. S.

¶ Item scientiarũ quædam est donum spũs sancti: alia est habitus conclusionis acquisitus. ¶ Scientia quę est donum est cognitio qua aliquis iudicat de re per modum inclinationis: sicut qui habet habitum virtutis, recte iudicat de his, quæ sunt s̄m virtutem agenda: inquantum ad illa facilius facienda inclinatur vt in Ethicis dicit̃ ꝙ virtus est mensura & regula humanorum actuum.

Habitus cōclusiōis.

¶ Scientia vero quæ est habitus conclusionis acquisitus, est qua aliquis iudicat de re per modum cognitionis, sicut aliquis instructus in scientia morali posset iudicare de actibus virtutis etiam si habitum illaꝝ non haberet: vt patet per. D. S. in prima parte. q. 1. ar. 6. ad vltimum elicitiue.

E
Humana.
Diuina.

¶ Item scientiarum quædam est humana & quędam diuina: vt patet per Phs. &. D. S. in primo Metaphy. ¶ Scientia humana proprie dicitur illa quę est humanitus inuenta. ¶ Sed sciētia diuina est illa quæ est diuinitus inspirata: sicut sciētia sacræ theologiæ. Vel quæ solum a deo habetur: sicut scientia ipsius dei quæ est sua essentia.

Rationalis
Realis triplex.
Actiua.
Factiua.
Theorica triplex.
Physica.
Mathema.
Metaphy.

¶ Itē sciētiarum quædam est rationalis quæ. s. est de ente rationis: sicut logica. ¶ Quædam vero est realis: q̃. s. est de ente reali. ¶ Et talis ē triplex. ¶ Quędā ē actiua: sicut sciētia moralis. ¶ Quædam defectiua: sicut scientiæ mechanicæ. Et quædam theorica. Et illa est triplex. ¶ . s. phīca, quæ est de coniunctis materiæ sensibili communi secundũ rē & rationem. ¶ Alia est mathematica quæ est de coniunctis secundum rem materiæ sensibili & de separatis secundum rationem. ¶ Alia est metaphysica quæ est de separatis a materia secundũ rem & secundum rationem.

Practica.
Speculati.

¶ Item scientiarum alia est practica, alia speculatiua, vt patet. 2. Metaphysi. ¶ Scientia practica est quæ ordinatur ad opus: modo supra exposito. ¶ Sed scientia speculatiua, est q̄ ordinatur ad scire siue ad operationem intellectus. Vel ēt ad operationem voluntatis: non vt operatio est: sed vt scibilis est vel diffinibilis.

F
Naturali. indita.
Infusa.

¶ Item scientiarum. ¶ Quædā est naturaliter indita: sicut scientia primorum principiorum cognitis terminis. ¶ Quædam vero est infusa per grām: sicut declarat. D. S. I prima parte. q. 12. ar. vltimo.

Acq̄sita

¶ Alia vero est acquisita per studium & exercitium.

Infinita.
finita.

¶ Item scientiarum alia est infinita, sicut sciētia dei: vt dicit. D. S. in prima parte. q. 14. ar. 12. ¶ Alia vero finita, sicut scientia cuiuslibet creaturæ. Idem innuit. D. S. in primo sniarum. di. 39. q. 1. ar. vlti. Scientia infinita dr̄ cognitio qua aliqd cognoscitur per medium infinitum. Sed scientia finita dicitur illa qua aliquid cognoscitur per medium finitum siue per rationem cognoscendi finitum. ¶ Item scientiarum quædam est simplex: & quædam est discursiua: vt patet per. D. S. in prima parte. q. 14. ar. 7. in corpore.

Simplex.

¶ Scientia simplex dicitur illa qua cognoscitur aliquid sine processu vnius ad aliud. ¶ Sed scientia

G discursiua est triplex. ¶Quædam est discursiua ſm
Discursiua triplex. Successiõe successionem tm̃: qna .s. dũ cognoscimus aliquid in
Cãlitate. actu conuertimus nos ad cognoscendũ aliud. ¶Alia
Resolõne. est discursiua ſm cãlitatem .s. qua principijs cognitis
discurrimus ad sciendũ cõclusionẽ. ¶Tertia ẽ discur
siua ſm resolutionẽ qua .s. resoluimus effectus ĩ suas
causas: & ibi cessat inquisitio. ¶Item scientiarũ quę
dam est vna, & quædã plures: vt elicitur ex .2. & .3. de
Scia vna Anima. ¶Scientia vna dr̃ illa quę est de vno obõ for
Scia plu. maliter sumpto: sicut scientia ph̃icalis. ¶Scientia ve
ro plures dicitur illa quæ est diuersis obiectis forma
liter sumptis specifice: sicut ph̃ia rralis in cõmuni est
plures simpliciter, licet sit vnum genere gñalissimo.
¶Ex p̃dictis ergo patent modi scientiarũ pro maiori
parte si eis adiungantur modi cognitionum: positi su
pra .q .4. ar. vlti. Qui si memoriæ diligenter commen
dentur ad ea quę infra dicenda sunt maximã adducẽt
vtilitatẽ. ¶Ad primũ igitur dicendũ ꝙ qñ scimus cõ
clusionẽ ꝑ cãm, non oportet ꝙ iterũ sciamus illã cãm
per aliam cãm: quia de tali cã .s. prima non habet sciẽ
tia propria sed magis intellectus qui est principiorũ
vt dcm̃ est: vñ non est procedere in infinitum. ¶Ad
secundũ & tertiũ patet solutio per ea, quæ dicta sunt.
¶Ad quartũ dd̃m ꝙ aliqui volunt ꝑꝑ hoc argumen
H tũ dicere ꝙ logica non est scientia proprie dicta. Sed
isti non volunt vti terminis vt plures, quod est con
tra Ph̃m in lib. 2. Topicorũ: & cõtra. D.S. in p̃nti le.
Nã illi qui loquuntur de scire, volunt per hoc nomẽ
scire significare hoc .s. aliquã propõnẽ necessariã co
gnoscere per causam applicatã: vt iam expositũ ẽ, sed
manifestũ est ꝙ aliquę propositiones formantur ĩ lo
gica necessariæ quæ demonstrantur & demonstratio
ne ꝑꝑ quid: videlicet per diffõnem subti. v. g. hæc cõ
clusio est necessaria, & per se, omne vl̃e est p̃dicabile:
quæ demonstratur sic, oẽ illud quod aptũ natum est
esse in multis est p̃dicabile, sed oẽ vl̃e est huiusmodi:
ergo &c̃. ¶Item hæc sñia est & contra omnes exposi
tores qui diuidunt ph̃iam in ph̃iam sermocinalem &
realem. ¶Item si non esset scientia proprie dicta non
esset habitus de gñe qualitatis: quod est cõtra omnes
Ph̃os & logicos, & contra. D.S. in principio, huius li
bri: vbi vult ꝙ requiratur quædam scĩa rõnalis, quæ
habeat dirigere rationem in suis actibus: quod nõ fa
ceret si non esset quid reale in aliquo genere. ¶Vn
de dd̃m est ꝙ logica est scientia proprie dicta. Verũ
tamen si accipiatur scientia proprie siue vt pauci acci
piunt: videlicet pro habitu reali, quæ est de ente reali
& per diffõnem proprie dictam & quiditatiuam: sic
de sola substantia est scientia. Et isto modo logica nõ
est scientia, .s. proprijssime & strictissime sumpta: sed
hoc nihil ad proposim̃. ¶Dicendũ est ergo ꝙ ens rõ
I nis potest habere cãm suę necessitatis: vnde probatio
consequentis falsę assumitur. ¶Ad vltimum dd̃m ꝙ
naturalia possunt dupl̃r considerari. ¶Vno modo in
Naturalia dupl̃r. particulari quantum ad esse existentiæ. Et sic sunt cõ
tingentia. Et isto modo de eis non est scientia. ¶Alio
modo possunt considerari in vl̃i q̃tum ad esse essen
tiæ per respectum ad suas passiones & prædicata essẽ
tialia. Et sic sunt incorruptibilia, Et isto modo de eis
est sciẽtia. ¶Vel posset dici ꝙ licet res naturales sint
corruptibiles, tñ habitudo passionis ad subm̃, quam
significat conclusio demonstrabilis, est necessaria &
perpetua. Proprie. n. & ꝑ se primo de cõclõne ẽ scĩa.
¶Vbi supra ĩ Philosopho, & ĩ. D.S. Articulus. III.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur ꝙ
causæ extrinsecæ, videlicet causa finalis & efficiẽs ma
Primum. gis faciant scire q̃ causæ intrinsecæ quę sunt materia
& forma. ¶Nam illa cã magis facit scire quæ necessi K
tat omnes alias causas: & quæ est maxima causarum.
Sed finis est huiusmodi, cum sit cã causarum: vt patet
.2. Physi. & primo. & .5. Metaphy. ergo finis maxĩe
facit scire. ¶Probatio maioris, quia scire est cãm rei
cognoscere vt dictum est: ergo maxime scire est maxi
mam causam rei cognoscere, quia sicut se habet sim
pliciter ad simpliciter: ita se habet magis ad magis, &
maximum ad maximum: vt patet per maximã Topi
cam. ¶Præterea, illa causa maxime facit scire, quę ha Secundũ.
bet regulare omnes alias causas. Sed causa finalis est
huiusmodi: quia vt dicit Lynconiensis secundũ exi
gentiam finis, necesse est omnia moderari: ergo idem
quod pri⁹. ¶Præterea, illa causa facit maxime scire, ꝑ Tertium.
quam fit demonstratio potissima. Sed demonstratio
quę datur per causam finalem, dicitur potissima ĩfra:
vt probatur: ergo &c̃. ¶Præterea, illa causa maxime Quartum
facit scire a qua maxime dependet effectus in esse: cũ
eadem sint principia essendi & cognoscendi, vt habe
tur. 2. Metaphy. Sed causa efficiens est huiusmodi:
quia disponit materiam & introducit formam, con
seruat etiam effectum in esse maxime primũ efficiẽs:
ergo causa efficiens maxime facit scire. ¶Sed in con
trarium arguitur. Nam illa causa maxime facit scire,
per quam materiale distĩguitur ab immateriali: quia L
eadem sunt principia essendi & distinguendi, & per
consequens cognoscendi. Sed causa materialis est hu
iusmodi, vt de se notum est: ergo causa materialis ma
xime facit scire, & non causæ extrinsecæ. Pręterea, ꝑ
illud maxime aliquid scitur, per quod habetur eẽ sim
pliciter. Sed forma est huiusmodi: ergo forma maxi
me facit scire & non causæ extrinsecę. ¶Respondeo Responsio
dicendum ꝙ causę possunt dupliciter considerari. Causæ du
¶Vno modo metaphy. s. ſm earũ naturam. ¶Alio pliciter.
modo possunt considerari logicæ ſm .s. ꝙ cadunt in
apprehensione nostra. Si ergo loquamur de causis ꝑ
mo modo, tunc manifestum est ꝙ causæ extrinsecæ
non faciunt maxime scire: sed causæ intrinsecę. Qđ
sic patet. ¶Nam diffinitio significans quod quid est
rei, ẽ mediũ in demonstratione propter quid, cuius
est facere maxime scire: ergo illæ causę, quæ includũ
tur in essentia rei & quę ponũtur in diffinitione rei,
maxime faciunt scire. Sed causæ intrinsecę pertinent
ad diffinitionem & essentiam rei realiter loquendo:
& non causę extrinsecę. Finis enim & efficiens, non
sunt partes essentię rei nisi forte finis gñatiõis qui est
ipsa forma rei, non tamen finis rei generatę est pars
essentię rei: vt patet per. D.S. in. 2. Physi. lec. vltima,
& per Commentatorem ibidem: ergo causę intrinse
M cę maxime faciunt scire. ¶Q, autem causę intrinsecę
non pertineant ad quod quid est metaphysicę loquẽ
do, licet bene logice loquendo, patet per. D.S, in fine
septimi Metaphysicæ secũdum sñiam Aristo. ibidẽ,
vbi sic ait. Nam logicus considerat modum p̃dicãdi,
& non essentiam rei: vñ quicquid respondetur ad qđ
quid est, siue illud sit intrinsecum, vt materia & for
ma, siue extrinsecum, vt finis & efficiens, dicitur per
tinere ad quod quid est, & hoc logice loquendo. Sed
metaphysicus, qui essentiam rerum quærit, finem vel
causam efficientem cum sint quędam extrinseca non
comprehendit sub quod quid erat esse. Vnde si dica
mus ꝙ domus est aliquid prohibens a frigore, logicę
loquendo significatur quod quid est, non autem ſm
considerationẽm ph̃icam. Hęc illę formaliter. ¶Si er
go metaphysicę, & realiter loquendo, causę extrinse
cę, non pertinent ad quod quid est, neq; ponuntur in
diffinitione quiditatiua rei: ideo non maxime faciũt
scire,

A scire: cum vt sic non possint esse medium demonstrationis propter quid. ¶ Si vero causę considerentur secundo modo: sic inter omnes causas, causa finalis maxime facit scire: vt voluerunt tria prima argumēta ante in contrariū adducta. ¶ Et possent etiam sic corroborari. Nam illa causa vltra quam non conningit vlterius quærere, & qua habita cessat omnis quęstio, veræ scibilis, illa maxime facit scire: sed causa finalis est huiusmodi, vt in. 2. huius dicetur: ergo causa finalis maxime facit scire. ¶ Ad tria igitur prima argumenta patet solutio ex dictis: quia probant ꝙ causa finalis logicę loq̄ndo maxime facit scire, non aūt loquendo realiter & phīce: vt dictum est. ¶ Ad quartum dd̄m ꝙ illa causa, quæ est intrinseca, a qua essentialiter res dependet in esse: facit maxime scire realiter loquendo. s. causa formalis: sed illa quæ est prima in gñe cāt rū, illa facit scire simpliciter. s. cā finalis logicę loquēdo. Vnde causa efficiens cum non sit prima causarū, cum etiam non sit cā intrinseca, non facit maxime scire: siue logicæ siue metaphysicæ, loquamur.

¶ Quæstio. 9. De diffinitione syllogismi demr̄atiui.

B DEINDE considerādum restat de syllogismo demonstratiuo, quantū ad quod quid est. s. de diffinitionibus eius. ¶ Circa quod quæruntur quattuor. ¶ Primo vtrum prima diffō demonstrationis sit bn̄ data. ¶ Secūdo vtrum secūda diffō eiusdem sit sufficiens. ¶ Tertio vtrum demonstratio propter quid debeat procedere ex prioribus & notioribus secundū naturam & quo ad nos. ¶ Quarto vtrū illa quæ sunt propinquiora singularibus sint nobis notiora.

¶ Sequitur in Phō, &. in. D. S. Deinde, cum dicit. ¶ Dicimus autem scire. ¶ Articulus primus.

Primum. AD PRIMVM sic proceditᷣ. Videtur ꝙ prima diffinitio demonstrationis non sit bene assignata. In qua dicitur ꝙ syllogismus demonstratiuus est syllogismus faciens scire. ¶ Nam intellectus agēs & obm̄ intelligibile faciunt scire. Obiectū. n. cuiuslibet scientię est principium sciendi: ergo prædicta diffinitio conuenit alijs a diffinito, & per consequens non est bona.

Secundū ¶ Præterea, si demonstratio faceret scire, aut faceret scire dū est, aut dū non est. Non potest dici secundum: quia qđ non est, est nihil. Sed nihil: nō facit aliquid. Neque ēt potest dici primum: quia seq̄retur ꝙ scire fieret dum esset, quod est falsum: qa qđ est non fit. Patet sequela, quia dum demonstratio est, ipsum scire est. Si ergo demonstratio dum est, facit scire: seqtur ꝙ ipsum scire fiet dum est, qđ fuit probādū.

C Tertium. ¶ Præterea, scire est rei causam cognoscere, vt dictū est, sed sylls̄ demonstratiuus non est causa rei, cum sit ens rationis: ergo &c. ¶ Præterea, illa quæ ponuntur in diffinitione alicuius debēt prędicari in recto & in quid de diffinito: vt patet per Phm̄. 7. Metaphy. Sed scire non potest p̄dicari de syllogismo demōstratiuo in recto nec in quid. Hæc enim p̄dicatio est falsa. Demonstratio est scire. Igitur diffinitio illa vr̄ insufficiens. ¶ Sed contra est Phs̄ in litera dicens. ¶ Dicim⁹ autem scire & per demonstrationem intelligere. Secundum nomen autem dico sylsm̄ apodicticon. i. syllogismū facientē scire. ¶ Sed apodicticon dico scd̄m

Conclusio quē in habitudo ipsum scimus. ¶ Responsio dd̄m ꝙ syllus̄ demonstratiuus conueniēter diffinitur per scire dum dicitur. Syllus̄ demonstratiuus est syllogism⁹ faciens scire.

Probatio. ¶ Quod sic probatur per Phm̄ & hoc in pn̄ti lectione elicitur. Nā in omnibus quæ sunt pp̄ finē, rō sumēda est ex ipso fine. Sed syllogismus demōstratiuus est propter aliquem finem, vt supra ostensū est: ergo ratio eius ex fine sumenda est. Finis aūt sylli

D demonstratiui est scire: quia scire nihil aliud esse videtur, q̄ per demonstrationem intelligere, vt dicit hic Phs̄ in litera: ergo syllogismus demonstratiuus conuenienter diffinitur per hoc quod est facere scire.

Discip. ¶ Sed quærebat discipulus primo, qualis esset p̄dicta diffō, videlicet an sit materialis vel formalis? Nō quidem potest esse materialis: cum nō detur per causam materialem. Neq̄ etiam vr̄ ꝙ sit formalis: cum nō detur per causam formalem. Oīs aūt diffō vel est materialis vel formalis. ¶ Dicēdum sm̄. D. S. in. 2. huius lec. 8. ꝙ & si demonstretur aliquid per causam efficiētem & finalem: dd̄m erit ꝙ semper cā superior se hēt vt formalis respectu inferioris. Hęc ille. Idem dicitur veri, q. 14. 5. c. vn̄ dici potest, ꝙ omnis diffō vel est formalis vel materialis: p̄dicta autem diffinitio ē formalis & non materialis.

Notandū primum Diffō formalis dupliciter. ¶ Sed sciendum ꝙ aliqua diffō potest dici formalis dupliciter. ¶ Vno modo qa datᷣ per veram causam formalem. Et sic prædicta diffinitio nō est formalis. Neq̄ isto modo omnis diffinitio est vel materialis vel formalis: cū quædam detur per causam efficientem & finalem logicę loquendo, vt supra dictum est. Alio modo aliqua diffinitio dicitᷣ formalis: quia datur per aliquid, quod habet modū formę. ¶ De ratione. n. formę est ꝙ sit actus. Illud ergo, quod habet ratiōem actus habet modum formę.

E Cōstat autem ꝙ finis, cum sit causa causarū, est actus quia mouet ipsum efficiens ad agendum. Nihil. n. mouet nisi sm̄ qđ habet rationem actus. Similiter ipsum efficiens, cum agat, habet rationem actus, & forma est ipse actus: vnde manifestum est ꝙ isto modo, diffō quę datur per causam finalem & efficientem, formalis dici potest. Cū ergo prędicta diffō detur per causam finalem, sequitur ꝙ sit formalis.

Notandū secundū Diffō formalis dupliciter. ¶ Considerandum est tamen ꝙ aliqua diffinitio potest dici formalis dupl'r. ¶ Vno modo simpl'r. ¶ Alio modo in respectu. ¶ Illa aūt diffinitio dicitur formalis simpl'r, quę datᷣ p causam finalem, quia causa finalis non habet causam p̄otem respectu: cuius possit habere rationem potentię. ¶ Illa vero diffō dr̄ formalis in respectu, quæ datur p cām formalē vel efficientē: quia cā efficiens dr̄ hr̄e rōnē actus respectu formę & materię: & forma respectu materię. Quia tn̄ efficiens respectu finis habet rōnem potentiæ, & forma respectu efficientis & finis: iō diffinitiones hmōi datę dicūtur formales, in respectu et materiales in respectu. Et hęc ē snīa. D. S. in. 4. Snīarū circa principiū.

Discip. ¶ Quęrebat insuper discipulus an p̄dicta diffō sit quiditatiua. ¶ Et videbatᷣ sibi ꝙ nō, qa finis non pertinent ad quiditatem rei: p̄dicta aūt diffinitio datur per finem: ergo &c̄. ¶ In contrarium videbatur ꝙ sic, quia per eam respondetur ad interrogationem factam per quid: vt si quęratur quid est syllogismus demonstratiuus? conuenienter respondetᷣ

F Responsio ꝙ est sylls̄ faciēs scire: ergo vr̄ ꝙ sit quiditatiua. ¶ Dicendum ꝙ logicæ loq̄ndo p̄dicta diffō potest dici quiditatiua vt voluit argumentū in cōtrariū, quia logicę loq̄ndo, oīs illa diffō pōt dici q̄ditatiua, per quā rn̄deri potest ad interrogationē factā p quid cęteris tribus cōditiōib⁹ obs̄uatis supius adductis. Sed metaphysi. loquēdo ipsa nō est q̄ditatiua: sed vt sic est quædā descriptio, quia vt dcm̄ est, finis non pertinet ad quiditatē rei, cū sit cā extrinseca. ¶ Ad primū igitᷣ dd̄m ꝙ p̄dicta diffō non cōuenit intellectui, neq̄ eius obo: qa genus diffiniti, qđ est syllus̄, eis nō conuenit. Non. n. intellectus est syllus̄, neq̄ obm̄ intelligibile est sylls̄: vn̄ dato antecedēte neganda est cōsequentia. Verūtn̄ intells̄, & obiectū intelligibile, non faciunt eodē mō scire, sicut sylls̄ demōstratiuus. Hęc enī oīa. s. sensus,

G

fantaſma, intellectus agens, ees intellecta, ſpẽs intelligibilis, intellectus poſſis, & ipſa aĩa cõcurrunt ad generationẽ ſciæ, & ſic aliquo mõ faciunt ſcire: licet diuerſimode. ¶ Nam ad gñationẽ ſciæ aliqua cõcurrũt dupl'r. ¶ Vno mõ ſicut principia remota. ¶ Alio mõ ſicut principia propinqua. ¶ Primo mõ cõtingit dupliciter. ¶ Vno mõ ſicut principiũ principale. Et ſic aĩa rõnalis cõcurrit ad gñationẽ ſciȩ. ¶ Alio mõ ſicut principiũ coadiuuans. Et ſic ſenſus cõcurrit ad gñationẽ ſciæ. ¶ Scdo modo cõtingit ſex modis. ¶ Vno modo effectiuæ. ¶ Et hoc dupliciter, vel pricipaliter vel inſtr'aliter. ¶ Primo mõ cõcurrit intell'us agẽs ad gñationem ſciæ. ¶ Secundo mõ ſyll'us demõſtratiuꝰ. ¶ Alio mõ obiectiue. Et hoc dupliciter. ¶ Vel vt obiectũ principale, & proximũ, & ſic res intellecta concurrit, Vel vt obm remotũ, & ſic fantaſma cõcurrit. ¶ Tertio mõ materialiter. Et ſic cõcurrit intell's poſſibilis. ¶ Quarto mõ formal'r. Et ſic cõcurrit ſpẽs itelligibilis. ¶ Quinto mõ finaliter. Et ſic cõcurrit beatitudo. ¶ Sexto mõ ſicut vl'is cã oĩum. Et ſic cõcurrit prima cã ad gñationem ſcientiæ.

Concurrẽtia ad cãndã ſciam.

H

¶ Ad ſm dicendum ꝙ ſyll'us demonſtratiuus facit ſcire dum eſt. Et licet ſcire, ſit ſimul tpe cũ ſyll'o demonſtratiuo, tñ ſequit eum naturaliter: ſicut effectus ſuã cãm. Et licet id, qđ ẽ, qñ eſt, non fiat in his, quȩ per verum motũ fiunt: tñ i his, quȩ in inſtanti producuntur, id, quod fit, dum fit, eſt: & dum eſt, fit: accipiendo terminos proprie. Illud. n. quod gñatur, eſt: & illud, qđ ſic eſt, gñat: ſi accipiatur gñatio, vt diſtinguitur contra alterationẽ. ¶ Ad tertiũ dđm ꝙ cognoſcere rẽ nõ eſt cognoſcere ſyll'm demonſtratiuũ: ſed cognoſcere rẽ ẽ, cognoſcere cãm rei per ſyll'um demonſtratiuũ: vnde argumentũ non ſequitur. ¶ Ad vltimum dđm ꝙ illa, quæ ponuntur in diffinitione quiditatiua pertinentia ad eſſentiam rei debent p̃dicari in recto de diffinito: non autem illa, quæ ponuntur in diffinitione tanquam principia extrinſeca diffiniti. Scire autem ponitur in prȩdicta diffinitione, ſecundo modo, & non primomodo.

¶ Sequitur in. D. S. 3. ibi {. Demonſtratio &c̃. }

¶ Articulus. II.

AD SECVNDVM ſic procedit. Vr ꝙ diffinitio ſecunda ſyll'i demonſtratiui, q̃ dr̃ materialis, non ſit ſufficienter tradita a Pħo: in qua dr̃, Syll'us demonſtratiuus eſt, qui procedit ex primis veris &c̃.

Primum.

¶ Nã vnius rei eſt vnica eſſentia: ergo vnius rei ẽ vna diffõ tñ, qa ipſa eſſentia, ſiue ipm qđ qd eſt rei, eſt ſignificatũ diffõnis. Cũ ergo p̃dicta diffõ demr̃ationis de qua dcm̃ eſt in p̃cedenti articulo, ſit bñ aſſignata, vt patet, ſequitur ꝙ iſta ſit ſuperflua.

Secundũ

I

¶ Prȩterea, p̃ma principia non ingrediuntur formaliter demr̃ationẽ, cũ in oĩ demr̃atione ſupponantur: ergo male ponitur illa pticula, ex primis in diffõne demonſtrationis.

Tertium.

¶ Præterea, ex falſis contingit ſyllogizari verũ, vt patet. 2. Priorũ: ergo ex falſis poteſt ſciri verũ. Cũ ergo ſcire ſit effectus demr̃ationis, vt ſupra conceſſum eſt, relinqtur ꝙ demr̃atio poſſit eſſe ex falſis: & ſic male ponit in diffõne illa pticula ex veris.

Quartum

¶ Præterea, propinquũ & immediatũ idẽ ſunt. Sed primũ, & imediatũ opponunt. Si ergo demõſtratio procedit ex p̃mis, male adiungit ꝙ p̃cedit ex imediatis.

Quintum

¶ Prȩterea propoſitio immediata caret medio, per qđ poſſit demonſtrati: ſed p̃miſſæ demr̃ationis poſſunt demõſtrari, vt patet de p̃miſſis ſciæ ſubalternatȩ, q̃ poſſunt demr̃ari per principia ſciæ ſubalternãtis: ergo demr̃atio nõ ſemper procedit ex immediatis.

Sextum

¶ Præterea, demonſtratio procedit ex proprijs, et tñ illa particula nõ ponitur in prȩdicta diffinitione, ergo non eſt ſufficiens.

¶ Prȩterea, omnia prima ſunt priora & econuerſo: omnia illa, q̃ ſunt priora, ſunt prima: ergo ſupflue ponit illa pticula ex prioribus.

Septimum

K

¶ Præterea, diffõ p̃dicta nõ cõpetit omni contento ſub diffinito: ergo non eſt bona. patet aſſumptũ: quia demonſtratio qa eſt, ẽ demõſtratio, & tñ nõ ſemper procedit a cauſis: ſed aliqñ ab effectibus, vt infra dicit Philoſophꝰ, ergo &c̃.

Octauum

¶ Sed contra eſt Pħs in litera, dicens, {Si igit eſt ſcire vt poſuimus, demonſtratiuã ſcientiã, neceſſe eſt ex veris eſſe & primis, & immediatis, notioribus, prioribus, cauſiſq; concluſionis. } ¶ Reſpõdeo dicendũ ꝙ diffõ materialis ipſius demonſtrationis eſt bene aſſignata: in qua dr̃, ſyll'us demonſtratiuus eſt qui procedit ex primis veris & immediatis, prioribus, notioribus, cauſiſq; concluſionis.

Concluſio.

¶ Quam quidem diffõnẽ probat Pħs dupliciter: primo probat eam ſm ſe totã, demõſtrando eam per primã diffõnẽ. ¶ Nam omnis ſyll'us faciens ſcire procedit ex primis veris & immediatis &c̃. Sed omnis ſyll'us demonſtratiuus ẽ ſyll'us faciens ſcire: ergo omnis ſyll'us demonſtratiuus procedit ex primis, veris, &c̃. Ex quibus patet ꝙ hæc ſecunda diffõ ſe habet vt concluſio. Prima vero vt medium demonſtrationis: q̃ ſi coniungantur ſimul, habebunt ſe ſimul vt tota demonſtratio, ſola poſitione differens.

Probatio. Prima

L

¶ Secundo probat eam per ſingulas pticulas. Et primo ꝙ ſit ex veris, nam quod non eſt, nõ cõtingit ſciri cum ſcientia ſit de ente. Sicut dyametrum quadrati eſſe ſimetrum. i. commenſurabilẽ coſtæ. ſ. eius lateri: ſed qđ non eſt verũ, non eſt ens, cũ ens & verum conuertantur: ergo illud quod ſcitur, debet eẽ verũ. Concluſio aũt demr̃abilis ſcit: ergo conclo demonſtrabilis eſt vera. Sed verũ non ſcitur niſi ex veris, vt infra probabitur: ergo oportet p̃miſſas, ex quibus ſcit concluſio, eſſe veras.

Scđa quo ad pticulas Quod ſit ex veris.

¶ Sed ꝙ demonſtratio procedat ex primis & immediatis probatur ſic ſecundum Pħm. ¶ Nam non contingit aliquẽ habere ſciẽtiã niſi hẽat demr̃ationẽ eorũ quorũ eſt demõſtratio. Si ergo demonſtrator in ſuis demonſtrationibus procedat ex p̃miſſis mediatis & demr̃abilibus, aut ergo habet demr̃ationẽ illarũ p̃miſſarũ, aut nõ, ſi det ꝙ nõ, tunc ſeqtur ꝙ non ſcit illas p̃miſſas: & p ꝯñs neq; concluſionẽ. Nã dcm̃ eſt ꝙ non contingit aliquẽ habere ſciam aliquorũ, niſi hẽat demr̃ationẽ illorũ, quorũ eſt demr̃atio: ſi vero det primũ, videlicet ꝙ habeat taliũ p̃miſſarum demr̃ationẽ, tunc vel eſt procedere in infinitũ in demonſtrationibus, vel eſt ſtatus. Non primũ qa non contingit infinita ptranſire: & p ꝯñs nihil ſciret, vt infra dicet. Relinquit ergo ſm. ſ. ꝙ deueniẽdũ eſt ad aliquas p̃miſſas primas & immediatas, & indemonſtrabiles. Et ſic oportet ꝙ demr̃atio ex Imediatis procedat vel ſtatim vel per aliqua mediata: vt patet.

Q đ ex primis & immediatis.

M

¶ Deinde probat Pħs ꝙ procedat ex cauſis p diffinitionẽ ipſius ſcire. ¶ Nam ſcire eſt rei cãm cognoſcere: ſed demonſtratio facit ſcire, vt patet per primã eius diffõnẽ: ergo procedit ex cauſis.

Quod ex cauſis.

¶ Vlterius probat ꝙ p̃cedat ex prioribus & notioribus: quia oĩs cã natural'r prior ẽ ſuo effectu, & notior: ſed demr̃atio procedit ex cãis, vt iã dcm̃ eſt, ergo p̃cedit ex p̃oribus & notioribꝰ, non ſolũ q̃ãm ad cognitionẽ quid eſt: vt dicit hic. D. S. ſed ẽt q̃ãm ad cognitionẽ qa eſt. Nõ. n. ad ſciẽdũ ꝙ eclypſis ſolis ſit, ſufficit ſcire quid ẽ eclypſis. ſ. ꝙ eſt iterpoſitio lunȩ iter ſolẽ & terrã: ſed oportet ẽt ſcire ꝙ luna interponatur.

Ex prioribꝰ & notioribus.

¶ Et qa aliqd dr̃ priꝰ altero dupl'r. ¶ Vno mõ ſimpl'r & ſm nãm. ¶ Alio mõ quo ad nos: iõ formaliter Pħs oñdit ꝙ demr̃atio p̃cedit ex prioribꝰ & notioribꝰ ſimpl'r & ſm nãm: nã illa q̃ ſũt remotiora a ſenſu, ſunt notiora ſimpliciter:

Ex p̃oribꝰ & notioribꝰ ſimpl'r i ſm nãe

ſed

A sed vl̃ia sunt hm̃oi singularia.n.sunt propinquissima
sen sui q̃ opponunt vl̃ibus. Cũ ergo demõstratio ꝓce
dat ex vl̃ibus & non ex singularibus, sequitur ꝙ pro-
Discip. 1. erdat ex notioribus ſm naturam. Hæc omnia. D.S.
in lec. & Phs sentẽtialiter. ℂ Sed cõtra aliqua quę di-
cta sunt, instabat discipulus. Nã primũ & immediatũ
idem sunt: quia illa ꝓpositio dr̃ prima, q̃ nõ potest de-
monstrari, quia si demonstraret, non esset prima: silr
illa ꝓpõ dr̃ immediata, q̃ non põt demõstrari. Frustra
ergo, in ꝑdicta diffõne adiungit ex immediatis. ℂ Pręs
Secundo. terea cõtingit aliquẽ scire cõclõnẽ per ꝑmissas dmr̃a
biles, quaꝝ tñ demr̃ationẽ ignorabit, sicut patet ĩ sciẽ
tijs subalternantis: ergo non oportet ꝙ qcunq; habet
sciam aliquoꝝ, habeat demonstrationẽ oĩum, quorũ
est demonstratio. ℂ Pręterea, de ꝑmissis non ꝑcogno
Tertio. scitur qd sunt, vt supra dcm̃ est: ergo male dcm̃ est ꝙ
oportet demõstrationẽ ꝓcedere ex notioribus q̃tum
ad qd est & qa est. Modo illa. ex quibus procedit de-
monstratio sunt ꝑmissę: ergo &c̃. ℂ Pręterea id, qđ in
Quarto. cludit ĩ essent a alterius, aut ĩ intellectu qditatiuo ei⁹
nõ hẽt oppõnem ad ipm̃: sed vl̃e includitur in intellu
singularium per se & essentialiter, sicut superius in suo
inferiori: ergo male dcm̃ est ꝙ vl̃e opponit singulari.
B ℂ Ddm̃ primo ꝙ licet primũ & immediatũ sint idem
Responsio ſm rẽ: drnt tñ ſm rõnem, vt dicit hic. D.S. Nã ꝑmis-
ad primũ. sæ dicunt immediatæ inq̃tum carent medio demon
strante. Et dicuntur primæ per respectũ ad alias ꝓpõ-
nes q̃ per eas probantur. ℂ Ddm̃ secundo ꝙ non con
Ad secũdũ tingit aliquẽ scire cõclõnẽ aliq̃ꝫ ꝑ ꝑmissas dmr̃abiles
vt demr̃abiles sunt: sed bene vt accipit illas vt imme-
diatas & indemonstrabiles, et hoc loquendo per se et
Ad tertiũ. non ſm accñs, vt dicit Phs in litera. ℂ Ddm̃ tertio ꝙ
demõstratio procedit ex aliquibus duplr̃. ℣ Vno mo
do tanq̃ꝫ ex complexis. Et sic procedit ex pręmissis de
qbus non est quid: vt supra dcm̃ est. ℣ Alio mõ tanq̃ꝫ
ex incomplexis. Et isto modo procedit ex tribus ter-
minis, Et isto modo non refert ꝑcognoscere quid est
de his, ex quibus procedit demõstratio. ℂ Ddm̃. 4. ꝙ
Ad quartũ vl̃e non opponitur singulari ſm rẽ: sed solũ oppõne
Discip. prioris & posterioris, aut propinqui & remoti: vt di-
cit. D.S. in lec. vñ ratio non sequitur. ℂ Ad primum
Ad primũ igitur principale dicendum ꝙ duplex est diffinitio. s.
ꝑncipale. descriptiua & quiditatiua: vnius rei pñt eẽ plures dif-
finitiones discriptiuæ, nõ quidem ſm vnam rõnem:
sed ſm ꝙ diuersimode illa res consideratur. ℣ Sed ꝙ
vnius rei possint eẽ plures diffinitiões qditatiuę, hoc
põt duplr̃ intelligi: quia duplex est diffinitio quidita-
Diffõ qdi- tiua. ℣ Quędã est metaphysica, & quędã logica. Vni-
tatiua du- us rei non pñt esse plures diffõnes qditatiuę metaphy
plex sicæ loquendo, quia diffinitio quiditatiua dat per ea,
q̃ sunt de essentia rei, vt supra dcm̃ ẽ: sed essentia vni⁹
G rei est vna rñ, vni⁹ aũt rei possunt esse plures diffini-
tiones quiditatiuæ logicæ loquendo: quia causa effi-
ciens & finalis pertinent ad quiditatem rei ſm logi-
cos. Istæ autem diffinitiones non sunt quiditatiuæ:
sed descriptiuæ, nisi logicæ loquendo: igitur argumẽ
tum nullum. ℂ Ad ſm ddm̃ ꝙ principia pñt dici pri-
Principia ma duplr̃. ℣ Vno modo ordine cõpositionis. ℂ Alio
Pria duplr̃ mõ ordine resolutionis. Præmissę igitur demonstra-
tionis sunt principia prima ordine resolutionis, non
autem ordine compositionis: hinc est quod supra di-
ctum est in pñti articulo. s. ꝙ dicuntur prima per re-
spectum ad illas propositiones quæ per ea demõstrã-
tur. ℣ Vel posset clarius dici. s. ꝙ aliquid potest dici
primum duplr̃. ℣ Vno mõ simplr̃. ℣ Alio mõ ĩ respe
Primum ctu. Verũ est ꝙ illa principia, quę dicunt ꝑma simplr̃
dupliciter. non ingrediuntur demonstrationem formaliter. Illa

vero principia quæ dicuntur prima in respectu, bene D
ingrediuntur demonstrationem, pręmissæ vero dicũ
tur prima principia, in respectu & non simplr̃: ideo
argumentum nihil concludit. ℂ Ad tertium negatur
ɔ̃ñtia ſm Phm̃ in litera, quia licet prædictæ cõditiões
non requirantur ad syllogismum in communi: requi
runtur tñ ad syllogismum demonstratiuum, qui facit
scire. Cuius ratio infra patebit. ℂ Ad quartum dicen
dum ꝙ licet illud quod est primum per viam diuisio-
nis, & descensus, dicatur remotum, & nõ propinquũ
illud tñ quod est propinquum siue primum per viam
resolutionis, & ascensus, dicitur propinquum: siue ꝓ-
ximum, vt potest exemplificari in arbore Porphyrij.
Principia aũt ex quibus procedit demonstratio sunt
prima via resolutionis, vt dictum est. ℂ Ad quintum Pręmissæ
dicendum ꝙ præmissæ demonstrationis possunt du- dupliciter.
pliciter considerari. ℣ Vno modo inquãtum pręmis-
sæ sunt. Et sic non pñt demonstrari. ℣ Alio modo vt
sunt cõclusiones. Et sic bñ pñt demonstrari: sicut ꝑn-
cipia scientiæ subalternatæ possunt demonstrari per
principia scientiæ subalternantis: non quidem vt ꝑn
cipia, quod esset ea demonstrari in eodem gñe termi-
norum, sed vt conclusiones. ℂ Ad sextum ddm̃ secũ- E
dum Phm̃ in litera ꝙ illa particula ex proprijs intelli
gitur per hoc, ꝙ demonstratio procedit ex causis. Nã
suppositiones demonstrationis sunt causæ cõclõnis:
necesse est eas esse proprias. Nam oportet causas esse
proportionatas suis effectibus: vt habetur ex. 2. Phy.
per hoc etiam ꝙ demõstratio ꝓcedit ex primis, datur
intelligi etiam ꝙ fit ex principijs: primum enim et ꝑn
cipiũ idem videntur esse, quia primum in vnoquoq;
gñe est cã & principiũ omnium, quæ sunt post: vt dr̃
in. 2. Metaphy. ℂ Ad septimum dicendum ꝙ licet ꝑ
mum & prius sint idem ſm rem, differũt tñ ſm rõnẽ:
quia prius importat ordinem ad posterius in suo mõ
significandi, non autem primum. ℂ Ad vltimum di-
cendum ꝙ prædicta diffinitio datur solum de demõ-
stratione propter quid: & non de demonstratione
in communi. Vnde non oportet ꝙ competat demõ
strationi quia est. Alias competeret alijs diffinitio.
ℂ Sequit in. D.S. Vr̃ aũt ɔ̃riũ. ℂ Articulus. III.

AD TERTIVM sic procedit. Videt ꝙ vl̃ia
nõ sint notiora simplr̃: et singularia q̃ ad nos. ℂ Nam Primum.
vt arguit. D.S. in lec. ĩ primo Physicorum dicitur ꝙ
vniuersalia sunt nobis notiora singularibus. Sed eas-
dem non sunt nobis nota & naturæ, vt ibidem dici-
tur: ergo male dicitur hic, ꝙ vniuersalia sunt notio-
ra secundum naturam. ℂ Præterea demonstratio fa- Secundũ
cit scire: & per consequens ostendit aliquid igno-
tum. Sed ignotum non potest fieri nobis notum nisi
per id, quod est nobis magis notum: vt hic dicit. D.
S. ergo demonstratio quælibet procedit ex notiori- F
bus nobis. Cum igitur demonstratio procedat ex
vniuersalibus: sequitur ꝙ vniuersalia sint notiora
nobis & non singularia. ℂ Præterea, illud est notius Tertium.
quo ad nos, quod prius occurrit intellectui nostro:
sed maxime vniuersale. s. ens prius inter omnia præ-
dicata occurrit intellectui nostro, vt dicit Auicenna
ĩ principio suę Metaphy. ergo maxime vniuersalia
sunt nobis notiora. ℂ Præterea, illud quod intelligi-
tur directe, est nobis notius eo, quod ĩtelligitur refle- Quartum
xe: quia illud, quod intelligitur solum reflexe, intelli-
gitur ad intellectionem illius, quod directe intelligi-
tur: sed vl̃e ĩtelligitur directe, singulare vero reflexe:
ergo &c̃. Sed cõtra est Phs in litera dicẽs ꝙ priora &
notiora simplr̃ sunt illa, quæ sunt remotiora a sensu,
vt vl̃ia: priora aũt, & notiora quo ad nos sunt ꝓxima

G

Responsio. Singulare duplex. Vl̃e dupliciter. Cognitio duplex. Intellectiua dupl'r. Nota de cognitione magis vel minus vl̃ium & singulariũ & q̃ magis vel minus nota.

sensui.s. singularia. ℂRespondeo dd̄m ꝙ duplex est singulare. ⁋Videlicet singulare simpliciter, vt Sor. & Plato. ⁋Et singulare in respectu, quod dr̄ minus vl̃e: sicut hõ dr̄ singulare respectu animalis, & aĩal respectu corporis. ⁋Duplex etiam est vl̃e. s. vl̃e in p̄dicando, vt aĩal: & vl̃e in causando: sicut deus & cœlũ. ⁋Similiter duplex ẽ cognitio. s. sensitiua sicut cognitio per visum vel auditum. ⁋Alia est cognitio intellectiua. ⁋Et illa est duplex. ⁋Quædã est confusa qua. s. aliquid intelligitur imperfecte. ⁋Et quædam est cognitio determinata: qua. s. aliq̃d ĩtelligit̃ perfecte. ⁋Vniuersalia ergo esse magis vel minus nota singularibus hoc potest intelligi dupl'r. ⁋Vel de singularibus simpl'r: vel de singularibus ĩ respectu. ⁋Si loquemur de singularibus simpliciter, hoc potest intelligi dupl'r. ⁋Vel comparando cognitione intellectiuam ad sensitiuam, ita ꝙ vl̃ia cognoscant̃ cognitione intellectiua & singularia cognitione sensitiua, & isto modo sunt nobis notiora singularia vl̃ibus, quia vt supra dc̄m est, omnis nostra cognitio intellectiua ortum habet a sensitiua, igitur singularia, quæ in nobis cadunt sub sensu sunt nobis prius nota, & hinc est ꝙ

H

deficiente sensu deficit scientia de sensibilibus illius sensus: vt infra dicit Ph̃s, & sic loquitur hic Ph̃s, vel cõparãdo cognitiõe ĩtellectiuã ad ĩtellectiuã: vt si loquamur de cognitione intellectiua tã vl̃ium, q̃ singularium simpl'r. Et isto modo vl̃ia sunt nobis notiora: quia intelligũtur directe: singularia vero simpliciter intelliguntur reflexe solum. Et per hoc patet solutio ad vltimum argumẽtum. ⁋Si vero loquamur de singularibus in respectu, quę dicuntur minus vl̃ia. ⁋Sic magis vl̃ia esse notiora singularibus potest dupliciter intelligi. ⁋Vel loquendo de vl̃ibus in causando, vel de vl̃ibus in p̄dicando. ⁋Si primo, sic maxime vl̃ia sunt difficillimæ cognitionis ex parte nostra, quia sunt remotissima a sensu. Vnde isto modo singularia. i. minus vl̃ia sunt notiora quo ad nos, & magis vl̃ia sunt notiora s̃m nãm: quia sunt maxime in actu, vt vult Ph̃s in primo Metaphy. ⁋Si secundo modo, hoc põt intelligi dupliciter vel considerando magis vl̃ia s̃m ꝙ sunt principia diffinitiua minus vl̃ium, vel accipiendo magis vl̃ia s̃m ꝙ sunt vl̃ia & s̃m se. ⁋Si primo mõ, & hoc dupliciter, vel comparando vnam partem alteri, sic genus ĩ nobis magis notum q̃ dr̃ia, vt aĩal q̃ rõnale, vel cõparando ambas partes ipsi diffinito, sic magis vl̃ia sunt magis nota s̃m naturam &

I

non quo ad nos: quia vt sic hñt rõnẽ partis, & minus vl̃e habet rationem totius diffiniti. Totum aũt magis est notum nobis suis ptibus: vt vult Ph̃s primo Phy. & omnes partes se hñt ad totum s̃m rõnem mãæ: vt patet. 2. Physico. ⁋Si secondo modo hoc põt intelligi dupl'r, vel loquendo de cognitione confusa, vel de cognitione determinata. ⁋Si primo modo, sic magis vl̃ia sunt nobis notiora: vt vult Ph̃s in primo Physi. Quod sic probat. D. S. in præsenti lectione. ℂNam in omni generatione id, quod est in potentia, est p̄us tempore & posterius natura. Quod aũt est cõpletũ in actu, est prius natura, & posterius tp̄e. Cognitio autẽ gñis est quasi potentialis in cõparatione ad cognitionẽ spẽi: in qua actu sciuntur oĩa essentialia rei: vnde in gñatione sciæ nostræ prius est cognoscere magis cõe q̃ minus cõe. Hęc illę. ⁋Si vero loquamur de cognitione determinata, sic minus vl̃ia sunt nobis notiora, quia pauciora reqrunt̃ ad cognitionẽ determinatã min⁹ vl̃is q̃ magis vl̃is. ℂAd primũ igr̃ p̄ncipale dd̄m sicut dicit. D. S. in lec, ꝙ Ph̃s hic loqtur de ordine vniuersalis ad singulare simpl'r, quorum ordinẽ oportet accipere s̃m ordinem cognitionis intellectiuæ ad sensitiuam. In nobis enim cognitio sensitiua est prior intellectiua. Vnde & singulare est prius & notius quo ad nos q̃ vniuersale. Sed in primo Phy. non ponitur ordo singularis ad vl̃e simpliciter: sed ordo magis vl̃is ad minus vl̃e, vtputa aĩalis ad hominẽ. Et sic oportet ꝙ ad nos vl̃ius sit prius & magis notum. Hæc ille. Vñ nulla est cõtradictio. ℂAd s̃m dicendũ sicut dicit. D. S. in lec. ꝙ in omni demr̃atione oportet procedere ex notioribus nobis: non quidem singularibus, sed vl̃ibus: quia non põt nobis aliquid notum fieri, nisi per id quod est magis notum nobis.

K

Notandũ

ℂSed considerandũ est ꝙ quędã sunt demonstrationes mathematicæ q̃ procedunt ex notioribus nobis & s̃m naturam. In mathematicis. n. ꝓpter abstractionẽ a mã sensibili, non fiunt demonstrationes nisi ex principijs formalibus, quę sunt notiora & s̃m nãm & quo ad nos. ⁋Aliæ sunt demonstrationes physicę q̃ vt plurimum fiunt per effectus. Et tales procedunt ex notioribus quo ad nos & non s̃m nãm. In naturalibus. n. essentię & virtutes rerum ꝓp hoc ꝙ sunt in materia, sunt occultæ sed innotescunt nobis per ea, quæ exterius de ipsis apparent. Inde est ꝙ in talibus vt in pluribus demonstrationes procedunt per effectus.

L

Discip.

ℂSed dicebat discipulus. Oĩs demõstratio ꝓcedit ex notioribus nobis, ergo vl̃ia sunt nobis notiora. Et sic argumẽtũ remanet in robore suo.

Responsio

ℂDd̄m ꝙ comparando cognitionẽ intellectiuã ad intellectiuã, concessum ꝙ vl̃ia sunt nobis notiora. Et sic intelligendũ est ꝙ oĩs demonstratio procedit ex notioribus nobis. Si vero comparetur cognitio ĩtellectiua ad sensitiuam, sic vl̃ia non sunt nobis notiora. Nec sic oportet ꝙ demonstratio procedat ex notioribus nobis. Et licet in naturalibus eadem non sint nota nobis, & naturæ secundum eandẽ considerationem, tamen in mathematicis eadem sunt nobis nota & naturæ.

ℂAd tertiũ & q̃rtũ patet solutio in corpore articuli.

ℂVbi supra impertinenter. Articulus. IIII.

AD QVARTVM sic procedit̃. Videt̃ ꝙ singularia simpliciter sint nobis prius nota s̃m intellectum q̃ vl̃ia.

Primum

ℂNam illud est prius notum intellectui, a quo prius fit abstractio. Sed singulare simpliciter est hmõi: igitur est primo notum ĩtellectui. ⁋Maior patet: quia si illud, a quo fit abstractio non esset prius notum, sequeretur ꝙ intellectus non magis abstraheret ab vno q̃ alio, quod tñ est falsum.

Secundũ

ℂPræterea, sicut aliquid se habet in sensu, ita se habet intellectu: ergo illud quod est prius sensatum est prius intellectum. Sed singulare est prius sensatum: ergo idem, quod prius.

M

Tertium.

ℂPræterea, illa, quæ sunt propinquiora sensui sunt nobis notiora, vt dicit hic Ph̃s: sed singularia sunt huiusmodi, ergo &c̃.

Quartum

ℂPræterea, illud qđ est vnum numero positiuę, prius intelligitur q̃ illud, quod est vnum numero priuatiue: cum habitus p̄us intelligatur priuatione. Sed singulare est vnum numero positiue, vniuersale vero priuatiue: ergo &c̃.

ℂSed in ꝯrĩũ arguit̃. Nã primũ qđ occurrit ĩtellectui nr̃o est ens, sed ens est vl̃issimũ p̄dicatorũ: ergo vl̃e est a nobis prius intellectũ.

Cõclusio.

ℂRespondeo dd̄m ꝙ singularia nõ sunt prius nota nobis cognitiõe ĩtellectiua.

Probatio prima.

⁋Qđ sic patet. Nã illud qđ solũ intelligit̃ reflexe, non põt esse prius intellectum: quia actus reflexus p̄supponit actum directũ. Sed singularia non possunt intelligi nisi p reflexionẽ quandam intellectus ad imaginationem & sensum: dum. s. intellectus spẽ vniuersalẽ quã a singularibus abstrahit, applicat formæ singulari in imaginatione seruatæ: vt dicit. D. S. secundo Sententiarum.

A Sententiarum.di.3.ar.1.&.3.ergo singularia non mo
uent primo intellectum, neq; sunt prius intellecta.
Secunda ℭPręterea, intellectus intelligit per abstractionem a
fantasmatibus, vt patet per Philosophum.3. de Ani-
ma. Si ergo singulare esset prius ītellectum, sequere-
tur ꝙ singulare esset abstractum a fantasmatibus, &
per cōsequens a singularibus. Et sic singulare non es-
Tertia. set singulare, sed vſe. ℭPræterea ad intellectionē ne-
cessario requiritur intellectus agens, si ergo singula-
re prius intelligeretur, ꝙ̄ vſe, non requireret intelle-
ctus agens, cum non requiratur nisi pp illustrationē
Quarta. specierū a fantasmatibus abstractarum. ℭPræterea,
illud quod primo appræhēditur ab intellectu est suū
obiectum, sed obiectū per se ipsius intellectus est qdi-
Discip. ditas rei materialis: ergo &c. ℭSed instabat discipu-
lus. Nam proprium ipsius intellectus nostri, est in-
telligere formam in materia indiuiduali existentem,
vt dicit.D.S.infra lec.33.in fi. vbi sic ait, Nos.n.intē-
dimus de hmōi rebus, de quibus in nobis sciētia per
B demōstrationem acquiritur. Et hmōi sunt res in ma-
teria existentes nobis notæ, de quibus fiunt demon-
strationes. Hæc ille. Et hoc idem dicit in prima parte
q.12.ar.4.in corpore: vbi sic ait, Vnde per intellectū
connaturale est nobis cognoscere naturas, quæ qui-
dem nō habent esse nisi in materia indiuiduali. Hæc
ille. Et idem dicit in prima parte.q.75. ar.1. in corpo-
re, sed intelligere formam existentem in materia indi
Respōsio. niduali est intelligere singulare: ergo &c. ℭDicendū
ꝙ vt ibidem dicit.D.S. propriū est intellectus nostri
intelligere formam in materia indiuidualiter existen
rem: non tamen prout in tali materia, quod est abstra
here a fantasmanbus. Intelligere autē formam in ma
teria exn̄tem, non prout in materia existit, est intelli-
gere vſe, & non singulare: de quo alias plenius di-
sputandum restat. ℭAd primum ergo dicendum ne-
gando maiorem: immo necesse est ꝙ illud a quo ab-
stractio fit, non intelligatur in ipsa abstractione: nam
abstrahere vſe ab ipsis particularib⁹ nihil aliud est ꝙ̄
intelligere vſe non intelligendo particulare. Vn̄ in-
C telligere rem per abstractionem a fantasmatibus est
intelligere rem non intelligendo fantasmata, aut sin-
gularia, quorū sunt fantasmata. Et intelligere rem p
cōuersionem ad fantasmata, est intelligere rem in fan
tasmatibus, in materia existentem: vn̄ patet ꝙ maior
est falsa. Ad hoc autem ꝙ magis abstrahat intellectus
speciem ab vno, ꝙ̄ ab alio, sufficit cognitio sensitiua,
quia singulare prius cognoscit ꝙ̄ vſe. ℭAd secūdum
dicendum, ꝙ illa propositio, sicut aliquid se habet in
sensu, ita se habet in intellectu: potest intelligi dupli-
citer. ¶Vno modo, vt sit sensus, ꝙ nihil est in intelle
ctu, qđ prius nō fuerit in sensu. Et sic est vera. ¶Alio
mō, vt sit sensus ꝙ aliquid est in intellectu eodē mo-
do, sicut in sensu. Et sic est falsa. Vnde nō oportet ꝙ
illud, quod est prius sensatum sit primo intellectum.
ℭAd tertium dicēdum ꝙ singularia, quia sunt pro-
pinquiora sensui, sunt prius nota cognitione sensiti-
ua. Non autem oportet ꝙ sint prius nota cognitione
intellectiua, de qua nunc loquimur. ℭAd quartū di-
cendum ꝙ ad hoc quod aliquid intelligatur, non re-
quiritur ꝙ sit vnum numero numerositate suppo-
siti: sed ꝙ sit vnum numero numerositate essentię. Et
requiritur ꝙ tale vnum sit illustratum per intellectū
agentem. Vnde argumentum supponit falsum.
ℭQuæstio.10. de diffinitione, & diuisione proposi-
Lec.5. tionis immediatæ. lec.5. Sancti Doctoris.

QVIA VERO superius Philosophus dixit
ꝙ demonstratio procedit ex primis, & immediatis,
consequenter considerandum restat de propositione D
immediata. ℭCirca quod duplex occurrit considera
tio. ¶Primo nanq; considerandum est de propositio
ne immediata diffinitiue, & diuisiue. ¶Secundo quo
modo oporteat huiusmodi propositiones esse notio-
res conclusione: ibi {Quoniam autem oportet cre-
dere &c.} ℭCirca primum quæruntur duo. ¶Pri-
mo, vtrum diffinitio propositionis immediatę sit cō-
uenienter a Philosopho assignata. ¶Secundo, vtrum
conuenienter a Philosopho in litera diuidatur.
ℭSequit in Phō, & in.D.S. {Est autē principiū.}

ℭArticulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ
diffinitio propositionis immediatę non sit cōueniēs,
in qua dicitur, propositio immediata est qua non est
altera prior neq; notior. ℭNam hæc propositio est Primum.
immediata, Deus est, cum prędicatum sit ratione sub
iecti. Deus.n.est suum esse: sed constat ꝙ ista est ali-
qua alia notior, cum sit demonstrabilis, vt patet per
D.S.in prima parte.q.2.ar.2.ergo male dicitur ꝙ ꝓ- E
positio immediata est qua non est altera prior. ℭPrę- Secūdum.
terea, hæc etiam est propositio immediata, homo est
risibilis. Et tamen ea est altera prior. Alias nō posset
demonstrari: ergo &c. ¶Probatio maioris, quia om-
ne prædicabile, prædicatur immediate de suis subiici
bilib⁹. Sed risibile est prædicabile respectu hominis:
ergo immediate prędicatur de homine, & sic ista est
immediata, omnis homo est risibilis. ℭPręterea, hęc Tertium.
etiā est propositio immediata, Omnis homo est ani-
mal rationale. Alias non posset esse præmissa demō-
strationis. Sed tamen ea est altera prior: potest enim
probari per istam, Omne animal risibile ē rationale
animal: ergo omnis homo est animal rationale, vt pa
tet per locum a descriptione ad descriptum: ergo &c. Quartū.
ℭPræterea primum principium est notissimum, er-
go est omnibus alijs notius. Sed multæ sunt proposi-
tiones īmediatæ aliæ a primo principio: ergo aliquæ
propositiones immediatæ habent aliquam propōnē
eis notiorē & priorē. ℭSed ꝯ est Phs in lr̄a.d.

Est autem principium demonstrationis, pro- F
positio immediata. Propositio autem imme-
diata est, qua non est altera prior &c.

ℭRespondeo dicēdum ꝙ propō immediata est qua Cōclusio.
non est altera prior neq; notior. ℭCuius rō est, qa si Probatio.
ea esset altera prior, tunc posset demr̄ari per eā, quia
demonstratio procedit ex prioribus. Sed illa propō
quæ pōt demōstrari, est propō mediata hn̄s.s. mediū
per quod possit demonstrari: ergo si propō immedia
ta haberet aliquam priorē, p quā posset demonstrari,
tūc propō immediata esset mediata inquantū hmōi.
Hoc autem est inconueniens: ergo propositio imme
diata est qua non est altera prior. ℭHanc autē rōnē
innuit.D.S.in lectione: cum dicit. Huius autē notifi
cationis ratio ex prædictis apparet. Dictum est.n.su-
pra, ꝙ demonstratio est ex prioribus. Quandocunq;
ergo aliqua propositio est mediata.i. habens mediū
per quod demonstratur prædicatū de subiecto: opor
tet ꝙ priores ea sint propōnes, ex quibus demonstra-
tur. Nam prædicatum conclōnis per prius inest me-
dio, ꝙ̄ subto, cui etiam per prius inest medium, ꝙ̄ prę
dicatum. Relinquitur ergo ꝙ illa propō qua non est
altera prior, sit ꝓpositio immediata. Hæc ille. ℭSed Discip.
instabat discipulus nihil notius est diffinito, ꝙ̄ sua
diffinitio: ergo probatio concludens diffinitionem
de diffinito peccat secundū fallaciam petitionis prin-
cipij, vt probat Philosophus infra in secundo huius:

Respõsio. quia probat notum per ignotum. ¶ Dicendum ꝙ ali
G quid dicitur esse notius dupliciter. ¶ Vno mõ, secũ-
dum naturã. ¶ Alio modo quo ad nos, verum est ꝙ
nihil notius conuenit diffinito, ꝙ̃ sua diffinitio, se-
cundum naturam & simpliciter: tamẽ aliquid notius
potest conuenire diffinito quo ad nos ꝙ̃ sua diffini-
tio, & hoc considerando diffinitionem, vt diffinitio
est, vt patet in prohemio Physicorũ, & sic est in pro-
Notãdum primum. posito. ¶ Aduertẽdum est autem ꝙ quia propositio
ponitur in diffinitione propositionis immediatæ, &
enuntiatio in diffinitione propositionis, & contradi
ctio in diffinitione enũtiationis, & affirmatio vel ne
gatio in diffinitione contradictionis: ideo Philoso-
phus in præsenti passu diffinit propositionem, enun-
tiationem, contradictionem, affirmationem, & nega
Propositio tionem, ne. s. pcederet ex ignotis. ¶ Propositio ergo
secundum Philosophum est altera pars enũtiationis
in qua prędicatur vnum de vno: per hoc. n. ꝙ dicitur
altera pars enuntiationis, separatur propositio a pro-
blemate: habet. n. enunciatio duas partes, vt hic dicit
D. S. videlicet affirmationem, & negationem. Opor
tet autem ꝙ omnis syllogizãs alteram earum propo-
H nat, non autem vtranq;, sicut facit qui mouet proble
ma: per hoc autem, quod dicitur in prædicta diffini-
tione, in qua prædicatur vnum de vno, separatur pro
Enũciatio. positio ab enunciatione, quæ dicitur plures. Sed enũ
Contradictio. ciatio est quæ complectitur vtranq; partem contradi
ctionis. Contradictio vero est oppositio, cuius secun
dum se non est dare medium. Et licet priuatiue oppo
sita, & aliqua sint contraria immediata, inter quæ nõ
cadit medium per participationem, tamen inter om-
nia cõtraria cadit medium per abnegationem. Inter
contradictoria vero nullum cadit medium. ¶ Consi-
Notandũ secũdum. derandum vlterius est secundo, secundũ Philosophũ
Contradictionis partes. 2. hic ꝙ contradictionis duæ sunt partes, videlicet affir
matio, & negatio. ¶ Affirmatio est quæ prædicat ali-
quid de aliquo. ¶ Negatio vero est, quæ remouet ali-
quid ab aliquo. Et hoc potissime loquendo de nega-
tione negante. Aliud autem est de negatione priuan
Notãdum tertium. te aut infinitante. ¶ Considerandum vlterius est ter-
Propõ im mediata dupl'r. tio ꝙ propositio dicit immediata dupliciter. ¶ Vno
modo immediata simpliciter. ¶ Alio modo in gene-
re alicuius scientiæ. Si simpliciter, sic de ea ait. D. S.
I in lec. 5. Quarundam propositionum termini sunt ta
les, ꝙ sunt in notitia omnium, sicut ens, & vnum, &
alia quæ sunt entis inquãtum ens, nam ens est prima
conceptio intellectus: vnde oportet ꝙ tales proposi-
tiones nõ solum in se, sed etiam quo ad omnes quasi
per se notæ habeantur, sicut ꝙ non contingit idẽ esse
& non esse. Hęc ille. Ex quibus patet ꝙ tales sunt pro
positiones immediatæ simpliciter, quia componun-
tur ex terminis communibus, & sic non habent me-
dium per quod probentur: secundum. D. S. lec. 44.
Duplex genus ppõnũ immediatarum. vbi sic ait. Duplex est genus immediatarum propo-
sitionum. Quædam. n. sunt immediatæ propositio-
nes primæ, & quædam secundæ: ita ꝙ accipiatur or-
do immediatarum propositionum secundum ordi-
nem terminorum. Hęc ille. Si autẽ sit propositio im-
mediata in genere alterius scientiæ. s. quæ est ex ter-
minis minus communib⁹. ¶ Hoc est dupliciter. Vel
est propositio immediata affirmatiua, vel negatiua.
¶ Si negatiua, hoc est dupliciter, vel neutrũ extremũ
est in aliquo toto, ita ꝙ nõ habet medium per quod
probetur, vel ambo extrema sunt in aliquo toto. Si
primum, sic dicitur de ea in lec. 26. secundum. D. S.
Ostẽdit quomodo propositio negatiua sit immedia-
ta dicẽs ꝙ si neutrius sit in toto aliquo. s. neq; a. neq;

.b. cum. a. non sit in. b. necesse est ꝙ hæc sit immedia- K
ta. Nullum. b. est. a. Hæc ille. Sicut ista propositio est
immediata. Nulla substãtia est quantitas. Si vero am
bo termini sint in quodam toto, sic de ea ait ibidem.
Si. n. sint in eodem toto, est propositio immediata.
Sicut nullum rationale est irrationale, & nullum bi-
pes est quadrupes. Hæc ille. ¶ Si vero sit affirmatiua,
hoc est dupliciter, vel est necessaria, vel contingens.
¶ Si secũdum, sic de ea ait. D. S. in lec. 44. vbi sic ait.
Et ad exponendum quid sit opinio, subiungit ꝙ opi-
nio est acceptio. i. existimatio quædam immediatæ
propositionis non necessariç. ¶ Quod potest duobus
modis itelligi. ¶ Vno modo sic, ꝙ propositio imme-
diata in se quidem sit necessaria, sed ab opinante acci
piatur vt non necessaria. ¶ Alio modo, vt in se sit cõ-
tingens. Dicitur. n. immediata propositio quęcunq; Propõ immediata.
per aliquod medium probari nõ potest siue sit neces-
saria, siue nõ necessaria. Ostensum est. n. supra ꝙ nõ
est procedere in infinitum in prædicationibus, neq;
quantum ad media, neq; quãtum ad extrema. Si igit
sit aliqua propositio contingens mediata, oportet ꝙ
reducatur ad aliquas immediatas. Non autem redu-
citur ad immediatas necessarias, quia necessaria non L
sunt propria principia contingentium, nec ex neces-
sarijs potest concludi contingens. Vnde relinquitur
ꝙ sit aliqua propositio immediata contingens, sicut
hæc, homo non currit, est mediata: potest. n. probari
per hoc medium, homo non mouet, quæ ẽt est cõtin
gens, sed immediata. Sed p hoc non excluditur quin
ẽt acceptio propõnis contingentis immediatç, sit opi
nio. Sic. n. se habet opinio circa cõtingentia: sicut in-
tellectus, & scĩa circa necessaria. Hęc ille. Et idem di-
cendum est de immediatis contingentibus affirmati-
uis quantũ ad reductionẽ. ¶ Sed ꝯ prædicta instabat Discip.
discipulus ꝯ dcm̃ Phi. Nã aĩal rõnale cum sit diffõ, est Primo.
principium immediatũ, & tñ nõ est propositio, cum
non significet esse vel non esse: ergo insufficienter di-
cit in textu, ꝙ principiũ immediatũ est propõ. ¶ Prę- Secundo.
terea, nã nihil cognoscit, cũ nõ habeat intell'm: ergo
male dcm̃ est ꝙ aliquid est notius nãç. ¶ Dd'm primo Respõsio.
ꝙ duplex est principiũ immediatũ, vz incõplexum & Ad primũ
cõplexũ. Phs ergo ibi loquit de principio cõplexo in Principiũ
textu allegato, & non de principio incõplexo. Diffõ immediatũ duplex.
autẽ non est principiũ cõplexũ, sed incõplexũ. Vnde M
instantia nulla. ¶ Dd'm. 2. ꝙ aliqd dr esse notius nãç; Ad scd'm.
nõ quia natura cognoscatur, sed qa ipsum qd' cogno- Esse notius
scitur est magis cognoscibile ẜm suã propriã nãm & naturæ.
entitatẽ. Vñ rõ supponit falsum & laborat in æquo-
co. ¶ Ad primũ igit dd'm ꝙ illa propõ, Deus est, dr p
se nota & immediata ẜm nãm, non autẽ quo ad nos.
Vñ põt demr̃ari p effectus, & a posteriori ẜm nãm, et
a priori quo ad nos, non autẽ a priori ẜm nãm & sim-
pliciter, vt ibidẽ p doctores saniori mõ patet. ¶ Ad
scd'm dd'm ꝙ duplex ẽ immediatio, vt infra dr, vz im-
mediatio prædicationis, siue subti, & immediatio cã-
litatis. Illa igit ppõ, homo est risibilis, est immediata
immediatione prædicationis siue subti, non autẽ im-
mediatione cãlitatis, vnde habet mediũ p quod põt
demonstrari. ¶ Ad tertiũ dd'm ꝙ illa ppõ, homo est
aĩal rõnale, est bene immediata immediatione cãç in
gñe cãç formalis, nõ autẽ simpl'r. Vnde in eodẽ gñe
cãç, non habet aliquam priorem per quam possit de-
monstrari, licet simpl'r loquendo per aliud genus cãç
possit demonstrari. ¶ Quando autẽ dr propositio im-
mediata est qua non est altera prior, neque notior,
intelligendum est in eodem genere causæ & non sim
pliciter: nisi loquendo de primo principio simplici-
ter.

A ter, seu de propositione immediata simpliciter. ¶ Et
per hoc patet solutio ad quartum.
¶ Sequitur in Philosopho, &c. D. S. ibi, deinde cũ dis-
cit. {Principij autem immediati.} Articulus. II.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt
ꝙ diuisio principij immediati cum subdiuisione posi-
Primum. tionis non sit sufficiens. ¶ Nam omne principiũ im-
mediatum, siue omnis propositio immediata est pro-
positio per se nota: sed positio non est propositio per
se nota, cum non sit necesse quemlibet docendum eã
habere, vt habetur in textu. Ergo positio non est pro-
Secũdum. positio immediata, neq; principiũ immediatũ. ¶ Prę-
terea, dignitas debet esse nota omnibus: Sed nulla p-
positio est huiusmodi, cum quęlibet possit negari, vt
patet. 4. Metaph. de primis principijs quę aliqui Phi-
losophorum negauerunt. Ergo nulla propositio est
Tertium. dignitas. ¶ Prętérea, positio infra diuiditur lec. 19. in
quattuor species, videlicet ĩ suppositionem, q̃õnem,
petitionẽ, & diffõnem. Ergo male diuidit hic in duas
Quartũ. spẽs tm̃, vз in suppõnẽ, & diffõnẽ. ¶ Præterea, omnis
positio est propõ immediata: aliter alid' erit diffinitũ
& diuisura: sed diffinitio nõ est propositio immedia-
B ta, cum non dicat esse: ergo diffinitio non est positio,
& per ɔñs non est suppositio, vt patet per locum a su-
periori ad inferius negatiue. Sed ɔ̃ est Phs ĩ textu: ibi
{Principij autem immediati positionẽ dico &c.}
Respõsio. ¶ Respondeo dicendum ꝙ postq̃ Phs in hoc. 2. capi-
tulo huius primi tractatus determinauit de pricipio
immediato diffinitiue: hic determinat de principio
Cõclusio. immediato diuisiue. ¶ Et hæc est secunda conclusio
huius secundi capituli, quæ est respõsiua ad quęsitũ:
videlicet ꝙ principium immediatum conuenienter
diuiditur in positionem, & dignitatẽ, & positio con-
uenienter subdiuiditur in suppõnem, & diffõnem.
Probatio cõcl'onis quo ad pri-mã partẽ. ¶ Prima pars huius cõclusionis sic probatur ẜm Phi-
losophum elicitiue. Nam oẽ principium immediatũ
est indemonstrabile. Aliter non esset immediatum.
Aut ergo tale principium non contingit demonstra-
ri, & non est necesse ipsum quemlibet docendum ha-
bere, vel non contingit ipsum demonstrari, & neces-
se est quemlibet docẽdum habere. Si primum, sic est
Dignitas positio. positio. Si secundum, sic est dignitas. ¶ Ex quibus pa-
tet quid sit dignitas, & quid sit positio. ℣ Est. n. digni-
C tas propositio immediata, quam non contingit de-
monstrari, & necesse est eam quẽlibet docendum ha-
bere. ℣ Positio vero est propositio immediata, quam
non contingit demõstrari, & non est necesse eã quẽ-
Secunda probatio. libet docendum habere. ¶ Potest etiam pręd icta pri-
ma pars conclõnis sic aliter probari ẜm. D. S. Nã om-
ne pricipiũm immediatũ est per se notum. Aut ergo
est compositum ex terminis cõibus, & per se est om-
nibus notum, aut non. Si primum, sic est dignitas, Si
Scda pars cõcl'onis probatur. secundum, sic est positio. ¶ Secunda pars eiusdẽ con-
clusionis sic probatur. ℣ Nam oĩs positio est pricipiũ
immediatũ. Vel ergo est principium complexum, si-
gnificans esse, vel non esse: vel est principium incom-
plexum non significans esse vel non esse. Si primum,
Suppõ. sic est suppositio. Si scdm, sic est diffõ. ¶ Ex quib' pa-
Diffinitio. tet ꝙ suppositio est principium immediatum esse vel
Notandũ primum. non esse significãs. Sed diffinitio est principiũ imme-
diatum non significans esse vel nõ esse. ¶ Cõsideran-
Propõ per se nota. dum est autem ẜm. D. S. ꝙ propositio illa dicitur esse
per se nota, cuius prędicatũ est de rõne subiecti, quan-
tum est in se, & hoc loquendo de propositionibus af-
Propõ per se nota duplex. firmatiuis. ℣ Sed propositiones immediatæ & per se
notæ sunt in duplici differẽtia. ℣ Nam quædam sunt
quæ sunt per se notæ secundũ se, & quasi quo ad om-

D nes, quarum. s. termini sunt in notitia omniũ, vt sunt
illę propositiones quæ constituuntur ex terminis cõ-
munibus siue transcendentibus, vt sunt ens & vnum
bonum, & omnia quæ sunt passiones entis inquantũ
est ens: sicut ista propositio, non cõtingit idem simul
esse & non esse, & omne totum est maius sua parte.
℣ Aliæ vero sunt propositiones per se notæ secundũ
se, non tamen quo ad nos, quæ videlicet componun-
tur ex terminis specialibus, quorum notitia non ha-
betur ab omnibus, sicut hęc. Omnes rectianguli sunt
æquales. ¶ Considerandum vlterius est secundo ꝙ Notandũ secundũ.
quædam propositiones sunt quę non possunt proba-
ri nisi per principia alterius scientiæ. Et ideo oportet
ꝙ in illa scientia supponantur, licet probentur p prin-
cipia alterius scientiæ. Sicut ꝙ a puncto ad punctum
cõtingit rectam lineam ducere, supponit geometra,
& probat naturalis, ostendens ꝙ inter quælibet duo
puncta est linea media. Hęc omnia. D. S. in lectione.
¶ Ad primum igitur patet solutio ex dictis. ¶ Ad se-
cundum dicendũ ꝙ dignitas non potest negari men-
te, licet antiqui Philosophi proteruiter voce & non
ratione negauerint. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ licet E
de quæstione hic non fiat mentio explicite, tamen
implicite cõtinetur sub suppositione: vt infra clarius
patebit lec. 19. ¶ Ad quartum dicendum secundum
D. S. ꝙ licet diffinitio non sit positio, quæ dicit pro-
positio immediata, est tamen principium immedia-
tum, Philosophus autem in prædicta subdiuisione,
nõ subdiuidit siue resumit propositionem immedia-
tam: sed immediatum principium. ¶ Vel potest dici
ꝙ licet diffinitio non sit propositio actu: est tamẽ vir-
tualiter propositio, quia cognita diffinitione apparet
manifeste diffinitionem de diffinito vere prædicari.
Non ergo omnis positio est actu propositio imme-
diata, sed bene est pricipium immediatum. ℣ Vel di- Esse triplex
cendum ꝙ Esse accipitur tripliciter. ℣ Vno modo ac-
cipitur pro actuali existentia rei, quod communiter
solet vocari esse actualis existentiæ. Quandoq; etiam
solet vocari esse in effectu. Quandoq; autem vocatur
actus naturæ, & illud esse non dicit diffinitio. ℣ Alio
modo accipitur pro ipsa rei essentia, seu quidditate.
Et hoc modo accipitur in diffinitione diffinitionis, F
cum dicitur in primo Topicorũ, ꝙ diffinitio est ora-
tio quod est esse rei significans. Nec tamen propter
hoc sequit ꝙ significet rei esse. Aliud est enim signifi-
care esse rei, & significare rẽ esse. ℣ Tertio modo po-
test accipi esse pro ipsa compositione extremorum. s.
prædicati, & subiecti, quã facere videtur intellectus,
& quam sine extremis non est intelligere, & hoc esse
significatur per propositionẽ, & vocatur esse verũ, &
tale esse non significat diffinitio in actu: sed virtualr.
¶ Quæstio. 12. de præeminẽtia cognitionis pręmissa- Lec. 6.
rum in ordine ad conclusionem est lectio. 5. D. S.

DEINDE considerandum est de cognitione
præmissarum in ordine ad cognitionem conclusio-
nis. ¶ Circa quod quæruntur duo. ℣ Primo, vtrum
magis credendum sit principijs, q̃ conclusioni. ℣ Se-
cundo, vtrum hæc propositio sit vera: propter quod
vnumquodq; tale, & illud magis.
¶ Sequitur in Philosopho, & in. D. S. {Quoniam
autem oportet.} Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videt ꝙ nõ
Primum. magis credendum sit principijs, q̃ cõcl'oni. ¶ Nã illi
magis credẽdum est, quod certiori modo cognoscit.
Sed cõcl'o certiori modo cognoscitur q̃ præmissę, cũ
cognoscat per demonstrationem. Scire. n. vt dictum
est, dicit effectus demonstrationis. Pręmissę autẽ non

G Secundũ. cognoſcuntur per demõſtrationem: ergo &c. ¶Præterea illi magis credẽdum eſt, quod eſt magis ſcibile, quàm illi quod non eſt ſcibile, neq; ſcitur. Sed concluſio eſt ſcibilis, cũ ſciã ſit tantum habitus concluſionum, præmiſſę vero non ſunt ſcibiles, cum habitus earũ ſit

Tertium. intellectus & non ſcientia: ergo &c. ¶Præterea, illa quæ ſimul tempore cognoſcuntur, ſic ſe hñt quòd vnum non magis cognoſcitur quàm reliquum, nec vni magis eſt credendum quàm reliquo, ſed pręmiſſę & cõcluſio ſimul tempore cognoſcuntur, & vno actu, vt ſupra cõceſſum eſt: ergo &c. ❡Probatio maioris. Nam inter illa, quæ ſimul tempore cognoſcuntur, nõ eſt diſcurſus: ſed ab his, quæ magis cognoſcũtur, ad ea, quę minus cognoſcuntur, eſt diſcurſus, cum diſcurrere nihil aliud ſit quàm procedere a magis noto ad minus notum. Ergo illa quę ſimul tẽpore & eodem actu cognoſcuntur ſic ſe habent, quòd vnum non magis cognoſcitur quàm reliquũ, nec vni eſt magis credẽdum quàm reliquo quod fuit probãdum. ¶Sed contra eſt Philoſophus in textu ibi.

Qm̃ autẽ oportet credere & ſcire magis &c.

H ¶Reſpondeo dicendũ quòd iſtud eſt ternõ caplm huius primi tractatus, in quo Phs determinando de pręeminentia cognitionis principiorum reſpectu cognitionis cõclonum, vz oñdendo quòd demrãtio pcedit ex notioribus: ponit vnã cõclonem inferẽdo vnũ correlariũ. Quę qdẽ cõclo, q̃ eſt rñſiua ad quęſitũ, eſt talis. Oportet magis credere principijs ſiue pmiſſis quàm cõcloni.

Cõcluſio. ¶Hanc conclonem probat Phs duabus rõnibus, videlicet vna rõne oſtenſiua; altera vero ducente ad impoſſibile, ſiue ad inconueniens manifeſtũ.

Prima rõ. ¶Prima ratio talis eſt. Nam propter quod vnumquodq; tale, & illud magis eſt, vt ſi diligimus magiſtrũ propter diſcipulum, magis diſcipulũ diligimus: ſed nos ſcimus cõcluſiones, & eis credimus pp principia: ergo principia magis ſcimus & magis eis credimus. ¶Secunda ratio eſt talis. Nam ſi principia non magis ſciunt quàm concluſio, ſequitur quòd homo ſciens, vel melius diſpoſitus quàm ſciens, non magis cognoſceret ea, quæ nouit, quàm ea, quæ non nouit. Hoc autem eſt inconueniens, cum quęlibet noſtra cognitio procedat ex notitia noti ad ignoti notitiam. ❡Patet ſequela. Nam principia poſſunt prius tempore cognoſci ipſa concluſione, vt ex ſupradictis patet. In illo ergo priori, concluſio eſt

I nobis ignota, & pręmiſſę ſiue principia ſunt nota. Si ergo principia nõ magis ſcirent quàm cõclo in illo priori, ſequeretur quòd nõ magis ſciremus ea, quæ nouimus

Notãdum primum. quàm ea quæ ignoramus. ¶Conſiderandum eſt autẽ hic

Magis ſcire. primo ſm Alber. mag. quòd magis ſcire eſt aliquid per ſe ſcire. Nam illud magis ſcitur quod per ſe ſcitur, quàm illud quod ſcitur per aliud. Cum ergo principia, ſiue pręmiſſę ſciantur p ſe, cõclo vero p alterum, videlicet

Notandũ ſecũdum. per præmiſſas, relinquit quòd principia magis ſciuntur, quàm cõclo. ¶Conſiderandũ vlterius eſt ſcdo ſm Phm in textu, quòd qñ dicit quòd neceſſe eſt credere magis principijs oibus aut quibuſdam quàm cõcloni, intelligendũ eſt de illo, qui acquirit ſciẽtiam per demonſtrationẽ. Si autem cõclo aliũde eſſet nota, vtputa per ſenſum, non eſſet neceſſe principia eſſe magis nota, quàm ſit con-

Notãdum tertium. cluſio. ¶Conſiderandum vlterius eſt tertio hic ſm D. S. et Egidium quòd hoc quod Phs infra dicit, quòd oportet magis credere principijs, aut oibus, aut quibuſdã, poteſt intelligi quadrupliciter ſm quattuor diuerſitates, quæ reperiuntur in demonſtratione. ❡Quarum prima eſt diuerſitas principiorum. Nam quædam ſunt principia cõia, & quædam propria. Principia autem cõia ſunt oĩa nobis magis nota quàm cõclo cognitis terminis. Sed principia propria non ſemper ſunt oĩa nobis magis nota quàm concluſio. Dicit ergo Phs quòd oportet magis credere principijs, aut omnibus propter principia cõia, aut quibuſdam propter principia propria. ❡Secunda diuerſitas eſt præmiſſarum. Nam præmiſſarum altera eſt maior, et altera minor. Maior autem prius tempore aliquando cognoſcitur, quàm concluſio. Minor vero debite ſubſumpta, & applicata ad cõcluſionem in ratione minoris, ſimul tempore cognoſcitur cum concluſione. Vnde ad hoc demonſtrandũ dicit Philoſophus aut omnibus, aut quibuſdam. ❡Tertia vero diuerſitas eſt modorum cognoſcendi. Nam aliqua cognoſcuntur per ſenſum; aliqua vero per intellectum. Vnde quãdo concluſio eſt nobis nota ad ſenſum, vt ſupra dictum eſt in ſecũdo notabili, nõ oportet quòd principia illius cõcluſionis ſint magis nobis nota quàm concluſio. Ideo Phs dicit aut omnibus aut quibuſdam. ❡Sed quarta diuerſitas eſt ſcientiarum. Nã quædam eſt ſcientia ſubalternans, & quędam eſt ſciã ſubalternata, vt infra declarabitur. Principia autem ſcientiæ ſubalternatę, aliquando probantur per principia ſcientię ſubalternantis. Vnde antequàm probentur, non ſunt magis nota ipſa cõcluſione. Dicit ergo Phi-

L loſophus, aut omnibus, aut quibuſdam propter prędictas diuerſitates. ¶Conſiderandum vlterius eſt hic

Notãdum quartũ. Correlariũ. quarto, quòd ex pdicta concluſione, infert Philoſophus vnum correlarium, videlicet quòd non ſolũ oportet magis credere principijs quàm concluſioni: ſed etiam oportet quòd nihil ſit certius quàm quòd oppoſita principijs ſint fal-

Ratio correlarij. ſa. ❡Cuius ratio eſt, quia quicunq; dubitat de falſitate vnius oppoſitorum, non poteſt firmiter adhærere alteri oppoſito, quia ſemper formidat de veritate alterius. Sed oportet illum, qui accipit ſcientiã concluſionis per demonſtrationem, non ſolum magis credere principijs quàm concluſioni: ſed etiam firmiſſime adhærere eis, vt dictum eſt. Ergo nihil ei debet eſſe certius, quàm quòd oppoſita principijs ſint falſa. Ad primum igitur dicendum negando minorem. Et ad eius probationem dicendum quòd quãdo aliqua duo apta nata ſunt cognoſci per demonſtrationem, verum eſt quòd illud certius cognoſcitur, quod per demonſtrationem cognoſcitur, quàm illud, quod cognoſcitur non per demonſtrationem. Sed ſi aliqua duo ſint, quorum vnũ eſt cognoſcibile per demonſtrationem: alterum vero

M non, ſed altiori modo & certiori habitu, ſic nõ eſt verum quòd illud quod cognoſcitur per demonſtrationẽ, certius cognoſcatur quàm illud quod cognoſcitur non per demonſtrationem. Principia autem cognoſcuntur per habitum intellectus, & non per demonſtrationem. Habitus autem intellectus certior eſt quàm habitus ſcientiæ, vt infra probat Philoſophus: vt etiã adductum eſt ſupra. q. 7. ar. 1. ad ſecundam inſtantiam

Scibile dupliciter. diſcipuli: vnde probatio nulla. ¶Ad ſecũdum dicendum quòd ſcibile accipitur dupliciter. ❡Vno modo ſecundum quòd ſcibile dicitur ad ſciam prout ſcia diſtinguitur contra alios habitus intellectuales, videlicet prout ſciẽtia eſt tm̃ habitus cõcluſionis. Et iſto modo principia nõ ſunt ſcibilia niſi virtualiter. ❡Alio modo accipitur cõiter ſciẽtia, videlicet pro omni certitudinali cognitione. Et iſto modo principia magis ſciunt quàm concluſio. Et hoc modo accipitur hic. ¶Ad tertium patet ſolutio ex dictis ſupra. q. 6. ar. 1. ad ſecundum. ¶Sequitur in Philoſopho, & in D. S. vbi ſupra impertinenter tamen.

Articulus. II.

AD SECVNDVM ſic pcedit. Vr quòd illa poſitio non ſit vera pp quod vnũquodq; tale, & illud

Primum. magis eſt. ¶Nã mobile efficit calm pp motũ localẽ,

A Et tñ motus localis non est magis calidus. Ergo propositio illa est falsa. Secũdum. ℭPræterea, Sortes genitus est homo pp Platonem generantem, et tñ Plato generans non est magis homo ꝙ Sortes genitus, cum subã, vt patet in prædicamentis, nõ suscipiat magis & minus: ergo &c. Tertium. ℭPræterea, ignis genitus est ignis & est calidus pp ignem generantem, et tñ ignis generans non est magis ignis aut calidus ꝙ ignis genitus: ergo &c. ℭPræterea, aliquod subm est album pp albedinem. Et tñ albedo non est magis alba, quia vt dr̃.2. Topicorũ albedo non est colorata: ergo nec alba: ergo etc. Sed ꝯ est Phs in textu vbi supra. Responsio ℭRñdeo dicendum ꝙ causarũ quędã sunt cãę per se, quędã vero p accñs: vt patet.2. Physicoꝝ. Prædicta vero propositio non habet veritatem in causis p accñs, vt voluit secũdum argumentum. ⁋Causarum vero per se quædam sunt intrinsecæ, quædam vero extrinsecę. Prædicta autẽ propositio nõ verificatur in causis per se intrinsecis. Non. n. sequitur paries est albus pp albedinem: ergo albedo est magis alba, vt voluit quartum argumẽtũ. ⁋Causarum vero per se extrinsecarũ, quædã sunt cãę B efficientes, quędam vero finales. In causis autem finalibus semper tenet si sint vnius ordinis: si autem non sint vnius ordinis, non sp tenet. Non. n. sequitur, homo post cœnam deambulat pp sanitatem: ergo sanitas magis deambulat. ⁋Causarum vero efficientium quædã sunt principales, quædam vero minus principales. In causis autem minus principalibus nõ tenet prædicta propositio. Non. n. sequitur hoc est calidũ pp calorẽ ignis. Ergo calor est magis calidus. ⁋Causarum vero efficientium principalium, quędam sunt æquiuoce, quæ. s. non conueniunt in noĩe et rõne cũ suo effectu: aliæ vero sunt vniuoce. ⁋Et hoc dupliciter, vel in prædicationibus vniuocis essentialibus. Et sic non tenet, vt dr̃ in primo notabili & sequentibus, vel in prædicationibus vniuocis accidentalibus siue denominatiuis. Et sic tenet, vt patebit ibidem. ⁋Causę vero efficiẽtes æquiuocę sunt in duplici dr̃ia. ⁋Nã quędam sunt per se & essentialiter subordinatę. s. qñ vna non potest agere, nisi in virtute alterius. s. qñ intentio primæ respicit oẽs causas medias, vsq ad vltimum effectum. ⁋Aliæ vero sunt accñtaliter subordi C natæ: sicut diuersæ circulationes ipsius cœli, quarum vna non agit in virtute alterius. Prędicta autẽ propositio habet veritatẽ in causis efficientibus principalibus p se æquiuocis, & analogicis essentialiter subordinatis solũ fm aliquos doctores & non in æquiuocis accñtalib⁹, nec in causis vniuocis essentialibus pp scdm argumentũ. Discip. ℭSed ꝯ prædicta instabat discipulus. Primo. Nam non sequit̃. Filius in diuinis hoc quod est principium spũs sancti habet a patre: ergo pater ẽ magis principium spiritus sancti ꝙ filius. Secundo. ℭPręterea nõ sequit̃ res alię cognoscunt̃ ab aĩa pp habitus et pp species intelligibiles. Ergo ista magis p seipsa ab aĩa cognoscuntur. Tertio. ℭPræterea non sequitur. Corpora inferiora afficiuntur pp motum corporum superiorum. Ergo corpora superiora magis afficiuntur illis qualitatibus. s. calore & frigore, cũ hoc sit ꝯ Phm. Et sic vĩ ꝙ corpora superiora nõ sint cã motuum & alterationum ad illas formas. Omne autem agens ait sibi sĩle, vt patet. 1. de Gñatione. Quarto. ℭPręterea, non sequit̃. Mulier ducta in matrimonium, effici t̃ affinis consanguineoꝝ viri. Ergo effici t̃ magis affinis viro. Vel qa mulier ducta in matrimonium non coniungitur alicui de consanguinitate viri, nisi rõne viri, si non fiat viro affinis: ergo nec alicui consanguineorum affinis erit. Quinto. ℭPræterea non sequitur: vna candela accenditur pp aliam candelam accensam. Ergo illa alia est magis accensa. D Sexto. ℭPræterea non sequitur. Ignis est causa caloris in ferro: ergo ignis est magis calidus ꝙ ferrũ ignitum. Septimo. ℭPræterea non sequitur: intellectus noster cognoscit alia vera pp primam veritatem, quæ lux vera illuminat omnem hominem &c. Ergo primam veritatem, quæ Deus est magis cognoscit. Ad primũ Discip. ℭDicendũ primo fm. D.S. in. 1. Sniarum. dist. 12. ar. 2. ad secundũ, ꝙ dcm̃ Phi verificatur, quando illud quod conuenit alicui propter aliquid aliud est diuersum in vtroq, et præcipue quando tantum est causa alterius essentiali ordine. Tuoc. n. causalitas sua extenditur respectu totius speciei, & non respectu vnius indiuidui tantum, vt dicit Auicẽ. Sicut calor est magis in igne ꝙ in corpore mixto, quia propter ignem est in corpore mixto. Sed ꝙuis filius habeat a patre hoc ꝙ spirat spiritũ sanctum, nihilominus tamẽ non est hoc diuersum in patre & filio: quia eandem virtutem spiratiuam quã pater habet filio cõicat. Et ideo per illã æqualiter spiritum sanctum spirãt. Et si ẽt non esset vna virtus numero, sed specie tantum, ratio non valeret, sicut patet E in oĩbus vniuocis generationibus. Non. n. pater Sortis plus influit in filium Sortis ꝙ Sortes. Hęc ille. Idẽ dicit in. 2. Sniaꝝ. di. 13. ar. 15. Correlariũ ℭEx quibus patet ꝙ illud prædicatũ quod conuenit causę & effectui, oportet ꝙ sit diuersum numero in vtroq. In diuinis autẽ non est aliquid diuersum numero in diuersis personis. Ideo ibi non tenet prædicta propositio. ℭPatet etiam ex his ꝙ non tenet in vniuocis & essentialibus generationibus, sed in æquiuocis, cũ generans vniuocum oporteat esse quasi agens instrumẽtale respectu cãę primarię totius speciei, vt ẽt patet per. D.S. in. 2. ꝯ Gentiles ca. 21. ad quartum. Ad scḋm. ℭDicendum scḋo, fm D.S. in prima parte. q. 87. ar. 2. ad tertium, & Quol. 10. q. 4. |. scḋm ꝙ illa propõ veritatem habet si intelligatur in his, quæ sunt vnius ordinis: puta in vno gñe cãę: puta si dicatur ꝙ sanitas est desiderabilis pp vitã, sequitur ꝙ vita sit magis desiderabilis. Si autem accipiant̃ ea quæ sunt diuersoꝝ ordinũ, non habet veritatem, vt si dicat̃ ꝙ sanitas est pp medicinã: non ideo sequitur ꝙ medicina sit magis desiderabilis, qa sanitas est in ordine finium: medicina autẽ in ordine cãꝝ F efficientiũ. Sic igitur si accipiamus duo, quoꝝ vtrũq sit per se in ordine obiectorũ cognitionis, illud propter quod aliud cognoscit, erit magis notũ sicut principia conclusionibus. Sed habitus non est de ordine obiectorum, inquantum est habitus, nec propter habitum aliqua cognoscunt̃ sicut pp obm cognitũ: sed sicut propter dispositionem vel formam, qua cognoscens cognoscit. Et ideo ratio non sequitur. Hęc ille. Correlariũ ℭEx quibus patet ꝙ prędicta propositio non solum tenet in causis efficientibus, sed ẽt in genere cãꝝ finalium. Notandũ. Esse in genere cau. effi. dupl̃r. Sed sciẽdum ꝙ dupl̃r est aliquid in gñe cãrum efficientium. ⁋Vno modo directe. ⁋Alio modo reductiue. Finis ergo est in genere esse efficiẽtis non directe, sed reductiue fm. D.S. in libro de Causis lec. 1. co. 3. & 4. vbi sic ait. In causis ẽt finalibus manifestũ est verificari oĩa prædicta. Nam pp vltimum finẽ qui est vniuersalis, alij fines appetuntur, quoꝝ appetitus aduenit post appetitum vltimi finis, et ante ipsum cessat. Et huius ordinis ratio ad genus causę efficiẽtis reducitur. Nam finis intantum est causa, inquantũ mouet efficientem ad agendum. Et sic prout habet rõnẽ mouentis pertinet quodammodo ad causę efficiẽtis genus. Hæc ille. Ad tertiũ. ℭDicendũ. 3. fm. D.S. in. 2. Sniaꝝ. di. 15. q. 12. ad quartũ, ꝙ filia sunt q̃ in eadẽ forma cõicant, Sed contingit ꝙ illam formam nõ vniformiter

G participant quædam, qa quod est in vno diffinitiue, in altero est eminentius. Et hic oportet inueniri fm Diony. in oibus causis essentialibus. Et ideo ipse dicit φ sol vniformiter accipit in se ea, quę diuisim per eius actionem in aliis causantur. Et fm hoc dico φ calor, & frigus, & hmôi inueniunt in corporibus cœlestibus nobiliori mô, φ in elementis: non φ istis qualitatibus afficiatur & denominentur, sed sunt in eis sicut in virtute actiua. Et talis similitudo sufficit ad actionem agentis nô vniuoci. Hæc ille. ℭEt effectus est in câ vniuoca fm similitudinem formę eiusdem spei, in causa vero æquiuoca fm similitudinem formę excellentioris fm. D.S. de Malo. q.4. ar.3. Et in prima parte, q.4. ar.2. Et de Potentia. q.7. art.1. & .8. Et super

Correlariū Diony. lec.3. co.3. ℭEx qbus patet φ prædicta propositio intelligitur φ pp quod vnūquodq; tale, & illud magis. s. formaliter vel virtualiter. ℭDicendū. 4.

Ad quartū fm. D.S. in. 4. Sniaꝝ. di. 41. q.1. ar.1. q.1. ad primū, φ quis causa sit potior suo effectu, non tñ oportet φ spē nomen idem effectui & causę conueniat, quia qñq; illud quod est in effectu inuenit in câ nō in eodem modo sed altiori. Et ideo non conuenit causę & effectui

H per idem nomen, neq; per eandem rônem, sicut patet in oibus causis æquiuoce agentibus. Et hoc mô coniunctio viri & vxoris est potior, φ coniunctio vxoris ad consanguineos viri. Non tamen debet dici affinitas, sed matrimonium quod est vnitas quædam, sicut homo sibijpsi est idem non consanguineus. Hæc

Correlariū ille. ℭEx qbus patet φ prædicta propositio non semper veritatem habet secundum idem nomen & eandem rône, sed fm diuersum nomen, & fm diuersam rône, & fm aliqd nobilius, aliqñ tenet, sicut in æquiuocis, vt ēt patet p. D.S. hic & in. 2. Meta. le. 2. ī principio, & in. 2. Sniaꝝ. di. 15. q.1. ar. 2. ad quartū, sicet

Ad qntū. adductum est ad tertiā instantiā discipuli supra. ℭDicendum. 5. fm. D.S. in libro de Causis. lec. 1. co. 3. & .4. φ si quęratur in vnoquoq; genere causaꝝ, vtrum prædicta verificent in oibus causis quolibet ordinatis, manifestum est φ non. Inuenimus. n. causas ordinari dupl'r. Vno mô p se. Alio mô p accñs. Per se quidem, qñ intentio primę cāę respicit vsq; ad vltimum effectum p oēs medias cās. Sicut cū ars fabrilis mouet manum & manus martellū, qui ferrum percussū extēdit, ad qđ fertur intētio artis. Per accñs autē qñ intentio cāę non procedit nisi ad proximum effectum.

I Quod autē ab illo effectu efficiat iterum aliud, est pręter intentionē primi efficientis, sicut cū aliquis accendit cādelam, præter intentionē eius est φ ipsa accensa accendat aliam, & illa aliā. Quod autē præter intentionem est, sunt oēs cāę per accñs. In causis igit per se ordinatis, hæc, ppō habet veritatem in qbus câ prima monet oēs cās medias ad effectū. In causis autē ordinatis p accñs est ecōuerso. Nam effectus qui p se: ptoducit a câ proxima, p accñs producit a câ prima præter intentionē eius exñs. Quod autē est per se: potius est eo, quod est per accñs. Et pp hoc significādū dicit Proclus, Causa vl's, q est p se. Hęc ille. ℭEt causa per accñs est duplex. Quædā est nihil operās ad effectū, Et quædam est operans ad effectū pręter intentionē. ℭEt hæc est duplex. Quædā est attingens effectū, sicut casus & fortuna. Et quædā est aliquid ei coniunctū sicut occasio, fm. D.S. in primo Sniaꝝ. di. 46. ar.

Correlariū .2. ad tertiū. Et in. 2. Sniaꝝ. di. 1. q.1. ar.1. ad 6m. ℭEx quibus patet φ prædicta, ppō verificat in causis p se et essentialiter ordinatis nō autem in causis accñtaliter ordinatis, vt ēt patet p D.S. in. 1. Sniaꝝ. di. 12. ar. 2. ad

Ad sextū. scdm. ℭDicendū. 6. φ licet aliquod ferrum sit magis calidum φ aliquis ignis p accñs, videlicet pp maiorē

K impressionē in mā ferri φ est cōdensa, & multū retentiua caloris: tñ simpl'r et p se ignis est magis calidus φ ferrum ignitū. ℭDcdm. 7. fm. D.S. in prima parte. q.

Ad septi. 88. ar. 3. ad scdm, φ dcm Phi intelligendū est in his, φ sunt vnius ordinis, vt supra dcm est. Propter Deū autem alia cognoscunt, nō sicut pp primum cognitum sed sicut pp primā virtutis cognoscitiuę causam. Hęc ille. ℭVel dicendum fm. D.S. in prima parte, q. 16. ar. 6. ad primum, φ aia nō iudicat de oibus rebus fm quancunq; veritatē, sed fm primā, inquantum resultat in aīa sicut in speculo fm prima itelligibilia. ℭEx

Correlariū quibus patet φ dcm Phi verificatur in his, quæ sunt vnius ordinis cāę, vt et supra dcm est ad scdam instantiam discipuli. ℭConsiderandū est autem hic primo

Notādum primum. fm. D.S. in pñti passu, & in. 2. Metaph. lec. 2. in principio, si verba eius diligenter considerentur φ prædicta propō non solum verificatur in causis æquiuocis per se essentialiter subordinans: sed ēt veritatē habet in causis vniuocis. Dicit. n. sic in pñti passu, φ câ semper est potior suo effectu. Qñ ergo câ & effectus conueniunt in nomine, tunc illud nomen magis prædica-

L tur de causa, φ de effectu, sicut ignis est magis calidus φ ea, quę p ignem calefiunt. Qñq; vero câ & effectus non conueniunt in nomine. Et tunc licet nomen effectus non conueniat cāę, tñ cōuenit ei aliqd dignius sicut & si in sole non sit calor, est tñ virtus in eo, quædam, quæ est principium caloris. Hæc ille. ℭEx qui-

Correlariū bus patet φ ipsum prædicta propō Phi, ēt veritatem habet in causis vniuocis, videlicet in causis cōuenientibus in noie cū suo effectu, non quidē in prædicationibus vniuocis essentialibus, vt dcm est ad primam instantiā discipuli: sed in prædicationibus vniuocis denoīatiuis. ℭBene. n. sequit. Aqua est calida pp ignem, ergo ignis est magis calidus: qa ibi est prędicatio vniuoca accñtalis, seu denoīatiua. ℭSed non sequit, Ignis genitus est ignis pp ignē generantem: ergo ignis generās est magis ignis, qa ibi est prædicatio vniuoca essentialis in qua prędicta propō non tenet. Aliter, vt voluit argumēm fm suba susciperet magis

Notandū secundū. et minus. ℭConsiderandū est vlterius et. 2. fm. D.S. in 2. Meta. lec. 2. in principio, & fm Philosophum ibidem, φ ista propositio vnūquodq; inter alia dicit maxime tale, ex quo causat in alijs aliquod vniuoce prędicatum de eis, intelligitur in vniuocis, & per se. Vn-

M de Philosophus notanter facit mentionem de vniuocatione; quia quandoq; contingit φ effectus non peruenit ad similitudinem cāę fm eandem rônem speciei, propter excellentiam cāę, vt dicit ibidē. D.S. sicut sol est causa coloris in istis inferioribus, nec tñ inferiora corpora possunt recipere impressionē solis, aut aliorum corporū cœlestiū secundum eandem rationem speciei, cum non cōicent in materia. Et pp hoc non dicimus solem esse calidissimum, sicut ignem: sed dicimus solem esse aliquid amplius. s. quia in eo est virtus quædam excellentior ipso calore. ℭConsiderandū est vl-

Notādum tertium. terius. 3. fm Phm, & D.S. ibidem, φ ista propō, prima causa est maxime vera, & causa aliorum verorū, debet intelligi φ verum conuenit vtriq; formaliter, & non solum virtualiter. Nam oēs res alię adeo sunt verę vna veritate. s. veritate Dei, sicut in principio effectiuo & exemplari: sed sunt verę multis veritatibus formaliter fm. D.S. in primo Sniaꝝ. di. 19. q.5. ar. 2. Et in prima parte. q. 16. ar. 6. Et de Veri. q.1. ar. 4. & q. 27. ar. 1. ad septimum. ℭSed ꝯ hoc instabat discipu-

Discip. lus. Nā si prima câ est illud ex quo cāturverū in oibus alijs rebus creatis, aut ergo illud verū qđ cōuenit prime

A

mę cāę, & oībus alijs rebus creatis, vniuoce eis cōuenit, aut nō. Non primū, qa sic necium esset scotizare, vз ponere aliqd vniuocū Deo et creaturis. Si secūdū, tunc probatio Phi ibi nulla erit, qa sicut in præcedēti notabili dcm̄ est, prima propositio ēt intelligitur in vniuocis, & non in æquiuocis solū. ¶ Si dicat ꝙ sufficit ꝙ illud, quod producit a causa in effectum: sit eis commune nomen, & secundum eandem rationē cōmunem. ¶ Contra, Sol. n. & ista inferiora conueniūt secundum nomen commune, & ſm rōnem communem: videlicet ſm rationem entis. Et tñ non vniuoce in eo conueniunt. ¶ Præterea ſm. D.S. ibidē, ad hoc ꝙ illa prima auctoritas habeat veritatem in vniuocis, oportet ꝙ effectus perueniat ad silitudinē causę secundum eandem rationem speciei. Ergo nō sufficit ꝙ conueniāt in ratione communi.

Responsio

¶ Dicendum ꝙ verum quod dr̄ de prima causa, & creaturis, conuenit Deo & creaturis vniuoce.

Notādum quartum. Prædicari uniuoce de pluribus dupliciter.

¶ Pro cuius declaratione considerandū est. 4. ꝙ aliquid prædicari vniuoce de pluribus potest intelligi dupliciter. ¶ Vno modo accipiendo vniuocationē proprie & stricte, videlicet qñ aliquid prędicat ſm vnum nomen, & eandē rōnē ęqualiter participatā. Et sic verū non dicitur vniuoce

B

de Deo & creaturis, sicut nec ens, vt innuit Phs in. 4. Metaphy. & D.S. in primo libro ꝯ Gentiles. ca. 32. 33. 34. ¶ Alio modo accipiendo vniuocationē large, videlicet ꝓ analogia: ita tñ ꝙ ratio analogi cōueniat vtriqꝫ formaliter, & non solum virtualiter. Et sic verū bene dr̄ vniuoce de Deo & creaturis, hoc est non dr̄ pure ęquoce, nec pure vniuoce, sed analogicę. Et hoc sufficit ad vniuocationem, de qua loquitur Phs in. 2. Metaph.

Notādum quintum.

¶ Cōsiderandū vlterius est. 5. ꝙ si illi quod cātur ab aliqua causa ī aliquo. 3. fuerit nomē speciei, oportet ꝙ tam cā ꝗꝫ illud tertium conueniant in cāto ſm eandem rōnem specificam, ad hoc ꝙ prædicta prima auctoritas Phi habeat veritatē. verbi gr̄a. Ignis est causa caloris in vno tertio. s. in aqua, oportet ꝙ tā calor ignis, ꝗꝫ calor aquæ conueniant ſm idē nomē caloris, & ſm eandē rōnem specificā ipsius caloris. Sed si illi quod causat ab aliqua causa in aliquo. 3. sit nomen commune, & nō nomen proprium alicuius speciei: sufficit ꝙ tā causa ꝗꝫ illud tertium conueniant in rōne cōi illius effectus. Cum ergo verū non sit nomē proprium alicuius speciei, sed se habeat cōiter ad oīa entia, si illud quod est cā veritatis in alijs sit eā cōicās cum effectu in noīe et in rōne cōi ipsius veri, sequitur

C

ꝙ erit verissimum. Sed manifestum est ꝙ prima cā & creaturæ conueniunt in nomine, et in rōne cōi ipsius veri, sicut cōueniunt in nomine et in rōne cōi ipsius entis. Ideo ibi a Pho sufficienter ꝓbatum est ꝙ prima

Correlariū

causa est verissima, quæ est causa oīum veritatū. ¶ Ex quibus patet ꝙ illa propositio Phi. s. ꝑ quod vnumquodqꝫ tale et illud magis pōt duplr̄ intelligi. ¶ Vno modo ꝙ ibi sit aliquis terminus specialis, & non trāscendens, quem participant aliqua duo & vnū participat ipsum per aliud, vt calor, qui est in aliqua calida ꝑ ignē, est in igne veriori mō, et verius habet esse in igne ꝗꝫ ī aqua. Et sic tenet propō. ¶ Alio mō ꝙ sit terminus transcendens, vt verū qđ est cōe rebus mālibus & immaterialibus, & ēt Deo. Et sic bene tenet. Sed non sequit, veritas in rebus mālibus est intelligibilis a nobis ꝑ primam veritatem: ergo prima veritas est magis a nobis intelligibilis. Non valet ꝯña, qa intelligibile a nobis est terminus spālis, & non est terminus transcendens & analogus. Et ꝑ primā veritatem alia cognoscunt, non sicut ꝑ primū a nobis cognitum in ordine obtorū; sed sicut ꝑ primā virtutis cognoscitiue cām, sicut etiam adductum est supra ad secundam & ad septimam instātiam discipuli.

D

Correlariū

¶ Ex quibus ēt patet ꝙ prædicta propositio tenet qñ idem prædicatur de duobus per se ordinatis, quod inest eis vel formaliter vel virtualiter: vñ bene valet. Aer est calidus propter solem: ergo sol est magis calidus, nō quidem formaliter sed virtualiter, vel ista est vera ſm veritatem prędicationis, vt probatum est in. 5. Meta. q. 24. 2. notabili. 3.

Notādum sextum. Expō quorundā modernorū.

¶ Considerandum vlterius est. 6. ꝙ ſm aliquos modernos expositores, sensus prędictę propositionis est talis, ꝑ quod vnūquodqꝫ tale, & illud magis est tale, vel magis ꝗꝫ tale. Et isto modo ſm eos ēt veritatem habet in prædicationibus essentialibus, vnde bene sequit, Sortes genitus est homo propter Platonē generantē: ergo Plato est magis hō, vel magis ꝗꝫ homo. Sed ista expositio est minus decēs & est magis voluntaria, ꝗꝫ cōsona intētioni Phi.

Notādum septimum

¶ Cōsiderandum vlterius est. 7. quod elicitur ex verbis. D.S. ꝙ prædicta propositio potest dupliciter intelligi. ¶ Vno mō in per se essentialiter ordinatis. ¶ Alio modo in accidentaliter ordinatis. Si secundū, sic non tenet, vt patuit ad quintam instantiam discipuli. ¶ Si vero primum, hoc est dupliciter. ¶ Vno modo per se

E

in genere causæ directe. ¶ Alio modo per se in genere causę reductiue. Si secundum, sic tenet, vt patuit supra ad secundam instantiam discipuli in fine. Si vero primum, hoc est duplr̄. ¶ Vno modo in his, quę sunt vnius ordinis, puta vnius ordinis cāæ. ¶ Alio modo in his, quę sunt diuersoꝝ ordinū. Si scd̄m, sic non tenet, vt patuit supra ad scd̄am instātiam discipuli. ¶ Si vero primum, hoc est duplr̄. ¶ Vno mō in causis extrinsecis. ¶ Alio mō in causis intrinsecis. Si scd̄m, sic non tenet formalr̄ loquendo, vt supra patuit in principio corporis articuli. ¶ Si vero primū, hoc ē duplr̄. ¶ Vno mō in causis efficientibus. ¶ Alio mō in causis finalib⁹. Si scd̄m, sic tenet, vt patuit supra ad scd̄am instantiā discipuli. ¶ Si vero primum, hoc est duplr̄. ¶ Vno mō in causis principalibus. ¶ Alio mō in causis minus principalibus. Si scd̄m, sic non tenet: vt patuit in principio articuli. ¶ Si vero primū, hoc est duplr̄. ¶ Vno mō in causis æquocis. ¶ Alio mō in causis vniuocis. Si scd̄m, vel ſm idē nomē propriū, & ſm eādem rōnem essentialē. Et sic non tenet, vt supra patuit ad primā instantiā discipuli, & in. 1. 4. & . 5. notabili. Vel ſm idē nomen cōe, & sic ēt tenet ibidē. ¶ Si autē in causis æquiuocis siue analogis, hoc est duplr̄.

F

Vno mō, qa res importata ꝑ prędicatū est diuersa in vtroqꝫ. ¶ Alio mō, qa non est diuersa. Si scd̄m sic nō tenet: vt supra patuit ad primā instātiā discipuli. ¶ Si vero primū, hoc est duplr̄. ¶ Vno mō qñ vnū est cā alteri⁹ essentiali ordine. ¶ Alio mō accñtali ordine. Si scd̄m, sic nō tenet, vt patuit ad primā instātiā discipuli. ¶ Si vero primū, hoc ē duplr̄. ¶ Vno mō qñ prędicatū ē termin⁹ spālis. ¶ Alio mō qñ p̄dicatū est terminus trāscēdēs. Si scd̄m, sic tenet. ¶ Si vero primū, hoc est duplr̄. ¶ Vno mō ſm formā eiusdē rōnis, & sic nō tenet. ¶ Alio mō ſm formā alterius rōnis, & sic tenet vt patet ꝑ. D.S. in. 2. Sn̄iarū. di. 27. q. 1. ar. 1. ad primū, vbi sic ait, Alr̄ est in noībus illis, q̄ exprimūt formas gn̄ales, & q̄ exprimūt formas spāles. Formas. n. spālis quæ informat aliquod subm̄, non informat alia forma eiusdem rōnis. Sicut color non informat colore, sed forte luce. Vnde nō potest dici coloratus: sed forte clarus. Nec similiter albedo colorata. Cōtingit autem ꝙ illud quod est perfectio vnius ſm vnam rōnē, sit perfectum ab alio secundū aliā rōnē: sicut lux perficit colorē, et color ꝑficit suꝑficiē, et superficies corpus

G cuius est terminus. Et ideo perfectio potest dic perfe
cta,& similiter in oĩbus alijs, quæ exprimunt perfe
ctionem in cõi, sicut est hoc nomen bonũ. Et inde est
ꝙ virtus, quæ dicitur bonitas aię ſm ꝙ perficit eam,
etiam potest dici bona secũdum ꝙ est perfecta a quo
dam alio in ordine ad finem,& regula rationis, a qui
bus formam habet & in speciem trabitur. Hæc ille.
Correlariũ ℂEx quibus patet ꝙ cum D.S. dicit in.12.q.55.ar.4.
ad primum. Et Virtu.q.1.ar.2.ad primũ, et ad scdm
ꝙ virtus est bona seipsa,& non per aliam bonitatẽ, et
in.2.Sniaꝝ, vbi supra, ꝙ virtus est bona alio.s. ordi
ne ratione & mensura rõnis, ꝙ in primo dicto loqui
tur de alietate reali: sed in.2. dicto de alietate rationis
sicut etiam lux est perfectio coloris, cum tñ color sit
essentialiter lux ſm Aristo. in libro de Sensu, & Sen
sato, ꝙ lux est tota hypostasis coloꝝ. Et. D.S. dicit in
primo Sniarum. dist.15.q.7.ar.1. ꝙ color est lux incor
porata. ℂVel potest dici ꝙ in primo dicto intelligit
ꝙ virtus non est bona alia bonitate formaliter & in
trinsece. In secundo autem dicto intelligit ꝙ virtus
H est bona originaliter et extrĩsece ordine rõnis. ℂDe
formis autem trãscendentibus, patet ꝙ seipsas deno
minant ſm. D.S. in de Potentia. q.9.ar.7. circa finẽ.
ℂAd primum ergo dicendum ꝙ licet motus localis
nõ habeat calorem in se formaliter, habet tñ in se ca
lorem virtualiter, siue in ipso est virtus quædã vel ali
quid excellẽtius ipso calore, vt in sole est lux, siue ali
qua alia qualitas, quę est principium calorit. Et simi
liter in motu locali est virtus per quam est quodãmo
do primum oĩum motuum. Primum autem in vno
quoqꝫ genere est principium & per se causa omnium
aliorum in illo genere, vt dicitur.2. Meta. Vnde mo
tus localis est per se causa cuiuslibet alterationis. Et
quia calefactio est prima alteratio, sicut caliditas in
ter oẽs qualitates alteratiuas est prima, ideo motus lo
calis est per se causa caloris. ℂAd scdm dicendum ꝙ
inter ea, quæ sunt eiusdem speciei non est ordo essen
tialis, sed solum ordo accidẽtalis. Nam scda causa in
quantum causat, non depẽdet a causa prima, licet de
pendeat a prima in fieri, non tamen in conseruari vel
in esse suo, vel in aliquo altero. Filius.n. põt causare
mortuo patre,& præter intentionẽ eius. Et sic in ppo
sito illa propositio non habet virtutẽ, vt patuit ẽt ad
I primam, & ad quintam instantiam discipuli. ℂAd
tertium dicendum sicut ad scdm. ℂAd quartum di
cendum ꝙ licet albedo non sit alba, habet tñ ſm mo
dum prædicandi vel significandi aliquid perfectius
albo, in boc ꝙ abstractum quod significat per modũ
subę perfectius est, ꝙ̃ concretum, qd' significat ꝑ mo
dum alteri adiacentis. Et sic bene sequiẗ hoc albũ, est
album ꝑꝑ albedinem. Ergo albedo est potior & ex
cellentior ipso albo, quantum ad boc, quod dictũ est
logicæ. Sed hoc est secundum modum significandi,
& logicę, sed non secundum rem: vñ hæc respõsio nõ
est ita consona intentioni Phi, vt dcm̃ est.6. notabili,
licet prædicato essentialis sit dignior denominatiua.
ℂQuęstio.12. de errore quorũdam dicentiũ nullius
Lec.7. rei esse sciam, et in lectione septima Sancti Doctoris.

CONSEQVENTER considerandũ est de
erroribus aliquorum, qui proueniebant ex prædicta
Primum. determinata veritate. ℂCirca quod duo occurrunt
cõsiderãda. ℣Nã primo cõsiderãdũ est de errore illo
rum q dicebant ꝙ nullius rei esset scia. ℂScdo de er
rore illorũ qui dicebãt oppositum, vꝫ ꝙ oĩum rerum
potest esse scientia et demonstratio. ℂCirca primum
quæruntur duo. ℣Primo vtrum alicuius rei possit es
se scientia, ℂSecundo vtrum cognitio principiorum
sit principium, siue causa cognitionis conclusionis. K
ℂSequitur in Pho. D.S. {Quibus quidã.} Arti. I.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ
nullius rei possit esse scientia. Et hoc rationibus ali
quorum antiquorum. ℂNam principia demonstra Primum.
tionis, aut procedunt in infinitũ, aut in eis est status.
Si primum, igitur in eis non est accipere prima, cũ in
finita non contingat pertrãsire, vt ad primum perue
niatur. Et ita non contingit primum cognoscere. Et
per consequens nihil contingit cognoscere. Nam po
steriora nõ possunt cognosci, ignoratis primis. Si au
tem est status in principijs, oportet ꝙ principia non
sciantur, quia scire est aliquid cognoscere per demon
strationem, vt patet per primã diffinitionem demon
strationis. Prima autem principia non habent aliqua
priora per quæ possint demõstrari. Ergo prima prin
cipia non sciuntur, & per consequens neqꝫ posterio
ra. Et sic nullius rei erit scientia. ℂPræterea, Si alicu Secũdum.
ius rei esset scĩa, oporteret dicere ꝙ aliqua esset scien
tia, quæ non baberetur per demonstrationem. Sed
consequens est falsum, cum scientia, vt supra dictum
est, sit babitus conclusionis per demonstrationem ac L
quisitus. Patet sequela. Nam si aliqua conclusio sciẗ,
necesse est & principia sciri, immo ea magis sciri, ꝙ̃
conclusionem, vt supra probatum est. Sed princi
pia non sciuntur per demonstrationem. Ergo aliqua
sciuntur non per demõstrationem. ℂSed contra est
Phs in textu: ibi {Quibusdã igitur ꝑꝑ boc qd' opor
tet prima scire, non videtur scientiã esse &c.} ℂRe Respõsio.
spondeo, dicendum ꝙ istud est quartum capitulũ hu
ius primi tractatus. In quo Philosophus remouendo
vnam opinionem falsam ponit vnam conclusionem
contra suppositum opinatum, ex qua sequitur cõclu
sio responsiua ad quæsitum. ℂPro cuius declaratio Notãdum
ne considerandum est primo, ꝙ quia supra ostensum primum.
est ꝙ oportet principia demonstrationis sciri, iõ qui
busdam Phis visum est ꝙ nullius rei possit esse sciẽtia
propter rationes adductas in principio articuli. Sup
ponebant autem ꝙ omnis scientia haberetur per de
mõstrationem. Cũ ergo prima principia, non possint
demonstrari, dicebant ꝙ principioꝝ non est scĩa, &
per consequens neqꝫ conclusionum. ℂContra vero Conclusio
istud suppositum Phs adducit vnam conclusionẽ, vi
delicet ꝙ non omnium est scientia per demonstratio M
nem accepta, sed aliquoꝝ videlicet cõclonum est scĩa
per demonstrationem acquisita, aliquoꝝ autem vide
licet primorũ principiorũ est scĩa indemonstrabilis.
℣Quę quidem conclo, sic probaẗ ſm Phm. Nam ne Ratio.
cesse est scire.i. certitudinaliter cognoscere priora, ex
quibus est demonstratio, qa ignoratis prioribus oĩa
alia ignoranẗ. Sed talia cõtingit aliqñ ad immediata
reducere: aliter inter duo extrema, videlicet inter sub
iectum, et prædicatũ essent infinita media actu, quod
infra improbabiẗ. Immediata autẽ, cũ sint priora, sũt
indemonstrabilia. Ergo necesse est aliquoꝝ sciam es
se ꝑ demõstrationẽ,& aliquoꝝ esse sciam sine demõ
stratione. ℂEx quo sequiẗ cõclo responsiua ad quęsi Correlariũ
tũ, videlicet ꝙ alicuius rei est scĩa. Nã principiorũ est
scĩa sine demr̃atione. Cõclonũ vero est scĩa ꝑ demr̃a
tionẽ acquisita, vt dcm̃ est ergo alicuius rei est sciẽtia.
Aliter sequereẗ ꝙ sylls demr̃atiuus esset frustra, cum
finis eius sit facere scire, vt in prohemio huius decla
ratũ est. ℣Sequereẗ ẽt ꝙ genus studij esset inane,& ꝙ
desideriũ humanũ esset frustra, cũ oẽs hoĩes naã scire
desiderẽt, vt patet in principio Meta. ℂCõsiderãdũ Notandũ
vlterius est.2. ſm. D.S. in lra sicut ẽt supra dcm̃ est, ꝙ secundũ.
scĩa accipitur duplr. ℣Vno mõ ꝓprie.s. pro habitu
conclusionis:

A conclusionis:prout distinguitur contra intellectum,
vt patet.6.Ethico.Et isto modo quælibet scientia ha
betur per demonstrationem.¶Alio modo accipitur
scientia cõmuniter,non tamen cõmunissime:sed cõ
muniter, videlicet pro omni certitudinali cognitio
ne.Et isto modo necesse est ꝙ aliquorum sit scientia
absq; demõstratione,vt de principijs dictum est:quę
considerata vt principia sunt, demonstrari non pos
Notādū.3. sunt.Aliter principiorum essent principia.¶Conside
randum vlterius est.3.ſm Phm in textu, ꝙ non solũ
immediatorum principiorum est scientia, immo eo
rum cognitio est principium quoddam totius scien
tiæ.Nam ex cognitione principiorum deriuatur co
gnitio conclusionum:quarum propriæ est scientia.
Ipsa vero principia immediata non per aliud extrin
secum medium cognoscuntur:sed per cognitionem
propriorum terminorum.Cum ergo illud,quod est per
se,sit causa & principium illius,quod est per aliud:ra
tionabiliter dicitur ꝙ principia sunt causa cognitio
nis conclusionis,vt infra declarabitur. Hæc omnia.
B D.S.in lec.¶Ad primum igitur dicendum ꝙ in prin
cipijs demonstrationis est status: quæ quidem sciunt
.i.certitudinaliter cognoscuntur, cognitis terminis:
& non per demonstrationem. Non enim necesse est
oium eē sciam per demõstrationem, vt declaratũ est.
¶Ad secundum patet solutio in secundo notabili.
¶Vbi supra in Phylosopho, &.D.S.potissime ibi,
{Hæc igitur sic dicimus &c.} Articulus. II.

ADSECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ
Primum. cognitio principiorum non sit causa siue principium
cognitionis cõclusionum. ¶Nam aut esset causa in
trinseca,puta materia & forma,aut esset causa extrin
seca:videlicet efficiens vel finis. Non primum: quia
non est pars ipsius conclusionis,cum medium nõ in
trat conclusionem.Neq;.2.quia sequeretur ꝙ in ma
thematicis esset efficiens & finis:cum in eis sint prin
cipia demõstrationis certissima, quod est cõtra Phm
Secũdum. 3.Metaphy.ergo nullo modo principia siue pmissæ
sunt causa cognitionis conclusionum. Præterea,illa
qualitas per quam aliquid agit producendo sibi simi
le,est qualitas actiua.Si ergo cognitio principiorum es
set causa cognitionis cõclusionum, sequeretur ꝙ co
C gnitio,siue scientia eorum esset qualitas actiua:quod
Tertium. est falsum;ergo &c.¶Præterea,lumen intelligibile,
& species intelligibilis,& doctor exterior,sunt causę
cognitionis conclusionũ in discipulo:ergo non prin
cipia siue pmissæ.¶Sed contra est Phs vbi supra po
tissime circa finem lectionis dicens, {Hæc igitur sic
dicimus non solum scientiam esse,sed principiũ sciẽ
tię quoddam esse dicimus:inquantum terminos cogno
Cõclusio. scimus &c.} Rñdeo dicendũ ꝙ cognitio principio
rum siue pmissarum,est causa cognitionis ipsarum con
clusionum. Quod patet ſm.D.S.in lec.& ſm Phm
Ratio. elicitiue:tali ratione.¶Nam semper illud quod est p
se,est causa illius,quod est per aliud: vt patet.2.Phy.
&.2.Metaphy.Sed principia cognoscũtur per se, &
nõ per aliquod medium extrinsecum, vt dictum est:
sed cognitis terminis,immediate sunt p se nota. Cõ
clusio vero cognoscitur per aliud, videlicet per prin
cipia:ergo cognitio principiorum est causa cognitio
Discip. nis conclusionum. ¶Sed instabat discipulus. Nam
illud,cuius cognitio dependet ex pexistenti cognitio
ne,non cognoscitur per se:sed per aliud. Sed cogni
tio principiorum dependet ex pexistẽti cognitione:
videlicet ex cognitione intellectiua terminorum, vt
supra concessum est:ergo principia non cognoscunt
Respõsio. per se,quod est contra pdicta.¶Dicendum ad mino

rem ꝙ licet cognitio principiorum dependeat ex prę D
existenti cognitione incomplexa, videlicet ipsorum
terminorum,non tamen fit ex præexistenti cognitio
ne cõplexa:quæ videlicet acquiritur per discursum.
¶Considerandum est autem hic primo pro amplio Notādũ.1.
ri declaratione pdictæ conclusionis,ſm.D.S.in pri
ma parte.q.antepenultima.ar.1.ꝙ effectuum, q sunt
ab exteriori principio,quidam sunt ab exteriori prin
cipio tantum:sicut forma domus causatur in materia
solum ab arte artificis. Alij vero sunt qui quandoq;
sunt ab exteriori principio, & quãdoq; ab interiori:
sicut sanitas quãdoq; causatur in infirmo ab exterio
ri principio.s.ab arte medicinę:quandoq; vero ab in
teriori principio videlicet cum aliquis sanatur p vir
tutem naturę.Scientia autem est de numero illorum
effectuum,qui fiunt quandoq; ab exteriori,& quan
doq; ab interiori principio.Causatur autem scientia
conclusionis in discipulo quandoq; per inuentionẽ
ab interiori principio videlicet a lumine naturali in
tellectus agentis. Quandoq; vero causatur in eo per
acquisitionem ab exteriori principio videlicet a ma
gistro docente,& proponente discipulo ordinẽ prin E
cipiorum ad conclusionem.¶Considerandum vlte Notan.2.
rius est.2.ſm eundem ibidem,ꝙ quando aliquis effe
ctus fit,tam a principio exteriori,quã a principio in
teriori,tunc principium exterius non operatur sicut
principale agens:sed sicut principiũ coadiuuans prin
cipale agens,quod est principium interius, videlicet
confortando ipsum & ministrando ei instrumẽta &
auxilia:quibus vtatur ad effectum producendum, si
cut ars medicinæ confortat naturam. Vnde ars me
dicinæ non operatur tanq̃ principale agẽs:sed tanq̃
principium coadiuuans ipsam naturam confortãdo.
Cum igitur scientia sit a magistro tanq̃ ab exteriori
principio & a lumine naturali intellectus agẽtis tanq̃
a principio interiori,relinquitur ꝙ magister docens
erit principium coadiuuans:& non principale agẽs.
Ipsum vero lumen intellectus agentis erit agens prin
cipale:principia vero siue pmissæ erunt causæ instru
mentales cognitionis ipsius conclusionis in discipu
lo.Species vero intelligibilis erit principiũ quo for
matur conceptio cõclusionis:cuius signa sibi propo
nuntur exterius.Ex quo patet solutio ad tertium ar F
gumentum.¶Ad primum igitur dicendũ ꝙ duplex Efficiens
est efficiens.s.reale quod quidem agit per naturalem duplex.
transmutationem:siue per motum phylosophicum,
& efficiens rationis.Licet ergo in Mathematicis nõ
sit efficiens primo modo dictum, bene tamen est ibi
efficiens secundo modo.Præmissę autem demõstra
tionis non sunt huiusmodi principia realiã,sed ratio
nis:vnde ratio non sequitur. ¶Vel dicendum ſm.
D.S.in.3.Metaphy.ꝙ licet in Mathematicis quantum
ad formalem rationem considerandi non sit efficiẽs
& finis,cum talis cõsideratio abstrahat ab omni mo
tu,tñ realiter in eis est efficiens,cum in eis repeiatur
bonum.¶Vel dicendum ꝙ licet abstrahant ab om
ni motu physico siue naturali,non tamen abstrahũt
ab omni motu Metaphysico qualis est motus a prin
cipijs ad conclusionem. ¶Ad secundum dicendum
ſm.D.S.in prima parte,vbi supra ad secundum, du
plex est qualitas:per quam agens agit. ¶Nam quędã Qualitas,
est per quam agens agit per modum agentis natura qua agens
lis:& talis dicitur qualitas actiua. ¶Alia est qualitas agit duplx.
per quam agens dirigitur in operando: & talis non
semper est qualitas actiua,vt accidit in proposito de
scientia.Magister.n.docens non causat scientiam in
discipulo per scientiam principiorum per modum

G agentis naturalis, vt Commentator obijcit: licet est principium quo aliquis dirigitur in operando. Vnde non oportet ꝙ sciẽna sit qualitas actiua: sed est pncipium, quo aliquis dirigitur in docendo: sicut agens naturale est principium, quo aliqs dirigit in opãdo. ¶Ad.3. patet solutio ex dictis in secundo notabili.

¶Quæstio.13. de errore dicentium omnium rerum posse esse scientiam: & in lectione.8.D.S.

DEINDE oportet considerare de alio errore Phorum, qui propter determinata dicebant: omniũ rerum esse sciẽtiam, etiam per demonstrationem: qa fm eos, demonstratio circularis erat possibilis. ¶Circa quod quæruntur duo. ¶Primo vtrum demonstratio circularis sit possibilis. ¶Secundo vtrũ syllogismus circularis sit possibilis.

¶Seqſ̃i Phylosopho & i. D.S. {Circulo quoq.}

¶Articulus primus.

Primum. AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ demonstratio circularis sit possibilis. ¶Nam syllogismus circularis ẽ possibilis: vt patet.2. Physicorum. Cum ergo demõstratio sit syllogismus, videtur ꝙ pa-

Secũdũ. ri ratione demõstratio circularis sit possibilis. ¶Præterea, effectus potest demonstrari per causam: & causa per effectum, vt infra probabitur: ergo demonstra-

Tertium. tio circularis est possibilis. ¶Prçterea, illud, quod est notum per aliud, potest probari per illud aliud: ergo

H pari ratione illud, quod est notum per se, potest probari per se. Sed constat aliquam propositionem esse per se notam: ergo talis propositio poterit p seipsam probari. Et per consequens non erit inconueniens idem demonstrari per idem. Et sic demonstratio cir-

Quartũ. cularis erit possibilis. ¶Præterea, idem potest esse cã & effectus: vt patet.2. Physicorũ, de deambulatione post cęnam respectu sanitatis: ergo idem potest eẽ notius, & ignotius: prius, & posterius respectu eiusdem.

Quintum. Et sic demonstratio circularis erit possibilis. ¶Præterea, illa demonstratio, qua vere vtitur Phs, est possibilis. Sed demonstratio circularis est huiusmodi: vt patet per Phm i hoc primo libro. lec.14. & per. D.S. ibidem, vbi sic ait, Videtur autem ꝙ Arist. vtatur demonstratione circulari: quã supra improbauit. Ostẽderat enim supra quod demõstratio ẽ necessariorum ex hoc ꝙ est eorum quę sunt per se. Nunc autem ecõuerso ostendit ꝙ demonstratio est eorum quæ sunt

I per se: qa est necessariorum. Hęc ille igitur &c̃. ¶Sed cõtra est Phs in textu dicens, Circulo quoq; ꝙ impos-

Responsio. sibile sit demonstrare manifestum est. ¶Respondeo dicendum ꝙ istud est.5. capitulum, & vltimum hui⁹ primi tractatus. In quo Phs remouẽdo errorem quorundam Phorum dicentium omnium esse scientiam p demonstrationem, videlicet circularem: ponit tantũ vnam conclusionem, quę est responsiua ad q̃sitam: videlicet ꝙ circulo demõstrare est impossibile. Quam

Cõclusio. conclusionem probat Phs tribus rationibus. ¶Qua-

Prima rõ. rum prima talis est. Nam si demonstratio circularis esset possibilis, sequeretur ꝙ idem esset prius & posterius: notius & ignotius respectu eiusdem: eodem modo, & simpliciter. Sed consequens est impossibile: ergo & illud ex quo sequitur. ¶Patet sequela. Nã principium demonstrationis est prius & notius ipsa conclusione: vt ex supradictis patet. In syllogismo autẽ circulari idem est principiũ, & conclusio: quia quod in primo discursu accipitur pro principio, in secũdo discursu accipitur pro conclusione, & est conclusio eius: ergo principium erit notius conclusione in primo discursu, & ignotius in secundo discursu: cũ conclusio primi discursus efficiatur principium in secundo discursu. ¶Secunda ratio est talis. Nam si demon- K Secũda rõ.

stratio circularis esset possibilis, sequęretur ꝙ idẽ demonstratiue probaretur per idem. Sed cõsequens est inconueniens: quia isto modo tam sciens q̃ ignorãs faciliter demõstraret, & syllogismus demonstratiuus non esset generatiuus scientiæ. Probatio consequẽtiæ. Nam quãdo.3. sequitur ad.2. fm ꝙ fm sequitur ad primum, necessario.3. sequitur ad primum: qa qcquid sequitur ad consequens bonæ consequentię, sequitur etiam ad eius antecedens: vt patet per Phm in lib. Priorum, vnde bene sequitur. Si hoc est homo, est rationabile: sed si est rationale, est risibile: ergo si est homo, ẽ risibile. Si igitur ad principium sequitur conclusio, & ad eandem conclusionem sequitur idẽ principium circulariter, tunc idem principium sequitur ad ipsum principium. Et sic idem demõstrabitur per idem, quod fuit probãdum: verbi gratia. Si ad.a. .i. ad hominem sequitur.b.i. rationale, & ad.b.i. ad

L rationale, sequitur.c.i. risibile, necesse ẽ ꝙ ad.a.i. ad hominem sequatur.c.i. risibile, & vt patet per regulã Prioristicam adductam. Similiter si ad.a.i. ad principium sequitur.b.i. conclusio, & ad.b.i. ad conclusionem sequitur.a.i. principium per demonstrationem circularem, & ponatur vltimum.a. in loco tertio, videlicet loco ipsius.c. necesse est ꝙ ad.a.i. ad pncipiũ sequatur.a.i. ipsum principinm, per eandem regulã: sicut ad.a. sequebatur.c. ¶Tertia ratio talis. Nam si Tertia rõ.

omnia possunt demonstratione circulari demõstrari, sequitur ꝙ in tali demonstratione posset concludi vtraq; præmissarum. Hoc autem vr̃ est falsum: quia hoc solum potest fieri dummodo termini sint cõuertibiles: vt patet in.2. Priorum, sicut in sequenti articulo declarabitur, Sed manifeste constat ꝙ non om- M

nes propositiones componuntur ex terminis cõuertibilibus: ergo vacuum est pp̃ter hoc dicere ꝙ omnia possunt demonstratiue sciri per demonstrationẽ circularem, ¶Considerandum autem est hic primo pro Notãdum, primum.

ampliori declaratione pręsentis cõclusionis. fm. D. S. in pręsenti lectione, ꝙ syllogismus circularis dicitur, quando ex conclusione, & altera præmissarum conuersa, cõcluditur reliqua præmissa: sicut si fiat talis syllogismus. Omne animal rationale est risibile: sed omnis homo ẽ animal rationale: ergo omnis hõ est risibilis. Assumatur igitur conclusio tanq̃ p̃missa siue principium, & adiungatur ei minor, & inferatur maior i hoc modo, Omnis homo est risibilis, omne animal rationale est homo: sequitur ergo, omne animal rationale est risibile: quæ erat maior prima syllo-

gismi. ¶Considerandum vlterius est secundo ꝙ de- Notan.2. Demon. circula. esse possibilem dupliciter.

monstrationem circularem esse possibilem, potest intelligi dupliciter. ¶Vno modo variando demõstrationis genus. i. mutando demonstrationem, quia est, in demonstrationem propter quid: & econuerso. Et isto mõ demonstratio circularis est possibilis. ¶Alio modo seruando idem genus demonstrationis: videlicet propter quid. Et isto modo demonstratio circularis est impossibilis: potissime in eodem genere cãę.

¶Considerandum vlterius est.3. ꝙ p̃dictus primus Notan.3.

modus demonstrandi, videlicet variando demõstrationis genus, non est proprię circularis: quia demonstratio dicitur metaphorice circularis ad similitudinem figuræ circularis ad quam requiritur ꝙ fiat processus vniformis: videlicet ab eodem puncto ad idẽ punctum. Quando vero variatur genus demonstrationis vel genus causæ non obseruatur vniformitas. Vnde talis demonstratio non dicitur circularis proprie loquendo, Simpliciter igitur & proprie loquẽdo,

A do,dicendum est ꝙ demõstratio circularis nullo mõ
est possibilis. ℭAd primum igitur dicendum negan-
do consequentiam:qa idem potest esse magis proba-
bile,& minus probabile apud diuersos. Syllogismus
igitur probabilis siue dialecticus procedit ex proba-
bilibus . Ideo syllogismus circularis est possibilis,
non autem demonstratio circularis:quia demonstra
tio vt dictum est,proprie loquendo,procedit ex prio
ribus & notioribus simpl'r respectu eiusdem:etiam
apud diuersos,vt patet in sequẽti articulo ad primũ:
vnde nõ est simile. Ad.2.patet solutio ex dictis in.2.
&.3.notabili. ℭAd.3.dicendum negando consequẽ
tiam:qa probatio importat discursum. Discursus au-
tem nõ est eiusdẽ ad seipsum:sed est de vno ad aliud.
Ideo illud quod est notum per aliud , potest probari
ꝑ illud aliud,nõ tñ illud,qđ est notũ ꝑ se,põt ꝑbari ꝑ
se. ℭAd.4.dicendum sicut ad.2. ℭAd.5.dicendum
ẛm.D.S.ibidem quo supra.s.lec:13.ostendit Aristo.
demonstrationem esse necessariorum, nõ solum pro
pter hoc,ꝙ est eorum,quę sunt per se:sed etiam ex dif
B finitione eius quod est scire. Et hic fuit verus demon
strationis modus. Quod autem ostendit demonstra-
tionem necessariam esse propter hoc ꝙ est eorũ, quæ
sunt per se,non est vera demonstratio : sed est ostẽsio
ad hominem,apud quem notum est ꝙ demonstratio
sit eorum,quæ sunt per se. Hæc ille.

ℭVbi supra in.D.S.& ꝑcipue ibi, {Ex his autem
apparet,&c̃.} ℭArticulus secundus.

Primum. AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ
syllogismus circularis non sit possibilis. ℭNam syl-
logismus differt ab inductione , vt patet per Phm in
prohemio huius,ex eo ꝙ syllogismus procedit ex no
tioribus simpl'r: inductio vero ex notioribus nobis.
Si igitur syllogismus circularis esset possibilis,seque-
retur ꝙ idẽ esset notius & ignotius,causa & effectus,
prius & posterius.simpliciter respectu eiusdem, sicut
probatum est de demonstratione circulari. Sed hoc
est inconueniens:vt cõcessum est. Ergo syllogismus,
Secundũ. circularis non est possibilis. ℭPręterea,quando idẽ
probatur per idem,causatur fallacia petitionis prin-
cipij,vt patet in primo Elenchorum. Sed in syll'o cir-
culari idem probatur ꝑ idem. Ergo talis syllogismus
Tertium. est sophisticus & non verus. Et idem qđ prius. ℭPrę-
C terea,si sic:aut talis syllogismus fieret in omni figura,
aut in aliqua tantum. Non est dicendum primum,vt
patet per Phm.2.Phy.& ꝑ.D.S.in ꝑsenti lec. Neq;
etiam est dicẽdum ẛm:quia nõ est maior ratio ꝙ pos-
sit fieri in vna figura magis,q̃ in alia, vel det talis dif-
ferẽtię rõ. Ergo talis syll's non est possibilis. ℭSed cõ-
tra est Phs.2.Phy.&.D.S.in præsenti lec.ibi,

Ex his igi͂r apparet ꝙ dialecticus syllogismus
potest esse circularis,procedit enim ex proba
bilibus,& ex his quę sunt magis nota nobis.
Contingit enim idem esse magis & minus
notum apud diuersos.

Conclusio Hæc ille. ℭRespondeo dicendum ꝙ syllogismus cir-
Probatio. cularis est possibilis,vt patet secundo Phy. ℣Quod
sic probatur ẛm.D.S. Nam ex conclusione cum alte
ra ꝑmissarum conuersa,potest cõcludi reliqua . Ergo
syllogismus circularis est possibilis. Patet consequẽ-
tia per locum à diffinitiõe ad diffinitum. Nam syllo-
gismus circularis , vt dictum est in ꝑcedenti articulo
ẛm.D.S.dicitur processus syllogismus, in quo ex cõ
clusione & conuertente vnius præmissarum infertur
altera ꝑmissa. ℣Antecedens probatur . Nam ex con-
clusione istius syllogismi omne animal rationale est
risibile,omnis homo est animal rationale , ergo om- D
nis homo est risibilis,cum conuertente minoris, põt
inferri maior in barbara:sic syllogizãdo, Omnis ho-
mo est risibilis , omne animal rationale est homo:er-
go omne animal rationale est risibile. Ista autem con
clusio erat maior processus primi,vt etiam in ꝑceden
ti articulo exemplificatũ est . ℣Ex quo patet ꝙ ipsius
syllogismi circularis est duplex processus,vnus a præ
missis ad conclusionem : secundus a conclusione ad
alterã ꝑmissaꝝ. ℭCõsiderãdũ ãt est hic primo ꝙ syl- Notan. 1.
logismus circularis habet fieri in terminis conuerti-
bilibus. Aliter præmissa vniuersalis affirmatiua non
posset circulariter concludi,quod est contra Phm.2. In quibus
Prioꝝ. Quod sic p3. Nam aut ambę ꝑmissæ sunt vni- potest esse
uersales,aut alia vniuersalis & alia particularis : quia syll's circu
ex puris particularibus nihil sequitur . Si secundum, laris.
sic conclusio erit particularis per vnam regulam prio
risticam:videlicet si vna præmissarum ẽ particularis,
cõclusio debet esse particularis . Cuius ratio est,quia
extremitates syllogismi vniuntur in conclusione vir
tute vnionis earum cum medio in pręmissis . Sed cũ
aliqua pręmissarum est particularis,& alia v'lis, extre
mitates vniuntur cum medio particulariter tantum:
quia q̃uis vna earum vniatur cum medio v'r,alia ta-
men vnitur particulariter solum cum ipso medio:er-
go tales extremitates solum particulariter in conclu- E
sione debent vniri. ℣Item in tali dispositione ꝑmissa
v'lis,et ꝑmissa ꝑticularis,se hñt sicut cã v'lis & cã ꝑticu
laris effectiua in naturalibꝰ. Sed ĩ naturalibus effectus
magis assimilatur causæ particularis q̃ v'li . Ergo si-
militer in prędictis conclusio magis debet assimilari
præmissæ particulari q̃ v'li. Ex cõclusione enim par-
ticulari cum conuertente premissæ particularis,non
potest concludi v'lis,vt patet per regulam eandem. Si
autem primum,tunc nulla præmissarum poterit cõ-
uerti in v'em,nisi constituatur ex terminis conuerti-
bilibus. Conuertetur ergo per accidens in particula-
rem. Quæ conuertens cum conclusione non poterit
inferre vniuersalem propter rationem iam dictam et
assignatam . Patet ergo ꝙ syllogismus circularis de- F
bet esse ex terminis conuertibilibus ad concludendũ
circulariter ꝑmissam vniuersalem affirmatiuã. ℣Cõ- Notan. 2.
siderandum vlterius est secundo ꝙ in modis conclu- In modis
dentibus conclusionem negatiuam,ꝑmissa affirmati concludẽti
ua non potest circulariter syllogizari;quia.n.conclu bus negati
sio est negatiua,nunq̃ poterit accipi pro pręmissa ad uam nõ ꝑt
concludendum affirmatiuam;quia si vna ꝑmissarum esse,syll's
est negatiua,conclusio erit negatiua,vt patet per vnã circularis.
regulam prioristicam . ℣Cuius ratio ẽ,quia vnio vel
separatio extremitatum in conclusione, sequitur ꝑꝑ
vnionem vel separationẽ eaꝝ in ꝑmissis. Sed qñ vna
ꝑmissaꝝ est affirmatiua , & alia negatiua, duæ extre-
mitates separantur abinuicem,per hoc,ꝙ vna coniũ-
gitur cũ medio in ꝑmissa affirmatiua,& alia separat a
medio in præmissa negatiua:ergo oportet ipsas extre
mitates separari abinuicem in conclusione:ergo quã
docunq; aliqua ꝑmissarum est negatiua, oportet con
clusionem esse negatiuam. ℣Ex puris etiam negati-
uis nihil sequitur:quia propter separationem aliquo
rum extremorum ab vno tertio, non sequitur separa
tio eorum inter se:sicut propter separationem homi-
nis & risibilis a lapide,non sequitur separatio homi-
nis & risibilis ab inuicem. Sed quando ꝑmissæ sunt
ambæ negatiuæ,denotatur ibi separatio duarum ex-
tremitatum ab vno tertio.s.a medio:ergo non sequi
tur separatio duarum extremitatum inter se. Ideo ex
puris negatiuis nunq̃ formaliter sequitur aliqua cõ-

G clusio: nec in aliqua figura pōt ex eis fieri bonus syllogismus. Ex conclusione igitur negatiua cum altera pmissarum negatiua non potest concludi pmissa affirmatiua. ¶ Ex quo patet ꝙ in .2. figura non potest aliq̄ pmissa affirmatiua syllogizari circulariter: quia omnes eiusmodi concludunt cōclusionem negatiuam.

Notādū. 3. In concludentibus particularē nō est syllo circu. ¶ Considerandum vlterius est tertio ꝙ in modis cōcludentibus conclusionem particularem, non potest circulariter concludi premissa vniuersalis: quia in syllogismo circulari vt dictum est, conclusio accipitur p vna premissarum. Præmissa autem particularis non potest inferre vniuersalem per regulam supradictam in primo notabili: quia si vna pmissarum erit particularis, necesse est conclusionem esse particularē. ¶ Ex quo patet ꝙ in .3. figura non potest circulariter concludi vniuersalis: quia omnes modi eius concludunt particulariter. ¶ Patet etiam ex pdictis, ꝙ vniuersalis affirmatiua non potest circulariter concludi, nisi in primo modo primæ figurę. Non enim potest concludi in celarent aut in modis .2. figuræ: quia est affirmatiua, neq; in darij, vel ferio, vel in aliquo modo .3. figuræ: quia est vniuersalis. ¶ Ad primum igitur dicēdum ꝙ syllogismus dicitur procedere ex notioribus simpliciter: quia procedit ex notioribus sm intellectum cum procedat ex vniuersalibus, non autem qa

H procedat ex notioribus simpliciter. i. ex notioribus sm naturam. Inductio vero procedit ex notioribus sensui: cum procedat ex singularibus. Vnde non est sm idem simpliciter sm. D.S. in secundo huius lec. 12. co. prima in principio vbi sic ait, Quia videmus esse quandam generationem in his, quæ circulo generantur, in his etiam contingit obseruari hoc, quod supra dictū est. s. ꝙ syllogizetur a posteriori, si hoc modo accipiantur termini demonstrationis ꝙ medium & extremi termini seinuicem consequantur: quia in his, quæ sic generantur est quędam conuersio circularis, cum. s. a primo generato deuenitur ad vltimū, & ab vltimo reditur ad primum non idem numero, sed idē spetie: vt patet in .2. de generatione. Ei ita nō sequitur ꝙ idē numero sit prius & posterius, effectus & causa. Et hoc ipsum competit progressui demonstrationis, eo ꝙ in præsenti dictum est, quandoq; cōclusiones conuertuntur, vt ex eis. s. syllogizentur aliquę premissarum: hoc enim est circulo demonstrare.

I Quod q̄uis nō competat si omnino sit vnum & idē quod prius fuit conclusio, & postea est principium respectu eiusdem numero, ne sit notius & minus notū, si tamen nō sit omnino idem, sicut accidit in his, quæ circulo generantur nullum inconueniens est. Hæc ille. Idem dicit lec. 14. in principio. ¶ Ad .2. dicendum ꝙ nihil prohibet eundem syllogismum esse dialecticum quo ad nos, & sophisticum simpliciter, sicut etiā sm. D.S. in pma parte. q. 58. ar. 7. ad. 3. ꝙ aliqd cognoscatur per duo media, quorum vnum est perfectius, & aliud imperfectius, nihil repugnans habet, sicut ad eandem conclusionem habere possumus & medium demōstratiuum, & dialecticum. Hæc ille. De quo ēt ad longum disputatum est in quæstionibus fallaciarum. ¶ Ad .3. dicendum ꝙ syllogismus circularis potest fieri in omni figura: sed diuersimode. In pma. n. figura potest concludi circulariter tam affirmatiua q̄ negatiua, tam vniuersalis q̄ particularis. Sed in .2. figura potest cōcludi circulariter negatiua tantum. In .3. vero figura pōt cōcludi circulariter tm̄ pticularis.

Lec. 9. ¶ Quæstio. 14. De dici de omni, & dici de nullo, & est lec. 9. D.S.

CONSEQVENTER considerādum est de his, quibus demōstrator dirigitur, & vtitur in sua demōstratione. K ¶ Circa quod quatuor occurrunt considerāda. ¶ Primo considerandum est de dici de omni, & de dici de nullo. ¶ Secundo de modis perseitatis. ¶ Tertio considerandū est de ipso vniuersali. ¶ Quarto considerandum est de erroribus, qui contingere possunt in assignatione ipsius vniuersalis. Circa primum quæruntur duo. ¶ Primo vtrū diffinitio ipsius de omni sit in textu a Pħo bene assignata? ¶ Secundo vtrum ad ipsum de omni requiratur tam vniuersalitas suppositorum, q̄ vniuersalitas temporum?

¶ Sequitur in Pħo & in. D.S. {Quoniam autem impossibile.} ¶ Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ diffinitio ipsius de omni, nō sit sufficiens, in qua dicitur, De omni est qd qdem est, nō in quibusdam quidem sic, & in quibusdam quidem non, neq; aliqñ quidem sic, & aliquando quidem non, sed de omni, & p se, & semper. ¶ Nam ista propositio est de omni, omnis homo currit, cum nihil sit sub sumere sub subiecto, de quo non denotetur verificari prędicatum. Et tamen prædicatum non conuenit semper subiecto, non enim omnes homines semper currunt: ergo ista diffinitio non est sufficiens. Primum. L ¶ Præterea, Ista diffinitio conuenit alijs a diffinito: ergo non est sufficiens. Secūdum. ¶ Probatio antecedentis, nam conuenit his, quę dicuntur per se: quia illud, quod dicitur per se, conuenit subō pro omni supposito eius & semper. Sed de omni & per se differunt, vt dicitur hic in textu Pħi: ergo &c̄. Sed contra est Phylosophus in textu dicēs, De omni quidem igitur hoc dico, quod vtiq; est, non in quibusdam qdem sic, in quibusdā autem non: neq; aliquando quidem sic, &c̄.

Responsio. ¶ Responsio dicendum, ꝙ iste est .2. tractatus pmi libri Posteriorū, in quo Phylosophus summarie determinat de his, quibus demonstrator dirigitur, & qbus vtit in sua demonstratione. Qui quidem tractatus cōtinet in se quatuor capitula. ¶ In pmo capitulo determinat Pħs de dici de omni posterioristico. ¶ In .2. vero capitulo, quod incipit ibi, {per se autem &c̄,} determinat de modis perseitatis. ¶ In .3. autem capitulo quod incipit ibi, {vniuersale dico &c̄,} determinat de vl̄i posterioristico, siue de sm ꝙ ipsum, vel pmo. M ¶ Sed in .4. capitulo quod incipit ibi, {Oportet autem non latere &c̄.} determinat de quibusdā erroribus, q contingere possunt in assignatione ipsi⁹ vl̄is posterioristici. ¶ Primum ergo capitulum continet solum vnam conclusionem, quæ est responsiua ad quæsitum. Cōclusio. ¶ Videlicet ꝙ prædicta diffinitio ipsi⁹ dici de omni, est bene assignata. Probatio. ¶ Quam conclusionem probat Pħs a signo. Nam non fertur instantia ꝫ diffinitionem, vel ꝫ probationem aliquam, nisi quia deficit aliquid, quod per diffinitionem importatur, & significatur. Sed dum quæritur vtrum aliquid prędicetur de omni, dupliciter fertur instantia, videlicet vel quia in quodam eorum, quę continentur sub subiecto, non inest pdicatum, aut quia aliquando non inest: ergo signum est quod de omni vtrunq; pdictorum requiritur, quæ per diffinitionem eius importantur: ergo prædicta diffinitio est bene assignata. ¶ Vel sic, nam nos non inferimus instantiam cōtra propositionem vniuersalem, nisi, vel quia pdicatum non inest alicui supposito subiecti, vel quia pdicatū non semper inest subiecto. Et ideo est signum ꝙ de omni posterioristicum vtrūq; importat. Notādū. 1. ¶ Considerandum autem est hic primo sm Pħm in textu, ꝙ qa illud,

A illud, quod scit, impossibile est aliter se hre, vt patuit p diffinitionem ipsius scire, ideo illud, quod scit p demonstrationem, debet esse necessarium: sed necessarium sciri non potest demonstratiue, nisi ex necessarijs, vt infra pbabit; ergo op3 demonstrationem ex necessarijs pcedere. Et ideo nunc determinandum est, ex quibus & qualibus necessarijs pcedunt demõstrationes, pmo determinando quid intelligendum est p dici de omni, & quid p se, et qd p secũdum q ipsum, vel primo.

Notan. 2. De omni, per se, & secundum q ipsum, qualiter se.

℄ Considerandum vlterius est hic secũdo fm D.S. in lec. q tria pdicta sunt idem fm rem: sed differunt fm rationem, sicut supius & inferius, habẽt enim se adinuicem ex additione. Nam omne quod pdicatur pmo, siue fm q ipsum, prædicatur p se & de omni: sed non econuerso. Et omne quod pdicatur p se, pdicat de omni: sed non econuerso. Sic ergo se habent in ordine adinuicem, sicut homo, & animal, & corpus animatum. Ista. n. est de omni, sed non p se, videlicet, Omnis homo est in loco. Et ista est p se, sed nõ fm q ipsum, videlicet, Omnis homo est suba. Ex quo patet ordo & numerus trium pdictoꝝ.

Notan. 3.

℄ Considerandum vlterius est hic. 3. fm eundem ibidem, q aliquid dicit pdicari de omni, p comparationem ad ea, q̄ sunt sub subiecto.

De omni. B Per se.

¶ Tũc. n. aliquid pdicatur de omni, quãdo nihil ẽ sub sumere sub subiecto, de quo non dicatur pdicatum, vt patet pmo Prioꝝ. ¶ Sed p se dicitur aliqd pdicari p comparationem ad ipsum subiectum: quia subiectum ponitur in eius diffinitione, vel econtra, vt infra patebit.

Secundum q ipsum.

¶ Aliquid vero dicit primum, siue fm q ipsum pdicari de altero, p comparationem ad ea, quæ sunt pora subiecto, & sunt continentia ipsum subiectum. Nam risibile dicit de Sorte non pmo: quia pus pdicatur de homine.

Notãdũ. 4.

℄ Considerandum vlterius est hic. 4. fm eundem ibidem, q de omni, vt hic sumitur, addit supra de omni, prout sumitur in pmo libro Prioꝝ. Nam in pmo lib. Prioꝝ accipitur de omni cõiter, videlicet vt vtitur eo dialecticus & demonstrator. Et ideo ibi non ponitur in eius diffinitione, nisi q pdicatum insit cuilibet eorum, quæ continentur sub subiecto.

Differentia inter de omni prioristicũ et poste.

¶ Quod contingit dupliciter. ¶ Vel vt nunc. i. in aliquo tempore, & sic eo vtitur quandoq; dialecticus. ¶ Vel simpliciter .i. q̃tum ad omne tempus. Et sic solum eo vtitur demonstrator. Ideo in diffinitione ipsius de omni, Phs duo ponit. Quorum vnum est, q nihil sit sub sumere sub subiecto, de quo non verificetur prædicatum, quod significat per hoc, quod dicit, Non in quodam sic, & in quodam non. Aliud est, q non sit accipere aliquod tempus, in quo prædicatum non conueniat subiecto, pro quolibet eius supposito. Quod q dem designatur per hoc, quod dicitur, Nec aliquando sic, & aliquando non.

C

℄ Ad primum igitur dicendum, q illa propositio est bene de omni prioristico, non autem posterioristico, de quo est hic solum ad p positum. Quid autem sit dici de omni prioristico, in sequenti articulo plenius declarabitur.

℄ Ad. 2. dicẽdum, q de omni, & per se differunt fm rationem, sicut dictum est in secundo notabili: quia per se est inferius, & se habet ex additiõe ad de omni, vñ cõtinet sub de omni, sicut cõtentũ sub diffinito. Vnde nõ sequitur q dicta diffinitio conueniat alijs a diffinito. Sed magis sequitur, q si non conueniret his, quę sunt per se, q non conueniret omni contento sub diffinito.

℄ Vbi supra i. D. S. impertinẽter. ℄ Articulus sedus.

ADSECVNDVM sic proceditur. Videtur q ad de omni nõ requiratur vl̃tas suppositoꝝ & tempoꝝ.

Primum. ℄ Nam hęc propositio est de omni, Homo est risibilis cum prædicatum conueniat omni supposito subiecti, & semper. ¦ Et tamen non est vniuersalis; sed indefinita. Et sic in ea nõ est vniuersalitas suppositoꝝ, ergo &c.

D

Secundũ.

℄ Præterea, hæc ppositio est de omni, Omnis homo est bonus, cum sit propositio vniuersalis & affirmatiua, vt patet primo Priorum. Et tamen ibi nõ est vniuersalitas temporum: quia prædicatum nõ cõuenit necessario subiecto pro qualibet differentia tẽporis: ergo &c.

Tertium.

℄ Præterea, ista propositio est per se, homo e animal: cum pdicatum sit de diffinitione subiecti, vt infra patebit: ergo est de omni, quia vt cõcessum est, omnis propositio p se, est de omni. Et tamen non est ibi vniuersalitas suppositoꝝ, cum ista propositio non sit vniuersalis: ergo ad de omni non requiritur vniuersalitas suppositoꝝ.

Quartũ.

℄ Pręterea, hęc propositio est de omni, Omnis homo currit, & tamẽ est aliquid sumere sub subiecto, de quo non dicitur prædicatum: quia ibi currit, nõ verificatur de Adam, vel de Antichristo: ergo &c.

Quintum.

℄ Præterea, in ista propositione, Omnis equus currit, est dici de omni. Et tamẽ est aliquid sumere sub subiecto, de quo non dicitur prędicatũ: q potest sumi sub equo pes vel caput, de quo non dicitur cursus: ergo &c.

℄ Sed cõtra est Phs hic in textu: qui per diffinitionem de omni, quam ponit, innuit vniuersalitatẽ suppositoꝝ cũ dicit, ‹ Non in quodam qdem sit, & in quodam non. › Et vniuersalitatem temporum cum dicit, ‹ & non aliquando quidem sit, aliquando non &c. ›

E

Cõclusio.

℄ Respondeo dicẽdum, q ad dici de omni posterioristicum, requiritur tam vniuersalitas suppositoꝝ, q̃ vniuersalitas temporum.

Ratio.

¶ Cuius ratio est, quia ad ipsum, vt per eius diffinitionẽ patet, requiritur q pdicatum conueniat subiecto pro omni supposito eius: ergo ad ipsum requiritur vniuersalitas suppositoꝝ. Et similiter ad ipsum requiritur q pdicatum conueniat subiecto semper, & pro qualibet differentia temporis: ergo ad ipsum requiritur vniuersalitas tempoꝝ.

Vniuersalitas suppositorum : & temporum

¶ Vniuersalitas ãt suppositoꝝ dicitur esse, quando pdicatum conuenit subiecto pro quolibet eius supposito. ¶ Sed vniuersalitas tempoꝝ dicitur esse, quando pdicatum cõuenit subiecto & eius suppositis semper: & p qualibet differentia temporis.

Notan. primum. Vniuersalitas triplex.

℄ Considerandum autem est hic primo pro ampliori declaratione pdictoꝝ, q triplex est vniuersalitas. ¶ Nã quædam est vniuersalitas fm modum enunciandi tantum. s. quando prædicatum ostenditur conuenire omni supposito subiecti per signum vniuersale, & tamen realiter sic ei nõ cõuenit vt hic, Omnis homo ẽ bonus: omnis homo est albus, & sic de similibus. ¶ Alia ẽ vniuersalitas suppositoꝝ fm rem significatam tantum. s. quando prædicatum realiter conuenit omni supposito subiecti. Et tamen ibi non ostenditur conuenire fm modum enunciandi pro omni supposito per signum vniuersale, vt hic, Homo est rationalis: homo est risibilis, & sic de similibus. ¶ Tertia vl̃tas est vl̃tas suppositoꝝ, fm modũ enunciandi, & fm rem significatam simul. s. quando prædicatum per signum vniuersale denotatur inesse cuilibet supposito subiecti: & realiter, sicut denotat sibi cõuenire, ita ei cõuenit, vt omnis hõ est risibilis.

F

Notan. 2. duplex dici de omni.

℄ Considerandum vlterius est secundo q duplex est dici de omni, videlicet prioristicũ, & posterioristicũ. ¶ Dici de omni prioristicum est, quãdo nihil est sub sumere sub subiecto, de quo non dicatur prædicatũ. Et ad ipsum sufficit & requiritur necessario vniuersalitas suppositoꝝ secundũ modum enunciandi tantũ, & non secundum rem significatã: neq; vniuersalitas temporum. ¶ Sed dici de omni posterioristicum est

G illud, quod hic diffinitum est. Et ad ipsum sufficit, & requiritur necessario v̄litas suppositoꝝ ſm rem significatam. & v̄litas temporꝝ. ¶ Ex quo patet ꝙ hic est dici de omni prioristicum, & non posterioristicū, Omnis homo est bonus; sed hic est dici de omni posterioristicum, & non prioristicum, Homo est risibilis: hic

Notādū. 3. autem est dici de omni vtroq̄ modo, Omnis homo ē risibilis. ¶ Considerandum vlterius est. 3. ꝙ dici de omni est conditio p̄dicati in ordine ad subiectum, dici seu p̄dicari est conditio p̄dicati, & non subiecti. Et licet esse in toto, siue ipsa distributio, sit conditio sub

Differentia iter dici de omni, & eē in toto. iecti, quod distribuitur, tamen dici de omni, seu p̄dicari de subiecto distributo, est conditio p̄dicati. ¶ Et per hoc differūt dici de omni, & esse in toto: eo ꝙ dici de omni importat habitudinem p̄dicati ad subiectum, & ad supposita subiecti, & est conditio prædicati, sed esse in toto, est cōditio subiecti in ordine ad p̄dicatū: quia subiectum est in p̄dicato, sicut pars sub

Discip. iectiua est in suo toto v̄li. ¶ Sed instabat discipulus, Nam hic Phs non determinat de dici de nullo: ergo pari ratione nō debeat determinare de dici de omni.

Responsio. ¶ Dicendum ꝙ oppositorum eadem est disciplina. Ideo per oppositum ad dici de omni, poterit faciliter haberi cognitio ipsius dici de nullo, de quo tamē determinauit in libro Prioꝝ. Si enim in aliqua propo

H sitione deficit aut v̄litas suppositoꝝ, aut v̄litas temporum: ibi erit dici de nullo posterioristicum, & loquēdo largo modo de dici nullo. Si autem deficit v̄litas suppositorum & temporum ſm rem, & ſm modum significandi simul: ibi erit dici de nullo prioristicum.

Dici de nullo posterioristicum. ¶ Et diffinitur sic, dici de nullo posterioristicum est, quādo prædicatum remouetur a subiecto, nō a quodam quidem sic, & a quodam non, aut aliquando quidem sic, & aliquando non: sed ab omni & semper.

De nullo prioristicū ¶ Et dici de nullo prioristicum diffinitur sic, Dici de nullo est, quando nihil est subsumere sub subiecto, a quo nō remoueatur p̄dicatum: vt hic, Nullus homo currit. ¶ Cuius ratio est, quia tunc in aliqua propositione est dici de nullo, quando p̄dicatum negatur de subiecto distributo per signum v̄le pro omnibus suis suppositis, & quando nulli supposito inest. Sed quando prædicatum negatum taliter dicitur de subiecto, nihil est sumere sub subiecto, a quo non remoueatur

Responsio alia. p̄dicatum. Igitur diffinitio eius est bona. ¶ Vel dicendum ad instantiam discipuli, ꝙ Phs principaliter de

I terminat in isto libro, de demonstratione ostensiua affirmatiua: q̄ semper vtitur propositionibus de omni. Ideo nullam expressam mētionem hic facit de dici de nullo. Quia vero sylls simplr dictꝰ, de quo Phs principalr tractat in lib. Priorum, indifferenter procedit tam ex veris q̄ ex falsis, tam ex affirmatiuis q̄ ex negatiuis, ideo ibi exp̄ssam mentionem fecit de di

Notan. 4. ci de omni, & de dici de nullo simul. ¶ Considerandum vlterius est. 4. ꝙ dici de omni, & dici de nullo, sunt hoc modo principia regulatiua sylloꝝ, quia per

Maxima sub dici de omni. dici de omni, intelligitur ista maxima, ¶ Quicquid dicitur de subiecto distributo, dicitur etiā de quolibet supposito eius sumpto sub ipso, per quam possunt p̄bari oēs sylli affirmatiui, vt facto isto syllo, Omne aīal currit, omnis hō est animal: ergo omnis hō currit, Ibi currit in maiori dicitur de animali distributo: ergo affirmatur de quolibet supposito animalis. Sed homo in minori subsumitur sub animali: ergo currit

Maxima sub dici de nullo. de homine predicatur. ¶ Et similiter per dici de nullo, intelligatur ista maxima, Quicqd negatur de subiecto distributo, negatur etiam de quolibet supposito eius. Et per istam maximam probātur omnes syllogismi negatiui, sicut affirmatiui per aliam. Vnde K

omnes syllogismi perfecti, qui sunt directe concludētes in prima figura per se primo regulātur per dici de omni & per dici de nullo. Sed alij syllogismi imperfecti regulantur per hæc indirecte, & ex consequenti: inq̄tū reducūtur ad syllogismos perfectos. ¶ Sed Discip.

instabat discipulus, nam nulla regula ingreditur suū regulatum: nec est de compositione eius. Sed dici de omni, & dici de nullo ingrediuntur compositionem sylli: quia in omni propositione affirmatiua & v̄li, ē dici de omni, & in v̄li negatiua, ē dici de nullo: ergo ipsa non sunt principia regulatiua syllorum. ¶ Dicē Responsio

dum ꝙ licet dici de omni, & dici de nullo, p accidens & v̄r ingrediātur compositionem sylli, tanq̄ dispositiones materiæ eius, inquantum aliqua p̄missarum est v̄lis, non tamen ingrediuntur per se, tanq̄ partes materiales actualiter componentes syllm. Et non est inconueniens ꝙ regula alicuius virtualiter, vel p accidens ingrediatur compositionem ipsius regulatim, vt etiam inferius declarabitur. ¶ Ad primum igitur di

cendum ꝙ licet ista ꝓpositio, Homo est risibilis, nō L

sit v̄lis ſm modum enunciandi, est tamen v̄lis ſm rē significatam: quia licet ibi prædicatum non dicatur de subiecto & de quolibet supposito eius v̄r ſm modum enunciandi & in actu per signum v̄le, dicitur tamen de eo v̄r secundum rem, & in aptitudine. Ideo ibi non est dici de omni prioristicum: sed posterioristicum. ¶ Ad. 2. patet solutio ex dictis in secundo notabili. ¶ Ad. 3. dicendum sicut ad primum. ¶ Ad. 4. dicendum ꝙ in ista propositione, Omnis homo currit, homo solum ibi distribuitur pro omnibus præsentibus, ad quos restringitur, ratione illius verbi præsentis temporis currit. Et de illis non est aliquid accipere sub subiecto, de quo non dicatur p̄dicatum. Vnde Adam, & Antichristus non continentur sub homine ibi pro præsentibus distributo, vt patet. ¶ Ad quintum dicendum ꝙ licet pes, vel caput equi, possit subsumi sub equo, tanq̄ pars integralis eius, non tamen tanq̄ pars subiectiua eius, & tanq̄ suppositum eius. De qua sub sumptione est solum hic ad propositum in dici de omni. Similiter ad dici de nullo præsupponitur ꝙ possit aliqd subsumi sub subiecto, & ꝙ a quo M

libet supposito eius remoueatur p̄dicatū. Vnde sub Sorte simpliciter nihil est subsumere, eo ꝙ nō habet suppositum. Ideo si sic arguatur in ista propositione, Sortes non currit, nihil est subsumere sub subiecto, a quo non remoueatur prædicatum. Et tamen ibi non est dici de nullo, cum sit propositio singularis: ergo diffinitio conuenit alijs a diffinito. ¶ Dicendum ꝙ in ista propositione, Sortes non currit, non est dici de nullo, eo ꝙ Sortes non habet supposita.

¶ Qō. 15. de modis perseitatis; & est lectio. 10. S. D.

DEINDE considerandum restat de his, quæ prædicātur per se, & de modis perseitatis. ¶ Circa quod Lec. 10.

quæruntur duo. ¶ Primo, vtrū quatuor modi perseitatis sint in textu conuenienter a Phō assignati. ¶ Secundo, vtrum secundus & quartus modus perseitatis repiant̄ i cōclusione: & i minori p̄missa demrationis.

¶ Sequit̄ in Phylosopho, & in. D. 8. {Per se autē.}

¶ Articulus primus.

ADPRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ modi perseitatis quatuor, non sint conuenienter in textu a Phylosopho assignati. ¶ Nam tripliciter solum Primum.

dicitur aliquid p̄dicari per accidens: vt patet in sea, & in. 5. Metaphy. videlicet quando subiectum p̄dicat̄ de accidente, & accidens de subiecto, & accidens de accidente, ergo tripliciter tantum aliquid dicitur per se. Et

A se. Et per consequens male ponuntur quatuor modi perseitatis. ¶Patet consequentia: quia tot modis dicitue vnum oppositorum, quot modis dicitur & reliquum, vt patet primo Topicorum. ¶Præterea, quando accidens pdicatur de subiecto, est pdicatio per accidens, vt in argumento pcedēti assumptum est. Sed hic, homo est risibilis, pdicatur accidens de suo subiecto: ergo est ibi pdicatio per accidens. Et tamen subiectum ibi est de diffinitione pdicati: quia subiectum ē de diffinitione proprie passionis, vt hic & in.7. Metaphy. a Pho dicitur: ergo secundus modus perseitatis est inconuenienter assignatus. ¶Præterea, ista propositio est per se de.2. modo perseitatis, Sortes est risibilis. Et tn̄ subiectum ibi non est de diffinitione prædicati. Minus. n. cōmune, non est de diffinitione magis cōmunis: ergo contra.2. modum. ¶Præterea, ista est per se, de.2. modo perseitatis, Homo est animal, cum non sit per se primo modo: quia pdicatum pmo non conuertitur subiecto, cum sibi conuertibiliter non conueniat. Et tamen subiectum non est de diffinitione pdicati, sed potius ecōtra: ergo idem quod prius.

Secūdum.

Tertium.

Quartū.

B

Quintum. ¶Præterea, illud, quod accidit alicui, non conuenit sibi per se. Sed calefacere accidit igni, cum non sit de essentia eius: ergo ista propositio non est per se, Ignis calefacit per calorem. Et per consequens quartus modus perseitatis est insufficiēs. ¶Præterea, illud quod est per aliud, non est per se. Prima autem suba, vt Sortes, ē per aliud, videlicet per causas tam intrinsecas q̄ extrinsecas: ergo prima suba non est per se, quod est contra.3. modum perseitatis. ¶Præterea, a prima substantia nulla est prædicatio, vt patet per Porphyriū: ergo pma suba non potest dici per se, quia dici idem est q prædicari, vt patet in pdicamentis. Et sic idem, quod prius. ¶Præterea, ista est per se, homo est homo: cum non sit per accidens. Et tamen non est in aliquo quatuor modorum perseitatis, vt patet discurrendo per omnes: ergo tales modi non sunt sufficienter assignati. ¶Præterea Phs in.5. Metaphy. caplo'per se, sufficienter determinat de modis perseitatis: ergo superflue de eis determinat. ¶Sed ɔ̄ est Phs in textu: ibi,

Sextum.

Septimum

Octauum.

Nonum.

Per se autem sunt quæcunq; in eo quod quid est: vt triāgulo inest linea, & lineę pūctū, &c.

Responsio. ¶Respondeo dicendum q istud est.2. caplm huius

C secundi tractatus. In quo Phs determinando de modis perseitatis, ponit duas conclusiones. ¶Quarum prima est, q tantum sunt quatuor modi perseitatis. Ex qua infertur conclusio responsiua ad quęsitum.

Cōclusio. Secunda conclusio est, q in conclusione demonstra-

Probatio. tionis est secūdus, & quartus modus perseitatis, de q̄ in sequenti articulo videbitur. ¶Prima ergo conclusio talis est. Tantum sunt quatuor modi perseitatis. ¶Quę probatur a Pho tali ratione, fm. D. S. Nam si la propositio per, aut dicit solitudinem, aut dicit habitudinem alicuius causæ. Si primū, sic est.3. modus. Si.2. hoc est dupl'r: quia vel dicit habitudinem causæ extrinsecæ, vel causæ intrinsecę. Si primum, sic est qrtus modus. Si.2. hoc est dupl'r: quia vel dicit habitudinem causę formalis. Et sic est primus modus. Vel dicit habitudinem causæ materialis in qua. Et sic est.2. modus. ¶Ex quo patet conclusio responsiua ad quęsitum, videlicet q modi perseitatis quatuor cōuenienter assignātur hic a Pho: cum nō sint plures neq; pauciores. ¶Considerandum autem est hic primo pro declaratione pcedentium fm Phm in textu, & fm. D. S. in psenti lectione, ¶Quod primus modus perseitatis est, quando prædicatum est de diffinitione qui

Notandū. Primum. Primus modus perseitatis.

D ditatiua vel essentiali ipsius subiecti, vt homo est animal, homo est rationalis, & sic de similibus. ¶Sed.2. Secundum modus per se est, quando subiectum est de diffinitione prędicati, videlicet quando propria passio pdicat de suo proprio subiecto, aut de iferiori eius vt homo ē risibilis: equus est hinnibilis, &c. ¶Tertius vero modus qui dicitur modus per se essendi, est quādo aliqd Tertius, per se existit, & non in alio: sicut accidēs in subiecto, vel sicut superius in suo inferiori. Et isto modo quælibet prima substantia dicitur per se. s. solitarie. ¶Sed quartus modus perseitatis, qui dicitur modus causandi, est quando aliquid attribuitur per se alicui effectiue inq̄tum tale, & non per accidens: sicut medicus p se sanat, quia sanat inq̄tum medicus, & nō i nq̄tum albus, vel musicus. Similiter interficiens per se interficit: quia inq̄tum interficiens est, hoc facit. ¶Ex prędictis patet q quatuor sunt modi perseitatis, quorū duo primi modi sunt modi dicendi per se. Tertius vero est modus per se essendi. Quartus autem est modus per se causandi effectiue. Non igitur sunt quatuor modi dicendi per se: sed duo tantum, licet q̄tuor sint modi perseitatis. ¶Patet etiam ex prędictis fm Phm in textu, q quicquid prædicatur, & nō prædicatur altero duorum primorum modorum, prædicatur per accidens, & non per se. Cum autem omnia accidentia cōmunia, de prima suba prædicentur, & non altero illorum duorum modorum, relinquitur q prædicentur de ea per accidens. ¶Considerandū vlterius ē.2. fm. D. S. in.2. de Anima lec.14. vbi sic ait, ¶Per se autem dicitur dupl'r. ¶Vno enim modo dicitur propositio per se, cuius prædicatum cadit in diffinitione subiecti, sicut ista, Homo est animal, animal enim cadit in diffinitione hominis. Et quia id, quod est in diffinitione alicuius, ē aliquo modo causa ei, in his, quæ sic per se dicuntur, prædicatum est cā subiecti. ¶Alio modo dicitur propositio per se, cui⁹ econtrario subm ponitur in diffinitione prędicati: sicut si dicatur, nasus est simus, vel numerus est par. Simus enim nihil aliud ē, q̄ nasus curuus. Et par nihil aliud est, q̄ numerus medietatem habens. Et in istis subiectum est causa prædicati. Intelligendum est ergo, q color est visibilis per se.2. modo, & nō primo. Nam visibilitas est quædam passio. Et hoc est quod dicit, q color est secundum se visibile, nō ratione. i. non ita q visibile ponatur in eius diffinitione: sed qa in seipso habet causam proprię passionis, quod pbat per hoc, q omnis color est motiuus dyaphani secundum actum. Hæc ille. ¶Considerandum vlterius est Notan.3. .3. q in primo modo dicendi per se, aliquid dicitur p se primo, vt homo est rationalis. Et aliquid dicitur p se non primo: sed per se.2. vt Sortes est rationalis. Illud autem dicitur prædicari per se pmo in primo mō, quod conuertibiliter prædicatur de aliquo, & est de diffinitione eius. Sed illud dicitur prædicari per se non primo, sed per se secundo in primo modo, quando prædicatum est de diffinitione subiecti, non tamē de eo conuertibiliter prædicatur, vt homo est suba. ¶Similiter idem dicendum est de.2. modo dicendi p se. Nam aliquid prædicatur per se primo in secundo modo, vt homo est risibilis. Aliquid vero prædicat per se non primo, sed per se.2. in secundo modo, vt Sortes est risibilis. Quandocunq; ergo accidens proprium prędicatur conuertibiliter de suo proprio subiecto: tūc prędicatur per se primo in secundo modo. Quando vero prædicatur de inferiori bus subiecti, et non conuertibiliter, prędicatur, per se nō primo: sed per se secundo, in secundo modo dicēdi per se. ¶Ad

Quartus.

Correllarium. Primum.

E

Correllarium. Secundum

Notan.2.

F

prędicari p se primo et nō primo.

In secundo modo.

G

primum igitur dicendum ꝙ hæc maxima tot modis dicitur vnum oppositorum, quot modis dicitur & reliquum, tenet tantum in oppositis, in quibus est eadē ratio multiplicationis, videlicet dum modo vtrunq; oppositorum diuidatur per differētias aut species immediatas, & hoc potissime loquendo de vere & proprie oppositis fm. S. D. in. 2. 2. q. 92. arti. 2. ad pmū. Diuisio autem ipsius per se, & per accidens, non est p differentias immediatas vel per species immediatas, neq; inter ea est eadem ratio multiplicationis, neq; ēt vere & proprie opponuntur: vnde ratio non sequit. ¶ Ad. 2. dicendum ꝙ quando accidens cōmune, siue accidens per accidens, prædicatur de subiecto inhæsionis, est prędicatio per accidens, vt dictum est in primo notabili. Non autem quando accidens propriū prædicatur de aliquo subiecto inhæsionis: sicut risibile, vnde ratio laborabat in æquiuoco. ¶ Ad. 3. dicendum ꝙ illa prædicatio est per se secundo & non primo, in secundo modo, vnde non oportet ꝙ subiectum ponatur in diffinitione prædicati: sed sufficit ꝙ superius eius. s. homo ponatur in eius diffinitione. ¶ Ad. 4. dicendum ꝙ ista propositio, homo est aīal, est in primo per se secundo: sed non primo. Aliud. n. est prædicari per se primo, & aliud prædicari per se secundo, & non primo, in primo modo, vt declaratū est in tertio notabili. ¶ Ad. 5. dicendum ꝙ licet calefacere accidat igni cōsiderato fm se. s. vt ignis est substantia tantum, & in sensu diuiso, non tamen sibi accidit vt calefaciens est, & in sensu composito. ¶ Vel dicendum est facilius, ꝙ ista prædicatio, ignis calefacit, non est prędicatio per se, licet calefactio per se cōueniat igni ꝙtum ad causalitatem, non tamen sibi cōuenit p se ꝙtum ad prędicationē. Vnde bene dictū ē ꝙ ille quartus modus est modus per se causalitatis, & non prædicationis per se. ¶ Ad. 6. dicendum ꝙ per se accipitur dupliciter.

H

Per se dupliciter.

¶ Vno modo vt distinguitur contra esse ab alio, aut cum alio, aut per aliud, & isto modo non accipitur hic in proposito, vt bene voluit argumentum. ¶ Alio modo accipitur, vt distinguit contra esse in alio, sicut accidens in subiecto, aut sicut superius in suo inferiori: & isto modo substantia prima est per se, vt in proposito accipitur. ¶ Ad. 7. dicendum ꝙ licet prima substantia non prædicetur ordinate, & directe per se de aliquo alio, tamen per se est, & existit. Dictū est enim ꝙ ille tertius modus est modus per se essendi, & non prædicandi. ¶ Ad. 8. dicendum ꝙ ista propositio, hō est homo, est virtualiter in primo modo dicendi per se, quia subiectum non pōt intelligi conceptu quidditatiuo sine prędicato, licet non sit in primo modo formaliter, cum idem non sit in seipso. ¶ Ad vltimum dicendum negando consequentiam, quia Phs. 5. Metaphy. determinat de per se, inꝙtum est conditio entis inꝙtum ens. Hic vero determinat de per se, inꝙtum regulatur eo demōstrator, & in sua demonstratione vtitur eo. Non est autē inconueniens ꝙ idem diuersis rationibus in diuersis scientijs consideretur.

I

¶ Sequitur in Phō, & in. D. S. ibi, {Quæ vero dicūtur in simpliciter &c̄.} ¶ Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur, Videtur ꝙ in conclusione demonstrationis non sit secundus, & quartus modus perseitatis.

Primum.

¶ Nam distincta & opposita non reperiuntur in eodem. Sed secundus & quartus modus perseitatis sunt distincti ab inuicem, cum sint membra diuidentia: ergo non reperiuntur simul in conclusione.

Secūdum.

¶ Præterea, in minori præmissa non reperiūtur illi duo modi: ergo pari ratione nec in cōclusione, cum non sit maior ratio de vno, ꝙ de alio, alias detur: ergo &c̄.

K

Tertium.

¶ Præterea in conclusione prędicatur propria passio de pprio suo subiecto, sed subiectum nō est causa passionis: ergo cum quartus modus sit modus causalitatis, vt dictum est, sequitur ꝙ quartus modus non reperiatur in conclusione demōstrationis. ¶ Maior patet: sed minor probatur. Nam quando aliqua duo simul generantur, vnum non est causa productiua alterius, cum productio non sit nisi in tempore, sed subiectum & propria passio simul generantur: ergo &c̄.

Quartū.

¶ Præterea, effectus non potest prædicari in recto de sua causa efficiente vniuoca, vñ ista est falsa, Domificator est domus: sed propria passio prædicatur in recto de suo subiecto, vt hic, homo est risibilis: ergo subiectum non est causa passionis, et sic idē qd pus. ¶ Sed ℨ est Phylosophus in textu: ibi,

Quæ vero dicuntur in simpliciter scibilibus, per se sunt in esse &c̄.

¶ Respondeo dicendum, ꝙ secunda conclusio hui⁹ capituli, quæ est responsiua ad q̄situm est ista.

Cōclusio.

L

¶ Conclusio demōstrationis propter quid, videlicet in qua concluditur demonstratiue propria passio de suo pprio subiecto, est in secundo, & quarto modo perseitatis.

Prima ps probatur.

¶ Prima pars huius conclusionis sic patet fm Phylosophum. Nam subiectum est de diffinitione prædicati, videlicet propriæ passionis: ergo cōclusio illa est in secundo modo dicendi per se. Patet consequentia per locum a diffinitione ad diffinitum.

2. pbatur.

¶ Secunda pars eiusdem sic patet. Nam subiectum est causa actiua per se passionis, vt patet. 7. Metaphy. ergo ē in quarto modo perseitatis.

Discip. primo.

¶ Sed instabat discipulus primo. Nam subiectum est causa materialis ipsius passionis, cum passio sit in eo subiectiue: ergo nō est causa eius effectiua. ¶ Patet consequentia, quia materia, & efficiens nō coincidunt, vt patet. 2. Physicorꝫ.

Secundo.

¶ Secundo, nam essentiæ prædicamentorꝫ sunt impermixtæ: ergo subiectum non est causa proprię passionis, cum subiectum, & ppria passio sint res diuersorum prædicamentorum.

Tertio.

¶ Tertio, nam idem non ē causa suijpsius, præsertim effectiua: sed subiectum, & propria passio sunt idem realiter, quia. 4. Metaphy. eadem generatione generantur, & eadem corruptione corrumpuntur: ergo &c̄.

Quarto.

¶ Quarto, nam eclypsis lunæ, est passio lunæ, cum de ipsa sit demonstrabilis, & tamen luna non est causa eclypsis, sed interpositio terræ inter solem & lunam: ergo &c.

Responsio. ad primā.

¶ Dicendum ad primam instantiam ꝙ subiectum est causa effectiua ipsius passionis & materialis.

Notādum. primum. dupliciter materia.

¶ Pro cuius declaratione considerādum est primo ꝙ duplex est materia, scilicet materia ex qua aliqd fit, vt paries dicitur materia domus. ¶ Alia est materia in qua aliquid ē subiectiue, vt anima dicitur materia in qua ipsius sciētię, & paries ipsius albedinis, quę est in eo subiectiue. Materia igitur ex qua non potest dici causa efficiens eius, cuius est materia: sed materia in qua bene potest dici causa efficiens.

M

Subiectum autem dicitur materia in qua suę passionis, & non materia ex qua: vnde potest esse causa effectiua & materialis ipsius passionis. Et sic patet solutio ad primam instantiam.

Discip.

¶ Sed replicabat idem discipulus contra hoc. Nam causa efficiens tempore præcedit suum effectum: sed subiectum non præcedit tempore suam passionem ppriā: ergo non est eius causa efficiens.

Notan. 2. duplex causa efficiēs.

¶ Pro quo considerandum est secundo ꝙ. ¶ Duplex est causa efficiens. ¶ Nam quædam est quæ producit suum effectum p realem transmutationem, sicut ignis dicitur causa ef

fectiua

A fectiua caloris aquæ. ¶Alia est causa efficiens, quæ producit suum effectum per naturalem concomitantiam: videlicet quia ad ipsam necessario sequitur suus effectus, & ipsa posita vel remota necessario ponitur aut remouetur effectus. Cū igitur efficiens pro primo mō dicta, tempore præcedit suum effectum, non autem secundo modo sumpta. Quo quidem modo subiectum est causa efficiens ipsius passionis, vt patet per Doctorem Sanctum in prima parte, questio. 77. ar. 6. ad secundum: vnde illa replicatio laborabat in æquiuoco. ¶Considerandum est tertio, φ prædicamenta esse impermixta potest intelligi dupliciter. ¶Vno modo formaliter, siue essentialiter, & sic essentię prędicamentorum sunt impermixtæ, quia vnum prædicamentum non est causa formalis alterius: vt clarius in summulis declaratum est. ¶Alio modo potest intelligi effectiue, & sic essentiæ prædicamentorum non sunt impermixtæ, quia vnum est causa effectiua alterius: vt patet de substantia respectu accidentis in septimo Metaphysi. Et per hoc patet solutio ad secundam instantiam.

Notādum tertium. Prædicamenta impermixta esse dupl'r.

Ad scdm.

Ad tertiū. ¶Dicendum ad tertiam instantiam, φ subiectum & propria passio realiter differunt. B Et licet generentur eadem generatione, non tamen eodem modo, quia subiectum generatur sicut id, quod generatur, & per se, & primo: sed propria passio generatur per aliud ex naturali consequentia, & concomitatiue.

Ad quartū ¶Dicendum ad quartam instantiam, φ non omnes passiones causantur a suis subiectis: sed solum illę, quæ sunt operationes subiecti, vel necessario consequentes illas operationes, & ipsum subiectum. Eclypsis autem non est propria operatio lunæ, neq; eam necessario consequitur: vnde ratio non sequitur. Aliud tamen est de eclypsabili, vt infra patebit.

Notādum quartum. ¶Considerandum est tamen hic secundum Philosophum in textu, φ passiones sunt in duplici differentia. ¶Nam quædam sunt simpliciter prædicantur de suis subiectis: sicut risibile prædicatur de homine. Quædam vero prædicantur disiunctim: vt par vel impar de numero. ¶Ad primum igitur dicendum φ prædicti modi distinguuntur secundum rationem: vnde non est inconueniens φ vna propositio secundum rem collocetur in diuersis modis perseitatis, secundum tamen diuersas rationes.

C ¶Ad secundum dicendum negando consequentiā, quia ibi in minori subiectum non est causa prædicati demonstrando in prima figura, quia diffinitum non est causa effectiua diffinitionis: vnde non est simile de minori & conclusione. ¶Ad tertium, & ad quartum patet solo ea, q̄ dicta sunt ī scdo notabili.

Lec. 11. ¶Quæstio sextadecima. De vniuersali, siue secundum φ ipsum: & est lectio. 11. Doct. Sanct.

CONSEQVENTER determinandum est de ipso vniuersali posterioristico. ¶Circa quod quęruntur duo. ¶Primo, vtrum diffinitio vniuersalis a Philosopho sit sufficienter assignata. ¶Scdo, vtrū conclusio ipsius demonstrationis sit vlis, vel non.

¶Sequitur in Pħo, & in. D. S. { Vniuersale dico. }

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur φ diffinitio ipsius vniuersalis, quæ tangitur in textu, non sit sufficiens, in qua dicitur,

Vniuersale est, quod inest de omni, & de per se, & de secundum φ ipsum.

Primum. ¶Nam animal est vniuersale cum sit genus, vt patet in Porphyrio: & tamen animal non inest suis inferioribus secundum φ ipsum, cum non conuertibiliter

Secūdum. prædicetur de ipsis. ¶Præterea, album est vniuersale & prædicabile, quod est accidens, vt ibidem patet: & tamen album non inest per se: ergo diffinitio mala. D

¶Præterea, vniuersale, vel sumitur pro propositione vniuersali, vel pro termino vniuersali. Si primū, sequitur φ prædicta diffinitio nō est sufficiens: quia sic hæc propositio est vniuersalis, Omnis homo currit: & tamen ista non est prædicatio per se. Si secundum, etiam idem sequitur, quia homo respectu Sortis est terminus vniuersalis, & tamen non conuenit Sorti, secundum φ ipsum, cum non conuertibiliter prædicetur de eo: ergo &c. ¶Præterea, ipsius vl'is est alia bona diffinitio a Porphyrio data: ergo ista est insufficiens. ¶Sed cōtra est Philosophus in textu: ibi, Tertium.

Quartum.

Vniuersale dico, quod est de omni, de per se, & secundum quod ipsum inest. Manifestum est igitur, quod quæcunq; vniuersalia sunt ex necessitate insunt &c.

¶Respondeo dicendum φ istud est tertium capitulum huius secundi tractatus: in quo ponuntur duæ conclusiones. ¶Quarum prima est respōsiua ad quęsitum: videlicet φ diffinitio vniuersalis est bene assignata. ¶Secūda est, φ per se loquendo et proprie, cuiuslibet demonstrationis conclusio est vniuersalis, de qua in sequenti articulo tractabitur. ¶Est ergo prima cōclusio talis. Diffinitio ipsius vniuersalis in textu posita est bene assignata: in qua dicitur, Responsio E

Cōclusio.

Vniuersale est, quod est de omni, per se, & secundum quod ipsum.

¶Quę conclusio probatur tali ratione Pħi elicitiue. ¶Nam vl'e est quod primo prædicatur. i. quod non inuenitur extra subm, neq; econuerso. Sed esse tale prædicatum inest de omni per se, & sm φ ipsum: ergo prædicta diffō est sufficiens, quia explicat totā naturam vl'is, et omni contento sub ipso conuenit, & sibi & soli. Probatio.

¶Sed instabat discipulus dupl'r. ¶Primo, quia Pħs in textu dicit, φ per se, & sm φ ipsum sunt idem: ergo pr̄dicta diffō est nugatoria, cum bis idem repetatur, & sic est insufficiens. ¶Secundo, quia aīal prædicatur de hoīe, tanq̄ de omni, de per se, & sm φ ipsum: cū de eo prædicetur immediate, et tñ aīal non est vl'e respectu hoīs, cum sibi conuertibiliter nō conueniat, siue primo, aut adæquate, vt etiā in primo argumento adductum est: ergo &c. Discip. Primo.

Secundo.

F

¶Pro quo considerandum est primo, φ aliqua sunt idem secundum rē, & rationem: sicut tunica, & indumentum, pro eodem accepta: & talia, si simul ponantur in diffinitione, causant nugationem. ¶Alia vero sunt, quæ sunt idem secundum rem, & tamen differunt secundum rationem: sicut superius & inferius, vt animal, & homo: & talia, si simul ponantur, non causant nugationem. ¶Per se vero, & secundum φ ipsum sunt idem secundum rem, & differunt secundum rationē, sicut superius & inferius, vt supra. q. 14. artic. primo, in secundo notabili declaratum est: vnde in prædicta diffinitione nulla est nugatio. Ex quo etiam patet solutio ad primam instantiam discipuli. Notādum primum.

¶Sed contra hoc replicabat idem discipulus. ¶Nam animal, & homo, differunt secundum rationem, sicut superius, & inferius, & tamē causant nugationem, cum sic dicitur, homo animal: ergo male dictum est, φ illa, quæ differunt secundum rationem etiam si sint idem secundū rem, non causant locutionem nugatoriam, si simul ponanť. Discip.

¶Diceddū φ superius & inferius possunt dupliciter ordinari in aliqua locutione. ¶Vno modo preponendo inferius suo superiori, & Respōsio.

G

iſto modo cauſatur nugatio: vt accidit in propoſito. ⁋Alio modo poſtponendo inferius ſuo ſuperiori, & ſic non cauſatur nugatio: vnde replica nulla. ℂ**Notãdum ſecũdum. Dña inter prędicari ſecundũ ꝙ ipſm, & immediate.** Conſiderandum vlterius eſt ſecundo, ꝙ aliud eſt prędicari de aliquo immediate, & aliud eſt prædicari ſecundum ꝙ ipſum, quia prædicari ſecundum ꝙ ipſum, eſt prædicari de aliquo adæquate, ſeu conuertibiliter, ſeu primo: ita videlicet ꝙ prædicatum non reperiatur extra ſubiectum, neque econuerſo: vt homo eſt riſibilis, homo eſt rationalis, & ſic de ſimilibus. Non enim omne quod prædicatur de aliquo immediate, prædicatur adæquate, ſiue conuertibiliter. Licet ergo animal prædicetur de homine immediate, non tamen prædicatur vniuerſaliter, & ſecundum ꝙ ipſum: vnde patet ſolutio ad ſecundam inſtantiam diſcipuli. ℂPatet etiam ꝙ aliqua propoſitio poteſt eſſe de ſecundum ꝙ ipſum, non tamen erit immediate immediatione cauſalitatis, vt homo eſt riſibilis, aliter ipſa non poſſet demonſtrari. Et econtra aliqua propoſitio poteſt dici immediata immediatione ſubiecti, quæ tamen non erit vniuerſalis, ſiue ſecundum ꝙ ipſum: vt homo eſt animal. Cum enim animal ſit prædicabile, proprie dictum, reſpectu hominis, prædicatur immediate de eo, non tamen prædicatur de eo vniuerſaliter, & ſecundum ꝙ ipſum poſterioriſtice loquendo, cum excedat ipſum.

H

Diſcip. ℂSed contra hoc inſtabat diſcipulus. Nam animal prædicatur de homine cum ſigno vniuerſali, accepto vniuerſaliter, dicendo, Omnis homo eſt animal: ergo de eo prædicatur vniuerſaliter. **Reſpõſio. Vle triplex** ℂDicendum ꝙ vniuerſale poteſt accipi tripliciter, vt ad propoſitum ſufficit. ⁋Vno modo abſolute Logice loquendo, videlicet accipiendo vniuerſale pro termino communi, qui aptus natus eſt eſſe in multis vniuoce. Et iſto modo accipitur vniuerſale in libro Prædicabilium Porphyrij, & in libro Prædicamentorum Philoſophi. ⁋Alio modo accipitur vniuerſale prioriſtice, videlicet propoſitione vniuerſali, vt iſta propoſitio dicitur vniuerſalis, omnis homo currit, ſiue omnis homo eſt animal, quia ſecundum modum enunciandi eſt vniuerſalis, cum ſubijciatur in ea terminus communis ſigno vniuerſali determinatus, & iſto modo accipitur vniuerſale in libris Priorum, et in libris Perihermenias Philoſophi. ⁋Tertio modo accipitur vniuerſale poſterioriſtice, videlicet pro aliquo prædicato, quod ſecundum quandam adęquationem prędicatur de ſubiecto: ita videlicet ꝙ prædicatum non inueniatur extra ſubiectum, neque econuerſo, vt dicit hic Docto. Sanct. Et iſto modo accipitur vniuerſale in præſenti paſſu. Licet ergo animal prædicetur vniuerſaliter de homine, duobus primis modis, nõ tamen tertio modo. Vnde illa inſtantia, & etiam primum argumentum laborabat in ęquiuoco.

I

Correlariũ ℂEx prædictis igitur patet, ꝙ prædicari primo, prædicari adæquate, prædicari per ſe conuertibiliter, prædicari ſecundum ꝙ ipſum, & prædicari vniuerſaliter poſterioriſtice: accipiuntur in propoſito pro eodem. **Correlariũ ſecundũ.** ℂPatet etiam ſecundo, ꝙ aliqua propoſitio poteſt dici vniuerſalis ſine ſigno vniuerſali, poſterioriſtice loquendo, vt iſta, Homo eſt riſibilis, ſiue homo eſt rationalis. ⁋Similiter per oppoſitum, aliqua propoſitio poteſt dici particularis eodem modo, videlicet poſterioriſtice loquendo: in qua tamen ponitur ſubiectum commune cum ſigno vniuerſali, vt iſta, Omnis homo eſt ſenſibilis, non eſt vniuerſalis, ſed particularis, cum prædicatum ſubiecto non conueniat conuertibiliter ſiue adæquate, licet in ea ponatur ſignum vniuerſale ad ſubiectum.

K

ℂAd primum igitur, & ad alia argumenta, patet ſolutio ex dictis, ſi debite & diligenter conſiderentur, & applicentur.

ℂSequitur in Phyloſopho, & in. D. S. ibi: deĩde, cũ dicit. {Et demonſtratio per ſe huius vniuerſalis eſt &c.} ℂArticulus ſecundus.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur ꝙ concluſio demonſtrationis non ſit vniuerſalis. **Primum.** ℂNam infra oſtendit Philoſophus aliquam demonſtrationem eſſe particularem, videlicet quæ concludit concluſionem particularem: ergo concluſio demonſtrationis non ſemper eſt vniuerſalis. **Secundũ.** ℂPræterea, iſta eſt concluſio demonſtrationis propter quid, homo eſt riſibilis, cum ibidem prædicetur propria paſſio de proprio ſubiecto, & tamen non eſt vniuerſalis, cum ſit indefinita: ergo &c. **Tertium.** ℂPræterea, ſi concluſio demonſtrationis eſſet vniuerſalis, hoc eſſet quia in ea demonſtratur propria paſſio de proprio ſubiecto: ſed conſequens eſt falſum, quod ſic patet. ⁋Nam paſſio immediate prædicatur de ſuo proprio ſubiecto, cum ſit prædicabile: ergo paſſio non poteſt demonſtrari de ſuo ſubiecto, cum nulla propoſitio immediata ſit demonſtrabilis, aliter propoſitio immediata eſſet mediata: ergo &c.

L

ℂSed contra eſt Phyloſophus in textu: ibi,

Et demonſtratio per ſe huius vniuerſalis eſt, Aliquorum autem quodam modo: ſed non per ſe, & cætera.

Cõcluſio: Probatio. ℂReſpondeo dicendum ꝙ ſecunda concluſio huius capituli eſt, ꝙ proprie, & per ſe loquendo, concluſio demonſtrationis eſt vniuerſalis. ⁋Quæ probatur tali ratione Phyloſophi, Nam proprie, & per ſe in demonſtratione propter quid, demonſtratur propria paſſio de proprio ſubiecto. Sed propria paſſio conuenit vniuerſaliter proprio ſubiecto: videlicet adæquate, & conuertibiliter, & primo, vt ſupra declaratum eſt: ergo concluſio demonſtrationis per ſe loquendo eſt vniuerſalis. **Diſcip.** ℂSed inſtabat diſcipulus. Nam propria paſſio aliquando demonſtratur de inferioribus ſubiecti: vtputa habere tres de yſochele: ergo non ſemper demonſtratur propria paſſio de ſuo proprio ſubiecto. **Reſpõſio.** ℂDicendum ꝙ propria paſſio non demonſtratur de inferioribus ſubiecti, niſi inquantum illa habent reduci ad proprium ſubiectum paſſionis, vt dicit hic Doct. San. Vnde reductiue propria paſſio poteſt demonſtrari de inferioribus ſubiecti. Tamen ſolum per ſe, & proprie loquendo demonſtratur de proprio ſubiecto.

M

Diſcip. ℂSed replicabat idem diſcipulus. Nam paſſio demonſtratur per ſe de inferioribus ſubiecti: ergo & proprie. **Reſpõſio.** ℂDicendum ꝙ paſſio demonſtratur de inferioribus ſubiecti per ſe, per alterum, ſed non per ſe primo: ideo de eis non proprie, ſed reductiue demonſtratur. **Notandũ primum.** ℂConſiderandum autem eſt hic primo eliciriue ex textu ſecũdum Philoſophum, vt expreſſe infra deducit, ꝙ duplex eſt demonſtratio: videlicet vniuerſalis, & particularis. **Demſtratio vniuerſal.** ⁋Demonſtratio vniuerſalis eſt illa, in qua concluditur propria paſſio adæquate de ſuo proprio ſubiecto. Quæ quidem concluſio dicitur vniuerſalis vniuerſalitate poſterioriſtica: videlicet vniuerſalitate adęquationis, ſiue ponatur ibi ſignũ vniuerſale, ſiue nõ: vt ſupra declaratum eſt. **Demõſtratio particularis.** ⁋Sed demonſtratio particularis eſt illa, in qua concluditur paſſio de aliquo inferiori ipſius ſubiecti: cum quo inferiori non conuertitur, vt riſibile de Sorte. Quæ quidem concluſio dicitur particularis: ideſt inadęquata. **Notãdum ſecũdum.** ℂCõſiderandum vlterius

eſt ſecundo

A

est secundo (vt ex supradictis colligi potest) ꝙ vniuersalitas est duplex, videlicet vniuersalitas signi, & vniuersalitas rei.

Vniuersalitas signi.

¶ Vniuersalitas signi dicitur quando aliquod prædicatum de aliquo subiecto prædicatur cum signo vniuersali, siue secundum rem conueniat sibi vniuersaliter, siue non.

Vniuersalitas rei duplex.

Sed vniuersalitas rei est quando realiter prædicatum conuenit subiecto pro omnibus suis suppositis, & talis vniuersalitas est duplex.

Prædicationis.

¶ Nam quædam est vniuersalitas prædicationis: videlicet quando prædicatum conuenit omnibus suppositis subiecti secundum rem, siue conueniat eis cõuertibiliter, siue non, vt homo est animal.

Adæquationis & cãlitatis.

¶ Alia est vniuersalitas adæquationis & causalitatis: videlicet quando prædicatum per se primo & conuertibiliter conuenit subiecto, vt homo est risibilis. De qua quidem vniuersalitate est hic ad propositum.

Discip.

¶ Sed instabat discipulus. Nam aliquando demonstratur diffinitio materialis de diffinito demõstratione vniuersali per diffinitionem formalem, vt supra patuit de diffinitionibus demonstrationis: ergo insufficienter concessum est, ꝙ in qualibet demonstratione vniuersali concluditur vniuersaliter propria passio de proprio subiecto.

B

Respõsio.

¶ Dicendum ꝙ quando demonstratur aliqua diffinitio de suo diffinito, talis diffinitio habet modum passionis respectu diffiniti in ordine ad diffinitionem formalem, quæ accipitur pro medio.

Qõ tacita.

¶ Et si quæratur, vtrum omnis propositio necessaria sit vniuersalis vniuersalitate posterioristica, & per se.

Responsio

¶ Dicendum ꝙ non omnis propositio necessaria est vniuersalis, idest adæquata. Hæc enim est necessaria in primo modo perseitatis, homo est substantia. Non tamen est illo modo vniuersalis sed particularis, cum prædicatum excedat subiectum.

An omnis propositio necessaria sit per se.

¶ Sed vtrum omnis propositio necessaria sit per se, hoc magis vertitur in dubium.

Notãdum

¶ Pro quo considerandum est hic secundum Egidium, ꝙ duplex est necessitas. ¶ Nam aliqua prædicata habere necessariam habitudinem ad subiecta, quantum ad præsens spectat, potest contingere dupliciter, secundum ꝙ duplicia principia possumus assignare, videlicet species & indiuidui. Si ergo illa necessaria habitudo causetur ex principijs indiuidui, tunc est accidens inseparabile, & potest fieri inde propositio de omni, sed illa propositio non erit per se, si vero huius necessitas causetur ex principijs speciei, sic huiusmodi propositio non solum erit de omni, sed etiam per se.

C

¶ Ad primum igitur & ad secundum patet solutio ex dictis. ¶ Ad tertium dicendum, ꝙ licet passio immediate prædicetur de subiecto immediatione prædicationis siue subiecti, non tamen immediatione causalitatis. Habet enim causam in subiecto, per quam potest de eo prædicari & probari.

Discip.

¶ Sed contra hic latrabat discipulus. Nam si passio demonstrabitur de subiecto, aut hoc erit per diffinitionem subiecti, aut per diffinitionem suam, videlicet per diffinitionem passionis: non primum, quia diffinitio subiecti & ipsum subiectum idem sunt, & per consequens in minori esset nugatio: neque secundum, quia talis diffinitio passionis prædicaretur in minori de subiecto, & per consequens peteretur principium, cum ipsa esset æque vel magis dubia cõclusione.

Respõsio.

¶ Dicendum ꝙ talis passio, potest demõstrari de subiecto per diffinitionem vtriusque: licet in demonstratione potissima demonstraretur solum per diffinitionem subiecti, vt infra secundo huius declarabitur, & licet diffinitio, & diffinitum sint idem secundum rem, differunt tamen secundum rationem: vnde nulla erit ibi nugatio.

D

¶ Quæstio decimaseptima. De erroribus circa vniuersale posterioristicum: & est lectio. 12. Doct. San.

Lec. 12.

DEINDE considerandum restat de erroribus, qui contingere possunt in acceptione ipsius vniuersalis. ¶ Circa quod quæruntur duo. ¶ Primo, vtrum errores, qui contingere possunt in acceptione vniuersalis, sint sufficiẽter a Philosopho assignati. ¶ Secundo, vtrum possit esse aliquod vniuersale genus, sub quo sit vna sola species.

¶ Sequitur in Philosopho: & in, D. S. {Oportet autem non latere.} Articulus. I.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ tria correlaria a Philosopho in litera posita, non sint sufficienter assignata.

Primum.

¶ Nam quãdo aliqua duo conuertuntur, quicquid debite demonstratur de vno, & de reliquo: sed omnes partes subiectiuæ simul sumptæ conuertuntur omnes cum toto suo vniuersali: ergo si propria passio conuenienter demonstratur de aliquo vniuersali, tanquam de proprio subiecto, conuertibiliter etiam demonstrabitur de omnibus partibus subiectiuis simul sumptis, & per consequens secundus modus est insufficienter assignatus.

E

Secũdum.

¶ Secundo præterea de æquiualentibus idem est iudicium, sed omnes partes alicuius totius simul sumptæ æquiualent toti: ergo si passio demonstratur de toto, demonstrabitur debite de omnibus partibus simul sumptis: ergo idem quod prius. ¶ Sed contra est Philosophus in litera: ibi {Oportet autem non latere &c.}

¶ Respondeo dicendum ꝙ istud est quartum capitulum huius tractatus: in quo Philosoph⁹ assignat tres errores, qui contingunt in acceptione vniuersalis posterioristici.

Primus error.

¶ Quorum primus est, ꝙ si sub aliquo vniuersali, cum non est accipere nisi vnum singulare cui tale vniuersale competit, passio vniuersalis demõstraretur tali singulari inesse, tanquam vniuersali, tanquam proprio subiecto, inconuenienter esset ista assignatio: vt si sensibile quod inest animali per se primo, assignaretur vt vniuersale homini, nullo alio animali existente, esset error, quia sensibile non conuenit homini per se primo: sed per alterum, videlicet per animal.

F

Secũdus.

¶ Secundus error est, ꝙ si passio alicuius vniuersalis innominati demonstraretur inesse, vt idem omnibus partibus subiectiuis illius vniuersalis simul sumptis, aut coniunctim, aut diuisim, inconueniens esset assignatio: vt si animali non esset nomen impositum, & sensibile demonstraretur singulis speciebus eius inesse, vt vniuersale esset error.

Tertius.

¶ Tertius error est quando passio alicuius inferioris demonstratur, vt vniuersale inesse superiori, vt si risibile demonstraretur, vt vniuersale inesse animali, esset error. ¶ Considerãdum est autem ꝙ Philosophus de tribus prædictis modis, siue erroribus exemplificat primo de tertio: deinde de primo, & finaliter de secundo. ¶ Exemplum eius de tertio errore est tale. Nam si non concurrere demonstraretur, vt vniuersale inesse lineis rectis, esset error: quia non concurrere non conuenit omnibus lineis rectis, sed solum æque distantibus. ¶ Exemplum vero eius de primo errore est tale. Si non esset alius triangulus, ꝙ ysocheles, qui est triangulus trium æqualium laterum, & habere tres angulos æquales duobus rectis demonstraretur ei inesse, vt vniuersale: incõueniẽs esset assignatio. Sed exẽplũ eius de secundo est tale. Si cõmutanim proportionati, ꝗ est passio alicuius cõis nobis ignoti,

D demonstraretur vt vniuersale inesse numeris, lineis, formis, & temporibus, coniunctim, vel diuisim, inconueniens esset talis assignatio. Et similiter ratio est vt dicit Philosophus etiam si tali communi esset nomen impositum.

Notãdum secũdum. ¶ Considerandum est vlterius, ꝙ Philosophus in litera, adducit quoddam documentum: quomodo proprie posset accipi vniuersale, videlicet si remoto aliquo remaneat illud, quod assignatur pro tali prædicato, aut posito aliquo non ponitur prædicatum, non conueniet vniuersaliter subiecto, sicut posito animali non necessario ponitur risibile: vnde risibile non inest vniuersaliter animali. Similiter remoto Sorte non necessario remouetur risibile; igitur risibile non inest Sorti vniuersaliter. (Documẽtũ quo vniuersale cognoscitur.)

¶ Sed quando posito subiecto ponitur prædicatum, & remoto subiecto remouetur prædicatum: signum est ꝙ tale prædicatum conuenit subiecto vniuersaliter, vt posito homine ponitur risibile, & remoto homine, remouetur risibile: igitur signum est ꝙ risibile inest vniuersaliter homini.

Notãdum tertium. Singulare dupliciter. ¶ Considerandum secundum Doctorem Sanctum, in lectione, circa primum errorem, ꝙ singulare accipitur dupliciter. ¶ Vno modo pro indiuiduo alicuius speciei. ¶ Alio modo accipitur communiter pro quolibet inferiori, sicut homo dicitur singulare quoddam ipsius animalis, & vocatur singulare in respectu. Accipitur autem singulare ibidem secundo modo & non primo modo, vt patet per exemplum Philosophi superius adductum.

H

Notãdum quartum. Proportio ¶ Considerandum est vlterius secũdum eundem circa exemplum Philosophi de secundo errore, ꝙ proportio est habitudo vnius quantitatis ad aliam: sicut sex ad tria se habent in proportione dupla, & quattuor ad duo.

Proportionalitas. ¶ Sed proportionalitas est collatio duarum proportionum inter se, & est duplex. ¶ Nã quædam est disiuncta, & habet quattuor terminos: vt sicut se habent sex ad tria, ita quattuoe ad duo. ¶ Alia est coniuncta, et habet tres terminos: nam vno vtitur vt duobus, vt hic, sicut se habent octo ad quattuor, ita quattuor ad duo.

Notãdum quintum. ¶ Considerandum est vlterius secundum eundem ibidem, ꝙ in proportionalitate præsertim coniuncta duo termini se habent, vt antecedentia, & duo consequentia, vt cum dicitur, sicut se habent sex ad tria, ita quattuor ad duo. Sex & quattuor se habẽt vt antecedentia: tria vero & duo vt consequentia.

I

Permutata ꝓportio Est ergo permutata proportio, quando antecedentia inter se proportionabiter conferuntur: & consequentia similiter, vt sic dicendo, Sicut se habẽt sex ad tria, ita quattuor ad duo: ergo a cõmutata proportione, sicut se habent sex ad quattuor; ita tria ad duo. Sed sex se habent ad quattuoe in proportione sesqui altera: ergo tria se habent ad duo in simili proportione.

Discip. ¶ Sed instabat discipulus. Nam creaturarum ad Deum est aliqua proportio: alias per creaturas non cognosceremus Deum, & tñ nõ est aliqua habitudo quantitatis ad quantitatem, cum non sit in Deo quantitas: ergo insufficienter dictum est, ꝙ proportio est habitudo vnius quantitatis ad alterã.

Respõsio. ¶ Dicendum ꝙ duplex est proportio, videlicet commensuratiua, siue quantitatiua: & proportio assimilationis, prima proportio, quæ diffinita est prius, non est inter creaturas & Deum: sed bene secunda, quæ sufficit ad cognitionem.

¶ Ad primum igitur principale dicendum, ꝙ licet omnes partes simul sumptę conuertantur cum toto vniuersali, tamen ab eo differunt secundum rationem. Vnde passio, quę conuenit vniuersaliter illis partibus simul sumptis, eis non conuenit primo: sed per alterum, videlicet per totum vniuersale, vt declaratum est, & per hoc patet solutio ad secundum. K

¶ Sequitur vbi supra, impertinenter tamen.

¶ Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ possit esse genus, sub quo non sit nisi vna sola species.

Primum. ¶ Nam est aliqua species, sub qua non est nisi vnum indiuiduum, vt patet de Sole: ergo a simili potest esse genus, sub quo non sit nisi vna sola species.

Secundũ. ¶ Secũdo pręterea, illud est possibile fieri, quod non implicat contradictionem: sed nõ implicat contradictionem, solam speciem humanam esse sub animali: ergo potest esse gen⁹, videlicet animal, sub quo non sit nisi vna sola species.

Tertium. ¶ Tertio præterea, si nullus ali⁹ flos esset nisi aliqua rosa, aut etiã nec flore existente, adhuc flos esset genus, vt patet in hyeme: ergo idem quod prius.

Quartum ¶ Quarto præterea, idem videtur velle in primo errore superius assignato, vbi innuit ꝙ si sub aliquo vniuersali esset secundum vnum solum singulare &c. accipitur ibi singulare communiter, vt dictum est, videlicet pro minus vniuersali: ergo potest esse genus, sub quo sit vna spẽs.

¶ Sed contra est. D.S. in præsenti lectione: ibi. L.

Vel potest dici, ꝙ est impossibile inueniri aliquod genus, cuius sit vna species tantũ &c.

Cõclusio. Probatio. ¶ Respondeo dicendum ꝙ impossibile est inueniri aliquod genus, sub quo sit solum vna species, quod sic probatur, secundum Doctorem Sanctum, in præsenti lectione. ¶ Nam oportet ꝙ si vnum contrarioꝝ reperiatur in rerum natura, ꝙ et alterum reperiatur, vt patet per Philosophum secundo de Cœlo: vbi loquitur de differentijs contrarijs. Sed genus diuiditur in species per differentias oppositas contrarię: ergo si vna species inuenitur, & alia, & per consequens non potest esse genus sub quo sit tantum vna species.

Discip. ¶ Sed instabat discipulus. Nam differentię reperiuntur potissime in genere substantiæ, in quo tamen nulla est contrarietas, vt patet in Prædicamentis: ergo non bene dictum est, ꝙ differentię opponuntur contrarię.

Respõsio. Triplex gradus cõtrarietatis. ¶ Dicendum ꝙ triplex est gradus contrarietatis: vt patet primo Physicoꝝ. ¶ Primus est repugnantia habitus & priuationis. ¶ Secundus est repugnantia duarum differentiarum formaliter diuidentium vnum genus. Isti autem duo gradus contrarietatis reperiuntur in quolibet prædicamento. M ¶ Tertius gradus est repugnãtia duarum formarum absolutarum, quæ sub eodem genere ponuntur, maxime inter se repugnantes, mutuo se expellentes a subiecto, nisi altera insit subiecto a natura, & isto modo differentiæ non contrariantur. Licet ergo in genere substantiæ non sit contrarietas quantum ad tertium gradũ contrarietatis, tamen quantum ad duos primos gradus reperitur in substantia contrarietas.

Notandũ primum. ¶ Considerandum est autem secundum Egidium, ꝙ species plures esse sub genere dupliciter potest intelligi. ¶ Vno modo quantum ad esse essentiæ, quod habent in singularibus. ¶ Alio modo quantum ad esse virtuale, quod habent in suis causis. ¶ Ad hoc ꝙ saluetur genus non est necesse ꝙ sint plures ꝙ̃ ad esse essentię in singularibus, sed sufficit ꝙ sint plures quantum ad esse, quod habẽt in suis causis. Et per hoc patet solutio ad tria argumenta principalia vltima. Et licet genus possit saluari in vna specie, quãtum ad essentiam, non tñ quantum ad eius potestatem, vt disputatum est super

libro

A libro Prędicabilium Porphyrij. ¶Sed quærat disci-
Discip. pulus, vtrum species possit saluari in vno indiuiduo?
videtur q non. ℣Tunc primo, quia esse in pluribus
est de ratione cuiuslibet vniuersalis, id autem, quod
est de ratione alicuius, non potest ab eo separari.
℣Tunc secundo, quia de ratione cuiuslibet totius est
Respõsio. habere plures partes, vt arguit Britonus. ¶Dicendũ
vt dicit. D.S. q potest esse species, sub qua non est ni-
si vnum indiuiduum: cuius rationem assignat. ℣Nã
species vna diuiditur in indiuidua per differentiam
materiæ. Cõtingit autem totam materiam vnius spe-
ciei proportionatam sub vno indiuiduo compręhen-
di, & tunc non est nisi vnũ indiuiduum sub vna spe-
cie. Hæc ille. ℣Et per hoc patet solutio ad primum
argumentum principale. ℣Et licet aptum natum es-
se in pluribus sit de ratione vniuersalis, non tamen
actu esse in multis, neq; talis aptitudo est frustra si nũ-
quam reduceretur ad actum: quia aptitudo est incli-
natio consequens formam. Potentia vero consequi-
B tur materiam: vnde licet potentia illa sit frustra, quæ
non reducitur ad actum, non tamen aptitudo. ℣Et
quamuis de ratione totius integralis sit habere plu-
res partes, non tamẽ hoc est de ratione totius vniuer-
Notãdum salis. ¶Considerandum est tamen secundum. D.S.
secũdum. q species est duplex. ℣Nam quædam est, cuius singu-
lare est immateriale, vt patet de Angelis, & sub tali
specie non est nisi vnum indiuiduum: immo plura es-
se sub tali specie repugnat ipsi speciei. ℣Alia est spe-
cies, cuius singulare est corruptibile, vt homo, & sub
tali specie necesse est esse plura indiuidua quantum
ad intentionem naturæ. Natura enim intendit con-
seruationem specierum. Species autem, cuius singu-
lare est corruptibile, non potest conseruari in esse, si
sub ea solum est vnum indiuiduum, quia eo corru-
pto, non remanet species in esse, nisi esset tale indiui-
duum, ex cuius corruptione generaretur alterum sub
Fenix. eadem specie, vt patet de Fenice. Fenix est auis, & est
perfecta ta'is: vna dum moritur, altera ab hoc oritur.
Dubium. ¶Sed in prædictis videtur esse contradictio. Nam di-
ctũ est supra in præsenti articulo: ibi {Et licet &c.}
q aptum natum esse in multis est de ratione speciei,
C & cuiuslibet vniuersalis. Hic autem dictum est q re-
Solutio. pugnat speciei angelicę posse esse in multis. ¶Dicen-
dum q natura Angelica siue species in angelis potest
considerari dupliciter. ℣Vno mõ, vt species. ℣Alio
modo, vt talis species. ℣Primo posse esse in multis
non repugnat speciei angelicæ. Sed bene secũdo mo-
do, quia si posset multiplicari in plura indiuidua, nõ
esset per se exñs, sed in alio, quod implicat. ¶Ad pri-
mum & ad oĩa alia argumenta patet soso ex dictis.

¶Quæstio. 18. De qualitate principiorum demon-
Lec. 13. strationis, et est lectio. 13. D.S.

LICET IN superioribus habitum sit qui-
bus demonstrator vtitur, considerandum tamen re-
stat in hoc tractatu ex quibus, & ex qualibus demon-
stratio procedat. ¶Circa quod quinque occurrunt
consideranda, secundum q huius tractatus sunt quin-
que capitula, secundum quinq; lectiones. D.S. ℣Pri-
mo considerandum est, qualiter demonstratio proce-
dat ex necessarijs, & hoc in primo capitulo. ℣Secun-
do, qualiter procedat ex his, quæ sunt per se, & hoc
in secundo capitulo: ibi {Accidentia vero p se etc.}
℣Tertio qualiter demonstratio nõ procedat ex prin-
cipijs extraneis, & hoc in tertio capitulo: ibi {Non
ergo ex alio &c.} ℣Quarto, qualiter demonstratio
non pcedat ex corruptibilibus, sed ex sempiternis, &
hoc in quarto capitulo: ibi {Manifestum est au-
tem &c.} ℣Quinto, qualiter demõstratio non pro- D
cedat ex communibus, sed ex proprijs, et hoc in quin-
to capitulo: ibi, {Quoniam autem manifestum
est &c.} ¶Circa primum quæruntur tria. ℣Primo,
vtrum demõstratio procedat ex necessarijs. ℣Secun-
do, vtrum conclusio possit fieri per medium non ne-
cessarium. ℣Tertio, vtrũ destructis omnibus scitis,
corrumpatur necessario scientia in nobis.

¶Sequitur in Philosopho, & in. S.D. {Si igitur est
demonstratiua scientia.} ¶Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q
demonstratio non procedat ex necessarijs. ¶Nam Primum.
necessarium est quod impossibile est non esse, vt pa-
tet per diffinitionem necessarij, quinto Metaphysi.
sed præmissæ demonstrationes possunt non esse, qa
ipsis prolatis non sunt neq; reiterari possunt, quia qđ
semel est dictum meat irreuocabile verbum, vt patet
per Philosophum in Prędicamentis: ergo demonstra-
tio non semper procedit ex necessarijs. ¶Secundo Secũdum.
præterea, demonstratio ad impossibile est demõstra-
tio, vt infra patebit: sed talis non procedit ex necessa-
rijs, sed ex impossibilibus. Impossibile enim & ne- E
cessarium opponuntur: ergo non quælibet demon-
stratio procedit ex necessarijs. ¶Sed contra est Phi-
losophus in litera dicens.

Si igitur est demonstratiua scientia ex princi-
pijs necessarijs, quod enim scitur, non potest
aliter se habere, igitur &c.

¶Respondeo dicendum, q iste est tertius tractatus Responsio
huius primi libri, in quo (vt dictum est) sunt quin-
que capitula. In quorum primo Philosophus osten-
dit, q demonstratio procedit ex necessarijs. Ponit au-
tem in isto capitulo duas conclusiones. Quarum pri-
ma est responsiua ad quæsitum. Secunda est q con-
clusio necessaria non potest sciri nisi ex pręmissis ne-
cessarijs, de qua in sequenti articulo videbitur. ℣Est Cõclusio.
ergo prima conclusio, q demonstratio procedit ex
præmissis necessarijs, hæc cõclusio probatur duabus
rationibus Philosophi, & a signo. ¶Prima ratio est Prima rõ.
talis, Omnes propositiones per se sunt necessariæ, vt F
patet per primum modum perseitatis, vbi prædica-
tum est de diffinitione subiecti, & per secundum mo-
dum vbi subiectum est de diffinitione prędicati. Sed
demonstratio procedit ex præmissis, quę sunt per se:
ergo demonstratio procedit ex necessarijs. ¶Secun- Secunda.
da ratio est talis, Illud quod non potest aliter se habe-
re, est necessarium: sed conclusio scita per demonstra-
tionem non potest aliter se habere, vt patet per diffi-
nitionem scire superius habitam: ergo conclusio de-
monstrationis est necessaria, sed necessarium non po-
test sciri nisi per præmissas necessarias, vt infra in se-
quenti articulo probabitur: ergo cum demonstratio
faciat scire, vt patet per primam eius diffinitionem,
procedit ex præmissis necessarijs. ¶A signo idem Probatio a
sic probat, Nam contra rationem aliquam non fer- signo.
tur instantia nisi propter hoc, q deficit aliquid eo-
rum, quæ in ratione ista obseruanda sunt. Sed cõtra
eum, qui opinatur demonstrare, ferimus instantiam
ex eo, q non sunt necessaria ea, ex quibus procedit,
signum est ergo q demonstratio procedit ex necessa-
rijs. ¶Ex hac conclusione infert Philosophus vnum Correlariũ
correlarium, videlicet q cum oporteat demõstratio-
nem procedere ex necessarijs (vt probatum est) stulti
sunt illi, qui opinati sunt bene se principia demõstra-
tionis accipere, si solum propõnes acceptæ sunt pba-
biles, & verę, vt sophistę faciunt, i. illi, qui apparent

O scientes,& non sunt. Sicut.n.aliqui dicuntur sophistæ,inquantum deficiunt a dialectica argumentatione:ita dialectici ex probabilibus procedentes se demonstrare opinantes sophistæ dicuntur.i. apparentes, & non existentes in argumentatione demonstratiua.

Notandum ¶Considerandū est autem secundum.D.S. in præsenti lectione,q quia in demonstratione demonstratur passio de subiecto per medium, quod est diffinitio, oportet q prima propositio.s.maior,cuius prædicatū est passio,& subm diffinitio,quæ continet passionis principia,sit per se in quarto modo. Secunda autē.s. minor,cuius subiectum est diffinitum, & prædicatū diffinitio,est in primo modo perseitatis. Conclusio vero, in qua prædicatur propria passio de subiecto, est per se in secundo modo. ¶Ad primum igitur dicendum q præmissę demonstrationis,possunt dupliciter considerari. Vno modo, quantum ad substantiam vocis,et isto modo bene corrumpuntur. Alio modo,quātum ad habitudinem terminorum,& hoc

H modo sunt incorruptibiles,& necessarię. Et licet oratio secundum substantiam vocis eodem numero nō possit reiterari:potest tamen eadem manens secundū speciem reiterari. ¶Ad secūdum dicendū q duplex est demonstratio,videlicet ostensiua, & ad impossibile.

Demſtratio ad ipoſe. Demonstratio vero ad impossibile procedit ex necessarijs quātum ad vltimū eius processum. Quot autem sint processus in demōstratione ad impoſe, &

Ostensiua. quæ sit talis:infra declarabitur. Demōstratio vero ostensiua est duplex,vz demonstratio quia,& demonstratio pp quid. Demonstratio autem quia, nō semper procedit ex necessarijs simpl'e. Demōstratio vero pp quid, de qua est potissime hic ad propositū, procedit ex necessarijs. Quę autem sit demōstratio quia, & quæ propter quid:inferius declarabitur.

¶Sequitur vbi supra in Pho,& in.D.S. {Quod autem ex necessarijs &c.} Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Vr q conclusio necessaria possit demonstratiue sciri p medium non necessarium.

Primum. ¶Nam conclusiones naturales sunt necessariæ cum ipsarū sit scientia,& tamen sciuntur per media non necessaria,cum entia naturalia sint variabilia,& corruptibilia:ergo conclusiones

I necessarię sciri possunt per medium nō necessarium.

Secundū. ¶Scdo præterea, ista conclusio est necessaria, Deus est,& demonstratiue scitur per medium non necessa-

Tertium. rium,videlicet per ipsam creaturam:ergo &c. ¶Tertio præterea,ista conclusio est necessaria,hō est risibilis,scitur demonstratiue propter quid per præmissas contingentes,videlicet per istas,Omne animal rationale ē risibile,omnis homo est animal rationale, quę sunt contingentes,quod sic patet, quia non sunt impossibiles propositiones:ergo sunt contingentes, patet consequentia per legem contradictoriarum. Contingentes.n.& impossibiles contradicunt, vt patet secundo Perihermenias:ergo &c. ¶Sed contra est Philosophus in litera: ibi {Quod autem ex necessarijs oportet esse syllogismum manifestum est. Si.n.non est habens rationem propter quid existētem, demon-

Conclusio stratione non est sciēs: ergo &c.} ¶Respondeo dicendum q secunda conclusio huius capituli, quæ est responsiua ad quæsitum est talis, Cōclusio necessaria non potest sciri ex præmissis non necessarijs. Quæ quidem conclusio probatur duabus rationibus Phi-

Prima rō. losophi,quarum prima est talis. Nam ille, qui non dicit rationem respondentem propter quid, non efficitur neq dicitur sciens,cū scire sit rei causam cognoscere &c. vt ex supra dictis patet:sed qui infert aliquā conclusionem necessariam ex præmissis non necessarijs,vz per medium contingens,non dicit rōnem ostēdentem propter quid:ergo ex talibus præmissis p medium contingens,non potest sciri conclō necessaria: ergo medium contingens nō potest esse ratio siue cā propter quid ipsius cōclusionis necessariæ, quod erat

Scda rō. probādum. ¶Secunda ratio est talis, Si aliquis nunc nescit aliquam conclusionem,habens tñ eandem rōnem,quam prius habuit, saluus existens, re non corrupta,& ille non est oblitus,sequitur q prius nesciuit illam,quia illis modis amittitur scientia: sed ille qui habet conclusionem necessariam p medium contingens,corrupto medio consequenter nescit illam cōclusionem medio non existente,et tñ habet eandē rōnē, saluus existens,& res est salua,et non est oblitus:ergo prius nesciuit illam conclusionē,qn vz medium non dum erat corruptum. ¶Considerandum est autē fm

Notandū primum. Scia.4.modis amittitē D.S.in præsenti lec.q Phs in secunda pbatione prædicta innuit quattuor modos,quibus aliquis amittit sciam,quam prius habuit. Quorum primus est qñ excidit a mente eius rano,per quam prius sciuit. Se-

L cundus est per corruptionem illius rei,vt si scit sciētia te sedere dū sedes, te non sedente scia perit. Tertius modus est per corruptionē aut lesionem ipsius scientis,vt patet in Lethargicis. Quartus vero ē per obliuionem. ¶Cōsiderandum est vlterius fm Phm in li-

Notādum secūdum. tera,q licet cōclo necessaria non pnsit sciri per medium contingens,pōt tñ syllogizari p tale medium, sicut verū pōt syllogisticε concludi ex falsis, vt omne album est risibile,oīs hō est albus: ergo oīs hō est risibilis. Ibi ergo conclusio necessaria in barbara syllogistice concluditur p pręmissas nō necessarias, verumtñ si ambę præmissę sunt necessarię, conclusio erit necessaria, qa sicut ex veris nō sequit nisi verūtas ex ambabus præmissis necessarijs nō sequit nisi necessariū,

Correlariū vt patet.1.Prior. Ex prædictis patet vt infert Phs, q oportet demr̄atioem pcedere ex necessarijs p medium necessarium,cū demonstratio faciat scire. Necessarium.n.non pōt sciri nisi ex necessarijs, vt dcm̄ est,&t p mediū non necessariū non potest sciri q conclusio sit necessaria neq pp qd, neq quia. ¶Ad primum igit̄ dicēdū q entia nālia pñt dupl'r cōsiderari.

M Vno mō in particulari, vz quantū ad eorū esse existentię. Et isto modo sunt variabilia. Alio modo in vlī quantū ad habitudinē terminorū, quā hñt ad suas passiones & principia:& isto modo sunt variabilia. ¶Ad scdm dicendū q ista propō dē esse nō scitur per demonstrationē pp quid:sed solū demonstrando qa,

Discip. & a posteriori. ¶Sed replicabat discipulus. Nā dicit hic. D.S.fm intētionē Phi q p medium cōtingēs non scit cōclusio necessaria, neq pp qd, neq qa, ergo solo

Respōsio. mala. ¶Dōm q aliud est scire propōnem necessariā quia est,& aliud est scire q talis propō est necessaria p mediū contingens siue non necessariū, vñ pōt sciri conclusio necessaria quantū ad qa est p mediū nō necessariū, non tñ pōt sciri p tale mediū q ipsa sit necessaria, neq quantū ad quia est, neq quantū ad quia est.

Contingēs duplicitēr. ¶Ad terriū dicendū q contingēs accipit dupliciter. Vno modo fm q conuertitur cū possibili alto, vz p omni eo qd' non est impossibile,& sic diuidit in cōtingens, necessariū, & contingens non necessariū,& isto modo prædictę præmissę & oēs propōnes necessariæ dnr contingentes. Alio modo accipitur contingens specialiter, videlicet p contingenti non necessario, secūdum q distinguitur contra necessariū, & isto modo prædictæ præmissę non sunt contingentes,sed necessarię:vnde ratio laborat in æquiuoco.

¶Sequitur

A ¶Sequitur vbi supra in Philosopho, & in. S. D. impertinenter tamen. ¶Articulus tertius.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur ꝙ destructis rebus scitis, non corrumpatur scia in nobis.
Primum. ¶Nam de rosa in hyeme habetur scientia, & tamen rosa in hyeme est corrupta: ergo re scita corrupta, nō
Secūdum. corrumpitur scientia eius. ¶Scđo ꝑterea de eclypsi solis & lunæ habemus scientiam ipsis non existenti-
Tertium. bus sed corruptis: ergo idē quod prius. ¶Tertio prętere a, de pluuia, & grandine, & cæteris impræssionibus methorologicis habemus sciētiam ipsis non exi-
Quartū. stentibus: ergo &c. ¶Quarto destructo principio extrinseco, nō necesse est principiatū corrumpi, pręsertim dum illud principium est solum principiū, quantum ad fieri, & non quantum ad esse: sed res, quę scit̃, est principium extrinsecum ipsi scię, quantum ad fieri tantum: ergo, quę scit̃, destructa, non destruit̃ scientia in nobis. ¶Sed ↄ̄ est Philosophus in præsenti capitolo vbi enumerat conditiones, quibus amittitur
Respōsio. scientia. ¶Respondeo dicēdum ꝙ res scibilis potest
Res scibil' dupl'r cōsi. potest. considerari dupl'r, Vno modo in sensu composito vt scibilis est: & sic manifestum est ꝙ re scibili destru-
B cta ipsa scientia destruitur, quia perempto vno relatiuorum, perimitur & reliquum. Alio modo potest considerari in sensu diuisio siue materiali, vȝ pro illa re, quæ est scibilis. Et hoc dupl'r. Vno mō, quantum ad esse exñtię eius in particulari, et isto mō corrupta re scibili, nō est necesse ꝙ corrūpat̃ scia illius rei, nisi quantum ad an est. Alio modo, quantū ad esse vl'r ſm habitudinem, quā habet ad suas passiones & principia, & isto mō si res scibiles corrūperent̃ quod est impoſe, necessario & scia corrūperetur. ¶Concedendum est ergo ꝙ corrupta re scibili eo modo quo corrūpitur, corrōpitur & eius scia: vnde rosa in hyeme qa noo habet esse exñtię, ideo nō babemus sciam eius in byeme quantū ad an est: buius. n. cōcl'onis, rosa est in hyeme, nō habet̃ scia, quia ipsius scię ad rem scitam debet esse conformitas, & adæquatio, cū scia sit verorum: veꝝ. n. consistit in adæquatione intellectus: huius tñ cōcl'onis, vȝ rosa est flos, qoia est incorruptibilis, cum sit necessaria, habemus sciam in hyeme, quia necessaria est habitudo subti ad prædicatō.
G ¶Concedēdum est tñ ſm Egidium ꝙ res scibilis habet duplex esse, vȝ esse exñtiæ in suis singularibus, & esse virtuale in suis causis & principijs. Si manet quātum ad esse, quod habet in suis causis, non est necesse ꝙ scia corrumpat̃, quia rosa in hyeme, licet corrumpatur quantum ad eius esse exñtiæ, remanet tñ quantum ad esse, quod habet in suis causis: ideo de ea habetur scia in hyeme, & sil'r dicendum est de eclypsi solis
Argumentum Rodolphi. & lunę & impręssionibus methorologicis. ¶Sed cōtra hāc opinionem adducit Rodolphus Britonus talem rōnem. Nā si res corruptæ haberent esse in suis causis, sufficienter ad hoc ꝙ de eis scia saluaret̃, aut tales cāę sunt sufficientes, aut oon. Si scđm, sequit̃ ꝙ ꝑ eas talis res non scitur certitudinaliter. Si primum, sequeret̃ ꝙ tales cāę producerent tales res, quia posita
Responsio. cā ꝑ se sufficienti ponitur effectus. ¶Sed siquis opinionem. Egidij sustinere voluerit de facili prædicta ratio solueretur. Nam posita cā ꝑ se sufficienti nō est necesse ꝙ ponatur effectus: sed requirit̃ ꝙ sit applicata, & non impedita, vt patet ad longum in. 5. Meta. ynde licet cāę rei scibilis sint sufficientes ſm se, quia tamen noo semper applicantur, et aliquando impediri possunt, non est oecesse ꝙ istæ res producantur in esse actuali, & ideo prædicta ratio non demonstrat.
Notādum ¶Considerandum est vlterius ſm prænominatum

Rodolphum, ꝙ scia de aliqua re est in duplici differētia. Nam quædam est per quam scimus cās, ꝑ quas res actu est, et passiones ei actu aliter inexñtes. Alia est per quam scimus causas per quas res potest esse, & passiones quæ possunt ipsi rei inesse. Si corrumpatur res, necesse est ꝙ corrumpatur scientia primo modo sumpta, non autem secūdo modo. ¶Sed siquis recte considerari voluerit, hæc opinio non videbitur esse de mente Philosophi, &. D. S. quia cum cōclusio demonstrationis sit necessaria, per demonstrationē propter quid non scimus ꝙ subm possit esse tale, vȝ ꝙ homo possit esse risibilis: sed ꝙ homo est risibilis. Similiter ꝙ rosa est flos, & nō solum ꝙ possit esse flos: vnde in hyeme bæc propositio est vera, rosa est flos: licet rosa non existat. Non. n. valet consequētia in propositionibus necessarijs existentibus de est tertio adiacente, ad est secundum adiacens. Non. n. sequitur homo est animal rationale, ergo homo est. Aliter ex vero sequitur falsum, cū antecedēs sꝑ sit verū, & consequens possit esse falsum, vt in. 2. Perihermenias satis disputatum est. ¶Ad primum igitur & ad alia argumenta patet solutio ex dictis.

Oplo Rodolphi.
D
Reprobatio.
H

¶Quæstio. 19. de qualitate conclusionis demonstrationis, & est lectio. 14. S. D. Lec. 14.

E
AMPLIVS considerādum restat qualiter demonstratio procedat ex his, quæ sunt per se, & nō ex his, quæ suot per accidens. ¶Circa quod quæruntur duo. Primo, vtrum conclusio demonstrationis sit semper per se, & non ꝑ accñs. Secundo, vtrum præmissę demonstrationis debeant esse per se.

¶Sequitur in Philosopho, & in. D. S. {Accidentium vero.} Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ concl'o demonstrationis non sit semper per se. ¶Nā Primum.
ista est conclusio demōstrationis scibilis, videlicet luna eclypsatur, secundum communem Philosophorum sententiam: & tamen non est per se, cum prædicatum non sit de diffinitione subiecti, neq; econuerso: ergo conclusio demonstrationis non est semper ꝑ
se. ¶Secundo præterea prædicata accidentium sunt Secūdum.
entia per accidens: aliter essent substantię, si essent entia per se, & tamen eorum est scientia, & ꝑ consequēs F
demonstratio: ergo &c. ¶Tertio probatur, acciden- Tertium.
tium inseparabilium potest esse demonstratio: & tamen talia non probantur per se, vt patet de nigredine in Coruo &c. Probatio maioris, qa necessariorum pōt esse demonstratio, sed talia accidentia sunt necessaria, cū non possint separari ab eoꝝ subiectis: ergo eorum potest esse demonstratio. ¶Sed contra est Philosophus in litera: ibi {Accidentium autem
non per se non est demonstratiua scientia &c.} Res- Rrspōsio.
pondeo dicendum ꝙ istud est secūdum capl'm tertij tractatus buius primi libri, in quo Pħs ostendo qualiter demōstratio sit eorū, quę sunt per se, ponit duas cōcl'ones. Quaꝝ prima est rñsiua ad quæsitū. Scđa vero cōcl'o, de qua in sequēti articulo videbit̃, est ꝙ pręmissæ demonstrationis debent esse ꝑ se, et non per ac-
cidens. Prima cōcl'o ergo est talis, ꝙ demonstratio Cōclusio.
est eoꝝ, quę sunt per se. i. conclusio demonstrationis debet esse ꝑ se, hęc conclusio probatur vna rōne Pħi,
quæ sic format̃ ſm. D. S. Nam illa, quæ non sunt ꝑ Probatio.
se, non ex necessitate insunt: si ergo cōcl'o demōstrationis nō esset ꝑ se, ipsa nō esset necessaria, cuius ↄ̄riū patuit in præcedenti articulo: ergo conclusio demō-
strationis est ꝑ se. ¶Sed ↄ̄ hanc rōnē arguit. D. S. in Dubium.
lec. Nā Pħs probat in pręcedentibus cōcl'onē demſrationis esse nečiam qa est ꝑ se. Nūc autē ꝓbat cōcl'onē

G

demonstrationis esse per se, quia est necessaria: ergo videtur ꝙ Philosophus cõmitat circulationẽ in suis probationibus.

Respõsio. ℭ Ad hoc respondet hic idem. D.S. ꝙ supra articulus non solum ostendit demonstrationem esse necessariorum propter hoc ꝙ est per se sed ꝑ diffõnem quod est scire, & ille fuit verus demonstrationis modus.

Notãdum primum. Instantia physi. ℭ Considerandum est autem ꝙ Philosophus ꝯ prædicta inducit instãtiam talem, Nam qñ aliqua conclusio necessaria infertur ex præmissis consequentibus contingentibus, quæritur an tales præmissæ sint veræ: quo dato infertur necessario conclusio, videt ergo ꝙ præmissæ contingentes possunt inferre aliquam conclusionem necessariam, quæ tñ nõ erit per se.

Respõsio. ℭ Ad quod dicendum ꝙ aliud est necessario inferre conclusionem, & aliud est inferre conclusionem necessariam, præmissę contingentes inferunt necessario, si verę sunt, & debite ordinatæ, aliquã cõclusionem necessariam necessitate ꝯñę, nõ tñ semper inferunt conclusionem necessariam necessitate cõsequentis: quia non ita interrogatur de præmissis con-

H

tingentibus, quasi cõclusio sit necessaria absolute ꝑꝑ interrogata, sed quia necesse est præmissas concedẽti concedere cõclusionem, & hoc ꝑꝑ necessitatem ꝯñę, & non consequentis.

Notandũ secũdum. Accidens duplex. ℭ Considerandum est etiã vlterius ꝙ duplex est accidens. ¶ Nam quoddam est accidens proprium, & aliud est accidẽs cõe, & tale est duplex.

Cur aliqđ accñs ẽ separabile et quoddã inseparabile. ¶ Nã quoddam est separabile, aliud inseparabile. ¶ Cuius ratio. Nam omne accidẽs, quod causatur ex principijs subiecti, aut cãtur ex principijs proprijs speciei, aut indiuidui. Si primum, sic est accidẽs proprium. Si secundum, hoc est dupliciter, quia vel causatur a principijs indiuidui inseparabiliter, & sic est accidens inseparabile, vel a principijs indiuidui indeterminate considerati, & tũc est accidens separabile. ¶ De accidente proprio est demonstratio, & non de alijs, inquantum hmõi. ¶ Ex prædictis patet qualiter accidens proprium, & accñs cõe inseparabiliter conueniunt ſm esse, quia vtrunq; habet esse insepatbile a suo subto, differunt tñ ſm originem: verũtamen, vt supra dcm̃ est, accidens proprium habet esse inseparabile, tam ſm rem, q̃ ſm intellectum. Sed cõe inseparabile est quidem inseparabile ſm rem: sed ſm intel-

I

lectum, tam quantum ad primam, q̃ quantum ad secundam eius operationem est separabile. Possumus .n. intelligere Coruum posse existere non intelligendo nigredinem esse, quod de accidente proprio dici non potest. Nõ .n. possumus intelligere hoĩem posse esse in rerum natura absq; hoc ꝙ sit risibilis, quia est rpugnantia intellectuum. ℭ Ad primum igiť dicendum ꝙ eclypsari potest accipi dupľr. ¶ Vno modo, vt dicit aptitudinem, & isto modo ista propositio est per se luna eclypsatur .i. luna est eclypsabilis, vt ita loquar. ¶ Alio modo potest accipi, vt dicit actũ, & isto modo dicta propositio non est necessaria, & ꝑ se nisi necessitate, vt nunc: qñ .s. ponitur causa in actu, necessario ponitur actu eclypsis, tñ illa vt sic, nõ est demõstrabilis demonstratione ꝑꝑ quid proprie loquendo.

Accidẽtia dupliciter cõsi. posse. ℭ Ad secundum dicendum ꝙ accñtia possunt dupľr considerari. ¶ Vno modo concretiue per respectum ad subm, & illo modo accidentia cõia sunt entia per accidens. ¶ Alio modo possunt considerari abstractiue, siue substractiue in ordine ad superiora & inferiora sui generis. Et isto modo accidentia ẽt cõia sunt entia per se: vnde Phs. 5. Meta. diuidit ens in ens per se, & in ens ꝑ accidens.

Ens per accidens dupliciter. Ens vero per se diuidit in .x. prędicamenta. ¶ Verũtamen aliquid dr̃ ens per accidẽs dupľr. ¶ Vno modo, vt distinguiť ꝯ ens per se in rerũ

K

natura ſm esse in alio sicut accidẽs est in subo, & isto modo omne accidens qualitercunq; consideretť est ꝑ accidens, secundo modo, vt distinguiť ꝯ illud, quod non est compositum ex naturis diuersorũ prędicamẽtorum: & isto modo accidentia abstractiua designata quæcunq; sint illa, sunt entia per se, & vt sic de eis est sciã & demonstratio. ¶ Sed quia accidens proprium fluit adæquate a principijs speciei, quę habent modũ formæ, ideo accidens proprium, tam concretiue, q̃ abstractiue designatum, dr̃ ens per se, non autẽ sic est de accidentibus cõibus. ℭ Ad tertium ddm̃ ꝙ necessariorum per se potest esse demonstratio ꝑꝑ quid, nõ autem necessariorum, quæ non sunt per se, quemadmodum sunt illa accidentia, quæ fluunt inseparabiľr a principijs indiuidui, vt supra declaratum est.

ℭ Sequiť in. D.S. ibi, deinde cum dicit. ⟨ Quãdo autem ex necessitate &c. ⟩ Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Vr̃ ꝙ pręmissę demonstrationis non sp̃ sint per se, sed possint esse per accñs.

Primum. ℭ Nam per se aliquid dr̃, qñ nõ est cũ alio: sed maior demõstrationis est cũ alio .s. cũ minore, ergo maior ipsa non est ꝑse.

L

Secundũ. ℭ Secundo præterea, hic est demonstratio. Omne compositum ex contrarijs est corruptibile, sed animal est compositum ex ꝯrijs: ergo etc. sed tñ minor non est propositio per se, nõ .n. prędicatũ est de diffõne subti cum subm possit intelligi sine prædicato, & econuerso, vt de se manifestum est: ergo idem quod prius. ℭ Sed ꝯ est Philosophus in litera: ibi ⟨ Qm̃ autem ex necessitate &c. ⟩

ℭ Respondeo dicendũ ꝙ scdm cõclo huius capituli, quæ est responsiua ad quæsitum est talis. ¶ Demonstratio ꝑꝑ quid necessario est ex primis, quæ sunt per se.

Conclusio Probatio. Quam conclusionem probat Phs vnica rõne, quę sic formatur ſm. D.S. ℭ Nam demonstratio cum faciat scire procedit ex necessarijs, vt supra ostẽsum est: sed ea, quę non sunt per se, cum possint non esse, non sunt necessaria, quia necessarium est quod impossibile est non esse, vt patet per diffõnẽ necessarij: ergo demonstratio non procedit ex his, quę non sunt per se, & per consequens procedit ex primis quæ sunt ꝑ se.

Correlariũ M ℭ Ex quo infert Phs ꝙ si aliquis sylľs non procedit ex his, quę sunt per se, dato ꝙ procedat ex necessarijs, non facit scire ꝑꝑ quid, cum scire ꝑꝑ quid sit rei cãm cognoscere per se propriam, & applicatam: vt supra declaratum est.

Per, prępositio, dupľr ℭ Ad primum igiť dicendum ꝙ ista præpositio Per põt accipi dupľr. ¶ Vno modo, vt dicit solitudinem. Et isto modo illud dicitur per se, qđ non est cum alio vel in alio. ¶ Alio modo põt accipi, vt dicit habitudinem prædicati ad subm, ſm ꝙ prędicatum per se inest subto, & hoc modo primæ demonstrationis dicuntur per se, & non primo mõ. ℭ Ad secundum dicendũ ꝙ licet componi ex necessarijs non sit de diffõne animalis, est tñ de diffõne & intellectu eius, vt est corpus mixtum ex quattuor elementis: vnde illa minor est in primo modo dicendi per se, non per se primo, sed per alterum, siue per se secundo.

ℭ Qõ. 20. De ꝑcessu demr̃ationũ, & est lec. 15. D.S. Lec. 15.

ORDINE pręmisso cõsiderandũ restat in hoc tertio capľo huius tertij tractatus qualiter demonstratio non procedit ex principijs extraneis. Circa quod quæruntur duo. ¶ Primo, vtrũ in demõstrationibus possit fieri discursus de gñe in genus. ¶ Scdo, vtrũ extrema demr̃ationis & eius mediũ sint eiusdẽ generis.

ℭ Sequiť in Pľo, & in. D.S. ⟨ Nõ aũt ex alio gñe. ⟩

ℭ Articulus primus.

AD SECVNDVM sic ꝑceditur. Vr̃ ꝙ in demr̃ationibus cõuenit demõstrãtem descendere de

genere

A
Primum. genere in genus. ¶ Nã Metaphy. est alia scia ab alijs scientijs specialibus, & tamen ab ea fit descensus ad scientias speciales cum probet & demonstret principia scientiarum specialium: ergo conuenit demõstrãtem descendere de genere spãlium ad aliud genus.
Secundum ¶ Secundo probatur, dialectica, cum sit sciẽtia rationalis, est alia scientia a scientijs naturalibus. & tamen conuenit descendere ab ea ad alias scientias, cum habeat viam ad principia omnium aliarum scientiarũ, vt patet primo Topicorum: ergo &c̃.
Tertium: ¶ Tertio probatur, ab Arithmetica ad musicam fit descensus, qa conclusiones musicales demonstrãtur per Arithmeticalia, & constat eas esse scientias diuersas: ergo &c.
Quartũ. ¶ Quarto probatur, quando scientiæ habent eadem principia conuenit demonstrantẽ descendere ab vna in aliam: sed oĩum scientiaꝝ & oĩum demonstrationum sunt eadẽ principia, vt innuit hic Phs: ergo &c. Sed contra est Phs in litera ibi, Non est ergo ex alio genere descendentem demonstrare &c.
R sponsio. ¶ Respondeo dicendum ꝙ istud est. 3. caplm huius tertij tractatus, in quo Phs volens ostendere ꝙ demonstratio nõ procedit ex principijs extraneis, ponit vnam conclusionem quę est responsiua ad quæsitum.
B
Cõclusio. ¶ Videlicet ꝙ non conuenit demonstrantem descendere de vno genere subiecto in aliquod genus, quam cõclusionẽ aliquibus præsuppositis probat tali ratione.
Probatio. ¶ Nam in demonstratione oportet extrema & medium esse eiusdem generis, vt in alio articulo probabitur: sed diuersę scientiæ sunt circa diuersa genera substantię: ergo ex principijs vnius scientiæ non potest concludi aliud in alia scientia. Ex quo sequitur ꝙ demõstrationes non procedunt ex extraneis principijs: quia si sic non prohiberet demonstrantem descendere de genere in aliud genus.
Primum Correllarium. ¶ Ex prædicta conclusione infert Phs duo correlaria. ¶ Quorum primũ est ꝙ nulla scientia demonstrat aliqd de subiecto alterius sciẽtiæ, siue tale subiectum sit subiectũ cõmunioris scientiæ siue scientiæ disperatę, sicut Geometria non demonstrat ꝙ contrariorum eadem sit scientia. Cõmuniora. n. pertinent ad scientiam cõem. s. primã phylosophiam, siue dialecticam. Similiter Geometria non demonstrat ꝙ ex ductu vnius numeri cubi in alterũ numerum cubum surgat numerus cubus: sed hoc pertinet ad arithmeticum.
C
2. Correllarium. ¶ Secundum correlarium est ꝙ scientia de proprio subiecto non demonstrat quodlibet accidens, sed solum accidẽs, quod est sui generis: sicut Geometria non demonstrat de linea recta ꝙ sit pulcherrima linearum.
Notandum primum. ¶ Pro ampliori declaratione præcedentium considerandum est sm Phylosophũ in præsenti passu, ꝙ tria reperiũtur in qualibet demõstratione, videlicet passio, qua demõstratur, & genus subiectum, de quo demõstratur passio, & dignitates, ex quibus demonstratio procedit: quorum trium, dignitates solum possunt esse cõmunes diuersis sciẽtijs, non autem subiectum, & passio, nisi illę scientiæ sic se habent, ꝙ vna cõtinetur sub alia, vt accidit in sciẽtijs subalternatis, de quarum subalternatione inferius declarabitur.
Discip. ¶ Sed instabat discipulus. Nam præter prædicta tria, in qualibet demonstratione reperitur proprium medium, qđ est diffinitio subiecti, vel passionis: ergo insufficiens est prædicta assignatio Phylosophi.
Responsio. ¶ Dicendum ꝙ mediũ reducitur ad p̃dicta tria, quia reducitur ad dignitatem, sicut causa proxima ad causam, vt quidam dicunt: vel reducitur ad extremitates, videlicet ad subiectum & passionem: qa medium quodammodo includitur in extremis vt dicit Egidius.
Notan. 2. ¶ Considerandũ est hic vlterius sm Phylosophum elicitiue, ꝙ scientiarum q̃dam sunt quarũ est idem genus subiectũ simplr: sicut scientia de triangulo & ysochele respectu eiusdem passionis. ¶ Alia sunt quarũ genera subiecta sunt simplr diuersa, siue alia, sicut Geometria & Arithmetica. Sed aliæ sunt scientiæ quarum genera subiecta nõ sunt simpliciter idem neq; simplr alia: sed sunt subalternatiua adinuicem, sicut Arithmetica, & Musica. Contingit. n. demõstrãtẽ descendere ab eodẽ gñe in idem genus simpliciter vt ab vno genere in alterum genus. Non aũt conuenit eum descendere ab vno genere in aliud genus simpliciter, vt probatum est. D
¶ Considerandum est vlterius sm. D. S. in præsenti passu, ꝙ genus dicit simplr idem, quando non sumitur aliqua differẽtia q̃ sit extranea a natura illius generis: sed sm quid est idẽ genus, quando sumitur circa subiectum aliqua, differentia extranea a natura illius generis: sicut sonus est extraneum quoddam a genere numeri & visuale a genere lineæ. Sed illa genera subiecta dicuntur simplr differẽtia, q̃ sunt disperata: & vnum non se habet ad aliud per differentias contrahentes, sicut linea & numerus. Notan. 3. E
¶ Considerãdum est vlterius ꝙ genus potest accipi dupliciter. ¶ Vno modo pro genere naturali. ¶ Alio modo pro genere logicali. ¶ Et hoc dupliciter. ¶ Vno modo pro genere prędicabili. ¶ Alio mõ pro genere subiecto siue pro genere scibili: cui potest demonstrari inesse aliqua passio propria. Isto autem vltimo accipitur hic genus, & nõ duobus primis modis. Notan. 4. Genus dupliciter.
¶ Considerandum est finaliter ꝙ duplicia sunt principia demonstrationis siue scientiarum. ¶ Quædam sunt propria, & talia non se extendunt ad scientias penitus diuersas. ¶ Alia sunt communia, & talia possunt duplr considerari. ¶ Vno modo vt applicata sunt & appropriata ad aliquam scientiam determinatam. Et isto modo non se extendunt ad scientias diuersas. ¶ Alio modo vt sunt in sua communitate remanentia. Et isto modo sunt communia diuersis scientijs. Notan. 5. Principia de mõ vel scientiarũ duplicia.
¶ Ad argumenta patet solutio ex dictis.

¶ Sequitur vbi arguitur impertinenter &c.

¶ Articulus secundus.

ADSECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ medium demonstrationis non sit eiusdem generis cũ extremis. Primum.
¶ Nam extrema nõ sunt eiusdem generis: ergo suppositum falsum. Antecedens patet: quia extrema demonstrationis sunt subiectũ, & propria passio: sed subiectum vt plurimum est in genere substantiæ, & passio in genere qualitatis sm scholam Thomistarum, substantia autem & qualitas sunt diuersa genera: igitur &c.
¶ Secundo probatur, illa sunt eiusdem generis quæ conueniunt in eodem genere, vel si non sic, detur illud: ergo &c. Secũdum.
¶ Tertio probatur, illud, cui non conuenit ratio generis, non potest esse eiusdem generis cum aliquo: sed medio, quod est diffinitio, non conuenit ratio generis, cum diffinitio nõ sit prædicabile, vt patet inducendo per singula prædicabilia: ergo medium demonstrationis nõ est eiusdem generis cum extremis. Tertium.
¶ Sed contra est Phylosophus in pręsenti passu nisi sequitur. Conclusio.
¶ Respondeo dicendum ꝙ medium demonstrationis est eiusdem generis cum extremis, i. cum maiori & minori extremitatibus, quod sic patet sm Phylosophum.
¶ Nam si medium non esset eiusdem generis cum extremis, sequeretur ꝙ medium non per se conueniret de extremis, neq; extrema medio, & per consequens præmissę demonstrationis essent per accidens, & nõ per se, & sic demonstratio non procederet ex his, q̃ sunt per se, quod est cõtra pręmissa: ergo medium est eius- Probatio.

dem generis cum extremis. ¶ Et hoc loquendo de genere scibili siue subiecto, & non de genere prædicamentali. Medium enim & extrema sunt eiusdem generis scibilis, i. pertinent ad eandem rationem formalem considerationis alicuius scientiæ. Ex quo patet solutio ad argumenta, q̃ ꝓcedunt de eodem gñe.

¶ Quæstio. 21. de his, quorum est demõstratio, & est
Lec. 16. lectio. 16. D.S.

VLTERIVS in hoc quarto capitulo eiusdem tractatus considerandum restat qualiter demonstratio non procedat ex corruptibilibus: sed ex sempiternis. ¶ Circa quod quęruntur duo. ¶ Primo, vtrum corruptibilium sit demonstratio, & diffinitio. ¶ Secundo. vtrũ eorum, q̃ sunt vt frequẽter, sit demr̃atio. ¶ Sequitur i Pħo. & in. D.S. { Manifestũ est aũt. }

¶ Articulus primus.

ADPRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ corruptibilis possit esse demonstratio. (Primum.) ¶ Nam corruptibilia sunt, quæ possunt esse & non esse: sed ea, quoꝝ est demonstratio, possunt esse & non esse, vt patet de rosa, homine risibili, & sic de alijs: ergo illa quorum est demonstratio, sunt corruptibilia, & sic corruptibilium potest esse demonstratio. (H) ¶ Sed dicebat discipulus, ꝙ licet hæc rosa particularis sit corruptibilis, nõ tamen rosa in vniuersali considerata. (Secũdum.) ¶ Considerandum est ꝙ destructis primis substantijs impossibile ẽ aliquod aliarum remanere ẜm Pħm in prædicamentis: ergo his rosis particularibus destructis destruitur rosa vl'r. ¶ Sed dicebat idem ꝙ destructis omnibus particularibus rosis, destruitur rosa ĩ communi q̃tũ ad esse existentiæ, non tamen q̃tum ad esse essentiæ. (Tertium.) ¶ Considerandum est ꝙ corruptio respicit esse existẽtiæ: ita quod illud dicitur corruptibile, quod potest habere esse, & non esse, i. habere esse existentię & nõ habere: cum igitur vt concessum est rosa in communi corrũpitur q̃tum ad esse existentie, seq̃tur ꝙ simpliciter corrumpitur, & per consequens de ea re si sit demonstratio, sequitur ꝙ corruptibilium sit demonstratio. (Quartum) ¶ Præterea, ipsius motus est diffinitio, vt patet. 3. Phy. & tamen constat ꝙ motus est corruptibilis, vt patet de alteratione, & corruptione: ergo &c̃. (Quintum. I) ¶ Præterea, ipsum corruptibile est diffinibile. Nam corruptibile est quod potest esse & non esse: ergo corruptibilium est diffinitio, & demonstratio. ¶ Sed cõtra est Phylosophus in litera; ibi,

Manifestum est autem, si sint propositiones vniuersales, ex quibus est syllogismus, ꝙ necesse est conclusionem esse perpetuam, &c̃.

(Responsio) ¶ Respõdeo dicendum ꝙ istud est. 4. capitulum huius tertij tractatus, in quo Pħs ostendens quorum est demonstratio, ponit tres conclusiones, quarum. 3. in sequenti articulo declarabitur. ¶ Prima est talis, (Cõclusio prima.) corruptibilium non est demonstratio neq; scientia. Quę conclusio probatur tali ratione ẜm Pħm. ¶ Nam demonstratio est illarum rerum, quę sunt ꝑ se, & de omni, vt ex supra dictis patet: sed corruptibilium nõ sũt vl'es, neq; de omni: cum non sint semper, quod requiritur vt supra declaratum est: ergo corruptibiliũ non est demonstratio, & per consequens neq; sciẽtia, sed tantum sempiternorum. (2. cõclusio. Probatio.) ¶ Secunda conclusio est ꝙ etiam corruptibilium non est diffinitio, quæ probatᷣ tali ratione Pħi. ¶ Nam corruptibilium non est demonstratio, vt patuit per præcedentem conclusionẽ: ergo corruptibilium non est diffinitio. ¶ Patet consequentia, quia diffinitio vel est principium demõstrationis vel conclusio vel tota demonstratio positione differens, vt dicitur hic in litera. (K Notãdum. primum.) ¶ Pro cuius declaratione considerandum est ẜm. D.S. ꝙ contingit diffinitiones diuersas eiusdẽ rei dari ex diuersis cãis sumptis. Causæ autem adinuicem ordinem habẽt. Nam ex vna sumitur ratio alterius. Ex forma. n. sumitur ratio materiæ, talem. n. oportet esse materiam, qualem forma requirit, efficiens vero est ratio formę. Quia enim agens agit sibi simile, oportet ꝙ ẜm modũ agẽtis, sit modus formæ, qui ex actione consequitur. Ex fine autem sumitur ratio efficientis. Nam omne agẽs agit propter finem, oportet ergo ꝙ diffinitio, quæ sumitur a fine, sit ratio, & causa probatiua aliarum diffinitionum, quæ sumuntur ex alijs causis. Ponamus ergo duas diffinitiones domus, quarum vna sumatᷣ a causa finali, quę sit talis, Domus est coopertmentum prohibens nos a pluuia & frigore & æstu. Alia sumatur a causa materiali, quę sit talis, Domus est operimẽtum constitutum ex cemento, lapidibus, & lignis. Secunda diffinitio poterit demõstrari per primam hoc modo, Omne coopertmentum prohibens nos a pluuia &c̃, est constitutum ex cemento &c. sed domus ẽ (L) coopertmentum prohibens nos &c. ergo domus est coopertmentum constitutum ex cemento, lignis, & lapidibus: patet ergo ꝙ diffinitio, quę sumitur a fine, est principium demonstrationis. Illa vero, quæ sumitur a materia est conclusio demonstrationis, potest ẽt coniungi vna diffinitio cum alia, vt sit vna diffinitio hoc modo, Domus est coopertmentum constitutum ex cemento, lapidibus, & lignis, prohibens nos a pluuia, frigore, & æstu. Talis. n. diffinitio continet totũ quod est in demonstratione, videlicet medium, & cõclusionem, & ideo talis diffinitio dicitur demonstratio, positione differens: quia in hoc solum differt a demonstratione, ꝙ nõ est ordinata in modo, & figura. Hęc omnia dicit. D.S. in præsenti lec. formaliter. (Notan. 2.) ¶ Considerãdum vlterius ẜm eundem ibidem, ꝙ q̃a demonstratio non est corruptibilium, sed sempiternoꝝ, neq; diffinitio, (Cur Plato. posuit ideas.) Plato fuit coactus ponere ideas: cum enim ista sensibilia sint corruptibilia, videbatur ei ꝙ eorum non posset esse demonstratio, neq; diffinitio, & ideo dicebat ꝙ necesse est ponere quasdam subãs separatas incorruptibiles, de quibus diffinitiones, & demonstrationes darentur, quas vocabat spẽs vl' ideas. ¶ Sed huic opinioni occurrit hic Pħs dicẽs, (M) ꝙ demonstratio non est corruptibilium nisi per accidens, & si ista sensibilia sint corruptibilia in particulari, in vl'i tamen quandam sempiternitatem habent: cum ergo demonstratio detur de istis sensibilibus in vl'i, & non in particulari, sequitur ꝙ demõstratio nõ est corruptibilium, nisi per accidens, sempiternorũ vero est per se. Hæc ille vbi est formaliter. (Notan. 3.) ¶ Considerandum est vlterius ẜm Egidium ꝙ cum forma recepta in intellectu qua ĩtellectus intelligit, sit abstracta a conditionibus particularis, oportet ꝙ intellectus, & cognitio eius per se feratur non in rem particularem, sed in rem sic abstractã cuius est quidditas rei, quę est obiectum intellectus, vt patet. 3. de Anima: sicut ergo visus est ꝑ se ipsius coloris, per accidens vero ipsius lapidis, vel alicuius alterius corporis, in quo color repetitur, sicut intellectus est per se ipsius quidditatis: sed particularium, in quibus hẽt esse talis q̃dditas, est quodãmodo per accidens. ¶ Sil'r est dicendum de scientia, cum scire sit quoddam intelligere, & de demonstratione, cum demõstratio faciat scire. (Notan. 4.) ¶ Considerandum est vlterius ẜm eundem ꝙ, quia nihil ab intellectu intell'r, nisi vt est actu, & vt habet Analogia ad formam, vnde omnes partes diffinitionis

A diffinitionis dicuntur formæ, ꝙdiu igitur est processus per formam, tandiu procedit diffinitio. Quando vero nõ est processus vlterius diuisiuus per formam, sed per conditiones materiæ: tunc vlterius diffinitio non procedit, quia a specie indiuidua non est processus siue descensus per differentias formales: sed materiales. In specie. n. specialissima iubet Plato quiescere, igitur sensibilium corruptibilium per se diffinitio esse non potest. ¶ Ad primum igitur &c. 2. respõsum est in obijciendo. ¶ Ad. 3. dicendum ꝙ vl'ia sunt corruptibilia in singularibus ꝑ alterum, vl'ia vero in vl'i considerata sunt per se incorruptibilia, quantum ad necessarias habitudines, quas habent ad suas passiones & principia, & vt sic de eis est demõstratio, & diffinitio, & nõ ꝑmo mõ: vñ nõ seq̃t. ¶ Ad alia ꝑʒ solo.

¶ Sequitur i Pħo, & in. D. S. ibi, Deinde, cum dicit, ⟨ Ex eorum, quæ sunt &c. ⟩ ¶ Articulus secundus,

B AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ earum, quæ sunt vt frequenter, non fit demõstratio, nec scientia. Primum. ¶ Nam demonstratio est sempiternorũ: sed quę sunt frequenter, & non semper, nõ sunt sempiterna, nam sempiternum dicitur esse illud, qđ semper est, igitur &c. Secũdum. ¶ Præterea, corruptibilium nõ est demonstratio vt dictum est: sed quæ non sunt semp. sunt corruptibilia, cum aliquando habeant non esse, post esse, igitur &c. Tertium. ¶ Præterea, eorum, quæ sunt raro, non est demonstratio, neq; sciẽtia: ergo pari rõne eoꝝ, q̃ nõ semꝑ sunt, sed frequenter, nõ est demſ̃atio, neq; diffinitio. ¶ Sed contra est Pħs in litera, dicens.

Eorum autem, quę sæpe fiunt, demonstrationes sunt, & scientiæ: vt lunæ defectus, &c.

¶ Respondeo dicendum ꝙ. 3. conclusio huius capituli, quæ est responsiua ad quæsitum, est talis, Conclusio. ℣ Eoꝝ, quæ sępe fiunt est demonstratio. Probatio. Quam conclusionẽ probat Pħs dicens. Nam de eclypsi lunæ & solis est demonstratio, & scientia, quæ vt frequenter, & non C semper accidunt: ergo eorum, quæ sæpe fiunt, est demonstratio. Notandum primum. ¶ Sed considerandum est ꝙ eclypsis lunæ, & similia, quæ nõ semper fiunt, possunt dupliciter considerari. Quæ non semꝑ sunt dupliciter con. põt. ℣ Vno modo in particulari, & tunc non sunt semper, & isto modo de ipsis non est demõstratio, neq; scientia per se. ℣ Alio modo in vl'i, videlicet q̃tum ad rationes vl'es terminorum, & isto mõ ea, quæ non semper sunt. s. q̃tum ad esse existentiæ, semper sunt q̃tum ad esse essentię, vel q̃tum ad habitudinem terminorum: vnde eorum, quę non semper sunt, inq̃tum semper sunt, est demonstratio, & scientia, & non inq̃tũ semper non sunt, vt innuit hic Pħs. Notan. 2. ¶ Considerandum est vlterius fm Egidium ꝙ in demonstratione, qua demonstratur hæc conclusio, videlicet luna eclypsatur, sicut in qualibet alia demonstratione, tria requiruntur, videlicet subiectum. s. luna, & passio. s. eclypsis, & medium. s. interpositio terrę inter solem & lunam, quæ est causa eclypsis lunæ. Manifestum est autem ꝙ in vl'i considerata sunt semper, cum vl'r sint vbiq; & semper. Non enim demonstratur eclypsis de hac particulari luna primo: sed de luna in communi. Manifestum est etiã ꝙ si eclypsis, q̃ tanq; passio ꝑbat de luna, consideret aptitudinaliter, vt supra declaratũ est, semper est. Luna enim semper apta nata est eclypsari, licet non semper actu eclypsetur: sicut homo semper est risibilis, licet non semꝑ actu rideat. Similiter medium quãdam sempiternitatem participat: quia posita interpositione terræ inter solem & lunã, semper & necessario ponitur eclypsis:

Ex quo patet ꝙ omnia, quæ sunt in demonstratione D eorum, quæ non sunt semper, q̃tum ad esse existentię, semper tamen sunt, si in vl'i cõsiderentur, & vt sic sunt & sic sempiterna & incorruptibilia, patet solutio argumenti. ¶ Considerandum est vlterius fm. D. S. in pręsenti lec. ꝙ inter ea, quæ non semper sunt, Notan. 3. est differentia. ℣ Quædam. n. non semper sunt fm tẽpus, sunt tamen semper per comparationem ad causam, quia nunq; deficit quin posita causa, ponatur effectus, sicut de eclypsi lunę dictum est. ℣ Quædam vero sunt, quæ non sunt semper, etiam per comparationem ad causam: quia causæ impediri possunt, nõ enim semper ex semine hominis generatur homo habens duas manus: sed quandoq; fit defectus, vel propter impedimentum virtutis causæ agentis, vel materiæ. In vtrisq; ergo sic sunt ordinandę demonstrationes, vt ex vniuersalibus propositionibus inferatur vniuersalis conclusio, remouendo illa, in quibus potest esse defectus, vel ex parte temporis tantum, vel ẽt ex parte causę. Hæc ille. ¶ Considerandum est vlterius fm Paulum venetum contra Egidium, ꝙ siue Notan. 4. Paulus venetus. eclypsis dicat actum, siue aptitudinem, semper illa ꝑpositio, luna eclypsatur, est demonstrabilis, q̃tum ad habitudinem ex his, quæ sunt semper: quia sicut causa E dicit relationem ad effectum ita e conuerso. Sicut enim non interponitur terra quin sit eclypsis, ita nõ est eclypsis qn interponatur terra: vnde de luna põt demonstrari eclypsis siue dicat actum, siue aptitudinem per hunc modum. Quandocunq; terra interponitur inter solem & lunam, luna eclypsatur. Sed qñcunq; sol est in capite vel in cauda draconis, terra interponitur inter solem & lunam: ergo quandocunq; sol est in capite vel in cauda draconis luna eclypsat. ¶ Sed hæc sententia videtur esse contra ea, quę superius Phylosophus adduxit. Reꝑbatio Probauit. n. supra ꝙ demonstratio est eorum, quę sunt per se, & ꝙ cõclusio demonstrationis est per se: sed quãdo eclypsari dicit actum, ista propositio non est per se, luna eclypsatur, cum prædicatum possit subiecto abesse præter eius corruptionem, vnde magis adhærendum est opinioni Egidij in hac parte, q̃ sententiæ huius opinionis. ¶ Ad primum igit & ad alia patet solutio ex dictis.

¶ Quæstio. 22. de principijs demonstrationum, & est lec. 17. D. S. Lec. 17.

F GENERALITER nunc considerare restat qualiter demonstratio non procedit ex principijs cõmunibus: sed proprijs. ¶ Circa quod quæruntur duo. ℣ Primo vtrum demonstratio procedat ex principijs cõmunibus. ℣ Secundo vtrum correlatiua, quę Phylosophus infert in hoc capitulo ex principali conclusione, sunt sufficienter assignata.

¶ Sequitur in Phylosopho, & in. D. S. ⟨ Quoniam autem manifestum est. ⟩ ¶ Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ demonstratio procedat ex cõmunibus. Primum. ¶ Nam sicut se habet causa vniuersalis ad effectum particularem: ita se habent principia cõmunia ad cõclusionem demõstrabilem, sed causa vniuersalis concurrit ad productionem cuiuslibet effectus particularis: ergo principia cõmunia demonstrationis concurrunt ad scientiam conclusionis, & per consequens ingrediuntur demonstrationem. Secundum ¶ Præterea, illa quę sunt imediatiora conclusioni demonstratę, magis ingrediuntur demonstrationem q̃ illa quę non sunt ei ita imediata: sed principia cõmunia sunt imediatiora cõclusioni q̃ principia propria, quia fm auctorẽ libri de Causis, Causa vniuersalis immediatius agit in effectum,

G ꝙ causa particularis: ergo &c̄. ¶Præterea, principia
cōmunia formaliter & actualiter includuntur in pro
Tertium. prijs, sicut superius in suo inferiori: ergo si principia
propria ingrediuntur demonstrationem, ita & prin-
Quartū. cipia cōmunia. ¶Præterea, Arithmetica & Geome-
tria vtuntur isto principio si ab æqualibus æqualia
demas, quę remanent sunt æqualia, & tamen cōstat
Quintum. ꝙ illud principium est cōmune: igitur &c̄. ¶Præte-
rea, Metaphy. est scientia, & tamen conclusiones eius
procedunt ex principijs cōmunibus, cum ea conside-
Sextum. ret ratione suæ cōmunitatis: ergo &c. ¶Præterea,
vl'ia sunt cōmunia: sed demonstratio procedit ex vni
Septimum uersalibus, vt supra probatum est: ergo &c. ¶Præte-
rea, Phs dicit infra ꝙ eorum, quibus vtimur in demō
stratione, quædam sunt propria, & quædā cōmunia:
ergo demonstratio vtitur principijs communibus.
¶Sed contra est Phs in hoc capitulo dicens.

Quoniam autem manifestum est, ꝙ vnūqdq; non est demonstrare ex vnoquoq;, &c.

¶Respondeo dicendum ꝙ istud est. 5. capl'm huius
H tertij tractatus, in quo Phs ponit vnam conclusionē,
ex qua infert tria correlaria, de quibus in sequenti ar
Cōclusio. ticulo videbitur. ¶Est ergo conclusio quæ est respō-
siua ad quęsitum. Demonstratio non procedit ex pn
cipijs cōmunibus, quæ cōclusio probatur duabus ra-
tionibus Phi ſm. D. S. si dicta eius diligenter cōside-
Prima rō. rentur, quarum prima est talis, ¶Omnis demonstra-
tio propter quid facit scire simpl'r, & per se, non autē
ſm accidens, siue in cōmuni: sed demonstratio, quæ
procedit ex principijs cōmunibus, non facit scire sim
pliciter, sed in vniuersali, siue ſm accidens: ergo de-
monstratio non procedit ex cōmunibus, loquendo
de demonstratione propter quid, de qua est hic ad p-
positum. ⁋Maior patet per Phylosophum supra in
prima diffinitione demonstrationis. ⁋Minor patet
per demonstrationem Brissonis de quadratura circu
li, qui demonstrauit quadraturam circuli esse æqua-
lem circulo per illud principium cōmune. Vbi est in
uenire maius, & minus, ibi est æquale: sed est inueni-
re quadratum maius circulo, & quadratum minus:
ergo est inuenire quadratum æquale. Manifestum ē
ꝙ illa demonstratio non facit scire simpl'r, sed ſm ac-
I cidens: quia illud principium vbi est inuenire maius
Secūda rō. & minus &c. excedit genus quadrati & circuli. ¶Se-
cunda ratio est talis, necesse est medium in eadem p-
ximitate esse cum conclusione. i. necesse est ꝙ mediū
sit proximum conclusioni. Sed si demonstratio pro-
cederet ex cōmunibus principijs, medium non esset
in eadem proximitate cum conclusione, & subiecto
eius, cum possit ad diuersas scientias applicari: ergo
demonstratio non potest procedere ex cōmunibus.
Discip. ¶Sed instat discipulus. Nam per principia superio-
ris scientiæ demonstrantur passiones eiusdem scien-
tiæ de subiecto inferioris scientiæ: sicut in musica de
monstratur aliquid per arithmeticalia, & tamen con
stat ꝙ talia principia non sunt in eadem proximitate
cum subiecto, & conclusionibus musicæ: ergo &c.
Responsio. ¶Dicendum hic ſm Phylosophum ꝙ demōstratio
qua aliqua passio superioris scientiæ demonstratur p
principia eiusdem de subiecto inferioris scientiæ fa-
cit scire, quia est. Sed demonstratio qua demonstrat
passio superioris scientię de subiecto proprio per pn-
cipia eiusdem, facit scire propter quid, hic autem, vt
dictum est fit mentio de demōstratione propter qd,
vnde Phylosophus infra dicet ꝙ scientiæ superioris
est scire propter quid: sed scientię inferioris est scire
quia, quod intelligendum est modo exposito. ¶Ex K
prædictis infertur ſm Phylosophum ꝙ demonstra- Correlarium.
tio procedit ex principijs proprijs. ⁋Nam demōstra Probatio.
tio procedit ex aliquibus principijs, vt patet p diffini
tionem demonstrationis, vel ergo procedit ex prin-
cipijs extraneis siue per accidens, vel ex principijs p
se. Nota primum vt probatum est. Si. 2. aut procedit
ex principijs proprijs aut cōmunibus, non ex princi-
pijs cōmunibus, vt patet per præcedentem conclusio
nem, relinquitur ergo ꝙ demonstratio procedit ex
principijs proprijs. ¶Considerandum est autem ſm Notandū.
Paulum Venetum ꝙ prædicta conclusio probatur a Paulus
Phylosopho quatuor rationibus, quod quidem ve- Venetus.
est si probationes debeant appellari. ⁋Quarum pma
est, in qualibet demonstratione illud, quod demon-
stratur, est in suis principijs ſm ꝙ ipsum. Sed illud qd
demōstratur, non est in principijs cōmunibus ſm ꝙ
ipsum, sed bene in principijs proprijs: ergo demon-
stratio non procedit ex principijs cōmunibus. ⁋Se-
cunda ratio est prima quæ adducta est in corpore ar-
ticuli. ⁋Tertia ratio est ista, omnis demonstratio est
ex principijs non extraneis: neq; per accidēs. Sed pn-
cipia cōmunia sunt huiusmodi: quia superius est ex-
tra rōnē sui inferioris, vt ipse dicit: ergo &c. ⁋Quar- L
ta ratio est. 2. superius adducta ad conclusionem prin
cipalem pręcedentis argumenti. ¶Sed si quis recte Repbatio.
consideret prima sua ratio peccat ſm fallaciam peti-
tionis principij, quia qui diceret conclusionem pro-
cedere ex cōmunibus, negaret maiorem, videlicet in
qualibet demonstratione illud, quod demōstratum,
est in suis principijs ſm quod ipsum. ⁋Similiter. 3. ra
tio assumit falsum, videlicet ꝙ superius est extraneū
respectu sui inferioris. Superius enim est de essentia,
& de intellectu quidditatiuo respectu sui inferioris:
cum sit de diffinitione eius. Nec valet dicere vt ipse
infert. Est extraneum ab altera specie, & tunc dicitur
extraneum respectu inferioris, quia superius contra-
ctum ad aliquam speciem iam nō est superius. ¶Ad
primum dicendum ꝙ sicut causa vniuersalis concur-
rit ad productionem effectus virtualiter: ita prīcipia
cōmunia ingrediuntur demōstrationem virtualiter
non autem formaliter. ⁋Principia ergo cōmunia in-
gredi demonstrationem, potest intelligi dupliciter.
⁋Vno modo virtualiter, & sic ingrediuntur. ⁋Alio
modo formaliter, & hoc dupliciter. ⁋Vno modo cō
siderando ista principia cōmunia vt appropriata & M
applicata ad terminos speciales, & isto modo ingre-
diuntur demonstrationem etiam formaliter. ⁋Alio
modo vt sunt in sua cōmunitate remanentia, & tunc
non ingrediuntur formaliter demonstrationem, vt
vult Phylosophus hic. ¶Ad. 2. dicitur ꝙ duplex est
imediatio, videlicet virtutis, & suppositi: verum est
ꝙ principia cōmunia imediatius igrediuntur imme-
diatione virtutis demonstrationem, non autem im-
mediatione suppositi. ¶Ad. 3. & ad. 4. dicitur sicut
& ad primum. ¶Ad. 5. dicendum ꝙ principia Meta
physicalia possunt dupliciter cōsiderari. ⁋Vno mō
per respectum ad ea, quę cōsiderantur in scientijs spe
cialibus, & isto modo dicuntur cōmunia. ⁋Alio mō
per respectum ad proprium subiectum ipsius Meta-
phy. Et isto modo dicuntur propria, vnde Metaphy
sica considerat principia cōmunia alijs: sed propria
sibi, vt hic dicitur. ¶Ad. 6. dicitur ꝙ cōmune accipi-
tur dupliciter. ⁋Vno modo vt distinguitur contra
singulare. Et isto modo demonstratio procedit ex cō
munibus, quia vt sic vniuersalia omnia dicuntur cō-
munia. ⁋Alio modo vt distinguitur contra pprium,

& isto

A

& isto modo demonstratio propter quid non procedit ex communibus. Secus autem est de demonstratione quia: vt infra declarabitur. ¶ Ad septimum dicendum sicut ad primum.

¶ Sequitur in Pħo, & tn. D. S. Deinde cū dicit, {Si autem hęc est, &c.} ¶ Articulus secundus.

ADSECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ tria correlaria, quæ Pħs ex cōclusione pręcedenti infert, non sint sufficienter assignata.

Primum.

¶ Nam illa scientia, quæ est propria omnibus, non habet probare ꝑncipia aliarum sciētiarum. Sed vt dicitur hic in textu Metaphy. est ꝓpria scientia omnibus: ergo ipsa non habet ꝓbare principia aliarum scientiarum, quod est contra primum correlarium.

Secundum

¶ Præterea, quæ sunt per se nota non ꝓbant: sed principia scientiarum specialium sunt per se nota, cum sint propositiones imediatæ vt supra est declaratū: igitur &c.

Tertium.

¶ Prętereа, logica habet ꝓbare principia aliarum sciētiarum, vt patet ꝑmo Topicorum: ergo nō Metaphysica, quia dū vnum sufficit ad aliquid, superflue aliud requiritur.

Quartum

B

¶ Quarto ꝑterea, si Metaphysica haberet ꝓbare principia aliarum scientiarum, sequitur ꝙ alię scientię essent subalternę ipsi Metaphysicæ, quia probare ꝑncipia alicuius scientiæ pertinet ad scientiam subalternantem, vt etiam infra concedit Pħs: consequens videtur esse falsum, cum subiectum Metaphysicæ non contrahatur ad scientiam spetialem per differentiam accidentalem, vt etiam infra declarabitur: ergo idem ꝙ prius. ¶ Quinto ꝑterea, scientia, quæ dicitur scientia scientiarum, est maxime scientia, quia genetiuus reflexus super suum nominatiuum importat excellētiam. Sed Logica dicitur scientia scientiarum: ergo Metaphysica non dicitur maxime scientia, sed Logica, qđ est ꝯ ſm correlariū. Sed ꝯ est Pħs in litera ibi,

Si autem manifestum est hoc, quod non est vnicuiq; propria principia demonstrare.

Correlarium. primum.

C

¶ Respondeo dicendum ꝙ Pħs ex ꝑcedenti conclusione infert tria correlaria. ꝩ Quorum ꝑmum est ꝙ ad Metaphysicam, & non ad aliquam scientiam specialem pertinet demōstrare propria principia demōstrationum: quia sola Metaphysica considerat ꝑncipia ꝑma, quæ sunt ꝑncipia communia ad ꝑncipia ꝓpria omnium scientiarum spetialium: vnde ad eam pertinet probare ꝑncipia aliarum sciētiarum.

Discip.

¶ Sed instabat discipulus. Nam Arithmetica probat principia musicalia: ergo hoc non solum ad Metaphysicam pertinet.

Responsio.

¶ Respondetur, quia licet Arithmetica ꝑncipia musicæ probet, non tamē probat ꝑncipia Geometrię: sola autem Metaphysica probat ꝑncipia omnium scientiarum specialium, si probatione indigeant.

Correlariū 2.

¶ Secundum correlarium est ꝙ qa Metaphysica probat ꝑncipia aliarum scientiarum, ex eo ꝙ ꝑncipia ꝑma, & ꝑmas causas considerat, sequitur ꝙ Metaphysica sit maxime sciētia: quia illud, per quod aliquid scitur, & demonstratur, est magis notum. Scientia autem illa, quæ considerat magis scibilia, & ꝑora, dicitur magis scientia. Illa igitur scientia, quę considerat maxime scibilia, & simplr prima, dicitur maxime scientia, vnde Metaphysica sapiētia nominatur, vt patet in prohemio Metaphy. Superior autem scīa est magis scīa ꝙ̄ inferior: qa probat eius ꝑncipia. Illa ergo scientia, quæ est suprema omnium, dicitur maxime scientia.

Correlariū 3.

¶ Tertium correlarium est ꝙ descendere a Metaphysica ad alias scientias non est descendere de vno genere ĩ aliud genus simpliciter, si est descendere; sicut fit descensus ab Arithmetica ad musicam, quod est descēdere de vno genere in alterum genus.

D

Notādum. primum. Metaphy. quadrupliciter dicit maxime scientia.

¶ Considerandum est autē ſm. S. D. in. 10. Meta. ꝙ Meta. dicit maxime scientia propter quatuor. ꝩ Primo ratione obiecti siue subiecti attributionis. Nam ens quod est subiectum eius, cum sit primum, quod ab intellectu nostro concipitur, est maxime intelligibile. ꝩ Secundo ratione eorum, quæ principaliter considerantur in ea, sicut sunt deus, & substātiæ separatę: quæ cum sint maxime entitatis & simpliciter sunt maxime scibilia: quia vnūquodq; est intelligibile, ſm ꝙ est ens in actu. ꝩ Tertio ratione primorū principiorum, quæ Metaphysica considerat. Nam primum principium videlicet. Non contingit idem simul esse, & non esse, dicitur esse certissimum, vt patet. 5. Metaphy. ꝩ Quarto ratione modi considerandi. Considerat. n. ipsa Metaphysica ea, quæ sunt abstracta a materia, tam sensibili ꝙ̄ intelligibili, vnde considerat maxime imaterialia, & ꝑ consequens maxime intelligibilia, v nūquodq;. n. ſm ꝙ magis est separabile a materia, magis est ĩtelligibile. Metaphysica ergo quadsupliciter, merito dicitur maxime scientia; vt clarius patet in prohemio Meta.

E

Notan. 2. A Meta. ad alias scientias tripliciter ĩ descēdere.

¶ Considerādum est vlterius ſm Paulum Venetū ꝙ a Metaphy. contingit tripliciter descendere ad alias scientias speciales. ꝩ Primo ratione obiecti: quia sub subiecto eiꝰ quod est ens inq̄tum ens, continet subiecta aliarum scientiarum. ꝩ Secundo ratione principiorum complexorum: quia principia aliarum scientiarum complexa probantur per principia complexa metaphysicalia. ꝩ Tertio ratione principiorum incomplexorum: quia termini incomplexi transcendentes de qbus est Metaphysica, includuntur in ratione terminorum specialium. ¶ Ad primum dicendum est ꝙ Metaphysica dicitur propria scientia; quia considerat principia communia, quæ sunt propria sibi: sicut principia scientiæ specialis dicuntur propria in tali scientia: non autem dicitur propria. quia consideret principia propria, i. specialia.

Per se notū dupliciter.

¶ Ad. 2. dicendum ꝙ aliqua dicuntur per se nota dupliciter. ꝩ Vno modo simpliciter, siue vlr loquendo. ꝩ Alio modo in determinato genere scibili. Illa principia quæ sunt per se nota, primo modo, nullo modo possunt demonstrari: sicut sunt principia simpliciter prima.

F

Illa tamen principia, quæ sunt per se nota secundo modo, pñt quidem demonstrari per principia priora, nō qdem vt principia, sed vt sumuntur vt conclusiones: principia autem scientiarum specialium sunt per se nota secundo modo, vnde ratio non sequitur. ¶ Ad. 3. dicēdum ꝙ logica probat ꝑncipia aliarum scientiarum ꝓbabiliter siue dialectice; Metaphysica vero demonstratiue, vnde nulla est superfluitas. ¶ Ad. 4. dicendū negando consequentiam. Et ad probationem dicit, ꝙ hoc non sufficit ad subalternationem scientiæ: sed requiritur ꝙ subiectum superioris contrahatur per differentiam extraneam. Nihil autem est extraneum ab ente, quod est subiectum Metaphysicę, cum nihil sit, quod rationē entis subterfugere possit: vnde sciētię speciales non subalternantur Metaphysicę, nisi extenso vocabulo subalternationis.

Paulus venetus.

ꝩ Porro Paulus Venetus, dicit ꝙ hoc primum correlarium Phylosophi est ꝙ qualibet scientia specialis subalternet Metaphysicę quod quidem non est verum: quia Phylosophus nullam hic penitus mentionem fecit de subalternatione: est ergo ꝑdictum correlarium nō Phylosophi sed illius opinatoris. ꝩ Sed dicetur licet Phylosophus non fecerit exꝑsse mentionem de subalternatione, tamen necessario concluditur ex dictis eius.

G

Nam bene sequitur Metaphysica probat principia aliarum scientiarum: ergo aliæ scientiæ sibi subalternantur. Dicendum ꝙ consequentia non valet per rationem Phi adductam. ℭ Ad vltimum dicendum ꝙ Logica est quantum ad aliquid nobilior Metaphy. videlicet in acquisitione aliaꝝ sciaꝝ, non aūt simplr.

Lec.18. ℭ Quæstio. 23. de notitia principiorum demonstrationis, & est lectio. 18. D. S.

OMNINO in hoc. 4. tractatu considerandum restat de principijs cōmunibus & proprijs. ℭ Circa qđ quinqꝫ occurrunt consideranda. ❡ Primo enim considerādum est de distinctione principiorum communium a proprijs. ❡ Secūdo de distinctione principiorum cōmunium inter se. ❡ Tertio qualiter scientiæ demonstratiuæ se habeant ad principia communia. ❡ Quarto qualiter demonstratiuæ scientiæ se habeāt circa propria principia, & qualiter in qualibet sciētia sunt ꝓpriæ interrogationes & dispotationes. ❡ Quinto qualiter in qualibet propria scientia sunt per se deceptiones & ignorantiæ. ℭ Circa primum quærunt̄ duo. ❡ Primo vtrum principia demonstrationis possint demonstrari. ❡ Secundo vtrum semper supponantur in qualibet scientia.

H

ℭ Sequitur i Phylosopho & in. S. D. {Difficile.}

ℭ Articulus primus.

ADPRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ principia demonstrationis possint demonstrari. ℭ Nam istud est vnum principium ꝙ triangulos habet tres angulos æquales duobus rectis: qa per ipsum demōstrat̄ ꝙ isocheles habet tres, &c. & tamen demonstrat̄ in primo Euclidis: ergo principia demonstrationis possunt demonstrari. ℭ Secūdo ꝓterea, istud est vnū principium prima causa est, & tamen demonstratur, vt patet. 8. Phy. & 12. Meta. ergo &c̄. ℭ Tertio præterea, illa propositio est demonstrabilis, qua est altera prior, & notior: sed multa sunt principia scientiarum specialium, quibus sunt aliquæ propositiones notiores, & priores ex supra dictis: igitur idem quod prius. ℭ Quarto præterea, omne quod habet causam potest demonstrari, sed principia communia habent causas: ergo &c̄, probatio minoris, quia omnia principia ꝓsertim complexa componuntur ex terminis: sed termini sunt causæ materiales, vt patet. 2. Phy. & 5. Metaphysi. ergo principia cōplexa habēt causam, & tunc possunt demonstrari. ℭ Sed contra est Phylosophus in litera: ibi, {Difficile est aūt nosse &c̄.} Et paulo post subiungit. {Dico etiam principia in vnoquoqꝫ genere, quęcunqꝫ sint non cōtingit demōstrare.} ℭ Respondeo dicendum ꝙ iste est quartus tractatus huiꝰ primi libri, in quo Phs determinat de principijs communibus & proprijs, qui quidem continēt in se. 5. capla: ❡ In quorum primo ponit differētiam inter communia principia & propria. ❡ In. 2. ponit differentiam inter principia communia: ibi, {Non est autem suppositio.} In. 3. ostendit qualr scientiæ demonstratiuæ se habeant circa principia communia ibi, {Contingere autem.} In. 4. ostēdit qualiter scientiæ demonstratiuæ se habeant circa ꝓncipia propria, & qualiter in qualibet scientia sunt ꝓpriæ interrogationes responsiones, & propriæ disputationes: ibi, {Si autem idem est interrogatus.} In quinto vero caplo ostendit ꝙ in qualibet scientia sōt propriæ deceptiones, & ignorantiæ: ibi, {Quoniam autem sunt geometricæ.} ℭ In primo vero capitulo Phs ponit duas conclusiones, quarum prima est responsiua ad quæsitum. ❡ Secunda est, ꝙ principium in communi diuiditur in principium cōmune & proprium. ❡ Est ergo prima conclusio ꝙ principia non possunt demonstrari. ❡ Quam conclusionem probat Phs per descriptionem principiorum demonstrationis. Nam principia sunt, quæ cum sint vera, non contingit ea demōstrare: ergo per locum a descriptione, principia non contingit demonstrare. ❡ Secunda cōclusio est ꝙ principiorum quędam sunt cōmunia, q̄dam sunt propria. Quæ probatur elicitiue ſm Phm. ❡ Nam principium aut potest applicari ad diuersas scientias, aut solum ad vnam determinatam scientiā. Si primum, sic sunt principia communia. Si. 2. sic sōt principia propria. Et tunc patet differentia inter principia communia & propria. ℭ Considerandum est autem pro declaratione primæ conclusionis ꝙ principiorum vt dictum est, quędam sunt communia, q̄dam specialia. ❡ Si fiat locutio de principijs communibus, sic ea posse demonstrari potest intelligi duplr. ❡ Vno modo loquendo de demonstratione simplr. ❡ Alio modo de demonstratione quo ad aliquē. primo modo non possunt demonstrari: sed bene secūdo modo, vt patet. 4. Metaphy. ❡ Si vero loquamur de principijs specialibus hoc cōtingit duplr. vel simplr, vel in scientia, in qua sumuntur pro principijs. Si primo modo, sic possunt demonstrari nō quidem vt principia, sicut dictum est, sed vt sumuntur in ratione cōclusionis. ❡ Si secūdo modo, hoc potest intelligi dupliciter. ❡ Vel loquendo de demonstratione ostensiua, vel ducēdo ad impossibile. Si primo modo, sic nō possunt demonstrari: cum supponantur. Secūdo vero modo possunt demonstrari. ℭ Considerādum vero vlterius est ſm Phylosophum ꝙ principia, cū nō principijs conueniont, & differunt. ❡ Conueniont qdem, ꝙ de vtrisqꝫ oportet supponere quid significent .i. quid significatur ꝑ terminos. ❡ Sed i hoc differūt, quia de principijs oportet supponere quia sunt. i. qa vera sunt. Sed de non principijs hoc est de conclusionibus, quæ sunt ex principijs, non oportet supponere quia sunt: sed hoc per demonstrationem qorritur. ℭ Considerandum est vlterius ſm Phylosophum ꝙ scientiæ speciales non vtuntur principijs communibus in sua communitate remanentibus, vt supra dictum est: sed vtuntur eis ſm quandam analogiam. i. ſm ꝙ sunt proportionata & applicata illis scientijs specialibus, vtile enim est vt dicit Phylosophus accipere huiosmodi principia communia in scientijs specialibus, quantum pertinet ad genus subiectum ipsarū, quod continetur sub subiecto scientiæ vlis. ℭ Considerandum est vlterius ſm Phylosophum hic in litera ꝙ scientię speciales ꝓsupponōt de suis ꝓncipijs qa sunt. i. quia vera sunt, de subiecto autem ꝓsupponōt quia, & quid de passione etiam quid tantum. Qualr autem hoc intelligendum sit superius declaratum est .q. 5. ar. 1. Et licet (vt dicit hic Phylosophus) prædicta supponenda sint in qualibet scientia: non tamen est necesse ꝙ quęlibet scientia de omnibus ꝓdictis faciat specialem mentionem, quia aliquādo notum est subiectum & passionem esse. ℭ Ad primum igitur dicēdum ꝙ illud principium omnis triāgulus &c. demōstrari potest non quidem vt principium, sed vt q̄dam conclusio, vt declaratum est. ℭ Ad. 2. dicendum ꝙ illud ꝓncipiū ꝓt demrari demratione qa est, non aūt demōstratione ꝓꝑ quid, de qua est hic ad ꝓpositum, & hoc sumendo ipsum ꝓ conclusione quadam, non autem vt ꝓncipium est. ℭ Ad. 3. dicitur sicut ad ꝓmū. ℭ Ad. 4. dicendum, ꝙ illud, quod habet causam dicēdum ꝓꝑ quid, ꝓt demonstrari, sed termini ꝓpositionis non dicunt causam ꝓꝑ quid: vnde non oportet ꝙ illę

ꝓpositiones,

Marginal notes (left column): Primum. — Secūdum. — Tertium. — Quartū. — T — I — Responsio.

Marginal notes (right column): K — Cōclusio prima. — Probatio. — 2. cōclusio — Probatio. — Notandum primum. Principia cōia dmō. dupliciter. — L — Notan. 2. — Notan. 3. — M — Notan. 4.

A propoſitiones,quę dicuntur principia, poſſint demõ
ſtrari per huiuſmodi terminos,licet cognitio earum
dependeat a cognitione terminorũ, vt in principio
libri declaratum eſt.
❡Sequitur vbi ſupra in Pħo & in.D.S. Impertinen
ter tamen &c. ❡Articulus ſecundus.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur ꝙ
Primum. principia non ſupponantur in q̃libet ſcientia. ❡Nã
illa quæ demonſtrantur,ſiue probantur,non ſuppo
nuntur,ſed principia ſcientiarum ſpecialium probã
Secundum tur vt dictum eſt:ergo non ſupponuntur. ❡Secũdo
pręterea,illa quæ poſſunt negari, nõ ſupponuntur:
ſed principia etiam communia poſſunt negari,vt pa
tet.4.Meta. Nam principia communia ſe habẽt ad
principia ſpecialia,ſicut antecedens ad conſequens,
ſed negato cõſequẽte negatur antecedens:ergo &c.
❡Sed contra eſt Pħs in præſenti capitulo vbi ſupra.
Reſponſio. ❡Reſpondeo dicendum eſt ꝙ principiorum quædã
ſunt propria,quędam communia,vt dictum eſt.¶Si
loquamur de principijs ſpecialibus, ſic illa non ſup
ponuntur in qualibet ſcientia:ſed ſolum in illa ſcien
B tia,in qua ſumuntur pro principijs. ¶Si vero loqua
mur de principijs communibus & primis,ſic neceſſe
eſt ea ſupponere,in qualibet ſcientia:quia illa dicun
tur ſupponi in qualibet ſcientia,q̃bus ignoratis om
nia ignorantur:ſed principia cõmunia & prima ſunt
talia,ꝙ ipſis ignorans omnia ignorantur, ipſis tamẽ
ſcitis non omnia ſciuntur. Cõſtituuntur enim ex ter
minis communibus ſiue tranſcendentibus, quæ in
cluduntur in intellectu cuiuſlibet termini ſpecialis:
ergo nec non talia principia ſupponũtur in qualibet
Diſcip. ſcientia. ❡Sed inſtabat diſcipulus,iſtud eſt vnũ pri
mum principium.¶Si ab ęqualibus æqualia demas,
quæ remanent ſunt æqualia.¶Similiter illud,omne
totum eſt maius ſua parte,& tamen non ſupponunt
Reſponſio. in qualibet ſcientia:ergo &c. ❡Dicendum ꝙ prędi
Arg.cõtra. ctæ propoſitiones bene ſunt communes animi con
Reſponſio. ceptiones,non tamen ſunt principia ſimpliciter pri
Cões ani ma. ❡Contra,Nam omnes animi communes conce
mi cõcep. ptiones ſunt principia ſimpliciter prima:ergo &c.
dupliciter ❡Reſpondeo dicendum ad hoc ſm Egidium ꝙ om
cõſide.pñt nes animi conceptiones poſſunt dupliciter conſide
rari. ¶Vno modo in ordine ad intellectum conci
pientem.¶Alio modo ad ens & ad partes eius.¶Pri
C mo modo omnes cõmunes animi conceptiones ſunt
principia prima:q2 intellectus illis aſſentit abſq; ali
quo diſcurſu ex ſola notitia terminorum.¶Si ſecun
do modo conſiderata nõ ſunt principia prima: quia
fundãtur ſuper partes entis,videlicet in q̃titate,quæ
quidem habet ordinem ad eus ſicut poſterius ad ſuũ
prius,& tunc ſolum illa,quæ fundantur in ente, vel
in eſſe,ſunt prima principia, vt illud non contingit
Notãdum. idem ſimul eſſe & non eſſe. ❡Conſiderandum eſt au
tem ꝙ Paulus Venetus aliter reſpondit ad prædicta
dicens,ꝙ prædictæ ꝓpoſitiones non ſunt prima prin
cipia ſimpliciter:ſed ſolum ſm quid, nec intellectus
eis aſſẽtit cognitis terminis abſq; aliquo diſcurſu, vt
eſt illud principium. Non contingit idem ſimul eſſe
& non eſſe,& talia dicuntur prima principia ſimpli
citer & primæ dignitates nullo modo demonſtrabi
les.¶Quædam vero ſunt principia quibus intellect⁹
aſſentit cognitis terminis,mediante tamen diſcurſu
imperceptibili,vt omne totum ẽ maius ſua parte.Et
alia non ſunt principia prima ſimpliciter, ſed ſolum
ſm quid:videlicet per reſpectum ad ſcientias, quarũ
ſunt principia,quæ quidem ſunt demonſtrabilia ſm
quid,illis videlicet,qui ea negarent. ¶Sed alia ſunt
principia quibus intellectus aſſentit ex ſolo diſcurſu D
demonſtratiuo moroſo,vt a quolibet puncto ad quẽ
libet punctum cõtingit rectam lineam ducere. Et ta
lia ſimpliciter demonſtrantur.¶Alia vero ſunt prin
cipia quibus intellectus aſſentit ex ſolo diſcurſu in
ductiuo vel diuiſiuo,vt ſunt præmiſſæ indemonſtra
biles alicuius demonſtrationis.Hæc ille. ¶Solutio
tamen Egidij magis placet: quia cũ omnis diſcurſus
ſit argumentatiuus, omnis autem argumentatio eſt
perceptibilis ab eo, qui argumentationem facit:
ergo nullus videtur eſſe diſcurſus imperceptibilis.
❡Ad primum igitur dicendum ꝙ licet principia ꝓ
pria demonſtrentur in ſcientia ſuperiori, vt conclu
ſiones quædam,ſunt tamen prima principia commu
nia,quæ ſupponuntur in qualibet ſcientia, quę non E
demonſtrantur,vt dictum eſt. ❡Ad.2.dicendum ꝙ
prima principia licet negari poſſint voce,non tamen
mente per ſe loquendo,quia ſunt propoſitiones fun
datæ in ente:quibus intellectus diſſentire non poteſt
per accidens vero negari poſſunt, virtualiter videli
cet,& implicite. Qui enim negat propria principia
ſpecial'r,et virtual'r et ĩplicite,negat ꝓmũ ꝓncipiũ cõe
❡Queſtio.24.de veritate principiorum demonſtra Lec.19.
tionis,& eſt lectio.19.S.D.

LICET conſideratum ſit in præcedenti capitulo
de diſtinctione principiorum communium a proprijs:
reſtat cõſiderare de diſtinctione principiorum com
munium inter ſe. ❡Circa quod q̃runtur duo. ¶Pri F
mo vtrum neceſſe ſit communes animi cõceptiones,
ſiue dignitates per ſe eſſe veras,& per ſe videri. ¶Se
cundo vtrum diffinitio ſignificet eſſe vel non eſſe.
❡Sequitur in Phyloſopho,& in.S.D.{Non eſt au
tem ſuppoſitio.} ❡Articulus primus.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur ꝙ non
ſit neceſſe communes animi conceptiones per ſe eſſe Primum.
& videri veras. ❡Nam illud quod videtur per aliud,
non per ſe videtur:ſed omnia principia complexa vi
dentur per aliud,videlicet per lumen intellectus agẽ Secũdum.
tis:ergo non eſt neceſſe ea per ſe videri. ❡Secundo
præterea, quod videtur per rationem exteriorem nõ
per ſe videtur,cum ratio exterior ſm Doctores ſit ar
gumentatio aliqua,ſed dignitates poſſunt videri per
rationes exteriores:quia ratio interior ſignificatur ꝑ
rationem exteriorem.Ea enim,quæ mente cõcipiun
tur,ꝑ vocem exteriorem exprimi poſſunt: ergo &c. Tertium.
❡Tertio præterea,non eſt neceſſe ſuppoſitiones per
ſe videri,vt patet in textu:ergo nec dignitates, patet
conſequentia:quia quælibet dignitas dicitur ſuppo
ſitio,cum ſupponatur in qualibet ſcientia particula
ri,vt dictum eſt:ergo &c. ❡Sed contra eſt Phyloſo
phus in litera:ibi,

Non autem ſuppoſitio,neq; petitio, quod eſt
neceſſe eſſe ꝑ ſeipſũ, aut videri neceſſe ẽ,&c.

❡Reſpondeo dicendum ꝙ iſtud eſt.2.capitulum hu
ius quarti tractatus in quo Phyloſophus ponẽdo dif
ferentiam inter principia communia ponit tres con Concluſio.
cluſiones. ¶Quarum prima eſt ꝙ dignitates differũt prima.
a petitionibus,& ſuppoſitionibus.¶Secunda ꝙ ſup ſcda cõclo
poſitio, petitio,& queſtio,inter ſe differunt.¶Tertia
eſt de qua etiam in ſequenti articulo videbitur ꝙ dif Probatio.
finitio differt a ſuppoſitione, & petitione. ¶Prima, 3.
concluſio probatur tali ratione. Nam illud princi Primæ cõ.
pium quod neceſſe eſt eſſe per ſeipſum videri, nõ eſt
ſuppoſitio neq; petitio, ſed communis animi conce
ptio ſiue dignitas eſt huiuſmodi: ergo cõmunis ani
mi conceptio, ſiue dignitas non eſt ſuppoſitio neq;

G

petitio. ¶ Probatio minoris, quia suppositio & petitio possunt probari exteriori ratione, videlicet ꝑ syllogismum aliquem: cum constituantur ex terminis specialibus. Communis animi conceptio non potest probari per argumentationem aliquam, vnde ad ea non est ratio exterior: sed ad eam est ratio quæ est in anima, quia per lumen intellectus cognitis terminis statim cognoscitur: vnde necesse est ꝑ se videri. ¶ Qd' autem non videatur per rationem exteriorem, patet: quia contra illud, qd' videtur ꝑ rōnē exteriorē, potest semper fieri instantia: sed contra illud, quod per rationem interiorem, non potest fieri instantia. Cum ergo contra primum principium non feratur instantia mentaliter, similiter neq; contra communes animi conceptiones: relinquitur ꝙ videntur per rationem interiorem, & nō per rationē exteriorem. ¶ Ex quo patet qualiter communes animi conceptiones, & alia demonstrationis principia, videlicet suppositio, & petitio, differunt. Quę quidem, licet inter se differant in proprijs, habent tamen aliquid commune eis. Commune quidem habent, quia necesse est tā ista, q̄ alia esse vera per se, licet non sit necesse omnia videri vera, & ex adductis patet.

H

Probatio 2. cōclusio

℄ Secunda conclusio probatur tali ratione. Nam omnis propositio, q̄ vtitur demonstrator, demonstrando aliquam cōclusionem, aut est probabilis addiscenti, cui fit talis demonstratio, aut non. Si primum, illa dicitur suppositio. Si. 2. hoc est dupliciter: quia aut ille addiscens est cōtrarię opinionis, aut indifferens, videlicet qa neq; est eiusdem opinionis, neq; contrarię. Si primum, sic est quæstio. Si. 2. sic est petitio. Ex quo patet qualiter prædicta tria differunt. Conueniunt autem in hoc, ꝙ cum sint demonstrabilia, tamen demonstrator ea non demonstrat: quia non demōstrantur in illa sciētia, in qua accipiuntur pro suppositionibus: vnde superius inter principia immediata connumerantur.

Notandum primum. Ratio multipliciter.

℄ Pro ampliori declaratione primæ conclusionis cōsiderandum est ꝙ ratio accipitur pluribus modis.

1

¶ Vno modo accipitur ratio pro diffinitione, sicut patet in diffinitione vniuocorum in ante prædicamentis, vbi dicitur ꝙ ſm illud nomen ratio substantiæ est eadem.

Secundo.

¶ Alio modo accipitur pro forma rei, vt patet. 2. Physi. capitulo de Generibus causarum.

Tertio.

¶ Tertio modo accipitur pro essentia communicabili, siue verificabili de pluribus.

Quarto.

¶ Quarto modo accipitur pro medio habente vim probandi cōclusionē, vnde ſm Boethum argumentum est ratio rei dubiæ faciens fidem. i. argumentum est medium proferens & probans conclusionem.

Quinto.

¶ Quinto modo accipit pro anima rationali, vt patet. 3. de Anima.

Sexto.

¶ Sexto modo accipitur pro potentia animę rationalis, ſm ꝙ diuiditur in rationem vniuersalem & particularem, superiorem & inferiorem.

Septimo.

¶ Septimo modo accipit pro causa licita, sicut cū dicimus, iste habet rationē.

Octauo.

¶ Octauo modo accipitur pro lumine ītellectus agētis: quo lumine aliquid cognoscitur & vocatur ratio interior.

Nono.

¶ Nono modo sumitur pro ratione seu argumentatione probante aliquid, & vocatur ratio exterior, quæ potest dici mentalis & vocalis. ¶ Ratio vocalis dicitur, quia exprimit extra illud, quod interius concipitur. ¶ Ratio vero mentalis exterior dicit quia est explicabilis per rationem, vel quia nō est nobis naturaliter indita talis arguēmtatio, sed acquisita ab extra. ¶ Quando ergo dicitur ꝙ communes animi conceptiones habēt rationes in anima, accipitur ibi ratio pro lumine intellectus agentis, & nō pro syllogismo mentali, habet ergo in se anima rationem interiorem. i. lumē intellectus agentis, quod est sibi intrinsecum per quod assentit dignitatibus siue primis principijs. Magister vero non facit rationem exteriorem. i. syllogismum aliquem discipulo, per quem doceat ipsum cognoscere principia: sed solū proponit discipulo, & discipulus habet apud se rationem interiorem. i. lumen intellectus agētis per quod videt illas dignitates. Quando vero dicitur ꝙ alia principia habent rationem exteriorem, accipitur ibi ratio pro argumentatione probante aliqd, vt deducit hic Egidius.

K

Notan. 2.

℄ Considerandum est vlterius ꝙ quia vnius & eiusdem & etiam ab eodem possunt formari plures rationes exteriores. i. plures syllogismi probantes aliquid, non tamen possunt ab eodem formari plures rationes interiores, cum in vno & eodem sit tantum vnus intellectus agens: hinc est ꝙ cōtra rationem interiorem non fertur instantia, sed bene contra rationem exteriorem.

Notan. 1. Dignitas differt a suppositione pet. & quæstione. quadrupliciter.

℄ Considerandum est insuper ſm Phm elicitiue. Quod dignitas a suppositione, petitione, & quæstione differt quadrupliciter. ¶ Primo qa dignitas est necessaria per se: suppositio vero, & petitio, propter aliud. ¶ Secūdo quia dignitas ipsa per seipsam videtur, non autem suppositio, aut petitio, aut quæstio. ¶ Tertio quia dignitas est intelligibilis per solam rationē interiorem, non autē alia. ¶ Quarto quia dignitas neq; demonstratur, neq; demonstrari potest per rationem exteriorem: suppositio vero, siue petitio, siue quæstio, possunt per rationem exteriorem probari.

L

Per se videri dupliciter

℄ Ad primum igitur dicendum ꝙ aliquid ꝑ se videri potest intelligi dupliciter. ¶ Vno modo quia nullo modo videtur per aliud, & isto modo prima principia non per se videntur, quia vident per cognitionem sensitiuam, & per cognitionem intellectiuam terminorum a lumine intellectus agentis. ¶ Alio modo aliquid dicitur per se videri, quia non videtur siue intelligitur per discursum argumentatiuum, siue per rationem exteriorem, & isto modo dignitas & communes animi cōceptiones per se videntur. ℄ Ad. 2. dicendum ꝙ si accipiatur ratio interior pro ratione siue argumentatione mentali ducente in cognitionem alterius, sic verū est ꝙ illud, quod videtur per rationem interiorem potest videri per rationē exteriorem: sed isto primo modo dignitas non videtur per rationem interiorem.

M

¶ Si vero accipiat ratio interior pro lumine intellectus agentis vt accipitur in proposito, sic non est necesse ꝙ illud quod videtur per rationem interiorem, possit videri per rationem exteriorem. ℄ Ad. 3. dicendum ꝙ licet quælibet dignitas possit dici suppositio extenso nomine suppositionis: non tamen omnis suppositio est dignitas, vnde ratio non sequitur.

℄ Sequitur in Phylosopho & in. S. D. Deinde; cum dicit, {Termini autē nō sunt.} ℄ Articulus secūd'.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ diffinitio significet esse.

Primum

℄ Nam illud, quod est de ratione alicuius, nō potest ab eo separari: sed significare esse est de ratione diffinitionis, vt patet per Phylosophum & Boethum in Topicis. ¶ Diffinitio enim est oratio indicās, quid est esse rei, vt ibidem dicitur: ergo diffinitio significat esse.

Secūdum.

℄ Secundo præterea, illud, quod significat ꝙ quid erat esse, significat esse: sed diffinitio est huiusmodi, vt patet. 2. huius & . 7. Meta. ergo idem quod prius.

Tertium.

℄ Tertio præterea, inter esse & non esse non cadit medium: sicut inter ens & non ens non cadit medium, cum contradicant: ergo quicquid significat aliquid, aut significat esse, aut non esse; sed diffinitio significat aliquid, & non significat

A ficat non esse: ergo significat esse. ¶Sed contra est Phylosophus in litera: ibi,

Termini autem non sunt &c. nihil enim esse aut non esse dicunt.

¶Respondeo dicendum φ conclusio tertia huius ca
Conclusio pituli est ista. ℣Diffinitio differt a suppositione, & petitione. ℣Quæ conclusio probatur duabus ratio
Prima rō. nibus Phylosophi, quarum prima est talis. ℣Nam omnis suppositio significat aliquid esse vel non esse idest verum vel falsum, aut affirmationem vel negationem: sed diffinitio non significat esse, vel non esse
Secūda rō. modo expositoiergo diffinitio differt a suppositione & petitione. ¶Secunda ratio est talis, suppositio vel petitio est in toto vel in parte idest omnis suppositio est vniuersalis vel particularis. Sed nulla diffinitio ē vniuersalis propositio vel particularis: cum in ea nihil vniuersaliter vel particulariter prædica
Notandū primum. tur: ergo diffinitio differt a suppositione, & petitione, & similiter a quæstione. ¶Considerandum est
B hic secundum Phylosophum elicitiue φ termini idest diffinitiones possunt dupliciter considerari. ℣Vno modo, secundum φ sumuntur in propositionibus, & isto mō dici possunt suppositiones. ℣Alio modo, secūdum se & absolute sumuntur, & isto modo non dicuntur suppositiones: sed oportet tales ter
Notan. 2. minos per se sumptos solum intelligere, non autem supponere idest veros & falsos esse. ¶Considerandum est vlterius secundum eundem ibidem, φ geometra, licet aliqui aliquid opinati sint, non supponit falsum, cum dicit lineam esse vnius pedis, aut lineam descriptam in puluere esse rectam, quæ tamen non est recta: quia geometra nihil demonstrat de particularibus, sed de vniuersalibus, vt supra dictum est: hæ autem lineę sunt particulares siue singulares, vnde de eis nihil demonstrat geometra inquantum geometra: sed vtitur eis pro exemplis vniuersalium, in
Notan. 3. quantum per huiusmodi exempla intelliguntur illa, ex quibus, & de quibus demonstrat. ¶Considerandum est vlterius secundum φ Phylosophus ex prædictis correlarie concludit φ non est necesse ponere species siue ideas, ad hoc φ scientia & demonstratio fit ex sempiternis: q̃a demonstratio fit ex vniuersalibus, quę perpetua sunt & sempiterna. Sed ad
C hoc φ fiat aliqua demonstratio necesse est esse vnum in multis & de multis. Nam si non sit vnum in multis, non erit vniuersale, et si nō sit vniuersale, nō erit medium demonstrationis, & per consequens neq̃ demonstratio: oportet enim medium demonstrationis esse vniuersale, & vnum de pluribus prędicatum, non æquiuoce, sed secundum eandem rationem, quæ est ratio vniuersalis, aliter esset vitium in demō
Notan. 4. strando: committeretur enim fallacia æquiuocationis, quod inconueniens esse videtur. ¶Considerandum est vlterius φ licet diffinitio, vt patet. 7. Metaphysicę, significet primario naturam vniuersalem, vt puta naturam specificam: tamen nec significat vniuersaliter, nec particulariter, siue singulariter: quia
Diffinitio cur dicatur terminus. talis modus significandi oritur a significato vel ab aliqua compositione terminorum. ℣Et dicitur diffinitio terminus a terminando: tum Primo, quia terminat actum intellectus, tum Secūdo, quia terminat totam naturam diffiniti: indicat enim totam naturam diffiniti a prima potētia vsq̃ ad vltimum actum
Esse tripliciter. vt deducit Albertus magnus. ¶Ad primum ergo dicendum, φ esse accipitur tripliciter secundum. D.

S. in quęstionibus disputatis de Malo q̃stione prima articulo primo. ℣Vno modo, pro esse actualis existentiæ. ℣Secundo modo, accipitur vt significat veritatem propositionis: propositio enim affirmatiua vera significat esse, & affirmatiua propositio falsa significat non esse principaliter, & istis duobus modis diffinitio non significat esse. ℣Tertio modo, accipitur pro esse essentiæ, siue quidditatiuo, & isto modo diffinitio significat esse, vt concludit argumētum ¶Ad secundum & tertium, patet solutio ex tam dictis, licet enim inter esse & non esse simpliciter non cadat medium, tamen inter esse quod significat veritatem propositionis, & non esse, bene cadit medium: vnde ratio non sequitur. D

¶Quæstio vigesima quinta. De principio communissimo in ordine ad scientiam; & est lectio vigesima Sancti Doctoris. Lec. 20.

INSVPER considerandum restat qualiter sciētiæ demonstratiuæ se habeant circa principia communia. ¶Circa quod quæruntur duo. ℣Primo, vtrum aliqua demonstratio accipiat hoc principium commune, Non contingit idem simul affirmare & negare. ℣Secundo vtrum Logica & Metaphysica sint de omnibus. E

¶Sequitur in Phylosopho & in Doctore Sancto ❬Non contingerere autem. & cætera.❭

¶Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur φ aliqua demonstratio vtatur illo principio. Non conuenit idem simul affirmare & negare. ¶Nam aliqua demonstratio vtitur in principio. De quolibet Primum. est vera affirmatio vel negatio: de nullo vero ambo simul, vt concedit Phylosophus in litera: ergo pari ratione potest vti prædicto principio, videlicet Non conuenit idem simul affirmare & negare. ¶Secundo præterea, quæcunq̃ sic se babent φ sunt idem re Secundum gulariter, si demonstratio vtitur vno, etiam vtitur reliquo. Sed prædicta principia, videlicet Non conuenit idem simul affirmare & negare, & de quolibet est vera affirmatio vel negatio, &c. sunt idem realiter: aliter non esset vnum primum principium tantum, quod est contra Phylosohum quarto Metaphysicæ: ergo si aliqua demōstratio vtitur vno, ita & reliquo, & tunc idem quod prius. F

¶Sed contra est Phylosophus in præsenti capitulo dicens,

Contingere autem simul affirmare vel negare, neq̃ vna recipit demonstratio. &c.

¶Respondeo dicendum φ istud est tertium capitulum huiꝰ quarti tractatus: in quo Phylosophus ostēdit qualiter demonstratiuæ scientiæ se habeant circa principia communia adducendo tres conclusiones. ¶Quarum prima est responsiua ad quęsitum: Prima cō vt nulla demonstratio vtitur isto principio, Non clusio. conuenit idem simul affirmare vel negare. ¶Se Secunda. cunda conclusio, est φ aliqua demonstratio vtitur conclusio. isto principio, De quolibet est vera affirmatio vel negatio, de nullo vero ambo simul. ¶Tertia con Tertia cō clusio, est de q̃ in seq̃nti articulo videbit, v3 φ logica clusio. dialectica, & prima Phylosophia, sunt de communibus obiectiuę, licet diuersimode. ¶Est ergo prima conclusio φ nulla demōstratio vtitur isto principio. Non conuenit idem &c. quæ conclusio probatur vnica ratione Phylosophi: quæ sic potest formari.

G *Probatio primę cōmunissi.* Nam demonstratio non vtitur eo, quo non indiget, cum potissimum in demonstrationibus superfluitas sit vitanda, sed nulla demonstratio præsertim ostensiua indiget isto principio. Non conuenit &c. ergo nulla demomstratio vtitur eo. ⁋Probatio minoris. Nā si eo indigeret, potissime esset sumendo illud ad maiorem extremitatem. Sed hoc nō est verum: quia si talis additio ponatur ad maiorem extremitatem, nihil plus certificatur q̃ si non ponat: vnde nō plus certificatur, cum dicitur, Omnis hō est animal rationale, & non est non animal rationale: q̃ si diceret, Oīs homo est animal rationale. Cū igit demonstratio intendat aliquid certificare, & scientiam generare: non indiget prædicto principio. *Notādum primum.* ¶ Pro cuius declaratione cōsiderandum est ꝙ aliquam demōstrationem vti prędicto principio potest intelligi dupliciter. ⁋Vno mō, ita ꝙ eo vtat formaliter. ⁋Alio modo, ꝙ eo vtatur virtualiter. Si secundo modo, sic quælibet demonstratio eo vtitur: quia in virture primorum principiorum cōclusiones de primis siue ꝑncipijs proprijs reducuntur. ⁋Si primo modo, hoc potest ītelligi dupliciter. ⁋Vno modo, ita ꝙ eo vtatur H in sua cōmunitate remanente, vel vt applicatū est ad determinata principia fm diuersos terminos speciales. ⁋Primo modo, nulla demonstratio eo vtitur: cū principia quæ formaliter ingrediuntur demōstrationem, deberent esse propria. Demonstratio. n. procedit ex proprijs ꝑncipijs, vt supra declaratum est. ⁋Si .2. modo, hoc item potest intelligi dupliciter. ⁋Vno modo, ꝙ eo vtatut ad veritatē manifestandā. ⁋Alio modo, ꝙ eo vtatur ad contradictionem concludēdā. ⁋Primo modo, demonstratio eo non vtitur: cum ꝑ hoc non maior resultet certificatio, vt declaratum ē. ⁋Secundo modo, aliqua demonstratio potest eo vti, sic procedēdo, Omne animal rationale est risibile & non risibile, sed omnis hō est animal rationale: ergo omnis homo est animal risibile & non risibile, & sic de similibus. *2. cōclusio* ¶ Secunda conclusio est talis, demōstratio ducēs ad impossibile vtitur illo principio: de quo I libet ē vera affirmatio, vel negatio, de nullo vero ambo simul. *Probatio.* ⁋Quę ꝯclusio, sic potest probari fm. D.S. quia in demonstratione ad impossibile probatur aliquid esse verum per hoc, ꝙ eius oppositū est falsum, quod fit per prędictum principium, quod patet sic demonstrando, Nullus homo est risibilis, sed oē animal rationale est homo: ergo nullum animal rationale est risibile, cōclusio est manifeste falsa: ergo aliqua premissarum, non minor, cum diffinitum in ea prędicetur de diffinitione sua propria: ergo maior ē falsa, videlicet illa, nullus homo est risibilis. Tunc sic, ista propositio est falsa, Nullus homo ē risibilis: ergo sua contradictoria est vera. s. homo est risibilis. Quia de quolibet est vera affirmatio vel negatio: de nullo vero ambo simul. Ex quo patet ꝙ demonstratio ad impossibile vtitur ꝑdicto principio, quantum ad veritatem ostendendā quod non accidit de aliquo alio ꝑncipio negatiuo vt declaratum est. *Notan. 2.* ¶ Considerandum est autem fm Phm in litera ꝙ ꝑdicta demōstratio nō semper vtitur isto principio, quia quandocunq; illud oppositum, quod ostēditur esse falsum, non est negatio, sed contrarium immediatum, sicut si ostēderetur aliquis numerus esse par, per hoc ꝙ falsum est ipsum esse imparem, nec etiam vtitur ꝑdicto principio vtr, videlicet sub his terminis ens, & non ens, sed q̃tum sufficit in genere isto: circa quod fiunt demonstrationes. Sicut si in Geometria accipiatur rectum & nō rectum: cum videlicet ostenditur aliquam lineam esse K rectam, per hoc quod est falsum ipsam esse non rectā, deducendo ad impossibile. Hęc. D.S. in lec. *Notan. 3.* ¶ Considerandum est vlterius fm Egidium ꝙ eo ipso ꝙ res habet esse determinatum, ex eo est hoc, & non aliud: & ex eo, de eo est affirmatio vera, vel negatio vera. Qui ergo bene īntelligit ꝙ determinata significatio terminorum, & determinata natura rerū, facit ad veritatem cuiuslibet propositionis verę, sufficienter intelligit quomodo q̃libet ꝓpositio vera roboratur per hoc principium, De quolibet est vera affirmatio vel negatio. Cum ergo veritas q̃libet roboretur per principium ꝑdictum, aliquo modo, videlicet fm virtutē ingreditur demonstrationem, & potissime demōstrationem ostensiuam. Qui. n. vult arguere seu probare aliquid ostensiue, non oportet ꝙ accipiat vtrāq; partem contradictionis, sed sufficit concludere alteram solum: vt sufficit dicere verum eē, hominem esse animal. hęc. n. conclusio sufficiēter dat intelligere ꝙ falsum sit dicere ipsum non esse animal. Qui. n. conclu- L dit ꝙ homo est animal, concludit etiam ꝙ homo nō est non animal. Nam non esse non animal intelligit per esse animal, sicut obliquum ītelligit per rectum, priuatio per habitum & negatio per affirmationem: vnde demonstratio ostensiua non indiget isto principio, vt simul accipiat vtrāq; partem contradictionis, & quia nō indiget: ideo non accipit ipsum. Et si acciperet, deberet accipere affirmationem, & negationē, ponendo ad maiorem extremitatē, & non ad mediū, neq; ad minorem extremitatem. ⁋Sed licet demonstratio ostensiua ꝑdicto principio nō indigeat. demōstratio tamen ducens ad impossibile potest eo indigere: quia possumus adducere aduersarium ad hoc impossibile, ꝙ non de quolibet est affirmatio vel negatio vera. Sed conuenit idem simul affirmare & negare. Quando vero ad tale inconueniens ducimus aduersarium, oportet syllogizare simul cōcludendo affirmationem & negationem. hæc omnia ille formaliter. *Notan. 4.* ¶ Considerandum est finaliter fm eūdem ꝙ argumentatio sit organum scientificum, & sit instrumē- M tum manuducens nos ad sciētiam & veritatem, cum demonstratio ostensiua non indigeat ꝑdicto principio, neq; indigeat accipere vtrāq; partem cōtradictionis simul ad veritatem ostendendam: patet ꝙ talis demonstratio simpliciter loquendo non indiget vtrāq; partem simul accipere, cum specialiter ordinetur ad veritatem, potest tamen indigere fm quid: vt si velit vtrāq; partem contradictionis concludere. ¶ Ad primum igitur dicendum negando consequentiam ꝙ illud principium non cōuenit &c. est negatiuū. Aliud vero affirmatiuę designatū. Et licet sint idem fm rem designatam, differunt tamen fm rationes: vnde aliq̄d potest conuenire vni ꝙ non conuenit alteri, & tunc patet etiam solutio ad secundum argumentum.

¶ Sequitur Phylosophus tn. S. D. ibi. { Communicant autem omnes scientię &c. }

¶ Articulus secūdus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ Logica, Dialectica, Metaphysica non sint de omnibus. *Primum.* ¶ Nam Logica est solum de ente rationis, sed non omnia sunt entia rationis: ergo &c. *Secundū.* ⁋Pręterea, dialectica est solum de probabilibus, sed non omnia sunt probabilia, cum quędam sint necessaria, & quędam impossibilia: ergo &c. *Tertium.* ¶ Pręterea, Meta. cōsiderat oīa entia realia solum, cum sit scīa realis, sed non omnia

A

Quartum

omnia sunt entia realia: ergo &c. ℂPræterea, nulla scientia est singularium, neq; accidentium, neq; contingentium, neq; corruptibiliũ: vt ex supradictis patet, sed constat aliqua esse talia: ergo nulla scientia potest esse de omnibus, quod est cõtra suppositũ. ℂSed contra est Phylosophus in præsenti capitulo: ibi,

Communicant autem scientiæ secundum cõmunia. Cõmunia autem dico, quibus vtuntur, tanq; ex his demonstrantes: sed non de q̃bus demonstrant, neq; quod demõstrãt. &c.

Conclusio

ℂRespondeo dicendum q̃.3. conclusio hæc est, quę est responsiua. ⁋Videlicet q̃ Logica, Dialectica, & ꝑma Ph̃ia, sunt de oĩbus, licet diuersimode.

Prima ps probatur.

⁋Prima pars huius conclusionis probatur auctoritate Ph̃i dicentis, q̃ omnes scientiæ cões vtunt̃ ꝑncipijs cõibus: sed q̃cunq; sciẽtia vtitur ꝑncipijs cõibus, est etiam de contentis sub eis, cum partes subiectiuæ, & totum ad eandem scientiam pertineant, vt ex superioribus patet: ergo p̃dictæ sciẽtię oẽs sunt de omnib⁹ ad minus obiectiuę.

Secũda ps probatur.

⁋Secunda pars probatur, quia vt elicitiue hic dicitur a.D.S. & Ph̃o, ꝑma Ph̃ia est de omnibus subiectiue. Logica vero ẽ de omnibus ratiocinatiue. Dialectica vero est de omnibus probatiue.

B

Notãdum primum.

ℂPro declaratione huius conclusionis considerandum est primo, q̃ scientiam vti principijs cõmunibus potest intelligi dupliciter. ⁋Vno modo, ꝑ ipsa aliquid demõstrando. ⁋Alio mõ, aliq̃d demõstrando de ipsis. Primo modo q̃libet sciã vtitur eis virtualiter & non formaliter. Secũdo modo nulla scientia proprie loquẽdo vtitur eis, cũ sint ꝑma ꝑncipia cõmunissima & indemõstrabilia simpl̃r.i.vl̃r, vt dicit Phylosophus.4. Metaphy. sed secundo mõ aliqua scientia, videlicet prima Phylosophia, vtitur eis demonstrando: videlicet aliqua de eis, vtpote q̃ non est possibile mente cõcipere opposita eoꝝ, vt patet.4. Meta. Et hoc est q̃d Phylosophus dicit in capite huius lec, primus tamen

C

Phylosophus tentat p̃dicta prima principia demonstrare eo modo, quo possibile est, ɔ̃dicendo negantibus ea, per ea, quæ oportet ab eis concedi: non autẽ ꝑ ea, quæ sunt magis nota, vt dicit hic.D.S.

Notan.2.

ℂConsiderandum est vlterius fm eundem.D.S. in lec. q̃ ꝑma Phylosophia dicitur esse de cõmunibus, q̃a eius cõsideratio dicitur esse circa res cõmunes, sicut circa ens, & partes, & passiones entis: & tunc circa omnia, quæ in rebus sunt, habet negociari. Sed cõsideratio Logicæ est de operibus rationis, logica est etiã de his, quæ cõmunia sunt omnibus.i. de intentionibus rationis, quæ ad omnes res se extendunt: non autem ita q̃ logica sit de ipsis reb⁹ communibus, sicut de subiectis, considerat.n. logica similẽ & enunciationem, & huiusmodi. Dialectica vero est de cõmunibus, nõ solũ, q̃a ꝑtractat intentiones rationis, quod est cõmune toti logicę: sed etiam q̃a circa reꝝ cõmunia argumentatur. Ex quo patet q̃ prima Phylosophia est de omnibus subiectiue, logica ratiocinatiue, dialectica vero probatiue siue argumentatiue.

Notan.3.

ℂConsiderãdum est vlterius q̃ licet tam Phylosophia prima, q̃ dialectica disputant de primis principijs: tamen aliter, & aliter, vt innuit hic Phylosophus &.D.S. Nam dialectica non procedit ex aliq̃bus principijs determinatis: nec assumit alteram partem contradictionis tantum: sed se habet ad vtrunq;, cum contingat vtrãq; vel probabilem esse, vel ex probabilibus posse ostẽdi; & ꝑ hoc interrogat: prima vero Phylosophia ꝓcedit circa oĩa per modum demonstrationis, & non per modũ dialecticæ disputationis. ℂAd primum igitur dicẽdum, q̃ licet non omnia entia sint entia rõnis, tamen circa omnia intellectus potest ratiocinare: ideo logica dicitur esse de omnibus.

D

ℂAd.2. dicendum q̃ tam necessaria, q̃ impossibilia dicuntur esse probabilia cõmuniter accipiendo.s. probabile pro omni eo, quod potest vere aut apparenter probari. ℂAd.3. dicendũ q̃ omnia entia sunt entia realia formaliter, aut fundamentaliter, licet.n. intentiones rationis non sint entia realia formaliter: sunt tamẽ entia realia fundamẽtaliter, q̃a fundamentum habent in re. ⁋Vel dicẽdũ q̃ prima Phylosophia dicitur de omnibus, q̃a cõsiderat oẽs res reales: vnde rõ p̃supponit falsum. ℂAd.4. dicendum q̃ prima Phylosophia considerat singularia contingentia non fm rõnem singularitatis: sed secundum q̃ conueniunt in ratione entis, vt in prima Phylosophia declaratum est.

ℂQõ.26. De sciaꝝ ꝓprijs ꝑncipijs, & est lec.21.D.S. Lec.21.

NVNC considerandũ restat qualiter sciæ demõstratiuę se habeant circa propria ꝑncipia: considerando q̃ in qualibet scientia sunt propriæ interrogationes, respõsiones, & disputationes. ℂCirca quod quęruntur duo. ⁋Primo vtrũ in qualibet scientia demõstratiua sint proprię interrogationes, & ꝓpriæ respõsiones.

E

⁋Secundo vtrum demonstrator interroget. ℂSequitur in Phylosopho, & in.S.D. {Si autẽ idẽ est interrogatio.}

ℂArticulus ꝑmus.

ADPRIMVM sic proceditur. Videtur q̃ ĩ qualibet scientia demomstratiua non sint propriæ interrogationes, & propriæ respõsiones & propriæ disputationes.

Primum.

ℂNam si in qualibet scientia essent interrogationes vere scibiles, de quibus nũc ad propositum, seq̃tur, q̃ nõ tantũ q̃tuor essent interrogationes, siue qõnes, vere scibiles: cõsequẽs est ɔ̃ Phylosophum.2. huius, cõsequentia patet, q̃a nõ tantũ q̃tuor sunt sciẽtiæ, vt de se patet.

Secundum

ℂSecundo p̃terea, vbicunq; est maxima certitudo, ibi non cadit dubitatio: sed in sciẽtia demonstratiua est maxima certitudo, cum dem̃ratio

F

procedat ex principijs per se notis, vt supra cõcessum est: ergo in ea non cadit dubitatio, & ꝑ cõsequẽs neq; interrogatio: q̃a ĩterrogatio videtur esse dubitabilis propositio.

Tertium.

ℂTertio p̃terea, Metaphysica respondit ad oẽs qõnes, siue interrogationes, q̃a, vt dicitur ĩ prohemio Meta. sapientis est scire oĩa, vt cõuenit ꝑ causas: ergo seq̃tur q̃ in q̃libet scientia non sint proprię responsiones.

Quartum.

ℂQuarto p̃terea, nõ est alia ratio, quare in qualibet scientia sint propriæ interrogationes: nisi quia, vt dicit hic Phylosophus, ex his fit syll̃s: sed hoc non potest esse, q̃a ex interrogationibus syll̃s fieri non potest, cum interrogatio non sit pręmissa: sed potius cõclusio, siue de conclusione: ergo videtur q̃ in qualibet sciẽtia non sint propriæ interrogationes. Sed contra est Phylosophus in litera: ibi, {Si autem idem est interrogatio, &c̃.} ℂRespondeo dicendũ q̃ istud est.4. capitulum huius quarti tractatus, ĩ quo Phylosophus ostendendo qualiter scientiæ demonstratiuæ se habeant circa propria principia adducit duas conclusiones, ex quarum prima infert.3. correlaria.

Prima conclusio.

⁋Prima conclusio est talis, in qualibet scientia demõstratiua sunt propriæ interrogationes.

Secunda. conclusio.

⁋Secunda, q̃ in qualibet scientia sunt propriæ responsiones, & propriæ disputationes.

Probatio primę conclusionis.

ℂPrima cõclusio, probatur tali ratione. ⁋Propositio & interrogatio idem sunt: sed in qualibet sunt propriæ propositiones, ex quibus demõstrationes procedũt, & proprię conclusiones: ergo in q̃libet sciã sũt ꝓpriæ interrogationes.

Probatio Secundæ.

ℂSecunda conclusio probatur, interrogatio, & r̃nsio pertinent ad eandem scientiam. Nõ.n. conuenit vnũ

G quęq; reſpondentem ad omnia interrogata reſpōde
re:ſed ſolum de his, quæ ſiunt ſm proprias ſcientias.
Non.n.muſicus habet reſpōdere ad interrogationes
geometricales: ergo in qualibet ſcientia ſunt proprię
reſponſiones, ſicut & propriæ interrogationes. Sed
ex interrogatione & reſponſione ſit diſputatio: er
go in qualibet ſcientia ſunt propriæ diſputationes.
Non.n.eſt in non geometricis de Geometria diſpu
tandum, vt dicit hic Phs: tum Primo, quia qui ſic ar
guit, non conuincit: niſi per accidens. Secundo quia
non poterit iudicare per principia ſcientię vtrum be
ne diſputatum ſit, vel male. ℭ Ex prima concluſione
Correlarium. infert Phs tria correlaria. ¶ Quorū primum eſt ꝙ nō
quælibet interrogatio eſt geometricalis, vel medici
nalis: & ſic neq; aliqua interrogatio eſt indifferenter
Secundū. cuiuſlibet ſcientiæ, ſicut propoſitio, ſiue cōcluſio nō
eſt indifferenter cuiuſlibet ſcientiæ. ¶ Secūdum cor
relariū eſt ꝙ interrogationes geometricæ ſunt ex qui
bus demonſtratur aliquid circa illa, quæ demonſtrā
tur ex principijs eiuſdē geometricę, hoc ē ꝙ illa inter
H rogatio eſt propria alicui ſcientiæ, ex qua aliquid de
monſtratur vel in ipſa ſcientia, vel in ſcientia ei ſubal
Tertium. terna. ¶ Tertium correlarium eſt, ꝙ de interrogatio
nibus alicuius ſcientiæ fiēda eſt ratio ex principijs il
lius ſcientiæ, vel ex concluſionibus, quę per illa prin
cipia demonſtrantur: ſicut de interrogationibus geo
metricis fienda eſt ratio ex principijs geometriæ, vel
ex concluſionibus, quæ per iſta principia demonſtrā
Notandū primum. tur. ℭ Conſiderandū eſt primo pro declaratione pce
dentium, ꝙ interrogatio pt accipi dupliciter. ¶ Vno
Interroga. dupliciter. modo, pro actu interrogātis, & ſic non ſumitur hic.
¶ Alio modo, pro propoſitione, de qua ſit interroga
tio, & ſic interrogatio eſt dubitabilis propō. ¶ Quę
quidem poteſt accipi dupliciter. ¶ Vno modo, p qua
cunq; oratione probabili: & ſic in qualibet ſcientia
reperiunt interrogationes. ¶ Alio modo capitur pro
propoſitione probabili ſolum ad vtrāq; partem con
tradictionis: & ſic ſolum in dialectica reperiūtur in
Notan.2. terrogationes. ℭ Conſiderandum eſt inſuper ꝙ inter
rogationes ſcdm.D.S.in lec. aliquādo ſumūtur put
ſunt propoſitiones ex quibus demōſtrator procedit,
& iſto modo in nulla ſcientia pſertim ſpeciali poteſt
I ſumi ratio de proprijs interrogationibus: quia nulla
ſcientia probat ſua principia niſi induendo habitum
Metaphyſici. Ratio tamē iſtarum interrogationum
poteſt ſumi ex pncipijs ſuperioris ſcientię: ſicut patet
de ſciētia ſubalternata. Quādoq; vero ſumuntur in
terrogationes prout ſunt concluſiones demonſtratiuę: & ſic de eis ratio poteſt ſumi ex pncipijs illius ſciē
tiæ, ad quam pertineant, quia rō concluſionis ſumit
Diſcip. ex principijs. ℭ Sed inſtabat diſcipulus. Nam demō
ſtrator nō interrogat de principijs: ergo demſtratio nō
poteſt ſumi ex propoſitionibus, ex quibus demſtrator
Reſponſio. procedit. ℭ Dicēdum ꝙ pmiſſę ex quibus demſtrator
procedit, ſi cōſiderentur vt pmiſſæ ſunt, ſiue pncipia,
ſic de eis non eſt interrogatio: ſed ſi ſumentur pro cō
cluſionibus in alia ſciētia, ſic de eis poteſt fieri interro
gatio. ℭ Ad primum ergo dicendum ꝙ licet ſint tan
tum quatuor interrogationes vere ſcibiles in genere,
plures tñ ſunt in ſpecie, vt.2.hic declarabit. ℭ Ad.2.
dicendum ꝙ licet in ſcientia demonſtratiua poſt de
ductiones concluſionis ex principijs, ſit maxima cer
titudo: tamen ante concluſionem poteſt eſſe dubita
tio de concluſione, ad quam remouendā q̃libet ſcien
tia habet principia ſua. ℭ Ad.3.dicendum ꝙ Meta
phyſica reſpondet ad interrogationes reſoluendo in
terminos communes, inq̃tum videlicet iſtę interro
gationes cōponuntur ex terminis, qui includunt ter K
minos metaphyſicales. ¶ Vel dicēdum negando cō
ſequentiam, quia licet Metaphyſica habeat viam ad
principia omnium ſcientiarum ſpecialium, non per
hoc ſequitur quin in qualibet ſciētia ſint propria pn
cipia, & ſimiliter dicēdum de interrogationibus, &
licet vna & eadem interrogatio materialiter ſumpta
ſcdm diuerſas conſiderationes poſſit pertinere ad di
uerſas ſcientias, non tamen ſcdm eandem rationem
conſiderandi. ℭ Ad.4.dicitur ꝙ ſi accipiantur inter
rogationes pro propoſitionibus, quæ poſſunt eſſe cō
cluſiones in vna ſciētia, & pncipia in altera, ſic ex in
terrogationibus pōt fieri ſylls demōſtratiuus, & oſtē
ſiuus, & non ſolum demonſtratio ad impoſſibile. Et
ex hoc ſumendo interrogationem, non formatur in
quantum interrogatio: ſed materialiter inq̃tum pro
poſitio ſiue propoſitione. Sed ſi accipiantur interro
gationes ſolum pro propoſitionibus, quæ ſunt cōclu
ſiones tm̄, ſic manifeſtū eſt ꝙ demſtratio oſtēſiua nō ſit
ex interrogationibus, ſecus de demſtratione ad impoſſe. L
ℭ Seqt in Pho. & .D.S. vbi ſupra. ℭ Articulus ſcds.
Ad SECVNDVM ſic proceditur. Videtur ꝙ Primum.
demonſtrator non interroget. ℭ Nam Phs in pcedē
ti caplo expſſe dicit, ꝙ demōſtratoris non eſt, i, nō cō
uenit interrogare: ergo demonſtrator nō interrogat. Secundū.
ℭ Secundo pterea, demonſtratio procedit ex certis,
& per ſe notis, & non ex dubitabilibus, cum ergo in
terrogatio ſit dubitabilis propoſitio, videt ꝙ demon Tertium.
ſtrator non interroget. ℭ Tertio præterea, interroga
tio habet viam ad vtrāq; partem contradictionis, ſed
demonſtrator ad vnam viam tātum, ad verā vz: ergo
non interrogat. ℭ Sed contra eſt Phs vbi ſupra, oſtē
dendo ꝙ in qualibet ſcientia demōſtratiua ſunt pro
priæ interrogationes. ℭ Reſpondeo dicendum ꝙ de
monſtrantem interrogare poteſt intelligi dupliciter.
¶ Vno modo, quia interroget de primis ſiue pncipijs
inq̃tum huiuſmodi. ¶ Alio modo, ita ꝙ interroget
de concluſione, pmo modo demōſtrantis non eſt in
terrogare, quia ſiquis pncipia negauerit nō habet pn
cipia ad probandum ea: ideo nō debet de eis interro
gare, ſed debet aſſumere ea tāq; vera. ¶ Secundo mo
do iterū pōt intelligi dupliciter. ¶ Vno mō, ita ꝙ in M
terroget de concluſione, vt demonſtret vtranq; partē
contradictionis, & iſto modo non eſt demonſtrantis
interrogare, vt voluit.3.argumētum. ¶ Alio modo,
poteſt intelligi ꝙ interroget, de concluſione & cōclu
dit alteram partem tantum, videlicet veram, & tunc
eſt demonſtrantis interrogare: q̃a ſi negentur conclu
ſiones, habet vnam ad demonſtrandum eas: ideo po
teſt de concluſionibus interrogare. Sed cū eas demō
ſtrauerit, vtitur eis vt propoſitionibus ad aliquas cō
cluſiones demonſtrandas. ¶ Ex quo patet ꝙ interro Correllarium.
gatio dialectica, & interrogatio poſterioriſtica dupli
citer differūt. ¶ Nam interrogatio dialectica eſt tam
de pncipijs, q̃ de cōcluſionibus. Interrogatio vero po
ſterioriſtica ſiue vere ſcibilis ē ſolum de concluſione.
¶ Item interrogatio dialectica eſt de cōcluſione, tanq̃
ad vtrāq; ptē ꝯdictionis. Interrogatio vero poſterio
riſtica ē de concluſione: q̃tū ad vnā ptē tm̄. ℭ Ad ar
gumēta patet ſolo ex dictis. Nā vt dictū eſt non eſt de
mōſtrantis interrogare de pncipijs: neq; ēt de cōcluſio
ne, vt cōcludat vtrāq; ptē ꝯdictionis: ſicut voluit Phy
loſophus i pcedenti caplo, cū tamē cōtingat demon
ſtrantem interrogare de concluſione, ſicut dictum eſt.
ℭ Quęſtio.27. Quomodo ſcientiæ demonſtratiuæ
habent proprias deceptiones, & eſt lec.22.S.D. Lec.22.
ITEM ſupereſt conſiderare q̃liter in ſciētia ſunt
propriæ

A propriȩ deceptiones, & ignorantiæ. ¶ Circa quod quæruntur tria. ⁋ Primo, vtrum in demonstratiuis scientijs syllogismi ignorãtiæ, p̃ quos causatur deceptio, possit esse paralogismus in dictione, vel extra dictionem. ⁋ Secundo, vtrum demonstrationes augentur per media diuersa. ⁋ Tertio, vtrum scientiæ doctrinales sint certissimȩ.

¶ Sequitur in Phylosopho, & in. S. D. {Quoniam autem sunt.} ¶ Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ sylli ignorãtiȩ per quos causatur deceptio in syllogismis, possint esse paralogismi in dictione, & extra dictionem. (Primum.) ¶ Nam scientiæ aliquȩ demonstratiuȩ vtuntur terminis Analogicis, vt patet de Metaphysica, quȩ ẽ de ente vero &c. sed analogum causat fallaciam æquiuocationis in secundo modo, vt patet p̃mo Elenchorum: ergo in scientijs demonstratiuis possunt fieri paralogismi, qui appellantur sylli ignorantiȩ. (Secundum) ¶ Scd̃o p̃terea, tales syllogismi ignorantiæ aut sunt veri, aut sunt falsi. Si primum, non videtur ꝙ tales dicant̃ syllogismi ignorãtiȩ. Si. 2. tales erunt syllogismi sophistici, & per consequẽs paralogismi. (B) ¶ Sed contra est Phylosophus: ibi, {Quoniam autem sunt Geometricȩ, &c.} (Responsio.) ¶ Respondeo dicendum ꝙ istud est. 5. capitulum huius quarti tractatus, in quo Phylosophus ostendendo ꝙ in qualibet scientia sunt propriȩ deceptiones, mouet & soluit tres quȩstiones. (Quæstio prima.) ⁋ Quarum prima ẽ talis, vtrum sicut sunt aliquȩ Geometricȩ interrogationes, sint etiam aliquȩ omnino non Geometricȩ, & similiter in alijs. (Secunda.) ⁋ Secunda q̃stio est, vtrũ interrogationes, quȩ fiunt ẜm ignorantiam in Geometria, possint dici Geometricæ, & similiter in alijs scientijs. (Tertia.) ⁋ Tertia quȩstio est vtrũ syllogismus ignorantiȩ, q̃ fit in sciẽtijs demonstratiuis, sit syllogismus procedens ex falsis, vel vtrum sit paralogismus. i. syllogismus peccans in forma, qui est syllogismus apparens & non existens. (Responsio ad pri. q.) ¶ Ad primam. q. respondet. D. S. ꝙ aliquȩ sunt interrogationes oĩno non Geometricȩ, quȩ videlicet sunt omnino ex altera sciẽtia: (C) vt si quȩreretur in Geometria, vtrum tonus possit diuidi in duos semitonos, talis interrogatio esset omnino non Geometrica, quia esset ex his, quȩ nullo modo pertinent ad Geometriam. (Responsio. ad secũdã.) ¶ Ad secundam dicẽdum ẜm Phylosophum, ꝙ interrogatio, quȩ fit ẜm ignorãtiam in Geometria de his, quȩ ad Geometriã pertinent, cum videlicet interrogatur aliquid, quod est ꝯ veritatẽ Geometriȩ, nõ ẽ oĩno nõ Geometrica: sed ẽ aliquo mõ Geometrica, & aliquo mõ nõ. ⁋ Dr̃. n. interrogatio nõ Geometrica dupl'r. ⁋ Vno modo, quia est omnino non Geometrica, quasi nihil habens de Geometria. ⁋ Alio modo, quia praue habet illud quod Geometriȩ est, sicut habens aliquid cõtrarium Geometriȩ veritati. ⁋ Sicut dupliciter aliquid dicitur sine sono. ⁋ Vno modo, quia nullum penit⁹ facit sonum: vt lana. ⁋ Alio modo, quia habet prauũ sonum: sicut campana non bene sonans. Primo modo, interrogatio quȩ fit ẜm ignorãtiam, non dicitur Geometrica: sed bene secundo modo. Sicut interrogatio, quȩ est de concursu linearum ȩquȩ distantium est Geometrica secundo modo, & nõ primo modo. (Responsio ad tertiã.) ¶ Ad. 3. q. respondet Phylosophus, ꝙ syllogismus, qui fit scd̃m ignorantiam in aliqua scientia demonstratiua non est paralogismus. i. peccãs in forma: sed est syllogismus peccans in materia. quia falsum assumit, sed bene concludit. Quod autẽ talis syllogismus non sit paralogismus, sic probatur ẜm Phylosophũ. Quia in scientijs demonstratiuis non potest fieri paralogismus, quia aut iste paralogismus esset ĩ dictione, aut extra dictionem. Non primum, quia huiusmodi maxime esset ẜm æquiuocationem: sed hoc nõ potest dici. (D) ⁋ Tum primo, quia medium in scientijs demonstratiuis debet esse, & est semper vnum, & idem ẜm rem: sed medium in æquiuocatione non est vnũ ẜm rem, sed multiplex, vt patet de cane: ergo paralogismus scd̃m dictionem non cadit in scientijs demõstratiuis. (In demr̃atiuis nõ fit paralogismus in dictione.) ⁋ Tum. 2. quia deceptio, quæ fit scd̃m æquiuocationem, excluditur per hoc, ꝙ medium demonstratur ad sensum: ergo in demõstratiuis scientijs nõ potest esse aliqua deceptio scd̃m hãc fallaciam. Antecedens patet de hoc nomine circulus, qui æquiuoce dicit̃ de figura, & de poemate, causat enim deceptionem anteq̃ demõstretur ad sensum dicendo, Omnis circulus est figura, poema Homeri est circulus: ergo poema Homeri est figura. Sed si circulus describatur in puluere, manifestum est ꝙ carmina, siue poema nõ sunt circulus, & sic nulla ibi accidit deceptio. Consequẽtia probatur, quia illud, quod diffinitur se habet ad intellectum, sicut illud, quod sensibiliter describitur, se habet ad sensum: ergo sicut deceptio excludit̃ per hoc, ꝙ medium demonstratur ad sensum: ita in demonstratiuis scientijs excluditur per hoc, ꝙ demõstret̃ ad intellectum, quia in demonstrationibus semper proceditur ex diffinitionibus, quæ sunt propriũ obiectum intellectus: vnde non potest esse ibi deceptio scd̃m fallaciam ȩquiuocationis, & multo minus scd̃m alias fallacias in dictione. (E) ⁋ Nec potest fieri. 2. videlicet ꝙ talis paralogismus sit scd̃m fallaciam extra dictionem, quod probat Phylosophus supponẽdo ꝙ in demonstratiuis non potest fieri instantia nisi vl'is: quia oportet syllogismum demonstratiuum esse ex propositionibus vniuersalibus. (Qd' nec scd'm fallam extra dictionẽ.) Eædem autẽ sunt propositiones & instantiæ tam in dialecticis q̃ in demonstratiuis, quia illud, quod sumitur vt ĩstantia, postea sumitur vt propositio. Quo supposito, si ĩ demõstratiuis scientijs fieret aliquis paralogismus extra dictionem, hoc maxime esset scd̃m fallaciam consequẽtis: sed hoc non potest dici, quia si esset fallacia consequentis, hoc esset quia antecedens posset esse verum, consequente existente falso, puta syllogizando ex puris affirmatiuis in. 2. figura vt arguit Scotus. (Falla cõsequẽtis tripliciter.) Quicq̃d generatur ex antecedenti cito generatur, sed ignis cito generatur: ergo &c̃. (F) ⁋ Aut quia non conuertitur consequentia, vt puta arguendo a positione antecedentis ad positionem consequentis: ergo &c̃. ⁋ Aut vero, q̃a ibi possunt sumi plura & indeterminata media ad vnam conclusionem. his. n. tribus modis causatur scd̃m fallaciam consequentis deceptio. Sed nullus istoꝝ modoꝝ reperitur in scientijs demonstratiuis. ⁋ Non primus, quia cum demonstratio semper procedat ex veris, & semper concludat verum: antecedens non poterit esse verum, consequente existente falso. ⁋ Nec secundus, quia demõstratio procedit ex conuertibilibus, vt potissime patet in Mathematicis. ⁋ Nec ẽt tertius, q̃a semp̃ in demr̃atiuis scientijs sunt determinata p̃ncipia, quia demr̃ationes non augentur p̃ media, quia in demr̃ationibus assumunt̃ diffinitiones p̃ medijs, vnius ãt rei est tm̃ vna diffõ: ergo nullo modo põt fieri deceptio in demr̃atiuis scientijs p̃ fallaciã ꝯñtis, & p̃ ꝯñs syll's ignorantiæ nõ põt dici paralogismus: nec syll's peccans in forma, sed in materia. ⁋ Ex quo p3 r̃nsio ad q̃situ, ex q̃bus cõmẽdatio fit scientiarum doctrinalium, vt patebit in. 3. articulo huius. ¶ Considerandum est pro declaratione præcedentium, primo circa primam. q. ꝙ Phs nõ intendit (Notãdum primum.)

G quærere absolute an sint aliquæ interrogationes nõ Geometricæ, quia hoc satis habetur ex præcedenti capitulo, vbi ostendit ꝙ in qualibet sciẽtia sunt pro prię interrogationes, & ꝙ interrogationes huius sciẽ tię non pertinent ad alias scientias: sed intendit quæ rere an sit aliqua interrogatio simpliciter non Geo metrica, nullo modo pertinens ad Geometriam: vel an sit aliqua interrogatio, quæ apparet Geometrica,

Notan. 2. & non est. ¶Pro quo vlterius est cõsiderandum ſm Egidiũ, ꝙ interrogationes ad Geometriam possunt se habere quattuor modis. ¶Nam aliquæ sunt inter rogationes, quę sequuntur ex principijs Geometrię, & sunt in Geometria, vt super datam lineam rectam conuenit æquilaterum collocare. ¶Aliæ sunt inter rogationes, quę sequuntur ex principijs Geometrię, & tamen non sunt in Geometria: sed in alia vt in prospectiua, sicut oculus videt dextrum magnitudi nis per hoc, ꝙ ab ipso egrediũtur lineæ causantes an gulum rectilineum in partem dextram oculi. ¶Alię vero sunt interrogationes, quæ nec sunt in Geome

H tria, nec sequuntur ex principijs Geometrię, possunt tamen videri sequi ex talibus principijs ratione affi nitatis ad suas scientias subalternantes. Sicut ipsius sex ad quatuor, ẽ ꝓportio sesquialtera: sed alię sunt, quæ nec sunt in Geometria, nec sequuntur ex prin cipijs Geometriæ, nec habent apparentiam ꝙ sequũ tur ex ipsis, ut omne graue cadit deorsum, & leue rẽ dit sursum, vnde Phs propter has interrogationum diuersitates proposuit primas quæstiones, non volẽs absolute quęrere, vt dictum est, vtrum sint aliquę in terrogationes non Geometricę, & sicut dicebatur de Geometria: ita dicendum est de alijs scientijs specia libus. ¶Considerandum est vlterius circa secundam

Notan. 3. .q. ſm Egidium, ꝙ interrogatio, quæ est ſm ignoran tiam Geometriæ magis dicenda non Geometrica, ꝙ̃ Geometrica, licet quodammodo sit Geometrica, & quodammodo non Geometrica. Cuius ratio est, quia illud, quod est tale ſm materiam, est tale ſm qd. Quod autem est tale ſm formam, est tale simpliciter. Quia ergo interrogatio ſm ignorantiam Geometrię est Geometrica secũdũ materiam, quia composita est

I ex terminis Geometricis: igitur est Geometrica ſm quid. Quia vero nõ est Geometrica ſm formam, qa est materialiter ordinata & composita ſm illos termi nos, ideo est Gemetrica ſm quid, & non simpliciter; & quia ab eo, quod est simpliciter, debet fieri deno minatio: ideo talis interrogatio debet dici simplici

Notan. 4. ter non Geometrica. ¶Considerandum est vlterius circa tertiam, q. ſm Phm ꝙ in scientijs doctrinalib⁹ non committitur paralogismus sicut in dialecticis, eo ꝙ maior extremitas prædicatur de omni medio,

Cur signũ vlẽ nõ po nitur ad p̃dicatum. & medium de omni minori extremitate. ¶Quod ve ro prędicatur non dicitur commune. i. signum vni uersale non additur ad prædicatum sed ad subiectũ, cuius ratio est, quia subiectum habet rationem mate riæ, prędicatum vero rationem formæ: forma vero de se est indiuisibilis, materiæ vero competit diuisio: ergo signum vniuersale quod diuisionem importat, debet addi subiecto, & non prædicato. ¶Quod vero subiectum habeat rationem materiæ & prædicatum rationem formæ, patet ex hoc ꝙ quãdocunq; aliqua duo concurrunt ad cõstitutionem vnius tertij, quod prius concurrit, tenet locum materiæ, & quod poste rius concurrit tenet locum formæ: sed subiectum & prædicatum concurrunt ad constitutionem proposi tionis, & necessario prius occurrit subiectum, ꝙ̃ prę dicatum: ergo subiectum habet rationem materię &

prædicatum formæ. ¶Ad primum ergo dicendum ꝙ non omne analogum causat fallaciam æquiuoca tionis: vnde duplex est analogum, ¶Quoddã est ana logum, quod ex impositione nominum est impositũ ad significandum plura ſm prius & posterius, & tale analogum nõ causat fallaciam ęquiuocationis: sicut ens vnum & similia alias primum principium non esset certissimum, quod est cõtra Phm. 4. Metaphy. ¶Aliud est analogum, quod ex impositione nomi num impositum est ad significandum vnum, quod postea transsumptum est ad significandum alia, sicut ridens, vt patet primo Elenchorum, & tale bene cau sat fallaciam ęquiuocationis in sccũdo modo. ¶Ad ſm dicendum ꝙ tales syllogismi sunt veri, cum ob seruent omnia, quę requiruntur ad formam syllogi sticam: quia tñ procedunt ex falsis dicuntur sylli ſm quid non aũt paralogismi, vnde ratio non sequitur. ¶Sequitur vbi supra in Phylosopho, & in. D. S.

K Analogum duplex.

¶Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ demonstrationes augeãtur per diuersa media. ¶Nã vna conclusio potest demonstrari per diuersa media. Ista enim cõclusio, Luna eclypsatur potest demõstra ri per hoc, quia non diffundit radios ad oculum no strum, et per hoc ꝙ terra interponitur inter solem et lunam: ergo demonstrationes possunt augeri per di uersa media, quia dicuntur augeri per diuersa media, quando plura media sumuntur ad eãdem conclusio nem. ¶Secundo præterea, vna conclusio potest de monstrari demonstratiue, quia est, & demonstrari ꝓ pter quid, sed constat in his esse diuersa media: ergo idem qd prius. ¶Sed dicebat discipulus sicut dicit hic. D. S. ꝙ demonstrationes non augeri per diuersa media, est intelligendum de demõstrationibus ꝓpter quid tantum. ¶Tertio contra, vnius rei possunt esse plures diffinitiones, ql̃ibet potest sumi pro medio re spectu eiusdem conclusionis, & tamen constat esse ta les demonstrationes propter quid in quibus sumitur diffinitio pro medio: ergo demonstrationes propter quid augentur per media. ¶Quarto pręterea, hęc est vna conclusio, Terra est rotunda, & tamen per aliud medium demonstratur a naturali, & ab astronomo: ergo idem est quod prius. ¶Quinto pręterea, in. 2. de Cęlo & mõdo Phs demonstrat terram esse rotun dam duobus medijs, vt patet per hoc ꝙ est grauis, & per hoc ꝙ causat eclypsim circularem: ergo videtur ꝙ demonstrationes augentur ꝑ diuersa media. ¶Sed contra est Phs vbi supra potissime autem: ibi, Au gentur autem non per media &c. ¶Respondeo di cendum ꝙ demonstrationes non augentur per me dia, cuius ratio est, quia vnius rei est tãtum vna essen tia, propter quam est, quam significat diffinitio: sed medium demonstrationis est causa propter quam est res, cum demonstratio faciat scire, modo scire est cau sam rei cognoscere propter quam &c. ¶Considerã dum est autem ꝙ demonstrationes augeri per media potest intelligi dupliciter. ¶Vno modo loquendo de scientijs doctrinalibus siue mathematicis, & tunc demõstrationes non possunt augeri per media: cum Mathematicę demonstrent per causam formalem tã tum. Vnius autem rei est tantum vna quidditas: siue forma. ¶Alio modo loquendo in scientijs naturali bus, & hoc iterum dupl'r. ¶Vno modo loquẽdo de demõstrationib⁹ ꝓ qd nõ potissimis, & tũc demõstra tio potest augeri per media, quia res naturales depen dent a quatuor causis, quarum quælibet potest sumi pro medio, ¶Alio modo loquendo de demõstratio nibus

Primum. L

Secundũ.

Discip.

Tertium.

Quartum

Quintũ. M

Conclusio Ratio.

Notandũ primum. Demon. augeri per media du pliciter.

A nibus propter quid potissimis,& hoc dupliciter intelligi potest. ☞ Vno modo per respectum ad diuersas conclusiones demonstrandas,& tunc etiam demonstrationes possunt augeri per media: sed hoc proprie non est augeri demonstrationes. ☞ Alio modo per respectum ad talem conclusionem,& tunc demonstrationes nõ possunt augeri p media, quia vnius conclusionis non potest esse nisi vna demonstratio propter quid potissima, cum vnius rei non sit nisi vna causa totalis & principalis,& tunc fm rationes Britonis est intelligendum dictum Phi, videlicet q demõstrationes propter quid potissime non augentur in aliqua scientia: sed fm Paulum Venetum intelligitur dictũ Phi solum de demonstrationibus in scientijs doctrinalibus, quæ dicuntur Mathematicæ quę demõstrãt per causam formalem tantum, vt dictum est: & p hoc patet solutio ad obiecta. ℭConsiderandum est vlterius q demonstrationes possunt augeri dupliciter. ☞ Vno modo in post sumendo. ☞ Alio modo in latus ponendo. ☞ Demonstrationes autem augeri in post sumendo potest intelligi tripliciter fm Egidium. ☞ Vno modo sumẽdo subiectum sub subiecto. ☞ Alio modo sumendo subiectum post subiectum. ☞ Tertio modo sumẽdo vnam passionem post aliã. ☞ Exemplum primi, vt si demonstretur corruptibile esse de corpore, per hoc q est, compositum ex cõtrarijs. Deinde demonstretur de corpore animato, p hoc q est corpus,& idem demonstretur de animali p hoc q ẽ corpus animatum,& sic in infinitum: quod qdem conditionaliter exponendum est. i. si in infinitum conuenit procedetur sumendo subiectum sub subiecto in infinitum demõstrationes augentur. Nõ autem esset hoc Cathegoricæ exponendum, quia infra Phs probat esse statum in demonstrationibus. ☞ Exemplum secundi, vt sumendo speciem post speciem siue subiectum post subiectum, vt vnitas est pars aliquota omnis numeri, quia aliquotiẽs sumpta reddit numerum omnem perfectum. Sed numerus binarius est numerus: ergo vnitas est pars aliquota binarij. Trinarius est numerus: ergo vnitas est pars aliquota trinarij,& sic in infinitum augentur demonstrationes cum species numeri sint infinitæ, nõ qdem actu: sed potentia tantum. ☞ Exemplum tertij, sumẽdo videlicet passiones post passiones, vt Omne animal rationale est disciplinabile, omnis homo est huiusmodi: ergo omnis homo est disciplinabilis, Omne disciplinabile est risibile, omnis homo est disciplinabilis: ergo omnis homo est risibilis, Omne risibile est flebile, omnis homo est risibilis: ergo omnis homo est flebilis,& sic de alijs passionibus sumendo vnam post aliam, demõstrationes augentur, donec fiat status in passionibus. ℭSi dicatur in his demonstrationibus sunt diuersa media: ergo demonstrationes augentur fm media. ℭDicendum est fm Egidium q licet sint ibi diuersa media & diuersæ conclusiones, tamen est tantum vnum medium ad vnam cõclusionem,& nõ plura, quod esset demonstrationẽ augeri per media, vnde ratio nulla. Si tamen aliquis vellet seruare vnũ medium, sicut in exemplo secundi modi, posset sic demonstrare, Omne animal rationale est disciplinabile, omnis homo est animal rationale: ergo omnis homo ẽ disciplinabilis, Omne animal rationale est risibile, omnis homo ẽ huiusmodi: ergo &c. Vbi tamẽ est vnum medium in prædictis demonstrationibus, similiter in exemplo primi modi, posset aliquis accipere vnicum medium, ad demõstrandum vnam passionem de pluribꝰ sub sumptis, vt Omne compositũ

Brito.

Paulus venetus.

Notan. 3. B

C

Qõ tacita.

Respõsio.

D ex contrarijs est corruptibile, sed omne corpus est huiusmodi: ergo &c. Ibi per vnum medium demõstratur propria passio de pluribus subiectis subsumendo vnum post aliud,& hunc modum syllogizandi puto magis esse de mente Phylosophi: saluo tamen meliori iudicio, quia in diuersis demonstrationibus nõ negat augmentationem posse fieri per media. Et dicuntur prædictæ augmentationes esse vnæ de forma propter vnitatem medij & propter vnitatem passionis: materialiter autem dicuntur diuersæ propter diuersitatem minoris extremitatis. ℭConsiderandum est vlterius quando dicitur demonstrationem posse augeri in post sumendo, hoc Post, potest importare triplicem ordinem videlicet ordinem prædicantis, ordinem constituentis ad constitutum, & ordinem originis. In primo prędictorum modorum, videlicet quando sumitur vnum sub alio, li post, dicit ordinem prædicantis, quando subiectum est post prædicatum: & inferius dicitur esse post superius fm ordinem prædicantis. ☞ Sed in secundo modo dicit ordinem constituentis ad constitutum: quia numerus binarius magis dicit constitutionẽ alterius numeri materialiter loquendo. ☞ In. 3. vero natura dicit ordinẽ originis, quia ab vno subiecto fluunt diuersæ passiones ordine quodam originis: ita q fluit vna mediãte alia. ℭConsiderandum est vlterius q species numerorum in. 2. modo possunt accipi dupliciter. ☞ Vno modo per respectum ad suum genus. s. ad numerum sic collateraliter dicuntur se habere: vnde primo mõ talis argumentatio dicit esse in latus sumẽdo. ☞ Alio modo potest considerari fm ordinem constituentis & constituti: & isto modo talis argumẽtatio dicitur esse in post sumendo, quia constitutũ dicitur esse post constituens. hæc Egidius in præsenti lectione. Non est autem inconueniens q in vno & eodem modo respectu eiusdem fm tamen diuersas considerationes fiat argumentatio in post sumendo,& in latus sumẽdo. ℭConsiderandum est vlterius q argumentationes dicunt ab alio augeri in latus sumẽdo qñ: q a videlicet vna passio alicuius communis demonstratur de speciebus diuidentibus genus, dicuntur enim species diuidentes genus collateraliter se habere, sic quã do numerus diuiditur per numerum parem & imparem, numerus par se habet ex vno latere,& numerus impar se habet ex alio latere. Si igitur ista passio finitum vel infinitum esse demõstraretur de numero pari, per hoc q omnis numerus par est numerus quantus,& omnis numerus quantus est numerus finitus vel infinitus,& postea aliquid demonstraretur de numero impari per medium dicitur esse argumentatio demonstrationis in latus sumendo, vt patet sic demõstrando, Omnis numerus quantus est finitus vel infinitus, sed numerus par est huiusmodi: ergo &c. ☞ Itẽ Omnis numerus cum sit quãtitas est finitus vel infinitus, sed omnis numerus par est huiusmodi: ergo oĩs numerus par est finitus vel ifinitus. Isto ãt mõ nõ põt fieri argumentatio in infinitum, si fuit diuisio illius cõmunis immediata: quia non possunt esse nisi duæ species, aut duæ differentiæ immediatæ diuidentes vnum genus: si vero diuisio fiat per immediata non contingit talem argumẽtationem fieri in infinitum, vt patet de speciebus numeri & hoc conditionaliter exponendo, vt dictum est. ☞ Patet autem ex dictis q demonstrationes non augentur per media ad eandẽ conclusionem,& qualiter augentur in post assumendo tripliciter,& qualiter in latus sumendo. ℭAd primum & ad alia patet solutio per distinctionem su

Notan. 5. Post pp̃õ triplicem ordinem.

E

Notan. 4.

Notãdũ. 5.

F

G perius adductam.
¶Sequitur vbi supra in Phylosopho &.D.S.

¶Articulus tertius.

Primum. AD TERTIVM sic proceditur. Videtur ꝙ sciẽtię doctrinales & mathematicæ non sint certissimæ & firmę. ¶Nam Commentator ĩ prohemio de Anima, vult ꝙ sciẽtia de Anima & Metaphysica sint cęteris certiores: ergo Matematicæ scientiæ non sunt certissimæ. ¶Contra, sed dicebat discipulus ꝙ scientia de Anima, & Metaphysica sunt cęteris certiores ratione obiecti, quia vt dicitur substantiæ separatæ & anima sunt obiecta secũdum naturam certissima & manifestissima, tamen Mathematicę scientię sunt cæteris certiores ratione modi demonstrandi quia
Secundũ. non demonstrant nisi per certiora secundum naturam. ¶Secundo contra, Commentator dicit in eodem prologo scientiam de Anima excedere Mathe-
Tertium. maticas scientias nobilitate, & certitudine demonstrationis: ergo responsio nulla. ¶Tertio præterea, principia Mathematica sunt falsa: ergo Mathematicæ scientiæ non sunt firmæ, quod est contra secundã
H partem. ⁋Antecedens probatur. Nam hoc principium est falsum, si ab æqualibus æqualia demas, quę remanent sunt æqualia. ⁋Tum primo, quia si a duobus ternarijs remoueãtur æquales numeri, puta duo binari, residua non erunt ęqualia, quia remanẽt duę vnitates, quæ non sunt æquales, nec inæquales, cum non sint quantæ. ⁋Tum secundo, quia proportio.8.ad.4.&.6.ad.3. sunt proportiones æquales: sed remouendo a prima proportione duo, non remanent proportiones æquales, videlicet remouẽdo a prima proportione duo remanet proportio sexquialtera, videlicet.6.ad.4.& remouendo a proportione.2.idem, non remanet proportio sexquialtera, videlicet qua-
Quartum tuor ad tria: ergo prædictum principium est falsum, tamen est Mathematicum. ¶Quarto præterea, istud est principium Mathematicum omne totum est maius sua parte: sed hoc principium videtur esse falsum. Nam corp⁹ & anima sunt partes corporis Sortis: sed Sortes non est maior anima, cum anima non sit, neq; parua, neq; magna, cum non sit quãta, nec est minor corpore, cum corpus eius sit sibi æquale: ergo prima
I principia Matema. sunt falsa, & per consequens sciẽ Mathematicę non sunt firmæ. ¶Sed contra est Phylosophus vbi supra elicitiue, et Commentator.3.Me-
Respõsio. taphysi. vbi dicit scientias Mathematicas esse in primo gradu certitudinis. ¶Respondeo dicendum ꝙ aliquam scientiam esse certiorem, & firmiorem, potest intelligi dupliciter. ⁋Vno modo ratione obiecti, & sic Mathematicæ nõ sunt certissimę, vt voluit primum argumentum. ⁋Alio modo ratione modi demonstrandi, & hoc dupliciter. ⁋Vno modo, quia firmiori modo demonstrant, & sic etiam sciẽtiæ Mathematicæ non sunt certissimæ, q̃a res naturales sunt
Scientias Mathematicas esse certissimas triplici ratione. firmiores q̃ quãtitates, numeri, lineę, & sic procedit replica adducta. ⁋Alio modo quia certiori modo demonstrant, & sic scientiæ Mathematicę dicuntur esse firmæ, & certissimæ. ⁋Pro prima parte, videlicet ꝙ sint certissimę, eliciuntur hic a Phylosopho tres ra-
Prima rõ. tiones. ⁋Quarum prima est talis, Illæ scientiæ, quæ magis offeruntur intellectui, sunt certiores, sed scientię Mathematicæ sunt huiusmodi: ergo &c̃. ⁋Probatur minor, quia cum notitia intellectus a sensu dependeat, secundum Phylosophum infra, & in.2.de Anima ibi, {Quod ꝑ se magis offert se sensui, magis se offert & intellectui.} Sed scientiæ Mathematicæ magis se offerunt sensui, q̃ aliæ: ergo magis se offe-

K runt intellectui. ⁋Minor declaratur a simili. Nam Geometria non cõcedit absolute istam, videlicet om-
Notandũ primum. nis circulus est figura, propter ęquiuocationem illius termini circulus: sed concedit illam de circulo descripto in puluere, vel in aliquo alio sensibili. ¶Considerandum est autem ꝙ maior prędictæ probationis debet intelligi comparãdo singula singulis, dum .s. cætera sint paria. Dato enim ꝙ singulare magis se offerat sensui, q̃ vniuersale, non sequitur tamen ꝙ singulare magis se offerat intellectui, q̃ vniuersale: cum vniuersale secũdum Phylosophum in.3.de Anima, & Cõmentatorem ibidem, sit intelligibile per se, vnde intellectus per se intelligit vl'e, reflexe vero singulare, aut mediante sensu: sed intelligendum est comparãdo singulare ad singulare, & vl'e ad vl'e, vt patet, ꝙ si aliquod singulare magis se offerat sensui, q̃ aliquod singulare magis se offerat intellectui, & si aliqd'
Secũda rõ. vl'e magis se offerat sensui, q̃ aliquod vl'e magis se offerat intellectui. ⁋Secunda ratio est talis, Illæ scientię sunt certiores, in quibus instare particulariter nõ contingit: sed tantum vl'r, cum notitia vl'is sit potior, q̃ singularis: sed in Mathematica tantum conuenit
L instare vl'r, quia propositiones eius sunt vl'es, cum ꝑdicatum.i.maior extremitas insit medio, mediũ subiecto.i.minori extremitati s̃m ꝙ ipsum, propositiones autem, & instantiæ, similiter interrogationes idẽ
Tertia rõ. sunt, vt supra innuit Phs: ergo &c̃. ⁋Tertia ratio est talis, Illa scientia est certior, quæ per cõuertibilia magis procedit, quia minor poterit causari deceptio in terminis conuertibilibus, q̃ in terminis nõ cõuertibilib⁹: sed maxime sciæ Mathe. sunt hm̃oi, vt patet inductiue per singulas demonstrationes earum: igitur doctrinales scientiæ, quę Mathematicæ dicunt, sunt certiores. ⁋Similiter pro.2.parte quęsiti, vide-
Mathematicas scias esse firmiores. licet ꝙ scientiæ doctrinales siue Mathematicæ sunt cæteris sciẽtijs firmiores, possunt hinc elici a Phylosopho tres rationes. ⁋Quarum prima est ex parte ꝑmissarum comparatarum ad conclusiones. ⁋Secunda sumitur ex parte extremitatum comparatarum ad
Prima rõ. medium. ⁋Tertia sumitur ex parte medij comparati ad primam conclusionem. ¶Prima ratio est talis. Nam in Mathematicis scientijs vl'r si primæ sunt verę, & conclusio vera, & econuerso arguẽdo ex puris affirmatiuis in secunda figura, cum ibi semper arguatur ex terminis conuertibilibus, quod non conuenit
M in alijs scientijs, puta in naturali Phylosophia sic arguendo, Qd' generat in multiplicata Analogia siue proportione cito gñat, sed ignis cito gñat: ergo ignis
Secũda rõ. gñat in multiplicata Analogia: ergo sciẽtię Mathematicæ sunt cæteris firmiores. ¶Secunda ratio est ista, nam scientiæ Mathematicę non recipiunt, nisi ea, quæ sunt ꝑ se, cum solum recipiant diffinitiones, subiecta, & passiones, quæ ad inuicem cõuertuntur, & de se inuicem prædicantur. Aliæ autem scientiæ sumunt ea, quæ sunt per accidens, vt patet de Phylosophia naturali, quę assumit ꝙ terra est frigida, & aer
Tertia rõ. est calidus: ergo sunt cæteris firmiores. ¶Tertia ratio est talis, nam scientiæ Mathematicę non procedunt nisi per vnum medium ad vnam conclusionem demonstrandam, cum demonstrationes augeantur ꝑ diuersa media, vt dicit Phs. Alię vero scientię procedũt per plura media, vt patet de Phia prima, q̃ vnam conclusionem etiam propter quid potest demonstrare per quattuor diuersas causas: ergo scientiæ Mathematicæ, quę potissime dicũtur doctrinales, sunt alijs firmiores. ⁋Patet sequela, quia vbi multitudo, ibi cõfusio, & per consequens non maxima certitudo. hæc

omnia

A omnia dicit Paulus Venetus,& bene;licet parum ad propositum. Philosophus.n.non vult hoc probare, nisi ꝙ syll's ignorantiæ non est paralogismus peccãs ſm aliquam fallaciam I dictione, aut extra dictionẽ, vt satis ex supradictis patet. ℂAd primum & secundum patet solutio ex supradictis. ℂAd tertium negatur consequentia,& ad probationem dicitur,ꝙ illud principium intelligendum est,si residua sunt quanta, duæ autem vnitates,aut duo puncta non sunt quãta. ℂAd illud autem, quod obijciebatur de propositionibus,dicendum est ꝙ sufficit subtrahere terminos proportionũ: sed oportet subtrahere proportiones, vt proportio dupla,aut tripla,et sic de singulis. ℂAd vltimum dicendum ꝙ hoc principiũ intelligiť de partibus integralibus,siue quantitatiuis,& non formalibus,aut essentialibus:vnde rõ laborat in æquiuoco.

Lec.23. ℂQuæstio.28.De demonstratione propter quid, & quia: & est lectio.23.S.D.

B DICTVM EST de demõstratione propter quid,primo. ꝒSecundo de his,quibus demonstrator vtitur in suis demonstrationibus. ꝒTertio ex quibus demonstratio propter qd procedit. ꝒQuarto de principijs demonstrationis,tã cõibus,ꝙ̃ spãlibus. ℂConsequenter considerandum restat in hoc.5.tractatu de dñijs demõstrationis propter quid, & quia est. ℂCirca quod duo occurrunt consideranda. ꝒPrimo considerandum est de dñijs prædictarum demonstrationum in eadem scĩa. ꝒSecũdo de dñijs earum in diuersis scientijs:ibi {Alio vero modo &c.} ℂCirca primum duo occurrunt consideranda. ꝒNã primo considerandum de duabus dñijs, quas Philosophus ponit inter demõstrationem pp quid, & quia in eadem scĩa:& de probatione exemplari duplicis dñiæ ipsius Phi. ꝒSecundo considerandũ est de probatione exẽplari primę dñię a Pho assignatę: ibi {Amplius in quibus &c.} ℂCirca primum quærũtur duo. ꝒPrimo, vtrum demonstratio pp quid,& quia,differant in eadem scĩa. ꝒSecundo, vtrum sit aliqua demonstratio quia est,quæ procedat per modũ non cõuertibilem. ℂSequiť in Phylosopho, & in.D.S. {Quia differt & propter quid.} ℂArticulus primus.

C AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ demonstratio pp quid,& quia, non differant in eadẽ

Primum. scĩa. ℂNam finis cuiuslibet demonstrationis est idẽ, videlicet scire,ergo demonstratio pp qd,et quia non differunt. ꝒPatet consequentia,quia dñia eorũ, quæ ordinantur ad finem,ex ipso fine sumenda est,sicut illa,quæ depẽdet ex principijs, vt vult Philosophus in

Secũdum. prohemio Ethicorum. ℂSecundo pręterea,si demõstratio quia est differret a demonstratione pp quid in eadem scĩa,maxime hoc esset, quia demonstratio qa est,procederet ex causis remotis,vel ab effectibus, vt innuit hic Philosophus:sed hoc non est verum, quia vt per diffõnem demonstrationis superius posuit,demonstratio procedit ex immediatis prioribusq; causis:sed cãę remotæ nõ sunt cãę immediatę, & effectus non sunt priores,sed posteriores suis causis:ergo &c. ℂConfirmatur,quia quęlibet demonstratio facit scire:sed scire est rei cãm cognoscere pp quam res est, & quoniam illius est causa,quæ dicitur causa immediata rei,& proxima:ergo nulla est demonstratio, quæ procedat ex causis remotis,aut effectibus, & per consequẽs nulla est eaꝝ dñia. ℂSed ꝫ est Phs in litera: ibi

Respõsio. {Sed quia differt,& pp quid &c.} ℂRñdeo dicendum ꝙ iste est quintus tractatus huius primi libri: in quo Philosophus assignat dñiam inter demonstrationem quia est,& pp quid: qui diuiditur in tria capitula,secundum ꝙ sunt tres lec.D.S.de eadem materia. D

ꝒIn primo caplo assignat duas dñias inter demõstrationem quia est,& pp quid,in eadem scĩa, probando secundam dñiam per duo exempla. ꝒIn secũdo vero caplo:ibi {Amplius in quibus medium &c.} Probat primam differentiam per vnum exemplum. ꝒIn tertio autem caplo assignat dñiam inter demõstrationem quia est,& propter quid in diuersis scientijs: ibi {Alio vero modo &c.} ꝒIn primo vero capitulo tantum ponitur vna conclusio,quę est responsiua ad quæsitum:videlicet ꝙ demonstratio pp quid,et quia est,differunt in eadem scĩa. Quæ conclusio probatur Cõclusio. tali ratione ſm Philosophũ, &.D.S. elicitiue. ꝒNã Probatio. demõstratio pp quid,semper procedit ex causis prioribus,& immediatis,vt patet per diffõnem demõstrationis,Sed aliqua demonstratio quia est procedit ex mediatis:videlicet ex causis remotis. Aliqua vero demonstratio procedit ab effectibus ad causas, & nõ ex causis:ergo demonstratio pp quid, & quia in eadem E scĩa differunt duplr,& per consequens inter se differũt, quod fuit probandum. ꝒPrimam dñiam probat Philosophus in sequenti caplo. ꝒSecundam vero pbat hic exemplariter:videlicet duobus exẽplis. ꝒPri- Primum exẽplum. mum exemplum,tale est in prima figura, Quicquid non scintillat est prope,sed planetę siue stellę erraticę non scintillant:ergo planetę prope sunt. Manifestũ est,ꝙ medium huius demonstrationis, videlicet non scintillant,non est cã maioris extremitatis, videlicet illius quod est esse prope:non.n.planetę prope sunt, quia non scintillant,sed econuerso,quia prope sunt, non scintillant:sed tamen talis discursus est demonstratio,cum faciat scire,non propter quid, cum quælibet talis procedat ex causis: ergo est demonstratio quia est,& per consequens est demonstratio quia est, quia procedit ab effectibus. Prædictum vero exemplum adducit Phs in terminos non significatiuos:videlicet per.a.b.c.ita ꝙ per.a. intelligitur primus terminus,videlicet maior extremitas.s.prope est:per.b. vero medium.s.non scintillare,& per.c.minor extremitas,quę dicitur vltimus terminus, videlicet planetę:vnde sic arguitur ſm Philosophum.omne.b.i.quicquid non scintillat est.a.i.prope:sed.c.i. planetæ est F .b.i.non scintillant:ergo.c.i.planetę sunt.a.i.prope nos:hoc.n.dupliciter considerandum est,ꝙ Phs exẽplificãs in prima figura nõ p terminos significatiuos, per.a.cum sit prima litera, intelligit maiorem extremitatem,quę est primus terminus in prima figura,cũ sit prædicatum maioris: per.b. intellr medium cum medium in prima figura sit medium,non solum coniunctione,sicut in alijs figuris,sed ẽt positione:per.c. vero intelligit vltimum terminum,qui est minor extremitas,cum sit subm minoris præmissæ, & conclusionis:in secunda vero figura volens exemplare, frequẽter per.a. intelligit medium,cum medium sit primus terminus in secunda figura,quia est prædicatum vtriusq; prȩmissarũ: per.b. vero intelligit maiorẽ extremitatẽ,q̃ est scdus terminus,v3 subm maioris pmę & p.c. intellit minorẽ extremitatẽ, q̃ est vltimus terminus,v3 subm minoris, & cõclonis. ℂSed ꝫ prædi- Discip. ctũ exẽplũ instabat discipulus, Nã ibi arguitur in prima figura mĩore exñte negatiua: ergo syll's est falsus, vt patet p Phm.1.Prioꝝ,et p ꝯñs non est demõstratio cũ quęlibet demr̃atio sit verus syll's. ꝒAssumptũ patet,quia minor in prædicto exemplo erat,sed planetę non scintillant,quæ est propositio negatiua, cum ibi prædicatum,videlicet scintillant remoueatur a subo per negõnem. ℂDicendum ꝙ licet prædicta minor

G fecũdum vocem fit negatiua,tñ eſt affirmatiua expo-
ſitorie loquendo:hoc.n.verbum ſcintillant,debet re
ſolui in ſuum participium, videlicet ſcintillantes , &
copulam verbalẽ.ſ.eſt,& negõ debet poni ſuper par-
ticipium,& nõ præponi copulę,ſic dicendo, Sed pla-
Secundũ exẽplũ. netæ non ſcintillant.i.ſunt nõ ſcintillantes , & ſic eſt
affirmatiua,vt vult Phs , & ſui expoſitores. ℂSed ſe-
cundum exemplum,quo Phs probat idẽ,eſt tale , Nã
quicquid augetur circulr̃e,eſt circularis figuræ,ſed lu-
na ſuſcipit incremẽtum,ſiue augetur circulr̃:ergo lu-
na eſt circularis figurę. Sit augetur circulariter.b.eſſe
circularis figuræ.a.luna vero ſit.c.& ſic arguatur,qc-
quid eſt.b.i.quicquid augetur circulariter,eſt.a.i.eſt
circularis figuræ:ſed.c.i.luna eſt.b.i.augetur circula
riter:ergo.c.i.luna eſt.b.i.circularis figuræ . Mani-
feſtum eſt enim ꝙ ſecunda demonſtratio procedit ab
effectu ad cauſam.Non enim luna eſt circularis,quia
Notãdum primum. augetur ſiue incremẽtum ſuſcipit circulariter: ſed qa
eſt circularis figuræ,ideo augetur circulariter.ℂCõ-
H ſiderandum eſt autem ſm Phm in textu, ꝙ prædictæ
demonſtrationes quia,reducuntur de facili ad demõ
ſtrationem pp quid:accipiendo videlicet maiorẽ ex-
tremitatem pro medio, & medium pro maiore extre
mitate , ſic arguendo , in primo exemplo , Quicquid
eſt prope,non eſt ſcintillans,planetę prope ſunt:ergo
planetę non ſunt ſcintillantes, vel ſic arguendo in ſe-
cundo exemplo , Quicquid eſt circularis figuræ au-
get circulr̃,ſed luna eſt circularis figuræ:ergo luna au
getur circulariter. Manifeſtum eſt.n. ꝙ in iſtis demõ
ſtrationibus proceditur a cauſa ad ſuum effectum:igi
Diſcip. tur ſunt pp quid,& nõ quia.ℂSed inſtat diſcipulus,
Nam maior in prima propoſitione eſt falſa, videlicet
quicquid eſt prope,eſt non ſcintillans:nam ignis pro
pe nos exñs aliqñ ſcintillat,vt ad ſenſum patet : ergo
non eſt demonſtratio pp quid, cum quælibet talis ꝓ-
Reſpõſio. cedat ex veris , vt ex ſupradictis patet. ℂDicẽdum ꝙ
aliquod corpus poteſt dici ſcintillare dupl r̃. ¶Vno
modo ſm rei veritatem, vt dicit hic Egidi⁹ , videlicet
quod aliquæ ſcintillæ defluunt ab illo corpore, ſicut
apparet ab igne.¶Alio modo ſm apparentiam,quæ
I quidem ſcintillatio nõ eſt pp defluxum corporis, ſed
propter defectum viſus:loquendo ſecundo modo,&
in propoſito,tũc verum eſt,ꝙ quicquid prope eſt , eſt
Notan.2. non ſcintillans.ℂConſiderandum eſt vlterius ſcdm
D.S.in pñti lec.ꝙ ſtellę fixæ ſcintillant,quia viſus in
appræhẽſione earum caligatur pp earum diſtantiam
quia viſus ſm Egidium non debite figitur in corpo-
re viſo : quod nõ eſt intelligendũ,ita ꝙ radij viſuales
exeant a viſu,& attingãt ad corpus,& ꝙ illi radij ſint
inſtabiles,alias viſus eſſet extra mittendo , quod eſt ꝯ
Philoſophum in lib.paruo.Naturalium:ſed ita intel
ligendum eſt,ꝙ ſpecies multiplicatur a corpore viſo,
quæ recipitur in viſu & ſpecies iſta recepta nõ habet
tantam fixionem in oculo,ſi deriuatur a re viſa remo
ta,quantum habet ſi deriuaretur a re viſa propinqua:
ergo planetæ, qui dicuntur ſtellæ erranticæ , cum ſint
viſui noſtro propinquæ,dicuntur nõ ſcintillare. Di-
cuntur autem planetæ erraticæ ſtellæ:primo, quia er
rant a primi mobilis motu,qui eſt ab oriente in occi-
dens: motus vero planetarum ab occidente in oriẽs:
planeta vero in epiciclo mouetur de oriente in occi-
dẽs,quid autem ſit motus epicicli,aut ecentrici,patet
Notan.3. per Phm de Cœlo & mundo.ℂConſiderandum eſt
vlterius ſm.D.S.ꝙ veritas pręmiſſarum primę vide-
licet maioris in primo exemplo oportet ꝙ accipiatur
per inductionem,aut per ſenſum , vt etiam dicit Phs
in Textu:quia effectus eſt notior,ꝙ̃ ſit cã, quãtum ad

ſenſum:ſemper.n.in demõſtrationibus debemus ar- K
guere a notiorib⁹.Si.n.arguamus a cauſis ad effectũ,
arguimus a notiorib⁹ ſimpliciter , qñ vero arguamus
alio modo,arguimus a notiorib⁹ ſm nos:notiora au
tem ſm nos,ſunt accepta per ĩductionem, vt ꝙ aĩalia
modicum viuentia ſint cholerica,quia in pluribus vi
demus ſic eſſe,vel per ſenſum, vt ꝙ luna eclypſat , qa
videmus ipſum ſenſibiliter eclypſari:cũ ergo in præ-
dicto exemplo arguamus a notioribus nobis , videli-
cet ab effectu ad cãm, neceſſe eſt ꝙ maior , in qua ſtat
tota virtus ſyllogiſmi,videlicet omne non ſcintillãs
eſt prope,ſit accepta per ſenſum , vel per inductionẽ.
ℂAd primum igitur dicendum ꝙ licet demõſtratio-
num pp quid,& ipſius quia,ſit vnus finis remotus,vꝫ
ſcire:ipſum tñ eſt duplex finis propinquus , videlicet
ſcire quia,& ꝑ poſterius,& ſcire pp qd , vꝫ a priori,&
adæquate.ℂAd ſcdm dďm ꝙ diffõ ipſius demr̃atio-
nis ſupra poſita, datur ſolum de demonſtratione pro
pter quid:vnde ratio non ſequit̃ ad confirmationẽ.
ℂSequit̃ in Pho,& in.D.S. Deinde,cum dicit, ⁅In L
quibus autẽ media &c.⁆ ℂArticulus ſecundus.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videt̃
ꝙ non ſit aliqua demõſtratio quia,quæ procedat per
effectum non conuertibilem.ℂNam in qualibet de- Argumentũ primũ.
monſtratione antecedens non põt eſſe verum,conſe-
quente exiſtente falſo,quia ex veris non ſequitur niſi
verum.Sed arguendo ab effectu non conuertibili,an
tecedens poteſt eſſe verum conſequente exiſtente fal
ſo:ergo demonſtratio quia nõ põt fieri per effectũ ni- Secũdum.
ſi conuertibilem.ℂSecundo probatur,non ſequitur
quicquid non ſcintillat eſt prope , ſed quædam ſtella
in firmamẽto eſt non ſcintillans,ergo eſt prope: con-
ſequẽs eſt falſum, & tñ ibi arguitur per effectum non
cõuertibilem:ergo idem,quod prius.ℂSed ꝯ eſt Phi
loſophus in litera : ibi ⁅In quibus autẽ media &c.⁆ Cõcluſio.
ℂReſpondeo dicendum ꝙ ꝑ effectum non conuerti Probatio.
bilem põt fieri demonſtratio quia, nõ propter quid.
ℂNam qñcunqꝫ effectus eſt nobis ſua cã notior , per
talem effectum poteſt demonſtrari cauſa a priori , &
quo ad nos:ſed aliquis effectus non conuertibilis cũ
ſua cauſa,põt eſſe nobis notior ꝙ̃ cauſa : ergo aliqua M
demonſtratio põt procedere per effectum non cõuer
tibilem,ſicut demõſtrando, Quicunqꝫ habet febres,
habet pulſum cõmotum , ſed talis non habet pulſum
cõmotũ:ergo non habet febrem: Vel ſic , Quodcũqꝫ
eſt non deſiccans,non eſt ignis,ſed homo non eſt de-
ſiccans:ergo non eſt ignis.vtrobiqꝫ.n. proceditur ab
effectu non conuertibili cum cã. ℂPro cuius declara Notãdum primum.
tione,conſiderandum eſt hic ſm Egidium ꝙ ille effe-
ctus,q poteſt ſequi ex varijs, & multis cauſis , dicitur
eſſe non conuertibilis cũ ſua cauſa, quia excedit quã-
libet ipſarum, vtputa deſiccare poteſt eſſe effectus ſo-
lis & ignis,videlicet ſi talis effectus ſit notior ſua cau-
ſa,vt ſi notius eſt nobis ꝙ aliquid ſit deſiccatum,ꝙ̃ ꝙ
ſit ignis : poterimus a tali effectu arguere ad ſuã cãm
non affirmatiue,quia eſt tranſcendens quia , non au- Notãdum ſecũdum.
tem propter quid. ℂConſiderandum eſt vlterius ſm
D.S.in pñti lec.ꝙ effectus, qui accipitur pro medio,
ſi conuertatur cum maiori extremitate,& excedit mi
norem:manifeſtum eſt ꝙ conueniẽs ſit ſyllogiſmus,
ſicut ſi probatur de venere,ꝙ ſit prope,quia non ſcin
tillat.Si autẽ econuerſo minor terminus eſſet in plus
ꝙ̃ medium,non ſit conueniens ſyllogiſmus . Nõ.n.
de ſtella põt vr̃ concludi ꝙ ſit prope per hoc ꝙ non
ſcintillat.In comparatione autem ad maiorem termi
num econuerſo arguitur . Nam ſi medium ſit in mi-
nus, ꝙ̃ ſit maior terminus , cõueniẽs ſit ſyllogiſmus.
Sicut

A Sicut si p hoc quod est moueri motu progressiuo de
aliquo ostenditur ꝙ habeat naturam sensitiuam siue
animam. Si autem sit in plus, non fit conueniens syl-
logismus: nam ab effectu, qui a pluribus causis proce-
dere potest, non potest vna illarum cōcludi: sicut nō
potest concludi, ꝙ aliquis habeat febres ex excitatio-
Notādum tertium. ne pulsus. Hæc ille formaliter. ℭConsiderandum est
vlterius, ꝙ dum hic. D. S. dicit ꝙ cum effectus, qui su-
mitur pro medio, exceditur ab aliqua extremitate,
aut excedit maiorem, non est inconueniens syllogis-
mus, intelligendum est affirmatiue syllogizando nō
autem negatiue. Non valet. n. negatiue in similibus,
Correlariū vt patet in primo notabili. Ex prędictis elici potest ꝙ
demonstrationem aliquam procedere per effectū nō
conuertibilem potest intelligi dupl'r: videlicet aut lo-
quendo de demōstratione pp quid, aut quia. ¶Si pri-
mo modo, sic non habet veritatem, vt patet per diffi-
nitionem demonstrationis supra positam. ¶Si secun
do modo, hoc dupl'r, vel affirmatiue demonstrando,
vel negatiue. ¶Si secundo modo, sic aliqua demōstra
B tio potest procedere per effectum nō conuertibilem,
vt patet per duo prima ante primum notabile hic ad-
ducta. ¶Si primo modo, hoc dupl'r, vel attenditur re-
spectus inter effectum, qui sumitur pro medio, & mi-
norem extremitatem; vel attēditur inter medium, &
maiorem extremitatem. ¶Si primum, hoc dupl'r, qa
vel medium excedit minorem extremitatem, vel ecō
uerso. ¶Si primum, sic est bona demonstratio. ¶Si se
cundum, sic non valet exemplum primi, Omnis pla-
neta non scintillans est prope, venus est huiusmodi:
ergo etc. Si vero talis effectus attenditur inter mediū,
& maiorem extremitatem. ¶Hoc ēt dupl'r, quia vel
medium exceditur a maiori extremitate. i. in minus
se habet, q̄ maior extremitas, vel econuerso. ¶Si pri-
mum, sic valet demonstratio, & non secundo modo.
Exēplum primi, Quicquid mouetur motu progres-
siuo habet animam sensitiuā, sed asinus est huiusmo-
di: ergo &c. Exēplū scd'i, patet in argumento articuli.
Ex quo patet, ꝙ p effectū non conuertibilē non solū
pōt demonstrari cā de aliquo negatiue, sed etiā affir-
C matiue. ℭAd argumenta autē patet solo ex dictis.
Leç. 24. ℭQō. 29. De dem̄ratione quia, & est lectio. 24. S. D.

EST INSVPER considerādum de exēplo,
per quod Philosophus probat dari aliam demōstra-
tionē quia. ℭCirca qđ quęruntur tria. ¶Primo, vtrū
demonstratio procedat per cām remotam, & media-
tam. ¶Secundo, vtrum si affirmatio sit causa affirma-
tionis, non oportet negationem esse causam negatio-
nis: & econuerso. ¶Tertio, vtrum demōstratio quia,
sit demonstratio simpliciter.

ℭSequitur in Philosopho, & in. S. D. {Amplius in
quibus medium.} ℭArticulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ
nulla demonstratio pcedat per cām remotā. ℭQuod
Primum. sic patet. Nam si esset aliqua talis, maxime esset ista,
quæ tāgit a Pħo, videlicet, Quicquid respirat est ani-
mal, sed paries non est animal: ergo paries non respi-
rat, sed talis nō procedat per cām remotam, quod sic
patet, quia non procedit per cām. Non aīal. n. non est
cā nō respirationis, vt deducit Pħs in Textu: si. n. affir
matio non est causa affirmationis, negatio nō erit cā
negationis: ergo nulla est demonstratio, quæ proce-
Secūdum. dat per cām remotam, cum cā remota non sit cā. ℭSe
cundo præterea, non sequitur, Piscis est animal: ergo
piscis respirat, cum antecedens sit verum, & ɔ̄ns fal-
sum, et ibi arguitur a cā mediata ad suum effectum: er
go nulla demonstratio procedit a causa mediata, vel

saltem non est demonstratio formalis, qa non in om-
nibus terminis valet. ℭSed ɔ̄ est Pħs in lr̄a: ibi {Am D
plius tn quib⁹ medium exponitur, tn his. n. ipsius qa,
non propter quid demōstratio est: non. n. dicit cā.}
ℭRespondeo dicendū, ꝙ istud est. 6. cap̄. huius quin Cōclusio.
ti tractatus, in quo Philosophus tm̄ vnam innuit cō- Probatio.
clusionem: videlicet ꝙ aliqua est demonstratio quia,
quæ procedit per cām mediatam, quæ sumitur p me-
dio, quod extra ponitur, quam cōclusionem probat
vnico exemplo. ℭNam ista est bona demōstratio in
secundo modo secundę figurę, Quicquid respirat est
animal, sed paries non est animal: ergo paries non re-
spirat: ibi autem proceditur a cā remota ad suum effe
ctum. Manifestum est. n. ꝙ nō animal non est causa
propria ipsius, vel illius, quod est nō respirare: quod
sic probat Philosophus, quia animal non est cā ppria
& adæquata ipsius respirandi, alias omne animal re-
spiraret, quod est falsum: quia aīalia sanguine carētia
& pulmone non respirant: ergo non aīal non est cau-
sa non respirandi, patet ɔ̄ña per auctoritatem Pħi, qa
si negatio est causa negōnis, affirmatio est cā affirma- E
tionis: ergo si affirmatio non est causa affirmationis,
negatio non erit cā negōnis. ¶Exemplum Pħi est, si-
cut non commēsurando calida, & frigida, non sanan
di causa est: ita causa sanandi est eorum mensura, prę
dictum autem modum demonstrando adducit Phy-
losophus in modo & in figura per terminos nō signi-
ficatiuos: videlicet per. a. b. c. per. a. ītelligitur mediū
tn secunda figura, videlicet animal, & hoc ideo, quia
medium in secūda figura vtrobiq; prædicatur: per. b.
intelligit maior extremitas, videlicet respirat: per. c.
minor extremitas, videlicet paries. ℭConsiderandū Notandū primum.
est autem hic, s'm. D. S. ꝙ non solum in his, quæ de-
monstrantur per effectum, demonstratur quia, & nō
propter quid, sed etiam in quibus medium extra po-
nitur. ¶Dicit autem medium extra poni, qn̄ mediū Mediū extra poni.
est diuersum a maiori termino, vt accidit in syllogis-
mis negatiuis: vel medium extra ponit qn̄ genus est
quasi cōius, & nō conuertitur cum maiori termino.
¶Q. autem per tale medium non possit probari pro
pter quid, probat Phylosophus in hoc, ꝙ demonstra F
tio propter quid est per cām. Tale autem mediū non
est causa proprie loquēdo. Hęc ille formaliter. ¶No-
tanter ibi dicit. D. S. non est causa proprie loquēdo.
Causa. n. remota non est causa proprie loquendo. Il-
la. n. dr̄ causa proprie loquendo, pp quam res est, &
qm̄ illius est causa &c. sed causa remota nō est huius-
modi, quia ipsa posita non ponitur effectus, ipsa tñ re
mota remouetur effectus: igitur nō est causa proprie
dicta. Quando igitur Phylosophus dicit in Textu, ꝙ
non animal non est causa non respirandi, non loqua-
tur de causa vl'r sumpta: sed totum eius ambitū, alias
modi causarum in. 5. Meta. & in. 2. Phy. non essent
bene assignati a Phylosopho, sed loquitur de cā pro-
prie & specialiter sumpta modo exposito. ¶Ex quo
patet qualiter demonstratio propter quid, & quia, dif
ferunt vno alio modo in eadem scīa: videlicet qa de-
monstratio pp quid, semper procedit per causas pro-
prias, & immediatas, demonstratio vero quia aliqñ
procedit p causas remotas, & hoc negatiue proceden
do, vt dictum est, & non affirmatiue, quia vt dcm̄ est,
tali causa posita non ponitur effectus de necessitate.
Et per hoc patet solutio ad secundum argumentum.
ℭConsiderandum est vlterius secundum Pħm in li- Notādum
tera: ibi {Comparantur autem &c.} ꝙ cāę mediatæ secūdum.
comparantur ad conclusiones, siue effectus, s'm excel
lentiam maiorem, vel minorem. Nam earū, quę sunt

G remotæ, quædam sunt remotiores, quædam remotis-
simę, vt patet per exemplum Anacharsidis, videlicet
ꝙ apud scythas non sunt sibilatores, quia nõ sunt ibi
vites: voluit autem Anacharsis reddere cãm quia scy-
thæ, videlicet illi hoĩes, qui nominantur a Scythia,
non sunt sibilatores: hoc ideo dicit esse, quia nõ sunt
ibi vites. Sed hæc licet sit causa tñ est multum remo-
ta. Nam vites sunt cã vini, vinũ est cã potationis, po-
tatio est cã lætitię, & gaudij, gaudium est causa sibila-
tionis. Vnde vites sunt causa multum remota sibila-
tionis, potest tñ argui a causa remota ad suum effectũ
ſm excedentiam. i. ſm cãm magis remotã, vel minus
remotam, si sic arguatur, In Scythia nõ sunt vites: er-
go ibi non sunt sibilatores, in Scythia non sunt vuæ:
ergo ibi non sunt sibilarores, in Scythia nõ est vinũ:
ergo ibi non sunt sibilatores, & sic de alijs. Accipitur
autem hic sibilatio ſm. D. S. pro cantu non quocũq;
sed pro cantu vindemiantium, qui vocatur celeuma.
Discip. ❡Sed instabat discipulus ꝯ pręedictum modũ arguen-
di ipsius Anacharsidis. Nam non sequitur in Flãdria
H non sunt vites, ergo in Flandria nõ sunt sibilatores:
cum antecedens sit verum, consequente existente fal-
so. In Flandria. n. abundãt cantores, & tñ ibi nõ sunt
Respõsio. vites. ❡Ad hoc responsum est, quia licet in Flandria
sint cantores, & cantus: tñ ibi non sunt cantus vinde-
Discip. miantium, cum ibi non sint vineæ. ❡Instat autem
adhuc discipulus probando, ꝙ per cãm remotam po-
test fieri demõstratio quia, affirmatiue. Nam bene se-
quitur, Sol est in capite, vel ĩ cauda draconis: ergo lu-
na eclypsatur, & tñ ibi arguitur a causa mediata: cau-
sa autem immediata ipsius eclypsis lunæ est interposi-
Respõsio. tio ipsius terræ inter solem, & lunam. ❡Respondeo
dicendum ꝙ aliqua causa potest dici remota dupliciter.
ter. ❡Vno modo, quia est cõior cõitate prædicatio-
nis, ꝗ̃ suus effectus, sicut animal est in plus, ꝗ̃ respira-
re: arguendo autem de tali causa remota procedit exẽ-
plum Philosophi, & non valet affirmatiue, sed solum
negatiue. ❡Alio modo, aliqua cã potest dici remota,
non quia est cõior, sed quia ipsa sola non sufficit: sed
cum ea requiritur alia, & dicitur remota, potius per
medium positionis, siue situs, ꝗ̃ prædicationis, sicut
est solem esse in capite, vel in cauda draconis est causa
I eclypsis lunę remota, quia cum ea requiritur interpo-
sitio terræ, & arguendo a tali causa remota ad suum
effectum, valet tam affirmatiuę, ꝗ̃ negatiuę: sed pro-
prie loquendo demonstrationes, quę fiunt per huius-
modi causam remotam, dicuntur propter quid: alias
Astrologus demõstraret eclypsim lunę demõstratio-
ne quia, quod nõ est concedendũ, vt deducit hic Pau-
lus Venetus. ❡Ad argumẽta patet solutio ex dictis.
❡Sequitur vbi supra in Philosopho, et in San. Doc.

❡Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt
ꝙ non oportet ꝙ si negatio sit causa negationis, affir-
Primum. matio sit causa affirmationis: aut econuerso. ❡Nam
nõ sequitur, Si nullum animal est irrationale, nullus
homo est irrationalis: ergo si aliquod animal est irra-
tionale, aliqs homo est irrationalis, sed committitur
fallacia consequẽtis arguendo a positione consequẽ-
tis, ad positionem antecedentis: ergo si negatio est cã
negationis, nõ oportet ꝙ affirmatio sit causa affirma-
Secũdum. tionis. ❡Secundo pręterea, Omne album disgregat,
& tñ non omne album per se congregat: ergo si affir-
matio est causa affirmationis, non oportet ꝙ negatio
Tertium. sit causa negationis. ❡Tertio pręterea non sequitur,
Si homo currit, aliquod animal currit: ergo si nullus
homo currit, nullum aĩal currit, sed ibi arguitur a de-
structione antecedentis, ad destructionem cõsequen- K
tis: & per consequens ibi committitur fallacia conse-
quentis, & sic idem quod prius. ❡Quarto præterea, Quartũ.
Quod non est ens, nõ potest esse causa alicuius, quia
aut esset causa materialis, aut formalis, aut efficiens,
aut finalis, sed negatio est non ens: ergo negatio non
est alicuius causa, quod est contra præsuppositum.
❡Sed contra est Phylosophus vbi supra dicens.

Si causa est negatio ipsius non esse, affirmatio
est causa ipsius esse &c. & paulo post, Simili-
ter si affirmatio est causa ipsius esse, & nega-
tio ipsius non esse, supple est causa &c.

❡Respondeo dicendum ꝙ in causis proprijs, per se,
& immediatis, de quibus hic loquitur Phylosophus,
Si negatio est causa negationis, oportet affirmationẽ
esse cãm affirmationis: & ecõuerso. Nam sicut remo- Cõclusio.
ta causa propria remouetur effectus: ita posita, ponit Probatio.
effectus: & econuerso, vnde sicut positio causę in tali-
bus, est causa positionis effectus: ita negatio causæ, est
causa negationis effectus. ❡Considerandum est autẽ Notãdum
hic secundum Egidium, ꝙ negatio effectus debet ac- L
cipi proportionabiliter ad negationem causæ, quæ
proportio attendenda est, siue accipienda secundum
idem genus oppositionis: aliter non habet veritatem
hoc quod dicit. Nam si album disgregat, nõ oportet
ꝙ non album congreget, quia album, & non album
se habent in plus, ꝗ̃ cõgregare & disgregare. Album
. n. & non album ꝯdicunt, congregare vero & disgre-
gare ꝯriantur: vnde oportet arguere ſm idem genus
oppositionis, vt si album disgregat, non album non
disgregabit. Et si album disgregabit, & nigrum con-
gregabit: quia eodem genere oppositionis album &
nigrum congregare, & disgregare opponuntur. Sic
album, & non album, disgregare, & non disgregare,
eodem genere oppositionis opponunt: vnde isto mo-
do arguẽdo a causis per se & proprijs, si affirmatio est
causa affirmationis, & negatio est causa negationis:
& econuerso. ❡Ex quo patet ꝙ auctoritas Phyloso-
phi solum veritatem habet in terminis conuertibili-
bus, quia causa propria, & immediata conuertitur cũ
ꝓprio effectu, in terminis autem conuertibilibus con- M
tingit arguere a positione consequentis ad positionẽ
antecedentis, & a destructione antecedẽtis ad destru-
ctionem consequentis. Bene. n. sequitur gratia mate-
rię, licet nõ gratia formæ, Si hoc est hõ, hoc ẽ risibile:
sed hoc ẽ risibile, ergo hoc est hõ, vel sic, Sed hoc non
est hõ: ergo hoc nõ est risibile. ❡Ad primũ secundũ
& tertium patet solutio ex dictis. ❡Ad quartum dẽ
ꝙ non ens non potest esse causa positiua alicuius en-
tis: potest tamẽ esse causa priuatiua, vt patet de priua-
tione primo Physi. ❡Vel dicendum ꝙ licet negatio
non possit esse causa in essendo, põt tñ esse causa illa-
tionis. s. inferendo. Nam sicut homo infert risibile:
ita non homo non infert nõ risibile. ❡Vel dicendũ
ꝙ licet negatio causę sit negatio formaliter: est tñ etiã
affirmatio virtualiter, siue ęquiualenter, verbi gratia,
respiratio nihil aliud est, ꝗ̃ motus ĩ aeris attractione
ad refrigerandum sanguinẽ, & ad caliditatem tempe-
randã. Sed non respiratio non est nisi quies cordis in
tali attractione, quæ quidẽ quies affirmatiue dicit.
❡Sequitur vbi supra elicitiue tñ. ❡Articulus. III.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur ꝙ
demonstratio quia, quæ procedit per cãm remotam,
vel per effectus non conuertibiles, non fit demõstra-
tio simpliciter. ❡Nam demõstratio simpliciter facit Primum.
scire, vt patuit supra per primã diffõnẽ demrationis,
sed

A

ſed nulla demõſtratio quia eſt, facit ſcire ſimpliciter: ergo nulla talis demõſtratio, eſt demonſtratio ſimpliciter. ¶ Probatio minoris. Nam vt ſupra in capite primi tractatus huius libri declaratum eſt, ſcire ſimpliciter eſt cãm rei cognoſcere pp quam res eſt, & quoniã illius eſt cauſa: ſed nulla demonſtratio quia eſt, procedit per cãm pp quam res eſt &c. ergo nulla demõſtratio quia eſt, facit ſcire ſimpliciter, quod fuit probandum. **Secũdum.** ¶ Secundo præterea, demonſtratio ſimpliciter procedit ex primis, veris, & ĩmediatis, prioribus, notioribuſq; cauſis: ſed nulla demonſtratio quia, procedit ex immediatis cauſis, ſed procedit ex remotis cauſis: ergo nulla demõſtratio quia, eſt demõſtratio ſimpliciter. ¶ Sed in contrarium arguitur, quia demonſtratio quia, facit ſcire ſimplr: ergo eſt demonſtratio ſimpliciter. ¶ Antecedens patet, quia facit ſcire p cauſam propriam, prima autem cauſa, maxime facit ſcire, vt ſupra concedit Phs: ergo demonſtratio quia, facit ſcire ſimpliciter, & per conſequens eſt demonſtratio ſimpliciter, quia demonſtratio eorum, quæ ad aliquem finem ordinãtur, a fine ſumitur.

B

Reſpõſio. Rodolph⁹ Britonus. ¶ Reſpondeo dicendum, ꝙ pp duo argumenta in ꝯrio adducta Rodolphus Britonus concludit, ꝙ demonſtratio quia, non eſt demonſtratio ſimpliciter, nec facit ſcire perfecte & ſimpliciter: ſed ſi accipitur ſimplr, vt idẽ eſt, qđ perfectiſſime in ſuperlatiuo gradu ſiue proprijſſime, ſic verum eſt, ꝙ demonſtratio quia, non eſt demõſtratio ſimpliciter, nec facit ſcire ſimpliciter. **Simplr multiplr. dicitur.** Sed ſi accipiatur ſimpliciter, vt idem eſt, quod perfecte, ſiue proprie: tunc idem dicit in dubium vertitur. ¶ Simpliciter. n. põt accipi multis modis. **Primo.** ¶ Vno modo idẽ eſt, quod non ꝯcte, ſicut dicitur in. 1. Priorum, ꝙ ſyllogiſmus ſimpliciter dictus. i. non contractus eſt ſubiectũ in libris Priorum Analeticorum, & iſto modo accipiendo ſimpliciter nulla demonſtratio pp quid, nec quia eſt, dicitur demonſtratio ſimpliciter, quia quælibet eſt contracta ad determinatam materiã: videlicet ad materiam neceſſariam. **Secundo.** ¶ Alio modo, accipiť ſimpliciter, vt diſtinguitur ꝯ per accidens, ſicut cum dicitur ſimpliciter dico quod ſine addito dico, & iſto modo quælibet demonſtratur, tam pp quid, ꝙ̃ quia eſt, dicitur demonſtratio ſimpliciter, cũ nulla earũ ſit demonſtratio per accidens.

C

Tertio. ¶ Alio modo, vt idem eſt, quod abſolute: ſicut cum dicimus ꝙ homo ſimpliciter loquendo. i. abſolute loquẽdo, eſt perfectior Leone: licet quantum ad aliquid leo, ſit perfectior homine, & iſto modo ẽt quælibet demonſtratio diciť ſimpliciter. **Quarto.** ¶ Alio modo accipitur, vt diſtinguitur ꝯ ſm quid, inquantum illud, quod eſt ſm quid, diminuit, aut corrũpit aliquid, quod eſt de ratione illius, quod dicitur ſimpliciter, ſicut homo mortuus reſpectu hominis, & iſto modo demonſtratio quia, diciť demonſtratio ſimpliciter. Nihil. n. ipſum quia diminuit de ratione demonſtrationis, inquantũ demonſtratio, licet ei non conueniant omnes conditiones, quę requiruntur ad demonſtrationem propter quid: ratio. n. alicuius cõis conuenit oĩbus ſub eo contentis, demõſtratio autem cõis eſt, & diuiditur in demonſtrationẽ propter, & quia eſt, nõ ſicut totum in modo, aut ſicut totum in quãtitate in ſuas partes: ſed ſicut totum vniuerſale in ſuas partes ſubiectiuas, nũq̃. n. partes ſubiectiuę diminuũt de ratione totius, vt patet per Phm in Topicis: licet prima pars ſubiectiua includat aliqđ per quod remoueãtur aliqua, quę requiruntur ad rationem alterius partis ſubiectiuę, ſicut patet de homine, et bruto reſpectu animalis. Multa. n. requiruntur ad rationem alicuius inferioris, quæ non requiruntur ad rõnẽ ſuperioris.

D

Cõcluſio. ¶ Concedimus ergo, ꝙ demõſtratio qa, eſt demonſtratio ſimplr: accipiendo ſimplr, vt diſtinguiť ꝯ ſm quid. **Probatio.** ¶ Cuius ratio eſt, quia (vt dcm̃ eſt) demonſtratio quia, nõ diminuit aliquid quod eſt de ratione demõſtrationis: ergo eſt demonſtratio ſimpliciter. ¶ Antecedens patet, quia de ratione demonſtrationis eſt facere ſcire certitudinaliter, ſiue hoc ſit per cauſam, ſiue per effectũ, ſiue per cauſam remotã, ſiue propinquam: demonſtratio autem quia, facit ſcire certitudinaliter: ergo non diminuit de ratione demonſtrationis, inquantum demonſtratio eſt. ¶ Præterea, demonſtratio quia, facit ſcire ſimpliciter: ergo eſt demonſtratio ſimplr. ¶ Patet ꝯña per locum a cauſa finali ad ſuum effectum. ¶ Aſſumptum patet, quia facit ſcire in ꝓpria forma: ergo facit ſcire ſimpliciter. ¶ Patet conſequentia, quia ſcire ſm quid, ſiue ſophiſtico mõ, vt ſuperius dixit Phyloſophus, eſt ſcire in alio, aut in vli, aut in confuſo: ſicut pars cognoſcitur in ſuo toto, vel inferiora in ſuis ſuperiorib⁹. Scire autem in propria forma eſt ſcire ſimpliciter, vt ſimpliciter diſtinguitur contra ſophiſtice ſcire, vel ſm quid.

E

Relinquitur ergo ꝙ demonſtratio quia, facit ſcire in propria forma, & non in alio tantum. ¶ Præterea, ſi demonſtratio quia, nõ faceret ſcire ſimpliciter, ſequeretur ꝙ illæ ſcientiæ, quæ acquiruntur per demõſtrationem quia, non eſſent ſcientiæ ſimpliciter, ſed ſolũ ſm quid, & imperfecte. ¶ Conſequens eſt falſum, qa alias Metaphyſica, & Theologia, non eſſent ſcientię niſi ſm quid, quod ab oĩbus falſum eſſe iudicať. Relinquitur ergo ꝙ demonſtratio quia, eſt demõſtratio ſimpliciter, et facit ſcire ſimpliciter in propria forma, & non ſolum ſm quid, & ſophiſtico modo: vñ ſiquis accipere vellet ſcire per excellentiam, vt tantum valeat ſicut perfectiſſime, ſic concludendũ eſt ꝙ demonſtratio quia, non eſt demonſtratio ſimpliciter. ¶ Ad primum ergo dicendum, negando minorẽ, accipiendo ſimpliciter, vt diſtinguitur contra ſecundũ quid. Et ad probationem dicendum, ꝙ ſcire ſimpliciter, eſt rei cauſam cognoſcere: verum eſt accipiendo ly ſimpliciter, vt excellentiam perfectionis dicit, nõ autem vt diſtinguitur contra ſecundum quid.

F

¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ ad demonſtrationem propter quid bene requiritur ꝙ procedat ex primis, veris, & immediatis cauſis, non autẽ hoc requiritur ad demõſtrationem, inquãtum demonſtratio: vñ licet demõſtratio quia, non ſit demonſtratio pp quid, eſt tñ demonſtatio ſimplr, vt ly ſimpliciter determinat rõnẽ demonſtrationis inquantum eſt demonſtratio, ſecus etiam ſi determinat demonſtrationem ſecundum ꝙ habet ſpecialem modum in ſuis membris diuidentibus, ſicut antecedens, licet non dicatur ens ſimplr, ſecundum ꝙ ſimpliciter dicit ſpecialem gradum perfectionis ipſius entis, quia eſt magis entis, ꝙ̃ ens: tñ ſi accipitur ſimpliciter, vt determinat rõnem entis abſolute, accidẽs dicitur ens ſimpliciter, & ſatis in prima ratione Philoſophi diffuſe diſputatum eſt. ¶ Ad illud autem, quod obijciebatur in contrarium dicendũ, ꝙ primum accipitur dupliciter. ¶ Vno modo idem eſt, quod proximum, quod accipitur primum via reſolutionis, & ſic prima cã. i. proxima maxime facit ſcire. ¶ Alio modo accipiť primũ p viam diuiſionis, vt idẽ eſt quod vniuerſalius, & ſic prima cã non facit maxime ſcire formaliter loquendo, ſecus autem virtualr: quia virtute primorum principiorum, & cauſarum, omnia ſciuntur, & eis ignoratis nulla ſciuntur, vt ſatis ſupra declaratũ eſt, dum de principijs cõmunibus, aut ſpecialibus ipſius demonſtrationis ageretur.

❡ Quæstio.30. Qualiter demonstratio quid, & quia, se habeant ad scientias, & est lec.25. S.D.

MODO considerate testat de differētia demonstrationis propter quid, & quia, in diuersis scientijs. ❡ Circa quod quæruntur duo. Primo, vtrū demonstratio propter quid, & quia, differāt in diuersis scientijs. Secundo, vtrum Phylosophia naturalis subalternetur perspectiuæ, & perspectiua geometriæ. ❡ Sequit in Phō, & I.D.S. Alio autē mō differt.

❡ Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur φ demonstratio propter quid, & quia, non differant in diuersis scientijs. ❡ Nam si differrēt in diuersis scientijs, hoc maxime esset, vt innuit hic Phs in sciētijs subalternantibus, & subalternatis. Quia scientiæ subalternantes dicunt pp quid: & scientiæ subalternatę dicunt quia. Sed non potest hoc dici: igitur demonstratio pp quid, & quia, non differunt in diuersis sciētijs. Probatio minoris, nam si scientiæ subalternatę dicerent quia: vel hoc intelligeretur de principijs, vel de conclusione. Non de conclusione, quia in tali scia demōstraretur propria passio, & de proprio subiecto per diffinitionem subiecti aut passionis: alias non esset scientia, cum scientia sit habitus conclusionis per demonstrationem acquisitus: sed talis demonstratio est pp quid, & nō quia tm: ergo scia subalternata nō dicit quia quātum ad conclusionem. Si dicatur de principijs, tunc nulla erit differentia: quia sciētię etiā subalternantes non dicunt propter quid, quātum ad principium ipsarum. ❡ Sed dicebat discipulus, Nam scientiæ subalternantes dicunt propter quid, de principijs scientiarum subalternatarum, de quibus scientiæ subalternatę dicūt tm quia, quia & ea supponunt determinata his scientijs subalternantibus. ❡ Secundo contra quia principia scientiarum, siue demōstrationū, sunt immediata, vt supra ostensum est: sed propositiones immediatæ nō possunt demonstrari cum careāt medio: ergo falsum est quod dicitur, videlicet φ principia scientiæ subalternatæ demonstrarentur in scientia subalternante. ❡ Tertio præterea, scientia de yride subalternatur prospectiuę, vt dicit hic Phylosophus, & tn prospectiua de multis dicit quia, de quibus alia scia dicit pp quid, vt patet de Geometria: et ergo scientia subalternans non dicit propter quid semper. ❡ Quarto præterea, media ordinata ad eundem finem non differunt specie, cum species sortiantur a fine: sed demonstratio propter quid, & quia, ordinantur ad eundem finem, videlicet ad scire: ergo demonstratio propter quid, & quia, ad minus non differunt specie, φ autem differāt numero nulla est difficultas. ❡ Præterea demonstratio quia, potest fieri pp quid, vt patuit per Phylosophum superius, qui docuit φ transumptis terminis vna demonstratio mutatur in aliam: ergo non differunt specie, quia vna spēs nō potest verificari de altera, neq; vna pōt fieri altera. ❡ Sexto præterea, demonstrationis propter quid, & quia, est vna diffinitio, videlicet syllogismus faciens scire: ergo non differunt specie. patet consequentia, quia quorū ratio est vna, illa sunt idem specie, vt patet per Philosophum.5. Metaphysi. ergo &c. ❡ Sed contra est Phylosophus in litera: ibi,

Alio vero modo differt pp quid ab ipso qa, secundum φ est per aliam sciam vtranq; speculari, hmōi autem sunt, quæcunq; sic se habēt adinuicem, φ alterum sub altero est &c.

❡ Respondeo dicendum, φ istud est tertium capitulum huius quinti tractatus, in quo Phs vnā dūtaxat deducit conclusionem probabilem, quæ est responsiua ad quæsitum, videlicet φ demōstratio pp quid, & quia, differunt inter se in diuersis sciētijs, quæ probatur tali rōne Phylosophi elicitiue. Nam scientię diuersę sunt in duplici differentia. Quędam sunt essentialiter diuersæ, quarum proprie vna dicitur alia ab altera. Aliud.n. dicit diuersitatem essentialem potissime in numero genere. Aliæ vero sunt, quæ non sunt essentialiter diuersę, sed accidentaliter: sicut sunt sciæ subalternatæ & subalternantes. Scientia.n. subalternata dicitur altera a scientia subalternante, non autē alia proprie loquendo, alias cōtingeret demonstrantem de genere in aliud genus descendere. Cū descendat a genere scię subalternantis ad genus scię subalternatæ. Sed demonstratio pp quid, & quia, differunt in diuersis scientijs, vtroq; modo diuersitatis: ergo differunt inter se in diuersis scientijs. Maiorem innuit Phylosophus i litera. Minorem probat quo ad primam partem, quia scientiæ subalternantes dicunt de multis propter quid: de quibus scientiæ subalternatę dicunt tantum quia: ergo demonstrationes pp quid, fiunt principalius in scientijs subalternātibus, φ subalternatis, & per consequens in scientijs diuersis differunt, quarum vna se habet ad alteram suppositiue: ita videlicet φ subiectum scientiæ subalternatæ continetur sub subiecto scientiæ subalternantis. Secundam partem minoris probat Phylosophus per exempla, quia sunt multæ scientiarum, quæ non sunt subalternatæ, sed disparatæ: quæ sic se habent adinuicē, vt dictum est, videlicet φ ad vnam pertinet quia, & ad alteram pp quid, verbi gratia, Medicina, & Geometria sunt scientiæ non subalternatę, sed disparatę: non.n. subiectum Medicinæ sumit a subiecto Geometriæ. Sed geometriæ est dicere pp quid, de aliquibus conclusionibus: de quibus medicina dicit tantū quia, vt vulnera circularia tardius sanantur, φ oblonga. Ipsius medicinæ est scire quia, ex eo φ experitur: sed propter quid scire est ipsius geometriæ, ad quam pertinet cognoscere vt dicit hic, D.S. φ circulus est figura sine angulo: vñ partes vulneris non appropinquāt sibi inuicem, sicut partes vulneris oblongæ, vt possit de facili cōiungi. Sic ergo propter quid, & ipsum qa, non semper pertinent ad eandem scientiam: ergo demonstratio pp quid, cuius finis est scire propter quid, & demonstratio quia, cuius finis est scire quia, differunt in diuersis scientijs. ❡ Pro declaratione præcedentium considerandum est primo, fm. D.S. in præsenti lec. φ vnam sciētiam esse subalternatam potest intelligi dupliciter. Vno modo qñ subm vnius scię continetur sub subro superioris scię: sicut species continetur sub genere. Sic scientia de aīalibus est subalternata naturali isto modo: quia animal est species entis sive corporis naturalis. Alio modo, qñ subm inferioris scientiæ non est proprie species subiecti superioris scientię, sed subm inferioris scientię cōparatur ad subm superioris scientię, sicut materiale ad formale: & hoc modo accipitur hic a Phylosopho vnā sciētiam esse subalternatam, sicut perspectiua se habet ad geometriam. Geometria.n. est de lineis, & de alijs magnitudinibus: Prospectiua autem est circa lineam determinatam ad materiam, videlicet ad lineam visualem. Linea autem visualis non est species lineę simpliciter, sicut neq; triangulus ligneus est species trianguli. Et sim Machinatiua, quę est scia de faciēdis machinis, & alijs ingenijs se habet, ad geometriam, quæ est de mēsuris corporum. Et sim se habet Harmonica, i. musica

Margin notes (left): G; ec.25.; Primum.; I; Discip.; Secūdum.; Tertium.; Quartū.; H; Quintū.; Sextum.

Margin notes (right): K Cōclusio.; Probatio.; L; M Notādum primum. Sciētiam subalternari dupliciť.

A Correlariū

musica ad arithmeticam, & sic de alijs. Hęc ille. ¶ Ex prædictis elicitur ꝙ scientia de specie nō subalternat scientiæ de genere: licet species ponatur sub genere, ad eandem. n. scientiam pertinet consideratio totius & partium subiectiuarum respectu eiusdē passionis.

Discip.

¶ Sed dicebat discipulus, ꝙ. D.S. videtur hic concedere, ꝙ corpus naturale sit subiectū Philosophiæ naturalis, dum dicit ꝙ subm scientiæ de animalibus, videlicet animal, continetur sicut species sub subiecto scientiæ naturalis, videlicet sub corpore naturali, & tamen oppositum substinet in. 1. Phy. ¶ Dicendū ꝙ corpus naturale est subm speciale Philosophiæ naturalis, quia est principalior pars subiectiua ipsius entis mobilis, quod est subiectum attributionis phylosophię naturalis, vt satis in. 1. Physi. disputatum est. Ratio ergo discipuli laborat in æquiuoco.

Notādum secūdum.

¶ Cōsiderandum est vlterius sm Phylosophum in litera, ꝙ prędictæ scientiæ, quæ sic se habent, ꝙ vna continetur sub alia modo exposito, omnes fere sunt vniuocæ: quia

B

conueniunt in vno nomine sm eandem rōnem non quidem specificam sed generificam. Conueniunt autem in nomine generifico, vt dicit hic. D.S. & nō in nomine specifico: ideo dicit Phylosoph⁹ fere omnes sunt vniuocæ. ⁋ Dicūtur. n. Geometria, & Arithmetica, Astrologia, Naualis sciētia, Practica, Musica, & cæterę alię, quæ in textu numerantur, omnes mathematicæ, sed diuersimode. ⁋ Quia quædam dicuntur simpliciter mathematicę, quę sunt de subiecto abstracto a materia, vt Geometria, & Arithmetica. ⁋ Aliæ vero sunt, vel dicuntur mathematicę nō simpliciter, sed per applicationē principiorum mathematicaliū ad res naturales. Ex quo patet ꝙ conueniūt in nomine generis. ⁋ Vel potest dici vt adiungit. D.S. ꝙ prędictæ sunt vniuocæ, quia etiā in nomine speciei conueniunt. Nam naualis dicitur Astrologia. Et Practica musicæ, dicitur Musica, dicitur autē fere, quia nō conuenit in omnibus, sed in pluribus, vt de se patet.

Notādum tertium. C

¶ Considerādum est vlterius sm Egidium, ꝙ vniuoca dicuntur, quoꝝ nomen cōe est, & ratio subę eadē est. Ratio autem substātiæ ex forma sumitur. Ex qua illam, & eandem formam, quam considerat scientia superior modo abstracto, considerat sciētia inferior, & subalternata modo sensibili, & per applicationem ad materiam. Ideo vna est fere vniuoca alteri. ⁋ Eandem snīam adducit hic Paulus Venetus. ⁋ Astronomia. n. mathematica, & naualis scientia habēt eundē modum. Quia vtraq; est Astrologia, et habent eandē rationem, quia quęlibet earum est de motibus planetarum, sed non eodem mō, quia Astrologia, & Mathematica, ē de illis simpliciter, & sm suas causas: sed naualis est de eis per habitudinem ad signa apparētia cœli, vel aeris. ¶ Ad primum igitur dicendum ꝙ de multis conclusionibus scientiæ subalternatæ dicunt quia, de quibus scientiæ subalternantes dicunt ppter quid, vt dictum est, licet aliquę conclusiones in scientijs subalternatis etiam demōstrentur propter quid. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ principia in illa scientia, in qua sumuntur, tanquam principia, sunt indemonstrabilia, tamen possunt demonstrati in scientia superiori, in qua sumūtur pro conclusionibus. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ perspectiua per respectū ad geometriam est sciētia subalternata, per respectum tamē ad scientiam de iride dicitur subalternans: vnde ipsa, inquantum subalternata est, dicit quia, inquantū vero est subalternās dicit propter quid. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ demōstratio propter quid, & quia, bene ordinantur ad eundem finem cōem, videlicet ad scire,

D

non tamen ad eūdem finem specialem, quia aliud est scire quia, & aliud est scire propter quid. ¶ Ad quintum dicendum, ꝙ formaliter demonstratio quia, nō sit propter quid: sed bene reductiue: quia illa, quę dicitur demonstratio quia, potest reduci ad demonstrationem propter quid. Non tamen demonstratio qa, inquantum hmōi potest fieri demonstratio pp quid. ¶ Ad vltimum dicendum, ꝙ diffinitio illa demōstrationis non conuenit demōstrationi quia est, cū scire sit rei causam cognoscere propter quam res &c. ꝙ demonstrationi quia est, non competit, nisi forte secundum analogiam siue proportionem.

¶ Sequitur vbi supra impertinenter tamen.

¶ Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt ꝙ Phylosophia naturalis non sit subalternata prospectiuæ. ¶ Nam subiectum scientiæ subalternatę continetur sub subiecto scientiæ subalternātis, vt innuit hic Phylosophus, &. D.S. sed subm Phiæ naturalis, quod est ens mobile, sm. D.S. vel corpus mobile sm Alber. magnum, non cōtinetur sub subto ipsius perspectiuæ, quod est linea visualis, vt de se patet: ergo Phylosophia naturalis non subalternatur perspectiuæ. ¶ Secundo præterea, subalternata videt esse pars scientiæ subalternātis: sed Phylosophia naturalis nō est pars perspectiuę: igitur idem quod prius. ⁋ Probatio minoris, quia illarum vna est pars alterius, qoarū vna ponitur sub alia, sed scientia sobalternata est huiusmodi respectu scientiæ subalternantis: ergo &c. ¶ Tertio pręterea, geometria est de magnitudinib⁹, sed linea visualis, quam cōsiderat perspectiua, nō est magnitudo, cum magnitudo soli corpori debeatur, linea autem non est corpus: ergo perspectiua nō subalternata geometriæ, cum subm vnius non continet sub subiecto alterius. ¶ Sed ꝯ est Phylosoph⁹, vbi supra in suis exemplis pro secunda parte quæsiti, p qua parte sic in ꝯrium arguitur. ¶ Nam scientia de iride est scientia pertinens ad Phiam naturalem, sed sciētia de iride sm Phylosophō hic, est subalternata perspectiuæ: ergo Phia est saltem sm partem subalternata ipsi perspectiuæ. ¶ Respondeo dicendum, ꝙ aliqua sciētia sm Egidium dicitur subalternari alteri dupliciter. ⁋ Vno modo simpliciter, videlicet sm se totā, sicut Musica subalternatur arithmeticæ, & Astrologia perspectiuæ, & perspectiua subalternatur geometriæ: Phylosophia vero naturalis isto modo nō subalternatur perspectiuæ, vt voluit primum argumētum articuli. ⁋ Alio modo, aliqua sciētia dicitur subalternata alteri non simpliciter: sed quantum ad aliquam partem. Et hoc modo Phylosophia dicitur subalternari perspectiuæ: videlicet quantum ad illam partem eius, q̄ est de iride. Et ideo in multis, vt dicit hic Phylosophus, & D.S. cum alijs Doctoribus, naturalis dicit quia, quantum ad ea, quæ spectant ad iridem, de quibus perspectiua dicit propter quid. Dicit. n. naturalis conuersionem visus ad nubem aliquo modo oppositam ad solem esse causam iridis: sed propter quid hoc sit sumitur a perspectiua. ¶ Considerandum est diligenter sm Egidium, ꝙ Phs in litera quattuor differentias assignat inter scientiam subalternantem, & subalternatam. ⁋ Quarum prima est ex modo sciēdi. Nam modus sciendi ipsius scientiæ subalternatæ est scire quia, subalternantis vero propter quid. ⁋ Secunda differentia est ex parte rei scitæ. Nam multoties ipsum quia, est scitū in scientia subalternatte. ⁋ Tertia differentia est ex parte scientiæ subalternatę, quia est materialior et sensibilior q̄ subalternās. ⁋ Quarta

Primum.

E

Secūdum.

Tertium.

F

Respōsio. Notādum primum. Scia alteri subalterna ri.

Notādum secūdum. Quadruplex dria inter sciam subalternātem & sub alternatā.

G. differentia, est ex parte scientiæ subalternantis, qa est
Notãdum tertium. formalior & abstractior ꝗ sciẽtia subalternata. Hæc
illе. Quæ etiam hic adducit Paulus Venetus. ¶ Con
Subalternatio dupliciter. siderandum est vlterius, ꝙ de subalternatione possu
mus loqui dupliciter. ¶ Vno modo communiter. Et
sic ibi scientia dicitur subalternata alteri, cuius subm
cõtrahit subiectum alterius, siue per differentiã essen
tialem, siue accidẽtalem. ¶ Alio modo proprie, & sic
adhoc ꝙ vna scientia dicatur esse subalternata alteri,
tres conditiones requirũtur, vt adducit hic Albertus
3. cõditiones vt scia alteri proprie subalternetur. magnus. ¶ Quarum prima est, ꝙ subm scientiæ subal
ternatæ contrahat subiectũ superioris scientię. ¶ Se
cunda est, ꝙ subiectum scientiæ subalternatæ con
trahat subiectum subalternantis per differentiã ma
terialem siue extraneam; sicut numerus sonorus con
trahit numerum, & linea visualis contrahit lineam:
vnde scientia de specie non subalternatur scientię de
genere: licet species ponatur sub genere, & contrahat
ipsum. ¶ Terna conditio est, ꝙ talis contradictio nõ
fiat per passionem, sicut risibile contrahit animal ad
hominem accidentaliter: vnde sciẽtia de passione nõ
H est subalternata sciẽtiæ de subiecto, vel de genere sub
iecti. ¶ Quarta conditio ab aliquibus superadditur,
quæ est ꝙ scia subalternata debet super ponere prin
Correlariũ cipia esse probata in scientia subalternantis. ¶ Ex prę
dictis patet, ꝙ perspectiua subalternatur proprie geo
metriæ, quia omnes prædictæ conditiones sibi con
ueniunt, vt patet per singulas discurrendo: Phyloso
phia vero naturalis non est proprie subalternata Me
taphy. quia deficit secõda conditio suprapósita. Ens
enim mobile, quod est subiectum Phylosophię natu
ralis, non cõtrahit ens, quod est subiectũ Metaphy.
per differentiam extraneam. Nihil. n. est extraneum
enti, cum nihil rationem entis subterfugere possit.
Notãdum quartum. ¶ Considerandum est vlterius secundum Albertum
de Saxonia, ꝙ quattuor modis aliqua scientia dicitur
subalternata alteri. ¶ Primo modo, eo ꝙ subiectum
vnius est pars subiectiua subiecti alterius, & sic se ha
bent adinuicem sciẽtia de magnitudine, & linea. Nã
linea est paes magnitudinis. ¶ Secundo modo, eo ꝙ
vna illarum sciẽtiarum est de aliquo subiecto suppo
si to sine contractione, & alia est de eodem contracto ꝑ
I aliquam ꝯctionem per se: & sic scientia de ente mobi
li ad vbi subalrernatur scientiæ, quæ est de ente mo
bili. ¶ Tertio modo, aliquæ scientiæ subalternantur
adinuicem, eo ꝙ vna illarum est de aliquo non con
tracto, & alia de eodem contracto contractione acci
dentali: & sic se habent adinuicem Arithmetica, &
Musica. ¶ Quarto modo, scientiæ subalternantur ad
inuicẽ. Ex eo ꝙ principia huius & conclusiones vnius
scientię demonstrant vt aliquæ conclusiones alterius
scientiæ, & sic se habent adinuicem, Geometria, &
Mathema. Hæc ille. Quę præcedunt de subalterna
tione communiter loquendo. Secus autem loquẽdo
de subalternatione proprie loquẽdo ſm modũ expo
situm. ¶ Ad primum igitur patuit solutio ex dictis.
¶ Ad secundum dicendum, ꝙ scientia subalternata,
dicitur ꝙ est pars scientiæ subalternãtis, non integra
lis, neq; subiectiua proprie loquẽdo: sed dicitur pars
eius ratione sui subiecti, quia subiectum scientię sub
alternatæ est pars magis in modo, ꝗ subiectiua, sub
iecti scientiæ subalternãtis, sicut patet de numero so
noro respectu numeri. ¶ Albertus vero de Saxonia,
hic dicit vnam scientiam esse partem integralem alte
rius scientiæ, non quidem simplicis, sed scientiæ ag
gregatę, de quo in Metaphy. ad longum disputatum
Scia simp. est. ¶ Vocat autem scientiam simplicem sciam vnius

subiecti, vel generis: aggregatam vero scientiam vo K
cat, quæ continet diuersas, & plures scientias simpli Aggregata.
ces, plurium conclusionum. ¶ Ad tertium dicẽdum,
ꝙ linea est magnitudo, & licet non sit corpus, est ta
men pars corporis, quod sufficit in proposito.

¶ Quæstio. 31. De figura syllogismi demonstratiui,
& est lectio. 26. Sancti Doctoris. Lec. 26.

AMPLIVS considrrandum restat de forma
ipsius demonstrationis ostendendo in qua figura de
monstratio potissime habeat fieri. ¶ Circa quod quę
runtur duo. ¶ Primo, vtrũ syllogismus potissime ha
beat fieri in prima figura. ¶ Secũdo, vtrum sit aliqua
propositio negatiua immediata, & aliqua mediata.
¶ Sequit in Pħo, & in. D.S. {Figurarũ ãt magis.}

¶ Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ
syllogismus demonstrationis non potissime habeat
fieri in prima figura. ¶ Nam si in prima figura habeãt Primum.
potissime fieri demõstrationes, hoc esset, quia mathe
maticæ scientiæ, q̃ sunt certissimæ, vtuntur ea in suis
demonstrationibus, vt dicit hic Phylosophus in lite
ra. Sed hoc non potest esse verũ: quia scientię mathe
maticæ non sunt certissimæ, quod sic patet, Nã Me L
taphy. quæ est de Deo, & substantijs separatis, est de
magis intelligibilibus, ꝗ sciẽtię Mathema. quæ sunt
de quantitate: ergo Metaphy. est certior, & per con
sequens nõ sunt certissimæ. ¶ Secundo pręterea, per Secũdum.
fectius est scire aliquid in particulari, ꝗ in vniuersali
vt ex supradictis patet, sed tertia figura cõcludit par
ticulariter: ergo videt ꝙ magis faciat scire, ꝗ prima.
& ꝑ consequens in ea deberẽt potissime fieri demon
strationes, quarum finis est facere scire. ¶ Tertio pręs Tertium.
terea, si sic, vel hoc esset in primo primę, vel in aliquo
alio modo. Non primum: quia primus modus primę
figuræ concludit vniuersaliter, sed scire aliquid vni
uersaliter est scire imperfecte, & sophistico modo, vt
in principio huius libri declaratum est: ergo primus
modus primæ figurę non facit maxime scire. Neq; di
cendum est secundum: quia pari ratione in secunda,
& tertia figura demonstrationes potissimæ habẽt fie
ri, cum eis cõcludatur particulariter & vniuersaliter,
sicut in alijs modis primæ figuræ. ¶ Sed cõtra est Phi M
losophus in litera: ibi,

Figurarum autem magis faciens scire, prima
est. Mathematicæ. n. sciæ ꝑ hanc fere demon
strationẽ, vt Arithmetica, & Geometria etc.

¶ Respondeo dicẽdum, ꝙ iste est sextus tractatus hu
ius primi libri: in quo, postꝗ Phylosophus determi
nauit de mã syllogismi demonstratiui: nunc determi
nat de forma eiusdẽ ostendendo in qua figura demõ
stratio potissime habeat fieri. Qui qdẽ tractatus vni
cum duntaxat continet capitulum, in quo ponunt duę
conclusiones: Quarum prima est responsiua ad quęsi
tum, videlicet ꝙ in prima figura demonstrationes ꝓ Cõclusio.
quid potissime habent fieri. ¶ Secunda est, ꝙ aliquæ
sunt propositiones negatiuę immediatę, et aliquę me
diatę, de qua in sequenti articulo videbitur. ¶ Prima Prima rõ.
cõclusio probatur trib⁹ rationibus, quarum Prima,
sic formatur, Quia in illa figura potissime habẽt fieri
demonstrationes propter quid, quæ maxime facit sci
re, cum finis demonstrationis propter quid, sit maxi
me facere sciee, vt superius dictum est, sed prima figu
ea maxime facit scire: ergo &c. ¶ Probatio mediæ est
Phylosophi assignatio. Nam Mathematicæ sciẽtiæ,
vt Arithmetica, Geometria, & quæcũq; alię propter
quid demõstrãtes, quę sunt certissimæ, vt plurimum
prima

A

prima figura vtuntur: ergo prima figura eſt maxime
faciens ſcire,& per cõſequens maxime accommoda-
ta demonſtrationibus,ad pp quid ſpeculãdum, vt di-
cit hic textus. ¶ Secunda ratio eſt talis, quia in illa fi-
gura potiſſime habet fieri demõſtratio propter quid,
quæ vtilis eſt ad inueſtigãdum ipſum quod quid eſt,
ſiue ipſam diffinitionem, cum ipſum quod quid eſt:
potiſſimum locum habeat in demonſtrationibus:qa
ipſa diffinitio,quæ ſignificat ipſum quod quid eſt, vt
dictum eſt ſuperius,aut eſt principium demõſtratio-
nis,aut concluſio,aut certe tota demõſtratio ſola ter-
minorum poſitione differens. Sed prima figura ſola
valet ad inueſtigandum ipſum quod quid eſt:ergo in
prima figura potiſſime habent fieri demonſtrationes
propter quid. Probatio mediæ,quia diffinitio præ-
dicatur vlr,& affirmatiue de diffinito. Similiter ipm
quod quid eſt cõuenit vlr,& affirmatiuæ ei,cuius eſt.
Non.n. tm̃ quidam homo eſt aĩal rõnale vel bipes:

B

ſed omnis homo. Prima autem figura ſola concludit
vlr,& affirmatiue. Nam ſecunda figura ſolum cõclu-
dit negatiue. Tertia vero ſolum particulariter: ergo
prima figura ſola valet ad inueſtigãdum ipſum quod
quid eſt,quod fuit probandũ. ¶ Tertia ratio talis eſt.
Aliæ figuræ indigent prima:prima vero non indiget
alijs. Syllogiſmi.n.aliarum figurarum reducũtur ad
primam pp ineuidẽtiam ipſorum. Non autẽ ſylli pri-
mæ figuræ reducuntur ad modos aliarum figurarum,
cum ſint euidentiſſimi:ergo prima figura maxime fa-
cit ſcire,& per ꝯñs in ea potiſſime fiunt demõſtratio-
nes pp quid. ¶ Conſiderandum eſt pro declaratione
primæ rõnis ſm.D.S.in pñti lec. Q. cã quare demõ-
ſtratio pp quid maxime fiat in prima figura, hæc eſt,
Nam in prima figura medius terminus ſubijcitur ma-
iori extremitati,quæ eſt prædicatũ conclõnis, & præ-
dicatur de minori termino, qui eſt ſubm conclõnis.
Oportet autẽ in demonſtratione pp quid mediũ eſſe
cãm paſſionis,quæ prædicat in cõclõne de ſubto, &
vnus modus dicendi p ſe eſt,qñ ſubm eſt cauſa prædi-
cati,ſicut ſupra dcm̃ eſt:& hoc cõpetit primæ figuræ,
in qua medium ſubijcit maiori extremitati, & prædi-
catur de minori termino, vt dcm̃ eſt. Hæc ille forma-
liter. ¶ Conſiderandum eſt vlterius ſm eundem ibi-
dem pro declaratione tertiæ rationis,ꝙ hoc, ꝙ aliæ fi-
guræ indigent prima, manifeſtum eſt:quia oportet ad
perfectam ſcientiam habendam,ꝙ propõnes media-
tæ,quæ ſumunt in demonſtrationibus, ad immedia-
tas reducantur:quod quidem fit duplr.ſ. condenſan-
do media,& augmentando. Condẽſando quidem,
qñ medium acceptum coniungit mediatæ vtriuſq; ex-
tremorum vel alteri,videlicet maiori extremitati,vn-
de qñ accipiũtur media alia inter medium primum,
& extrema, fit quaſi quædam condenſatio medioꝝ,
ſicut ſi acciperentur primo ſic, Omne corpus aĩatum
eſt ſuba,ſed ols homo eſt corpus aĩatum. Et deĩde in-
ter corpus animatũ & ſubam ſumatur aliud mediũ,
videlicet corpus,et inter hominem,et corpus anima-
tum ſumat aĩal. Sed augmentatio fit qñ mediũ eſt im-
mediatum minori extremitati,& non maiori. Tunc
n.oportet ſumere plura media ſupra primũ medium
acceptũ primo,vtputa ſi primo accipiat, Omne aĩal
rõnale eſt ſenſibile, ſed omnis homo eſt aĩal rõnale:
& poſtea ſupra aĩal rõnale accipiat animal,ſic arguen-
do,Omne aĩal eſt ſenſibile,omne aĩal rõnale eſt aĩal,
& ſic de ſilibus:hæc autem condenſatio, & augmen-
tatio medioꝝ fit ſolum p primam figuram. Tum qa
ſolum in prima figura cõcluditur vlis affirmatiua, tũ
quia ſolum in prima figura medium ſumit inter ex-
trema. In ſecunda autem medium ſumitur ſupra ex-
trema,quaſi prædicatum de eis. In tertia vero figu-
ra infra extrema,quaſi ſubm eis. ¶ Conſiderandũ eſt
vlterius ſm Egidium, ꝙ per cãm per accidens nõ eſt
demonſtratio:igitur in demonſtrationibus eſt cã per
ſe,in per ſe autem includitur de omni, vt ex ſupradi-
ctis patet:ergo talis cã eſt vniuerſalis. Illud quod de-
monſtratur propter quid,demonſtratur vlr. Demõ-
ſtrare autem vlr conuenit dupliciter,vel affirmatiue,
vel negatiue. Prima vero figura cõcludit vlr affirma-
tiue,& negatiue,non autem aliæ figuræ. Igitur prima
figura,vel demõſtrat omnino propter quid.i.propo-
ſitionem habẽtem per ſe cãm, & propoſitionẽ vlem,
quantum ad vlem affirmatiuã,vel vt in pluribus, vi-
delicet quãtum ad vtrãq;,ram affirmatiuam, q̃; nega-
tiuam,vt dcm̃ eſt. Ideo Phs circa primũ dicit, aut.n.
omnino,aut frequentius, & in plibus propter hanc
figuram.i.primam propter quid fit ſylls:vbi ſm Egi-
dium tangitur ſecunda ratio. Sed ſm.D.S.eſt magis

D

Notãdum tertium.

E

complementum primæ rationis. ¶ Conſiderandum
eſt vlterius ſm eundem ibidem,ꝙ ſicut rectum,eſt iu-
dex ſui,& obliqui,et ſicut per rectum intelligimus re-
ctum,& obliquum: ita & affirmatio eſt iudex ſui, &
ipſius negõnis,& p affirmationem intelligimus affir-
mationem,et negõnem. Affirmatio.n. multum facit
ad ſcire:negatio autem parum. Et quia vlis affirmati-
ua per primam figuram cõcluditur, negatiua vlis per
primam,& ſecundam:vnde bene dcm̃ eſt in textu,ꝙ
frequentius eſt,& vt in pluribus faciens ſcire ſyllogiſ-
mus. Speculare.n.i.cognoſcere pp quid,maxime fit
per hanc primam figuram. Hæc ille. ¶ Conſiderandũ
eſt vlterius ſm eundem,ꝙ demonſtratio dr ſcia diffõ-
nis,non quia diffõ ſemper demonſtret, ſed qa demõ-
ſtratio ſemper eſt habita per diffõnem. Nã in demon-
ſtratione potiſſima ſemper diffõ eſt medium. Nã per
diffõnem,quæ eſt cã paſſionis, concluditur paſſio de
ſubto:& hæc eſt ſcia. Igitur demonſtratio dr ſcientia
diffõnis.i.per diffinitionem generatã. Diffõ autẽ vlr
competit affirmatiue diffõ, quod eſt minor extremi-
tas,& quia propria paſſio,quæ eſt maior extremitas,
vniuerſaliter & affirmatiue prædicat de medio, neceſ-
ſe eſt ipſam in concluſione vniuerſaliter prædicari de
minori extremitate,& affirmatiue. Demõſtratio er-
go q̃ dr ſcia diffõnis mõ expoſito,conſtituit ex duab⁹
præmiſſis vniuerſalibus affirmatiuis:vlem affirmati-
uam concludentibus,& hoc ſolũ fit in prima figura:
igit ſola prima figura maxime facit aliqd ſcire. ¶ Ad
primũ igit ddm ſm Egidium in pñti capitulo, ꝙ Ma-
thematicas eſſe ſcias certiſſimas põt intelligi duplici-
ter. Vno mõ, ex parte rei. Alio mõ, ex parte nra.
Primo mõ Mathe. nõ eſt certiſſima,ſed magis illa,q̃
eſt de ſimplicibus,q̃ eſt Metaphy. quæ eſt de Deo,&
ſubſtantijs ſeparatis. Sed ſcdo modo Mathema. eſt
certiſſima,qa eſt de illis,quæ ſunt magis propoſita in-
tellectui noſtro,vt patet p Cõmẽtatorẽ,1.Phy. ¶ Ad
ſcdm ddm,ꝙ licet tertia figura concludat particulari-
ter:tñ non facit ſcire in particulari.i.in ꝓpria forma.
Quia vt ſupra dcm̃ eſt,ſcire in propria forma eſt ſcire
rem adæquatam per propriam quidditatẽ, q̃ vniuer-
ſaliter,& nõ ſolũ particulariter prædicat de eo, cuius
eſt quidditas,& de paſſione, quæ a quidditate ſubie-
cti fluit,non quidem quidditatiue,ſed in genere cau-
ſæ efficiẽtis p ſe tñ,vʒ ſcdo modo perſeitatis, & in.4.
vt ſupra expoſitum eſt,& per hoc patet ſolutio.

Notãdum quartum.

Notãdum quintum.

F

¶ Sequit in Pho,& in.D.S.Deinde,cum dicit,{ Si-
cut autem &c.} Articulus ſecundus.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videt

G Primum. ꝙ nulla propositio negatiua sit immediata. ¶Nam propositio immediata est illa, qua nō est altera prior, nec notior, vt ex supradictis patet, videlicet ꝑ diffinitionem propōnis immediatæ: sed qualibet propōne negatiua ē aliqua prior, videlicet propō affirmatiua, vt patet .1. Perihermenias: ergo nulla propō negatiua
Secūdum. est immediata. ¶Secundo præterea, si aliqua propositio negatiua esset immediata, sequeretur ꝙ hec esset immediata, videlicet nulla actio est passio, cū ibi vnū prædicamentum remoueat a reliquo: sed consequēs est falsum, qa omnis propositio immediata est vera. Sed illa, Nulla actio est passio, est falsa, cū eius ꝯdictoria sit vera, videlicet actio est passio realiter, cum sint vnus, & idem motus, vt patet in .3. Phy. Quęcūq. n. sunt idem vni tertio realiter, illa inter se sunt eadem essentialiter, vt patet .4. Metaphy. ergo nulla est pro-
Tertium. positio negatiua immediata. ¶Tertio præterea, si esset aliqua propositio negatiua immediata, potissime hæc esset immediata, Nulla sub̄a est qualitas, cū neu-
H trum terminorum contineatur sub aliquo termino: sed hoc non est verum, quia potest demōstrari, sic demonstrando, Nullū ens per se est qualitas, sed omnis substantia est ens per se: ergo nulla substantia est qualitas, non est ergo immediata cum sit cōclo demōbilis. ¶Sed ꝯ est Phs in litera: ibi {Sicut autē, a. esse in
Cōclusio. .b. &c.} ¶Respondeo dicēdum, ꝙ aliqua est propositio immediata negatiua, cuius videlicet neutrū extremorum continetur sub aliquo toto. i. sub aliquo genere principali, vt nulla sub̄a est qualitas: quod sic
Probatio. patet, Quia illa propositio dicitur immediata negatiua, cuius prædicatum remouetur a subō, & per ꝯns demonstrari non pōt quia oīs demonstratio habet ꝓ medio diffōnem quidditatiuam, quę datur per genus & dřiam, vñ non pōt demonstrari aliqua propositio demonstratione propter quid, nisi vterq; terminoꝝ cōtineatur sub aliquo genere, cū genus sit pars diffōnis ipsius minoris extremitatis: quæ quidē diffinitio est mediū demōstrationis pp quid. Ista igič est propō proprie immediata, Nulla sub̄a est quantitas. Est etiā
I aliqua propositio negatiua mediata, cuius videlicet alter extremorū continet̄ sub aliquo toto: vel qñ ambo termini continent̄ sub altero, & altero toto. Exemplum primi, vt Nullus homo est qualitas. Exemplū secūdi, vt Nullus homo est albedo. Q. vero sit̄es pro positiones negatiuæ sint mediatæ, sic patet, Nam illa propositio est mediata, quæ habet medium pp quod pōt demonstrari: sed prædictæ propōnes sunt hmōi. Ista. n. ppō, Nullus homo est qualitas, sic pōt demonstrari, Nullum aĩal rōnale est qualitas, sed oīs homo est aĩal rōnale: ergo nullus homo est qualitas, et sic de sīlibus: ergo &c. ¶Ad primum igič dďm, ꝙ propō negatiua immediata, nō habet aliquam ea priorē in eodem gñe propōnum: licet simplr habeat priorē, vt argumentū cōcludit. ¶Ad scďm dďm, ꝙ qa illa propō, Nulla actio est passio, est imediata, necesse ē dicere ꝙ sit verissima, & ꝑ ꝯns sua ꝯdictoria falsissima, v3 actio est passio essentialiter loquēdo. Et qñ dř actio & passio sunt vnus motus, nō est locutio essentialis: sed magis mālis, actio, & passio hñt fieri cū vno motu: vt in summa Diuinę Phię lauus declaratū est: vñ rō falsum supponit. ¶Ad tertiū dďm, ꝙ ille syll's non est demōstratio, cū mediū eius nō sit diffō quidditatiua: quod ad demōstratiōnē pp qd requirič, de qua nūc sit sermo: Ens. n. nō ꝯhič ad sub̄am ꝑ aliquā dřiam, cū dřia sit extra rōnem generis: nihil. n. est quod rōnem entis subterfugere possit, vt etiam in eadem summa ad lōgum declaratur: vnde ratio supponit falsum.

¶Quæstio .32. de syllogismo ignorantiæ affirmatiuo: & est lectio .27. Sancti Doctoris. K Lec.27.

RESTAT insuper cōsiderandum de syllogismo gñatiuo ignorantiæ: postq̃ consideratum est de syllogismo generatiuo scientiæ. Habitus. n. præcedit priuationem, sicut affirmatio præcedit negationem. ¶Circa quod quattuor occurrunt consideranda. Nam primo considerandum est de syllogismo affirmatiuo ignorantię concludentis: videlicet affirmatiuam falsam. Secundo, considerandum est de syllogismo negatiuo ignorantiæ concludentis negatiuā falsam cōtrariam affirmatiuę immediatę verę. Tertio, considerandum est quare accidit ignorātia in propositionibus immediatis: & hoc loquendo de ignorātia prauæ dispōnis. Finaliter, considerandum est de ignorantia simplicis negationis. ¶Circa primū duo quæruntur. Primo, vtrū sit aliquis syllogismus demonstratiuus concludens affirmatiuam falsam ꝯriam negatiuæ immediatę verę. Scďo, vtrum ad librū Posteriorum pertineat consideratio syllogismi ignorātiæ. L
¶Sequitur in Pħo, & in. D.S. {Ignorantia autē.}

Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ non sit aliquis syllogismus ignorantiæ affirmatiuus concludens affirmatiuam falsam contrariam negatiuæ immediatæ veræ. ¶Nam syllogismus est oratio, Primum. in qua quibusdam positis, necesse est aliud accidere per ea, quę posita sunt, vt patet .1. Priorū: ergo in quo liber syllogismo, necessario conclusio sequič ex pręmissis, & per consequens non est aliquis syllogismus ignorantiæ, quod est contra suppositum. ¶Secundo Secūdum. præterea, si esset aliquis syllogismus ignorantię affirmatiuus &c. vel esset ignorantiæ simplicis negōnis, vel prauæ dispositionis. Non primum: vt infra ostēdit Phylosophus in pręsenti lec. vel tractatu. Nec secundum: quia syllogismus ignorantiæ prauæ dispositionis accidit rōne addiscentis prauę dispositi. Nullus ergo debet dici syllogismus ignorantiæ affirmatiuus. ¶Sed contra est Phylosophus in litera: ibi dicens. {Ignorantia autē non secūdum negōnē &c.}
¶Respondeo dicēdum, ꝙ iste est septimus tractatus Respōsio. M huius primi libri: in quo Phylosophus postquam determinauit de syllogismo scientiæ, consequenter determinat de syllogismo ignorantiæ. Qui quidem tractatus continet in se quattuor capitula, secundum ꝙ sunt q̄ttuor lectiones. S. D. In primo capitulo Phylosophus determinat de syllogismo ignorantiæ affirmatiuæ in immediatis. In secundo, ostendit quare causatur ignorantia per syllogismum affirmatiuum: & hoc in immediatis. In tertio vero, quare causatur ignorantia in immediatis. In quarto vero capitulo, determinat de ignorantia simplicis negationis, quæ non causatur per syllogismum. In primo capitulo, ponitur vna conclusio, quæ est responsiua ad quæsitum, videlicet ꝙ aliquis est syllogismus ignorantię af- Cōclusio. firmatiuus, cōcludens affirmatiuā falsam, ꝯriam negatiuę immediate verę. ¶Ista cōclo probač ꝑ exēpla. Nā Probatio. iste syll's, Oīs q̄ntas est sub̄a, oīs quātitas est q̄litas: ergo est sub̄a, est syll's ignorantiæ affirmatiuus, concludens affirmatiuam falsam, contrariam negatiuæ immediatæ veræ. Ista. n. conclusio, Omnis quātitas est substantia, est falsa, & contrariatur isti, Nulla quantitas est substantia, quæ est vera, & immediata, vt ex supradictis patet: ergo cōclusio vera. Procedit autē syllogismus ex ambabus falsis, ꝯrijs, & immediatis. Iste est syllogismus ignorantiæ affirmatiuus, Omne perfectum est substantia, sed oīs quantitas est perfecta: ergo

A

ergo omnis quantitas est substantia, & constat q̄ cō-
clusio est falsa, q̄ contrariatur negatiuæ immediatæ
veræ, quæ est nulla quantitas est substantia: ergo &c.
procedit etiam istæ sylls ex ambabus falsis, sed non
contrarijs veris, sed magis cōtradicūt veris, quę sunt.
Quoddam perfectum non est substantia, & quædam
quantitas non est perfecta. Contraria vero prædictis
præmissis nō sunt vera, videlicet nullum perfectum
est suba, & nulla quantitas est perfecta. Ex quo patet,
q̄ iste sylls differat a primo. Item iste sylls, videlicet,
Oīs intelligentia est suba, sed omnis quantitas est in-
telligentia: ergo oīs quantitas est suba, Est sylls igno-
rantiæ affirmatiuus, concludens affirmatiuam ꝯriam
negatiuę verę immediatæ &c. Differt autem iste syl
logismus a præcedentibus, quia præcedentes ꝓcedūt
ex ambabus falsis: iste vero procedit ex vna vera, et al
tera falsa. Patet ergo ex pędictis, q̄ est aliquis syllo
gismus affirmatiuus ignorantiæ. Qui quidem solum
habet fieri in prima figura: quia in scda figura cōclu-
ditur negatiuę. In tertia vero non concluditur cōclu
sio vlis, quæ principaliter attenditur in demōstratio-

B

Notandō primum.

ne. ¶ Considerandum est autem sm Phm, &. D.S. in
litera, q̄ duplex est ignorantia. Vna sm negōnem.

Ignorātia secūdum nega.

Alia est sm dispositionem. Ignorantia quidē, quę
est secundum negationem, Est quando homo pœni-
tus nihil scit de re, & hæc ignorantia dicitur in nō at-
tingēdo. Sicut pater de rustico, qui omnino non scit

Ignorātia secūdum dispōnē.

de triāgulo, an habeat tres angulos &c. Ignorantia
sm dispōnem est quādo aliquis habet aliquam dispo
sitionem in cognoscēdo, sed corruptam. Quando. s.
existimat aliquid de re, sed falsę, & hæc ignorātia idē
est q̄ error. Prima autem ignorantia non fit p̄ syllm:
sed secunda per syllm fieri potest, & tunc vocatur de-

Notādum secūdum.

ceptio. ¶ Considerandum est vlterius, q̄ ignorantia,
siue deceptio, quæ causatur per syllm, pōt cōtingere
circa duo. Vno modo circa ea, quæ sunt prima, &
immediata, dum. s. aliquis opinatur opposita princi-
pijs. Alio modo circa conclusiones, quæ non sunt
prima, & immediata. Prima quidem ignorātia, vel
deceptio, opponitur cognitioni intellectus. Secūda

Correlariū Duplex cognitio cer.

vero opponitur sciētię: hæc. D.S. in lec. Ex quo pa-
tet, vel potest elici, q̄ duplex est cognitio certitudina
lis: videlicet cognitio intellectualis, & cognitio scien
tifica. Intellectus. n. est cognitio principiorum, vt su-
pra ostensum est, & scientia habitus est siue cognitio

C

Discip.

cōclusionis. ¶ Sed instat discipulus. Nam ea, quę nō
cadunt in apprǽhensione, opinari non possunt: sed
opposita primis principijs non cadunt in apprǽhen-
sione, vt supra cōcessit Phylosophus: ergo nullus po-
test opinari opposita principijs, quod est adductum.

Respōsio.

¶ Ad hoc respōdet. D.S. q̄ licet opposita principijs
non possint opinari interius in mente, vt supra dcm̄
est, quia non cadunt in apprǽhensione: potest tñ eis
contradici sermone, & sm quandam falsam imagina
tionem, vt habetur de quibusdam negantibus prima

Notādum tertium.

principia. 2. Metaphy. Hæc ille. ¶ Considerandū est
vlterius sm eundem ibidem, q̄ vtraq; ignorātia, siue
fit de his, quæ sunt prima, siue de his, quæ nō sunt pri
ma, potest huiusmodi ꝓuenire dupliciter. Vno mo-
do, simplr. s. qñ absolute absq; aliquo discursu rōnis
estimat falsum: siue affirmando, siue negando. Alio
modo, qñ inducitur ad existimādum aliquid falsum
propter aliquam rōnem syllogisticam, sicut & dicit
Phs in. 4. Metaphy. de quibusdā qui principijs con-
tradicunt, velut rōnibus persuasi. Alij vero nō quasi
rōnibus persuasi, sed pp ineruditionem, vel pertina-
ciam, volentes in omnibus quęrere demonstrationē.

D

Hæc ille formaliter. ¶ Considerādum est vlterius, q̄

Notādum quartum.

Phylosophus in litera in secūdo exemplo probat q̄
maior extremitas non potest vlr inesse medio imme-
diate: quia medium non pōt contineri sub aliquo to

Discip.

to, q̄ de eo vlr prædicetur. ¶ Sed ꝯ hoc instat discipu-
lus. Nā de eo quod est sub aliquo toto, sicut species,
potest aliquid vlr prædicari. Nō. n. solum genus, aut
differentia, vniuersaliter pędicatur, sed etiam ipsum

Respōsio.

proprium: ergo probatio nulla. ¶ Ad quod respōdet
D.S. q̄ licet prædicta probatio non sit efficax cōiter
loquendo, est tñ efficax in proposito. Quia sicut in. 1.
Topicorum dr̄ paralogismus disciplinæ, de quo hic
loquitur Phs, procedit ex conueniētibus disciplinę.
Vnde intendit vti talibus medijs, qualibus vtitur de
monstrator. Demonstrationis autem medium est dif
finitio, vt supra dcm̄ est: vnde & sylls, de quo hic lo-
quitur Phylosophus, intēdit vti diffinitione pro me-
dio. Diffinitio autem continet genus, & differentiā:
vnde oportet id, quod vniuersaliter prædicaẞ, in hoc
syllogismo cōtineri, in quo est subiectum, sicut in to-

E

to. Hæc ille. ¶ Ad primum igitur dicendū, q̄ licet in
quolibet syllo proprie sumpto sit necessitas ꝯñę, non
tamen in aliquo syllo simpliciter sumpto est necessi-
tas ꝯñę præmissarum. Sed pęmissę & conclusio sunt
falsę, vt ex supradictis patet: licet cōclo necessario se-
quaẞ ex pęmissis: vñ licet ibi sit veritas prioristica, nō
tñ est veritas posterioristica. ¶ Ad scdm dicēdum, q̄
talis sylls est sylls ignorātiæ prauę dispōnis: quę qui-
dem accidit instrũaliter per syllm, qui dicitur paralogi
smus disciplinæ, vt dictum est: vnde ratio nulla.

¶ Sequiẞ vbi supra impertinenter. Articulus II.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videẞ
q̄ determinare de syllogismo ignorantiæ non perti-

Primum.

neat ad hanc sciētiam. ¶ Nam Phylosophus in libris
Elenchorum determinat de syllogismo ignorantiæ:
videlicet de ignorantia elenchi, ostendendo q̄ oēs pa
ralogismi reducuntur ad ignorantiam elenchi: ergo
ad hunc librum non pertinet eius consideratio, nisi

Secūdum.

superflue. ¶ Secundo prę terea, finis huius scientię est
scire, quod scire est etiam finis syllogismi scientialis:
ergo non licet considerare de syllo ignorantię, cū op
ponatur syllogismo scię. ¶ Sed contra est Phs in pñti
tractatu: in quo determinat de syllogismo ignorātię.

Respōsio.

F

¶ Respondeo dicendū, q̄ syllogismus ignorātię pōt
accipi dupliciter. Vno modo, pro eo quod peccat ꝯ
illationem, probationem, vel ꝯdictionem. Et talis cō
sideratur in libris Elenchorum, vt primū argumentū
voluit. Alio modo pōt accipi pro syllo, qui peccat
in mā tm̄, qui v; procedit ex ambabus vel altera fal-
sis concludentibus cōclusionem falsam: in debito tñ
modo & figura, sicut est sylls ignorātię, siue deceptio
disciplinæ. & talis syllogismus pertinet ad considera
tionem huius sciæ, Quia oppositorum eadē est disci-
plina. Cū ergo syllogismus disciplinæ & ignorantiæ
syllogismus opponanẞ, pertinent ad considerationē
huius scię, quæ doctrinalis, & certitudinalis est, vt ex

Notādum

supradictis patet. ¶ Considerandū est hic sm. D.S. q̄
syllogismus ignorantiæ concludit conclonē falsam,
vt declaratum est, quilibet autē syllogismus cōcludēs
cōclonē falsam, est sylls falsus: q quidem, si peccat in
forma syllogistica, est simpliciter falsus falsitate, vide
licet prioristica, & dicitur paralogismus peccans con
tra illationem. Si vero peccat in materia tm̄, qa pro-
cedit ex præmissis, vel præmissa falsis, est sylls falsus
falsitate posterioristica loquēdo, cū non ꝓcedit ex ve-
ris, q̄ ad demrationem requiriẞ, vt patet p̄ diffōnē de-
mrationis. ¶ Ad argumenta patet solutio ex dictis.

G Lec.28.

¶Quæstio.33. De syllogismo ignorantiæ negatiuo, & est lectio.28. Sancti Doctoris.

FINALITER considerandum restat de syllogismo negatiuo ignorãtię: qui videlicet concludit conclusionem negatiuam falsam, cõtrariam affirmatiuæ immediatę verę. ¶Circa quod quæritur vnum, videlicet an sit talis syllogismus ignorantiæ.

¶Sequit᷑ in Pħo, & in. S.D. {Quę vero ipsius.}

Articulus vnicus.

AD QVOD sic proceditur. Videtur ꝙ non sit aliquis syllogismus ignorantię negatiuus, concludens conclusionem negatiuam falsam, ꝯtriam affirmatiuæ veræ & immediatę. (Primum.) ¶Nam in quolibet syllogismo est argumentum. Argumẽtum vero est ratio rei dubię faciens fidem, vt in Topicis habetur: ergo quilibet syllogismus generat fidem, & ꝑ consequens nullus est syllogismus, per quem generatur ignorãtia, qđ est ꝯ suppositum. (Secũdum.) ¶Secundo præterea, affirmatio, & negatio contradicunt, vt esse, et nõ esse, vt patet in. 4. (H) Metaphy. ergo nullus est syllogismus concludẽs negationẽ ꝯtriam affirmatiuæ veræ. (Tertium.) ¶Tertio præterea, syllogismus verus non potest dici syllogismus ignorantiæ: sed syllogismus cõcludens negatiuam ꝯtriam affirmatiuę verę, est verus syllogismos, cum fiat in debito modo, & debita figura: ergo talis non est syllogismus ignorantiæ. ¶Sed ꝯ est Pħi in litera ibi {Quæ vero est ipsius non esse &c.} (Respõsio.) ¶Respondeo dicendũ, ꝙ istud est secũdum capitulũ huius tractatus, in quo Pħs determinando de syllõ ignorantiæ negatiuę, ponit vnam cõclonem principalem, quæ est responsiua (Cõclusio.) ad quæsitum: videlicet ꝙ est aliquis sylls ignorãtiæ negatiuus, concludens negatiuam falsam ꝯtriam affirmatiuę veræ, & immediatę. (Probatio.) ¶Hanc conclonem probat Pħs per exẽpla. Primo. s. syllogizando per terminos non significatiuos, videlicet nullum. b. est. a. sed c. est. b. ergo nullum. c. est. a. i. Nulla albedo est color quę est vera & immediata, oĩs nigredo est albedo: ergo nulla nigredo est color, conclo est falsa ꝯtria isti affirmatiuæ verę, Oĩs nigredo est color, quæ est vera et immediata; ergo dabitis est syllogismus ignorantiæ negatiuus. Procedit autẽ prædictus sylls in prima figura ex ambabus falsis ꝯtrijs immediatis veris. Silr talis sylls põt fieri in secunda figura, sic syllogizando ex ambabus falsis in scđo modo scđæ figuræ, Omne animal est masculum, sed nullus homo est masculus: ergo nullus homo est animal, conclo est falsa contraria verę affirmatiuę & immediatę. ¶Præterea potest talis sylls ignorãtię fieri ex altera vera, & altera falsa: in prima figura maiore existente vera, & minore existente falsa, sic arguendo, Nulla quantitas est color, omnis albedo est quantitas: ergo nulla albedo est color. Si vero syllogizat᷑ sic, Nulla qualitas est color, oĩs nigredo est qualitas: ergo nulla nigredo est color, Talis syllogismus ignorantiæ procedit ex maiore falsa, & minore vera. Similiter in secunda figura põt fieri maiore existente falsa, & minore vera, sic arguẽdo in secundo modo secundę figurę, Omne animal est irrationale, sed nullus homo est irrationalis: ergo nullus homo est animal, vel sic arguendo in primo secundę, Nullum animal est animatum, sed omnis homo est animatus: ergo nullus homo est animal, vel sic, Nullum animal est rationale, omnis homo est rationalis: ergo nullus homo est animal. patet ergo ex prædictis ꝙ̃ est aliquis syllogismus ignorantiæ negatiuus immediatę, cõcludens negatiuam falsam, ꝯtriam affirmatiuæ veræ & immediatę, procedens ex ambabus falsis, & altera tantum, siue tales propositiones sint in toto falsę, siue in parte. (K) ¶Dicitur autẽ propositio in toto falsa, cuius prædicatum non cõuenit alicui supposito subiecti: vt Omnis homo est qualitas. (Propositio in toto fal.) Sed propositio in parte falsa est, cuius prędicatũ conuenit alicui supposito subiecti, vt Omne animal est rõnale. (In parte falsa.) ¶Ad primum igitur dicendum, ꝙ licet argumentum verũ siue dialecticum faciat fidem de re dubia, vt Boethus deducit: non autem argumẽtum falsum facit designatam fidẽ nisi forsitan apparenter, vel apparentẽ. ¶Ad secundum dicendum, ꝙ licet affirmatio, & negatio incomplexę cõtradicant: tamen affirmatio. i. propositio affirmatiua, & negatio. i. propositio negatiua, sic complexæ designatę contrariantur, si ambæ sint vniuersales, cæteris conditionibus obseruatis, quę in primo Perihermenias numerauimus. ¶Ad tertiũ dicendum, ꝙ licet syllogismus concludens conclusionem falsam, contrariam immediatę verę, sit verus syllogismus veritate prioristica: tamen est falsa veritate posterioristica, modo tamen exposito: ratione cuius falsitatis dicitur syllogismus ignorantię, siue syllogismus deceptionis. (L) ¶Et hæc de syllogismo ignorãtię, quod habet fieri in immediatis, sufficiant.

Lec.29.

¶Quæstio.34. De syllogismo ignorantię in comparatione ad demonstrationem: & est lect.29. S.D.

EST AVTEM considerandum de syllogismo ignorãtiæ, qui habet fieri in propositionibus mediatis: postꝙ̃ consideratum est de eo, qui habet fieri in propositionibus immedians. Dicũtur autem propositiones mediatæ conclusiones, quę demonstratione probantur. (Propõnes mediatę.) ¶Circa quod duo quærunt᷑. Primo, vtrum immediatis propositionibus possit fieri syllogismus ignorantię negatiuus. Scđo, vtrum in eisdẽ possit fieri syllogismus ignorantiæ affirmatiuus.

¶Sequitur in Phylosopho, & in. D.S. {In his autẽ, quę indiuidua non sunt.} Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ non possit fieri syllogismus aliquis ignorantię negatiuus in propositionibꝰ mediatis. (Primum.) ¶Nam aut talis potest fieri in omni figura, aut in aliqua, et in aliqua nõ. (M) Non primum, vt deducit hic Phylosophus. Neq; secundum, quia non videtur maior ratio, ꝙ habeat fieri in aliqua figura magis, ꝙ̃ in alia. ¶Secundo præterea, si talis syllogismus ignorãtiæ formatur in prima figura: hmõi maxime fieret per medium proprium, vt dicit hic Phylosophus, sed hoc non potest fieri, qa per medium proprium concluditur conclusio vera, vt de se patet, sic arguendo, Omnis figura habens angulum extrinsecum ęqualem duobus intrinsecis sibi oppositis, est figura habẽs tres angulos æquales duobus rectis, sed omnis triangulus est hmõi; ergo &c. Sed per idem medium non potest concludi affirmatiua vera, & negatiua sibi opposita falsa: ergo talis syllogismus non habet fieri in prima figura & formari, neq; in scđa. ¶Sed ꝯ est Pħs in lr̃a ibi {In his autem, quæ indiuidua non sunt &c.} (Respõsio.) ¶Rñdeo dicendũ, ꝙ istud est tertium caplm huius septimi tractatus, ĩ quo Pħs oñdit qualiter sylls deceptionis, siue ignorantiæ habet fieri in propõnibus mediatis, in quo ponit cõclusiones, quæ sunt rñsiuę ad quæsitũ; quaꝝ scđa videbitur in sequẽti articulo. (Cõclusio.) ¶Prima vero cõclo, quæ est rñsiua ad quæsitum, talis est, Sylls ignorantię aliquis est negatiuus in propõnibus mediatis, quæ probatur, (Probatio.) Quia talia syllogismus negatiuus ĩ propositionibus mediatis habet fieri in prima & scđa figura. (In prima figura.) Prima pars patet, qa in prima figura põt concludi negatiua cõclo falsa opposita affirmatiuæ verę & mediatæ tripl̃r, ꝑ mediũ, v3 propriũ, ꝑ mediũ extrinsecũ, sed simile

A

mile proprio, & per medium intraneũ dissimile proprio: per medium proprium concluditur sic arguendo, Nulla figura habens angulum extrinsecum ęqualem intrinsecis duobus sibi oppositis, haber tres angulos æquales duobus rectis, sed omnis triãgulus est huiusmodi: ergo nullus triangulus haber tres angulos æquales duobus rectis. Ibi concluditur negatiua conclusio falsa, ɔ̃ria affirmatiuæ veræ mediatę. Sed per medium extrinsecum sile tamẽ proprio, fit etiam syllogismus ignorantiæ sic arguẽdo, Nullus gradiẽs est substantia, omnis homo est gradiens: ergo nullus homo est substantia. Conclusio est negatiua falsa, quæ contrariatur affirmatiuæ verę, videlicet isti: Omnis homo est substãna. Sed per medium dissimile proprio fit syllogismus negatiuus ignorantię in prima figura, sic arguẽdo, Nulla oliua est vita, omnis homo est oliua: ergo nullus homo est viuens, vel sic, Nullꝰ lapis est viuẽs, omnis homo est lapis: ergo nullus homo est viuens. quæ conclusio cõtrariatur affirmatiuæ vere mediatę, videlicet oĩs homo est viuens,

B

patet ergo ꝙ syllꝰs ignorantię, siue deceptionis, negatiuus fit in prima figura tripliciter mediatę, videlicet per medium proprium, extraneum sile ꝓprio, & per medium extraneum dissimile proprio.

In secũda figura.

Secũda pars assumpti, videlicet ꝙ syllogismus deceptionis fiat in secunda figura probatur exemplariter sic syllogizando in .2. modo secundę, Omne aĩal est viuum, nullus homo est viuus: ergo nullus homo est aĩal, vel sic in primo modo scdę, Nullum aĩal est viuum, omnis homo est viuus: ergo nullus homo ẽ animal, & licet ista propositio, cui ɔ̃riatur prædicta conclusio, sit immediata immediatione prędicationis, est tñ mediata mediatione posterioristica: potest .n. demonstrari ꝑ hoc medium, omne animal rationale, vt patet diligenter consideranti, & hoc loquendo de animali non concreto.

Notandũ primum. Medium ꝓprium.

℣ Pro præcedentis declarationis, maiore euidentia considerandum est ſm. D.S. & alios Doctores, qui per medium proprium intelligunt medium sumptum inter maiorem, & minorem extremitatem in eadem coordinatione, vt ad concludendum hanc propositionem mediatam, Omnis homo est substantia, accipitur pro medio proprio, quicquid est in prędicamento substantię inter hominem & substãtiam,

C

vt aĩal, & corpus animatum, & similia poterunt accipi tanquam medium proprium ad concludendum affirmatiuam veram, per quod quidem medium etiam potest concludi negatiua falsa manente eadem minore, sed mutata maiore in oppositam qualitatem: vnde tale medium proprium dicitur, vt dicit hic. D.S. per quod fit syllogismus contradictionis .i. ad oppositum non quidem eodem modo sumpta, sed trãsmutata qualitate maioris in oppositam qualitatem: videlicet maiore affirmatiua mutata in negatiuam, vt dictum est, & per hoc patet solutio ad secundum argumentum.

Notãdum secũdum. Extraneũ simile proprio.

℣ Considerãdum est vlterius, ꝙ per mediũ extraneum simile tamen proprio, intelligitur mediũ sumptum ex altera coordinatione, quod vniuersaliter tamen subijcitur maiori extremitati, & vniuersaliter prędicatur de minori extremitate. Sicut hoc medium mobile vel gradiens respectu huius conclusionis, Omnis homo est substãtia, per hoc idem mediũ potest concludi cõclusio negatiua falsa, mutãdo maiorem in oppositam qualitatem remanente minore immutata: vnde vt dicit Phylosophus deceptio quæ fit per tale medium simile proprio, est fere eadem ei, quæ fit per medium proprium. Est .n. inter vtranqꝫ deceptionem talis identitas, siue similitudo, ꝙ si fiat in prima figura, semp sit vera, sic patet. Quia tale medium ĩ minori, siue sit proprium, siue simile proprio, vniuersaliter affirmatiue prædicatur de minori extremitate: minor autem in prima figura semper est affirmatiua, vt in libris Priorum declaratum est: vnde minor semper est vera, & maior semper falsa. Si fiat syllogismus deceptionis, cum contrarietur affirmatiuæ veræ, cuius prædicatum vniuersaliter & affirmatiue prædicatur de subiecto, vt in exemplis prædictis satis declaratum est.

D

Notãdum tertium. Mediũ extraneũ dissimile proprio.

℣ Considerandum est vlterius, ꝙ medium extraneum dissimile proprio est, quod sumitur ex altera coordinatione terminorum, & vniuersaliter subijcitur maiori extremitati, neqꝫ etiam semper prędicatur vniuersaliter de minori extremitate: vnde ambæ præmissę possunt esse falsæ, vel altera tantum, vt exemplificatum est, & hoc in prima, & secunda figura. In tertia vero figura non fit talis syllogismus ignorantiæ. Quia in ea solum concluditur particulariter: in demonstrationibus vero cõclusio est vniuersalis, & per hoc patet solutio ad primum. ℣ Ad argumenta autem patet solutio ex dictis.

E

ℭ Sequiť in Pħo, & in. S.D. Deinde, cum dicit, {Si vero affirmatiuus &c.} Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videť ꝙ in propositionibus mediatis non possit fieri syllogismus deceptionis, siue ignorantię prauę dispositionis affirmatiuus.

Primum.

℣ Nam affirmatio pręcedit negationem, vt superius adductum est. Si ergo esset aliquis talis syllogismus affirmatiuus, Phylosophus debuisset de eo determinare, anteqꝫ determinaret de syllogismo negatiuo in eisdem, quod est falsum: ergo nullus est talis syllogismus affirmatiuus.

Secũdum.

℣ Secundo præterea, si sic, aut fieret in secunda figura syllogismus deceptionis negatiuus, vel non: primum non est dcm̃, vt deducit hic Pħs: neqꝫ secundum, quia nõ videtur maior ratio, ꝙ debeat fieri in prima figura, qꝫ in secũda, cum vtrobiqꝫ cõcludatur vniuersaliter: ergo &c. Sed contra est Phylosophus in litera: ibi {Si vero fit affirmatiuus syllogismus etc.}

Cõclusio.

℣ Respondeo dicendũ, ꝙ syllogismus prauæ dispositionis, siue ignorãtię affirmatiuus fit solum in prima figura: videlicet vniuersalem affirmatiuam falsam ɔ̃riam negatiuę verę mediatę concludendo.

F

Probatur tripliciter. Primo.

Q. autem prædictus syllogismus fiat in prima figura, patet tripliciter. Primo per medium proprium sic syllogizando, Oĩs suƀa est quantitas, oĩs homo est suƀa: ergo oĩs homo est quantitas, quæ est falsa, & contrariatur negatiuę verę, & mediatę, videlicet isti, Nullus homo est quãtitas, semper .n. in tali inductione maior est falsa, & minor semper vera, propter rationem superius assignatam.

Secundo.

Secundo fit talis syllogismus per medium non proprium: sile tñ proprio, quod vꝫ non est eiusdẽ ordinis, sed ex alia coordinatione sic syllogizando, Omne agẽs est quãtitas, oĩs homo est agẽs: ergo oĩs homo est quãtitas, oportet autẽ hic etiam remanere minorẽ inuariatã: sed maiorẽ mutari de negatiua vera in affirmatiuam falsam.

Tertio.

Tertio vero fit syllogismus ꝑ medium extraneum dissimile ꝓprio, sic syllogizando, Oĩs tẽperãtia est virtus, oĩs grãmatica est tẽperantia: ergo oĩs grammatica est virtus. Ibi maior ẽ vera, & minor falsa: vel sic, Omnis albedo est virtus, omnis grammatica est albedo: ergo omnis grammatica est virtus. Ibi ambæ sunt falsæ præmissæ: vel sic, Omnis scientia est animal, omnis musica est scientia: ergo omnis musica est animal, ibi maior est falsa, & minor vera. ℣ Ex quo patet, ꝙ syllogismus prauæ dispositionis põt fieri in prima figura tripliciter, videlicet per mediũ propriũ,

G per medium extraneum simile proprio, & per medium extraneum dissimile proprio. Et hoc tripliciter. Primo maiore extremitate vera, & minore falsa: quando v3 tale medium continetur sub maiori extremitate, vt patuit per primum exẽplum. Secundo, ambabus præmissis existentibus falsis, & hoc quãdo medium non continetur sub maiori extremitate, vt per secundum exemplum vltimi membri declaratũ est. Tertio sit maiore existe falsa, & minore vera, vt per tertium exemplum eiusdẽ mẽbri patet. ⁋Ex præmissis etiam patet quot modis, & per quas propõnes veras vel falsas possunt fieri deceptiones per syllogismum ignorantiæ, tam in propõnibus immediatis, quàm mediatis, quę demonstratione probantur. ⁋Considerandum est autem, quòd quñ syllogizatur per medium extraneum siue proprio, semper minor remanet vera, et maior falsa semper est, vt dcm̃ est, sicut quñ syllogizat per medium proprium: vnde tale medium extraneũ dicitur siue proprio. ⁋Cõsiderandum est vlterius sm Egidium, quòd aliquis syllogismus põt dici verus dupl'r: vel quantum ad materiam, vel quãtum ad formam. Syllogismus autem deceptionis nunquàm est verus sm mãm: qa aut ambæ præmissę sunt falsę, aut altera tñ: põt tñ talis syll's dici verus quantũ ad formam syllogisticam, quia fit in debito modo, & in debita figura: vnde, vt supra concessum est, talis syll's dr̃ verus veritate prioristica, nõ autem veritate posterioristica: sed dicitur falsus & deceptiuus. ⁋Considerandum est vlterius, quòd licet Grammatica, cum sit scĩa, sit virtus intellectualis, non tñ est virtus mãç moralis: de qua virtute duo exempla vlnmi membri probationis ipsius conclusionis processerunt. ⁋Sed instat discipulus ꝯ deductionem Phi p̃tis lec. in tertio membro presertim ꝯ primum exemplum adductũ. Nam temperãtia non est medium extraneum, & dissimile proprio respectu virtutis, qa temperantia, & virtus connectũtur in eadẽ coordinatione, vt in prima specie qualitatis: ergo exemplum malum. ⁋Dicendum quòd licet id medium temperantia sit consonum virtuti, & nõ extraneum, quod est maior extremitas: est tñ dissonum & difforme respectu scientiæ, quę est maior extremitas, vnde vt dicit hic Egidius, Secus est in propõne affirmatiua falsa opposita affirmatiuæ verę, vel negatiuę, & in propõne negatiua falsa opposita affirmatiuę verę. Nõ. n. potest accipi medium extraneum, nisi duobus modis, videlicet vel a maiore extremitate tñ, vel ab vtraq;. Nõ. n. potest accipi tertio modo, videlicet a maiori, & non a minori: quia postquàm affirmatiua ponitur esse vera, nil est extraneum a maiori: sed in proposito vbi affirmatiua est falsa, & negatiua vera, poterit accipi medium extraneum in cõparatione ad minorem extremitatem: quod tamen nõ est extraneum in comparatione ad maiorẽ extremitatem, vt in exẽplo adducto patet, quia illud medium temperãtia est dissonum & cõsonum: est dissonum siue extraneum respectu scientiæ, & consonũ respectu virtutis. ⁋Ad primum igitur dicendum negando sequelam, quia licet ꝓpositio affirmatiua sit simpliciter notior & prior propositione negatiua: tamen quo ad nos, & ordine doctrinæ propositio negatiua præcedit affirmatiuã. Quem ordinem tenet hic Phylosophus: vnde ratio non sequitur. ⁋Ad secundum dicendum quòd si fiis syllogismus habet fieri in prima figura. Nõ. n. habet fieri in secunda figura, quia in ea non sumunt syll'i affirmatiui, cum in ea semper concludat negatiue. Neq; etiam habet fieri in tertia figura cum ibidem semper concludatur particulariter. De syllogismis enim vniuersalibus est hic ad propositum, cum fiat mentio de demonstratione propter quid, vt supra dictum est. Vnde non est similis ratio de omni figura.

Notãdum primum.

Notan. 2. H

Notan. 3.

Discip.

Respõsio. I

K

⁋Qõ. 35. de ignorãtia negõnis, & est lectio. 30. S. D. Lec. 30.

CONSIDERANDVM restat de ignorãtia negationis. ⁋Circa quod quęrũtur duo. Primo, vtrum deficiente in nobis aliquo sensu: sit necesse deficere scientiam de sensibilibus illius sensus. Secundo, vtrum in nobis sint tm̃ duo modi vere addiscẽdi, videlicet per demonstrationem, vel ꝑ inductionem.

⁋Sequitur in Pħo, & i. D. S. {Manifestũ est autẽ.}

Articulus primus.

AD PRIMVM sic procedit. Vr̃ quòd deficiẽte in nobis aliquo sensu non sit necesse deficere scientiã de ꝓprijs sensibilibus illius sensus. ⁋Nam nos in pręsenti statu cognoscimus subas separatas, et tñ substantiæ separatę non cadunt sub sensu, cum sint substãtię immateriales, & insensibiles sm rem, et rõnem simul: ergo deficiente sensu possumus habere scientiam de aliquibus, sic carentia sensus non tollit scientificam cognitionem. ⁋Secundo præterea, multi cœci visu carentes sunt, qui habent veram scientiam de coloribus, vt ad experientiam patet: ergo deficiente sensu visus non est necesse sciẽtiam in nobis deficere de coloribus. ⁋Tertio præterea, de formis substantialibus habemus scientiam, & tamen non cadunt sub sensu, cum sensus sit accipiendus respectu corporalium rerum, vt patet, 2. de Anima: respectu &c. ⁋Quarto præterea, in. 2. &. 3. de Anima dicit Phylosoph', quòd nos intelligimus cum volumus, nõ sentimus dũ volumus: ergo possumus intelligere aliquam intellectualẽ cognitionem sine sensu, sciẽtia autem est intellectualis cognitio: ergo deficiente sensu, potest haberi sciẽtia. ⁋Quinto præterea, aliquis cœcus a natiuitate potest habere auditum, vt de se patet: sed quicquid habet auditum, potest ab aliquo doceri de coloribus, qui sibi significata colorum manifestet, sed colores sunt a visu sensibiles: ergo deficiente sensu visus non est necesse quòd deficiat scientia de proprijs sensibilibus ipsius visus. Sed dicebat quòd cœcus a natiuitate habens auditũ potest doceri ab aliquo de coloribus siue de proprijs sensibilibus visus quantum ad quid nominis, nõ autem quantum ad quid rei. ⁋Sexto cõsiderandum, quòd cœcus a natiuitate habens sensum tactus, potest cognoscere causas propriorum sensibilium visus. Quia qualitates primo tangibiles, quæ tactu percipiuntur sunt causę colorum: sed cognitis causis alicuius possumus ipsum scire, vt patet per diffinitionẽ scire: ergo deficiente aliquo sensu, non est necesse quòd deficiat in nobis scientia de sensibilibus illius sensus. ⁋Sed cõtra est Phylosophus in capitulo huius libri: ibi {Manifestum est autem, & si aliquis deficit, necesse est aliquam scientiam deficere &c.} ⁋Respondeo dicendum, quòd istud est quartum capitulum huius tractatus, in quo Phylosophus determinando de ignorantia simplicis negõnis, quæ non causatur in nobis per syllogismum, postquàm determinauit de ignorantia prauæ dispositionis, quæ causatur in nobis per syllogismũ, ponit vnam conclusionem ex qua infertur necessitas ignorantiæ puræ negationis in aliquibus, quæ est responsiua ad quæsitum, videlicet quòd deficiẽte in nobis aliquo sensu, necesse est quòd in nobis sciẽtia deficiat de proprijs sensibilibus illius sensus. ⁋Hanc conclusionem probat Phylosoph' sm D. S. & alios Doctores tali ratione. Nam duplex est modus acquirẽdi scientiã. Vnus quidẽ ꝑ demõstrationẽ. Alius vero ꝑ inductionẽ. Sed q̃libet talis modus necessario ꝓsupponit in nobis

Primum.

L Secũdum.

Tertium.

Quartum

Quintum

M Discip.

Sextum.

Respõsio.

Cõclusio.

Probatio.

A in nobis sensum: ergo deficiente in nobis aliquo sensu necesse est, & scientiam deficere de proprijs sensibilibus illius sensus. ¶Probatio minoris, quia scire per demonstrationem, & scire ex vniuersalibus præsupponit scire ex inductione, & ex particularib⁹, sed scire ex inductione & particularibus præsupponit sensum: ergo quodlibet nostrum addiscere, & omne nostrum scire cum non sit nisi in duobus modis præsuponit sensum, vt etiam in capite huius libri deductũ est. Q. autem scire per demonstrationem, præsupponat scire ex inductione sic patet, Nam scire p demonstrationem est scire per propões vniuersales, sed vniuersales propões non possunt sciri, nisi inducendo in particularibus, vt patet. 1. Metaphy. ergo p demõstrationem non conuenit scire, nisi per inductionem in particularib⁹: & licet mediatæ vniuersales possint sciri & cognosci immediatę per propositiones immediatas, seu dignitates: tñ quia cognitio principiorum de immediatis dependet a cognitione terminorum, quorum cognitio a sensu depēdet: igitur cognitio cuiuslibet propõnis vniuersalis præsupponit sensum.

B Q. autem per inductiones non sit scire nisi sciantur particularia per viam sensus, sic patet, Nam inductio est singularium, sensus autem est singularium: ergo conuenit accipere sciẽtiam de particularibus, aut singularib⁹ per viam sensus. ¶Ex quo patet q sensus est totius nostræ cognitionis intellectiuæ, seu sciẽ ianua necessaria: deficiente ergo sensu necesse est scientiam in nobis deficere de sensibilibus illius sensus. Quod intelligẽdum est dum in nobis sensus a natiuitate deficit. Secus autem si post natiuitatem sensus deficeret: quia non esset necesse q scientia illius sensus de sensibilibus nobis deficeret, vt voluit secũdum argumen-

Correlariũ tum. ¶Ex prædicta conclusione clare haberi põt coerelariũ, videlicet q causa ignorantiæ purę negõnis in

Notandũ nobis est carentia alicuius sensus. Considerandũ est autem sm. D. S. q per prædictam conclusionem, & per verba, quæ hic a Phylosopho dicuntur, excludit duplex quęstio. ¶Quarum prima est Platonis, q ponebat q nos habemus scientiam de rebus per species participatas ab ideis: quod si esset verum, vniuersalia fierent nobis nota absq inductione, & ita possemus

C acquirere scientiam rerum, quarum sensum nõ habemus, hoc autem argumento vtitur Phs in fine primi Metaphy. vt ad longum ibi disputatum est. Secũda quęstio est quorũdam Scotistarum dicentiũ, q possumus in hac vita cognoscere substantias separatas, cognoscendo proprias qualitates ipsarum: quæ tñ sm sensibiles earum effectus qui ab eis omnimode quidditatiue transcenduntur cognosci non possunt, quo ad earum proprias essentias. Secus autẽ loquendo de cognitione quia sunt, Si. n. tales subę quantũ ad earũ proprias essentias cognoscerentur, sequeref q aliquę cognoscerẽtur scientifice absq inductione & sensu. Quod Phs negat etiam de abstractis. Hęc omnia, D. S. in fine huius capituli quasi formaliter. Sed insta-

Discip. bat discipulus ꝯ prædictam cõclusionẽ, Nam aliqua sunt separata a materia sensibili, vt sunt vniuersalia mathematica: ergo cognitio vniuersalium scientifica

Respõsio. nõ habetur per inductionem singularium sensibiliũ. ¶Dicendũ vt hic dicit. D. S. q vniuersalia quæ etiã mathematica dicuntur sm abstractionem non cõtingit nota fieri nisi per inductionẽ. Quia in vnoquoq genere vniuersaliũ mathematicoꝝ abstractoꝝ sunt quædam particularia, quę non sunt separabilia a materia sensibili: sed q vnũquodq eorum est hoc. i. realiter indiuiduũ. Quãuis. n. linea sm abstractionem

D dicatur linea in cõi, tñ hæc linea, quæ est in mã sensibili inquantum est indiuiduata, abstrahi non potest: quia indiuiduatio eius est ex hac mã. Non autem manifestantur nobis principia abstractorum ex qbus demonstrationes in eis procedũt, nisi ex aliquibus, quę a sensu percipimus: verbi gra, Ex hoc q videmus aliquod totũ singulare sensibile, procedimus ad cognoscendum quid est totũ, & quid pars, per quod cognoscimus q omne totum est maius sua parte cõsiderando hoc in pluribus. Hęc dicit, D. S. formaliter. ¶Ex

Correlariũ prædictis dici potest rõ per locũ a maiori ad probandum q per demonstrationem non possumus accipere cognitionem vniuersaliũ absq inductione. Quia si hoc esset verum maxime videretur esse verũ de vlibus mathematicis abstractis, sed hoc non, vt declaratum est: ergo nullam cognitionem scientificam p demonstrationem possumus habere de vlibus, nisi præsupponendo inductionẽ, quæ cadit sub sensu. ¶Sed

Discip. contra prædictam solutionem replicabat discipulus,

E Nam particularia mathematica, sunt abstracta a materia sensibili: possumus. n. imaginari, siue considerare non solum lineam in cõi, sed etiam hãc lineã, quæ est in materia sensibili, præter materiam sensibilem. Quia possumus imaginari hoc quantum non imaginando quale: ergo non requiritur q in consideratio-

Respõsio. ne vlium requiratur via sensus. Dicendum q licet possimus habere (vt dicit hic Egidius) hanc lineã sine materia sensibili: tñ si non hæc linea sm esse quod habet in materia sensibili suam siñitudinẽ faceret in sensu, nunq posset imaginari sine mã sensibili: quia (vt ait Cõmentator in. 2. Metaph.) scia nostra causatur a reb⁹ sm esse, quod hñt extra in materia: vñ tota nostra scia quã possumus hre ex ducto et abstractione rationis, reducenda est ad sensum tanq ad radicem, & tanq primordiale principium. Vnde deficiẽte in nobis aliquo sensu, necessarium est sciẽtiam deficere in nobis de sensibilibus illius sensus, & per consequens in nobis ponitur ignorantia purę negõnis. Ad primũ igif dicendũ, q qttuor modis, vt ad propositũ sufficit aliqd cadit sub sensu. ¶Vno mõ, sm se, vt calor. ¶Alio mõ, sm suũ sĩle. ¶Tertio mõ, sm effectũ suũ. ¶Quarto mõ, sm suas partes, sicut patet de mõte au-

F reo. Subę vero separatę, licet nõ cadant sub sensu sm earũ essentiã, tñ earꝝ effect⁹ p sensum appręhẽdimus. Qui quidẽ effectus qa non sunt pportionati essentijs subaꝝ separataꝝ ducũt nos in cognitionẽ eoꝝ quantũ ad qa est, & non quantũ ad qd est, loquẽdo de qditate ppria & specifica ipsaꝝ, vt latius in. 2. Meta. disputatũ est: verũtñ qa obm & actus est pportionatus potentię, sicut patet de motu vniformi ipsius cœli, iõ per obm possumus scire qd est actus, & p actũ qd est potentia: vñ licet actus sit effectus potẽtiæ in aliquo gñe cãꝝ possum⁹ tñ p hmõi effectũ cognoscere ipam potẽtiã nõ solũ quantũ ad qa est, sed et quantũ ad qd est, vt deducit hic Egidi⁹. Ad scdm patet solo ex dictis. Ad ternũ dđm, q forma subalis cadit sub esse indiuiduali in sensu nõ p se, sed rõne intẽtionũ accñnũ quæ sunt tanq organa intẽtionũ formaꝝ subalium: sicut in nãlibus forma accñtalis tanq instrm formæ subalis, facit ad pductionẽ formę subalis, sic patet de calore ignis. Sicut autẽ se hñt formę reales ad actionẽ realẽ: sic se hñt mõ suo formæ intẽnonales ad effectũ intẽtionalẽ, vt declarari habet in Meta. Ad quartũ dđm, q nos intelligimus dũ volumus supposita sensatione, & non alr, vñ rõ nõ sequif. Ad quintũ admittatur solo in obiectione scdo adducta. Ad sextum dicẽdum q licet cœcus a natiuitate habens auditum,

G possit instrui de causis colorum in sensu diuiso, vide-
licet vt tales causæ res quædã sunt, non potest tamen
instrui de causis in sensu cõposito, v₃ inquãtum sunt
cãę talium colorum: vnde nũq̃ põt instrui, vt habeat
scientiam de coloribus, quantum ad quid rei. Secus
autem quantum ad quid nominis, vt dictum est.
¶ Sequitur in Pħo, et in. D. S. { Impoſſe est &c. }
¶ Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt
ꝙ non sint tantũ duo, siue duplex modus vere discen
di, vel sciendi, videlicet per demonstrationem vel in-
Primum. ductionem. ¶ Nam Egidius hic assignat triplicẽ mo-
dum quo causatur scientia in nobis, videlicet per ac-
quisitionem, per acceptionem, & per impreſſionem:
ergo male a Phylosopho enumerantur duo modi ve
Secundũ. re addiscendi, vel acquirendi scientiam. ¶ Secundo
præterea, aliquando in nobis acquiritur scientia per
H argumẽtationem probabilem, videlicet per syllogis-
mum dialecticum. Manifestum est autem, ꝙ talis syl
logismus non est demõstratio, neq̧ inductio, vt in. 2.
Priorum declaratur: ergo &c. ¶ Sed contra est Phy-
losophus, Impoſſibile est accipere scientiam, siue ad-
discere, nisi per inductionem, aut per demonstratio-
nem: est autem demõstratio quidem ex vlibus, indu-
1. cõclusio ctio autem ex his, quæ sunt ſm partem. ¶ Respõdeo
dicendum, ꝙ tm̃ est duplex modus vere addiscẽdi, vi-
delicet per demõstrationem vlium, aut per inductio-
Probatio. nem singularium, quod sic patet: Nam, quicquid vere
prima. addiscimus, aut est vle, aut singulare. Si primũ: sic ad-
discimus per demonstrationem. vlium. n. est demon
stratio, vt supra declaratum est. Si secundum: sic addi
scimus per inductionem, ex qua causatur experimen
talis cognitio, quæ causat cognitionem vlem in no-
Secunda. bis, vt probatur in prohemio Metaphy. ¶ Pręterea,
oĩs scĩa causat in nobis, aut per acquisitionẽ, aut per
inuentionem. Si primum: sic est primus modus. Si se
Notãdum cundum: sic est secundus modus. ¶ Considerandum
primum. est hic ſm Albertum magnum, ꝙ scĩa scibilium, quę-
I cunq̧ sit illa, causatur in nobis per acceptionem rei
quæsitę: licet deficiente prima virtute acceptiua, quę
est sensus, deficiãt in nobis cæterę virtutes acceptiuę,
quia remoto primo remouentur oĩa, quæ sunt illius
generis, vt patet. 2. Metaphy. ergo deficiẽte sensu, de
Notan. 2. ficit scĩa, vt supra declaratum est. ¶ Considerandum
est vlterius ſm eundem, ꝙ huius scientiæ logico non
potest determinari natura intellectus humani, aut cã
per quam non accipitur vle, nisi ex sensibili: sed hoc
ex principijs primę Phę accipi oportet. vñ de hoc nõ
est hic multum inuestigandum, sed supponendum ꝙ
Notan. 3. sic sit. ¶ Considerãdum est autem ſm eundẽ ibidem,
ꝙ humanus intellectus est coniunctus cum cõtinuo,
& tempore, ex coniunctione autem cum cõtinuo ac-
cipit a sensu cõi ea, quæ accipiuntur a sensibilibus cõ
positis, & diuersis. Ex coniunctione autem cum tẽm-
pore, siue temporali, non potest accipere nisi a sensu
ad sensus reflexo: ista vero & silia non hic quærenda
sunt, sed supponenda, vt dcm̃ est. ¶ Ad primũ igitur
dicendum, ꝙ tres modi ab Egidio assignati cõtinent
sub duobus hic a Phylosopho assignatis: vñ rõ nõ se-
quitur. ¶ Ad secũdum dicendũ, ꝙ ꝑ argumentũ dia-
lecticum non acquiritur scĩa proprie dicta: sed magis
opinio, vñ argumẽtum falsum assumit. ¶ Vel dicen-
dum, ꝙ si accipiatur hic scĩa pro quacũq̧ cognitione
intellectuali ipsius vlis, tunc demõstratio accipit pro
quacunq̧ argumentatione discursiua ſm ꝙ argumẽ-
tatio diuiditur a Phylosopho in. 2. Phy. &. in. 1. To-
picorum in quattuor species, quæ sunt syllogismus,
enthymema, inductio, & exẽplum. ¶ Sed quia Phy- K
losophus in Tex. dicit, Si vere addiscimus, prima so-
lutio magis videtur valere ad propositum.

¶ Qõ. 36. De his, q̃ a Pħo ĩmittunt, & est lec. 31. S. D. Lec. 31.

VLTERIVS considerandũ restat in hoc. 8.
tractatu de statu, qui est in demõstrationibus: postq̃
considerandum est ex quibus, & qualibus, & in qua
figura procedit demonstratio. ¶ Circa quod sex con
siderãda sunt, ſm ꝙ huius tractatus sunt sex capitula,
siue sex lectiones. D. S. ¶ Primo, considerandum est
de his, quæ ponit ad veritatem determinatam de nu-
mero qõnum quas mouet de statu: qui est in demon-
strationibus. ¶ Secundo, considerandum est de solu-
tione tertiæ qõnis motæ in primo. c. & de solutione
cuiusdam alterius qõnis, v₃ vtrum si sit status in affir-
matiuis, necesse sit statũ dari in demr̃ationibus nega-
tiuis. ¶ Tertio, cõsiderandũ est de his. q̃ Pħs ponit ad
oñdendũ logicaliter, ꝙ necessariũ est statũ esse in affir L
matiuis demr̃ationibus. ¶ Quarto, considerandũ est,
quare hoc probat logicę. ¶ Quinto, cõsiderandũ est,
quare idẽ probat analeticę. ¶ Sexto, considerandũ est
de his, q̃ Pħs infert ex p̃dictis. ¶ Circa primũ quęrunt
duo. ¶ Primo, vtrũ ea, quę Pħs hic ponit de mã & for
ma syllo͠ge, sint sufficienter assignata. ¶ Secũdo, vtrũ
Phylosophus hic de statu conuenienter, qui est in de
monstrationibus, moueat dũtaxat tres quæstiones.
¶ Sequitur in Pħo, & in. D. S. { Est autẽ ols sylls. }
Articulus primus.

AD PRIMVM sic procedit. Vr ꝙ ea, q̃ hic
ponunt a Pħo ad veritatẽ infra determinãdã, nõ sint
sufficienter assignata. ¶ Nã sicut ad syllm̃ in cõi req- Primum.
runt tres termini: ita requirunt duæ propõnes, & mo
dus, & figura, de quibus hic Pħs non facit mentionẽ:
ergo insufficienter &c. ¶ Secundo præterea, hæc est Secũdum.
vera demonstratio, oĩs triangulus habet tres angulos
ęq̃les duobus rectis, sed ysocheles est hmõi: ergo &c.
& tñ non ꝓcedit ex immediatis, cñ maior, vt notũ est,
sit demr̃abilis: ergo male hic reassumit, ponendo ꝙ
demr̃atio est ex his quæ sunt immediata ſm rei veri-
tatẽ. ¶ Tertio pręterea, tripl'r aliquid dr̃ ꝑ accñs: vt pa Tertium.
ter. 5. &. 7. Metaphy. ergo insufficiẽter hic Pħs dicit, M
ꝙ dupliciter aliquid dr̃ siue prędicat ꝑ accidẽs. ¶ Sed
ꝯ est Pħs in lr̃a: ibi { Est autẽ oĩs sylls ꝑ tres terminos
& hoc quidem demr̃are poſſe est &c. } ¶ Rñdeo dicẽ Respõsio.
dum, ꝙ iste est octauus trac. huius libri: in quo Pħs
oñdit, ꝙ non est in infinitũ ꝓcedere in demõstrationi
bus: sed necesse est in eis statũ esse, q quidẽ tractatus
continet in se sex capl'a: in quo͝4 primo p̃mittẽdo, ali
qua quę valent ad veritatẽ determinandã, mouet tres
qõnes ſm tres terminos, q reqrunt in quolibet syllo.
In scd'o vero capl'o: ibi { Quicquid nõ cõuenit. } sol-
uit tertiã qõnẽ principalẽ, ꝓbãdo ꝙ si sit status in affir
matiuis, necesse est & statum fieri in negatiuis. ¶ Sed
in. 3. capl'o: ibi { Quod autẽ ĩ illis logicis &c. } ponit
aliqua quæ sunt necessaria ad ꝓbandũ dialecticę ꝙ in
affirmatiuis non est procedere in infinitũ in sursum
ascendendo. ¶ In. 4. vero: ibi { Amplius nã ꝫ huius
qualitatis. } ꝓbat dialectice hoc, qđ nũc dcm̃ est. ¶ In
quinto vero capl'o: ibi { Analetice autẽ manifestum
est &c. } oñdit idẽ analetice. ¶ Sed in. 6. siue vltimo
capl'o: ibi { Monstratũ est his &c. } infert quasdã cõ-
clusiones, siue correlaria ex prædictis. ¶ In primo ve-
ro capl'o eliciunt a Pħo duę cõcl'ones principales, de
quaꝝ scđa in sequenti articulo videbit. ¶ Prima autẽ Cõclusio.
cõcl'o, quæ est rñsiua ad quæsitũ talis est, Illa, quę hic
per modum suppositum ponit Pħs, conuenienter
ad veritatẽ determinandã infra præmissa sunt, qđ sic
patet.

A Probatio. patet. ¶ Nam illa, quæ hic ponit, vtilia sunt pro determinatione quęstionum, quas infra mouet Ph̃s: vt infra declarabitur: ergo conuenienter ab eo p̄mittuntur: p̄mittit autem siue supponit quinque, quæ in libris Prio℞ & in p̄senti libro determinata sunt. ¶ Primum autem quod supponit, pertinet ad materiā syllogismi in communi. ¶ Secundum vero, pertinet ad formam syllogismi affirmatiui. ¶ Tertium, pertinet ad formam syllogismi negatiui. ¶ Quartum vero & quintum, pertinent ad materiam syllogismi demonstratiui.

Primum suppositū. ¶ Primum ergo quod supponit est, ꝙ omnis syllogismus habet fieri per tres terminos tantum: videlicet, ꝑ maiorem extremitatem, minorem extremitatem, & medium. Ex quibus fiunt duæ præmissæ, vnam conclusionem necessario inferentes in debito modo & in debita figura: quod quidem pertinet ad formā syllogismi, vt diffusius in primo Priorum tractatur.

Secūdum. ¶ Secundum vero quod supponit, pertinet ad syllogismum affirmatiuum, cuius forma talis est, videlicet, ꝙ concludit maiorem inesse minori B extremitati propter hoc maior extremitas inest medio in syllogismo, quæ quidem forma syllogistica est forma in prima figura, in qua sola potest concludi affirmatiua vl̄is, quæ maxime quæritur in demonstrationibus, & talis forma regulatur per dici de omni, vt p̄z in p̄mo Priorum: vel regulatur, vt dicit Egidius per illam regulam syllogisticam syllogismi expositorij, quę est, Quęcunq; eadem sunt vni tertio, coniuncta sunt inter se.

Contra. Et si arguitur, Nō sequitur, Homo est animal, equus est animal: ergo equus est homo, & tamen ibi arguitur per regulam p̄dictam: ergo regula est falsa.

Respōsio. ¶ Ad hoc respondet Egidius dicens ꝙ in p̄dicto syllogismo syllogizatur in quatuor terminis. Non enim idem est animal, quod prędicatur de homine, & de ęquo. Si. n. idem esset animal, quod prædicatur de homine & de equo, oporteret vnū de alio p̄dicari: hoc obseruauit Ph̃s in primo Priorum, vt sic ordinarentur termini, quod medium non diuersificatum coniungeretur vtriq; extremitati: & quia quæ C vni & eidem sunt coniuncta eadem inter se sunt cōiuncta, & ex hoc cōsequens erat ꝙ extremitates quæ coniunguntur eidem medio in p̄missis, coniungerentur inter se in conclusione. Hęc ille formaliter.

Tertium. ¶ Tertium vero, quod p̄mittit siue supponit, ptinet ad syllogismum negatiuum: videlicet, ꝙ de necessitate habet vnam affirmatiuam propositionem, aliam autem negatiuam. Differunt autem prima & secunda figura: vt in primo Priorum declaratum est. Manifestū est autem ꝙ ex vtraq; propositione affirmatiua non potest concludi negatiua, neq; ex duabus negatiuis: quia ambabus existētibus negatiuis, nihil formaliter sequitur. ¶ Non enim valet si aliqua duo remouētur ab eodē, sicut homo & risibile ab asino, ꝙ illa remota sint eadem inter se. Nec etiam sequitur ꝙ illa sint eadem, possunt enim esse eadē & diuersa, quæ remouentur ab vno & eodem: vnde sequitur ꝙ si ex puris negatiuis nihil sequitur, vel non concludatur negatiua, vel syllogismus negatiuus hic alteram p̄missarum habeat negatiuā & alteram affirmatiuam: forma aūt talis syllogismi regulatur ꝑ tale principium, vt refert hic Egidius, Quicquid remouetur ab aliquo, remouetur ab omni eo, quod est idem illi: & hoc syllogizando in tribus terminis, hoc pro tanto dicitur, quia licet hoc p̄dicatum genus remoueatur ab homine, & non ab animali: tamen homo animal & homo idem sunt. Non. n. hoc p̄dicatum genus cōtingit animali s̄m ꝙ animal est idē cum homine: vnde in similibus terminis syllogizando syllogizatur ex quatuor terminis, & non solum ex tribus.

D Quartum. ¶ Quartum quod prę mittit Ph̃s est ex parte syllogismi demonstratiui: videlicet ꝙ syllogismus demonstratiuus ꝓcedit ex vniuersalibus premissis: vel duabus, quę sunt suppositiones, vel prīcipia: suppositiones, cum sint immediatæ, sunt indemonstrabiles, vel simpliciter, vel in illa sciētia, in qua sumuntur ꝓ principijs, siue p̄missis demonstrationis, quod dicitur pro demonstrationibus: quę fiunt in sciētia subalternata, quæ supponit principia sua ꝓbata aliūde, vt supra declaratū est. Ex quo īnuit Ph̃s, differentiam inter syllogismum demonstratiuū & dialecticum. Nam quia syllogismus dialecticus ad hoc solum tendit, vt opinionem faciat, hoc solum est de intentione dialectici, vt procedat ex his, quæ sunt maxime opinabilia, & hæc sunt q̄ videntur aut pluribus aut sapientibus, quæ nō semper vera sunt: sed aliquando falsa. Non. n. refert vt dicit Ph̃s primo Topicorum quędam falsa quibusdam veris esse probabiliora, siue opinabiliora. E Et ideo si dialectico occurrat in syllogizando aliqua propositio mediata, quæ s̄m rei veritatem habeat medium ꝑ quod possit probari, sed tamen ei non videatur habere medium, sed propter sui probabilitatem videatur sibi per se nota: ex ea syllogizans, sufficit perficere syllogismum dialecticum, sed syllogismus demonstratiuus ordinatur ad sciētiam veritatis & ad opiniones: ideo ad demōstrationem pertinet vt procedat ex his, quæ sunt s̄m rei veritatem immediata. Et si occurrat mediata propositio: necessarium est ꝙ probet eam per mediū proprium quousq; deueniat ad immediata.

Quintum. ¶ Quintum vero quod p̄mittit aut supponit Ph̃s est, ꝙ demōstrator in demōstrando procedat ex his, quæ sunt per se, & non ex his quæ sunt per accidēs. Dupliciter autem s̄m Ph̃m in litera, aliquid prædicatur siue dicitur per accidens. ¶ Vno modo, quando subiectum p̄dicatur de accidente: videlicet hic, Album est homo. ¶ Alio modo, econuerso, quando videlicet accidens p̄dicat de subiecto: sicut cum dicitur, Homo est albus. F Et differt, Secūdus modus, a Primo: quia in. 2. modo, quādo accidens p̄dicatur de subiecto, dicitur homo est albus: non quia aliquid aliud ab homine sit album, sed quia ipse homo est albus, & tamen est p̄dicatio per accidens: quia album non conuenit homini s̄m ꝓpriā rationē. Non enim ponitur in diffinitione eius neq; econuerso, quod requiritur ad p̄dicationem per se, vt supra declaratum est cum de modis perseitatis ageretur. Sed quando dicitur, Album est homo, hic nō dicitur, quia esse hominem insit albo: sed esse hominem inest subiecto albo, cui. s. accidit esse album vel fieri: videlicet Sorti vel Platoni. Sunt autem quędā, quę neutro istorum modorum p̄dicātur per accidēs, & illa p̄dicantur per se, & non habent locum in syllogismo dialectico: sed solum in syllogismo demonstratiuo, vt patebit clarius infra.

Notādum ¶ Considerandum est autem ꝙ ad veritatem infra manifestandam, vtile erit p̄mittere suppositiones p̄dictas. ¶ Nam dubitare de statu aut infinitate syllogismorum dupliciter pōt contingere. ¶ Vno modo enim posset esse dubitatio de quolibet syllogismo in se. ¶ Alio modo in syllogismo vt refertur ad formam, quam habet in materia demonstratiua. Quātum ad primum, vtiles sunt tres suppositiones, quas hic ponit Ph̃s. Nam quilibet syllogismus qui in se non cōstat nisi ex tribus terminis & duabus propositionibus: nō solum non accipit infinita, sed etiam paucissima. Sed quantum ad Secundum, vtiles sunt duæ vltimæ suppositiones, videlicet

G in his, quæ sunt per ſe & immediata ſiue indemõſtra-
bilia, non eſt procedere in infinitum. Cum ergo redu
catur ad immediata ſiue ad indemonſtrabilia, vt vult
quarta ſuppoſitio, & procedat ex his, quę ſunt per ſe:
facile concluditur ꝙ in demonſtrabilibus nõ eſt pro-
Correlariũ cedere in infinitum. ¶ Ex quo patet ꝙ ea, quæ ponit
hic Phs, cum ſint vtilia, conuenienter & non inſuffi-
cienter ſunt tradita. ¶ Ad primum igitur dicendum
ꝙ multipliciter aliqua requiruntur ad ſyllogiſmum,
quæ hic non ponuntur: quia non ex propinquo va-
lent ad propoſitum inferius probandum, vnde ratio
non ſequitur. ¶ Ad ſm dicendum ꝙ licet illa propo
ſitio, Omnis triangulus habet tres, &c. ſit ſimpliciter
demonſtrabilis, in illo tamen genere demonſtratio-
nis, in quo ſimpliciter eſt pręmiſſa, ſine principio nõ
eſt demonſtrabilis. ¶ Ad. 3. dicendum ꝙ ille modus
ſm quem accidens ꝑdicatur de accidente, continetur
ſub primo ꝑdictorum modorum per accidens, cum
vtriuſqꝫ eadem ſit expoſitio: licet ergo in ſpeciali ſint
plures modi prædicandi per accidens: tamen vt in ꝓ-
poſito, tantum ſunt duo modi in generali, vnde ratio
laborat in ęquiuoco.

¶ Sequit in Phyloſopho & in. D. S. {Si igit, &c.}

¶ Articulus ſecundus.

H AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur ꝙ
Primum. Phyloſophus non conuenienter moueat tres quæ-
ſtiones de ſtatu aut ꝓceſſu in demõſtrabilibus. ¶ Nã
neceſſaria eſt vltima alia quęſtio de ſtatu demonſtra-
tionum: videlicet vtrum ſi ſit ſtatus in affirmatiuis ne
ceſſe ſit fore ſtatũ in negatiuis, vt infra patebit: ergo
inſufficienter mouentur a Phyloſopho tantum tres
Secũdum. quęſtiones. ¶ Secundo pręterea ad Phyloſophum
pertinet conſiderare ſtatum ſiue proceſſum in quoli-
bet genere rerũ, vt patet. 2. & 7. Metaphy. ergo Phs
mouendo aliquas quæſtiones hic, non debuiſſet de
ſtatu ibi demonſtrare. ¶ Sed cõtra eſt Phyloſophus
auctoritate ſua qui in hoc capitulo mouet tantũ tres
Cõcluſio. quęſtiones: ibi, {Si igitur &c.} Reſponſio dicendũ
ꝙ conuenienter Phyloſophus mouet hic tãtum tres
quęſtiones in generali de ſtatu aut proceſſu demon-
Probatio. ſtrationis. Nam ſi eſſet proceſſus in infinitum &c.
eſſet ratione alicuius terminorum, qui requiruntur
ad ſyllogiſmum demonſtratiuum: ſed tantum requi-
runtur tres termini ad quemlibet ſyllogiſmum, vt ſu
pra ſuppoſitum eſt: ergo conuenienter tantum mouē-
I tur a Phyloſopho ad propoſitum tres quęſtiones ra-
Notãdum tione trium terminorum. Conſiderandum eſt aũt
primum. ꝙ Phyloſophus primo mouet primam quęſtionem
ex parte maioris extremitatis, vtrum videlicet in de-
mõſtrationibus aut prædicationibus ſit abire in infi-
nitum aſcendendo. In qua quęſtione ſupponitur vl-
timum ſubiectum ꝙ non pręgdicatur de alio, quo ſup
poſito, quęſtio eſt vtrum ſit peruenire ad aliquod pri
mum ꝑdicatum de quo nihil ꝑdicatur vel non, ſi con
tingit aſcendere in infinitum in ꝑdicatis. Et quia prę
dicatum concluſionis in ſyllogiſmis eſt maior extre-
mitas: ideo ꝑdicta quæſtio dicitur mota ex parte ma-
ioris extremitatis: & quia, vt patet ĩ naturalibus, mo
tus ſit a contento ad continens, vt ab aqua ad aerem
dicitur aſcenſus, maior autem extremitas cõtinet ſub
ſe minorẽ extremitatem: igitur ex parte maioris ex-
tremitatis, ꝗrit an ſit procedere in infinitum in aſcen
dendo, & ex parte minoris extremitatis, an ſit proce-
Diſcip. dere in infinitũ in deſcendẽdo. Sed hic inſtabat di-
ſcipulus. Nam minor extremitas eſt illa, a qua aſcen-
ditur, & maior extremitas eſt illa a qua ſit deſcenſus:
ergo qũo de aſcenſu magis eſt propria minori extre-
mitati, ꝙ̃ quæſtio de deſcenſu quę eſt magis propria K
maiori extremitati, a qua ſit deſcenſus? ¶ Dicendum Reſpõſio.
ꝙ propter hoc motiuum vult Egidius ꝙ prima q̃ſtio
Phyloſophi, Si de mĩori extremitate, &. 2. De maio-
ri extremitate ꝑ ſe & proprie loquendo, Cuius oppo Contra
ſitum affirmat. D. S. in præſenti paſſu. Sed ſi quis cõ- Egidium.
ſideret diligenter manifeſtum videbit ꝙ ꝑdicta ratio
non militat. Nam cum ars imitetur naturam inq̃tũ
poteſt, ſicut motus naturalis, ita & motꝰ rationis: po-
ſius denominabuntur a termino ad quem, ꝙ̃ termi-
no, a quo. Aſcenſus autem & deſcẽſus in ꝑdicationi-
bus motum quẽdã rationis important, cum primo vt
innuit idem. D. S. Maior extremitas eſt illa a qua in-
cipit aſcenſus, minor autem extremitas eſt terminus
ad quem eiuſdem: vnde quæſtio de aſcenſu magis de
bet dici proprie quæſtio maioris extremitatis, ꝙ̃ mi-
noris: quia econuerſo eſt de deſcenſu, vnde ratio præ
dicta non ſequitur ſed eſt ſoluenda negando conſe-
quentiam. Conſiderandum eſt vlterius ꝙ Phyloſo Notãdum
phus ex parte minoris extremitatis mouet ſecundam ſecũdum.
quæſtionem de deſcenſu eius, vtrũ poſito primo præ
dicato ſit ire in infinitũ deſcẽdẽdo. In hac quęſtione L
ſupponit eſſe aliquod primum prædicatum vniuer-
ſale quod de alijs ꝑdicetur, & nihil vlˀius eo quod de
ipſo ꝑdicatur: verbi gratia ſit ſubſtantia primum vle,
pręedicatum in genere ſubſtantię, vtrum deſcendẽdo
ad inferiora ſit procedere in infinitum, ita ꝙ non ſit
peruenire ad aliquod particulare indiuiduum quod
de nullo alio ꝑdicetur? ¶ Dicitur autem iſta quęſtio
de deſcenſu, quia in naturalibus dum ſit motus a con
tinente ad contẽtum, & ab aere ad terram, dicitur de-
ſcẽſus, maior ãt extremitas cõtinet minorẽ: ergo &c.
patet ſatis clarius differẽtia ꝑdictarum quęſtionum:
quia ꝑma ſupponit infimũ ſubiectũ & non primum
vliſſimum ꝑdicatum. 2. ratio ꝓſupponit vle primum
ꝑdicatum & non infimum ſubiectum, vt dictum eſt.
Conſiderandum eſt vlterius ꝙ Phyloſophus mo- Notãdum
uet tertiam quęſtionem ex parte medij, in qua ſuppo tertium.
nuntur duo extrema determinata, videlicet vliſſimũ
ꝑdicatum, & infimum ſubiectum, quę quidem q̃ſtio
talis eſt. Vtrum determinatis extremis, ſit procedere M
in ĩfinitum ex parte mediorum: hoc eſt, ſi in prędica-
tionibus ſit procedere in infinitum ex parte medio-
rum: hoc eſt ſi in prędicationibus ſit procedere in in-
finitum in ſurſum aſcendendo vel deorſum deſcẽdẽ-
do, vtrum contingat infinita media inter primũ vliſ-
ſimum ꝑdicatum, & infimum ſingulariſſimum ſubm Notãdum
vel vtrum hoc ſit impoſſibile? Conſiderandum eſt quartum.
vlterius ſm Phyloſophum ꝙ ꝑdictę quæſtiones per-
tinent ad materiam de qua nunc agitur, videlicet ad
demonſtrationes. Nam in prędictis quęſtionibus idẽ
eſt, ac ſi quęratur vtrum demonſtrationes procedant
in infinitum vel aſcendendo vel deſcendendo, aſcen
dendo quidem ita ꝙ q̃libet propoſitio ex qua demõ-
ſtratio procedit ſit demõſtrabilis per aliam priorem
demonſtrationem, ita ꝙ cuiuſlibet propoſitionis ſit
demonſtratio aſcendendo: aut ſi ex qualibet demon-
ſtratione vel propoſitione demõſtrata contingat ite-
rum ad aliam poſteriorem demonſtrationem proce-
dere vel non: hoc eſt vtrum vna demonſtratio cõfir-
metur per aliam aſcendendo, vel ex vna demonſtra-
tione procedat alia deſcẽdendo, & hoc vſqꝫ ad aliquẽ
terminum? Conſiderandum eſt vlterius ſm Phy- Notãdum
loſophum in litera, ꝙ ꝑdictæ quæſtiones etiam hñt quintum.
locum in demonſtrationibus negatiuis. Quia demõ-
ſtratio negatiua oportet ꝙ vtatur propoſitione affir-
matiua: cum ex puris negatiuis nihil ſequitur, in qua
ſubiectum

A

ſubiectum concluſionis cõtineatur ſub medio:& aliquod ſubiectum concluſionis remoueatur, ſm ergo ꝙ eſt aſcenſus & deſcenſus in affirmatiuis, oportet ꝙ ſit aſcẽſus & deſcẽſus in negatiuis ſyllogiſmis & propoſitionibus.

Notan.6.

Cõſiderandum eſt vlterius ſm Phyloſophum in litera ꝙ prędictę queſtiones non habẽt locum in conuertibilibus. Quia vt dicit. D.S. in his, quæ de ſe p̄dicantur æqualiter in inuicem, & cõuertuntur ad inuicem, non eſt accipere aliquid prius & poſterius; q̃a ſiue ſint infinita p̄dicata & infinita ſubiecta omnia huiuſmodi ſimiliter ſe habebunt ad omnia. Quia quodlibet eorum poterit prędicari de quolibet, & ſubijci cuilibet conuertibilium, & ſic demõſtratio circulatis eſſet poſſibilis, qđ ſuperius improbatũ eſt, poſſet eſſe tamen talis differẽtia. Quia aliud prædicabitur vt prædicatum accidentale ſiue vt accidens, & aliud prædicabitur vt prædicatum ſubſtantiale, quæ differẽtia eſt inter diffinitionẽ, & propriũ, quorum vtrũq; eſt conuertibile, & tamen diffinitio eſt prædicatum eſſentiale: & propter hoc eſt prius naturaliter proprio quod eſt prędicatum accidentale, et ſic idem eſt ꝙ in demonſtrationibus vtimur diffinitione pro medio ad demonſtrandam propriam paſſionem de ſubiecto.

B

D.ſcip.

Sed inſtabat diſcipulus. Nam primo contra hoc quod dicitur hic, demõſtratio procedit ex his, q̃ ſunt de omni, per ſe, & de ſm ꝙ ipſum, vt ſupra declaratum eſt: ergo procedit ex conuertibilibus. Si ergo predictæ quæſtiones non habent locũ in conuertibilibus, non habebunt locum in demonſtrationibus, quod eſt contra prædicta.

Reſpõſio.

Dicendum, ꝙ licet termini ex quibus demõſtratio procedit ſint conuertibiles, ſi coniuncti ſumantur, non tamen ſi ſeorſum ſumantur, verbi gratia, ſi genus, & differentia, ex quibus conſtituitur diffinitio, quę eſt medium in demonſtratione propter quid, ſimul ſumantur, ſic conuertuntur cum ſubiecto & propria paſſione, ſi tamen ſumantur ſeorſum manifeſtum eſt ꝙ non omnino conuertitur ſubiectum cum genere & differentia.

Diſcip.

Præterea inſtabat diſcipulus idem. Nam ſubm quod conuertitur cum proprio, eſt prius proprio, cũ ſit cauſa eius, vt patet. 7. Metaphy. ergo male dictum eſt ꝙ in his quæ conuertuntur non eſt accipere prius & poſterius.

Reſponſio C

Dicendum ꝙ in his quæ conuertibiliter prædicantur, non eſt accipere prius & poſterius ſm illũ modum, quo prius & poſterius eſt a quo non conuertitur ſubſiſtendi conſequentia, prout vniuerſalia ſunt priora ſingularibus, de quo modo id quod dictum eſt intelligebatur, licet in eis ſit accipere prius & poſterius ſcdm illum modum, quo aliquid prius ē altero natura. i. naturali perfectione: vnde ratio laborat in æquiuoco.

Diſcip.

Tertio inſtabat idem. Nã proprium p̄dicatur de ſubiecto per ſe: ergo non p̄dicatur accidentaliter, patet conſequentia: quia illud dicitur ſolum prædicari accidentaliter, qood prędicatur per accidens aliquo prædictorum modorum.

Reſponſio. Predicatio acciden. duplex.

Dicendũ ꝙ p̄dicatio accidentalis accipit duplicitet. ¶ Vno modo ſtricte, vt quando prædicatur accidens commune de ſubiecto, vel econuerſo: aut accidens de accidente, & iſto modo proprium non prædicatur accidentaliter. ¶ Alio modo, accipitur communiter, videlicet pro eo quo p̄dicatur aliquid de aliquo quod non eſt de eſſentia eius, licet per ſe conſequatur eſſentiam: & iſto modo illa prædicatio eſt accidentalis, nõ tamẽ per accidens, ſed per ſe, vt dictum eſt. Ad primum igitur principale dicendum ꝙ tantum in materia ſunt tres queſtiones principales, quę motę ſunt, licet ſint & poſſint eſſe plures incidentales. Ad ſm dicendum ꝙ ad Phyloſophum primum pertinet cõſiderare proceſſum realem, qui eſt in gradibus entis: & tamen ad logicum pertinet cõſiderare proceſſum qui reperitur in terminis aut in propoſitionibus intentionalibus, vel de his, quæ ſubijciuntur huiuſmodi terminis ſecundæ impoſitionis.

D

¶ Quæſtio. 37. De ſtatu in demonſtrationibus, & eſt lectio. 32. Sancti Doctoris. Lec.32.

PRÆTEREA conſiderandum eſt de ſolutione tertiæ quæſtionis principalis ſuperius motæ & de ſolutione cuiuſdam queſtionis incidẽtaliter admixtę videlicet vtrum ſi ſit ſtatus in affirmatiuis, neceſſe ſit eſſe ſtatum in negatiuis. Circa qđ quæruntur duo. ¶ Primo vtrum ſi ſit ſtatus in extremis, neceſſe ſit eſſe ſtatum in medijs. ¶ Secundo vtrum ſi ſit ſtatus in affirmatiuis, neceſſe ſit eſſe ſtatum in negatiuis.

¶ Sequitur in Phyloſopho & in. S.D. {Quod quid igitur. &c.} ¶ Articulus primus.

E

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur ꝙ determinans extremis non ſit neceſſe ſtatum in medijs, ſed conuenit ſemper in infinitum procedere ex parte mediorum. Primum Nam quę rationis ſunt & voluntatis, conuenit in infinitum procedere vt concludit. S D. in prima ſecundę. q. 1. ar. 4. ad. 2. &. 3. vnde in numeris intellectus in infinitum ratiocinari poteſt. Secũdum. Secundo p̄terea, extrema lineæ ſunt finita, & determinata, cum ſint tantum duo puncti: videlicet punctus initians, & punctus terminans, ſed conſtat ꝙ infinita ſunt puncta inter media: ergo &c. Sed contra eſt Phyloſophus in pręſenti paſſu dicens, {Quod quid igitur non &c.}

Reſponſio.

Reſpondeo dicendum, ꝙ iſtud ē ſecundum capitulum huius octaui tractatus, in quo Phyloſophus ſoluendo tertiam quęſtionem ſuperius motam, adducens ſolutionem alterius quæſtionis p̄dictis quæſtionibus admixtę, ponit duas concluſiones: de quarum ſecunda videbitur in ſecundo articulo.

Concluſio

Prima vero concluſio eſt talis, ꝙ determinatis extremis in ſurſum aſcendendo & deſcendendo in deorſum, impoſſibile eſt media eſſe infinita.

Notãdum primum.

Pro cuius probatione conſiderandum eſt ſm Phyloſophum in litera, ꝙ ſurſum procedere dicitur quando itur ad magis vſe, de cuius ratione eſt ꝙ prædicatur: deorſum proceditur, quando itur ad magis particulare, de cuius ratione eſt ꝙ ſubijciatur. dicitur ergo extrema determinata in ſurſum, & deorſum, quãdo ſupremum prędicatum poteſt actu prędicari de infimo ſubiecto, quo ſuppoſito prædicta cõcluſio probatur tali ratione Phyloſophi.

F

Nam ſit ſumum prædicatum. a. i. ſubſtãtia, & infimum ſubiectum ſit. c. i. homo, vel Sortes, & inter ſubſtantiam & hominem ſint infinita media, vt puta corpus animatum, q̃a igitur ſubſtantia erat, primum prędicatum, primo prædicabit de aliquo medio ſibi propinquiſſimo, vt puta de corpore: & iteꝝ illud mediũ de aliquo medio īferiori, & cum media ſint infinita, ſequitur in infinitum prędicatio deſcendendo, & ſic ſupremum prædicatũ nũq̃ poterit de infimo ſubiecto prędicari, quod eſt contra ſuppoſitum: ponitur. n. ꝙ non deſcendat prædicatio in infinitum. ¶ Et ſimiliter ſi accipiatur infimum ſubiectum, procedet aſcendendo in infinitum anteq̃ veniatur ad ſupremum p̄dicatum, quod eſt etiam cõtra ſuppoſitum datum. Determinatis ergo extremis in ſurſum aſcendendo, impoſſibile eſt media eſſe infinita.

Obiectio cauillatio

Sed dicet aliquis cauillate vt adducit hic Phyloſophus, prædicta ratio procedit ac ſi media & extrema ſic ſe haberent, ꝙ eſſent adinuicem vnita, ita videlicet, ꝙ inter ea non eſſet aliquod mediũ. Vnita. n.

G dicuntur, vt patet. 6. Physi. quæ consequenter se ha-
bent cum se tangant. Sed ille qui potit esse infinita,
Respõsio. dicit ꝙ hoc non contingit, dicer. n. ꝙ inter quoscũq;
terminos acceptos, esse aliquod medium. Ad hãc
cauillationem respondet Phs dicens, ꝙ nihil differt,
siue hic accipiãtur infinita media, ita ꝙ sint vnita ad-
inuicem, sicut contingit in distinctis, vel nõ, sicut cõ-
tingit in continuis: quia semper medio accepto opor-
tet semper accipere infinita media ad alterum extre-
morum. Vnde nihil refert vtrum statim tale mediũ
coniungatur alteri extremorum. i. sine medio, vel nõ
statim, sed per aliqua media: quia etiam si coniungit
alteri extremorum sine medio, necesse ẽ ꝙ postea in-
ueniantur infinita media respectu alterius, & ita sem
per oportebit, si est infinitas in medijs, ꝙ procedatur
in infinitum in p̃dicationibus, vel ascendẽdo, vel de-
scendendo: sicut p̃dicta probatio ꝓcedebat. Hęc oĩa.
Notãdum D.S. in lec. Considerandum est autem hic s̃m Egi
secũdum. diũ ꝙ quæstiones superius motas Phs abbreuiat du-
pliciter. Primo quæstiones de medio reducendo
ad quæstiones de extremis: quia si non est procedere
in infinitum ex parte extremorum in sursum ascen-
dendo vel deorsum descendendo, nõ erit procedere
H in infinitum in medijs. Secundo, reducendo quæ-
stiones de negatiuis ad quęstiones de affirmatiuis, vn
de ostendit ꝙ si sit status in affirmatiuis, necesse est ꝙ
sit status in negatiuis, quæ duo probat in presenti ca-
pitulo. Ad primum igitur dicẽdum ꝙ ratio in suis
actibus potest procedere in infinitum in accidentalr
& non per se subordinatis: demonstratio vero proce
dit ex his quæ sunt per se, vt patuit per quintam sup-
positionem superius a Pho adductam: vnde. D.S. in
prima. 2. q. 1. ar. 4. ad. 3. sic dicit, ꝙ in his quæ sunt per
se, ratio incipit a principijs naturaliter notis & ad ali
quem terminum progreditur: vnde Phs ꝓbat in pri-
mo Posteriorum, ꝙ in demõstrationibus nõ est pro-
cessus in infinitum; quia in demonstrationibus attẽ-
ditur ordo aliquorum per se adinuicem admixtorũ
& non per accidens. In his etiam quæ per accidẽs cõ-
sequuntur, nõ prohibet rationem in infinitum mul-
tiplicari. Hęc ille. Ad s̃m dicendum ꝙ inter duo ex-
trema lineę non sunt infinita puncta actu: nec etiam
I essentialiter, vel per se subordinata. Sicut etiã de gra-
dibus formarum, quæ intenduntur aut remittuntur,
vnde ratio nihil ad propositum.

¶ Sequitur in Pho, & in. S.D. Deinde cum dicit,
{ Manifestum est autẽ. } ¶ Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ
si sit status in affirmatiuis p̃dicationibus aut syllis de
Primum. monstratiuis, non sit necesse esse statum in negatiuis.
Nã propositio negatiua pluribus modis concludi-
tur q̃ affirmatiua, cum ipsa concludatur in tribus fi-
guris: affirmatiua vero in prima & tertia figura tãtũ,
vt patet primo Priorũ, videtur ergo ꝙ sit status in af-
Secũdum. firmatiuis ꝙ non debeat esse status in negatiuis. Se
cundo p̃terea, plures sunt propositiones negatiuę me
diatę q̃ affirmatiuæ, vt ex supradictis patet: igitur idẽ
quod prius. Sed cõtra est Phs in p̃nti capitulo: ibi,
{ Manifestum est autem &c. } Respondeo dicen
Cõclusio. dum ꝙ secunda conclusio huius capituli, quæ est re-
spõsiua ad quęsitum, talis est, videlicet: Quod si sit
status in affirmatiuis demonstrationibus, necesse est
esse statum in negatiuis demõstrationibus, & hoc in
Probatio. sursum & deorsum. Quæ conclusio probatur elici
tiuę tali ratione Phi. Nam nulla propositio negatiua
mediata potest demonstrari nisi per vnam affirmati-
uam & aliam negatiuam; cum ex puris negatiuis ni-

hil sequitur. Si ergo in negatiuis sit procedere in infi- K
nitum q̃tum ad demonstrationem vel reductionem
ad ĩmediata, necesse est ꝙ sit procedere in infinitum
in affirmatiuis: quia vt dictum est ipsa propositio ne-
gatiua sine affirmatiua demõstrari siue syllogizari nõ
potest, vt hic deducit Phs per exempla ĩ prima, & ter-
tia figura: sed supponitur quod est impossibile, vide-
licet ꝙ in affirmatiuis sit procedere in ĩfinitum aut in
sursum aut in deorsum: vt infra probabitur. Si ergo
est status in affirmatiuis demõstrationibus, necesse est
esse statum in negatiuis: quod est per exempla mani-
festum, vt patet diligenter consideranti. Conside- Notãdum
randum est hic secundum doctores, ꝙ conclusio ne-
gatiua conclusa in quacunque figura hoc modo re-
ducitur ad immediata, ꝙ si concludatur negatiua,
oportet ꝙ concludatur per aliam negatiuam, & vnã
affirmatiuã; qa ex ambabus affirmatiuis nõ cõcludit
negatiua. tunc queretur de illa negatiua vtrum sit im-
mediata vel non: si sic, ergo ibi est status in negatiuis:
si non, oportebit ꝙ concludatur per aliam negatiuã
& affirmatiuã donec perueniatur ad ĩmediata: vnde
si procedatur in infinitum in similibus propositioni- L
bus negatiuis, procedetur in infinitũ in affirmatiuis:
quod est contra suppositum. Sed dicet cauillator Cauil.
vt adducit hic Phylosophus, ꝙ si concludatur aliqua
propositio negatiua in aliqua figura, non erit proce-
dere in infinitum secundum illam figuram, sed si con
cludatur illa propositio in omnibus modis quibus
fieri potest in qualibet figura tales syllogizantes cum
prosyllogizationibus essent infiniti. Sed vt hic in
nuit Phylosophus dicere hoc vł affirmare ridiculum
est, cũ figuræ sint finitæ & ipsæ prosyllogizationes:
dato ergo ꝙ in qualibet figura fiant prosyllogizatio-
nes variæ, nõ poterunt tamen esse infinitæ: quia fini-
tum finities sumptum facit finitum: cũ finitas finities
sumpta constituant finitum, vnde patet ꝙ cauillatio
est nulla. Ad primum ergo & secundum dicendũ
negando consequentiam: quia licet propositio nega
tiua concludatur in pluribus figuris, q̃ affirmatiua,
& sint pauciores ꝓpõnes negatiuæ ĩmediatæ: tñ nũq̃
propositio negatiua potest demonstrari nisi per vnã
affirmatiuam & vnam negatiuam; vnde, vt dictum
est si esset procedere in infinitum in negatiuis demõ- M
strationibus, necesse esset procedere in affirmatiuis. Lec. 33.

Qõ. 38. De statu in prædicatis: & est lec. 33. D.S.

INSVPER cõsiderandum est de his, quæ Phylo-
sophus p̃mittit quæ necessaria sunt ad probandum
per rationes cõmunes in omni syllogismo ꝙ ĩ demõ
strationibus affirmatiuis, q̃tum ad prædicatum, non
proceditur in infinitum. Primo considerando in ca-
pite huius capituli, ꝙ non est procedere in infinitum
prædicatis, quæ prædicantur in eo quod quid. Cir
ca quod quæruntur duo. Primo, vtrum in prædica-
tis, quæ prædicantur in eo quod quid, sit procedere
in infinitum. Secundo, vtrum ea, quæ hic Philoso
phus præmittit, sint sufficienter posita.

¶ Sequit in Philosopho &. S.D. { Quod autem in
illis logicæ quidem. } ¶ Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ in
prędicatis qdditatiuis sit procedere in infinitũ ascen Primum.
dendo sursum vel descendendo deorsum. Nam,
(vt dicit Albertus) diffinitio debet indicare totam
naturam diffiniti a prima potentia vsq; ad vltimum
actum. Sed inter primam potentiam quę est materia
prima & vltimum actum, ordine perfectionis, qui est
deus, infinita est distãtia, cũ finitũ & infinitũ differãt:
ergo in tali infinita distantia, poterunt sumi infinita

prædicata

A

prædicata ſubſtantialia ſecundum diuerſos gradus perfectionis: igitur ĩ prędicatis ſubſtãtialibus eſt procedere in infinitum, quæ quidditatem rei habent indicare.

Secũdum.

Secundo p̃terea, non eſt deuenire ad ſuprema & prima p̃dicata trãſcendentia, quę ad omnium rerum quidditatem pertinẽt: ergo eſt procedere &c̃. ℣ Probatio antecedentis. Nam ſcḿ Cõmentatorem .7. Metaphy. a duobus etiam numero diſtinctis conuenit abſtrahere conceptum cõmuniorem. Sit vnus conceptus. c. & vnus cõſimilis. d. & arguatur vt p̃us: non eſt deuenire ad prima p̃dicata tranſcendentia, & ſic in ſurſum aſcendendo eſt procedere in infinitum in prędicatis quidditatiuis: cũ tranſcendentia potiſſime ens ad quidditatẽ rerum pertinent.

Tertium.

Tertio prę terea, quando vnus eſt certus de vno, dubius de duobus neceſſe eſt ponere. 3. conceptum p̃ciſum, quo eſt certus de vno, & dubius de duobus: ſed intellectus ẽ certus ꝙ ratio entis in tota ſua cõmunitate conſiderata ſcḿ ꝙ cõuertitur cum vno ſit ens. Dubius tamen ẽ an ratio talis eſt vnius vel non. Quia ſi ſcḿ detur, ſequitur ꝙ talis ratio non erit vna in tali prioritate, &

B

quod eſt ens non erit vnum: quia denominatur vnũ, niſi per rationem vnius. ſi detur primum, ſequitur ꝙ ſcḿ rationem ens non p̃cedet rationem vnius: & per conſequens ens non poſſet intelligi niſi intelligeret vnum quod eſt contra. D. S. & Auicennã in pleriſq; locis: intellectus ergo eſt dubius de duobus & certus de vno: vnde ponere neceſſe eſt vnum tertium cõceptum a ratione entis, & a ratione vnius. Sit talis conceptus. b. qui poterit ſignificari per aliquẽ terminũ, qui ſit. d. qui ſignificabit aliquam rationem ſiue conceptionem, & arguatur vt prius: non eſt ergo deuenire ad primum tranſcendens quod primam rationem rei ſignificet, et ſic idem quod prius. Sed contra eſt Ph̃s ibi, {Sed quoniam autem in his quidem &c̃.} Reſpõdeo, ꝙ iſtud eſt tertium capitulum huius octaui tractatus, in quo Ph̃s, oſtendendo ꝙ non eſt procedere in infinitum in p̃dicatis quidditatiuis ſiue eſſentialibus ait ꝙ ſunt præmittenda aliqua quę ſunt neceſſaria ad hoc probãdum: ita ꝙ in nullis p̃dicatis affirmatiuis eſt procedere in infinitum in ſurſum aut

C

Concluſio

deorſum: ponit ergo duas concluſiones remouendo quãdam cauillationem. Quarum prima eſt reſpõſiua ad quæſitum: videlicet ꝙ in p̃dicatis quidditatiuis. i. p̃dicatis quidditatem rei indicantibus, non eſt procedere in infinitum, quam concluſionem probat

Probatio.

Ph̃s per vnam rationem logicã ducentem ad impoſſibile. Nam ſi in his, quæ p̃dicantur in eo quod qd ẽ .i. in p̃dicatis, ex quibus quod quid eſt. i. diffinitio cõſtituitur, procedatur in infinitũ, ſequitur ꝙ nihil conueniet diffiniri, & ꝙ nihil ſcietur: cũ medium demonſtrationis ſit diffinitio rei, vt nunc ſupponitur: ſed cõcedere conſequens eſt magis inconueniens q̃ dicere ꝙ in p̃dicatis ſit procedere in infinitum: ergo in prædicatis quidditatiuis eſt ſtatus. ℣ Probatio ſequelæ. Quia oportet diffinientem, diffinibile, & ea, quæ ad diffinitionem pertinent, ĩtelligere: infinita autem vt infinita ſunt, vt ſuperius adductum eſt, non eſt p̃tranſire: ſi ergo in p̃dicatis ipſis quidditatiuis ſine diffinitiuis non eſſet ſtatus ſed proceſſus in infinitum, nulli

Notãdum

us rei eſſet diffinitio. Conſiderandum eſt autem ſecundum. D. S. quia hic dicuntur logicæ rationes, q̃ procedunt ex cõmunibus quibuſdam, quæ pertinẽt ad conſiderationem logicę: ſcḿ Albertum magnum in preſenti tractatu. 11. capitulo, ℣ Ratio logica eſt q̃ diuiditur ediuerſo contra Analeticam. Et hęc eſt quę per modum adinuentionis procedit. Et ſic eſt inuenire ſtatũ ex ratione medij & ex ratione extremi. Analeticam autem vocat rationem, quæ procedit per iudicium reſoluendo principiatum in principia: & ex illo iudicare ſtatum eſſe finitum tam in medijs q̃ in

D

Dubium.

extremis. Hęc ille formaliter. Sed argueret aliquis contra determinationem Ph̃i, vt adducit hic Paulus venetus, Nã vt colligitur ex doctrina eiuſdem, Omnis demonſtratio procedit ex cõuertibilibus: fruſtra ergo determinauit dubitationem de proceſſu in infinitũ in demõſtrationibus quo ad aſcenſum & deſcẽſum in quo non eſt terminorum conuertibilitas, ſed modus prioris: ſcḿ quem aliquid dicitur prius a quo

Reſponſio

non conuertitur ſubſiſtendi conſequentia. Dicendum ꝙ licet ea, ex quibus demonſtratio procedit formaliter ſint conuertibilia, tamẽ, in ea quę reſoluitur, non ſunt conuertibilia. Manifeſtum eſt. n. ꝙ a quolibet termino pręſentali ad quemlibet terminũ tranſcendentem eſt proceſſus finitus, aliter non poſſet aliqua talis reſolutio fieri: vt ergo poſſimus ad ſcientiã deuenire, & per demonſtrationem cognoſcere, cuiꝰ medium eſt ipſa diffinitio indicans ipſum quod quid

B

eſt, fuit neceſſarium concludere proceſſum fore finitum in prædicatis quidditatiuis, q̃a infinitum ẽ ignotum nihil faciens ſcire: licet etiam quælibet demonſtratio propter quid & potiſſima procedat ex cõuertibilibus, non tamen demonſtratio quia eſt: quæ procedit per cauſam remotam, aut per effectum non cõuertibilem, vt ſuperius declaratum eſt: ergo determinatio quæſtionum de aſcenſu & deſcenſu ĩ ĩfinitum non eſt fruſtra. Ad primum ergo dicendum ꝙ licet inter primam potentiam & vltimum actum, videlicet deum, ſit infinita diſtantia virtutis ſiue perfectionis: non tamen eſt ibi infinita diſtantia dimenſionis, ſiue q̃titatis, quam non conuenit p̃tranſiue ab intellectu. Secus autem de diſtantia virtutis. ℣ Neganda eſt etiam conſequentia: quia dato ꝙ inter p̃nominata eſſet diſtantia q̃titatis dimenſiue, nõ oporteret de neceſſitate eſſe ĩfinita p̃dicata quidditatiua: ponatur enim per impoſſibile ꝙ cęlum ſit infinitę quãtitatis: non tamen ſequitur propter hoc ꝙ habeat infinita p̃dicata quidditatiua, cum quantitas rei, & gradus eiꝰ non pertineant ad quidditatem rei: ſed attendendũ ẽ ꝙ quando Albertus dicit, ꝙ diffinitio debet indicare totam naturam diffiniti a prima potẽtia vſq; ad vl-

E

timum actum: non accipit ibi potentiam primã pro materia prima, quæ eſt prope nihil: neq; accipit vltimum actum prout argumẽtum ſupponit: ſed accipit vltimum actum pro differentia, quæ cõplet rei diffinitionem, & ſignificat vltimam diffiniti p̃fectionẽ: per primam vero potentiam intelligit primum prædicatum eſſentiale cõmuniſſimũ quod in diffinitione p̃dicatur: quod q̃dem cõparatum ad inferiora habet rationem potentialis, & contrahibilis ſiue determinabilis, vt ſatis deductum eſt ſuper p̃dicabilia Porphyrij. Ad ſcḿ dicendum ꝙ vt dicit Paulus venetus, Cõmentator intelligit de ſolo numero differentibus, non ſe habentibus per modum ſignorum: ſed ſignificatorum tantum: conſtat. n. ꝙ tranſcendentia ſunt ſigna, & non ſignata tantum, vnde rõ nulla eſt: licet etiam duo tranſcendentia differant ſecũdum rõnem, nõ tamẽ differunt numero: aliter differrent realiter. Quæcunq;. n. differunt numero, ſcḿ ꝙ Ph̃s loquitur. 5. Metaphy. concluſio differens, ĩter ſe realr̃ differunt vt ibidem declaratum eſt ad longum: licet ergo a Sorte & Platone ſolo numero differentibus abſtrahatur cõceptus ſpeciei, videlicet hoĩs, & a duobus vt puta ab homine & aſino ſola ſpecie ſpecialiſſima dif-

G ferentibus abstrahatur cōceptus generis subalterni: & a duobus specie subalterna differentibus, vt puta a subā corporea & incorporea abstrahatur conceptus generis generalissimi, & a duobus generibus, siue ab omnibus genere generalissimo differentibus, abstrahatur conceptus ꝑmaliquos videlicet entis, tamen in transcendentibus est status, a quibus non potest fieri altior conceptuū ꝑcisio: quæ si numero differant trāscēdēter loquēdo, nō tamē differūt numero numerositate suppositi aut essentia: vt in. 4. Metaphy. declaratur. Ad. 3. dicendum ꝙ quando intellectus ē certus de vno, dubius de duobus, nō est necesse ponere alium conceptum, q̄ sit alius alietate ꝑcisionis: sed bene alietate continentiæ, q̄a plura in se comprehēdet: vt ēt. 4. Metaphy. ad longum declaratum est: vbi de vniuocatione entis agitur. ¶Sed vtrum rō entis ſm ꝙ ens, differt ab vno, & est prius eo, sit vna, ē magna difficultas: q̄a si est vna, ergo aliquid erit vnum, ſcd̄m ꝙ distinguitur ab vno, & vnitas, qua denominabitur vna, in illo priori ꝑcedet vnum, & rōnem eius, quod

H est absurdum. Si vero nec est vna, ergo aliqd erit ens, quod non erit vnum: ꝙ etiam vnum de mirabilibus putandum est. Sed hęc difficultas ad Metaphysicum pertinet: igitur pro præsenti admittatur.

¶Seqtur in Phylosopho, & in. D.S. { Vbi ēt, sicut dicimus, &c̄. } ¶Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ ea, quę hic Phylosophus supponit ad probandum ꝙ in ꝑdicatis affirmatiuis tam essentialibus, q̄ accidentalibus, vr̄ non sit procedere in infinitū, non sint sufficienter posita, vel adducta. Nā in principio Phylosophus adducit ſm. D.S. ꝙ in ꝑdicatis per accidēs est triplex modus prędicandi per accidens: videlicet quando accidens ꝑdicatur de subiecto, &c̄. ista vero ſm eundem, quando accidens ꝑdicatur de subiecto, vt homo est albus, non est per accidens: sed per se: ergo videtur ibidem contradictio. Secundo ꝑterea, vt supra habitum est a Phylosopho, quādocunq; aliqd ꝑdicatur per se, aut subiectū est de diffinitione prędicati, aut ecōuerso: sed in hac propositione Homo est albus, neq; subiectum est de diffinitione ꝑdicati,

I neq; econuerso: cum album non sit de essentia hominis, neq; necesse eius essentiam consequitur: ergo talis propositio non est per se: quod est contra adductū Phylosophi. Tertio pręterea, ſm modum diuersorum prędicatorum decem, possunt prædicationes in infinitum multiplicari ſm infinitos modos obseruādi ꝑdicata adinuicem: ergo cum hic quęratur status ī his, q̄ ꝑdicantur, frustra Phylosophus ꝑsupponit ī secunda suppositione, modos prædicandi per se, ſm decem prædicamenta. Quarto pręterea, omnis prædicatio est prædicatio simpl'r, seu directa: aut ſm qd, & indirecta, vt Inuit hic Phylosophus: ergo insufficienter adducit hic Phylosophus q̄nque modos prædicandi accidental'r: ꝑsertim cum superius adduxerit tantum duos. Quinto præterea ista est pręedicatio ꝑ se & simpl'r, videlicet Omnis triāgulus habet tres, &c̄. q̄a aliter non esset a Geometria demr̄abilis, & tñ ibi ꝑdicatur accidēs de accidente, & accidens subijcitur accidenti: ergo non conuenienter hic Phylosophus adducit, ꝙ illa prædicatio est accidētalis, & nō simpl'r: quando accidens subijcitur aut de eo prædicatur. Sexto præterea, quādo dicitur Homo est albus, ibi album non conuenit subiecto. ſ. homini, nisi rōne Sortis, aut alterius indiuidui: prædicata autem accidentalia non conueniunt superioribus, nisi rōne vel nisi mediantibus inferioribus, vt supra & in præsenti declaratum est: ergo ista prædicatio non est per se Homo est albus: sed per alterum, cuius oppositum Phylosophus hic adducit. Sed contra est Phylosophus vbi supra presertim: ibi, { Vbi autem sicuti dicimus &c. } Respondeo, ꝙ secunda conclusio huius capituli responsiua est ad quęsitum: videlicet illa, quę hic Phylosophus supponendo adducit ad ꝓbandum vr̄ esse statum in affirmatiuis, sunt conueniēter adducta. Nam omnia, quæ hic supponendo adducit, valent de propinquo ad propositum suum infra ostendendum: vt manifeste patebit: ergo conuenienter hic adducuntur potissime ne aliqua multoties repeterentur. Pro cuius declaratione considerandū est ꝙ Phylosophus in genere supponit duo: quorum Primum pertinet ad ꝑdicata accidentalia: Scd̄m vero pertinet ad prædicata essentialia seu per se. ¶Supponit ergo primo, ꝙ triplex est prædicatio accidentalis: quarum Vna est, quādo accidēs pręedicatur de accidente: vt album ambulat. Alia est, quando subm̄ prædicatur de accidente: vt album est lignum. Tertia est, quando accidens pręedicatur de subiecto: vt hō est albus, vel homo ambulat: quod est intelligēdum de accidente cōmuni, & non accidente proprio: nisi accipiendo prædicationem accidentalem largo modo, vt supra declaratum est: quod nihil ē ad ꝓpositū: q̄a hic est mentio de demonstrationibus. Ex quo patet solutio ad. 5. argumentum. Considerandum est vlterius circa eandem suppositionem, ꝙ pręedicti tres modi pręedicandi ſm Phylosophum inter se differūt. Nam subiectum prædicatur de accidente dicendo album est lignum: sensus est ꝙ illud vr̄e prædicatū, qd' est lignum, prædicetur de subiecto: cui accidit esse album. ſ. de hoc particulari ligno, in quo ē albedo: ita ꝙ sit sensus album est lignū. i. lignum, cui accidit esse album, est lignum. Non enim est sensus ꝙ album sit subiectum ligni, cuius ratio Phylosophi est: q̄a illud quod est subiectum ſm prædictos modos pręedicādi, sit hoc quod prædicatur de ipso sicut de subiecto: vel ſm totum, vel ſm partem: sicut homo fit albus, licet neq; albū, neq; aliq̄ ps albi, sit lignū: q̄a accn̄s non est subiectum transmutationis: q̄a de nō ligno fit lignū. Omne autem quod īcipit esse hoc fit hoc: si igitur aliquando non fit hoc, non est hoc, nisi detur ꝙ semper fuerit hoc: non autem semper fuit verum album esse lignum: q̄a aliquando nō simul fuerunt albedo & lignum. Cum ergo non sit verum dicere ꝙ album fiat lignum: manifestum est ꝙ album nō est lignum proprię, & per se loquendo: sed si hoc concedatur album est lignum, intell'r per accidens: quia. ſ. aliquod particulare subiectum cui accidit album, est lignum. Hæc omnia hic. D.S. facit. Et si arguatur Socrates adolescens est animal, sed non fit animal, ergo aliquod tale, quod non fit tale. Dicendum ꝙ licet Sortes, nō semper fiat animal, vel albus, tamen verum est dicere ꝙ aliquando fit animal, vel albus: vnde rō nō sequit. Ex quo patet sensus pręedicationis illius, in qua subiectum prædicatur de accidente. Considerandum est vlterius circa eandem suppositionem, ꝙ quando accidens prædicatur de subiecto, vt Homo est albus, est sensus ꝙ subiectum, videlicet homo, realiter fact' est albus, & non aliud a subiecto. Et si homo subijciatur albedini rōne Sortis, vel alterius indiuidui, tamē Sortes essentialiter non est aliud ab homine: vnde ꝓpter hoc non subijcitur per aliud q̄ per se, vt dicunt hic doctores. Ex quo patet solutio ad vltimum argumentum. ¶Sensus vero alterius modi prædicandi, videlicet, ꝙ accidens ꝑdicatur de accidēte, similis est primo.

Margin (left): Primum. — Secūdum. — Tertium. — Quartum. — Quintum. — Sextum.

Margin (right): K — Cōclusio. — Probatio. — Notādum primum. — Suppositū primū triplr̄ ꝑdicatur. Accidentalia. — L — Notādum secūdum. — M — Q ō tacita. — Respōsio. — Notan. 3.

A

p̄mo Cum.n.dicitur musicū esse albū,nō aliud significat,nisi ꝙ ille homo particularis,puta Sortes cui accidit esse musicum,est album. Ex quo colligitur inter p̄dictos modos talis differentia.

Diffa inter prædictos modos p̄dicandi accidentaliter.

¶Quia cum prædicatur accidens de subiecto nō prędicatur per aliqd aliud subiectum:vnde talis prædicatio est prędicatio simplr,& non s̄m accidens:licet sit accidētalis. ¶Cū vero prædicatur accidens de accidēte, fit prædicatio ratione alterius:vel rōne eius,quod subijcitur termino in subiecto posito:de quo quidem, vt dicit.D.S. prædicatur aliquod accidens accidentalr: ipsa vero species subiecti essentialiter,vt homo prædicatur essentialiter de Sorte:cui accidit esse musicum:de quo album a parte prædicati positum prędicatur accidentaliter.

Restrictio modorum p̄dicādi accidentalr.

¶Restringendo igitur modos prædicandi accidentaliter, tantum erit duplex modus prædicandi in genere:vnus simpliciter, alius non simpliciter,sed per accidēs: licet sint tres modi in speciali,vt declaratum est.Ex quo patet solutio ad quartum argumētū. In proposito fit debita restrictio prædicationum ad prędicationem simpliciter,& per accidens.

Notād.4. Suppositiū primum.

B

Considerandum est vlterius circa secundam suppositionē, quam hic Phs præmittit de prædicatis per se,ꝙ illud quod prædicatur proprie.i.quod prædicatur nō s̄m aliquod subiectum modo exposito, diuersificatur secundum decem prædicamenta. Nam qcqd per se & primo prædicatur, aut p̄dicatur per modum subalis prædicati,aut per modum qualis,aut quanti, aut per modum alicuius alterius prædicamentorum,& hoc, cum vnum de vno prædicatur:qa si prędicatum non sit vnum,sed multa,non poterit prędicatum simpliciter prædicari s̄m aliquem modum alicuius prædicamentorum:possent enim prædicationes in īfinitum multiplicari.Cum ergo quæratur hic status in his, q̄ prædicantur,conuenienter Phs dixit vnum de vno prædicari. ¶Ex quo patet solutio ad.3.argumētum.

Notan.5.

Considerandum est vlterius s̄m eandem suppositionem,ꝙ inter prædicta prædicata est talis differentia. Nam illud quod prędicatur per modum substantialis prædicati:oportet vt dicit hic Phylosophus, ꝙ significet essentiam eius de quo prædicatur ꝙ vere illud est. ¶Exemplum primi. Nam cum dicitur homo est animal, hoc est ꝙ vere est animal. Animal enim significat essentiam hominis:igitur ad ipsum ꝙ est homo est essentialiter animal. ¶Exemplū secundi. Nā;

C

cum dicitur homo est albus,cum album sit prędicatū accidentale,non est de essentia hominis: vnde nō est sensus ꝙ homo sit vere hoc ipsum,quod est album.i. significatum albi non includitur in significato hominis,& q̄uis illa,vt dicit.D.S.quæ non significāt substantiam,sint accidentia:tamen non prędicantur per accidens,sed per se:cum non prædicētur de subiecto ratione alterius subiecti,quod est intelligendum accipiendo prędicatum per se cōmuniter,videlicet pro omni eo,quod non prædicatur de subiecto ratione alterius,non autem accipiendo per se,p̄prie,vt in modis perseitatis accipitur, videlicet pro eo quod est de essentia eius,de quo prędicatur, vel quod seqtur necessario essentiā eius. ¶Ex quo patet solutio ad p̄mū &.2.argumentum in contrarium adducta.

Instantia cauillosa.

Sed instare posset platonicus cauillando,Nā prædicata vl'ia quæ significant subam, significāt quasdam essentias separatas per se subsistentes:igitur non sunt verę & essentialiter illud de quo prędicantur,vel illud aliud.i. aliqd eius. Neqꝫ accidentia,quæ sunt in indiuiduis sicut in subiectis,conueniunt huiusmodi p̄dicatis cōmunibus essentialibus.

Responsio

Sed ad hoc respondet Phylosophus,si supponantur genera,& species.i.ideę esse,vt dictum est,debent gaudere, tanq̄ monstra vel premōstrationes,habent.n.aliqd nobilius cōmune, q̄ res naturales nobis notæ, huiusmodi enim res sūt particulares & materiales,illę autem ideæ sūt vl'es,& imateriales,Sunt enim q̄dam premonstrationes rerū naturalium.i.quædam exemplaria horum entiū naturalium,gaudent ergo genera & species.i.ideę rerū,

D

quoniam mōstra sunt. Sed si huiusmodi species sunt separatę,vt dicit platonicus,nihil pertinet ad rōnem:qa sit mentio de huiusmodi rebus, de qbus in nobis scientia per demonstrationem acqritur,quæ sunt res in natura existentes nobis notæ de qbus fiunt demōstrationes.Et ideo si detur ꝙ animal sit quoddam separatum,quasi monstrum.i.præmonstratio existens animalium naturalium,tamē, cum dicitur homo est animal,s̄m ꝙ hac propositione vtimur in demonstrationibus,li animal significat essentiam rei naturalis, de qua est demonstratio,vnde cauillatio nulla.

Notan.6.

B

Cōsiderandum est vlterius hic s̄m.D.S.ꝙ quando Phylosophus hic dicit ꝙ illa prædicata,quæ subam significant,oportet ꝙ significent esse eius, de quo prædicantur,quod vere illud est, aut ꝙ vere illud aliqd est, potest intelligi dupliciter. ¶Vno modo,vt ostendat distinctio ex parte prædicati,quod vel significat totā essentiam subiecti sicut diffinitio:& significatur cum dicitur{ꝙ vere illud est,}vel ꝙ significet partem essentiæ,sicut genus & differentia: & hoc significatur cum dicitur{ aut ꝙ vere est illud aliqd. }Alio modo,vt ostēdat distinctio ex parte subiecti, quod q̄nqꝫ est conuertibile cum prædicato essentialiter,sicut diffinitum cum diffinitione:& hoc significat Phs, cum dicit{ꝙ vere illud est}q̄nqꝫ vero illud est pars subiectiua prędicati:sicut homo ipsius animalis: & hoc significat cum dicit{aut ꝙ vere illud aliqd est.}homo.n.aliqd animalis est,hoc idem Egidius dicit hic formaliter.

Dubium.

Sed hic oritur difficultas, vt hic adducit Egidius. Nam pars non potest prędicari de suo toto,siue sit forma,siue sit materia. Cū ergo tam genus, q̄ differentia prædicentur de specie,oportet ꝙ quælibet dicat totam essentiam speciei,& nō partem:oppositum videtur hic inuere.D.S.

Respōsio.

Ad hoc respondet Egidius dicens ꝙ genus & differentia dicunt totam essentiam speciei:sed non significant. Genus.n. dicit & significat. Differentia vero dicit sed nō significat. Animatum.n.non significat nisi animam,quæ est pars rei & non tota res,sicut album non significat nisi albedinem. Et inde est ꝙ differentia non prædicatur essentialiter sed denominatiue. Animal.n.nō est anima:sed animatum. Genus autem dicit totum:

E

quia significat totum: & inde est ꝙ contra rationem generis est prędicari denominatiue,sed prędicatur essentialiter,vnde dicit vl'r ꝙ genus dicit totum, differētia dicit totū,species totū,ac diffō:aliter tñ & aliter, qa vnum per modum materiæ,aliud per modum formę,aliud vero per modum vtriusqꝫ. Species.n.dicit totum indistinctum. Diffinitio vero distincte & denominatiue. Hęc omnia ille formaliter. ¶Addit aūt Paulus venetus,ꝙ differentia non significat totū,sed totā partem. Sed hic oritur difficultas, & argumētum dubij videtur stare, Nam omnis prædicatio est essentialis,vel accidētalis,aut suppositalis, de qua nihil ad propositum. Sed differentia non prędicatur accidentaliter de specie cum sit pars diffinitionis eius: ergo prędicatur essentialiter, & non denominatiue, nisi loquendo de denominatione s̄m modum tantū. Illud etiam quod dicit totum per modum partis, nō

A

potest demonstrari de aliquo inferiori, contingit diffinire: genera vero generalissima de q̄bus alia vniuersaliora nõ p̄dicantur, & singularia, quę nõ p̄dicantur de aliq̄bus inferioribus, nõ cõtingit diffinire: solã ergo & qualibet subam mediã cõtingit diffinire, q̄bus resumptis ꝑ modũ suprapositũ, sic formatꝛ ꝓbatio primi, Nã si esset ꝓcedere in infinitũ in p̄dicatis essentialibus, vel hoc esset in directũ, vel ꝑ modũ circulationis, nõ primũ: q̄a sic nõ cõtingeret aliq̄d diffinire: q̄a oporteret diffinientẽ intelligẽdo ptrãsire illa, q̄ substãtialr̄ p̄dicãtur de diffinito, cũ oĩa cadãt in diffõne, vel sicut genus vel vt dr̄ia. Sed infinita nõ cõtingit ptrãsire: ergo nõ cõtingit diffinire subam de qua infinita p̄dicantꝛ. Impoꝛe est ergo talẽ subam, q̄ nõ est genus sup̄mum neq; infimũ subm, si debeat diffiniri, ꝙ habeat infinita p̄dicata, q̄ de ipsa subalr̄ p̄dicãtur: nõ est ergo in eis ꝓcedere in infinitũ, neq; in sursum, neq; in deorsum: alr̄, vt dictum est, suba nõ esset diffinibilis, q̄d est summũ, vt de se patet, incõueniens. ¶ Neq; dicendũ est 2m, videlicet ꝙ in eis sit procedere in infinitũ ꝑ modũ circulationis siue reciprocationis: q̄a in q̄buscunq; est circulatio, ibi põt esse & est æqua p̄dicatio: sed in p̄dicatis subalibus siue essentialibus nõ est ęqua p̄dicatio, vt patuit per tertiam suppõnem: igitur &c. ¶ Ex quo patet eadem rõne ꝙ in p̄dicatis accidẽtalibus cũ in eis ꝑ eandem suppõnem nõ sit æqua prędicatio, non est procedere in infinitũ ꝑ modum circulationis. ¶ Scdm̄ principale, videlicet ꝙ vr̄r loquẽdo non est procedere in infinitum in aliquibus p̄dicatis, probat Phs duabus rõnibus. ¶ Quaꝝ prima sic resumitur ꝑ modũ aliquoꝝ suppositoꝝ. ¶ Quoꝝ primũ est, ꝙ oĩa p̄dicata essentialia prædicantꝛ de his, quę ptinẽt ad subam rei. ¶ Scdm̄ est, ꝙ subalia p̄dicata sunt finita. ¶ Tertium est, ꝙ genera et prædicatoꝝ sunt finita. ¶ Quartum est, ꝙ in p̄dicatione simpl̄r dicta vnũ de vno p̄dicatꝛ. ¶ Quintũ est ꝙ de accidẽtibus nihil ꝓprie p̄dicatꝛ, q̄a nullũ accñs est aliq̄d subsistẽs, q̄d est intelligẽdũ de accñtibus in cõcreto designatis. Secus ẽ de abstractis: de q̄bus sup̄iora essentialr̄ p̄dicantꝛ, q̄bus suppositis, sic formatꝛ prima rõ. Nã si in aliq̄bus p̄dicatis esset ꝓcedere in infinitũ, aut hoc esset ex parte subi, q̄si in deorsum descẽdẽdo: aut ex pte p̄dicati, q̄si in sursum ascẽdẽdo. ¶ Nõ primũ, q̄a oĩa accñtia & p̄dicata essentialia vel subalia p̄dicantꝛ de his, q̄ ptinent ad subam rei, vt patet ꝑ p̄mã suppõnẽ, sed illa p̄dicata subalia, q̄ ptinẽt ad subam rei sunt finita, vt patet ꝑ scdam suppõnẽ: ergo ex pte subri nõ est ꝓcedere in infinitũ in hm̄õi p̄dicationibus, q̄si in deorsum. ¶ Neq; 2m, q̄a tã p̄dicata subalia, q̄ genera accñtium, sunt finita, vt patet ꝑ. 2. & .3. suppõnẽ: ergo ex pte p̄dicatoꝝ q̄si in sursum nõ est ꝓcedere in infinitũ in p̄dicationibus. Hæc ãt est probatio logica: q̄ sumitꝛ 2m diuersos modos p̄dicationũ. Pro. 2. rõne Phylosophus tria supponit. ¶ Primo, ꝙ oĩs propõ mediata est demr̄abilis nõ possumus meliꝰ cognoscere, q̄ ipsam, sciẽdo ꝑ demr̄ationẽ, cuius finis est facere scire, ꝓncipia .n. ĩdemõstrabilia melius cognoscimus q̄ sciẽdo, q̄a ea cognoscimus, vt ꝑ se nota. ¶ Tertio si aliq̄ ꝓpõ est certa ꝑ aliã, si illã, ꝑ quã vera est non scimus neq; cognoscimus eã meliori mõ q̄ sciẽdi: 9ñs est ꝙ neq; scimus propositionẽ, q̄ ꝑ eã cognoscitꝛ. Semꝑ .n. ad sciẽdũ posteriora necesse est scire p̄ora, vel necesse est nos hr̄e ad ipsa melios q̄ scire. Nã si illa p̄ora sunt indemr̄abilia, ad ea nos melius hẽmus, q̄ scire: vt cognoscantꝛ habitu intellectus, q̄oi certior est scientia & nobilior, vt supra declaratum est. Si vero illa priora sunt demonstrabelia, illa priora poterunt per demonstrationem sciri: nisi sit procedere in infinitum: quibus suppositis. Secunda ratio talis est, si contingat aliquid scire simpliciter per demonstrationem, & non ex aliquibus neque ex suppositione, non erit procedere in infinitum ratione alicuius prædicatorum, quia non contingit intelligentem, aut demonstrantem infinita pertransire: sed constat ꝙ contingit aliqoid scire simpliciter perdemonstrationem: igitur in prædicatis quibuscunq; demonstrationem respicientibus nullo modo est procedere in infinitum. Et est similis consequentia, Si homo currit, homo mouetur, sed homo currit: ergo homo mouetur.

Probatio ꝙ ẽ ꝓcessum i finl tũ i p̄di. essentialibus ꝑ directũ

Probatio ꝙ nec per circulatiões

B

Absolute ꝓbatꝛ non ẽ ꝓcessũ in infinitũ

Prima rõ.

C

D

Secũda rõ.

Notãdum

Considerandum est hic secundum. D. S. ꝙ Phylosophos dicit hic ꝙ contingit aliquid scire per se simpliciter, & non ex aliquibus, ad excludendum demõstrationem ad impossibile ducentem, in qua proceditur contra propositiones aliquas ex aliquibus propositionibus datis, vt infra patebit: dicit etiam neq; ex suppositione, ad remouendum demonstrationes, q̄a tales sunt in scientijs subalternatis quæ supponunt conclusiones superiorum scientiarum, vt sopra habitum est, cum de subalternatione scientiarum ageretꝛ.

Notãdum Secundum

E

Cõsiderãdõ vlterius est ꝙ cũ a Phylosopho hic dicitur, ꝙ ad principia, non habemus intellectum, cum tamen sint sicut locus ianuę indomo, quem nullus ignorat, vt patet scdõ Metaphysi. potest intelligi tripliciter. ¶ Vno modo, secundum viam suppositionis, supposito enim cum aduersario ꝙ omnium sit demonstratio, vel ꝙ demonstrationes procedant in infinitum, consequens est ꝙ nulla sit propositio immediata, & etiam ꝙ nulla sit propositio prima simpliciter. Secundo nullius rei erit intellectus, & per consequens ad nihil nos melius habemus, q̄ scire. ¶ Secũdo modo, per viam assimilationis. Nam sicut deficiẽtes in sensu non possunt scire posteriora per priora: ideo oportet ꝙ deficiat illis scientia secundum illum sensum, sic ponentes demonstrationem ire in infinitum, quia hoc posito oportet ignorare priora, cum non contingat infinita pertransire, consequens est secundum hoc ꝙ nihil contingit scire neq; intelligere: & per consequens ad nihil melius se habere, q̄ scire. ¶ Tertio modo, per viam distinctionis. Nam principia possunt considerari dupliciter. ¶ Vno modo, quantum ad ascensum quo ascendimus eis oblatis. ¶ Alio modo, quantum ad resolutionem qoa resoluimus posteriora in talia priora principia. Quantum ad primum, quilibet rusticus idiota, si offerantur ei principia, dum tamen intelligat quid est, quod dicitur per vocem, nisi deficiat in sensu, statim assentit eis: sed quantum ad secundum videlicet resoluere posteriora in priora principia scientiom est & non idiotarum. Non ergo possumus scire posteriora nisi resoluendo in prima principia, quod est impossibile si in demonstrabilibus non sit status: quia sic nihil contingit scire neq; intelligere, & per consequens nos non possumus ad talia principia melius nos habere q̄ scire, quia vt dictum est, hoc modo nullius est sciẽtia neq; intellectus: & quando dicitur ꝙ talia principia sunt locus ianuæ, verum est, si secundum se considerentur: non autem si considerentur vt in ea resoluuntur posteriora: & isto modo est nobilissimum scire principia, videlicet intelligere scilicet prout in ea resoluuntur principia.

F

Ad primum, dicendum ꝙ solutio patet ex dictis, quia demonstrationes procedunt ex his, quæ sunt per se, & non ex his, quæ sunt per accidens. Ad secundum, admittatur solutio in obiectione facta. Ad. 3. dicẽdõ ꝙ genus & species

G pñt cõsiderari dupl͛r. ¶ Vno mõ, fm Egidiũ vt sunt
significatiua naturę siue essẽtię rei. ¶ Alio mõ, vt sũt
instrumẽta intellectus ad intelligendũ. ¶ Primo mõ,
genus est formalius spẽ. Nã natura humana significa
ta p aĩal est multo abstractior, & formalior, q̃ signifi
cata p hominẽ: sed. 2. mõ, accidit ecõuerso: quia hoc
modo forma gñis est multo potẽtialior, q̃ forma spe
ciei. Nã intelligere hominẽ in animali ẽ ipsum intel
ligere in potẽtia: sed intelligere hominẽ in seipso est
intelligere ipsum pfectũ, & in actu. Aĩal. n. nõ p̄dica
tur de homine vt est instrumẽtũ intellectus ad intelli
gendũ: sed vt est significatiuũ rei. Nã genus est forma
lius spẽ & magis est propria p̄dicatio qñ genus p̄dica
tur de spẽ, q̃ ecõuerso: & qa dr̃ia cõplet diffõnẽ spẽi,
formalior est ipsa spẽ, & sic magis ꝓpria est p̄dicatio,
qua dr̃ia p̄dicaẗ de spẽ, q̃ econuerso, & licet genus su
matur a materia, & teneat locũ materiæ, nõ tñ est ve
ra materia: sed vera forma p modũ totius designata,
fm q̃ prædicatur de specie. Species autem vt subie
ctum est in prædicatione & tenet locum materiæ.
¶ Sequitur vbi supra in Phylosopho, &. D. S. Imp
rinenter. ¶ Articulus secundus.

H AD SECVNDVM sic proceditur. Vr̃ q̃ non
Primum. contingat intelligentẽ oẽm subam diffinire, vt inuit
hic Phs. Nã suba diuidiẗ in materiã & formã & to
tũ cõpositũ: vt patet. 5. &. 7. Meta. sed materiæ nõ est
diffõ, vt patet ẽt. 7. Meta. loquẽdo de diffõne qdditat
iua, vt in proposito loqtur Phs: ergo nõ q̃libet suba
Secũdum, põt diffiniri. Scđo p̄terea, indiuiduũ de genere sub
stãtię est suba, & tñ nõ põt diffiniri, vt patet. 7. Meta.
ergo idẽ qđ prius: sed solius spẽi est diffõ, vt vult Boe
thus: sed multæ sunt subæ q̃ nõ sunt spẽs, videlicet ge
nera vt de se patet: ergo &c. Sed in ɔ̃riũ arguiẗ per
Phm in pñti capitulo, inuentẽ q̃ oẽm ⟨ subam hmõi
Conclusio cõtingeret diffinientẽ diffinire. ⟩ Rñdeo, dicendũ
q̃ cõtingit oẽm subam diffinientẽ diffinire quę est in
rct genus generalissimũ & indiuidua de genere subæ
vt vult Phylosophus: qa oĩs talis hẽt dr̃iam & genus
quæ sunt pres diffõnis qdditatiuæ. ¶ Vniuersaliter
loquẽdo nõ cõtingit intelligentẽ oẽm subam diffini
re, vt voluerũt argumenta ante in cõtrariũ adducta.

Notãdum Cõsiderandum est hic fm Egidium qđ sicut est tri
primum. plex suba realis, ita qđ realiter diuersa sunt, videlicet
materia, & forma, & compositũ: ita possumus dicere
qđ triplex est suba fm rõnem differẽs, videlicet gen⁹:
quod se habet vt materia, differentia: quæ se habet vt
I forma, & spẽs: quę se habet tanq̃ compositũ. qñ ergo
dicitur qđ cõtingit oẽm subam, &c. non est intelligẽ
dum de suba, quæ se habet vt materia, videlicet de ge
nere in sensu cõposito loquẽdo, inquãtum videlicet
genus ẽ: neq̃ de suba quæ se habet vt forma. s. de dif
ferentia: sed de suba, quæ se habet tanq̃ cõpositũ, vz
de specie. Nam omnis talis suba est diffinibilis. Talis
enim suba quæ est spẽs dicitur esse inter genus & dif
Notãdũ. 2. ferentiã non fm rectã lineã p̄dicamentalẽ: sed qa est
inter ea vt cõstitutum inter constituentia. Conside
randũ est fm eundem ibidẽ, qđ fm Cõmentatorẽ dif
finitio est quasi organum intellectus ad intelligendũ,
cum sit quasi quoddam speculum in quo respicit in
tellectus & cernit naturã rei, vnde hic Phylosophus
specialem facit mentionem de intellectu & intelligẽ
te, accipiens intelligentem per diffinientem illa, quæ
potest transire. Hæc ille. Ad argumenta omnia pa
tet solutio ex dictis.

¶ Quæstio. 40. De probationibus Phylosophi, & ẽ
Lec. 35. lectio. 35. S. D.

POSTEA considerandũ restat qualiter Phyloso
phus analetice siue ex proprijs probat esse statum in K
prędicationibus q̃bus demõstratiuę sciẽtiæ vtuntur.
Circa quod quęritur vnũ tñ: videlicet, Vtrũ pro
batio qua probat Phylosophus esse statum in prędi
cationibus in hoc capitulo, quæ analetica dicuntur
sit sufficiens.
¶ Sequitur in Phylosopho & in. S. D. ⟨ Analetice
autem manifestum est. ⟩ ¶ Articulus vnicus.

AD QVOD sic ꝓceditur. Videtur q̃ probatio
Phylosophi in hoc capitulo ad probãdum esse statũ,
in prędicationibus non sit analetica nec sufficiens.
Nam superius fuit probatum esse statum in prædi Primum.
catis rõne p̄dicatoꝝ per se, vt ex dictis patet, & tamen
talis probatio erat dialectica siue logica: ergo cũ ista
probatio procedat etiam rõne p̄dicatorũ videẗ q̃ sit Secundum
probatio dialectica & non analetica. Secundo prę
terea, ipsius subæ non est demonstratio, vt in. 2. hui⁹
patet: ergo probatio ista insufficiẽter procedit ex pte
prædicatoꝝ in primo modo dicendi per se, cum hic
principaliter q̃ratur status q̃ est in scientijs demõstra Tertium.
tiuis. Tertio p̄terea, hęc ꝓbatio procedit ex insuffi
cienti diuisione: ergo est insufficiẽs, probatio antece L
dẽtis, qa solũ procedit ex p̄dicatis per se ĩ primo & se
cundo modo perseitatis. Sed clarum est q̃ sunt plu
res modi perseitatis, vt deductum est: ergo probatio
est insufficiẽs. Quarto p̄terea processus analeticus Quartum.
dicitur esse processus resolutorius, vt oẽs doctores cõ
cedunt: sed ista probatio Phylosophi non est resolu
toria, cum nõ resoluat aliquod p̄dicatum, in sua prin Quintum.
cipia: ergo non est probatio analetica. Quinto prę
terea, ista probatio non est. Probatio logica, vt dedu
cunt hic doctores: ergo nõ est analetica, probatio cõ
sequentię tenet a toto in modo in suam partẽ, vel a su
periori ad inferi⁹ negatiue. Analetica. n. pars logicæ
diciẗ. Sed ɔ̃ est Phylosophus in pñti capitulo τ ibi,
⟨ Analetice autem manifestum est &c. ⟩ Respon
deo, dicẽdũ q̃ istud est. 5. capitulum huius tractatus ĩ
quo Phylosophus ponit vnam conclusionem princi
palem in hoc tractatu intentam inferendo quædam Conclusio.
correlaria. Quę cõclusio talis est: videlicet q̃ in sur
sum accipiendo supra prędicatum: nec in deorsum ac
cipiendo sub subo prædicata media: q̃. s. de inferiori
prędicantur, contingit esse infinita in scientijs. s. de
monstratiuis & demonstrationibus. ¶ Quam conclu
sionem probat analetice Phylosophus vna ratione p
viam diuisionis duo supponẽdo ex supradictis. ¶ Pri M
mo, supponit q̃ analetica, i. demõstratiua scientia in
suis demonstrationibus vtitur tantum prędicatione
per se, & non prædicatione per accidens. ¶ Secundo,
resumendo supponit qđ tantum sunt duo modi præ
dicandi per se: quorum Primus est quando prędicata
ponuntur in diffinitione subiecti, vt multitudo prę
dicaẗ de numero per se & ponitur in diffinitione ei⁹.
Est enim numerus multitudo ex vnitatibus. Secun
dus modus est, quando ipsa subiecta ponuntur in dif
finitione prædicatorum. Sicut impar prędicatur hoc
modo per se de numero, & numerus ponitur in diffi
nitione eius. Est. n. impar numerus medio carens,
vel vt dicit Pythagoras numerus impar in cuius diui
sione intercidit vnitas. Et licet sint quatuor modi p
seitatis superius enumerati: tñ vt dicit hic. D. S. duo
vltimi reducuntur ad hos duos numeratos. ¶ Secun
dũ vero Albertum loco hoc, Quartus est magis mo
dus in genere caliditatis. Et quia tertius modus est
magis modus per se essendi q̃ prędicandi, duo primi
modi quos hic phylosophus resumit, sunt modi prę
dicandi. Quia primus est prædicati comparati ad
subiectum

A subiectum. Secundus vero subiecti comparati ad prędicatū. Cum igitur de prædicationibus demonstratiuis fiat mentio: ideo Phylosophus tm̄ duos modos perseitatis resumpsit. ¶Ex quo colligitur fm ipsum ꝙ tm̄ sunt duo modi dicēdi siue prædicandi per se, licet sint quatuor modi perseitatis, vt patet. 5. Meta. quibus suppositis probatur tali rōne. Nam si prædicationes in demonstratiuis scientijs in sursum vel deorsum in infinitum procederēt, vel tales prędicationes essent in Primo modo dicendi per se, vel in Secūdo, vt suppositum est: demonstratiuę sciētiæ vtuntur prędicationibus per se fm duos modos adductos. ¶Nō

Probat in 2. modo. .2. modo, ꝙ patet dupl'r. Nam cum impar prędicatur per se hoc modo de numero vt exemplificatum est, oportet ꝙ si procedatur vlterius, ꝙ aliqd aliud prędicetur de impar, hoc. 2. modo dicendi per se, impar sit in diffōne ipsius, numerus autem ponitur in diffōne imparis, vnde seqtur ꝙ numerus ponitur in diffōne illius termini ꝙ per se inest impari: sed nō contingit abire in infinitum vt. s. infinita insint in diffōne alicuius vt probatum est. Relinqtur ergo ꝙ in hm̄oi pdicationibus non est procedere in infinitū in sursum .i. ex pte pdicati. ¶Scd̄o idem patet. Nam dato ꝙ eēt

B in prędicatis per se de. 2. modo perseitatis procedere in infinitum, non esset ad propositum qōnis præsentis qua quæritur de processu in sursum & deorsum: qa talia prædicata inter se & cum primo subo mutuo sibi inuicem inessent, & per consequens inter se eēnt conuertibilia vel non seipsa excedētia in sursum vel deorsum. Si. n. impar per se prædicatur de numero, oportet ꝙ qcqd per se prædicatur de impare prædicetur per se de numero, & iterum oportet ꝙ numerus oībus illis diffinitiue insit. Quia si numerus ponatur in diffinitione imparis oportet ꝙ ponatur in diffōne oīum eorum, quę diffiniuntur per impar: & sic oīa essent conuertibilia, & per cōsequens nullus esset ibi

Probat in primo m ō dem processus in sursum vel deorsum de quo est ad propositum. ¶Neqꝫ dicendum est primum, videlicet ꝙ sit processus ī infinitum in sursum vel deorsum in prędicationibus fm primum modum perseitatis: Nā illa, quæ per se illo modo prędicātur ponuntur in diffinitione suborum: ergo non possunt esse infinita, aliter non contingeret diffinire, vt probatum est. Cum impossibile sit diffinientem. i. intelligentem infinita

Primum. Corrolariū pertransire, impossibile est ergo in demōstratiuis sciētijs prædicationes pertransire in infinitum. ¶Ex quo

G fm Plim seqtur primo ꝙ si omnia quę pdicantur in demonstrationibus per se prędicantur & in prædica

Secundū. tis per se non est procedere in infinitum necessarium est ꝙ prędicata stent in sursum. ¶Seqtur scd̄o, vlteri⁹. ꝙ ēt stent in deorsum, qa ex quacunqꝫ parte ponatur

Tertium. infinitum tollitur sciētia & diffō vt ex supradictis patet. ¶Seqtur tertio, ꝙ sit status in sursum vel deorsum necessarium est ꝙ sit status in medijs qa (vt pro-

Quartum. batum est) determinatis existentibus terminis media non possunt esse infinita. ¶Quarto seqtur ꝙ aliqua sunt principia prima demonstrationum indemōstrabilia, & sic non cōuenit vt qdam dixerunt oīa demōstrare. Nam si omnia principia essent demōstrabilia,

Quintum sequæretur ꝙ primorum principiorum essent principia quod est contra rōnē primi principij, vt patet primo &. 8. Phy. ¶Ex quo vlterius seqtur. 5. ꝙ demon-

Sextum. strationes non procedunt in infinitum, cum reducātur ad aliqua principia indemonstrabilia, ¶Sequitur vlterius. 6. ꝙ ē aliquod principium immediatum & indemōstrabile. i. aliqua propositio immediata quæ cum sit immediata erit indemonstrabilis: qa cū aliqd

demonstretur oportet sumere tertiū terminū, videlicet mediū & immittēdo. i. ꝙ sit infra pdicatū & subiectū de quo. s. ꝙ prius prędicatur pdicatum. i. maior extremitas ꝗ de subo. i. de minori extremitate, vel si sit propositio negatiua a quo prius remoueatur, non autem in demonstrationibus accipitur medium assumēdo extrinsecus. Huius. n. esset assumere extraneū mediū, & non propriū, & sic contingeret demonstrātem descendere in aliud genus quod supra improbatum est a phylosopho. Assumere aūt mediū extrinsecum conuenit litigiosis syllis & dialecticis syllis qui Septimum non procedunt ex proprijs. ¶Seqtur. 7. ꝙ aliquę sūt propositiones demonstrabiles & aliquę immediatę aliter demonstrationes in infinitum procederent, & sequeretur ꝙ media essent infinita inter duos terminos, quod esset impossibile. Quia pdicationes stāt in Notād um sursum & deorsum, vt supra probatum est. Considerandum est ergo fm. D. S. qđ Analetica, i, demōstratiua scientia, quæ resoluendo genus ad principia per se nota iudicatiua dicitur, est pars logicæ, ꝗ diffōne Cur dicāt ēticam sub se continet. Ad logicam autē cōmuniter analetica. pertinet considerare prædicationem vniuersaliter secundum ꝙ continet sub se prędicationem, quę non

E est per se & illam quæ est per se: sed ipsius demonstratiuę scientię propriæ est prædicatio per se, & ideo supra probauit Phs logicæ propositum. Quia ostendit vniuersaliter in omni genere prædicationis non esse procedere in infinitum. Hic autem idem ostēdit analetice quia hoc probat solum in his quæ prædicātur per se. Hęc ille. Scd̄m vero Alber. dicit hęc probatio analetica quia procedit per resolutionem demonstratiuę conclusionis in sua principia. Eandem rationē assignat hic Egidius ex quo patet solutio ad quęsitū.

Ad primum, ergo dicendum vt dicit hic Egidius, ꝙ licet fuerit probatum esse statum in prædicatis ratione prędicatorum per se & per quædam cōmunia non descendendo ad speciales terminos, non tamen solum rōne prędicatorum per se fuit probatum: sed etiam descendendo ad speciales terminos, vt satis ex dictis patet. Ad secundum dicēdum ꝙ licet ipsius substantiæ non sit demonstratio sicut eius quod demonstratur: tamen eius bene est demonstratio sicut eius de quo sit demonstratio. Eius autem diffinitio est vtilis ad demonstrationem cum sit medium in demonstratione propter quid potissima, vt in secundo

F huius patebit, vnde ratio nulla. Ad tertium dicendum negando minorem, resoluit enim conclusionē probandam in sua principia: etsi non formaliter tamen virtualiter. Ad vltimum dicendum ꝙ logica aliquando, vt in proposito, accipitur pro parte logicę quę dialectica dicitur. Et hoc modo probatio analetica nō dicitur logica: sed a se inuicem distinguūtur.

¶Quæstio. 41. De reductione mediatorum ad immediata & est lec. 36. S. D. Lec. 36.

EST insuper considerandum de correlarijs Phylosophi ex prædictis illatis & de reductione propositionum mediatarum ad immediata principia. Circa quæ queruntur quatuor. ¶Primo, vtrum si aliqd inest duobus, hoc eis insit semper per aliud commune, licet non semper illud commune sit nobis nominatum. ¶Secundo, vtrum in prędicationibus demōstratiuis in quibus vnum de vno prædicatur, necesse sit deuenire ad aliquod primum vnum pręcipue: hoc est vtrum propositiones mediatæ habeant reduci ad immediata quæ sunt elementa aūt principia demonstrationum. ¶Tertio, vtrum in reductione propositionum mediatarum ad principia immediata

G fit necesse sumere mediū quod est eiusdē generis cū athomis.i.duabus extremitatibus. ¶Quarto vt rum propositiones immediate se habeant ad cōclusiones demonstratiuas, sicut metrum & mensura earum.

¶Sequitur in Phylosopho & in.S.D.⟨ Monstratis autem his.&c.⟩ ¶Articulus primus.

Primum. AD PRIMVM sic procedit. Vr φ si aliqd inest duob⁹ φ necessario inest eis p aliqd cōe. Nā qlibet propria passio adęqte siue pmo & p se,inest suo p⁰ᵒprio subō.Si ergo inest duobus cōtentis sub illo subiecto, quoꝝ neutꝝ pdicaꝰ de reliquo,ierit eis rōne illius cōis:qa illud qd cōuenit alicui p alteꝝ necesse est

Secūdum. φ cōueniat ei p illud cui cōpetit pmo & p se. Pręterea,risibile cōuenit Sorti & Platoni p aliqd cōe,videlicet p hominē,vt de se notū est:ergo &c.p₃ cōsequētia:qa qd de vno singularū,pbatū ē,de qibus alijs eadē rōne,pbatū est. Sed ꝯ est Phylosophus in litera:

Responsio. ibi,⟨ Mōstratis āt his &c.⟩ Rñdeo,dđm φ istud ē vltimū capitulū huius octaui tractatus:in quo Phylosophus determinādo de reductione mediatę ad immediata in demſrationibus ponit quatuor cotrelaria.

Correlariū H ¶Quoꝝ pmū ē rñsiuū ad q̄tū,v₃ φ suppositis pdeterminatis,videlicet φ nō ē procedere in infinitū in pdicationibus & demſrationibus. Manifestū est φ aliqd insit aut pdicet de duobus:ita φ vnū illoꝝ nō pdicet de altero nullo mō, sicut aīal pdicaꝰ de hoīe & asino. Aut vnū nō pdicaꝰ vꝛr de altero, sicut aīal pdicaꝰ de hoīe & masculo,nō op₃ φ illud pdicatū qd de vtroq₃ pdicaꝰ insit vtriq₃ fm aliqd cōe,& hoc in infinitū,pcedēdo. ¶Qd correlariū,pbat Phylosophus duabus rōnibus ducētibus ad impōe. Prima rō talis est,qa si

Prima rō. sic: sequeret φ ī pdicationibus & demſrationibus eēt procedere in infinitū qd ē ꝯ hypostasim & pdeterminata. Sequela de se manifesta est. Nā si illud cōt pdicatū insit duobus rōne alicui⁹ cōis,inest illi cōi rōne cōlori,tali cōlori rōne alteri⁹:sic deinceps manifestū est φ esset procedere in infinitū:sicꝛ & in prędicatio-

Secūda rō. nibus. Sedā rō talis ē.Quia si sic:sequęreꝰ φ procederet in infinitū in mediatis,& inter duo extrema caderet infiniti termini medij,hoc āt ē impoīe vt,pbatū est:qa determinatis extremis necesse est &c.Nō ergo necesse si idē insit pluribus φ sp ī infinitū insit eis fm aliqd cōe,vt declaratū est,ergo φ deueniaꝰ ad aliqua spatia imediata.i.ad aliqs imediatas pdica-

Cauillatio I tiones. Sed diceret cauillator φ illud pdicatū semp accipiꝰ fm aliqd cōe pdicatū nō eiusdē gñis sed alterius gñis,puta oē seipsum mouens inest hoī & asino. Sed hoc cōe qd est animal est fm aliud cōe qd est hñs q̄titatē vel hñs calorē,vel aliqd aliud hmōi , quę pñt

Responsio. accipi in infinitū. Hāc cauillationē Phylosophus excludēs dicit,φ necesse ē terminos medios q accipiuntꝰ,eē ex eodē gñe & ex eisdē athomis.i.extremitatibus:Alr cōtingeret descendere de gñe in aliud genus simpliciter qd supra,pbatū ē.¶Exeplo idē correlariū

Probat exemplo. ,pbat Phylosophus.Nā sunt duę spēs triāguli. Quarū vna vocaꝰ Scalenō.i.triāgulus gradatus,cuius sūt tria latera inęq̄lia. Alia est Isocheles cui⁹ sunt duo latera ęq̄lia,vnū aūt illoꝝ non prędicaꝰ de reliquo. Vtriq₃ inest hęc passio hēre tres angulos ęq̄les duob⁹ rectis, quę inest eis fm aliqd cōe.s.qa vtercꝗ istoꝝ est figura quędā.s.triāgulus:hoc āt nō īp ħe se hēt ita qd ī infinitū cōueniat fm aliqd aliud,puta hēre tres conueniat triāgulo itep fm aliqd aliud,& sic in ifinitū. Hęc oīa .D.S.ad lrām. Ad pmū ergo dicēdū qd licet,ppria passio cōueniat pl'ibus ɔtētis sub subō quoꝝ vnū nō prędicatur de reliquo rati one cōis,v₃ rōne subiecti, tamen hoc non procedit isto modo in infinitū, vnde

ratio nulla.Ex quo patet solutio ad secundum. K

¶Seqtur in Phylosopho,& in.D.S.ibi, Deinde cū dicit,⟨ Manifestū ē āt &c.⟩ ¶Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic,pcedit.¶Vr φ in demſratiuis pdicationibus,in qbus vnū de vno pdicatur,nō sit necesse,ppōnes mediatas,quę sunt demſrabiles reduci ad imediata,q̄ sunt elemēta aut pncipia demſrationū. Nā si sic seqretur φ nobis eēt inuestigādum pma principia demſrationis,& p ɔñs q̄libet scia hēret viā ad pncipia sua resolutorię,v₃ ,pcedēdo a mediatis ad imediata,ɔñs est ꝯ Phylosophū in hoc libro & in primo Phy.&.4.Meta.igꝛ non est necesse &c. Se- Primum. Secūdum.

cundo pterea dialecticus q,pcedit,pbādo hēt viam ad pncipia,& nō demſrator.Cū procedat fm rei veritatē ex proprijs cuiuslibet sciētię:igꝛ nulla est via ad principia demſrationis, & sic idē qd pri⁹. Tertio pterea Tertium.

elementū vt p₃.5.Meta.est illud ex quo fit aliqd cum insit:sed ex pmis principijs demſrationū nō fiunt demōstrationes cū nō ingrediātur demōstrationes , sed supponūtur:ergo talia principia cum dicātur,ppōnes simpl'r imediate non debēt dici elemēta demōstrationū qd est ꝯ ptem q̄ti. Sed ꝯ ē Phs in lrā:ibi,⟨ Manifestū ē āt &c.⟩ Rñdeo,dicēdū φ.2.correlariū Phi ex pdictis declaratū est,φ in demōstrationib⁹ siue in Correlariū L

demōstratiuis sciētijs & pdicationibus in qbus vnū pdicatur de reliquo propōnes mediatę reducunꝰ necessario ad imediata,q̄ sunt pncipia siue elemēta conclusionū mediataꝝ,q̄ sunt demōstrabiles. Hoc correlarium,pbatur a Phō dupl'r. Primo mō in cōi rōne sumpta ex pdeterminatis. Nam si propōnes mediatę Prima probatio.

nō reducūtur ad imediatas:seq̄retur φ eēt ,pcedere in infinitū in demōstrationibus vt de se p₃, cōsequēs est ꝯ supradicta & hypostasim &c. Sed instabat discipulus. Nā supra probatū est φ nō est procedere in infinitū in demonstrationibus:qa mediata ad imediata reducuntur. Hic vero inferre videtur Phs φ me diata reducuntur ad imediata:qa in eis non est ,pcedere in infinitū,& p cōsequēs videtur eē circulatio Phi in demōstrationibus. Dicēdū φ Phs supius nō solū probauit esse statū in demōstratiuis pdicationibus pp hoc φ mediata ad imediata reducūtur sed alijs rōnibus,vnde cauillatio nulla. ¶Vel dđm φ pñs,pbatio est a priori quo ad nos & cōditionalis, v₃ si sit status &c.necesse est mediata ad imediata reducere,alia vero probatio est a priori simpl'r: vñ nulla ē in dictis Phylosophi circulatio. Secūdo probatur idem correlarium a Phylosopho in speciali dupl'r. Primo in affirmatiuis sic,data q̄cunq₃ propōne affirmatiua in demonstratiuis scientijs vel est mediata vel immediata. Si sit mediata: poterit per medium demonstrari donec perueniatur ad aliquod immediatum. Aliter esset procedere in infinitum in demonstrationibus, quod est contra suppositum. Si vero sit immediata: non erit demonstrabilis per aliquod medium. Quia nulla propositio immediata est demonstrabilis loquendo de immediatione causę & subiecti, vt dicit hic Egidius.Secus vero loquendo de immediatione subiecti tantum,& non causę. Ista enim propositio, Homo est risibilis est immediata immediatione subiecti:tamen est demonstrabilis,eo φ non est immediata immediatione causę:patet ergo φ omnes propositiones affirmatiuę in demonstratiuis scientijs sunt immediatę vel ad immediata reducuntur, quę aut omnes aut vniuersales sunt principia conclusionum mediatarum, quę per ea concluduntur, nihil enim aliud sunt elemēta aut principia demōstrationū q̄ propositiones immediatę, quare autem Phylosophus Discip. Responsio prima. Secunda. M Secunda probatio. Primo in affirmatiuis.

A Scdo in negatiuis.

phus dicit aut oẽs aut vles,statim patebit. Scdo idẽ probatur fm Phylosophum in negatiuis, Nam data propositione negatiua si est immediata erit indemõstrabilis,si est mediata est demonstrabilis p aliam pro positionem:quæ si sit mediata itex erit demonstrabi lis.Cum ergo nõ sit vt probatum est procedere in infinitum in demonstrationibus,necesse est puenire ad propositiones immediatas quæ sunt elemẽta siue pn cipia propositionu m mediatarũ.Tot.n.sunt elemen ta propositionum,quot sunt termini. Nam & horũ terminorum propositiones sunt principia demõstrationis:accipiuntur autem hic termini pro medijs acceptis cum extremitatibus.Ex quibus simul sumptis fiunt propositiones immediatæ quæ dicuntur elemẽta. Ex pdictis subinfert Phylosophus duo. Primo q sicut sunt aliqua principia indemonstrabilia affirmatiua, in quibus vnum prędicatur significãdo q hoc essentialiter est illud,sicut cum diffinitio quę est medium demonstrationis pdicatur de diffinito,vel significando q hoc sit p se in illo,sicut propria passio pdicatur de proprio & immediato subiecto,vt Hõ est risibilis:ita etiam sunt aliqua principia indemonstrabilia in negatiuis negando vel essentiale pdicatũ vel etiam propriam passionem. Scdo subinfert q quędam sunt principia demonstrationis ad demonstrandum conclusionem affirmatiuã,quã oportet concludere demonstratiue ex oĩbus pmissis affirmatiuis.Et quędam sunt principia demonstrationis ad probãdũ demonstratiue conclusionem negatiuam:ad cuius illationem oportet assumere aliquã affirmatiuã & aliquã negatiuã,vt in prioribus ad longum declaratur. Ex pdictis etiam patet via ad inueniendum prima principia demonstrationum.s.procedere a mediatis ad immediata p viã resolonis. Considerandum est autem fm.D.S.in lec.q cum Phylosophus dicit q propositiones immediatę aut oẽs aut vles sunt principia aut elementa demonstrationis põt intelligi dupliciter. Vno modo, accipiẽdo propositionem vlem fm q distinguitur contra propositionem singularẽ. Nam species specialissima non prædicatur de singulari p aliquod medium:vnde hæc propositio est immediata,Sortes est homo,non tamẽ est pncipiũ demonstrationis:qa demonstrationes non sunt ex singularibus,cum eorum non sit scia:& ita non oĩs propositio immediata est principium demonstrationis: sed solum vlis. Alio modo,põt intelligi fm q propositiones vles dicuntur propositiones cões oĩbus propositionibus alicuius sciæ. Sicut oẽ totum est maius sua parte,vnde hmõi sũt pncipia demõsteationũ simpliciter oĩbus p se nota. Hæc autem peopositio, Isosceles est triangulus non est pncipium demonstrationis in tota scientia,sed aliquarum particularũ demonstrationum,nec etiã oẽs huiusmodi propositiones sunt omnibus per se notę. Hæc ille formaliter. Egidius vero prędicta recitans dicit q aliter põt intelligi & forte melius,videlicet q propositiones immediatę qlitercunq immediatæ sint, siue immediatione subiecti tantum,siue immediatione subiecti & causæ,Oẽs sunt principia demõstrationũ pticulariũ: propositiones vero immediatæ immediatione causę si sint vniuersales fm vniuersalitatẽ cãæ tm,sunt principia demonstrationum simpliciter vel demõstrationum vniuersalium. Hæc ille. Bene iste opinator adiũgit hoc aduerbium Forte,Phylosophus.n.dum loquitur de reductiõe propositionum mediatarum ad ĩmediata, accipit immediationẽ eodẽ modo. Aliter in sua probatione esset fallacia equiuocationis;vñ sic

Termini Subinfert Primo.

Secundo.

B

Notandũ

C

ue talis propositio sit immediata immediatione subi aut immediatione causalitatis nihil ad propositum Phylosophi.Standum est ergo in expositione.S.D. quæ fm intentionẽ Phylosophi procedit. Ad primum igitur dicendum q habere viam ad principia põt cõtingere duobus modis. Vno modo, p viam probationis,ea videlicet probando, & sic nullus artifex habet viã ad principia. Alio modo, p viã resolutionis resoluẽdo pncipiata in sua principia, & isto modo scientia habet viã ad sua principia:vnde demõstrator & si probat q sunt aliqua principia,tamẽ non probat pp quid sunt principia,vñ posterioristica sciẽtia proprie non demõstrat,sed dat artẽ & modum demonstrandi fm aliquã artẽ:ideo non probantur principia,sed datur via resoluendi ad principia p viã resolutionis vt dictum est. Et p hoc patet solutio ad.2. argumentum.Dialectica autem nõ est proprie sciẽtia:sed magis est modus sciendi loquendo potissime de Logica vtente. Ad.3.dicendum q nõ solum accipitur elementum illo modo,sed pluribus alijs modis,vt patet.5.Meta.cap.elemetum: vñ argumẽtum, primo supponit falsum,& licet propositiones immediatæ simpliciter pmæ non ingrediantur formaliter demõstratonẽ,igrediunt tñ virtualiter. Qñ ãt hic dr q tot sunt elemẽta.i.pncipia quot sunt termini,expo nẽdum sic est.Nã p terminos intelligunt media non absolute:sed cum extremitatibꝰ mediãte copula vniuersali sumpta, vt supra.Media.n. dñr propositiones immediatę quæ dicuntur elementa demonstrationum,vt declaratum est.

D

Hęre viã ad pricipia dupliciter,

E

Mediũ elementũ.

¶Sequitur in Phylosopho,& in.D.S. Deinde cum dicit, Cum autẽ oportet &c. ¶Arnculus tertius.

ADTERTIVM sic proceditur. Vr q in reductione mediatarũ ppõnum ad immediatas non sit necesse sumere medium qđ ẽ eiusdẽ gñis cũ athomis.i.cum duabus extremitatibꝰ. Nã si sic eẽt hoc eẽt cõdẽsãdo media,vt dicit hic Phylosophus: sed hoc nõ põt fieri,Nã mediata ad immediata reducunt assumẽdo medium post medium:ergo medium augetur, & p ɔñs nõ cõdẽsando,cum ibi non sit minoratio mediorũ: sed magis additio,& p ɔñs suppositum qñti ẽ falsum. Secundo pterea hec ppõ omnis hõ ẽ risibilis ẽ ppõ mediata & reducitur ad immediata. Sic Oẽ animal beatificabile ẽ risibile,sed omnis hõ ẽ hmõi: ergo &c.sed manifestum ẽ q illud assumptum, v3 beatificabile nõ ẽ eiusdẽ gñis cum extremitate minori. Cum hõ sit in gñe subæ,nõ ãt beatificabile,cum sit passio quędam: ergo in reductione mediatarũ ad immediatas ppositionum,nõ ẽ necesse sumere medium eiusdẽ gñis cũ extremitatibꝰ. Sed ɔ̃ ẽ Phylosophus in pñti capitulo ibi, Cũ ãt op3.&c. Rñdeo dđm q.3.correlarium Phylosophi ex pdictis illatum ẽ istud, q v3 in reductione mediatarũ ppõnum ad immediatas necesse ẽ sumere medium qđ nõ cadit extra genꝰ terminorũ. Et pmo pbat Phylosophus in oportet demrare alisquãppõnẽ affirmatiuam, puta istã Oĩs hõ ẽ risibilis, necesse ẽ accipe aliqđ medium qđ pmo pdicatur de subiecto,v3 de homine,& cuius pmo inest & p se pdicatum siue maior extremitas,v3 risibile: & ita medium non erit extra pdicatum cum ei subijciatur. Secundo sp procedẽdo donec pueniatur ad distantiã indiuisibilẽ simpliciter.i.ad propõnẽ immediatã sp media cõdẽsando p viã resolutionis, p viã ãt demrationis media magis rarefiunt q̃ cõdẽsent vt voluit pmum argumẽtum. Idẽ probat Phylosophus in negatiuis,& pmo ĩ pma figura. Nã si ista propõ Nullũ aĩal ẽ q̃titas debet reduci ad ĩmediata, pmo accipiet istud medium

Primum.

Secundum

F

Corelariũ

Probatur in affirmatiuis.

In negatiuis

In prima figura.

G corpus animatum, deinde corpus, postremo substan-
tia, a qua ĩmediate remouet̃ q̃titas: sed illa nõ cadũt
extra genus terminorũ ꝓpositionis affirmatiuę: Sed
cadunt extra genus prædicati negatiui, vt de se patet.
In secunda ☞Probat. 2. idem in. 2. figura in qua mediũ vtrobiq̃
prædicat̃. Nam si oporteat demõstrare in. 2. figura ꝙ
nullũ animal est q̃titas ꝑ hoc mediũ corpus animatũ
sic syllogizãdo, Nulla quãtitas ẽ corpus animatũ, oẽ
animal est corpus animatũ: ergo nullũ animal ẽ quã-
titas. Sic mediũ sumptũ nõ est extra genus terminorꝫ
propositionis negatiuę. Sicut. n. in ꝑma figura media
accepta semper accipiuntur ex ꝑte propositionis af-
Notãdum firmatiuę: ita oportet in. 2. figura media semꝑ accipi
primum. ex ꝑte propositionis negatiuę. Cõsiderãdũ est autẽ
hic secũdũ Phm & D. S. ꝙ in. 3. figura media accepta
nõ erunt neq̃ extra ꝑdicatũ qđ negat̃, neq̃ extra sub-
iectũ a quo negat̃. i. extra maiorẽ vel minorẽ extremi
tatẽ, & ideo q͞a mediũ necessario subijcit̃ vtriq̃ extre
mitatũ: igit̃ ꝑ tertiã figurã nõ cõuenit reducere propo
sitiones mediatas ad ĩmediatas potissime loquẽdo de
Notãdum propõnibus vl̃ibus & negatiuis. Cõsiderãdũ est vl
secũdum. terius hic secũdũ Paulũ venetũ ꝙ. 3. figura est triplici-
ter cõuertibilis ad reductionẽ siue resolutionẽ media
H tarꝫ ad ĩmediatas, Primo, q͞a nõ põt cõcludere vniuer
salẽ negatiuã. Secundo, q͞a mediũ nũq̃ sumit̃ extra vt
dictũ est. Tertio, q͞a resumptione mediorũ magis fit
processus ad mediata q̃ ĩmediata: verbi gr̃a, resoluat̃
hęc propositio mediata, Qđdã corpus nõ est quãtitas
ꝑ hoc mediũ corpus animatũ, sic loquẽdo in. 3. figu-
ra, Nullũ corpus animatũ ẽ quãtitas, oẽ corpus anima
tũ est corpus: ergo qđdã corpus nõ est quãtitas. Si de-
beat iterꝫ resolui sumẽdo aliud mediũ, vel illud me-
dium erit supra mediũ assumptũ vt sit sub̃a, & sic mi-
nor erit falsa. s. omnis sub̃a ẽ corpus, vel illud mediũ
erit infra assumptũ: vt puta animal, & sic minor sc̃da
erit magis mediata q̃ pri⁹: videlicet ista, Oẽ animal ẽ
corpus, est magis mediata q̃ ista, Oẽ corpus animatũ
est corpus: vñ in tali reductione magis ꝓcedit̃ ad me-
Notan. 3. diata q̃ ad immediata in. 3. figura: ergo ista figura ad
hoc est inutilis. Cõsiderãdũ est vlterius hic secũdũ
Egidiũ pro maiori declaratione qđ qñ volumus ne-
gatiuã mediatã reducere ad immediata, vel oportet
mediũ accipere supra prædicatũ, vel supra sub̃m, vt si
hãc negatiuã mediatã, Nullũ corpus ẽ qualitas, velle-
mus reducere ad immediatã, accipiemus pro medio
sub̃am, q̃ est supra sub̃m. Si vero vellemus reducere
eius cõuersam, videlicet, Nulla q̃litas est corpus, acci-
I piemus sub̃am, q̃ est supra ꝑdicatũ. Ex quo apparet ꝙ
sub̃a nõ proprie est mediũ inter corpus de genere sub
stantiæ & q̃litatẽ. Quia si esset vere mediũ, tũc eẽt su-
pra vnũ & infra aliud, qđ patet eẽ falsum, ẽ tñ mediũ
ꝑ negationẽ, q͞a sub̃a vere ẽ illud mediũ quo quãtitas
negat̃ a tali corꝑe, mediũ ergo f̃m negationẽ ꝑ qđ ꝑdi
catũ negat̃ a subiecto, & ꝑ qđ fit reductio ad negatiuã
immediatã, oportet esse supra subiectũ, a quo ꝑdica-
tũ negat̃, vel supra ꝑdicatũ qđ de tali subiecto negat̃.
☞In. 3. vero figura vbi mediũ nũq̃ ẽ extra. s. supra ali
quã extremitatẽ inutilis est hęc ars de reductione me
diatarꝫ ad immediata cõdẽsando media, & sicut in af
firmatiua cõdẽsantur media: ita in negatiua, qñ vide-
licet nullũ relinquit̃ mediũ inter ꝑdicatũ & subiectũ,
vt si ista debet reduci ad immediata Nullũ animal est
quãtitas, primo accipiet̃ animatũ corpus, postea sub-
stãtia, q̃ immediate remouet̃ a reliquo: sic ergo acci-
piẽdo media cõdẽsata. i. sine intermissione tã in affir-
matiuis q̃ in negatiuis, oportebit ad vltimũ deueni-
re ad immediata f̃m regulã Phi. Aliter esset procede-
re in infinitũ in demr̃atiuis ꝑdicationibus. Hæc qđẽ K
omnia ille formaliter. Cõsiderãdũ ẽ vlterius sc̃dm. Nota. 4.
D. S. ꝙ media cõdẽsata dñr trãsumptiue siue similitu
dinarie ad similitudinẽ hominũ, qui vident̃ cõdẽsati
sedẽtes in aliqua sede, qñ inter sedẽtes nullus põt in-
tercedere medius: ita metaphorice in demõstratione
dicunt̃ media eẽ cõdẽsata, qñ ĩter terminos acceptos
nihil cadit mediũ, sicut sunt termini propõnis imme
diatæ q̃ dñr vna: sicut simpliciter indiuisibilis est vna
nõ solũ actu sed ẽt in potẽtia, propositio aũt mediata
q̃uis vna in actu q͞a vnũ in ea de vno ꝑdicat̃, tñ mul-
ta in potẽtia inq̃tum est diuisibilis. Sic igit̃ proposi-
tio mediata dr̃ multa in potẽtia inquãtũ ẽ diuisibilis
ꝑ appositũ mediũ. Et ideo dictũ est ꝙ propositio im-
mediata est vna sicut simpliciter indiuisibilis. Hæc il
le secũdũ sentẽtiã Phi. Ex quo patet ꝙ hic nõ accipit̃
cõdẽsatio eodẽ mõ sicut in supra determinatis. Ad
primũ patet solutio ex dictis. Ad. 2. dicẽdũ qđ licet
beatificabile nõ ponat̃ in ꝑdicamẽto sub̃ę sicut nec ri
sibile, tñ animal beatificabile qđ accipiebat̃ pro me- L
dio est de prædicamento substantiæ; sicut animal ri-
sibile, vnde argumentum nullum.
¶Sequitur in Pho & in. D. S. ibi. Deinde cum dicit,
{Quemadmodum &c.} ¶Articulus q̃rtus.
AD QVARTVM sic procedit̃. Vr̃ qđ propo-
tio ĩmediata q̃ dr̃ vna simpliciter indiuisibilis, nõ sit Primum.
mẽsura & metrꝫ cõclusionũ demõstratarꝫ. Nã ista
propõ. Omnis hõ est risibilis est immediata. Cũ ꝑdi-
catũ ꝑ se ꝑmo & adæq̃re cõueniat subiecto & nõ me-
diãte aliquo subiecto, & tñ ẽ diuisibilis: q͞a põt sumi
mediũ: videlicet animal rõnale inter sub̃am & ꝑdica-
tũ ad demõstrãdũ eã, & ex ea pñt fieri duæ propõnes:
ergo propõ q̃libet immediata nõ est vna simpliciter Secũdum.
indiuisibilis. Et patet qđ suppositũ q̃siti est falsũ Se
cundo ꝓterea q̃libet propõ vt patet primo Priorꝫ est
resolubilis in terminos. Diffinit̃. n. terminus ꝑ resol
ui. Est. n. terminus vt ibidẽ dr̃ in quẽ resoluit̃ propõ,
in subiectũ & ꝑdicatũ: ergo q̃libet propõ est diuisibi- Tertium.
lis, & sic idẽ qđ prius. Tertio pręterea qđlibet totũ
est diuisibile inquãtũ hmõi cũ hẽat ꝑtes, q̃libet ãt pro
positio qđdã totũ est hñs ꝑtes, vt patet primo Periher Quartum.
menias: ergo &c. Quarto ꝓterea, illud qđ ẽ metrũ
& mẽsura aliquorꝫ, est quid minimũ, vt patet. 10. Me
taphy. sed nulla propõ est quid minimũ, cũ terminus
sit simplicior ꝓpositione: ergo propositio immediata Quintum
nõ est mẽsura cõclusionũ demõstratiuarꝫ. Quinto
ꝓterea intellectus, qui est habitus ꝑncipiorꝫ ẽ mẽsura M
cõclusionũ demr̃atiuarꝫ, vt dicunt hic doctores: ergo
nõ propositio immediata. Sed ꝯ est Phylosophus
in litera ꝓsettim: ibi, {Queadmodũ &c.} Respõ-
sio dicẽdũ ꝙ. 4. correlariũ a Phylosopho ex prędictis
in pñti capitulo elicitũ, tale est Propõ immediata Correlariũ
est metrꝫ & mẽsura cõclusionũ demr̃atiuarꝫ. Qđ pro- Probatio.
bat̃ tali rõne Phylosophi. Nã vt patet. 10. Metaphy.
in quolibet gñe illud dr̃ esse metrũ & mensura qđ est
simplicissimũ & indiuisibile in illo gñe, sicut pũctus
est mẽsura lineę, & vnitas ipsius nũeri: sed vt declara-
tum est, propositio immediata est simplicitet vna, &
indiuisibilis respectu demonstratiuarum; ergo &c. Notãdum
Considerandum est hic secundũ. D. S. qđ demr̃a primum.
tio potest considerari dupliciter. ☞Vno modo vt syl
logismus quidẽ est. ☞Alio modo vt generatiua scien
tiæ. Primo modo metrꝫ & vnum indiuisibile ipsius
q̃tum ad conclusiones, est propositio ĩmediata. Sed
sc̃do modo vnum indiuisibile & mensura eius, est in
tellectus. Cõparatur aũt intellectus q͞a est habit⁹ prin-
cipiorum ad scientiam, quę est habitus conclusionũ:
sicut

A ſicut vnum & indiuiſibile ad multa. Nam ſciētia acq
ritur per diſcurſum a principijs ad cōcluſiones,intel
lectus autem abſolute & ſimpliciter eſt acceptio prin
cipij per ſe nota:vnde intellectus adhęret imediatę ꝓ
poſitioni,videlicet ipſis principijs.Scientia vero ipſi
concluſioni,quæ eſt propoſitio mediata & demōſtra
bilis,& per hoc patet ſolutio ad vltimum argumētū.
Notādū.2. Conſiderandum eſt autem vlterius ſcdm eundem
ibidem,ꝙ qa menſura debet eſſe homegenea menſu
rato ſcdm diuerſitatem generum oportet huiuſmodi
principia indiuiſibilia quæ dicuntur menſurę eſſe di
uerſa:nō.n.oportet ꝙ tale principium ſemper ſit mi
nimum ſimpliciter,ſed ſufficit ꝙ ſit minimum in illo
genere:ſicut in genere ponderum accipitur vt vnum
indiuiſibile vncia quod eſt quoddam minimum pō
dus non ſimplex omnino:qa quodlibet pōdus eſt di
uiſibile in multa pondera.Sed accipitur vt ſimplex ꝑ
ſuppoſitionem. Similiter ꝓpoſitio imediata licet nō
ſit quid minimum ſimpliciter eſt tamen qd minimō
indiuiſibile in genere propoſitionum . Ex quo patet
ſolutio ad.2.argumentū &.4.Ad primū autē dicēdū
qd licet iſta propoſitio oīs hō eſt riſibilis ſit imediata
imediatione ſubi,ſicut & q̄libet cōcluſio demōſtra
B tionis potiſſime:tamen eſt mediata mediatione cau
ſę,poteſt.n.demonſtrari per diffinitionem ſubti. De
imediatione autem cauſæ eſt hic ad propoſitū,nō aūr
de immediatione ſubi:vnde rō laborat in ęquiuoco.
❡Ad alia argumenta patet ſolutio ex dictis.
Lec.37. ❡Quæſtio.42 De demonſtratione vniuerſali in cō
paratione ad particularem,& eſt lectio.37.D.S.

CONSEQVENTER conſiderandum reſtat de
ſyllogiſmo demonſtratiuo comparatiue poſt q̄ de eo
conſideratum eſt abſolute. Circa quod duplex oc
currit conſideratio. ❡Nam primo conſiderandum ē
de comparatione demōſtrationum adinuicem. ❡Se
cundo cōſiderandum eſt de cōparatione effectus de
mōſtrationis vt ipſius ſciētię ad alios habit⁹. ❡Quan
tum ad primū quatruplex occurrit cōſideratio. ❡Nā
primo conſiderandum eſt de rationibus & ſolutioni
bus earum,quas Phyloſophus in hoc capitulo addu
cit ad partem falſam & de ꝑeminentia demōſtratio
nis vniuerſalis ad demōſtrationem particularē.Scdo
cōſiderandum eſt qualiter demōſtratio vniuerſalis ē
potior particulari. ❡Tertio cōſiderandū eſt qualiter
demōſtratio affirmatiua eſt potior negatiua. ❡Quar
C to conſiderandū eſt qualiter demonſtratio oſtenſiua
eſt potior illa,q̄ eſt ad impoſſibile. Circa quod quę
runtur duo. ❡Primo vtrum demōſtratio vniuerſalis
ſit potior particulari. ❡Secundo vtrum alicuius de
monſtrationis particularis concluſio poſſit eſſe vlis.
❡Sequitur in Phyloſopho , & in.D.S.{ Cum autē
ſit demonſtratio.} ❡Articulus primus.

ADPRIMVM ſic proceditur . Videtur qd de
Primum. monſtratio particularis ſit potior vniuerſali rōnibus
Phyloſophi. Nam illa demōſtratio eſt potior per
quam maxime in habendo ſcimus,vnum quodq̧.n.
tanto perfectius eſt q̄to magis attingit ad ſuam veri
tatem & finem,vt patet.8.Phy.virtus autem demon
ſtrationis & finis eius eſt facere ſcire. Sed demonſtra
tio ꝑticularis facit magis ſcire,cū faciat ſcire aliqd ſm
ſe,q̄ demonſtratio vniuerſalis,quę facit ſolū in alio,
& non ſecundum ipſum:ergo demonſtratio particu
laris ē potior vniuerſali. Hęc autē rō ſumit de demō
Secundum ſtratione per reſpectum ad finem q eſt ſcientia. Se
cundo ꝑterea illa demonſtratio eſt potior & dignior,
quæ eſt magis elongata ab opinio falſa ſiue errore
quam altera cuius , & cætera . Sed demoſtratio
particularis eſt huiuſmodi & non vniuerſalis : ergo D
demōſtratio particularis eſt potior vniuerſali. ❡Pro
batio mediæ . Nam cum aliquid demonſtraretur de
triangulo præter particulares triangulos , de figura
præter particulares figuras & de numero præter par
ticulares numero,poteſt aliquis opinari triangulum,
figuram,& numerum,eſſe aliquid ſeparatū a ſuis ſin
gularibus:quod eſt falſum vt probatum eſt.7.Meta.
ergo ipſa demōſtratio vniuerſalis ex ipſo modo de
monſtrationis redit ad errorem & opinionē falſam.
Hec rō Phyloſophi ſumitur de demōſtratione per re Tertium.
ſpectum ad opinionem ſui finis.ſ.ad errorē. Tertio
præterea illa demonſtratio eſt potior, quæ eſt magis
de ente:cum nihil ſcit ſcibile niſi ens per ſe loquēdo,
ſed demſtatio particularis eſt magis de ente , q̄ vni
uerſalis : quia particularia cum ſint per ſe exiſtentia,
ſunt magis entia quam vniuerſalia,quæ ſubſiſtunt in
ſingularibus:ergo particularis demōſtratio & cętera
hæc ratio ſumitur de demonſtratione per reſpectum
ad obiectum eius in qua ratione etiam tangitur ſecū
da. Sed contra eſt Phyloſophus in præſenti capitu
lo & ſequenti ibi,{ Amplius autem & ſi demonſtra
tio & cętera.} Et ibi,{ Cum autem ſit demonſtratio
& cętera.} Reſpōdeo dicendum ꝙ hic incipit no Reſponſio.
nus tractatus huius libri:in quo Phyloſophus poſt q̄ E
determinauit de demonſtratione abſolute tam diffi
nitiue q̄ diuiſiue,determinat de demonſtratione cō
paratiue:abſolutum autem præcedit reſpectiuum,vt
dictum eſt ſuperius:qui quidem tractatus continet in
ſe quatuor capitula ſecundum ꝙ ſunt quatuor lec.D.
S. ❡In quorū primo Phyloſophus adducit rationes
probantes demonſtrationem particularem eſſe nobi
liorem vniuerſali ,· demonſtratione eas ſoluendo.
❡In.2.capitulo:ibi,{ Amplius ſi demōſtratio & cę
tera.} Oſtendit demonſtrationem vniuerſalē eſſe po
tiorem particulari. ❡In.3.vero capitulo comparādo
demonſtrationem affirmatiuam negatiue,oſtēdit de
mōſtrationem affirmatiuam eſſe potiorem negatiua:
ibi,{ Quod autē affirmatiua & cętera.} ❡Sed in.4.
capitulo comparando demonſtrationem oſtēſiuam
ad eam quæ eſt ad impoſ̄e oſtendit demōſtrationem
oſtēſiuam eſſe potiorem : ibi, { Quoniam autem af
firmatiua & cętera.} Ex quo patet triplex diuiſio de
monſtrationis ſiue ſit demōſtratio propter quid,ſiue
quia. ❡Quarum prima eſt demonſtrationū. Alia par
ticularis. Alia vniuerſalis. ❡Secunda eſt demonſtra F
tionum. Alia affirmatiua. Alia negatiua. ❡Tertia eſt
demonſtrationum. Alia eſt oſtēſiua. Alia eſt deducēs
ad impoſ̄e:quæ vero vnaqueq̧ earum ſit,in ſequenti
bus patebit. In primo capitulo Phyloſophus addu
cit tres rationes in contrarium adductas,ꝓbando vnā
particularem eſſe pottiorē ipſa vniuerſali demonſtra
tione quas in eodem capitulo ſoluit. Pro quarum Notandū
ſolutione conſiderandum eſt primo ſecūdum Phylo primum.
ſophum in litera:ꝙ demōſtratio vniuerſalis facit ſci
re ſecundum ſeipſum:vt demōſtratio faciens ſcire ꝙ
triāgulus habet tres &c. Demōſtratio vero ꝑticularis
facit ſcire nō ſecūdū ſeipſm,ſed ſecūdū aliud. Sicut de
mōſtratio ſcire faciēs qd ęqlaterus hēt tres &c.nō fa
cit ſcire ſecūdū ſeipſum.i.ſecūdū qd ęqlaterus eſt: ſed
ſecūdū aliud,vȝ,ſecūdū qd ē triāgulus:demſtatio ergo
vlis magis ē faciēs ſcire aliqd ſecūdū ſeip ſum q̄ ſcdm
aliud : iō ꝑma rō in minori falſum aſſumpſit. Sed ꝯ
hoc inſtabat Alb.ma.in vltimo tractatu huius primi Inſtantia.
libri.Primo, Nam in ꝑmo Prioꝝ videt qd cognitio Alber.
in propria nā potior eſt q̄ cognitio ſiue ſciētia in vli:
dicitur falſum quod dictum eſt. Dd'm ē qd,ut ipſe Reſponſio.

G

Cognitio. dicit, duplex est cognitio: Quędam est cognitio rei in seipsa, & hæc non demonstratiua, hac autem cognitione medium cognoscitur magis in propria natura q̃ in vniuersali vt instantia voluit. Alia est cognitio rei in alio, videlicet secundũ potestatem qua fluunt de ea suæ passiones naturales, & sic potissime cognoscitur res ſm ꝙ cognoscitur ꝙ in ipsa est principium illarum passionum, & talis est cognitio demõstratiua. Hãc autem distinctionem ignorauerunt ipsi qui propter primam rationem superius adductam in contrarium ꝑtulerunt particularem demonstrationẽ vniuersali: & hoc modo dicit Phylosophus in p̄mo, de Anima, ꝙ cognitio accidentium maxime prodest ad cognitionem quod quid est. Hęc illę. ¶ Demonstratio ergo facit scire aliquid in alio, non sicut inferius in suo superiori, aut partem in toto, quod est scire sophistico modo vt supra dictum est, sed sicut passionem in subiecto, Et hoc dupliciter.

Cognitio passionum in subiecto dupliciter. ¶ Vno modo ſm se non ſm aliud, sicut demonstratio vniuersalis. ¶ Alio modo, in alio non secũdum se sed scd'm aliud sicut demonstratio particularis vt declaratum est: ergo ratio prima Phylosophi magis concludit propositum q̃ oppositum, videlicet ꝙ demonstratio particularis non est potior q̃ vniuersalis.

H

Notãdum secũdum. Considerãdum est vlterius hic ꝙ Phylosophus in solutione primę rationis innuit tria documenta quibus cognosci potest propositis aliquibus subiectis respectu passionis, cur talis passio & propter quid inest. ¶ Primum documẽtum ẽ ꝙ debemus videre quod illorum suborum in plus se habet. ¶ Secundum est ꝙ deinde debemus videre vtrum tale commune dicatur æquiuoce vel secundum eandem rationem de partibus subiectis sub eo cõtentis. ¶ Tertium est ꝙ debemus videre vtrum illa passio ĩsit tali omni, verbi gratia, si respectu hu9 passionis habere tres, ponatũr nobis triãgulus & species trianguli, constat ꝙ triangulus in plus se habet, & prędicatur ſm eãdem rationem de suis speciebus, & habere tres angulos conuenit omni tali, videlicet omni triangulo: ergo manifestum concludit ꝙ habere tres angulos &c̃. conuenit alijs, videlicet specieb9 trianguli per triangulum.

I

Et licet tria dicta documẽta arguant & ostendant cui propter quid inest passio proposita, non tamen sufficienter ostendunt quid sit proprium & adæquatum subiectum. Nam ꝙ anguli extrinseci valeãt quatuor, cõpetit omni figurę rectilineæ. Si ergo proponeretur hęc passio respectu horũ suborum trianguli, & specierum eius: constat ꝙ omnia prædicta documẽta, ibi occurrerent respectu triãguli, vt de se patet, & tamen triãgulus nõ est propriũ & adæquatum subiectum vel immediatum subiectũ ei9: sed figura rectilinea. Hęc. omnia Egidius & Paulus venetus. Pro solutione secundæ rationis Phylosophi quæ tertio adducta est. Cõsiderandum est

Notan. 3. vlterius ꝙ ens accipitur tripliciter. ¶ Vno modo vt

Ens tripl'r. significat entitatem quę requiritur ad scientiam cui inest entitas secundum ꝙ circa eam negociatur intellectus, & isto modo vniuersale magis est ens, cũ sit obiectum ĩtellectus, q̃ particulare simpliciter quod ẽ indiuiduum, de quo procedit argumentum, incorruptibile enim, vt dicit. D. S. ẽ magis ens q̃ corruptibile, ratio etiam vniuersalis est incorruptibilis: vnde particularium talium non est scientia sed vniuersalium. ¶ Alio modo accipitur ens vt dicit essentiam rei ſm ꝙ diuiditur in decem p̄dicamenta, & isto modo etiã vniuersale est magis ens quam particulare siue singulare. Quia vniuersale ẽ ens simpliciter, particulare vero nõ est ens nisi determinati temporis. Cum sit corruptibile, vt innuit hic Phylosophus.

K

¶ Tertio modo accipitur ens particulariter vt idem quod existẽs: q̃tum videlicet ad esse existentiæ. Et isto modo particularia sunt magis entia q̃ vniuersalia: quia vniuersale non videtur existere nisi in singularibus, vnde in prædicamentis dicit Phylosophus ꝙ destructis p̄mis substãtijs, impossibile est aliquid remanere aliorum. Sed quia illud esse accidit scientię & demõstrationi, non est scientia de rebus q̃tum ad existere quod habent, sed sensus est circa huiusmodi res: igitur in prędicta ratione Phylosophi loquitur de ente q̃tum ad rationem scientię, & demonstrationis: vnde manifestum est ꝙ talis ratio etiam ꝑ minori falsum assumit.

Considerandum est vlterius ꝙ accipiendo particulare non pro particulari simpliciter: sed pro particulari ĩ respectu, videlicet ꝑ minus vniuersali: sic etiam vniuersale q̃tum ad propositum est magis ens q̃ particulare, vt deducit hic Egidius, vt triangulus est magis ens quam aliqua species eius. Nam ens siue eẽ de quo agit demonstratio non est ens siue esse vniuersaliter: sed est ens vel esse sub propria passione, constat autem ꝙ magis est ens sub propria passione subiectũ vniuersale. Quia est ens sub propria tali passione q̃ sit aliquod illorum in quæ diuiditur tale vniuersale subiectum. Notan. 4.

L

Pro solutione tertiæ rationis quæ ponitur secundo loco est considerãdum ꝙ q̃uis in propositionibus vel demonstrationibus vniuersalibus significetur aliquod per se vnum siue scd'm se, vt puta triãgulus, nulla necessitas est ꝙ propter hoc aliquis opinetur ꝙ triãgulus sit aliquid vnum p̄ter multa, sicut etiam in his quæ non significant substantiam: sed aliquod genus accidentis p̄dicatur aliquando ſm se: sicut dicimus ꝙ albedo est color: non tamen propter hoc quis necessario opinabitur ꝙ albedo sit aliquid existens ſm se: sicut & in ipsis vniuersalibus ex eo ꝙ aliquæ passiones demõstrantur de eis ſm se, nõ ideo existunt ſm se nisi quis intelligeret vniuersalia p̄ter singularia per scd'am operationem intellectus. Notan. 5.

Et si quęratur quomodo accidentia quę sunt in alijs possunt esse ſm se, Dubium.

Ad hoc respondet Egidius, Nã esse ſm se accipit tripl'r. ¶ Vno modo q̃tum ad actualẽ Respõsio. existentiã, & isto modo accidentia non dicuntur esse scd'm se. ¶ Alio modo dicitur aliquid esse ſm se q̃tũ ad cõsiderationem intellectus: sic v'ia sunt ſm se, potest. n. intellectus noster intelligere v'e non intelligẽdo singulare aut particulare.

M

¶ Tertio modo dicitur aliquid esse scd'm se: quia scd'm se, est sub aliquibus ꝑ se p̄dicatis, & sic isto modo accidentia dicuntur esse ꝑ se siue ſm se, vt color dicitur de albedine scd'm se in primo modo dicendi per se. Ad argumenta autem patet solutio ex dictis.

¶ Sequitur ĩ Phylosopho, &c. D. S. Impertinẽter tñ &c̃.

¶ Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic ꝓceditur. V'r ꝙ alicui9 demõstrationis particularis possit cõclusio esse v'is.

Nam ista est particularis demõstratio, Omnis triãgulus hẽt tres angulos, sed omnis isocheles est triãgulus: ergo oĩs isocheles habet tres angulos, & tñ cõclusio est v'is cũ ibi subijciať terminus cõis signo v'i determinatus: ergo &c̃. maior patet, q'a p̄dicatũ cõclusionis non conuenit vniuersaliter subiecto cum sibi non conueniat adęquate, vt ex supradictis patet: ergo talis demonstratio est particularis, &c̃. Primum.

Secũdo pręterea, nulla est demõstratio particularis: ergo suppositum q̃siti est falsum, probatio antecedẽtis. Nam si esset aliqua demonstratio particularis maxime eẽt illa quę demõstrat habere tres de isochele, per hoc ꝙ Secũdum.

est

A est triangulus: sed hoc non, quia si esset demõstratio, vel esset per effectum, vel p cãm, cum oĩs demõstratio sit propter quid, vel quia. Non primum: quia triãgulus nõ est effectus eius, quod est habere tres angulos. Neq; secũdum: quia vel esset per causam proximam, vel remotam. Si primum, tunc esset demõstratio vniuersalis, & non particularis: quod est ꝯ propositũ. Si secundum, tunc non valeret nisi negatiue, concludebatur autem affirmatiue: ergo nullo modo est demõstratio, vnde etiam in Elenchis dicitur, ꝙ ibi committatur fallacia consequentis, vel accidentis. ¶ Sed ꝯ est Phylosophus in litera, qui probat demõstrationem vniuersalem esse eminentiorem particulari: ergo aliqua demonstratio est particularis, sed demonstrationis particularis conclusio est particularis: ergo demõstrationis particularis, conclusio non potest esse vniuersalis. ¶ Respondeo dicẽdum, ꝙ aliqua conclusio potest dici vniuersalis prioristice loquendo, videlicet quando prædicatum denominatur inesse subto commune mediante signo vniuersali, & isto modo demõstrationis particularis, conclusio potest esse vniuersalis, vt voluit primum argumentum. (Conclusio vl'is prioristice.) B Silr demonstrationis vl'is, conclusio potest esse, isto modo particularis. Alio modo, aliqua cõclusio, siue propositio, potest dici vniuersalis posterioristice loquẽdo: quando, videlicet prædicatum conuenit subto primo, & adequate, sicut superius vniuersale accipitur in capitulo de vniuersali, & isto modo demonstrationis particularis conclusio non potest esse vniuersalis. (Posterioristice.) Aliter demonstratio particularis non esset particularis qd' implicat. ¶ Pro cuius declaratione considerandũ est hic fm Alber. mag. Egidium, & alios Doctores, ꝙ demõstratio vniuersalis, dr qñ demõstratur vniuersalis passio de vniuersali subiecto proprio primo siue adequate: vnde si habere tres angulos demonstraretur de figura non esset demonstratio vniuersalis. (Notãdum) Quia figura non vniuersaliter subijcitur & cõuertibiliter tali passioni. Non. n. omnis figura habet tres etc. Si vero prefata passio demonstraretur de isochele, vel de aliqua alia specie triãguli, etiã non esset vniuersalis demonstratio, quia talis passio non vniuersaliter. i. primo et adæquate siue conuertibiliter prædicatur de tali subiecto: sed talis demonstratio dicitur particularis, quãdo videlicet prædicatur passio de aliquo subiecto nõ adæquato, quod est idem, ꝙ vniuersale posterioristice loquendo, vt declaratum est. C Ex quo patet ꝙ vniuersalem, aut particularem demonstrationem nõ vocamus illas, quæ particulari, vel vniuersali signo determinantur. ¶ Ad primum ergo patet solutio ex dictis. ¶ Ad secundum dicit Egidius, ꝙ illa diuisio, qua demonstratio diuiditur in demonstrationem, quę est per cãm, & in illam, quæ est per effectum, est diuisio demonstrationis vniuersalis. Si vero demõstratio generaliter considerata deberet diuidi, illa diuisio erit trimembris, vt omnis demonstratio est per effectum vel per cãm vel per habens in se cãm. Verũtamen si quis vellet adaptare primã diuisionem datam ad demonstrationem particularem, diceret ꝙ hmõi demõstratio est per cãm: triãgulus. n. in se habet cãm de habere tres, v3 angulum extrinsecum, & ipsemet triãgulus est huiusmodi causa; non est enim inconueniens eiusdem esse plures causas secundum quendam ordinem. ¶ Et quando dicebatur vel esset per causam remotam conuertibilem, dicitur ꝙ sic tantum a qua valet argumentum affirmatiue. Non est etiam inconueniens, ꝙ in eodem syllogismo sit fallacia & demõstratio, vt in fallacijs. S. D. ad longum declaratum est.

D ¶ Quæstio. 43. De dignitate demõstrationis vniuersalis: & est lectio. 38. Sancti Doctoris. (Lec. 38.)

TANDEM considerandum est de preeminentia demonstrationis particularis ad vl'em, vel vl'is ad particularem: qualiter videlicet Phylosophus varijs rationibus probat demonstrationem vniuersalẽ esse potiorem particulari. ¶ Circa quod quæruntur duo. Primo, vtrum demõstratio vniuersalis sit potior particulari. Secundo, vtrum vniuersalia sint magis scibilia & intelligibilia, ꝙ̃ singularia siue particularia.

¶ Seqt in Pho, & in. D. S. ⟨ Amplius si demratio. ⟩

Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ demonstratio vniuersalis nõ sit potior & dignior demonstratione particulari. ¶ Nã particularia sunt magis entia, ꝙ̃ vl'ia: ergo magis sunt demonstrabilia, & per consequens demonstratio particularis est potior. (Primum.) patet consequentia, quia particularis magis habẽt de ratione vnitatis cum magis sint in se indiuisa: qa sunt incommunicabilia non autem vl'ia. ¶ Secundo pręterea, illa demonstratio est potior, quæ est de perfectioribus: vt innuit hic Phylosophus, sed demonstratio particularis est hmõi: quia vl'ia continentur in particularibus, sicut pars in toto. (Secũdum.) E Sed totum est perfectius suis partibus, vt patet. 7. Metaph. igitur &c. ¶ Tertio præterea, particularia continẽt totam perfectionem vl'ium, & superaddunt, vt de se patet: ergo particularia sunt perfectiora, & sic idem quod prius. (Tertium.) ¶ Quarto præterea, illa demonstratio est potior, quæ perfectiori modo facit scire, vt patet per primam rõnem Phylosophi, hic adductam, Sed demõstratio particularis est hmõi cum eius sit notitia determinata: ipsius vero demonstrationis vl'is notitia confusa, vt vr: ergo &c. (Quartum) ¶ Sed ꝯ est Phylosophus in lr̃a: ibi, ⟨ Amplius si demonstratio est &c. ⟩ ¶ Respondeo dicẽdum, ꝙ istud est secũdum caplm huius noni tractatus, in quo Ph̃s determinando de præeminentia demõstrationis vl'is ad particularem ponit vnam cõclusionem: videlicet, ꝙ demõstratio vl'is est potior & dignior particulari. (Respõsio.) Quam conclusionẽ probat septem rõnibus. ¶ Quarũ prima sumitur ex parte finis ipsius demonstrationis, quæ est talis, Nam illa demonstratio, quę magis facit scire, est potior, cum demonstratio sit syllogismus faciens scire, sed demonstratio vl'is est hmõi: ergo &c. (Prima rõ.) Nam syllogismus magis declarãs cãm magis facit scire, cum scire sit rei cãm cognoscere: Sed demõstratio vniuersalis est hmõi, cum vl'e sit magis tale, ꝙ̃ particulare: vl'i. n. magis inest per se aliquid, quia adæquate, ꝙ̃ particulare, quia per alterũ, sed illud, cui inest aliquid per se secundo modo perseitatis, est causa eius, Subm. n. est causa proprie passionis: ergo &c. (F) ¶ Scd'a ratio talis est, Tũc maxime scire dicimur, vt patet. 2. Physi. & 1. Metaphysi. cum deuentum est ad vltimũ in omni genere causæ, quo habito cessat inquisitio, quod maxime patet in causis finalibus, sed subm est in aliquo genere causæ ipsius passionis: ergo maxime scire dicimur cum deuenimus vsq; ad vltimum subiectum, sed per nullam demõstrationem particularem demonstratur passio de vltimo subto, quo habito cessat inquisitio: per demonstrationem vero vl'em deuenitur ad vniuersale. i. ad subm adequatum, quo habito cessat inquisitio causæ, presertim in isto gñe terminorum: ergo demõstratio vl'is magis facit scire ꝙ̃ particularis, & per consequens est potior, et dignior: hęc ratio sumitur a causis finalibus. (Scd'a rõ.) ¶ Tertia ratio, quę sumitur ex parte obiecti demonstrationis aut scientiæ, quod est scibile, est talis, Nam illa demõstratio est po- (Tertia.)

G tior, quæ est magis scibilium & demonstrabiliū. Demonstratio.n. ad magis demonstrabile dicitur & scibile, sed demonstratio vniuersalis est hmõi: ergo &c. Probatio medię, Nam finitum est magis scibile, & demonstrabile, cum magis de se notū, q̃ infinitū quod de se est ignotum. Sed quanto magis proceditur versus particularia, tãto magis itur versus infinitū. Quia infinitum congruit materiæ, quę est indiuiduationis principium, vt patet, 3. Physi. Quantocũq; vero proceditur versus vniuersalia: tanto magis itur versus ad simpliciter & finitum, quia ratio talis sumitur ex parte formę, quæ est simpliciter & habet rõnem finis, vt

Quarta. pater, 2. Phy. ¶ Quarta ratio, quæ sumit ex parte obiecti scientifici extensiue est talis. Nam cum finis demonstrationis sit facere scire, illa demõstratio est potior, quę plura facit scire, sed demonstratio vniuersalis respectu particularis est huiusmodi: ergo &c. Probatio medię, Nam ille, qui habet cognitionem de vlī singulare et cognoscit siue particulare, dummodo cognoscat ipsum particulare sub vniuersali contineri.

H Sicut q cognoscit oẽm mulam esse sterilem, scit hoc animal, quod est mula esse sterilem. Sed q cognoscit particulare non pp hoc scit vniuersale. Non.n. si cognosco hanc mulam esse sterilem, pp hoc cognosco

Quinta. oẽm mulam esse sterilem: igitur &c. ¶ Quinta rõ, quę sumitur ex parte certitudinis primorꝝ principiorum demonstrationis est talis, quanto medium demõstrationis est propinquius primo principio, tãto demonstratio est potior, sed demonstratio vniuersalis procedit ex medio propinquiori primo pricipio, quod est propositio immediata: ergo demonstratio vniuersalis est potior, q̃ sit particularis. Probatio primæ, Nã illa demonstratio, quæ est certior dicitur esse potior, sed illa demonstratio quia procedit ex medio ppinquiori primo principio, quod est ꝓpositio immediata, est hmõi: ergo talis demõstratio est potior. Probatio mediæ, Nam si oportet demonstrare, a. quod est vniuersalissimum, puta subam de eo quod est particularissimum, puta de hoie, & accipiantur. b. c. ita q. b. sit superius q̃. c. puta viuum & aĩal; manifestum est q. b. a. viuum eo q est vniuersalius erit immediatius ipsi. a. videlicet subę & ipsum magis cognoscetur, q̃ per. c. i. animal, quod est minus vniuersale. ¶ Sexta ra-

Sexta. I tio, quæ sumitur ex euidẽtia cognitionis est talis, Illa demonstratio est potior, quæ procedit ex euidentioribus & potioribus, cum talia magis faciãt scire, sed demõstratio vniuersalis est hmõi: ergo &c. Probatio medię, Nam qui habet cognitionem vniuersalis propositionis, ex qua demonstratio vniuersalis procedit habet saltem cognitionem particularis in potentia, & non econuerso: ergo demõstratio vniuersalis pro-

Septima. cedit ex euidentioribus, quod fuit probandum. ¶ Septima ratio, quæ sumitur ex euidẽtia intellectus supra sensum est talis. Illa demonstratio est potior quæ determinatur ad intellectum, q̃ illa, quæ determinat ad sensum, Quia intellectus est dignior & potior sensu, vt patet, 3. de Aĩa, sed demõstratio vniuersalis terminat ad intellectum, cum vniuersale solo intellectu terminetur vel cognoscatur; demõstratio vero particularis terminatur ad sensum. Quia particulare solum directe cognoscitur per sensum; ideo demonstratio vniuersalis est potior & dignior demõstratio-

Notandū primum. tie particulari. ¶ Considerandum est autem circa prędictas rationes q prima & quinta prędictarum rationum videntur esse analeticæ, vtpote procedentes ex primis principijs demonstrationis. Aliæ vero rationes præcipue tertia & quarta, quæ accipiunt pro me-

dio id quod est commune omni cognitioni dicuntur magis logicæ. Quia. s. procedunt ex cõioribus principijs, quæ non sunt demõstrationis principia. ¶ Sexta ratio suprapositia, non differt a q̃rta, nisi q in quarta sit comparatio conclusionum, quæ cognoscuntur per demonstrationem. In sexta vero ratione est cõparatio propositionum, ex quibus demonstratio procedit. Hæc. D. S. in lec. ¶ Considerandum est vlterius, circa primam rõoem ſm Egidium, q demonstratio potissima accipit medium pp quid respectu passionis non absolute, sed vt est in tali subiecto: vñ tale subm tion est subm particulare, sed vl'e. i. q demonstratio vniuersalis est potior particulari. Prædicta autẽ causalitas debet referri ad medium tion absolute, sed vt est comparatum ad passionem non simpliciter, sed vt habet esse in subto: vnde talis causalitas non potest esse in medio nisi ipsum subm sit cãle. Et qa hmõi subm accipit demõstratio vl'is, nõ particularis; ideo demõstratio vniuersalis, dr magis causalis, q̃ vniuersalis. ¶ Considerandum est vlterius, pro declaratione scdę rõnis ſm. D. S. in lec. q aliqd est finis alterius, et quantum ad fieri, & quantum ad esse; quantum ad fieri quidem sicut generatio est pp formam inducendã: quantum ad esse autem sicut domus est pp habitantes vel pp habitationem; vnde vsq; ad primam causam finalem quærimus pp quid fiat aliquid, aut pp quid sit aliquid, quousq; nihil sit aliquid aliud assignari, q̃ hoc ad quod peruentum est, propter quid fiat vel sit illud, de quo quæritur propter quid. Et hoc ideo est. Quia illud, quod sic est vlnmum, vbi nihil aliquid aliud sit vlterius quærendum, est id, quod est vere finis & terminus quod quæritur, cum quærimus pp quid. Exẽpli gratia, quæratur cuius causa aliquis iuit, & respondeatur, vt accipiat argentum: hoc autem propter qd, vt. s. reddat debitum: & hoc pp quid. s. vt non iniuste agat, sic semper procedendo qñ iam nõ erit amplius aliquid aliud propter quid, sicut propter finem, puta cum peruenerimus ad vltimum finem, qui est beatitudo, dicemus q propter hoc venit, & non pp aliud, sicut propter finem, & qñ ad hoc peruenerimus, scimus tunc pp quid venit. Si igitur ita se habet in alijs causis, sicut in finalibus, tunc maxime sciemus quando ad vltimum fuerit peruentum. Hæc ille. ¶ Considerandum est vlterius ſm Egidium, q non competere per aliud conuenit dupliciter. Vno modo p aliud subm. Alio modo, non per aliam cãm: quãdiu autẽ passio demõstratur de subiecto aliquo cui competit per aliud subm, est demõstratio particularis, vt declaratum est: quando autem deuentum est ad subm, cui competit passio, non p aliud subm, sed per aliam causam, est demonstratio vniuersalis, qñ verum deuentũ est ad tale subm, & talem causam, nec per aliud subm nec per aliam causam, est demõstratio, vel propositiõ immediata indemonstrabilis, quod est principiũ sciẽ & demonstrationis, & licet talium propositionum et similium non sit scia, sed intellectus, ipse tñ maxime facit scire aliquid. Intellectus. n. est principium sciẽ & demonstrationis, vt supra dcm̃ est. ¶ Considerãdũ est finaliter circa quintam rõnem, q non est incõueniens, q aliqua propositio diuersis respectibus vel rationibus sit mediata & immediata, principium, & pxima principio. Nam vt declaratum est, id quod non est per aliud est immediatum, et indemonstrabile. Sicut ergo est duplex nõ per aliud, vel quia non p aliud subiectum, vel quia nõ per aliam causam. Sic duplex dicitur immediatum, & indemonstrabile, vel secundum subiectum, vel secundũ causam. Ex quo patet q triangulum

Margin notes (right column): K; Notãdum secũdum.; L; Notãdum tertium. Finis quo ad fieri vel ad esse.; Notãdum quartum.; M; Notãdum quintum.

A triangulum habere tres angulos æquales duobus rectis, est propositio immediata, & mediata in demonstrabilis et demonstrabilis, & est principium & proxima principio. Immediata est.n. & indemonstrabilis per subiectum cum triangulum sit immediatum subiectum illi⁹ passionis, v₃ eius quod est habere tres angulos intrinsecos æquales &c. Secus est per causam, potest enim prædicta propositio demōstrari p aliam causam, & hoc modo est propositio mediata, quæ quidem propositio est principiū in demonstratione particulari, vbi demonstratur per aliud subiectum, & nō est principium, sed proxima principio.i. causę, quia habet in se præcisam causam, per quam demonstrat demonstratione vl'i talis passio de tali subto: hæc oīa Egidius. ℣ Ad primum igitur dicēdum, ꝙ demōstratio nō dicitur particularis, quia particularia entia demonstrat: sed quia passionem vniuersalem de particulari.i. non adæquato, siue per se primo subto, sed per aliud demonstrat. Vnde dato ꝙ particularia siue singularia simpliciter sint magis entia, ꝗ̄ vniuersalia, nihil tñ ad propositum. Et sic patet solo ad secūdum

B & tertium. ℣ Ad quartum dicendum, ꝙ ipsius demōstrationis particularis, nō est cognitio distincta in ꝓpria natura, sed cognitio alicuius in aliquo nō per se primo, sed per aliud, vt supra declaratum est. Demonstratio vniuersalis facit scire p se primo, siue adęquatę: vnde ratio assumit falsum, & falsum supponit.

℄ Seq' vbi supra ī Phō et.D.S. {Impertinētet tñ.}

Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt' ꝙ vl'ia non sint magis scibilia, & intelligibilia, ꝗ̄ particularia, vt voluerunt tertia, & septima rōnes Phylosophi supra adductæ.

Primum. ℣ Nā illud quod primo occurrit intellectui nostro, est magis intelligibile: sed particularia primo occurrunt intellectui nostro, cum primo cadūt sub sensu aliquo, a quo quælibet nostra cognitio intellectiua originem trahit, vt ex supradictis

Secūdum. patet: ergo &c. ℣ Secundo præterea, vl'ia sunt difficilima ad cognoscendum, vt patet.1. Metaphysi. ergo

Tertium. non sunt maxime intelligibilia, & scibilia. ℣ Tertio præterea, vl'e est minus indiuisum, cum sit diuisibile, ꝗ̄ singulare: ergo est minus vnum, & per consequens minus ens. Cum vnūquodq; eodem modo se habeat ad vnitatem, & entitatem, vt patet.4. Metaphy. ergo

C idem ꝙ prius. ℣ Sed ꝯ est Phylosophus, vbi supra pręsertim in tertia, & septima ratione superius adducta.

Respōsio. Vl'ia tripliciter. ℣ Respondeo dicendum, ꝙ vl'ia sunt in duplici dr̄ia, vt in longum est in summa adductum. Nam quędā sunt vl'ia in causando, & talia licet in se sint maxime scibilia & intelligibilia, sunt tñ difficilima nobis ad cognoscendū. Alia sunt vl'ia in prędicando, & talia pñt dupliciter considerari. Vno modo, comparādo ea ad particularia simpl'r, quæ dicuntur singularia determinata: & sic vl'ia sunt magis ītelligibilia, cū intelligantur directius, ꝗ̄ particularia, quæ intelliguntur dumtaxat reflexe. Alio modo, possunt considerari per respectum ad particularia, quæ dicuntur minus vl'ia: sicut homo dr̄ quoddā particulare respectu animalis, & hoc dupl'r. Vno modo, loquēdo de cognitione confusa: & sic vl'ia sunt magis intelligibilia, vt patet.1.Phy. Alio modo, loquendo de cognitione determinata & distincta: & sic particularia sunt magis intelligibilia, & per consequens tali cognitione

Notādum. Vniuersale dupliciter. magis cognoscibilia. ℣ Considerandum est tñ ꝙ vl'e, potest adhuc accipi dupliciter. Vno modo complexe, videlicet pro propōne vl'i. Alio modo incōplexe, v₃ pro termino cōi prędicabili de pluribus, siue de multis. Primo modo, pōt accipi dupliciter, vt supra

D dcm̄ est. Vno modo prioristice, v₃ pro propōne vl'i vniuersalitate signi, & isto modo nihil ad propositū.

Propō particularis. Alio mō pōt accipi postetioristice, videlicet ꝓ propōne, in qua prædicatur propria passio de subto adęquato. E conuerso vero propō particularis pro propositione, in qua prædicat' propria passio de nō subiecto adęquato: & isto modo vl'e est magis scibile scīa demonstratiua & magis scibile, quia magis proximū intellectui, i. propositioni immediatę, cuius est intellectus & non scīa demonstratiua, vt satis supra declaratum est. Si vero accipiatur vl'e incomplexe, distinguendum est, vt supra in capite corporis articuli processimus. Et licet naturalia, quæ sunt minus scibilia, ꝗ̄ mathematica, sint magis demōstrabilia extensiue per plures videlicet cās, non autē intensiue, eo ꝙ mathematica sunt certiora, & notiora per vnum genus cāę, ꝗ̄ nālia per oīa genera cāę: licet ēt vl'ia sensu percipiātur per alterum, videlicet per singularia: tamen vl'e dr̄ intelligibile non sensibile, non quia non sentiatur, sed quia sub sua rōne formalis vniuersalitatis

E appręhendi nō potest nisi ab intellectu. ℣ Ad primū ergo & scdm̄ patet solutio ex dictis. ℣ Ad tertium dicēdum, ꝙ ens pōt accipi quadrupliciter, vt dicit Paulus Venetus.

Ens quadruplicit'. Vno mō in rōne entitatis, & isto modo singularia sunt magis entia ꝗ̄ vniuersalia participaliter accipiēdo ens. Secus autem si nominaliter accipiatur, vt supra declaratum est. Secundo modo in rōne subti, cui participialiter aliquid inhæret, & isto modo vl'e est magis ens, ꝗ̄ singulare, vel particulare. Quia vl'ia p se primo subijciunt' suis proprijs passionibus, non autē particularia primo: licet p se subijciant' hmōi passionibus, proprium.n. inest primo speciei, & p spēm indiuiduis f'm Porphyriū in Vl'ibus. Tertio modo in rōne obti mouentis vim cogitatiuam et terminantis actum intellectus, & isto modo vl'ia sunt magis entia, ꝗ̄ particularia, vt patet.1.Phy. Quarto modo in rōne mensuræ non solum perfectionis: sed etiam durationis, & immutationis. Et isto modo etiā vl'ia sunt magis entia, ꝗ̄ particularia, cū sint perpetua & æterna, non autē particularia: vñ loquendo de entitate, quæ ad rōnem cognitionis scientificę, & intellectiuę cōfert, vl'e est magis ens, ꝗ̄ particulare, & magis vnum indiuisum transcendenter loquendo.

F Lec.39. ℄ Quæstio.44. De comparatione demonstrationis affirmatiuę ad negatiuam: & est lectio.39. S.D.

AMPLIVS considerandum restat de pręeminentia demonstrationis affirmatiuæ ad negatiuam. ℣ Circa quod quæruntur duo. Primo, vtrum demōstratio affirmatiua sit potior & dignior negatiua.

Secundo, vtrum propositio affirmatiua sit potior, & notior negatiua.

℄ Seq' in Phō, & in.D.S. {Quod autē demfatio.}

Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ demonstratio affirmatiua non sit potior negatiua.

Primum. ℣ Nam illa demonstratio est potior, quæ est magis p cām, vt in præcedenti cap. Phs dicit: sed demōstratio negatiua est hmōi, quod sic patet. ℣ Nam demonstratio negatiua est per cām remotā: sed cā remota est potior et magis cā, ꝗ̄ cā propria: vt in Phicis declaratur, et patet in quolibet genere cāę actualium inductiue: ergo demonstratio negatiua est potior affirmatiua.

Secūdum. ℣ Secundo præterea, syll's negatiuus est potior affirmatiuo: ergo demonstratio negatiua cum sit quidam syllogismus &c. est potior affirmatiua. Antecedēs patet, quia virtus syllogismi negatiui ad plura se

G extendit, cum habeat fieri in qualibet figura, quā virtus syll'i affirmatiui, cum non habeat fieri in scd'a figura, vt in libris Prior declarat: ergo &c. Tertio praeterea, nulla est demōstratio negatiua: ergo suppositū quaesiti est falsum. Antecedens patet. Nam vel talis demonstratio esset vniuersalis, vel particularis. Non primum: quia per talem demōstrationem, declaratur propria passio de ꝓprio subto & adaequato: ergo nulla demonstratio vniuersalis, vel particularis est negatiua. Sed ɔ̄ est Phylosophus in litera; ibi,

Tertium.

Qd' autē dem̄ratio affirmatiua priuatiua &c.

¶Respondeo dicendum, ꝙ istud est. 3. caplm huius noni tractatus, in quo Phs determinās de praeeminentia demonstrationis vl'is affirmatiuae supra negatiuā: ponit vnam conclusionem, quę est r̄nsiua ad q̄situm,

Conclusio videlicet ꝙ demonstratio affirmatiua est potior & dignior negatiua. Quam cōclonem ꝓbat Phs quinqꝫ rōnib⁹ fm deductionem. D.S. quarꝫ prima talis est.

Prima rō. Nam illa demonstratio est potior & dignior, q̄ paucioribus petitionib⁹, aut suppōnibus, aut propōnib⁹

H vtitur. Tum primo, quia velocius & appetibilius facit scire. Tum scd'o, qa ex notiorib⁹ procedit, sed demonstratio affirmatiua paucioribus vtitur, q̄ demōstratio negatiua, qualitatiue loquendo, non autē quātitatiue: qa vtraqꝫ ex duobus propōnibus, & trib⁹ terminis tm̄ procedit, sed demonstratio affirmatiua est tm̄ ex affirmatiuis, negatiua vero, tā ex affirmatiuis, q̄ negatiuis, cum ex puris negatiuis nihil sequit, & ex puris negatiuis nō sequat cōclo negatiua: ergo demonstratio affirmatiua potior est & dignior negati-

Scd'a rō. ua. Scd'a rō talis est, illa demōstratio est potior, quae ex efficacioribus procedit: sed dem̄ratio affirmatiua est hmōi, cum procedat ex duabus affirmatiuis, ex q̄bus pōt fieri syll's: ex duabus autē negatiuis nihil sequit: propōnes ergo affirmatiuę, ex quibus demōstratio affirmatiua procedit propositiones sunt efficacioris virtutis, q̄

Tertia. negatiuae: ergo &c. Tertia rō est ista, Nā illa demonstratio est potior & dignior, quae procedit ex notioribus & credibilibus, sed demonstratio affirmatiua est hmōi: ergo &c. Nam negatiua propō maxime probatur per affirmatiuam, & nō ecōuerso, sed illud per qd' aliquid demonstrat est credibilius, eo qd' ꝑ ipsum demonstratur: ergo propō affirmatiua ex qua. f. demonstratio affirmatiua procedit est notior, & credibilior

I propōne negatiua: ergo demonstratio affirmatiua ꝓcedit ex certioribus & credibilibus. Probatio maioris prosylli. Nam si augmentat demonstratio negatiua hoc est, si ꝓsyllogizent praemissę demonstrationis negatiuae, quod est augmētare dem̄rationem, plures accipient affirmatiuae, q̄ negatiuae. Nam ad ꝓsyllogizandum affirmatiuā accipient ambae affirmatiuę, & per ɔ̄s in demōstratione negatiua propōnes affirmatiuae maiorē efficaciam h̄nt ad probandū negatiuam

Quaest.i. q̄ econuerso. Sed dicet aliquis, ꝙ haec rō v̄r ɔ̄dicere primae, quę dicebat, ꝙ illa dem̄ratio est potior, quę

Respōsio. procedit ex paucioribus, Dicendum, vt dicit hic Egidius, ꝙ haec rō & prima loquitur hic equiuoce de pluralitate. Nā prima rō ex paucitate medioꝝ arguit dignitatem affirmatiuae, supposito autem numero medioꝝ ex pluralitate propōnū affirmatiuaꝝ arguit dignitatem, vel efficaciam propōnis affirmatiuae, & p

Quarta. ɔ̄ns dignitatem eius. Quarta rō est talis, Nā illa demonstratio est potior, q̄ procedit ex principijs potioribus, sed demōstratio affirmatiua est hmōi: ergo etc. Probatio medię, Quia mediū ex quo procedit demōstratio affirmatiua, est propō affirmatiua: principium

K vero a quo procedit demonstratio negatiua, est propositio negatiua, sed propositio affirmatiua ē potior negatiua, cum sit prior, sicut esse praecedit non esse, et notior, cum per affirmatiuam probet negatiua, & nō

Quaest.i. econuerso. Et si dicat haec rō v̄r esse idem, cū praecedentibus. v₃ ꝙ negatiua est minus nota, q̄ affirmati-

Respōsio. ua, Dicendum, ꝙ fm appraeh̄sionem intellectus n̄i vl'is affirmatiua immediata, quae est principiū demōstrationis affirmatiuae est prior & notior, q̄ ꝓpositio vl'is negatiua immediata, q̄ est principium demōstrationis negatiuae. Nam vt in Elenchis d̄r, in non esse includit esse, & in negōne includit dictio. i. affirmatio. Attēditur ergo prioritas fm ordinem intellectus in hac rōne, sed quantū ad ordinē syllogisticū negatiua habet probari p affirmatiuam, vt praecedens rō voluit, in qua attendit prioritas fm ordinē syllogisticū: vnde haec rō a praecedenti differt & non cum ea coincidit. Quinta rō est talis, Illud ex quo aliquid depēdet est nobilius eo, quod dependet, sed ex demōstratione affirmatiua depēdet negatiua, quia non potest esse negatiua demonstratio absqꝫ negatiua propōne,

L qa non probat nisi p affirmatiuā propōnem: ergo demōstratio affirmatiua est potior negatiua. Ad primū ergo ddm, ꝙ licet cā remota in eodē gn̄e cāꝫ sit magis cā, & efficacior fm virtutē q̄ ꝓxima: tn̄ cā ꝓxima est magis cā simpl'r. Inde est ꝙ effect⁹ magis assimilat cāę proximae, q̄ remotae, ēt posita cā proxima, ponit effectus, & non posita cā remota: vt in. 7. Diuinę Phię clarius disputat. Ad scd'm ddm, ꝙ licet syll's negatiuus sit potior extensiue, q̄ syll's affirmatiuus: tn̄ affirmatiuus potior est intensiue, vt satis declaratū est: vn̄ ratio laborat in equiuoco. Ad tertiū dicendum, ꝙ demōstratio negatiua pōt esse, tam vniuersalis, q̄ particularis. Non. n. semper in qualibet demonstratione vniuersali demonstratur de proprio subiecto, sed aliquādo remouetur ab opposito proprij subiecti: ergo etc.

¶Sequitur vbi supra in Phylosopho, & in. D.S. Impertinenter &c. Articulus. II.

AD SECVNDVM sic procedit. Videt ꝙ propō affirmatiua nō sit prior & notior propōne negatiua. Nam non esse praecedit esse, qa res anteqꝫ producantur in esse prius h̄nt non esse: sed propō negatiua indicat non esse, propō vero affirmatiua indicat esse: ergo propō negatiua prior ē ipsa propōne affirmatiua. Scd'o praeterea, compositiora sunt nobis notiora & priora, vt patet. 1. Phy. sed negatiua propō compositior est, q̄ affirmatiua, cū affirmatiuam includat, et non econuerso: ergo &c. Tertio praeterea, primū principium est notissimum & firmissimum, vt probatur. 4. Metaph. sed tale est propō negatiua, v₃ impossibile est idem simul esse, & non esse, vt ibidem patet: ergo propō negatiua est cunctis alijs propōnibus notior. Sed ɔ̄ est Phs, vbi supra praecipue in quarta rōne: ibi, ¶Amplius si principium &c. ℞ R̄ndeo dicendum, ꝙ q̄uis in vno, et eodem, quod de non ente ad esse procedit, non esse sit prius q̄ esse ēt tpe, vt voluit primum argumētum: tn̄ esse simpliciter est prius non esse. Cuius rō hic assignatur a. D.S. quia non entia non producuntur in esse nisi ab aliquo ente exn̄te in actu: ergo esse simpliciter praecedit non esse: vnde in. 9. Metaphy. d̄r ꝙ in vno & eodem generabili, & corruptibili potentia praecedit actum: prius. n. fuit Sortes in potentia, q̄ in actu esset. Simpliciter tamē actus praecedit potentiam. Nam cū de potentia nihil reducatur in actum nisi p actum: si actus non praecederet simpl'r potētiam, entia possent esse, si nihil actu esset, quod est absurdū dicere. Cū ergo esse se habeat ad non

Primum.

Secūdum. M

Tertium.

A ad non esse sicut actus ad potentiam, simplr esse præcedit nō esse. Et cum propō affirmatiua explicet esse, & propō negatiua nō esse, vt in libro Perihermenias patet: relinquitur ꝙ propō affirmatiua est prior negatiua, & cum de priorib⁹ prior sit speculatio, propō affirmatiua est notior q̄ sit negatiua. ¶Ad primū ergo patet solutio ex dictis. ¶Ad secundum dicēdum, ꝙ licet compositiora sint priora quo ad nos cognitione confusa:tn̄ simplr illa, q̄ sunt simpliciora sunt priora ordine nāq. ¶Ad tertium dicendum, ꝙ licet illud primū principiū fm vocem sit negatiuū, fm tn̄ significatum est affirmatiuū, vt ibidē clarius disputabitur.

Lec.40. ¶Quæstio.45. de cōparatione demonstrationis ośsiuæ ad ducentē ad impoſe: & est lect.40.S.D.

DEINDE considerandum restat de dignitate demonstrationis ostensiuæ. ¶Circa quod quæruntur duo. Primo, vtrum demonstratio ostensiua sit nobilior, & prior q̄ sit demōstratio ducens ad impoſe. Secundo, vtrū sit aliqua demſtatio ducēs ad impoſe.

¶Sequit in Pho, & I.D.S. ⟨Qđ qdē cathegorica.⟩

Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ

B demonstratio ośsiua non sit potior demonstratione

Primum. ad impossibile. ¶Nam inter demonstrationem ośsiuam, & ad impoſe non est cōparatio, cū non sint eiusdem generis:ergo vna non est dignior & potior altera, quod est suppositum. ¶Secundo præterea, demōstratio ad impossibile est euidentior, q̄ sit demonstratio ośsiua:ergo est potior & dignior. Probatur aſis, quia fundatur immediate in primo principio, qđ est euidentissimum, Nam cōcludit aliquam propōnem esse verā, qa sua ɔ̄dictoria est falsa:lex.n. ɔ̄dictoriarū, fundatur in primo principio immediate: igitur &c. ¶Sed contra est Phylosophus in litera:ibi,

Secūdum.

Quod quidem cathegorica siue affirmatiua dignior sit priuatiua, manifestum est, & ad impossibile ducente, & cætera.

¶Respondeo dicendum, ꝙ istud est vltimum capitulum huius noni tractatus, in quo Phylosophus determinando de demonstratione ostensiua per respectū ad demonstrationem, quæ est ad impossibile quantū

Cōclusio. ad præeminentiam, ponit vnam conclusionem, quæ est responsiua ad quæsitū: videlicet ꝙ q̄libet demonstratio ostensiua est potior demonstratione ad impossibile, quæ probatur tali rōne Phylosophi fm.D.S.

C

Probatio. Nam illa demonstratio est potior et dignior, quæ procedit ex notioribus & priorib⁹, sed demōstratio ostēsiua est hmōi:ergo &c. Probatio minoris, Nam ꝙ demonstratio ostensiua affirmatiua sit ex prioribus, & notioribus, patet ex præcedentibus:ꝙ autem demonstratio ostensiua negatiua sit hmōi, patet. Nam præmissæ ex quibus inferuntur conclusiones, sunt naturaliter priores cōclusione: sed in ordine syllogistico demonstratio ostēsiua negatiua accipit fidem ex vna propōne negatiua maiore, quæ infert negatiuā conclusionem, a qua demonstratio ad impossibile fidem accipit, vt patet sic syllogistice ꝓcedendo, Nulla substantia est relatio, quoddam corpus est subā:ergo qđdam corpus non est relatio. Hæc est demōstratio ostēsiua negatiua, quæ fidem sumit ab illa maiore negatiua, videlicet Nulla substantia est relatio. Si quis vero negaret illam conclusionē, syllogizator acciperet op positam eius tacitam concessam, sic procedēdo ad impossibile, Omne corpus est relatio, ista est manifeste vera, quia opposita eius, siue ɔ̄dictoria per te est falsa, quam negasti, videlicet quoddam corpus non est relatio, sed omne corpus animatū est corpus: ergo omne corpus animatum est relatio, conclusio est manifeste falsa, ergo aliqua præmissarum:igitur &c. Ista demonstratio sumit fidem ab illa negatiua cōclusione, videlicet Quoddam corpus non est relatio, virtute legis ɔ̄dictoriarum, patet ergo ꝙ demonstratio ostensiua fidem sumit ex prioribus & notioribus, q̄ demon-

D

stratio ad impossibile, & per consequens est potior,

Notādum. & dignior, & nobilior. ¶Considerandum est secundum Phylosophum, ꝙ demonstratio ostensiua & ad impossibile conueniunt & differunt: conueniūt quidem in syllogismi ordinatione terminorum. Sed in hoc differunt, quia demonstratio ostensiua a prioribus fidem accipit, q̄ demonstratio ducens ad impossibile, vt dictum est. Quæ autem sit demonstratio ostensiua & ad impossibile in sequenti articulo declarabitur. ¶Ad primum igitur dicendū, ꝙ licet inter ea, quæ sunt diuersorum generum, non sit comparatio proprie dicta, cum talis comparatio simi litudinē ꝓprie dictā includat:tn̄ inter ea, bene est cōparatio cōiter accepta eodē modo quo inter ea reperitur similitudo. ¶Ad scdm dicendum, negando mino-

B

rem, propter rationem in corpore assignatam. Euidētior est.n. illa propositio, a qua fidem accipit demonstratio ostensiua, q̄ illa, a qua trahit fidem demonstratio ducens ad impossibile, vt dictum est.

¶Sequitur in Pho, & in. S. D. Impertinenter &c.

Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur

Primum. ꝙ nulla sit demonstratio ducēs ad impossibile. ¶Nā demonstratio procedit ex prioribus, sed syllogismus ad impossibile non procedit ex prioribus vel notioribus, vt in præcedēti articulo deductum est; ergo syllogismus ducens ad īpossibile non est syll's demōstratiuus, licet sit prioristicus. ¶Scdō præterea, quælibet

Secūdum. demonstratio procedit ex principijs veris, verū concludens, vt patet per diffinitionem demonstrationis superius adductam, sed demonstratio ad impossibile ex falso cōcludit impossibile:ergo idem quod prius.

Tertium. ¶Tertio præterea, omnis demonstratio est syllogismus, vt patet per diffinitionem primā demonstrationis:sed processus syllogisticus ducens ad impossibile non est syllogismus, cum non constet tantum ex tribus terminis, & duabus propositionibus, quod de se

F

Quartum. patet, quod tamē ad rationem syllogismi requiritur, vt patet.1.Priorum:ergo &c. ¶Quarto præterea, omnis demonstratio est vel propter quid, vel quia est, vt patet per Phylosophū supra, sed deductio ad impossibile ducēs, non est propter quid, neq; quia: cum non procedat per causam vel per effectum, quia nihil est causa vel effectus alicuius impossibilis: ergo nulla est demonstratio ducens ad impossibile. ¶Sed cōtra est Phylosophus, ostendens demōstrationem ostensiuā esse nobiliorem & potiorem demonstratione ducente ad impossibile. ¶Respondeo dicendum, ꝙ aliqua

Conclusio est demōstratio ad impossibile, videlicet illa, quę vnā præmissarum manifeste falsam accipit:cuius falsitate concluditur veritas sui oppositi cōtradictorij, vel ad falsitatem alterius præmissarum procedit ab ea, quæ est manifeste vera, vt patet sic syllogizādo. Siquis negat istā, Homo est risibilis, sumat suum oppositum, Et sic arguatur, Nullus homo est risibilis, omne aīal rationale est homo:ergo nullum animal rationale est risibile, conclusio est manifeste falsa:ergo aliqua præmissarum, non minor, cum diffinitum prædicetur de diffinitione:ergo maior, videlicet illa, Nullus homo est risibilis, ē falsa, Tūc sic, ista est falsa, Nullus homo

G

Corrolariū Triplex processus ī demōstra. ad impossi. est risibilis; ergo sua ꝯdictoria est vera: videlicet, Homo est risibilis, quæ fuit negata. ⁋Ex quo patet, ꝙ in demonstratione ducente ad impossibile est triplex processus. Primus est ab vna manifeste vera, cum altera falsa, ad cōclusionem manifeste falsam. Secundus, a falsitate conclusionis, ad falsitatem alterius præmissarum. Tertius, a falsitate alteri⁹ præmissarum, ad veritatem suæ oppositę, vt clarius patet in. 2. Priorum. Ostensiuæ vnus processus. ⁋Demonstratio vero ostensiua dicitur illa, in qua est vnus tantum processus a præmissis, videlicet ad conclusionem, sic arguendo, Omne animal rationale est risibile, sed omnis homo est animal: ergo omnis homo est risibilis. Discip. ⁋Sed instabat discipulus. Nam secundum Phylosophum in litera, Illud ex quo fit syllogismus: oportet ꝙ se habeat sicut totum ad partem, vel sicut pars ad totum, sed in deductione ad impossibile nihil est ꝙ se habeat sicut totum ad partem, vel econuerso, cum ipsius impossibilis nullum sit totum vel pars: ergo talis deductio non est syllogismus, & ꝑ cōsequens non est demonstratio, cum omnis demōstratio sit syllogismus. Respōsio. ⁋Dicēdum, ꝙ illud ex quo fit syllogismus, ꝓprie est medius terminus, vt dicit hic Egidius: medius autem terminus se habet ad extremitates, sicut totum ad partes, vel sicut pars ad totum. H. Nā in secunda figura medius terminus vtrobiqꝫ prædicatur: ergo se habet ad extremitates, sicut totum ad partes: prædicatum.n. habet ratiōnē totius respectu subiecti. In tertia vero figura vtrobiqꝫ subijcitur: igitur se habet sicut pars ad totum. In prima autē figura medius terminus in maiori habet, sicut pars ad totum cum ibidem subijciatur, i minori vero se habet, sicut totum ad partes, cum in ea prædicetur medius terminus: ergo terminus ex quo aliquid syllogistice infertur in quolibet syllogismo se habet ad extremitates, sicut totum ad partes, vel ecōuerso: licet ipsius impossibilis nō sit totum aut pars maxime in essendo, eius tamen potest esse totum & pars in inferendo: vnde argumentum nullum. Notandū primum. ⁋Considerandum est hic sc̄dm Egidium, ꝙ demonstratio ad impossibile semper facit fidem ex non esse, quia semper facit fidem interimendo conclusionem, interimere autem conclusionem, est conclusionem non esse: tamen non esse aliquando æquipollet affirmatiuæ, quia non esse negationem est affirmationem esse. Notādum secūdum. I ⁋Considerandum est vlterius, ꝙ sicut non cōcedenti verum oportet illud verum declarari per aliud verius, propter quod præmissæ dicuntur semper veriores & notiores conclusione: sic si aliquis concedat falsum, oportet ꝙ impugnet ducendo ipsum ad aliquid falsius. Et quia in demonstratione ad impossibile semper ex falsitate conclusionis probatur esse falsitas in aliqua præmissarū: oportet semper in omni tali demōstratione ꝙ cōclusio sit falsior q̄ præmissa. ⁋Ex quo patet, ꝙ semp syllogismi ad impossibile debent habere conclusionem falsam manifeste. ⁋Ad primum igitur dicendum, ꝙ illa diffinitio demonstrationis, datur de demōstratione ostensiua propter quid, & non de demōstratione communi: & per hoc patet solutio ad secundū. ⁋Ad tertium dicendum, ꝙ argumentum illud procedit de syllogismo simplici, in quo videlicet est vnus discursus: vnde laborat in æquiuoco. ⁋Ad quartum dicendum, ꝙ ista diuisio qua demōstratio diuiditur in demonstrationem propter quid & quia, est diuisio demonstrationis ostensiuæ, & non diuisio demonstrationis in communi: vnde non sequitur.

Lec. 41. ℭQuæstio. 46. De vnitate, ac diuersitate scientiæ, & dignitate, & est lectio. 41. Sancti Doctoris.

IDEO considerandum restat de effectu demonstrationis comparatiue, videlicet de scientia. ⁋Circa quod duplex occurrit consideratio. Nam primo cōsiderandum est de scientia per comparationē ad alias scientias. Secundo, considerandum est de scientia ꝑ comparationem ad alios cognoscendi modos. Quātum ad primum, duplex occurrit consideratio. Primo, considerandum est de comparatione scientię ad scientiam secundum certitudinem, vnitatem, & pluralitatem. Secundo, de his quorum est scientia obiectiue. Tertio, de principijs demonstratiuis in cōmuni. ⁋Circa primum quæruntur tria. Primo, vtrum vna sc̄ia sit altera dignior. Secūdo, vtrū sc̄ia accipiat vnitatem a suo subiecto. Tertio, vtrum scientia accipiat diuersitatem a diuersitate principiorum. K

ℭSequit in Pħo, & l. D. S. {Sc̄ia autē certior &c.}

Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ vna scientia non sit dignior altera. ⁋Nam sc̄ietia nō suscipit magis, neqꝫ minus: ergo scientia vna non est dignior altera. Antecedens patet, Nam susceptio magis, & minus causatur in deputatione contrarij a contrario vel permixtione vnius cum altero, vt Themistius deducit in præsenti: sed in prima specie qualitatis, in qua est scientia, cum sit habitus, non est contrarietas, vt ibidem per Phylosophum patet: ergo &c. ⁋Secundo præterea, si vna scientia esset dignior altera, maxime illa esset dignior, quæ dicit propter quid, & q̄a: q̄ illa, quæ dicit quia separatum a propter qd, vt vult Phylosophus hic in prima rōne: sed hoc non potest dici, quia sic Sacra Theologia nō esset dignior cęteris, cum non dicat propter quid, potissime de suo subiecto, cum nō habeat causam aliquam: igitur vna scientia non est dignior altera. ⁋Sed contra est Phylosophus in præsenti. c. ibi, {Scientia autem est certior &c.} ⁋Respondeo dicēdum, ꝙ iste est decimus tractatus, siue vltimus huius primi Posteriorꝝ, in quo Phylosophus determinat comparatiue de effectu ipsius demonstrationis, qui est scientia postq̄ determinauit comparatiue de demonstratione, videlicet per respectum ad alteram, in quo quidem tractatu continentur quattuor capitula. In primo capitulo determinat de scientia quantum ad tria, videlicet ad vnitatē, certitudinem, & diuersitatem. In secundo vero capitulo: ibi {Quod autem quod est a fortuna &c.} Determinat de his, quorum est sc̄ietia obiectiue. In tertio vero determinat de principijs, ostendendo ꝙ non omnium demonstrationum sunt eadem principia: ibi {Eadem autem principia &c.} In quarto autē determinat de scientia comparatiue ad alios habitus cognoscitiuos: ibi {Scibile autem & scientia &c.} ⁋In primo capitulo Phylosophus ponit tres principales conclusiones, de quarum duabus vltimis videbitur in sequentibus articulis. ⁋Prima vero cōclusio quæ est responsiua ad quæsitum talis est, videlicet ꝙ vna scientia est nobilior, siue dignior altera. ⁋Hæc conclusio probatur tali ratione secundum Phylosophum. Nam illa scientia est altera dignior, quę est certior & prior, vt deducit in prohemio de Anima, sed vna scientia est altera certior, quod probat Phylosophus tribus rationibus: quarū Prima talis est, Illa scia est prior & certior, quę facit scire quia, et propter qd, q̄ ea quæ facit scire quia, separatum a propter quid, a fine enim res denominari habet, sed aliqua scientia facit scire quia, & propter quid, vtputa scientia subalternans: aliqua facit scire quia, & nō propter quid, sicut scientia subalternata: ergo vna scientia est prior & certior

Primum. L Secūdum. Respōsio. M Cōclusio. Probatio.

A ℞ certior altera. ¶ Secunda ratio eſt talis, Illa ſcientia quæ eſt de non ſubiecto. i. de materia nõ ſenſibili, eſt prior et certior illa quę eſt de ſubiecto, ſed aliqua ſcīa eſt de non ſubiecto, ſicut Metaphyſica, aliqua vero de ſubiecto, ſicut Muſica, quæ eſt de numero ſonoꝝ: ergo aliqua ſcīa eſt prior & certior altera, ſicut Arithmetica eſt prior & certior Muſica: prior quidẽ, quia Muſica vtitur pricipijs arithmeticis ad aliud: certior autem, quia incertitudo cauſatur propter tranſmutabilitatem materię ſenſibilis: vnde quanto magis acceditur ad eam, tanto ſcientia eſt minus certa. ¶ Tertia ratio talis eſt, Nam illa ſcientia, quæ eſt de paucioribus, vt patet primo Metaphyſicæ, eſt prior & certior ea, quę ſe habet ex appoſitione ſiue additione. Simplicia. n. priora ſunt & certiora ſm viã compoſitionis, ſed aliquæ ſcientiæ ſunt huiuſmodi. Geometria. n. ſe habet ex additione ad Arithmeticam. Nam punctus de quo eſt geometria addit ſupra vnitatem, de qua eſt Arithmetica, poſitionem in continuo, vt in præſenti patet. Nam punctus eſt quoddam indiuiſibile in continuo abſtrahens ſecundum rationem a materia ſen-

B ſibili. Vnum autem abſtrahit a materia ſenſibili, & intelligibili: vnde Arithmetica certior eſt ipſa Geometria. Relinquitur ergo ꝙ propter tres gradus certitudinis vna ſcientia ſit dignior altera. ¶ Conſiderandum eſt hic ſecundum. D. S. ꝙ comparatio ſcientiarum accipitur tripliciter. Nam primus modus accipitur ſecundum ꝙ cauſa eſt prior & certior ſuo effectu. Alij autem duo modi accipiuntur ſecundum ꝙ forma eſt certior materia, vtputa quia forma eſt principium cognoſcendi materiam, cum materia non cognoſcatur niſi ſecundũ analogiam ad formam, vt patet. 1. Phyſicorum, ſed vt dicitur. 7. Metaphyſicæ duplex eſt materia. Vna quidem ſenſibilis: ſecundum quam accipitur ſecundus modus ſecundæ, videlicet rationis iam adductæ. Alia vero eſt materia intelligibilis. ſ. ipſa continuitas: & ſecundum hanc accipit tertius mod⁹, ſiue tertia ratio, & propter hoc patet diſtinctio harum trium concluſionum vel rationũ, qualiter dignitas ſcientiæ dependet a dignitate obiecti, ſiue rei conſideratæ: aut a certitudine modi conſiderandi, aut vtroq; modo, vt deductum eſt, et deduci debet in prohemio de Anima. ¶ Ad primũ ergo dicendum, ꝙ ſcientia ſuſcipit magis & minus extenſiue & intenſiue, vt in prima parte ſummæ Diuinę Phyloſophiæ declaratur in libro de Quones, videlicet lib. 5.

C vnde in habentibus contrarium intenſio & remiſſio formæ attendit ſecundum depurationem contrarij a contrario: vel ſecũdum permixtionem vnius cum altero. Albius. n. dicitur quod eſt magis & impermixtius, vt patet in Topicis: vnde in non habentibus cõtrarium formæ, quæ ſortiũtur ſpeciem ab aliquo extrinſeco, ad quod ordinantur, ſuſcipiunt magis & minus, ſiue intenduntur & remittũtur, ſecundum acceſſum ad aliquem terminũ vel receſſum ab eo, aut etiã ex diſpoſitione ſubiecti, conceſſa tamen maiore non valet conſequentia: quia licet homo, nõ ſuſcipiat magis & minus: tamen eſt dignior aſino, vt patet de ſe. ¶ Ad ſecundum dicẽdum, ꝙ cæteris paribus, illa, quę docet propter quid et quia, dignior eſt illa, quę docet: quia tantum: nec eſt inſtantia de Theologia, & alijs ſcientijs. Quia Theologia eſt dignior, propter dignitatem obiecti, & propter certitudinẽ modi addiſcendi. Traditur. n. per Diuinam Reuelationem; quę falli nõ põt, ſicut põt rõ humana: ergo Theologia Sacra oĩbus alijs ſcientijs humanitus inuẽtis dignior eſt. Dr etiam vna ſciẽtia dignior altera, ſecundũ Albertum, aut propter demonſtrationem, quæ certior eſt: aut ex ſubiecto, ex eo ꝙ mirabili⁹ eſt: aut ex eo ꝙ ſimplici⁹. ¶ Ex eo quidem, ꝙ mirabilius dupliciter, quia eſt ſubalternans, & non ſubalternata: vel quia non ex appoſitione eſt ſe habens ad alteram, quæ ex appoſitione ſe habet ad ipſam. Hæc ille.

Noтãdum. Cõparatio ſciẽtiarum tripliciter.

Materia duplex.

Vnã ſcien tiã alia di gniorẽqua dupliciter

D

¶ Sequit in Pħo, & in. D. S. Deinde, cũ dicit, {Vna autem ſcientia &c.} Articulus ſecundus.

AD SECVNDVM ſic procedit. Videt ꝙ vna ſcientia non accipiat vnitatem a ſuo ſubiecto.

Primum. ¶ Nam ea, quæ in diuerſis prædicamentis ponuntur genere diuerſa ſunt, vt patet. 5. Metaph. ſed tamẽ conſtat, ꝙ pertinent ad conſiderationem vnius ſcientiæ: ergo vnitas ſcientiæ non eſt ex vnitate rei conſideratæ, ſiue ex vnitate generis ſcibilis.

Secũdum. ¶ Secũdo pręterea, Metaphyſica eſt ſcientia vna, vt patet. 4. Metaph, licet ſubiectum eius, videlicet ens non ſit vnum, cũ dicat Porphyrius, Siquis omnia entia vocet æquiuoce inquit nuncupabit, & non vniuoce: ergo &c.

Tertium. ¶ Tertio præterea, Logica, & Metaphyſica ſunt diſtinctæ, & plures ſcientiæ, & tamen idem genus ſcibile conſiderant, videlicet ens in communi, vt patet etiam. 4.

E Metaphy. igitur &c. ¶ Sed contra eſt Phyloſophus, in præſenti capitulo: ibi {Vna autem ſcientia &c.}

Cõcluſio. ¶ Reſpondeo dicendum, ꝙ ſecunda concluſio huius capituli, quæ eſt reſpõſiua ad quæſitum, eſt iſta, Vnitas ſcientiæ denominatur ab vnitate generis ſcibilis, ſiue generis ſubiecti, quod dicitur ſubiectum attributionis, ſiue ſubiectum ſcientiæ.

Probatio. Quæ concluſio probatur tali ratione ſecundum. D. S, Nam vnitas cuiuſlibet motus maxime ex fine conſideratur, vt patet. 5. Phyſicorum, ſed proceſſus cuiuſlibet ſcientię eſt quidam motus rationis: ergo vnitas ſcientiæ conſideranda eſt, & attendenda ex fine, ſiue ex termino ſcientię. Cuiuſlibet autem ſcientię, ſiue terminus, ſiue finis eſt genus ſcibile, circa quod eſt ſcientia. In ſciẽtijs enim ſpeculatiuis, nihil aliud quęritur, q̃ cognitio generis ſubiecti. In practicis autem ſcientijs, intẽditur intentio ipſius generis ſubiecti, vt patet. 2. Metaphyſicæ. Sicut in Geometria intenditur, quaſi finis cognitio magnitudinis, quę eſt ſubiectum geometrię. In ſcientia Ædificatoria intenditur tanq̃ finis conſtructio, ſiue conſtitutio ipſius domus, quæ eſt huius artis ſubiectum. Relinquitur ergo, ꝙ cuiuſlibet ſcientiæ vnitas ſecundum vnitatem ſubiecti eſt attendẽda, quod fuit probandum,

F Sicut vnius generis vnitas eſt cõmunior, q̃ alterius, vtputa entis, ſiue ſubſtãtię, q̃ corporis, ſiue entis mobilis: ita etiam vna ſcientia eſt cõmunior, q̃ alia: ſicut Metaphyſica, quæ eſt de ente, ſiue de ſubſtantia communior eſt, q̃ Phyſica, quæ eſt de corpore mobili, Hæc omnia. D. S. in lec. qui hic loquitur de ſubiecto pħicę, ſecundum opinionem illorum, qui poſuerunt corpus mobile eſſe ſubiectũ Phyloſophiæ naturalis, vt patet primo Phyſicorum, quã nondum reprobauit: vel loquitur de ſubiecto ſpeciali ſcientiæ, & non de ſubiecto communi, ſiue attributionis.

Notãdum primum. 2. cõdõnes vt aliquid ſit ſubm in ſcientia. ¶ Conſiderandum eſt hic ſecundum Phyloſophum, ꝙ duæ conditiones requiruntur ad hoc, ꝙ aliqua poſſint eſſe genera ſubiecta, de quibus eſt ſciẽtia: quarum Prima eſt, ꝙ componantur ex aliquibus primis principijs. Illa enim, de quib⁹ habet ſcientia per ea quæ ſunt priora ſimpliciter ſunt compoſita, ſecundum ſe ex aliquibus priorib⁹. Illa vero, de quibus habetur ſcientia per poſteriora ſimpliciter prima: tamẽ ſiue priora quo ad nos, & ſi in ſeipſis ſint ſimpliciora, ſicut Deus, & ſubſtantiæ ſeparatæ: ſecundũ tamen ꝙ in noſtra cognitione accipiuntur, cõponuntur ex

G Duplicia principia subiecti.

aliquibus primis, quo ad nos. ☞Ex quo colligi potest ꝙ duplicia sunt principia alicuius generis subiecti, videlicet principia essendi, quę sunt priora simpliciter: & principia cognoscendi, quæ non sunt semper priora simpliciter, sed quo ad nos: Phylosophus tamen videtur hic magis loqui de his, quæ possunt esse genera subiecta in scientijs specialibus, siue inferioribus, ꝙ de alijs &c. Ratio autem, quare genus subiectum debet habere principia, est ista, Quia processus scientiæ (vt dictum est) consistit in quolibet motu rationis discurrētis ab vno in aliud, omnis autem motus a principio quodam procedit & ad aliquid terminatur: vnde oportet ꝙ in ꝓcessu scientiæ ratio procedat ex aliqbus primis principijs. Si ergo sit aliqua res, quę non habeat principia priora, ex quibus ratio ꝓcedere possit, eius non potest esse scientia, secundum ꝙ hic accipitur scientia, videlicet prout est effectus demonstrationis. Quamobrem de substantijs separatis nō sunt aliquæ scientiæ speculatiuæ, quantum ad quod quid est. Hæc omnia. D. S. Secunda cōditio est, ꝙ talia habeant partes subiectiuas integrales & proprias passiones de eis, & suis partibus demonstrabiles per se: per partes autem integrales alicuius generis scibilis secūdum, D. S. in quæstionibus super Boethum de Trinitate intelliguntur omnia illa, per quæ deuenimus in cognitionem ipsius generis subiecti. ☞Cōsiderandū est vlterius secundum Egidium, ꝙ scientiā esse vnius generis subiecti, nihil aliud est ꝙ eam esse vnius scibilis generis, per quod solum excluditur æquiuocatio. Nam genus scibile est plus, ꝙ genus prædicabile. Nā analogia entis impedit genus prædicabile. Ens enim quod est analogum ad decem prædicamenta, non est genus ad illa, talis tamen analogia nō impedit genus scibile, aliter Metaphysica, quæ est de ente in communi, secundum ꝙ est ens, vt patet. 4. Metaphy. non esset scia vna: dicif ergo ꝯsir genus scibile, genus subiectum & non genus prædicatum pp rationem adductam. ☞Considerandum est vlterius secundum eundem, ꝙ quattuor conditiones eliciuntur hic a Phylosopho, quæ requirūtur ad hoc, ꝙ aliqua scientia dicatur vna. Quarum Prima est vnitas generis subijcibilis. Secunda est identitas primorum principiorū. Tertia ꝙ habeat per se partes. Quarta ꝙ habeat per se passiones. Per primam excluditur æquiuocatio. Nam ęquiuocorum secundum ꝙ æquiuoca sunt, nō est scientia vna. Per secundam excluditur diuersitas considerationis. Ad vnitatem enim scientiæ requiritur vnius rationis consideratio. Nam de eodem subiecto puta de corpore possunt diuersæ scientiæ considerare, vt Naturalis, & Metaphysica secūdum diuersas rationes formales considerandi. Sed per tertiam considerationem remouetur vnitas scienię subalternantis cum subalternata, quæ non habent easdē partes per se. Ex quarta vero consideratione excluditur consideratio eorum, quæ per accidens generi subijcibili conueniunt. Ad vnam enim & eandem sciētiam non spectat considerare nisi ea, quę sunt per se. Ea. n. quæ sunt per accidens, inquantum huiusmodi non cadunt sub consideratione scientiæ, vt patet. 6. Metaphysicę: tamen ea quæ sunt per accidēs vnius scientiæ possunt esse alterius scientiæ per se, quod patet ē in sensibilibus. Sapor enim per accidens comparatur ad visum, per se comparatur ad gustum: ideo illa, quę respiciunt per accidens subiectum vnius scienię, possunt esse de consideratione per se alterius scientiæ, vt multa sunt per accidens corpori mathematico, de qbus per se Geometria non considerat, quæ tamē sunt

Cur subm scię habeat principia.

Secūa conditio.

H

Notādum secūdum.

Notādum tertium. Quattuor reqsita vt sit scientia vna.

I

per se corporis naturali, de quibus pōt per se considerare Phīca. Secundum Egidius. Inter prædictas autem conditiones, vt idem infert, secunda est formalior, videlicet ꝙ debent esse eadem principia. i. eadem formalis consideratio. Tota enim ratio, quare scientia est vna est quia considerat omnia secundum vnam considerationem formalem considerandi, quod est considerare omnia secundum eadem principia prima, nōqꝫ dem prima extra genus, quia talia sunt omnibus communia: sed secundum principia, quæ sunt prima secūdum propriam considerationem scientiæ alicuius. ☞Ex prædictis elici potest, ꝙ vnitas scientiæ non sumitur ab vnitate materiali obiecti sed formali: non quidem naturæ, sed ab vnitate rationis formalis considerationis. Multa. n. quæ genere naturę formaliter & specifice differunt: pertinent ad considerationem vnius scientiæ secundum ꝙ conueniunt in vna rōne formalis cōsiderationis, vt infra clarꝰ patebit. ☞Ad primum ergo patet solutio ex prædictis. ☞Ad secundum dicendum, ꝙ licet ens non sit vnum vnitate vniuocationis: est tamen vnum vnitate analogię, sicut attributionis, quod sufficit ad vnitatem specificā scientiarum, vt in primo Metaphysicæ ad longum disputatum est: vbi habetur qualiter de diuersis, & disperatis cōclusionibus habetur vnus habitus specificus de genere qualitatis, & non vnus habitus vnitate aggregationis, sicut est vnitas aceruí lapidum. Ad auctoritatem vero Porphyrij dicendum ꝙ accipit ibi æquiuocum largo modo, videlicet pro omni eo, quod nō mere vniuocum est. Sic analogum, vel ens dicit æquiuocum, siue autē ibi loquatur de ęquiuocatione Physica, aut Logica, nihil ad propositum. ☞Ad tertiū patet solutio de dictis, quia licet Logica, & Metaphysica ens in communi considerent, non tamen illud cōsiderant secundum eandem rationem: Logica enim secundum rationē rationabilitatis: Metaphysica vero fm rōnem entitatis. Ad eadem etiam se extendūt, diuersis tamen rōnibus: vñ impeditur scię vnitas. ☙Sequitur in Phō, & in. D. S. ibi, Deinde, cū dicit, {De scientia &c.} Articulus tertius.

Correlariū

L

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur ꝙ diuersitas scientiarum non sit sumenda a diuersitate principiorum. ☞Nam ab eodem aliquid accipit vnitatem & pluralitatem, siue identitatem et diuersitatē, sed vnitas scientiæ attenditur ab vnitate generis subiecti, vt deductum est: ergo diuersitas attendenda est ab obiecto, siue a genere scibili, & non a principijs. ☞Secundo præterea, scientia accipit vnitatem a suo subo, videlicet ab anima, a qua & in qua habet suum existere: ergo ab ea accipit vnitatem & pluralitatem, quia vt patet. 2. Metaph. ab eo habet aliqd, ꝙ sit ens, & ꝙ sit vnum ens. ☞Tertio præterea, in vna & eadē scientia vt patet in Geometria, & Metaphysica considerantur plura & diuersa principia: ergo diuersitas scientiarum non sumitur ex diuersitate principiorū. Aliter vna scientia esset plura, & per consequēs non vna quod implicat: ergo quæsitum falsum. ☞Sed cōtra est Phylosophus in pręsenti capitulo: ibi {Altera autem scientia &c.} ☞Respondeo dicendum, ꝙ tertia cōclusio huius capituli, quæ est responsiua ad quęsitum, talis est, Diuersitas sciētiarum sumitur a diuersitate principiorum: ita videlicet ꝙ principia diuersarum scientiarum sic se habeant, ꝙ principia vnius scientiæ non procedant ex principijs alterius sciētiæ, neqꝫ ambarum scientiarum principia, procedāt ex aliquibus principijs prioribus, quia siue procederent ex eisdem principijs, siue alia ex alijs non essent diuersæ scientiæ,

Primum.

M Secūdum.

Tertium.

Cōclusio.

A scientiæ. Prædicta autem conclusio probatur signo ẽm Phm. Nam ꝙ scientię sint alteræ inter se ẽm prima principia, signum hoc est, ꝙ cum perueniatur resoluẽdo ad prima principia, quæ sunt indemõstrabilia, debent esse eiusdem generis, cum his, quæ demonstrantur. Non.n. vt ostẽsum est, ex alio genere in aliud genus habet demonstrantem demonstrare. Ex quo patet, ꝙ quia indemonstrabilia principia & ea, quæ demonstrantur, debent esse eiusdem generis: vnitas illa debet esse vnitas generis scibilis, inquantum scibile. Ex quo accipitur vnitas scientię & principiorum, & secundum ꝙ principia sunt diuersa accipitur scientię diuersitas: sibi.n. mutuo correspondent. Dicere ergo sciẽtias diuersitatem accipere a diuersitate principiorum, & dicere eas accipere diuersitatem a diuersitate formali generis scibilis: idẽ formaliter loquendo est.

Notãdum primum. Considerandum est hic ẽm Phm. ꝙ vna & eadẽ cõclusio formaliter potest demõstrari a diuersis vel per diuersa media, quæ sumuntur ex eadẽ coordinatione generis scibilis. i. ẽm eandẽ rõnem cognoscibilitatis: vna vero cõclũo eadem mãliter, diuersa tñ formaliter, põt demonstrari per plura media, sumpta ex diuersa coordinatione, & nõ est intelligendũ in eadẽ sciẽtia:

B sed in diuersis. Diuersa.n. media, a diuersa coordinatione generis scibilit sumpta, ad diuersas sciãs ptinẽt: vt patet p concl̃ones.

Notãdum secũdum. Considerandum est ẽm. D.S. ꝙ mãlis diuersitas obiecti non facit vel causat diuersitatem habituum: sed solum diuersitas formalis sumpta ẽm diuersam rõnẽ formalẽ cognoscibilitatis. Cũ vero scibile sit ppriũ obm sciẽ, non diuersificabunt sciẽ ẽm diuersitatem mãlem scibilium: sed ẽm diuersitatem eoꝶ formalẽ. Sicut autẽ rõ formalis visibilis sumitur a lumine, per quod color vr̃: ita formalis rõ sũmit̃ ẽm principia, ex quibus aliquid scit̃. Et ideo quãtacunqꝫ sint aliqua diuersa scibilia ẽm suam nãm, dũmodo per eadem principia sumant̃, pertinent ad vnã sciam, quarum non erunt iam diuersa, inquantũ sunt scibilia. Sunt.n. scibilia p sua principia, sicut patet de Vocibus: quia voces humanę multũ differũt ẽm suã nãm a sonis inanimatoꝶ corporũ. Sed tñ quia secundum eadem principia attenditur consonantia in vo-

C cibus humanis & sonis inanimatoꝶ corpoꝶ: eadem est scientia Musica, quę de vtrisqꝫ considerat. Si vero sint aliqua genera scibilia eadem ẽm nãm, & tñ p diuersa media considerãtur: manifestum est ꝙ ad diuersas scientias pertinent, sicut corpus mathematicũ nõ est ẽm suam naturam separatum subiecto a corpore naturali, qa tñ Corpus mathematicum cognoscit̃ per quantitatis principia, Corpus autem naturale p principia motus: non est eadem scia naturalis, & geometria: patet ergo ꝙ ad diuersificandum sciẽtias sufficit diuersitas principiorũ quã comitat̃ necessario diuersitas generis scibilis. Ad vnitatem vero simplr̃ vtrunqꝫ requiritur, videlicet vnitas subiecti et vnitas primoꝶ principiorum, non quidẽ primoꝶ simplr̃: sed primorum in aliquo genere scibili. Hæc ille.

Notãdum tertium. Considerandum est vlterius ẽm. D.S. ꝙ genera scibilium distinguuntur ẽm modũ cognoscendi diuersum. Sicut alio modo cognoscuntur ea, quæ diffiniũtur cũ materia, & ea quę diffiniuntur sine materia: vnde aliud genus scibilium est corpus naturale, & corpus mathematicum: vnde sunt diuersa prima principia vtriusqꝫ generis, & per consequens diuersę scientię, & vtrunqꝫ horum generum distinguuntur in diuersas species scibilium secundum diuersos modos, & rationes cognoscibilitatis. Ad primũ ergo patet solutio ex dictis. Ad secundum dicẽdum, ꝙ accipit vnitatem & plu-

D ralitatem, sicut & entitatem a subiecto inhęsionis qd est animat; sed vnitatem & diuersitatem specificam accipit ab obiecto, siue genere scibili, vt declaratũ est. Ad tertium dicendum, ꝙ in eadem scientia nõ possunt considerari plura prima principia diuersa formaliter, videlicet secundum diuersas rationes formales cognoscibilitatis. Diuersitas autem scientiarũ sumenda est a diuersitate formali consideratorum, vt declaratum est. Vna etiam conclusio formaliter eadẽ non potest demonstrari p plura media. i. principia formaliter diuersa, licet vna conclusio materialiter eadem per diuersa media possit demonstrari, vt patet de ista conclusione, Omne quod delectatur trãsmutatur, sic demonstrando, Omne quod quiescit transmutatur, quia eiusdem est quies & motus, sed omne quod delectatur quiescit, quia quies in bono desiderato causat delectationem: ergo omne quod delectatur transmutatur. Secundo sic, Omne quod mouetur transmutatur, omne quod delectatur mouetur, quia delectatio est quidam motus appetitiuæ potentiæ: ergo omne quod delectatur transmutat̃. Quod autẽ omne quod

E delectatur moueatur est secũdum opinionem Platonis, & habet locum in delectationibus sensibilibus, quæ sunt cum motu: sed ꝙ omne quod delectat̃ quiescit, hoc etiam verum est secundum opinionem Aristotelis, vt patet septimo & nono Ethicorum, & hoc loquendo de delectationibus intelligibilibus. Hæc omnia Doct. Sanct. secundum Phylosophum circa finem lectionis præsentis.

Quæstio. 47. De cognitione eorum, quę fiunt a casu, & est lectio. 42. Sancti Doctoris. Lec. 42

LOGICÆ considerandum restat de his, quorũ est, & quorum non est scientia obiectiue. Circa qd̃ quæruntur duo. Primo, vtrum eorum, quæ a casu fiunt & fortuna, possit esse scientia aliqua demonstratiua. Secundo, vtrum eorum, quæ cognoscunt̃ per sensum possit esse aliqua scientia demonstratiua.

Sequitur in Phylosopho, et in. D.S. Eius autem quod est a fortuna. Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ eorũ quæ a casu fiunt & a fortuna sit scientia demonstratiua. Nam de casu & fortuna habetur sciẽtia demonstratiua, cum diffiniantur, vt patet secundo Phy- Primum. F sicorum, diffinitio autem est medium demonstrationis: ergo eorum quæ sunt a casu & a fortuna est scientia demonstratiua, quia de effectibus habetur sciẽtia, de quorum causis potest haberi scientia demonstratiua. Secũdo præterea, eorum quę fiunt, vt frequẽter Secundũ. habetur scientia, vt dicit hic Phylosophus. Similiter eorum, quæ fiunt raro habet̃ scientia, vt patet de eclypsi solis, & lunæ: ergo eorum quæ fiunt a casu habet̃ scientia dato ꝙ raro fiant. Tertio pręterea, quorum Tertium. est demonstratio est scientia demõstratiua; sed ipsius fortunæ est demonstratio, vt patet, sic demõstrando, Omne agens effectum non intentum est causa per accidens, sed fortuna est huiusmodi: ergo fortuna est causa per accident. Sequitur ergo ꝙ de fortuna & his quæ a fortuna fiunt potest esse scientia demonstratiua. Sed contra est Phylosophus in præsenti capitulo. Eius autem quod est a fortuna &c. Respon- Respõsio. deo, dicendum ꝙ istud est secundum capitulum huius decimi tractatus, in quo Phylosophus determinando de his, quorum est vel quorum non est scientia ponit duas conclusiones, inferendo tria correlaria de quorum secunda, & correlatijs videbitur in secundo articulo. Prima vero conclusio, quę est respon- Cõclusio. siua ad quæsitum est talis, videlicet ꝙ eoꝶ quæ a ca-

G su vel a fortuna fiunt, nō est scientia demonstratiua: quæ conclusio probatur tali rōne, fm Phm, &c. D.S.

Proba Nam talium non potest esse demonstratio: ergo eorū non potest esse scientia demonstratiua. consequentia patet, quia scientia demonstratiua non potest causari in nobis, nisi per demonstrationem, vt patet per primam eius diffōnem. Probatio antecedētis. Nā syllogismus demonstrationis aut procedit ex propōnibus necessarijs, aut ex propōnibus quæ sunt veræ, vt frequēter: sed ex oībus propōnibus necessarijs, sequitur cōclusio necessaria, vt probatum est. Ex propōnibus autem quæ sunt verę, vt frequenter, sequitur conclusio, quæ est vera, vt frequenter vel forte necessaria, secundum φ ex contingenti potest sequi necessarium, sicut ex falso verū. Nunq̄ autem ex propōnibus, quę sunt verę, vt frequenter, sequitur propositio vel conclusio, quæ est vera, vt in paucioribus. Aliter præmissę aliquando essent verę cōclusione exñte falsa quod est impossibile, vt ēt supra ostensum est, necesse est ergo φ cōclusio demonstrationis, vel sit necessaria, vel sit vera, vt frequenter. Sed ea, quæ fiūt a casu vel a for

H tuna, neq; sunt necessaria, neq; sunt vera, vt frequenter, sed vt in paucioribus, vt patet. 2. Physicorum: ergo eorum, quæ sunt a casu, vel a fortuna non pōt esse demōstratio, quod fuit antecedens probandū, & per

Quæst.ta. consequens neq; scientia demōstratiua. ☞Et si arguit per diffōnem scire, φ illud, quod scitur est impossibile aliter se habere, & per consequens est necessariū: ergo de his, quæ sunt, vt frequēter non potest esse scientia demonstratiua. Vnde ait Boethus, Sciētia est eorum, quæ immutabilem subām, siue entitatem subse

Respōsio. quuntur. ☞Dicendū, vt dicit hic, D.S. φ de his, quæ sunt, vt frequenter, conuenit esse demonstrationem, inquātum in eis est aliquid necessitatis: necessarium autem, vt habetur. 2. Physicorum. Aliter est in naturalibus, quæ sunt vera, vt frequenter, & deficiunt in minori parte. Et aliter in Mathematicis sciētijs, siue disciplinis, in quibus est necessitas a priori, in naturalibus autem a posteriori, quę tñ sumitur ab eo, quod est fm naturam. s. a fine, & forma: vnde sic docet Aristo. ostendere pp quid, vt si hoc debeat esse puta φ oliua generetur, necesse est hoc præxistere. s. semen oliuæ, nō autem ex semine oliuæ generatur oliua ex ne

I cessitate, quia potest impediri generatio per aliquam corruptionem: vnde si fiat demonstratio ex eo quod est prius in generatione non concludet ex necessitate nisi forte hoc ipsum esset necessarium, semē oliuæ, vt frequenter esse generatiuum oliuæ, quia hoc facit secundum proprietatem suę naturę, nisi impediat. Hęc ille. Eorum ergo, quæ fiunt, vt frequenter potest esse demonstratio & scientia, inquantum in eis aliqd necessitatis reperitur, a quibus etiam valet demōstratio arguēdo ab esse causę ad posse effectus, vt deducit hic Ægidius. Ex quo patet solutio ad argumentum factū. ☞Ad primum ergo dicendū, φ de fortuna, vt est per accidens absolute loquendo, non est scientia, neq; de fortuitis, vt fortuita sunt: de eis tamen potest esse diffinitio, atq; demonstratio, siue sciētia demonstratiua, inquantum in eis aliquid per se, aut de necessitate inuenitur. Et hoc est in vniuersali considerando. Secus autem si in esse particulari considerentur, vt clarius disputatum est in secundo Physicorum. ☞Ad secundum dicendum, φ licet eclypsis solis, aut lunæ raro fiant quantum ad tempus: semper autem fiunt quantum ad causam, posita enim eorum causa semper ponuntur. ☞Ad tertium patet solutio ex responsione ad primum data.

☞Sequitur in Phylosopho. & in. D.S. ibi, Deinde, cum dicit ⌠ Neq; per sensum. ⌡ Articulus. II.

K AD SECVNDVM sic procedit. Videt φ singularium sensibilium sit scientia demonstratiua.

Primum. ☞Nā linea visualis est sensibilis per visum, vt ad sensum patet, & tamen de ea est scientia, vt patet de prospectiua: ergo eorum, quæ sensu percipiūtur, siue singularium est sciētia etiam demonstratiua ergo &c. si dicatur φ linea visualis in communi sensu nō percipiatur: sed hæc vel illa. ☞Contra nil videtur a sensu visus nisi sub ratione coloris in cōi: aliter color non esset obiectū visus, sed hic vel ille color, quod est contra Phylosophum in. 2. de Anima, & Doctores omnes: ergo linea visualis sub ratione cōi coloris: & per

Secundū. consequens in cōi a sensu percipitur. ☞Secundo præterea, vniuersalia a sensu percipiuntur, vt patet de obiecto sensus communis, quod est sensibile in cōi, sed vniuersalium est sciētia, vt hic conceditur: ergo eorū, quæ sensu percipiuntur est scientia. ☞Sed contra est Phylosophus in præsenti capitulo: ibi ⌠ Neq; p sensum est scientia &c. ⌡ ☞Respondeo dicendum, φ se-

Conclusio L cunda conclusio huius capituli, quæ est respōsiua ad quæsitum, talis est, Scientia nō est eorū quæ sensu cognoscuntur: quę conclusio tali rōne fm Phm probat

Probatio vt hic deducit. D.S. ☞Nam sciā est vlium, quia obiectum intellectus, cuius habitus est scientia, est suba siue ipsum quod qd est, quod est vl'e, quod non est hic, & nunc, a quibus, vt dictum est, vniuersale abstrahit. Obiectum enim sensus est qualitas sensibilis, quę afficit singulares substantias in determinato loco & tēpore determinato: ergo eorum quæ sensu percipiuntur. i. cognitione sensitiua cognoscūtur, non est scientia demonstratiua, nisi accipiendo sciam vlterius p qua cunq; cognitione, vt aliqui antiqui voluerunt, vt pa-

Notandū primum. tet primo Metaph. ☞Considerandū est hic fm. D.S. φ hoc qd'dr vniuersale esse vbiq; & sp, non est secundum viam affirmationis intelligendum, v3 φ hoc sit de rōne vniuersalis, puta hois aut aialis, quia oporteret φ quodlibet singulare hois, & aialis esset sempee & vbiq; quia ratio hois & aialis in quolibet singularium reperit, in quolibet dico cōtento sub subto. Si enim esse vbiq; & sp esset de rōne vniuersalis, sicut de rōne ipsius generis est φ contineat sub se spēs, sequeretur φ nihil esset vniuersale, quod non vbiq; & sem

M per inuenitur, & fm hoc oliua non esset vniuersale, quia in Flādria non inuenitur. Est ergo intelligendū per modum negationis, siue abstractionis, quia. s. rō vniuersalis abstrahit ab omni determinato tempore et determinato loco: vnde quantū est de se, sicut inuenitur in quolibet vno loco, vel tempore, sic natū est inueniri in oībus: patet ergo ex prædictis φ vniuersale non cadit sub sensu, ga igitur demonstrationes pęcipue sunt vniuersales, vt supra demonstratum est. Relinquit φ scia demonstratiua non est eorū, quę sensu percipiunt, v3 singularium. ☞Sed instabat discipu-

Discip. lus. Nam vbicunq; est singulare: ibi est vniuersale, vt patet in præsenti, quia non est dabile aliquod singulare, in quo non sit vniuersale: sed in omni loco, & in omni tpe est singulare, cum non detur locus vacuus, neq; tempus sine rē temporali: ergo in omni loco, & in omni tempore est vl'e: & per ɔns ponendo præfatū dictum Phylosophi fm viam affirmationis, vniuersa

Respōsio. le est vbiq; & sp. ☞Dicendū est, φ vniuersale fm vniuersalem eius rōnem consideratū, est vbiq; et sp, quia in omni loco & tempore est aliquod vniuersale, non tñ fm spālem eius rōnem, v3 hoc vniuersale vel illud non est vbiq; & sp nisi forsitan per accñs loquendo.

☞Considerandum

A *Notādum secūdum. Correlariū primum.* ¶Considerandum est vlterius fm Phm, φ ex prædicta conclusione Phylosophus infert tria correlaria. Quorum primum est, φ scientia non consistit in perceptione sensus, vt antiqui voluerunt non ponētes sensus ab intellectu differre, cum scientia sit vlium, perceptio vero sensus singularium, & non vlium, vt probarum est. *Secūdum.* ¶Secundum correlarium est, φ sciētia est cognitio potior cum habeatur per cām, φ̄ sensus. i. cognitio sensitiua, quæ non habetur per cām præsertim vlem, quæ facit scire, vt ex supradictis patet. ¶Tertiū correlarium est, φ dato φ sensus non sit scientia. i. cognitio sensitiua non sit intellectiua, multum tamen confert ad cognitionem sciētificam, quia vt supra dictū est, deficiēte in nobis aliquo sensu necesse est &c. Ex rebus. n. sensitiuis multoties accipitur vle, vt patet in prohemio Metaph. *Notādum tertium.* ¶Considerandum est vlterius secūdum. D. S. φ cum dicitur hic a Phylosopho φ cognitio per causam est nobilior illa, quæ non habetur per cām, intelligendum est in his, quæ habent cām, scire autem aliquid per cām vlem, est nobili⁹ φ̄ B intelligere qualitercunq; id, quod habet cām sine cognitione suæ cāę, sed de principijs quæ non hn̄t cām est alia ratio: illa autem per se intelliguntur, et talis cognitio eorū est certior omni scīa: qa ex tali intellectu scientia certitudinem habet, vt declaratū est, cū dicebatur φ pp quod vnūquodq; &c. *Notādum quartum. Singulare dupliciter.* ¶Considerandū est vlteri⁹, φ singulare, quod sensu percipitur, potest dupliciter considerari. Vno modo, secundū rōnem singularitatis: & sic ipsius non est scientia nisi istū terminum singulare accipiēdo scdę intentionalr. Alio modo, pro eo, φ est singula, & hoc duplr. Vno modo, per respectum ad acc̄ns cōe: & sic eius non est sciētia. Alio modo, per respectū ad acc̄ns propriū: & sic eius esse scientiam demonstratiuam, de qua est hic ad propositum, pōt intelligi duplr. Vno modo, directe & p se: sic eius non est scīa. Alio modo, reflexe p se nō primo, sed. 2. fm aliud: & illo modo eius pōt esse scīa, cū vt sic eius sit demonstratio non quidem vlis, sed parti- *Vle duplr* cularis, vt declaratum est. Silr vle pōt considerari duplr. Vno modo, fm rōnem vlitatis: & sic eius nō est cognitio sensitiua, siue sensus, quod in pposito idē est. Alio modo, potest accipi pro eo, qd̄ est vle: & sic eius esse sensum, pōt intelligi duplr. Vno modo, per se: & sic non cadit sub sensu. Alio modo, per alterum G & ex consequenti sic bene cadit sub cognitione sensitiua, vt clarius in. 2. de Anima disputatum est.

Lec. 43. ¶Quæstio. 48. De principijs omnium syllogismorum, & est lectio. 43. Sancti Doctoris.

INSVPER considerādum restat de principijs scientiarum demonstratiuarum in communi. ¶Circa quod quæruntur duo. Primo, vtrum omniū syllogismorum sint eadā principia. Scdo, vtrum subiectū scientiæ possit dici principium scientiæ.

¶Sequit in Pho, & in. D. S. {Eadē. n. principia.}

Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur φ *Primum.* oīum demrationum sint eadē principia. ¶Nā principia demonstrationū sunt dignitates, vt ex supradictis patet, sed oīum syllorum demonstratiuorum sunt eadem principia, quæ sunt dignitates, vt patet. 4. Metaphy. ergo oīum demonstrationum sunt eadem principia. *Secūdum.* ¶Scdo præterea, principia syllogismorum sunt tres termini & duæ præmissę, vt patet. 1. Priorum, sed oēs syllogismi conueniunt in hoc φ tm̄ ex tribus terminis, & duabus præmissis constent: ergo omniū syllogismorum, & per ɔn̄s omnium demōstrationum sunt eadē *Tertium.* principia. ¶Tertio præterea, diffō est principium diffiniti, sed omnium demonstrationū, est eadem diffō: D ergo idem quod prius. ¶Sed ɔ est Phs in præsenti capitulo {Eadem autē principia &c.} ¶Rn̄deo dicendum, φ istud est tertium caplm huius vltimi tractatus in quo Phs ostendendo per quæ principia non habetur scientia, videlicet quia non per eadem, ponit tres conclusiones. Quarum Prima est, Non omniū syllogis- *Conclusio prima. Probatio* morum eadem sunt principia. Quæ conclusio probatur tali rōne, Nā syllogismorum verorum, & falsorū non sunt principia, Nā verorum sunt vera principia, et falsorum sunt falsa, Non. n. sequit falsum nisi ex falsis formaliter loquendo: & licet ex falsis aliqn̄ sequat verū posterioristice, nō tn̄ posterioristice loquēdo. Fit. n. hic mentio de syllogismis fm mām tm̄, & nō fm formam. *Secunda cōclusio. Probatio* ¶Scdā conclusio talis est, Non omnium syllogismorum falsorum sunt eadē principia. Quæ cōclo pbatur tali rōne. Nam aliquæ conclusiones sunt falsę, quæ sunt disperatæ & impossibiles, sicut istę, Iustitia est iniustitia, & iustitia ē timor. Sicut. n. differt timor gn̄e a iustitia: ita & ab iniustitia. Silr istę sunt impoles Hō est æquus, & hō est bos. Sed similes conclusiones non pn̄t inferri ex eisdem p̄missis, siue ex eisdē principijs: ergo &c. *Tertia.* Tertia cōclusio est ista. Non oīum syllogismorum verorum eadē sunt principia. Quā conclusio- E nē pbat Phs dupliciter. Primo dialectice. Scdo analetice. *Probatur dialectice. Prima rō.* Dialectice, siue logice pbat q̄ttuor rōnibus. Quarū prima talis est, & sumit ex dn̄a primorum principiorū, Nā diuersorum gn̄e distinctorum sunt diuersa principia, sicut magnitudinum principia sunt puncta, numerorum vero vnitates. Sed multæ conclusiones sunt, in quibus vere concluduntur aliqua de pluribus subiectis genere distinctis: ergo non oīum syllogismorum verorum eadem sunt principia. *Secunda.* ¶Scdā rō quæ sumit ex principijs cōibus talis est, Principia cōia non pn̄t ingredi sylm, nisi fm φ applicantur p terminos spāles ad principia particularia, cum genera entium sint diuersa, & remota, sed manifestum est non oīum syllogismorum esse eadem principia particularia: ergo nō oīum syllorum sunt eadē principia cōia fm φ demōstrationem, siue sylm ingrediunt. *Tertia.* ¶Tertia rō, quę sumitur ex comparatione præmissarum ad conclusionē talia est, Conclusiones sunt q̄si infinitæ: ergo principia syllogismorū sunt quasi infinita, & p ɔn̄s non oīum syllogismorum sunt eadem principia. *Quarta.* ¶Quarta rō, quę sumitur ex dn̄a necessarij & contingētis talis est, Principiorum quibus vtimur syllogismis, quædā sunt necessaria & quædam contingentia, vt patet ex primo F Priorū, sed necessaria & contingentia non sunt eadē: ergo non oīum syllorum sunt eadē principia. *Analectice* ¶Scdo pbatur idē analetice, v3 p rōnes pprias principijs qbus scię demonstrantur, & hoc tribus rōnibus: quarum Prima talis est, Nam si oīum syllorum ēr demōstratiuorum, de quib⁹ est ad ppositū, essent eadem principia, omnia q̄ sunt in sciētijs eēnt eadē, patet qa q̄ eidē sunt eadē inter se sunt eadē, sed principia cuiuslibet sciētię sunt quodammodo eadē conclusionibus, qa vt supra ōn̄sum est, sunt eiusdē generis: ergo si omniū syllogismorū principia sunt eadē, sequeret φ omnia, q̄ sunt in scientijs sint eadem, qd̄ fuit probandū. ¶Scdā rō, si sic: sequeret φ quodlibet cōtingeret demōstrare per quodlibet, hoc ē manifeste falsum. Ex quo multa inconueniētia sequerent, vt de se patet: ergo &c. ¶Tertia rō, talis est, Diuersorum generum sunt diuersa pricipia vt de se patet, sed diuersę scientię sunt diuersorū generum scibilium: ergo diuersarum scientiarum sunt diuersa principia, & per ɔn̄s diuersarum demonstrationū principia non sunt eadē, cū scīa sit proprius effectus

Notãdum G

demonstrationis. ⁋Considerandum est autem ꝙ demonstrationum principia sunt in duplici dña. Nam quædam sunt cõia: quædam vero propria. Secũdo modo, loquendo de principijs non oĩum demonstrationum sunt eadem principia. Aliter, vt dictũ est oẽs demõstrationes essent eadem. Primo modo, loquẽdo de principijs cõibus, hoc duplr. Vno modo, cõsiderando principia cõia, vt sunt applicata ad principia specialia, & sic non oĩum demonstrationum sunt eadem principia. Alio modo, considerando in ea in eoꝶ cõitate, & sic oĩum eadem sunt principia: q̃ quidem nõ formaliter, sed virtualiter solum ingrediunt demonstrationem, vt supra habitum est. Et si Phylosophus aliquãdo dicat, ꝙ principia demonstrationũ non sunt eadẽ, accipit ibi principium, vt primum: & idem est ꝙ adęquatum siue proprium, quod. n. alicui sibi primo conuenit adæquate & proprie sibi conuenit, vt in capitulo de Vniuersali habitum est. Si vero accipiatur primum, pro eo, quod est primum via diuisionis: sic idem est ꝙ communius dicitur primum, Secus autem loquendo secundum viam resolutionis.

H

⁋Ad argumenta patet solutio ex prædictis.

❡Sequitur in Pħo, et in. D. S. ibi ⁅Sed q̃a quodam modo eadem &c.⁆ Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt ꝙ subm scię nõ possit esse principium scię.

Primum.

⁋Nam de principijs supponit, siue præcognoscitur quia tãtum: de subiecto vero præcognoscitur quia, & quid, vt supra circa principium huius libri concedit Phylosophus: ergo subm non potest dici principium alicuius scię.

Secundũ.

⁋Scdo pręterea, per principia scię demonstratur propria passio de proprio subiecto: sed subm sciæ nõ demonstratur passio de subto: aliter idem esset demõstrans, & idem de quo fieret demonstratio, quod est falsum: ergo idem est quod prius.

Tertium.

⁋Tertio præterea, si sic sequeret ꝙ tm̃ duo essent pręcognita, vʒ subm et passio, Quia p hypostasim subm est pricipiũ scię: ↄ̃ñs est ꝫ Pħm in principio hui⁹ libri: ergo nullatenus cõcedendum est, ꝙ subm sit principiũ sciaꝶ. ⁋Sed ꝫ est Pħs, in fine huius capłi ſm ꝙ adducit hic. D. S.

Respõsio.

⁋Respondeo dicendum, ꝙ principia sciaꝶ sunt in duplici dña. Nam quædã sunt principia ex quibus demonstratur, sicut sunt primæ dignitates, vt ꝙ non conuenit simul esse, & non esse. Alia sunt principia circa quæ sunt scię. i. circa quæ versatur consideratio sciæ obiectiue, & talia dicunt esse subta sciarũ, quia diffõnibus subtorum vtimur, vt principijs indemõstrationibus.

I

Principia autem primo modo sumpta, sunt cõmunia oĩbus scientijs. Sed principia circa quę versantur scię, sunt ꝓpria cuiuslibet scię, sicut numerus arithmeticæ, & magnitudo geometriæ. Principia vero cõmunia, oportet ad propria applicari ad hoc ꝙ fiat demonstratio: quia. n. ex eis solis principijs cõibus non potest fieri demonstratio: igitur dici non potest eadẽ esse principia oĩum syllo̾ꝶ demõstratiuoꝶ. Hæc. D. S. in pñti capitulo circa finem.

Subiectũ dupliciter.

⁋Ex quo colligi põt ꝙ subm põt duplr considerari. Vno modo, inquantum est subm: illo modo nõ est principium scię. Alio modo, potest considerari, vt in se includit diffõnẽ suã propriã, q̃ dr̃ mediũ demr̃ationis ad demonstrãdum passionẽ de eo, vt subm est, & illo mõ subm dr̃ principium scię. ⁋Ad argumẽta oĩa patet solo ex dictis.

Lec. 44.

❡Quæstio. 49. De comparatione scię ad alia, quæ ad cognitionem pertinent, & est lectio. 44. S. D.

FINALITER considerandum restat de comparatione scię ad alia, quæ ad cognitionem pertinẽt. Postq̃ declaratum est de comparatione scientiæ, ad scientiam, quantum ad certitudinem, vnitatem, & diuersitatem.

K

⁋Circa quod quæruntur duo. Primo, vtrum scientia differat ab opinione. Scdo, vtrũ scia differat ab alijs habitibus intellectualibus.

❡Sequitur in Pħo, & in. D. S. ⁅Scibile autem.⁆ Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ scientia, & opinio non sint duo habitus distincti realiter.

Primum.

⁋Nam habitus distinguuntur per eorum obiecta in virtute principiorum, vt supra declaratum est, sed scibile, & opinabile, quæ dicuntur esse subiecta scientiæ & opinionis, non distinguuntur realiter, q̃a idem potest esse opinabile & scibile, vt concedit Phylosophus: ergo opinio et scientia non distinguuntur.

Secundũ.

⁋Secundo pręterea, si opinio & scientia dinguerent: hoc esset (vt dicit Phylosoph⁹) quia scientia est necessariorum: opinio vero contingentium, sed hoc non, ꝙ sic patet, Quia de ꝓpõne necẽa põt haberi opinio, vt hic ẽt cõcedit Pħs: ergo &c.

Tertium.

⁋Tertio ꝑterea, vłum est scientia, & opinio, et sic scientia non differt ab opinione ratione obiecti. ⁋Sed ꝫ est Pħs, in vltimo cap. huius decimi tractatus: ibi ⁅Scibile autem & sciẽtia differunt⁆.

L

⁋Rñdeo dicendum, ꝙ istud est vltimum capłm, huius decimi trac. primi libri, in quo Pħs determinando de scientia per respectum ad illa, quæ ad rationem pertinent, vel ad alia. Ponit duas cõcłones: duas dubitationes inferendo, & vnum correlarium. De quaꝶ cõcłonum scdã, & correlario in sequẽti articulo videbit.

Conclusio

⁋Prima cõcło, quæ est rñsiua ad quæsitum, talis est, Sciẽtia est habitus distinctus ab opinione.

Probatio

⁋Quæ cõcło probatur tali rõne Pħi. Nam obm scientię differt ab obto opinionis, videlicet ab opinabili: ergo scia est habitus ab opinione distinctus. Probatio ↄ̃ñę, quia habitus distinguunt per obiecta formaliter sumpta. Antecedens probatur, quia scia obiectiue est de vłibus. Non. n. scientia est de vłibus sub sensu cadentibus, vt supra probatum est: sed etiam est necessariorum. i. impossiũm aliter se habere, cũ sit effectus demonstrationis: sed opinio est contingentium aliter se habere: quod probat Pħs triplr & primo tali ratione,

Opinionẽ esse cõtin. &c. Prima probatio.

Nam contingentia cognoscuntur cognitione intellectiua, & eorum non est scientia, quia sciẽtia est impossibilium aliter se habere, neq; eorum est intellectus, quia etiam intellectus qui dicitur sciẽtia indemonstrabilis. i. principium scientię, vt supra declaratum est, dr̃ esse non contingentiũ, sed necessarioꝶ, siue impossibilium aliter se hr̃e: ergo eoꝶ est opinio.

M

patet ↄ̃ña p locum a sufficienti diuisione. Et hoc comprehendendo sub scientia et intellectu oẽm certitudinalem cognitionẽ.

Opinio q̃d

⁋Ex hoc infert descriptio opinionis, videlicet ꝙ opinio est estimatio quædam immediatæ propõnis, & non necessariæ, quod põt intelligi dupliciter. Vno modo, ita ꝙ propõ immediata in se quidem sit necessaria: sed ab opinante accipit pro non necessaria. Alio modo, vt in se cõtingens sit, vłr autem propõ immediata, est propõ quæcunq;, q̃ per aliquod medium probari non põt, siue sit necessaria, siue non necessaria.

Secunda.

Secundo probat a Pħo idẽ per id, quod cõmuniter apparet ex virtute vocabuli. Nã opinio vr̃ sonare aliq̃d debile et incertum: vñ opinio vr̃ esse contingentium.

Tertia.

Tertio idem probat Pħs p experimentum, Nã nullus qñ opinat aliq̃d quod impossibile est aliter se habere reputat se opinari, sed scire: quando vero opinatur ꝙ sic est, ꝙ nihil prohibet aliter se habere: tũc reputat se opinari, ac si opinio sit talis. i. cõtingentis: scientia vero necessarij.

Notandũ primum.

⁋Considerandum est autem ſm Phylosophũ in litera, ꝙ propter

A Prima q̃ö. Secunda. Responsio ad primã.

pter ea, quæ dicta sunt, Phylosophus monet duas difficultates. Quarum Prima est, vtrum idem possit esse opinabile & scibile. Secundo, vtrum de eodẽ aliquis possit habere scientiam, et opinionem. ¶ Ad primam, ad quam secundario respondet Phylosophus, dicẽdum ꝙ vnum & idem materialiter potest esse scitum & opinabile: non tamen idem formaliter. i. secũdum eandem rationem formalem, quia necessarium, inquãtum huiusmodi, est scibile: ipsum vero acceptũ ab opinante, vt possibile al'r se habere, sicut est in ista propositione, Incorporalia nõ sunt in loco. Illud vero potest esse scitũ ab vno, & opinabile ab alio simul, & semel. Ab eodem vero potest idem fieri: sed nõ simul, sed successiue. ¶ Ex quo patet respõsio ad aliam dubitationem, videlicet ꝙ eiusdem materialiter sumpti, diuersi tamẽ formaliter potest esse scientia et opinio: a diuersis quidem in eodem tẽpore. Ab vno vero non simul, sed successiue.

Responsio ad scdam.

Notãdum secundum

¶ Considerandum est vlterius, sm. D. S. ꝙ si aliquis per media, pcedat ad immediata, ita ꝙ illa media non arbitretur, vt cõtingentia aliter se habere: sed arbitretur ea sic se habere sicut diffinitiones, quæ sunt media, per quæ demõstrationes procedunt: non erit opinio, sed scientia.

B

Si vero aliquis procedat ad immediata per aliqua vera media quæ tamen non insunt illis, de quibus dicuntur per se, sicut diffinitiones, quæ dicuntur substantialiter, & significant speciem rei: vel non accipit ea, quæ sic insunt, habebit opinionem & non sciet vere, quia & ꝓpter quod simul. Si tamen procedit vsq; ad immediata, tunc. n. per immediata opinabitur, ꝙ non sciet, si vero nõ procedit per immediata, sed per mediata: tũc nõ opinabitur ꝑ quid, sed solum quia. Nam ẽt scia quæ non est per immediata, & propter quid, non est scientia propter quid, sed quia. Hæc ille formaliter.

Notãdum tertium.

¶ Considerandum est vlterius, secundum eundẽ ibidem, ꝙ cum in demonstrationibus non sit procedere in infinitum, vt supra ostensum est, si sit aliqua propositio contingens mediata, oportet ꝙ reducatur ad aliquam immediatam, non autem reducitur ad aliquas propositiones necessarias immediatas, q̃a necessaria non sunt propria principia contingẽtium, neq; ex necessarijs potest sequi contingens: vnde relinquitur ꝙ sit aliqua ꝓpositio contingens mediata, & aliqua contingens immediata, sicut ista, Homo nõ currit, est mediata: potest. n. probari per hoc medium, quia homo non mouetur, quæ etiam est contingẽs, sed immediata, existimatio igitur talium propositionum contingentium immediatarum est opinio: sed per hoc non excluditur quin etiam acceptio propositionis cõtingẽtis mediate sit opinio. Sic enim se habet opinio circa contingentia, sicut intellectus, & scientia circa necessaria.

C

¶ Ad primum igitur & secundum patet solutio ex dictis. ¶ Ad tertium dicendum, ꝙ scientia dicitur vniuersalium posterioristice loquendo, videlicet respectu propositionum, in quibus prędicatum concluditur inesse subiecto vniuersaliter, hoc est primo, et conuertibiliter, siue adæquate, aut secundum ip̃m, vt supra declaratum est. Singularium autẽ eodẽ modo loquendo est quidem scientia, sed non per se primo: sed per alterum, & secundum aliud, vel vt quidã dicunt, reflexe. Vñ dato ꝙ continẽtia possint vl'r cõcludi etiam vt contingentia sunt prioristice loquẽdo vt argumẽtum voluit, non autem posterioristice: vnde ratio laborat in æquiuoco, & falsum supponit.

¶ Sequitur in Pho, & in. D. S. Deinde, cũ dicit {Relinquitur autem &c.} Articulus secundus.

AD VLTIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ scientia non differat ab alijs habitibus intellectualibus. ¶ Nam intellectus est habitus intellectualis, & tamen scientia ab eo non differt, vt supra concessum est: intellectus. n. dicitur scia, quia necessarium est habere sciam aliquorum, v3 principiorum absq; demõstratione: igitur &c.

D Primum.

Secũdum.

¶ Scdo præterea, ponere distinctionẽ inter prænominatos habitus pertinet ad Phylosophiam moralem, vt patet. 6. Ethicorũ: ergo Phylosophus inconuenienter assignat hic differentiã eorum, quod est contra suppositum. ¶ Sed 𝔷 est Phs in fine huius capituli: ibi {Relinquit &c.} ¶ Respõdeo dicendum breuiter, ꝙ scia intellectus, & alij habitus intellectuales adinuicem differunt vel distinguũtur.

Cõclusio.

Probatio.

Nam illi habitus sunt distincti inter se, qui versantur circa diuersa obiecta. Sed quinq; habitus intellectuales, v3 intellectus, scientia, prudentia, ars, & sapientia, quæ significant̃ ꝑ hanc dictionem, Sipas, sunt hm̃õi: ergo &c. Probatio minoris, Nam oĩs habitus intellectualis semper est verorũ: vel ergo est habitus speculatiuus vel practicus. Si primũ, hoc est dupl'r, vel est circa cõcl'ones, & sic est scia: vel est circa pñcipia, & hoc dupl'r, vel circa principia demõstrationis: & sic est intellectus, vel circa causas altissimas, quæ sunt Diuinę & sic est sapientia.

E

Si sit habitus practicus, hoc est dupliciter: vel est circa agibilia, & sic est prudentia: vel circa factibilia, & sic est pars. Factibile autem dicit̃ illud, quod fit per actionem transeuntem. Agibile vero dr̃, quod fit per actiones immanentes, sicut sunt moralia.

Factibile. Agibile.

De his autem habitibus maxime pertinet cõsiderare ad Phylosophum moralem potissime de prudentia. De sapiẽtia vero, & intellectu pertinet ad primam Phylosophiam. De intellectu vero & ratione, inquantum sunt potentiæ animę, pertinet considerare ad Phylosophum naturalem. Et licet hic Phylosophus enumeret rationẽ inter habitus prædictos, cuius ꝓprie est discurrere de notitia præmissarum ad notitiam cõcl'onum: tñ non distinguitur a scia, nisi secundum rõnem: vnde non sunt ponendi, nisi quinq; habitus intellectuales. Si vero accipiat̃ ratio pro potẽtia: sic ab omnibus habitibus realiter distinguit̃, vt in libris de Anima ad longum disputat̃.

Notãdum Correlariũ

¶ Cõsiderandum est hic sm Phm, ꝙ ex prædictis correlarię patet, ꝙ solertia distinguit̃ a scia. Nam scia est habitus conclusionis per demonstrationẽ acquisitus. Solertia vero est quædam perspicacitas intellectus apprehendi medium. i. cãm rei in non perspecto tempore. i. velociter absq; magna mora, quod maxime cõuenit ex naturali aptitudine et ẽt ex consuetudine.

Solertia. F

Solertia est ergo subtilis, & facilis coniecturatio medij ꝑ q̃d eueniat, vt siquis viderit aliquem altercantẽ cũ aliquo diuite, cognoscit ꝙ ille diues sibi aliq̃d accõmodauit: vel siquis viderit ex inimicis factos amicos, cognouit ꝙ hoc est, quia facti sunt inimici vnius tertij, & sic de alijs exẽplis, q̃ adducit Phs ad oñdendum, ꝙ in oĩbus habitibus p̃dictis potissime in prudẽtia & arte potest esse solertia. ¶ Ad primũ ergo dd̃m, ꝙ si scia accipiat̃ cõiter, ꝓ omni certitudinali cognitione propõnũ necessariarum, sic intellectus est scia. Si vero accipiat̃ ꝓprie, v3 ꝓ habitu cõcl'onis, sic distinguit̃ ab intellectu. ¶ Ad scd̃m patet sol'o ex prædictis. Et hæc de primo Posteriorũ dicta sufficiant. Ad laudem oĩpotentis, & immortalis Dei, eiusq; gloriosissimę Matris virginis Marię, & omnium Sanctorum, &. D. S. qui cũ Deo viuit, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

¶ Expliciunt quæstiones Fratris Dominici de Flandria, in primum librum Posteriorum.

G

ℭCLARISSIMI ARTIVM, ET Sacrę Theologię Doctoris fratris Dominici de Flandria, ordinis Prædicatorum, quæſtiones perutiles in ſecundum librum Poſteriorum Analeticorum Ariſtotelis, ſecundum ordinem lectionum Diui Thomę Aquinatis, eiuſdẽ ordinis: fœliciter incipiunt.

POSTQVAM IN PRIMO libro conſideratum eſt de ſyllogiſmo demonſtratiuo: cõſiderandum reſtat in hoc. 2. Libro, de principijs demõſtratiuis: ſed quia, vt dicit hic D.S. Duplex eſt principium ipſius demonſtrationis: Vnum quod formaliter ingreditur demõſtrationẽ,

H videlicet medium: Aliud quod ſolum virtualiter ingreditur demõſtrationem, videlicet primę propõnes indemonſtrabiles. Ideo circa determinationem principiorum demonſtrationis, duplex occurrit conſideratio in genere. Nam primo, conſiderandũ eſt, quid ſit medium in demonſtrationibus vel de cognitione medij in demonſtrationibus. Secundo, conſiderandum erit de primaꝝ propõnũ cognitione: & hoc in vltimo tractatu huius ſecundi Libri, qui incipit: ibi, {De principijs autem qualiter fiunt cognitæ &c.} ⁋Quantum ad primum duo ſunt conſideranda. Nã primo, conſiderandum eſt, quid ſit medium in demõſtrationibus. Scdò, conſiderandum eſt, qualiter idẽ medium nobis innoteſcat: & hoc in. 2. trac. et aliquibus ſequentibus: ibi {Qño autem qđ quid eſt &c.} ⁋Circa primum, quęruntur quinqꝫ. Primo, vtrum qõnes ſint æquales numero his, quæ vere ſcimus. Secũdo, vtrum ſint tãtum quattuor qõnes vere ſcibiles, videlicet, ſi eſt, quid eſt, quia eſt, & pp quid eſt. Tertio, vtrum oẽs qõnes reducantur ad qõnem quid eſt. Quarto, vtrũ omnis quæſtio, ſit queſtio medij. Quinto, vtrum diffinitio paſſionis ſit medium demonſtrationis potiſſimæ, vt videtur hic velle Phs.

I

Lec. 1. ℭQuæſtio prima ſecundi libri Poſteriorum Analeticorum Ariſtotelis.

ℭDe cognitione medij in demonſtrationibus: ibi in Phõ, & in, D.S. {Quæſtiones ſunt æquales.}

Articulus primus.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur ꝙ quæſtiones, non ſint æquales his, quæ vere ſcimus. ⁋Nam tantum ſunt quattuor quæſtiones vere ſcibiles, vt patet hic in litera, ſed vere ſcibile eſt vnum tantum, vꝫ cõclo demõſtrationis: quia quicquid vere ſcitur per demonſtrationem cognoſcitur, ſolius autem cõclonis eſt demõſtratio: ergo qõnes non ſunt æquales numero his, quæ vere ſcimus. ⁋Secũdo præterea, omnis quæſtio eſt quæſtio medij, vt hic probat Phylosobpus: ſed medium non eſt tantum vere ſcibile, vt patet de ſe: ergo idem vt ſupra. ⁋Tertio præterea, ſi ſic ſequeretur, ꝙ omnes eſſent vere ſcibiles: cõſequẽs eſt manifeſte ꝯ Phm in iſto & pręcedenti libro. Quia contingentia & impoſſibilia non ſunt vere ſcibilia. ſequela patet, quia de qualibet re poteſt eſſe quæſtio. Tum primo, quia quælibet res poteſt eſſe dubia & cognita: ergo de qualibet re poteſt formari quæſtio, qa eſt dubitabilis propoſitio. Tum ſecundo, quia omnis interrogatio eſt quæſtio, de qualibet re poteſt fieri interrogatio: ergo & quæſtio. Si ergo qõnes ſunt æquales numero his, quæ vere ſcimus, ſequitur ꝙ quęlibet res erit vere ſcibilis. ⁋Quarto præterea, demonſtrabilia ſunt vere ſcibilia: ſed de eis non eſt quæſtio. Tum primo, quia Demonſtrator non interrogat, vt in primo huius cõceſſum eſt. Tum ſecundo, quia ſecundũ Boethum in Topicis, Omnis quæſtio, vel eſt queſtio theſis, vel hypotheſis, quæ locum non habent in demonſtratiuis. ⁋Quinto præterea prima principia demonſtrationis cũ faciãt ſcire, ſunt vere ſcibilia: qa pp quod vnũquodqꝫ, & illud magis: ſed de ipſis non formabitur quæſtio, cum ſint per ſe nota: ergo quæſtiones non ſunt æquales numero his, quæ vere ſcimus. ⁋Sed contra eſt Phyloſophus in principio huius libri: dicẽs {Quæſtiones ſunt æquales numero &c.}

K

Reſpõſio. ⁋Reſpondeo dicendum, ꝙ hic incipit ſecũdus liber Poſteriorum: in quo potiſſime determinatur de medio demonſtrationis, quod eſt ipſum, quod quid eſt, qui liber diuiditur in ſeptem tractatus. In primo, determinat Phyloſophus de qõnibus medij. In ſecũdo vero tractatu, oſtendit Phyloſophus qualiter ipſum, quod quid eſt, ſe habet ad demonſtrationes, & hoc diſputatũ eſt: ibi {Qño autẽ quod quid eſt etc.} In tertio, oſtendit hoc idem ſm rei veritatẽ: ibi {Iterum autem ſpeculandum &c.} In quarto, oſtendit qualiter ipſum quod quid eſt, ſe habet ad demonſtrationem: ibi {Qño autem ſcire opinamur.} In quinto, oſtendit qualiter ipſum quod quid eſt, poteſt venari: ibi {Quomodo autem poteſt venari &c.} In ſexto, vero oſtendit qualiter ipſum quod quid eſt venari poteſt: ibi {Ad habẽdum autẽ problemata &c.} Sed in ſeptimo & vltimo, oſtendit Phyloſophus, & determinat de cognitione primorum principiorum: ibi {Ex præmiſſis autẽ fiant &c.} ⁋Primus autẽ tractatus continet vnum caplm, ſiue vnam lectionẽ ſm D.S. in quo ponuntur quattuor principales concluſiones.

L

Concluſio prima. Quarum Prima eſt rñſiua ad quęſitum, videlicet ꝙ qõnes ſunt æquales numero his, quæ vere ſcimus. Secunda. Secunda eſt, ꝙ ſunt tm̃ quattuor qõnes vere ſcibiles. Tertia. Tertia eſt, ꝙ oĩs queſtio vere ſcibilis, eſt reducibilis ad qõnem quid eſt. Quarta. Quarta eſt, ꝙ oĩs qõ, eſt qõ medij. De duabus autem vltimis qõnibus in ſequẽtibus articulis videbit.

M

Probatio primæ cõ. ⁋Prima vero conclo, ſic probatur tali rõne ſm. D.S. Nam de omni eo, quod eſt vere ſcibile, poſſumus qõnem facere vere ſcibilem, et econuerſo: ergo æqualis numerus eſt qõnum vere ſcibilium, & eorum quæ vere ſciuntur. Antecedens patet. Nam ea ſciuntur quorum ſcientia eſt cognitio ꝑ demonſtrationem acquiſita, ſed eoꝝ oportet per demonſtrationẽ ſcĩam acquirere, quę ante fuerint ignota: ergo de omni eo quod eſt &c. Patet ꝯña, qa de omnibꝰ his poſſumus qõnem facere q̃ ignoramus.

Secunda probatio. Alia ratio formaliter, Oĩs numerꝰ eſt æqualis alteri numero qñ non excedit nec excedit, ſed numerus qõnum, non excedit numerum vere ſcibilium: ergo &c. Maior patet. Minor probatur, quia illa conuertunt: qa quęcunqꝫ ſunt vere ſcibilia, ſunt ẽt vere ſcita, & econuerſo: ergo &c.

Notandũ primum. Albert. mag. ⁋Conſiderandũ eſt autẽ ſm Albertũ magnum in hoc. 2. libro, trac. 1. cap. 1. ꝙ qõnes de quibus eſt hic ad propoſitum, non multiplicant quantũ ad vere ſcita ſm mãm ſcibilium: hæc. n. qõnes multo plures ſunt q̃ vere ſcita, ſed multiplicantur quantum ad formam ſcitorũ, ſiue ſcibilium. Quęcunqꝫ. n. vere ſcimus, non ſunt ſophiſtica vel ex his per accidens ſcita, vel etiã opinabiliter ſcita, ſicut topica, ſed ſicut dicit Auerrois, vel per demõſtrationẽ, vt cõplexa, ſicut

Auerrois.

ſunt

A sunt conclones, vel per ea, quæ sunt in demõstratio ne, sicut per medium, quod est diffinitio. Sicut. n. qa scitur ex conclusione demonstrationis: ita pp qd scit per medium demonstrationis potissime fm qd actu mediat inter extrema. Scientia autem quid est, habet per diffinitionem: & scientia si est, relinquitur ex illa (Alpharab.) vt vult Alpharabius, hoc ergo modo qões eorum, quæ demonstrantur, hoc est per demõstrationem, & principia demonstrationum accipiuntur, sunt æquales numero, specie, & forma his, quę vere scimus, hoc est his quæ per demonstrationem accipimus vel quæ sunt in demonstratione. Multæ. n. aliæ qões sunt fm mãm, quæ excedunt incomparabiliter numerum (Linconieñ.) vere scitorum. Hæc ille. Vnde Linconiensis vult φ qões sint æquales numero his, quæ vere scimus numerositate speciei. i. fm formã, & non fm indiuidua. i. fm materiam scitorum. (Notãdum secundum) ℣Considerandum est vlterius, vt ex dictis colligi potest, φ cum dicitur φ quæstiones sunt æquales numero his, quę vere scimus: intelligendum est de qõnibus determinabilibus per demonstrationem, seu per artem demonstratiuã: q̃ sunt quattuor, vt infra patebit, quattuor. n. tm̃ vere scimus (B Versorius. Quattuor in demon. scimus.) per demõstrationem, vt innuit hic Versorius. Vnũ scimus formaliter: videlicet quia est ipsius conclusionis. i. inhærentiam passionis in subto. Aliud quod scimus comitatiue: videlicet pp quid cõclonis. Dum enim scimus, φ homo est risibilis, pñs est scire pp qd, est risibilis. Tertium elicitiue: videlicet quid est sub iecti, quia idem est, quid est subiecti, & pp quid cõclusionis, siue inhærentiæ passionis. Quartum scimus suppositiue, siue antecedenter: videlicet subm, cui po test inhærere talis passio. Non. n. possumus scire pp quid, homo est risibilis nisi præsciamus φ homo est tale ens, cui risibilitas tanq̃ passio inhæret: quattuor ergo tantum per demõstrationem vere scimus, & tm̃ sunt quattuor qões his corrñdentes terminabiles p artem demõstratiuam, vt infra patebit. Relinquitur ergo φ qões sunt æquales fm numerũ, videlicet quã (Notãdum tertium. Rodolph⁹ Britonus.) titatiuum his, quæ vere scimus. ℣Cõsiderandũ est vlterius fm Rodolphum Britonũ, φ qões sunt æqles numero his, quæ scimus simpliciter, nõ solum fm numerositatem speciei, sed etiam fm indiuidua, & hoc accipiendo vere scire cõiter pro omni eo, quod scitur non solum in cõclone, sed etiam quantũ ad cognitio (G) nem præmissarum demonstrationis, qa si accipiatur solum pro eo, quod est scitum in cõclone; non haberetur nisi vna qõ. s. qõ qa est, quę est de inhærentia passionis ad subm, sed accipiendo vere scire pomni eo, quod cognoscitur in tota demõstratione: sic hñt oẽs qões & sunt æquales scibilibus hoc modo, quia medium demonstrationis est pp quid, & ipsius subti est quæstio si est, & quid est, quia vero conclusionis est qõ quia est, sic accipiendo vere scitum pomni eo, qd est vere scitum in demonstratione, qões sunt æqua (Notãdum quartum. Vere scire dupliciter.) les numero his, quæ vere scimus. ℣Considerandum est vlterius fm eundem in prima qõne huius secundi φ vere scire põt accipi dupliciter. Vno modo, pprie, & sic cõclo demonstrationis solum vere scitur: vñ sic qões nõ sunt æquales numero his, quę vere scimus. Alio modo accipitur cõiter, & hoc dupłr. Vno mo do pro eo, qd scimus ex seipso, sicut sunt prima principia demonstrationis, & isto etiam modo non sunt æquales numero &c. quia de principijs cum nõ sint dubia non formantur qões. Alio modo, p eo, quod scitur ex alio, & sic qões sunt æquales numero his, quæ vere scimus, quia qñcunq; aliquid est vere ordinatum ad aliqd aliud eius numeratio & distĩõ accipit

(D) secundum distĩõnem, et numerationem eius, ad quod ordinatur: sed oẽs qões sunt ordinatę ad scire, quia aliquis non quęrit rẽ nisi vt sciat eam: ergo distinctio & numeratio qõnum debet sumi fm distĩõnem scibilium. Hæc ille. Quæ vera sunt si fiat numeratio quęstionum fm numerum scibilium, quãtum ad formã, non autem quantum ad materiam, vt in principio secundum Albertum expositum est. (Notãdum quintum.) ℣Considerãdum est vlterius, secũdum Egidium, φ & huius cõclonis, videlicet φ qões sunt &c. potest esse triplex expositio. ℣Prima est, vt sit sensus, qões sunt æquales numero his, quę vere scimus: & his, quę non sunt per se nota, sed per demonstrationem scibilia. ℣Secũda expositio est, vt sit sensus, quæstiones in rebus, quę sunt per se, de quibus spectat ad demonstrantem determinare, sunt æquales numero his dubitabilibus, q̃cũq; vere scimus, in talibus quot sunt scibilia, tot sunt dubitabilia: & ecõuerso, quæstiones vero, quæ sunt per accidens, & quę contingunt aliter se habere, & quæ solum per signa habent concludi non sunt per se: vñ de in his propositio Phylosophi non habet locum secundum hanc expositionem. ℣Tertia vero expositio (E) talis est, vt sit sensus, quæstiones sunt &c. i. vere scibilibus, vel vere ducibilibus ad vere scibile. Semper. n. imperfectum habet reduci ad perfectum. Ideo quod est per accidens habet reduci ad per se, & id qd est per signum ad id quod est per cãm, et φ põt aliter se habere, ad id, quod nõ potest aliter se habere: vñ in sillibus prędicta propositio veritatem habet. Super hãc expositionem Paulus Venetus videt superaddere quartã expositionem, vt videlicet sit sensus, quæstiones sunt æquales &c. i. his quibus intellectus potest assentire per discursum: vnde prima principia demõstrationis illo modo non vere scimus. ℣Ad primum igit dicendum, φ vere scibile accipit dupłr. Vno modo, proprijssime: videlicet pro eo qd per demonstratione ẽ cognoscibile, sicut id quod cognoscitur per formam demonstrationis. Isto modo sola cõclusio demõstrationis dicitur vere scibilis. Alio modo accipitur, vt in proposito vere scibile proprie, pro eo, quod in demonstratione cognoscitur non solum, sicut id, qd cognoscitur per formam demonstrationis: sed pro eo, quod cognoscitur, sicut ratio cognoscendi, aut antecedentiter eliciciue, aut commitatiuæ, vt exposi (F) tum est. Sic quattuor sunt vere scibilia, vt est expositum. Sicut patet vnde ratio fundatur in falso. ℣Ad secũdum dicendum, φ licet oĩs qõ sit reductiue quæstio medij, nõ tñ fm formam qõnis, vt infra patebit. (Quæstio dupłr.) ℣Ad tertium dicendum, vt dicit hic Britonus, φ qõ potest accipi dupliciter, videlicet cõiter, & proprie. Cõiter sumitur, pro eo, quod habet modum dubitationis vel interrogationis: & isto mõ de omni re formari potest quęstio. Sed proprie sumit qñ videlicet q̃ quęritur de se est dubitabilis vel quęsibilis & scibilis per artem demonstratiuã. Et isto modo non põt formari qõ de omni re, qa vt dicit Linconiensis qõ est, pprie motus aĩę supra rem quæsitã: qñ. n. aĩa mouetur (Qõ quid.) & tendit ad inquisitionem rei, quæ de se est dubitabilis vel quæsibilis tunc format qõnem: & isto mõ omne quæsitum est partim notum, & partim ignotum, quod nõ cõuenit omni rei. ℣Ad quartum dicendũ, φ demonstrator non interrogat eo modo, sicut dialecticus, vz non interrogat, vt petat concessum dubitatiue: sed absolute interrogat, vt videat si discipulus sit eiusdem opinionis cum ipso: vnde supra dictum est in primo huius, φ in qualibet scĩa spãli sunt propriæ interrogationes. ℣Ad quintũ patet solo ex dictis.

G

¶Sequitur in Phyloſopho,& in.D.S.Deinde,cum dicit {Eſt quidem &c.} Articulus. II.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videt ꝙ non ſint tãtum quattuor quæſtiones vere ſcibiles. ¶Nam ſunt plures quæſtiones per demõſtratianem vere ſcibiles,q̄ quattuor,vt de ſe patet: ergo non tantum ſunt quattuor quæſtiones.patet conſequentia ꝑ præcedentem concluſionem, quia quæſtiones ſunt ęquales numero his &c.¶Secundo præterea, vt dicit Boethus,Omnis quęſtio eſt quaſi theſis denudata,videlicet circunſtantijs,vel hypotheſis,quæ eſt circunſtantijs inuoluta:ergo tantum ſunt duæ quæſtiones,& non quattuor.¶Tertio præterea, de omni prædicamento poteſt formari quæſtio,videlicet quid,quãtum,quale &c.ergo ſunt plures,q̄ quattuor. ¶Quarto prærerea,ſecundum Boethum in Topicis quęſtio eſt dubitabilis propoſitio,ſed plures ſunt dubitabiles propoſitiones q̄ quattuor:ergo &c. ¶Sed contra eſt Phyloſophus in pręſenti caplo:ibi {Eſt quidẽ etc.}

Concluſio

¶Reſpondeo dicendum,ꝙ ſecunda concluſio huius capituli,quæ eſt reſponſiua ad quęſitum,talis eſt,Tãtum ſunt quattuor quæſtiones terminabiles ꝑ demõſtrationem.

H

Probatio.

Quæ probatur tali ratione ſecundũ Phyloſophum elicitiue,Nam omnis quæſtio, vel eſt ſimpliciter non ponens in numerum, vel eſt compoſita ponens in numerum. Si primum: hoc eſt dupliciter, vel quia quærit de eſſe rei ſimpliciter, ſic eſt quæſtio, ſi eſt, Vel quærit de eſſe rei quidditatiue, ſic eſt quęſtio,quid eſt. Si ſecundum:hoc etiam dupliciter,vel quia quærit de inhærẽtia vnius ad alterum, ſic eſt qõ quia eſt,vel de cauſa illius inhærentiæ,ſic eſt quæſtio propter quid:ſunt ergo quattuor quęſtiones tantum vere ſcibiles.i. determinabiles per demõſtrationẽ,vȝ ſi eſt,quia eſt,quid eſt,& propter quid eſt. Dicunt autem vere ſcibilia,quæ per demonſtrationem ſciũtur, vt dictum eſt,aut directe,ſicut quia eſt,aut conſequẽter,ſicut propter quid eſt,aut elicitiue, vel antecedenter,ſicut ſi eſt,& qd eſt.

Notandũ primum.

¶Conſiderandum eſt hic ſm D.S.ꝙ cum ſcientia non ſit niſi verorum, vt patuit ꝑ diffinitionem demonſtrationis, cuius effectus eſt ſcire,verum autem ſolum ſignificetur per orationẽ,ſiue enunciationem:oportet ſolam enunciationẽ eſſe ſcibilem,& per conſequens quæſibilem:primo & principaliter, licet ſecũdo modo ſcientia ſit terminorum ipſi⁹ propoſitionis.

I

Sicut autem in.2. Perihermenias dicitur,Enũciatio dupliciter formatur. Vno modo, ex nomine & verbo eſt,abſq; aliquo appoſito, vt cũ dicitur,Homo eſt,ſic eſt propoſitio de ſecundo adiacente.

Qõ ſimp. & cõpoſi.

Alio modo, quãdo aliquid tertium adiacet,vt cum dicitur,Homo eſt albus:poteſt ergo quæſtio formata eeferri ad primum modum enũciationis, ſic eſt quæſtio ſimpliciter:vel ad ſecundum modum, ſic eſt quæſtio,quaſi cõpoſita vel ponens in numerũ.

Notãdum ſecũdum.

Qõnẽ ponere in numero.

Alb.mag.

¶Cõſiderandum eſt vlterius,ꝙ quęſtio compoſita dicitur ponere in numerum,ſecundum.D.S. quia videlicet quærit de compoſitione duorum.Sed ſm Albertum magnum,talis qõ dr̃ ponere in numerum, in qua prędicatum ponit aliquod prædicatum diſtinctũ ab hoc verbo,eſt,vel eius participio,vt cũ dr̃,Homo eſt aĩal, illud prædicatũ animal ponit ſeipſum,quod eſt aliud ab hoc verbo eſt quaſi ponens in numerum binariũ contra ſubm,Omnis ergo quæſtio ponit in numerũ, in qua ponitur aliud prædicatũ ab illo verbo,eſt, vel eius participio.ſ.exiſtens: quod notanter dicitur, ga idem eſt quærere,an homo ſit,& an homo ſit exiſtẽs, quia vtrobiq; quæritur de eſſe exiſtentię ei ſimpl'r.

Pau.Ven.

Sed ſm Paulum Venetum quęſtio de eſt,3. adiacẽte,

K

& non de.2.adiacente dicitur ponere in numerũ.Tũ primo, quia quæſtio de.2.adiacente non ponit prędicatum aliud mãle a ſubto,ſicut quęſtio de.3.adiacẽte: ſubm.n,non ponit in numerum ꝯ ſubiectum,ſed bene prædicatum.Tum ſcdo:quia quæſtio,an eſt,nullã ſupponit qõnem. Et quęſtio, qd eſt,vnam ſupponit ſolam,videlicet ſi eſt: ſed quæſtio quia eſt, ſupponit duas,videlicet ſi eſt,& quid eſt.Et qõ ꝑꝑ quid eſt,pręſupponit prędictas tres qõnes, vnum autem nõ facit numerum,ſed bene duo vel tria.Tũ tertio: ga qõnes ſi eſt,& quid eſt,quæ ſunt de eſt.2.adiacente quęrunt de eſſentia,et eſſe rei quæ ſunt idem realiter cum ipſa re.Alię vero duę qõnes, quę ſunt de eſt.3.adiacente, quærunt de ſubiecto,q̄ de propria paſſione, quæ diſtinguuntur realiter:ideo ſunt ponentes in numerũ. Hæc ille.

Contra Pau. Ven.

Sed hoc quod hic dicitur repugnat doctrinę.D.S.& veritati.Manifeſtum eſt.n.ꝙ eſſe eſſentię rei,de quo eſt hic mẽno realiter, ſiue eſſentialiter differt ab ipſa rę:aliter res nõ poſſet intelligi, fine ſuo eſſe exiſtente,quod eſt falſum,vt deducit.D.S.in trac. de Eſſentia.

Notãdum tertium.

¶Cõſiderandum eſt vlterius,ſm Rodolphum Britonum,ꝙ ſolum illa qõ ponit in numerũ, qñ prædicatum eius eſt numeratum, & diſtinctũ formaliter & eſſentialiter contra ſubm. Sicut cũ quærit vtrum Homo eſt riſibilis, ga eſſentia riſibilis eſt alia ab eſſentia hominis,& vna ponit in numerum ꝯ aliã: vnde ſm ipſum dum quęritur,vtrum Homo eſt aĩal, illa qõ non eſt ponens in numerum.

L

Cõtra Rodolphum.

¶Sed hoc nõ vr̃ verum eſſe,ga ſic nõ quęlibet quæſtio compoſita poneret in numerum,quod videtur eſſe cõtra deductionem Phyloſophi in exẽplis ſuis, ſm expõnem.D.S. Alberti,& aliorum Doctorum.

Notãdum quartum.

Sufficiẽtia qõnum.

¶Conſiderandũ eſt vlterius ſm eundem,ꝙ ſufficientia prædictarũ quæſtionum ſic poteſt formari:quia oĩs qõ, eſt qõ medij, aut ergo eſt ipſius medij,vt accipiatur in rõne medij, aut eſt medij abſolute. Si primum: hoc eſt dupl'r,ga vel quærit de cã inhærentię paſſionis ad ſubm,vel de ipſa inhærentia.Si primum: ſic eſt qõ ꝑꝑ quid. Si ſecundum,ſic eſt qõ quia eſt: quia quærit medium ad probãdum hoc de hoc. Si vero eſt qõ medij nõ rõne medij,ſed ſm ꝙ tale medium,quod eſt diffinitio ſubiecti vel paſſionis ſumit abſolute: hoc eſt dupliciter. Quia vel quærit de entitate rei,ſic eſt qõ,ſi eſt,ſiue an eſt:vel quærit de quidditate, ſic eſt qõ quid eſt.

Notãdum quintum.

M

¶Cõſiderandum eſt vlterius,ꝙ de prædictis qõnibus exẽplificat,& primo de qõnib⁹ compoſitis in numerum ponentibus,vt cum quęrimus,vtrum Sol eſt deficiẽs, quia eſt eclypſis vel non,vel vtrum Homo ſit aĩal vel non.Tum dicimus quærere,quia nõ ita ꝙ hoc quod dico,quia,ſit nota vel ſignum interrogationis:ſed ga ad hoc quærimus vt ſciamus,quia ita eſt, cuius ſignũ eſt,quia cum hoc inuenerimus per demõſtrationem quieſcimus a quærẽdo:vnde ſi in primo ſciremus vel ſciuiſſemus, nõ quęreremus vtrum ita ſit:inquiſitio enim non ceſſat niſi habito eo quod quærebat.Et iõ cum qõ quia,ceſſet,cum quærimus vtrum Homo ſit, hoc habito ꝙ ita eſt,manifeſtũ eſt,ꝙ hæc qõ ga quærit,& cũ ſcimus ga ita eſt,quærimus ꝑꝑ qd ſit hoc, vt puta cum ſcimus,ꝙ Sol eſt deficiẽs ꝑꝑ eclypſim, & ꝙ terra mota eſt terremotu,quærimus ꝑꝑ quid Sol deficiat,aut ꝑꝑ quid terra moueatur,& hoc quęrimus ponendo in numerum. Quædam vero quærimus alio mõ,vȝ non ponendo in numerum: vt cũ quærimus, an centaurus ſit,an non: et ſciẽtes de aliquo,ga eſt.i. ſi eſt ſimpl'r,q̄rimus quid ſit illud, vt qd eſt homo vel aĩal.Hæc.n.& tot ſunt illa q̃ quærimus,quæ cũ inuenerimus dicimus ſcire.Hæc oĩa.D.S.ſecundũ Phm.

¶Conſiderandum

A ☞Considerandum est vlterius fm Egidium ꝙ quæstiones de quibus hic Phs exemplificando loquitur non sunt quæstiones de quid nominis: quia talia nõ sunt vere scita nec sunt vere conclusa in aliqua scientia, sed sunt quid rei. Quid enim nominis est tam entium ꝗ̃ non entium: vnde ipsa figmenta possunt habere quid nominis, nõ autem quid rei. Cognitio.n. quid est præsupponit cognitionem si est. Loquendo de quid rei, non autem de quid nominis &c̃. vñ Phs exemplificando de q̃stione si est exemplificat de centauro exprimendo aliquod figmentum: quia talis q̃õ potest esse etiam figmentorum. Sed exemplificando de quid est, non exemplificauit nisi de entibus, vt de homine & deo. Quia talis quæstio vt hic de quæstione agitur, non est nisi entium. Et licet ipsius dei, cum non possit diffiniri aut terminari, quia est infinitus, non sit diffinitio quid rei proprie sumpta, quod videlicet significatur per diffinitionem quidditatiuã eius: tamen est quid rei large sumptum pro eo videlicet qđ potest respõderi realiter ad interrogationem factam B per quid est, quod significari potest per diffinitionem exprimentem quid rei. Mediat enim diffinitio quidditatiua rei inter diffinitionem quidditatiuam & qd nominis, vt hic ait Paulus venetus. Si.n. quæratur a nobis quid est deus, diceremus ꝙ est id quo maius cogitari non potest: nihil tamen obstat quin de eo q̃ri possit quid est, quod non habet quid rei: sicut.n. põt q̃ri si est de eo, quod non habet esse: ita potest quæri quid est de eo, quod non habet diffinitionem. Nulla.n. q̃õ p̃supponit quod q̃rit. q̃uis.n. omnis q̃õ sit propositio materialiter sumpta, & oĩs propõ sit complexa, & per consequens omnis q̃õ sit complexa q̃tũ ad q̃õnem factam: tamen id, de quo est q̃õ potest esse qd incomplexum, cum aliqua q̃rat de entitate & aliqua de quidditate quę incomplexa sunt: ideo dicitur aliq̃ quęstio simpliciter siue incomplexa: sicut est quęstio est: quæ licet sit p̃cognitio, tamen dicitur etiam q̃stio etiam loquendo de si est respectu subiecti licet diuersimode. ☞Subiectum enim potest considerari dupl'r, vt dicit hic Rodolphus Britonus. ☞Vno modo, fm se & absolute & sic potest de ipso q̃ri q̃õ si est. ☞Alio modo, potest considerari fm ꝙ potest considerari vel comparari ad passionem anteꝗ̃ probet passio de ipso per demonstrationem. Sic si est de ipso subiecto ẽ prę cognitio, anteꝗ̃.n. probetur aliquid de subto oportet præsupponere siue præcognoscere ipsum subiectum esse. C Ad primum igitur dicẽdum ꝙ de omnibus conclusionibus per demostrationẽ scibilibus formantur tantum duæ quęstiones in genere scibiles: videlicet quia est, & propter quid est: licet materialiter loquendo, vt dicit Linconiensis, de ipsis possint esse plures questiones ꝗ̃ quatuor. Ad secũdum dicendum ꝙ Boethus diuidẽdo questionem solum loquit̃ de quęstione in terminis cõmunibus facta & non in terminis specialibus, vnde ratio nulla. Ad.3. dicendum ꝙ q̃stiones tales habent reduci ad ipsum quia ẽ: quia in similibus quæritur de inhærentia alicuius in aliquo, vel dicendum ꝙ similes interrogationes non sunt q̃stiones vere scibiles. i. terminabiles per artem demonstratiuam: vnde de eis nihil ad propositum. Ad quartum patet solutio ex dictis.

¶Seq̃tur in Pħo, & in. D.S. Deinde cũ dicit. {Quęrimus autem &c̃.} ¶Articulus tertius.

ADTERTIVM sic proceditur. Videtur ꝙ non omnes p̃dictæ q̃stiones reducantur ad quæstionẽ qd est. Nam prius nõ debet reduci ad posterius sed potius econuerso. Sed quæstio si est dicitur q̃õ p̃cedens quæstionem quid est. Cum quid rei p̃supponat si est, vt supra concessum est: ergo q̃stio si est non reducitur ad quæstionem quid est. Secundo p̃terea, vnũ oppositorum non reducitur ad reliquum: sicut albũ nõ reducitur ad nigrum. Sed quęstiones vere scibiles ex oppositis sunt distinctæ, cum sint membra condiuidentia: ergo &c̃. Sed contra est Phs in litera: ibi, {Quærimus autem & cætera.} Respondeo dicendum ꝙ.3. conclusio huius capituli quæ est responsiua ad q̃situm est ꝙ oẽs q̃stiones vere scibiles reducũtur ad q̃stionem quid est. Quæ conclusio sic probatur. Nam omnis q̃stio q̃rit de medio, vt in sequẽti articulo probabitur: sed medium in demõstratione est quod quid est, vt infra patebit: ergo oĩs q̃õ reducitur ad quæstionem quid est, non quidem sicut ad illud, quod est eis idem formaliter: sed sicut mẽsuratum ad mensuram. In vno quoq̃.n. genere vt patet.10. Metaphysi. est dare vnum primum quod est metrum & mensura omnium illorum, quæ sunt illius generis: ergo in genere q̃stionum est dare vnam q̃stionem p̃mã ad quam omnes alię habent reduci, quæ est quod qd est. Nam omnes alię quęstiones terminãtur scito qd est, quia scito quid est: scitur si est, loquendo de quid rei de quo est hic ad propositum: & scito quid est, scitur propter quid: quia sunt idem quid est & propter quid est realiter: licet secundum formam q̃stionis differant. Cum etiam aliquis scit propter quid, scit etiã quia est, sic enim se habet qa ad propter quid suo mõ, sicut ad quid est. Nullus enim potest scire causam pp quam passionis ad subiectũ nisi prius sciat passionem inesse subiecto. Considerandum est hic fm Phm, & D.S. ꝙ q̃õ si est, & quia est, differunt & cõueniũt: differunt in hoc ꝙ q̃stio si est, quærit de esse simpl'r: sed quęstio quia, est quærit de esse in parte: vt cũ quærimus vtrum luna deficiat vel augeatur est quęstio in parte. Quęrimus.n. in hac quęstione si luna est aliq̃d, vt puta deficiens vel aucta. Sed cum quęrimus an luna sit vel non, quærimus de esse simpl'r: vnde dicitur si est: differunt etiam in hoc, ꝙ quæstio si est, est q̃stio simpl'r, & per consequens non ponens in numerum. Quęstio vero quia est, dicitur q̃stio cõposita, & p consequens ponens in numerum. ☞Sed conueniunt in hoc quia tam de q̃stione si est, ꝗ̃ de q̃stione quia est: quæritur, an sit id quod est medium. Quia id quod ẽ medium, est ratio eius de quo q̃ritur an sit. Cum ergo cognito qa est, quęrimus pp quid est, aut cum cognito si est, quęrimus quid est: tunc quærimus qd sit medium, quod non est intelligendum vt supra dictum ẽ fm formam q̃õnis: sed fm quãdam cõcomitantiam. Nam qui quęrit cãm pp quam sol eclypsatur, nõ quęrit ipsam vt medium demonstrationis, videlicet vt in sensu cõposito: sed quærit in sensu diuiso id quod est medium, qa cõsequens est vt hoc habito possit demõstrare, & eadẽ ratio est de quæstione qd est. Sed instat discipulus ꝯ aliqua quæ adducta sunt. Nam si est, & quid est, supponuntur: ergo de eis non est q̃õ: ergo &c̃. Dicendum ꝙ non est inconueniens ꝙ vnum & idem sit præcognitio & quęstio vt supra dictũ est. Nam de subiecto in comparatione ad passionem anteꝗ̃ probetur passio de ipso oportet p̃cognoscere qd est, de ipso vero absolute sumpto non fm ꝙ de ipso habet demonstrari passio, ipsum quod qd est potest esse quęstio, vel vt alij dicunt quid nominis est præcognitio: sed qd rei ẽ q̃õ: similiter si est passionis vel de passione est q̃õ: sed de subiecto est p̃cognitio & hoc comparando subiectum ad passionem, si vero absolute consideretur, tunc põt ẽt respectu subiecti dici q̃õt

Marginal notes (right): D — Cõclusio. — Probatio. — E — Notãdum Sextum. — Differentia questionis si ẽ, & questionis qa est. — Cõuenientia earum. — F — Discip. — Respõsio.

G & licet quęstio si est, non determinetur per demõstra
tionem directe quasi formaliter cõclusa: terminatur
tamen per eam elicitiue & indirecte. Ad primum
ergo dicendum ꝙ licet quæstio si est, sit prior ordine
generationis q̃ꝫ quæstio quid est. Tamen quęstio, qd
est ordine perfectionis precedit quæstionem si est, &
hoc potissime considerando quæstionem q̃ꝫ ad ea-
rum determinationẽ. Terminata.n. q̃stiõne quid est,
necessarium est quęstionẽ quid est, terminari: vt dcm̃
est, non autem, econuerso. Ad.2. dicendũ ſm Ro-
dolphum Britonẽ ꝙ aliqua dicuntur ex opposito di-
stingui dupl'r. Vno mõ, sicut ꝯtria vel sicut aliqua q̃
coæque sub suo genere continentur, & isto mõ vnũ
oppositoꝝ vt sic non reducitur ad reliquum. Alio
modo, sicut priuatiua vel disperata aut quę non con-
tinentur ęqualiter sub vno genere vel aliquo toto, &
isto mõ vnum potest reduci ad aliud. Sicuti accidit in
proposito: vnde ratio laborat in æquiuoco.
Sequitur in prohemio, & in.D.S. Deinde cũ dic,
{ Contingit in æquoco &c. } Articulus q̃rtus.
ADQVARTVM sic ꝑceditur. Videtur ꝙ nõ
oẽs qõnes sint qõnes medij. Nã in omni qõne vere
scibili de qua est hic intentio non est mediũ inter sub
iectum & p̃dicatũ, vt patet de qõne si est & quid ẽ: er-
H go non omnis qõ est qõ medij. Secundo præterea,
mediũ est quoddam incomplexũ: ergo oĩs qõ est qõ
incomplexa. Sed qõ qa est & pp qd: non sunt qõnes
incõplexæ, vt supra cõcessum ẽ: ergo non sunt qõnes
medij. Tertio p̃terea, multi sciunt determinare qõ-
nem qa est: videlicet qõnem qa luna eclypsat: q igno
rant medium demonstrationis, scientiã ipsius demõ-
strationis ignorantes: ergo idẽ qd' supra. Sed cõtra
Conclusio. est Pħs in litera: ibi, { Contingit itaqꝫ &c. } Rñdeo
dicendũ ꝙ.4. conclusio huius capituli quę est rñsiua
ad quæsitũ est ꝙ oẽs qõnes vere scibiles sunt qõnes
medij. Hãc conclusionẽ probat Pħs rõne & signo
sic. Nã cã est medium in demõstratione quæ facit sci-
Probatio. re: cum scire sit rei cãm cognoscere &c. sed in oĩbus
qõnibus vere scibilibus quæritur cã. Nam cum quæ-
ritur vtrũ luna deficiat, quæritur mõ exposito supra
vtrũ aliqd sit cã defectus lunæ, ꝙ est quęrere pp quid:
ergo quod qa est & pp qd, sunt quæstiones medij. Si-
cut aũt se habet qõ qa est ad pp quid: ita se habet suo
mõ si est, ad qd est. Cũ quęritur an defectus lunę sit: p
q̃ꝫdam concomitantiã quæritur qd est talis defectus.
I Quid autẽ & pp qd idẽ sunt ſm subam: ergo quælibꝫ
qõ est qõ cãę & per consequens medij vꝫ ꝙ principa-
Alia ratio. liter intenditur in demr̃atione determinata. Con-
firmatur, qa qcũqꝫ intendit aliquẽ finem intelligit id
per qd' habet deuenire ad talẽ finẽ: sed demonstrator
intendit conclusionẽ demr̃ationis scire tanq̃ꝫ finẽ ad
quẽ deuenit p medium demr̃ationis: ergo omnis qõ
quã demr̃ator intendit, quę dicitur vere scibilis ẽ qõ
Alia ratio. medij. Præterea, idẽ confirmatur. Nã qõ qd est prę
supponit qõnẽ si ẽ: sed qõ qd est, ẽ qõ medij: ergo &
qõ si est, est qõ medij. Qõ pp qd ẽ, reducitur ad qõnẽ
qd est. Idẽ.n. est qd est & pp qd est: ergo qõ pp qd, est
qõ medij. Qõ vero qa est p̃supponit qd est: ergo qa
est & quælibet alia qõ, est qõ medij. Confirmatur
idẽ.3. Nã illi⁹ est qõ, quo habito cessat dubitatio: sed
mediũ demr̃ationis est hmõi in ordine ad qõnes vere
Alia ratio. scibiles: ergo &c. Confirmatur.4. idẽ. Nã oĩs qõ q̃
rit an sit mediũ vel qd sit mediũ, vt ex supradictis pa-
tet: ergo oĩs qõ est, qõ medij, & licet qõ qa est princi-
paliter quærat de inhęrentia passionis ad subiectum:
ex consequenti tamen qõ quia est, cõcomitatiue quę
rit ipsum medium pp qd terminatur ipsa qõ quia est.

A signo probat Pħs hanc conclusionem p exẽplũ K
sensibile. Nã in eis, in quibus ẽ medium: sensibiliter Probat a si-
appet ꝙ oĩs qõ est qõ medij: qa qñ mediũ p sensus in- gno.
notescit non relinquit quæstioni locus, vt si essemus
in loco qui est supra lunã videremus ꝙ luna subintrã-
do vmbrã terrę deficeret, & ita nihil circa hoc quęre-
remus nec si est nec pp quid est hoc: sed simul nobis
fieret vtrũqꝫ manifestũ, ergo signũ est ꝙ oĩs qõ, est qõ
medij. Nec valet instãtia cũ obuiãdo dicitur ꝙ sen Instantia.
sus est singulariũ, ea vero, quę quæruntur sunt vl'ia: si
cut & ea, quę sciuntur, scientia.n. est vl'ium, vt ex su-
pradictis patet: ergo non videtur ꝙ per sensum possit
nobis innotescere id de quo est qõ. Q. autẽ hęc instã- Responsio
tia nihil sit declarat Pħs: qa ex singularibus notis per
sensum accipitur & cognoscit vl'e de quo ẽ sciã: nam
si essemus supra lunã ex hoc ipso ꝙ sentiremus parti-
culare. s. ꝙ hoc corpus lunę nunc subintrat hanc vm-
brã solis vel terrę statim accideret nobis ꝙ sciremus
vl'e qa cognosceremus ꝙ semp hoc mõ accidit lunæ
defectus. Considerandũ est hic ſm ꝙ Pħs ex supra- Notandũ.
dictis concludit, ꝙ idẽ est scire qd' qd est, & pp quid ẽ. primum.
Nam ex hoc ꝙ videmus terrã interpositam inter solẽ
& lunã, scimus, & qd ẽ defectus lunę & pp qd deficit
luna: quoꝝ vnũ, vꝫ scire quid est: refertur ad scientiã,
qua scimus de aliquo qd' simpliciter sit: sed scire pp L
quid, refertur ad cognitionẽ eoꝝ quæ insunt: sicut cũ
dicimus ꝙ trianguli sunt ęquales duobus rectis. Re-
linquitur ergo ꝙ idẽ est quid est & pp quid, qd' mani-
festat Pħs p exempla, vt si quęratur, quid est defectus
lunæ: rñdetur ꝙ est defectus luminis in luna pp terrã
quę obijcit' iter solem & lunam, qd' quidẽ ẽt rñdetur
cũ requiritur, pp quid luna deficit ꝙ pp defectũ lumi
nis ex oppõne terrę. Similiter est de consonãtia, nã
si quęratur, quid ẽ cõsonantia: rñdetur ꝙ est ꝓportio
numeroꝝ ſm graue & acutũ, & si quæratur, pp quid
acutũ consonat graui: rñdetur pp id qd' habet propor
tionẽ numeralẽ ſm acutũ & graue, sic ergo qõ quid ẽ
& pp quid redeunt in idẽ subiectũ q̃uis differant in
rõne. Considerandũ ẽ vlterius ſm Britonẽ ꝙ qõnẽ
esse ipsius medij põt intelligi dupliciter. Vno mõ, Notãd.2.
ꝙ sit medij sicut eius ꝙ p̄ncipaliter terminatur per de
monstrationẽ: & isto mõ quia est nõ est qõ medij, qa
qõ qa, terminatur solũ formaliter p demr̃ationem.
Alio mõ, ꝙ sit medij tanq̃ꝫ eius p quod illud termi
natur qd' principaliter intendit' p demr̃ationẽ, & illo
mõ quęlibet qõ est qõ medij mõ exposito. Cõside- Notan.2.
randũ est vlterius ſm eũdem ꝙ p̃dictę qõnes sunt di- M
uersimode qõnes medij. Quia quędã sunt de medio
absolute sumpto: sicut quid est & si est, differẽter tñ,
quia quid est dicit' de essentia medij: sed si est, dicit' de
entitate ipsius cuius qd' quid ẽ dicit' mediũ: sed pp qd
& quia, sunt qõnes de medio sumptæ p cõparationẽ
ad passionẽ, diuersimode tñ: quia qõ quia, ẽ qõ cõclu
sionis p mediũ terminata, & qõ pp quid, ẽ qõ medij i
cõparatione ad passionẽ, quia quęrit de cã inhærẽtiæ
passionis ad subiectũ. Ad primũ igitur dicendũ ꝙ
non oẽs qõnes (vt dictũ est) sunt qõnes medij tãq̃ꝫ ei⁹
quod principaliter terminat' p demr̃ationem, vt vult
argumentũ: aliter quęlibet qõ esset qõ cõplexa vt vo-
luit.2. argumentũ: sed tñ oẽs qõnes vere scibiles sunt
qõnes medij sicut eius pp quid terminat' id qd' per de
monstrationem scit'. Ad.2. patet solutio ex dictis.
Ad.3. dicendũ ꝙ qui artẽ demõstrationis ignorãs
terminat qõnẽ qa ẽ, p eãm: scit qdẽ id qd' ẽ mediũ, qa
scit cãm: lꝫ nõ sciat mediũ sb rõne medij syllogistici.
Sequitur in prohemio. { Vr autẽ hic Pħs dicere
&c. } Articulus quintus.
AD

A ADQVINTVM sic ꝓceditur. Vr̄ ꝙ diffō passio-nis sit mediū in demr̄atione potissima. Nam Phs in p̄nti capitulo docet demr̄are passionē de subiecto per diffōnē passionis, vt patet ꝑ sua exēpla: videlicet de defectu lunę & de consonantia. dicit. n. qd & pp qd passionis est mediū. Sed loqtur hic de demr̄atione ꝓpter qd, quæ dicit̄ pp qd potissima: ergo diffō passionis est mediū in demr̄atione potissima. Secūdum p̄terea, Phs infra dicit ꝙ mediū demr̄ationis ē rō. i. diffō ꝑmi termini: sed ꝑmus terminus vt patet ꝑmo Prioꝝ ē maior extremitas, maior autē extremitas est passio ipsius subiecti: ergo idē qd' supra. Ternū p̄terea, Phs infra probat aliq̄ esse longe vitę, quia hn̄t calorē: qd' ē diffō illius passionis longę vitę: ergo &c. Quartū p̄terea demr̄ationes Mathe. sunt potissimæ: cum ſm Cōmētatorē. 2. Metaphy. sint in ꝑmo gradu certitudinis: ſ3 tales assumunt pro medio diffōnē passionis, vt patet ī Geometria Euclidis: igit̄ &c. Quintum p̄terea, medium demr̄ationis potissimę videt̄ dicere quid & ꝓpter quid passionis, sed sola diffō passionis est hmōi: q̄ dicit cām pp quā inest passio sub̄o, vt innuit Phs in p̄senti capitulo: igit̄ &c.
B Sextū p̄terea demr̄atio potissima debet procedere ꝑ propriā & imediatā cām passionis, vt hic patet ꝑ Phm: sed propria cā & imediata passionis est quod quid est: siue diffinitio eius, & non solum quidditas subiecti: ergo sola diffinitio subiecti non potest esse medium demonstrationis potissimæ. Septimū p̄terea mediū in demr̄atione potissima q̄ habet fieri in prima figura dicitur esse medium pōne: sed talis est diffinitio passionis quæ ꝑor est passione, & sequitur subiectū: nō aūt sic ē de diffōne subiecti, quæ tā subiectum q̄3 passionē p̄cedit: igitur &c.

Octauū p̄terea, si diffō subiecti esset mediū ī demōstratione potissima, sequęret̄ ꝙ talis demōstratio possit esse ex ignotis & cōmitteret̄ fallacia petitionis principij, quoꝝ vtrūq3 est incōueniēs: igit̄ &c. patet sequęla quia pōt esse ꝙ passio sit æque ignota de diffinitione subiecti: sicut & de subiecto, diffinitio. n. subiecti & ipsum sub̄m sunt idē realr̄. Nonū p̄terea, in ꝓhemio de Anima habet̄ a Phō ꝙ cognitio ipsius qd' qd est subi, non est vtilis ad cognoscendū passiones quæ insunt subiecto, immo ēt accn̄tia cōferunt magnam partē ad cognoscēdū qd' quid est: igitur videt̄ qd' ipm ꝙ quid est subiecti nō sit cā & mediū passionū vel mediū potissimū ꝑ qd' propria passio de sub̄o demōstratur. Decimū p̄terea diffō passionis accipit principia
C essentialia & effectiua passionis: sed diffō subiecti nō accipit principia passionis in rōne cāæ, igit̄ rōnibus & auctoritatibus patet ꝙ diffō subiecti nō sit mediū: sed diffō passionis sit mediū ī demr̄atione potissima.

¶ Sed contra est Phylosophus in præsenti capitulo: præsertim Sanctus Doctor: ibi, cum dicit,

Videtur autē hic Phylosophus dicere ꝙ diffinitio passionis sit medium in demr̄atione: sed considerandum est ꝙ diffinitio passionis perfici non potest sine diffinitione subiecti.

Cōclusio. Respondeo dicendū ꝙ. D. S. in p̄nti capitulo vult ꝙ diffō subiecti & non diffō passionis sit mediū ī demōstratione potissima: qd' hic trib' rōnib' & exēplo probat.

Prima rō. Prima rō ē talis, nā demōstratio potissima habet reducere in ꝑmā cām, aliter non diceret̄ potissima, cū esset resolubilis in ꝑorē: sed nisi accipiat̄ vt demonstrationis mediū diffō subi, demr̄atio non resoluit in ꝑmā cām: qa ꝑncipia quę cōtinet diffinitio subiecti sunt ꝑncipia passionis: ergo diffō subi est mediū in demr̄atione potissima.

Secūda rō. Scda rō sicut passio est demōstrabilis de subiecto, ita & diffō passiōis, cū etiam sit accidēs propriū eius: sed talis diffō non pōt demōstrari de sub̄o ꝑ diffōnem passionis, aliter idē demr̄aretur ꝑ idē ſm rē & rōnē: ergo demr̄abit̄ ꝑ diffōnē subi D
quā p̄supponit: ergo idē ꝙ prius.

Tertia rō. Tertia rō est, nā in principio ꝑmi huius dictū est ꝙ non solū oportet p̄cognoscere quid est de passione: sed ēt oportet p̄cognoscere de sub̄o, qd' nō oporteret nisi demr̄ator vteret̄ diffōne subiecti & sua demr̄atiōe: ergo &c.

Quarta rō. Quarto idē ꝓbat exēplo, Si velim' de triāgulo demr̄are, qa h3 tres &c. accipiēdo primo ꝓ medio diffinitionē passionis, v3 ꝙ est figura hn̄s angulū extrinsecū ęq̄lē duobus ītrinsecis sibi oppositis, op3 iteꝝ eā demr̄are ꝑ diffinitionē subiecti sic dicendo, Oīs figura tribus lineis rectis cōtenta h3 angulū exteriorē æqualē intrinsecis sibi oppositis: pat3 ergo ꝙ illa demr̄atio quæ assumit ꝓ medio demr̄ationis diffōnē passionis non est demōstratio potissima, cū resolubilis in priorē: & hoc modo loquēdo de demr̄atione simplr̄ vel potissima. Se- E
cus aūt accipiēdo demōstrationē q̄libet ꝓpter qd esse potissimā. Quia sic eā accipiēdo in ea pōt esse mediū diffō passionis vt volunt exēpla Phi in obijciendo adducta.

Paulus venetus. Sed ꝯ est qd Paulus venetus in hoc. 2. lib. imponit. D. S. ꝙ opīo eius sit diffōnē passionis non diffinitionē subiecti eē medium in demōstratione potissima. Dicit enim p̄nolatus Paulus ꝙ circa hāc materiā sunt quatuor Opiniones. Quarum ꝑma est Thomæ & Egidij: v3 ꝙ diffinitio passionis & nō diffō subiecti est mediū in demōstratione potissima, ꝓbatur, nā sciæ Metaphy. sunt in ꝑmo gradu certitudinis ꝑ Cōmētatorē scdo Metaphy. sed illa nō demonstrat̄ &c. Hęc ille formaliter.

Paulus venetus. Sed necesse ē dicere ꝙ iste opinator doctrinā. D. S. nō viderit: aut si vidit ipsam intelligere cōtēpsit: vel grauissimus error erat ꝑmi scriptoris: cū in oībus suis libris sup eodē p̄dicta verba reperiantur. Dicit enim hic. D. S. sic, Sed cōsiderādū ē ꝙ diffō passionis ꝑfici nō pōt sine diffōne subiecti. Manifestū est. n. ꝙ ꝑncipia q̄ continet diffō subiecti sunt ꝑncipia passionis: non ergo demonstratio resoluit̄ in primam cām nisi accipiat̄ idē demonstrationis mediū diffō subiecti: sic igitur op3 passionē concludere de subiecto ꝑ diffōnē passionis, vt vlterius diffō passionis cōcludat̄ de subiecto ꝑ diffōnē subiecti: vn̄ ēt in pri. lib. dictū est, ꝙ op3 p̄cognoscere qd est non solū de passione sed ēt de subiecto qd non oporteret nisi demōstrator diffōne subiecti vteret̄ in demonstrando. F
¶ Et hoc p3 per exēplū si velimus de triangulo demonstrare ꝙ h3 tres angulos &c. Paulo post subiungit: & idē p3. Si velimus demonstrare ꝙ vox acuta & grauis consonet, accipiemus diffōnē passionis, vt hic dicit̄: qa hæc h3 ꝓportionē numeralē. Sed rursum ad hoc ꝓbandū vel demōstrādū op3 accipe diffōnē grauis & acuti. Nam

Vox grauis: acuta. grauis vox est quæ in multo tp̄e nata est mouere sensum. Acuta aūt quę in modico tp̄e: modici āt ad multū est ꝓportio numeralis: ergo vocis acutæ & grauis est ꝓportio numeralis, nec refert si aliter graue & acutū diffinit̄: op3 enim in eorū diffōnibus ponere aliqd ad q̄titatē ꝑtinēs. Sic erit in eis cōcludere proportionem numeralē. Hæc ille formaliter de verbo ad verbum. ¶ Ex quibus manifeste apparet ꝙ p̄dicti opinatoris falsa est opīo: vult enim. D. S. vt dictū est ꝙ diffinitio subiecti pōt esse mediū in demonstratione potissima: l3 Egidi' probabiliter oppositū sensit.

Notādum primum. Rodulphus. Cōsiderandū ꝙ Rodolphus britonus est eiusdē opinionis cum. D. S. Dicit enim ꝙ in demonstratione simpliciter potissima diffō subiecti est mediū & nō diffō passionis. Primū. n. sic probat. Nā id qd' habet rōnē

G propter quid passio inest subiecto habet ratione͂ me-
dij ad demr̄andū passione͂ de subiecto, vt patet ꝑ Phy
losophū in capite huius. 2. lib. sed diffinitio subiecti
habet ratione͂ ꝑꝑ quid, quia passio inest subiecto, qa
in diffinitione cōpleta subiecti accipiuntur explicite
principia essentialia subiecti, sed illa sunt cā passionis
in subiecto: ergo ex diffinitione subiecti habet cā ꝑꝑ
quā passio inest subiecto, & ꝑ consequēs ꝑ tale͂ diffini
tione͂ passio habet demr̄ari, qđ ēt vult Phs i. 2. de Aīa
vbi demr̄at vnā diffinitione͂ aīæ ꝑ aliā diffinitione͂ ei-
us: ide͂ ēt videt velle in primo huius vbi concludit. 2.
diffinitione͂ demōstrationis de ea ꝑ primā, in prohe-
mio ēt de Aīa dicit ꝙ diffinitiōes illę falsę sunt & va-
næ & dialecticæ oēs ꝑ q̄s non appet cā passionū i sub-
iectis, vult ergo Phs ꝙ diffinitio subiecti sit medium
ad demonstrādū passione͂ de subō. Scđo probat ta-
li ratione. Nā in demonstratione potissima oēs ꝑmis-
sæ sunt imediatæ, vt patet ꝑ diffinitione͂ demōstratio
nis: sed qñ accipitur pro medio diffinitio passionis ad
demōstrādū eā de subiecto: minor ꝑmissa erit media-
ta, qa est demonstrabilis. Illa. n. sunt demōstrabilia,
quorꝫ est aliq̄ cā: sed i diffinitione passionis ē aliq̄ cā:
quia sicut ꝑncipia essentialia subiecti sunt aliq̄ cā ad
demonstrandū passione͂ de subō: ita sunt cā ad demō-
H strādū diffinitione͂ passionis de subiecto, passio. n. &
sua diffinitio sunt ide͂ realr: ergo minor in tali demr̄a
tione est demōstrabilis, & ꝑ consequēs mediata. ¶ Ex
quo patet ſm ipsum ꝙ diffinitio passionis non est me
diū in demōstratione simplr potissima: sed diffinitio
subi: qa quęlibet passio & diffō ei⁹ habet cām ꝑꝑ quā
Linconi. inhęret subō, & eiusde͂ opinionis est Linconiensis in
Notan. 2. hoc scđo. Cōsiderandū est vlterius ꝙ Egidius pro-
Egidius. pter rationes in ꝯriū adductas vult ꝙ diffinitio passio
nis & non diffinitio subi sit mediū in demōstratione
potissima. Sed licet suæ rationes sint probabiles: non
tamen cogunt neqꝫ verꝫ cōcludunt vt in eorꝫ solutio-
nibus clare patebit. ¶ Pro cōfirmatione vero suę opi-
nionis adducit quādā ratione͂ ducente͂ ad impossibile
quæ est talis. Si diffinitio subi esset mediū in demon-
stratione potissima, sequeret ꝙ demōstratio nō resol-
ueret vsqꝫ ad ꝑ se nota, & sic tolleret certitudo demō-
strationū qđ est inconueniens. ¶ Probō sequelæ, qa
aut talis diffinitio subiecti est talis quā oēs apphe͂dūt,
aut est talis quā cū magna diligentia inuestigare opꝫ.
Si ꝑmū: sic ꝑ se notū demonstraret, qa tunc erit ēt ꝑ se
notū passione͂ inesse tali subō. Si ſm: tunc si passio de
monstret de subō ꝑ tale͂ diffinitione͂ demōstratio nō
resolueret vsqꝫ ad ꝑ se nota: cū nō sit ꝑ se notū tale͂ dif
finitione͂ conuenire subiecto. Vltra aute͂ diffinitione͂
subi non progredit via demr̄atiua resoluendo. ¶ Sed
siquis dilige͂ter consideret, hæc ratio tm̄ concludit ꝙ
diffinitio passionis non sit mediū in demonstratione
potissima quātū concludit ꝙ diffinitio subiecti non
possit esse mediū. Non. n. opꝫ ꝙ diffinitio subi sit ꝑ se
nota oībus: sed sufficit qđ sit ꝑ se nota ſm naturā ante
deductione͂ demonstrationis: in applicatione vero ꝑ-
missarꝫ ipsius demonstrationis ad conclusione͂ demō
strādā ꝑ se nota est non solū ſm naturā, sed ēt demon-
strāti ꝑ se notū est tale͂ diffōne͂ esse, talis subi diffinitio
ne͂: vnde falsū est qđ talis demonstratio nō reducatur
ad ꝑ se nota simplr, siue ſm naturā. Nihil. n. noti⁹ cō-
uenit diffinito q̄ꝫ sua diffinitio qdditatiua q̄ dicit me-
diū in demōstratione potissima ſm primā opinione͂.
Notād. 3. Considerandū est vlterius (vt hic adducit Rodol-
Opinio phus britonus) qđ aliq ꝑꝑ fugā icōueniētiū ad vtrāqꝫ
quorundā. pte͂ dicunt qđ diffinitio aggregata ex diffinitione sub
iecti & passionis, est mediū i demonstratione potissi-
K ma. ¶ Tum ꝑmo: qa illa diffinitio est mediū in demō
stratione potissima q̄ accepta ꝓpōnes sunt magis ime
diatæ, cū demonstratio procedat ex imediatis: sed dif
finitio aggregata est hmōi, qa ratione qua accipit dif-
finitio passionis est maxime propria & imediata pas-
sioni: ratione vero q̄ accipit diffinitio subi, illa diffi-
nitio ē maxime propria & imediata subō. ¶ Tum. 2.
quia illa diffinitio est mediū in demonstratione potis
sima que dicit quid & ꝑꝑ quid vtriusqꝫ extremitatis:
sed diffinitio aggregata ē huiusmodi, cū explicet oīa
principia subi & passionis: ergo talis diffinitio (vt ipsi
concludunt) est mediū in demonstratione potissima.
Sed non est necesse ponere ꝙ talis diffō aggregata Contra.
sit medium in demonstratione potissima. Et dato qđ
esset medium, hoc tñ nō esset ratione qua in ea ponit
diffinitio passionis: sed ratione qua ponitur in ea dif-
finitio subi. ¶ Primū sic probat Rodolphus. Nā me- Prima rō.
diū in demōstratione potissima debet esse quid vnū,
sed talis diffinitio aggregata nō est quid vnum, cum
subm & passio non sint vnū eēntialr licet sint vnum
in esse. Vna. n. diffinitio est vni⁹ diffiniti. Diffinitio L
aūt subi habet vnū diffinitū. s. subm, & diffinitio pas-
sionis habet aliud diffinitū. s. passione͂. Diffinitio aūt
aggregata ex vtraqꝫ habet vtrūqꝫ diffinitū: sic non est
vna diffinitio. Præterea ad hoc qđ aliquid sit me- Secūda rō.
diū in demōstratione potissima sufficit qđ dicat cām
ꝑꝑ qd inhęrentię passionis ad subiectū. Sed sola diffi
nitio dicit cām ꝑꝑ quid, cā. n. ꝑꝑ quid & mediū sunt
ide͂. ¶ Probatio medię quia diffinitio subi si sit com-
plexa dicit explicite cām eius & ꝑncipia. Sed ex eisde͂
ꝑncipijs ex quibus ē subm habet causari ꝓpria passio:
ergo diffinitio passionis dicit cām passionis. Ad hoc
ergo vt habeat mediū in demōstratione potissima nō
opꝫ hr̄e aliud q̄ꝫ diffinitione͂ subiecti. Pręterea, ide͂ Tertia rō.
cōfirmat ꝑ Phylosophū in ꝑmo & 2. hui⁹ qui vult ꝙ
diffinitio aggregata ex pluribus diffinitionibus sit to
ta demonstratio sola positione differēs. Non ergo est
mediū in demōstratione potissima, cū talis diffinitio
quātū ad aliquā eius pte͂ sit mediata subō, siue mino-
ri extremitati: demonstratio aūt que est simplr potissi
ma est simpliciter ex immediatis. Scđm probat tali .3. probat.
ratiōe. Nā talis diffinitio aggregata si dicit medium,
hoc est ꝑꝑ hoc ꝙ dicit cām ꝑꝑ quid passionis. Sed tūc
diffinitio dicit cām ꝑꝑ quid passionis ratione illi⁹ par
tis qua continet diffinitione͂ subi: ergo si talis diffini- M
tio aggregata ponatur esse mediū hoc est ratione qua
ponitur in ea diffinitio subiecti & non ratione qua
includit diffinitione͂ passionis, & licet diffinitio subi
non sit maxime propria passioni quātū ad eius essen-
tialitate͂. i. tanqꝫ ꝑtinēs essentialiter ad essentiā ei⁹: tñ
est maxime ei propria quantū ad cālitate͂ ꝑꝑ qd. Quia
in diffinitione subiecti exprimunt cāæ dicētes ꝑꝑ qd
passionis, q̄ tñ in diffinitione passionis non exꝑmun-
tur, qa licet ibi iponat subm ſm se & absolute qđ ē cā
passionis, nō tñ dicit cām passionis, & cā est ꝙ requi-
ritur ad hoc ꝙ aliqd sit mediū in demonstratione po-
tissima simpliciter. Diffinitio ēt aggregata si dicat qd
& ꝑꝑ quid inhærentie passionis ratione vnius partis
eius: vꝫ ratione diffinitionis subi, non dicit qd & ꝑꝑ
quid ratione alterius partis, vꝫ ratione diffinitionis
passionis: vnde non dicit ꝑꝑ quid ratione vtriusqꝫ ex
tremi sub ratione qua cā est. Oē ēt cōpositū hꝫ resolui
in suas partes componētes: vnūqdqꝫ. n. resoluit in ea
ex qbus cōponit: ergo talis diffinitio aggregata est re
solubilis in diffinitione subi: & ꝑ consequēs non po-
test esse mediū in demonstratione potissima cū talis
non sit resolubilis. Cōsiderādū ē finaliter: ꝙ opinio Notā. 4.
Pauli

A Pauli veneti, quā hic recitat, eſt ꝙ tā diffō ſubti ꝙ̄ paſſionis eſt mediū in demſratione potiſſima, cuius ꝑmā ptē relinqt probatam ꝑ rōnes. D.S. Scdām vero partē ꝓbatā relinqt ꝑ rōnes Egidij ſoluēdo rōnes vtriuſqꝫ: videlicet tā. D.S. ꝙ̄ Egidij. Sed hęc opinio cum

Contra Paulū ve. probatione illius opinatoris & reprobatiōe deſtruit ſeipſam. Nā rōnes Egidij aut ſunt vere & vera ↄcludunt: aut nun. Si primū, tunc non ſunt reprobāde: qa quod verū eſt non debet reprobari. Si. 2. ergo ꝑdicta .2. pars ꝑdictę opinionis eſt falſa: videlicet ꝙ mediū ī demſratione potiſſima eſt diffinitio paſſionis. Quia ille rōnes hoc concludunt. ☞ Similiter rōnes. D.S. aut ſunt vere & vera concludunt, aut non. Si primū: ergo multi fruſtra ſtudēt eas ſoluere. Si. 2. ergo prima pars opiniones eiuſdē eſt falſa: videlicet ꝙ diffinitio ſubti ſit mediū ī demſratione potiſſima, cū tales rōnes hoc concludant: & licet verū ſit ꝙ diffinitio paſſionis poſſit eſſe mediū in demonſtratione ꝑꝑ qd tn̄ nō talis demonſtratio dicit ſimpl'r potiſſima cū mediū eius poſſit demonſtrari de ſubo concluſionis ꝑ diffōnē poret: videlicet ꝑ diffinitionē ſubti, vt ex dictis patet. Ad primū dicēdū ꝙ Phs loquit de demſratione, ꝑꝑ qd: nō tn̄ dicit ſimpliciter potiſſima de q̄ nūc ſit diſputatio.

B Ad. 2. dicēdū ꝙ licet ſubiectū nō ſit primus terminus ſm ordinē ſubijcibilis & ꝑdicabilis, eſt tn̄ primus terminus ſm ordinē cognoſcibilis. Diffinitio. n. ſubi q̄ ponit mediū in demſratione potiſſima primo & notiori mō conuenit ſubiecto ꝙ̄ paſſioni, q ꝑ eā demonſtrat. ☞ Vel dicēdū eſt vt aliqui dicunt ꝙ ſubiectū licet nō ſit primus terminus ſm terminorū poſitionē: eſt tn̄ primus terminus prioritate cāſitatis. Subiectū enim eſt cā ptis. ſ. paſſionis, ſed non econuerſo. Ad tertiū, dicēdū ſicut ad primū. Ad. 4. dicēdū, ꝙ in demonſtrationibus Mathe. non potiſſimis demonſtrātur paſſiones ſecūdariæ ꝑ primas: tn̄ primę paſſiones bn̄t demſrari de ſubiecto ꝑ diffinitionē ſubiecti q̄ dicē rationē ꝑꝑ quid: paſſio aūt non eſt intrinſeca diffinito, ſed ei ineſt tanq̄ ſubiecto: vn̄ diffinitio paſſionis primę eſt reſolubilis in diffinitionē ſubiecti, quia principia ſubiecti q̄ continet diffinitio eius ſunt eius principia in genere cāę formalis, paſſionis vero in genere cāæ efficientis. Forma aūt eſt & ratio efficiendi ipſius agentis, vt patet. 2. Phyſi. ☞ Vn̄ Albertus ibidē dicit

Albertus. ꝙ ſi cāæ ordinent in ratione agēdi forma ꝑcedit ipm efficiēs & eſt quodāmō cā ipſius vt agat. Diffinitio ergo paſſionis ēt complexa adhuc reſolubilis ē in diffinitionē ſubiecti: vn̄ non pōt eſſe mediū in demſratione ſimpliciter potiſſima. Ad. 5. dicēdū ꝙ in demſra

C tione ſimpliciter potiſſima, quod dicit ſimpliciter primū, debet habere quid ſubiecti & ꝑꝑ quid paſſionis: & tale eſt diffinitio ſubiecti & nō diffinitio paſſionis Nec tale mediū dicitur eſſe aggregatum ex principijs ſubiecti & ex principijs paſſionis: quia tale non ē ſimpliciter primū, īmo ipſum quod qd eſt quod ſe tenet ex parte paſſionis habet cām in ſubiecto: vn̄ ipſa ſuba ſiue quidditas eſt cā realis. i. cā per ſe prima ipſius paſſionis & diffinitionis eius. Ad. 6. patet ſolutio ex dictis, demonſtratio. n. potiſſima debet procedere ꝑ cām ꝓpriā & primā, diffinitio aūt paſſionis capit cām propriā ſed non primā. Diffinitio vero ſubiecti capit cām primā & propriā, in quolibet. n. gn̄e cāæ eſt dabilis cā propria: vn̄ ꝙ̄uis principia intrinſeca paſſionis & formalia ſint propria cā paſſionis in gn̄e cāę formalis: non tn̄ ſunt prima cā, qa diffinitio ſubiecti ē cā & propria ipſius paſſionis non quidem in genere cauſæ formalis: ſed in genere cauſę efficientis, ab eodem ēt ſubto pn̄t procedere plures paſſiones ordine quodā tanq̄ a cā propria & adeqta. Ad. 7. dicēdū ſicut

D ad ſm, quia in demonſtratione mediū nō oportet eē vere poſitiune mediū ſm ordinē ſubijcibiliū & ꝑdicabiliū: ſed ſufficit (vt dcm̄ eſt) ꝙ mediet inter extrema, videlicet inter ſubm & paſſionē in rōne notificantis. ſic videlicet ꝙ paſſio prius dicatur de eo ꝙ̄ de ſubto, & quod ipſum mediū notiori mō dicatur de ſubo ꝙ̄ ipſa paſſio. ☞ Neqꝫ ēt ē verū ꝙ mediū demſrationis potiſſime debet eſſe poſterius ſubo, īmo debet eſſe prius & notius: & tale mediū eſt diffinitio ſubiecti, & non diffinitio paſſionis: vn̄ diffinitio ſubiecti ſola eſt mediū in demſratione potiſſima ſimpliciter, & ꝑ hoc patet ſolutio. Ad. 8. dicēdū ꝙ licet diffinitio & ſubm eius ſint idē realiter, differunt tn̄ ſm rōnem ꝑꝑ quā diſtinctionē tollitur nugatio & petitio principij. Aliqd. n. ꝑt conuenire notiori modo diffinitioni alicui⁹ ꝙ̄ diffinito & econuerſo. Ad. 9. dicēdū ꝙ argumentū procedit loquēdo de demſratione ꝑꝑ qd: non tn̄ de demſratione ſimpl'r potiſſima de q̄ eſt nūc ad ꝓpoſitum.

Ad vltimū dicēdū ꝙ diffinitio ſubiecti & non diffinitio paſſionis accipiat cām propter qd paſſionis in ꝙ̄tū cā eſt explicite, quia in ea exprimunt ꝑncipia eēntialia ſubti rōnē quorū talis paſſio ineſt ſubo: iō diffinitio ſubi dicit magis ꝑꝑ qd paſſionis, ꝙ̄ diffinitio

E paſſiōis, dicēdū ergo vt. S.D. et Linconiēſis & Ro. & Alber. aſſerunt diffinitionē ſubi eſſe mediū in demſratione potiſſima ſimpl'r & non diffinitionē paſſionis: licet Egidius probabil'r oppoſitū ſuſtineat ꝑ rōnes adductas, q̄ & ſi ſint probabiles tn̄ non demſrant, vt patet in ſolutionibus adductis ↄ q̄s varię pn̄t adduci replicę vt ī Problematib⁹ diffuſi⁹ & apti⁹ diſputādū eſt.

¶ Quæſtio. 2. Quomodo diffinitio & quod quid eſt ſe habeant ad demonſtrationem, & eſt lec. 2. S.D.

VISO qualiter diffinitio ſe habeat ad demſrationē diſputatiue & probabiliter procedēdo, oportet in ſuper diligenter cōſiderare q̄liter mediū in demſratione nobis innuteſcat. Circa qd duplex occurrit conſideratio. ☞ Primo conſiderādū eſt diſputatiue, q̄liter ipſum quod qd ē, ſe hēt ad demſrationē. ☞ Secūdo vero, q̄liter ſe habet ad demſrationē determinatiue hoc eſt veritatem demſrando. Et hoc eſt in. 3. tractatu: ibi, ⟨ Verū aūt ſpeculādū eſt &c. ⟩ Quia ſignū in ꝙ̄tum hmōi ꝑcedit ſignatū vel ſignificatū. Diffinitio ſignificat ipſum quod quid eſt. Circa primum duplex occurrit conſideratio. ☞ Nā primo conſiderādū ē q̄liter diffinitio ſe habet ad demſrationē. ☞ Scdo vero conſiderādū eſt q̄liter ipſum qd qd eſt, ſe habet ad demſra

F tionē diſputatiue, vt dcm̄ eſt, & hoc in. 2. & ſequentibus capitulis huius tractatus: ibi, ⟨ Ipſius aūt qd qd ē &c. ⟩ Circa ꝑmū duo occurrunt. ☞ Primo vtrū oīum quorū eſt demonſtratio ſit diffinitio & ecōuerſo. ☞ Scdo vtrū vni⁹ & eiuſdē poſſit eē demſratio & diffō.

¶ Sequitur in Pħo & in. D.S. ⟨ Qūo autē quod qd eſt demonſtretur &c. ⟩ ¶ Articulus primus.

AD PRIMVM ſic procedit. Vr ꝙ oīum quorū eſt demonſtratio ſit diffinitio & econuerſo. Nam oīum quorū eſt demunſtratio ē mediū demſrationis. Nō. n. poteſt eſſe aliq̄ demſratio alicuius ſine medio: ſed mediū demonſtrationis vt oſtenſum eſt, dicit ipſa diffō ſubti ſiue paſſionis: ergo oīum quorū eſt demōſtratio eſt diffō. Secūdū ꝑterea qcqd habet diffōnē, pōt habere aliqd quod ꝑ talē diffōnē de eo poſſit demonſtrari, cū diffinitio ſit mediū in demōſtratione vt dcm̄ eſt: igitur idē quod prius. Sed ↄ eſt Phs in preſenti capitulo: ibi, ⟨ Quomodo quod qd eſt oſiditue &c. ⟩ Rn̄deo dicendū ꝙ iſte eſt. 2. tractatus huius Reſponſio

ſcdi lib. in quo Phs oñdit qūo diffō & ipſum quod q.

G est se hñt ad demonstrationẽ disputatiue siue proba-
biliter, q qdẽ tractatur continet in se quinque capitu
la fm qnque lec. D.S. ¶ In primo vero capitulo ostẽ-
dit Phs q̃re ipsa diffinitio q̃ est ipsius qd' qd est signi-
ficatiua se habet ad demonstrationẽ. ¶ In. 2. aũt capi-
tulo: ibi, {Ipsius aũt qd' qd est &c.} Oñdit Phs q̃re
ipsum qd'quid, non põt demonstrari de eo cuius est
per terminos conuertibiles. ¶ In. 3. vero capitulo: ibi,
{Ad idẽ neq; p demõstrationẽ &c.} oñdit ꝙ ipm qd'
qd est, non põt demonstrari de eo cuius est p viã diui
sionis. ¶ In. 4. capitulo: ibi, {Et vtrũ sit demonstrabi-
le &c.} oñdit Phs ꝙ ipsum qd' qd est, nõ põt demõ-
strari de eo cuius est p quasdã rões proprias accipiẽ-
do ea q̃ ptinẽt ad ipsum qd' qd est. ¶ Sed in. 5. & vlti-
mo capitulo: ibi, {Amplius qũo demõstrabit &c.}
Phs oñdit ꝙ ipsum qd'quid est, non põt demõstrari
de eo cui⁹ est p rões cões. ¶ In primo vero capitulo
ponunt tres conclusiones probabiles p quas soluunt
tres q̃ões hic motę a Pho principaliter. Quarũ cõ-
clusionũ prima est, ꝙ non oĩum quorũ est demonstra
tio, est diffinitio. ¶ Scd'a, ꝙ nõ oĩum quorũ est diffini-
tio, est demõstratio. ¶ Tertia vero cõclusio de q̃ in sequẽ-
ti articulo videbit est ꝙ vnius & eiusdẽ non põt esse
Conclusio diffinitio & demonstratio. Est ergo prima conclu-
H sio. Non oĩum quorũ est demonstratio est diffinitio:
Prima rõ quę probatur q̃tuor rationibus Phi. Prima talis ẽ.
Quę ptinẽt ad diffinitionẽ vl'r & affirmatiue p̃di-
cant de his quorũ est diffõ: sed non oĩa q̃ ad demõstra-
tionẽ ptinẽt vl'r & affirmatiue p̃dicantur de his quo-
rũ est demõstratio, cũ aliq̃ sint demõstrationes nega-
tiuę, vt puta in. 2. figura & aliq̃ particulares: videlicet
in. 3. figura: ergo non oĩum quorũ est demõstratio est
diffõ. ¶ Probatio maioris. Nã diffinitio est indicati-
ua eius qd' qd est, oẽ aũt qd' ptinet ad quod qd est p̃di-
cat vl'iter & affirmatiue de eo cui⁹ est, vt clarius in. 7.
Meta. probat: ergo ẽt oĩa q̃ ad diffõnẽ ptinẽt vniuer-
saliter & affirmatiue p̃dicant de eo cuius sunt, vt etiã
Discip. infra ĩ hoc. 2. Phs deducit. Sed instabat discipulus.
Nã quorũ est scientia eorũ est demonstratio, cũ sciẽtia
(vt supra dictũ est) sit effectus demõstrationis: sed par-
ticulariũ non est scientia, vt supra in primo huius cõ-
cessum est: ergo pticulariũ non est demõstratio, incõ-
uenienter: ergo dictũ est in hac rõne prima ꝙ aliquæ
Responsio sunt demonstrationes pticulares. Dicendũ est fm
Egidiũ ꝙ licet scientia p se solũ sit vniuersaliũ, põt tñ
esse pticulariũ inq̃tũ vniuersalia pñt ad pticularia ap
I plicari. Medicus. n. p scientiã quã habet de vniuersa-
li applicando suã sciẽtiã ad particularẽ hominẽ sanat
egrotũ particularẽ: similiter & demonstratio licet per
se & directe sit vniuersaliũ, põt tñ esse de particulari-
bus inq̃tum vniuersalia ad particularia pñt applica-
ri, licet & sciẽtia & demõstratio non sit nisi vniuersaliũ
accipiẽdo vniuersale posterioristicę, & hoc p se loq̃n-
do. i. aliqua cõclusio põt demõstrari quę non est vni-
uersalis. Cũ q̃libet conclusio demõstrationis non sit vni
uersalis. Vñ supra declaratũ est ꝙ aliqua est demon-
stratio pticularis & aliqua vniuersalis. Si tñ absolute
loquamur de vniuersali nihil refert iam prioristice q̃
posterioristice loquẽdo, sciẽtiã & demõstrationẽ esse tã
Secũda rõ vniuersaliũ q̃ particulariũ mõ supra exposito. Se-
cũda rõ est talis. Demõstrabilia sciunt p demõstrationẽ, sci
re. n. aliqd demõstratiue nihil aliud est q̃ demõstrationem
habere, sed diffinibilia sciuntur p diffinitionẽ: ergo
demonstrabilia non sunt diffinibilia, & p consequẽs
nõ omniũ quorũ est demonstratio est diffõ, ẽt solum
vniuersaliter & affirmatiue loquẽdo. ¶ Patet conse-
quẽtia: qa vnius scibilis est solũ vnius potissimus mo-

dus sciẽdi. ¶ Põt ẽt hęc rõ aliter formari. Nã si oĩum K
quorũ est demonstratio eẽt diffõ: seq̃retur ꝙ aliqs nõ
hñs demonstrationes, sciret ea quorũ est demonstra-
tio: cõsequens est falsum. Patet ꝯñtia: quia illa q̃ hñt
diffõnẽ sciuntur p diffõnẽ, sed nihil prohibet aliquẽ
hñtẽ diffõnẽ non simul habere demonstrationem, q̃-
uis diffõ sit demonstrationis principiũ. Nõ. n. qcũq;
cognouit principia scit ea demonstrãdo ad cõclusio-
nẽ reducere. Falsitas autem ꝯñtis sic patet. Quia scire
ea quorũ est demonstratio non est nisi demonstratio
nẽ habere, vt in primo huius deductũ est. Tertia rõ Tertia rõ.
est talis. Nã demonstratio cõcludit aliqd alteri inesse
per se vt in pmo declaratũ est, sed eius qd' est p se nũq̃
dedit aliqs diffõnẽ: ergo non oĩum quorũ est demon
stratio est diffõ. Hoc est, idẽ fm idẽ, non põt sciri p de-
monstrationẽ & diffõnẽ. Sed instabat discipulus. Discip.
Nã. 7. Metaphy. probatur ꝙ accñ nũ p se tñ est diffõ: Respõsio.
ergo rõ supponit falsum. Dicẽdũ ꝙ licet accidẽtiũ
p se sit diffõ tñ eius quod est inesse p se ꝙ demõstratio
cõcludit, cũ sit cõplexũ, nunq̃ aliqs dedit diffõnem,
vt hic deducit. D.S. Quarta rõ talis est. Nã diffo ẽ Quarta rõ
notificatio ipsius subę. Suba. n. principaliter diffinit.
Accidens vero p posterius, videlicet p additamentũ, L
vt in primo Diuinę Phię disputatũ est: sed demõstra-
tio est notificatio principaliter ipsius accidentis & si
aliqua ipsius subę sit, non tñ erit ipsius subæ p modũ
subę designatę: sed p modũ accidẽtis, videlicet fm in-
esse aliqd alicui: igitur non oĩum quorũ est demõstra Linconi.
tio est diffõ. Hoc est vt dicit hic Linconiensis ꝙ non
oẽ scitur p diffõnẽ quod scitur p demonstrationẽ prę-
sertim cũ diffõ faciat scire rem incõplexã, demonstra-
tio vero rem cõplexã: vñ idẽ fm idẽ non est diffinibi-
le ac demonstrabile, cũ diffõ non sit idẽ ꝙ demonstra-
tio. Quia diffõ indicat essentiã rei, non aũt demõstra- Notandũ
tio: sed magis inhęrẽtiã. Pro ampliori declaratio- primum.
ne p̃cedentiũ considerãdũ est hic fm Egidiũ ꝙ demõ-
stratio est quoddam organũ ipsius intellectus ducens
ipsum ad qualẽcunq; scientiã. Sicut ergo se hñt vni-
uersale & pticulare ad intellectũ: ita se hñt ad demon-
strationẽ proportionabiliter loquẽdo. Manifestũ est
aũt ꝙ p se & directe lõquẽdo Itellectus intelligit vni-
uersale, cũ vniuersale fm scholã vniuersalẽ sit obm
intellectus, in sensu diuiso loquendo: põt tñ intelle-
ctus intelligere particulare, nõ qdẽ primo & directe: M
sed p reflexionẽ q̃dã applicãdo se sesui: sic directe et
p se loquẽdo demonstrabit vniuersale. Potest tñ talis
demonstratio vniuersalis applicari ad aliqd pticula- Notan. 2.
re. Considerandũ est vlterius fm eundem ibidem
ꝙ non necesse est habere simul diffõnem & demõstra
tionẽ: ergo diffõ non est demonstratio, & p cõsequẽs
diffinibile non est idẽ ꝙ demonstrabile. Conueniũt
aũt in hoc diffõ & demonstratio, qa q̃libet recipit ea
q̃ sunt p se & qa ea q̃ adinuicem hñt habitudinem p
se sic se hñt ꝙ vnũ verificatur de alio. Si esset habitu-
do p se ipsius difinibilis & demonstrabilis diffõ esset
demonstratio, quod est falsum: igitur licet non sit in-
conueniens idem fm aliud & aliud esse diffinibile &
demonstrabile: tñ incõueniens est idem & fm idem Conclusio
p se esse diffinibile & demonstrabile. Secunda cõ- secunda.
clusio vt dicebatur est talis. Non oĩum quorũ est dif-
finitio est demonstratio. Quæ probatur a Pho dua- Prima rõ.
bus rõnibus, quarum pma est talis. Nam vni⁹ inq̃tũ
vnum non potest esse nisi vnus modus sciendi: sed de
monstrabile vere scitur per demonstrationem, diffi-
nibile & per diffinitionem. Si ergo quodlibet diffini
bile esset demonstrabile: sequeretur ꝙ habens diffi-
nitionem sciret aliqd demonstrabile absq; hoc ꝙ ha
beret

A beret demonstrationẽ qđ est incõueniẽs. Hęc fuit.2. cõclusio supius adducta. Secũda rõ talis est: principia demõstrationis non pñt demfari inq̃tũ hmõi aliter principiorũ esset principia: sed vt supra in ꝑmo huius dictũ est diffinitiones sunt principia demõstrationis: ergo demfatio non est diffinitio, neq; demfabile est idẽ ꝙ diffinibile, & ꝑ ꝯñs non oĩum quorũ est diffinitio est demonstratio.
Discip. Sed instabat discipulus. Nã licet diffinitiones sint indemonstrabiles tanq̃ principia q̃dã demonstrationis indemonstrabilia, nõ tamẽ ꝑꝑ hoc seqtur ꝙ diffinibile non sit demfabile: nõ.n. diffinibile est mediũ demfationis, licet diffinitio sit mediũ eius. ꝑdicta rõ non videt esse alterius valoris.
Responsio Dicendũ ꝙ qa diffinitio est mediũ demfationis & non ipsa demfatio, ex cõsequẽti seqtur ꝙ diffinibile non sit demfabile neq; econuerso ẽm idẽ, vt declaratum est. Ad argumenta patet solutio ex dictis.
¶ Sequitur in Phylosopho & in.S.D. Deinde cum dicit. {Sed vtrũ &c.} ¶ Articulus secundus.

ADSECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ vnius & eiusdẽ possit esse diffinitio & demonstratio.
B Nã proprię loquẽdo propria passio est demonstrabilis de suo subo, vt supra concessum est: sed quęlibet talis est diffinibilis, vt patet de simo.7. Metaphy. igit vnius & eiusdẽ põt esse diffinitio & demonstratio, qa passio a seipsa nõ distinguit. Sedm ꝑterea: eclypsis demonstrat de luna, & tñ diffinit ꝑ ꝑuanonẽ luminis in luna ꝑ obiectionẽ terræ: igit &c. Sed contra est Phs in litera ibi, {Vtrũ aũt &c.} Respondeo dicendũ ꝙ.3. conclusio hui⁹ capituli ꝑ quã soluit.3. qõ
Conclusio a Phylosopho mota in litera est talis. Q. vnius & eiusdem ẽm idem non est diffinitio & demonstratio.
Quæ cõclusio probat ẽm.D.S. tribus rõnibus Phi
Prima rõ. Quarum prima est ista. Nã diffinitio est manifestatiua eius quod qd est subæ siue essentiæ cuiuslibet rei, vt clarius patebit.7. Metaphy. sed demonstrationes hoc non demonstrant, sed supponunt, vt in capite huius libri ostensum est, quemadmodum patet in Mathema. demonstrationibus. Nã Arithmeticæ demõstrationes supponunt qd est vnitas & qd est par, & similiter est in alijs demonstrationibus: ergo vnius & eiusdẽ non est demonstratio & diffinitio inq̃tũ huiusmodi.
Secũda rõ Sedã rõ est ista, Omne diffinibile scit ẽm se & simplr est scitum prout est incõplexũ. Demõstrabile aũt nõ est incomplexum, sed vnũ non est aliud:
C ergo diffinibile non est demõstrabile neq; ecõuerso.
Præterea, diffinitio dicit qd & demonstratio dicit qa. Sed qd non est qa: igitur ad idẽ. Nã in eo qđ ꝑ demõstrationẽ oñditur, ꝑdicat aliqd de aliquo affirmatiue si sit demonstratio affirmatiua vel negatiua, si sit demonstratio negatiua: sed in diffinitione non ꝑdicatur aliqd de aliquo, vt patet in hac diffinitione hominis, aĩal bipes. Aĩal nõ ꝑdicat de bipede neq; ecõuerso. Genus.n. nõ ꝑdicat de dfia neq; econuerso in eo qđ qd ꝑ modũ ꝑdicandi, q reqrit ad ea q̃ ad diffinitionẽ ꝑtinẽt: vt infra patebit. & vt in.7. Metaphy. oñditur: ergo &c.
Tertia rõ. Tertia rõ est talis. Nã aliud est manifestare ipsum qđ qd est & ipsum qa, vt in ꝑncipio hui⁹ secundi ostẽsum est: sed diffinitio ostendit de aliquo qd est: demonstratio vero ostẽdit qa passionis de subiecto, vt ẽt ex supra dictis patet: ergo vnius & eiusdẽ
Notãdum primum. non est demõstratio & diffinitio. Pro ampliori declaratione ꝑcedentiũ considerandũ est primo, ꝙ vni⁹ & eiusdẽ posse esse diffinitionẽ & demonstrationem potest intelligi dupliciter. ¶ Vno modo, in sensu diuiso siue materialiter loquẽdo, videlicet de eo qđ est diffinibile & demõstrabile: sic vnius & eiusdẽ potest

D esse demonstratio & diffinitio, vt argumenta articuli volunt. ¶ Alio modo, in sensu cõposito siue formaliter loq̃do de eo quod diffinit inq̃tum diffinit, & de eo quod demõstrat inquantum demonstratur: & isto mõ vnius & eiusdẽ non potest esse diffinitio & demõstratio ẽm idẽ, vt rationes Phylosophi volunt. Alia ẽ enim notificatio demõstratiua, & alia diffinitiua: cũ prima sit cõplexorũ, & secunda incõplexorũ: idem.n. simpliciter & ẽm se sumptũ est diffinibile: coniunctũ vero alteri.i. faciens cũ eo propositionẽ est demõstrabile: eiusdẽ ergo inq̃tũ hmõi ẽm idẽ non est diffinitio & demonstratio. Considerandũ est vlterius ẽm Notan.2.
Rodolphum britonẽ in pñti passu ꝙ diffinitio & demonstratio sumendo proprie diffinitionẽ & demonstrationẽ non sunt eiusdem, vt patet.7. Meta. Solius Quorum diffinitio.
subæ propriæ loq̃ndo est diffinitio: accidentis vero non propriæ, sed ꝑ additamentũ. Accidentis vero proprie est demonstratio & non ipsius substantiæ ꝑ modũ subæ designatæ. Sed vnius & eiusdẽ põt esse diffinitio & demonstratio impropriæ loq̃ndo, nõ tamen ẽm idẽ.i. eiusdẽ: qa ipsius passionis est demonstratio, & eius est diffinitio non ꝑfecta, sed imꝑfecta siue improprie dicta aut non principaliter, & primo, sed per additamentũ, non tamẽ eodẽ modo eius est diffinitio & demonstratio, quia demonstratio est ipsius passionis in ordine ad subiectũ & eius est diffinitio ẽm se & Quorum demon.
E
absolute. Hæc ille formaliter. Considerandum est vlterius ẽm eundẽ, ꝙ alicuius põt esse demonstratio dupliciter. ¶ Vno modo, põt esse alicuius tanq̃ eius ꝑ qđ aliqd demonstratur: & hoc modo principiũ demonstrationis quod est diffinitio, vt supra ostensum est, dicitur esse demonstratio, vnde tale cuius est illo modo demonstratio non potest demonstrari inq̃tũ hmõi, qa principij nõ est principiũ, neq; diffõ. ¶ Alio mõ, dicitur alicuius esse demõstratio tanq̃ eius quod demõstratur: & illo mõ eius cuius ẽ demõstratio est ẽt diffinitio, licet non eodẽ mõ vt declaratũ est. Notan.3. Alicu. esse demon. dupliciter.
Considerãdũ est vlterius pro declaratione secdę rõnis predictę secundũ Egidiũ ꝙ genus nõ ꝑdicat de differẽtia ꝑ se in eo qđ qd nisi inq̃tũ differẽtia implicat spẽm. nõ aũt accipiẽdo genus vt ẽ cõtractũ ad spẽ; queãdmodũ satis declaratũ ẽ i ꝑma parte Summę phię lib.3. Linconiẽsis vero subiungit ꝙ vna pars diffõis nõ ꝑdicatur de alia: neq; tota diffõ de diffinito. Notan.4.
Discip. Sed cõtra hoc instabat discipulus. Nã in pñti libro infra vult Phs et in septimo Metaphy. q̃libet pars diffinitionis & ipsa ẽt tota diffinitio debet ꝑdicari in qd de diffinito: ergo satis extraneũ videtur hoc qđ adductũ ẽ. F
Respõsio. Dcñm ꝙ diffinitio põt accipi duplr: vt hic ĩnuit Liconiẽsis. ¶ Vno mõ subaliter, & isto mõ ꝑdicatur de diffinito ẽt ꝑ se & essentialr vt in ꝑmo lib. declaratũ ẽ, cũ de modis ꝑseitatis ageret. ¶ Alio mõ ꝑt accipi ipsa diffinitio diffinitiue: & illo mõ diffõnẽ ꝑdicari de diffinito, põt intelligi duplr. ¶ Vno mõ, accipiẽdo ꝑdicationẽ per se & absolute: & isto mõ, nõ refert diffinitionẽ ꝑdicari de diffinito. ¶ Alio mõ, accipiendo diffõnẽ manifestissime siue enunciatiue: & isto mõ, diffõ diffinitiue sumpta nõ predicat de diffinito: qa ipsius diffõnis est solũ manifestare siue notificare essentiã diffiniti & non ꝙ diffinitio sit aliqd aliud, qđ tñ ꝑtinet ad prędicationẽ: qa de rõne predicationis mõ iã exposito est oñdere, hoc ẽ ostensiue: ergo sic manifestatiue accipiẽdo diffinitionẽ & prędicationẽ diffõ non prædicat de diffinito: l; secus sit vtrũq; ẽm se & absolute accipiendo.
Notan.5. Considerandũ est vlterius ꝙ Egidius adducit quartã rationẽ ẽm Phm ad ꝓbãdũ cõclusionẽ: quã rationẽ adducit esse talẽ. Nã alterius rei ẽ altera demonstratio

G Vel declaratio: nisi illa duo sic se habeãt: vt totũ & ps: qa tunc vna & eadẽ eẽt dem̄rãtio de vtroq;. Sicut tñ dem̄rãt cũ oĩs triãgulus habet tres &c. i. simul dem̄rãtur: vt oñsum est de isochele q se habet ad triangulũ sicut ps ad totũ. Sed qa est & qd est sunt diuersa, & vnũ non est pars alterius: ergo qa est & qd est non p idẽ declarabit, sed qd est declarat p diffinitionẽ, quia est vero p demonstrationẽ: ergo vnius & eiusdẽ non est diffinitio & demonstratio. Sed fm. D.S. hæc ratio non est probatiua directe p̄dictę conclusionis: sed est probatio maioris tertię rationis supradictæ eiusdẽ cõclu-

Notan. 6. sionis, vt patet clare diligenter verba & pcessum Phylosophi consideranti. Cõsiderandũ est vlterius fm Linconiensem & alios doctores q duplex est pars, videlicet ps subiectiua, & pars integralis: Phylosophus autẽ hic loqtur de parte subiectiua non aũt integrali. Si. n. (vt adducit hic Egidius) aliqua duo sic se habẽt adinuicem q vnũ est pars integralis alterius, & aliud totũ: non oportet q passio quæ demonstratur inesse toti pp hoc demonstratur inesse tali parti, sicut habere tres angulos conuenit triangulo, non tñ conuenit lineę q̃ est pars trianguli. Sed qñ duo sic se hñt q vna

H est pars subiectiua alterius, qñ aliq̃ demonstratur inesse toti, simul demonstratur inesse parti, quemadmodum exemplificatũ est: non tñ eodẽ mõ: qa talis passio demõstratur de toto p se primo, de parte vero subiectiua per se secũdo: vt in p̄mo huius declaratũ est. ¶ Ex predictis patet primo q ipsum quod qd ẽ quod manifestat diffinitio nõ est pars ipsius, quia est: quod manifestat dem̄rãtio. Ex quo sequit q diffõ non est demonstratio, neq; pars eius loquẽdo de parte subiectiua vt dcm̄ est. Diffõ. n. cũ sit mediũ demonstrationis vt supra dcm̄ est, bene est pars integralis ipsius demõstrationis: sed non ẽ ps subiua eius. ¶ Patet scdo triplex solo p tres p̄dictas conclusiones ad tres principales qõnes motas a phylosopho in litera: & hoc mõ oppõ vt dicit hic phylosophus aut processus oppositiuus in proposito est in quo ad plenum nõ determinatur veritas. Modicum. n. est scire de diffõne, quod non est eorũ quorũ est dem̄rãtio: & scire q diffinitio non est dem̄rãtio neq; ps eius subiectiua: vñ epilogãdo phlyosophus in fine huius capituli dicit vsq; huc processum esse opponendo. ¶ Patet tertio ex p̄dictis solutio cuiusdã qõnis a Phylosopho introductæ in-

I cidenter inter alia, Quæ est, Vtrum diffõ sit demonstratio vel pars eius. Ad argumenta vero patet so-

Lecto. lutio ex dictis supra.

¶ Quæstio. 3. Quomodo quod quid est se habeat ad demonstrationem: & est lectio. 3. S.D.

RESTAT vlterius considerãdũ qualiter ipsum qd qd est, se hẽat ad dem̄rãtionẽ. Circa qd q̃tuor occurrũt considerãda. ¶ Nã p̄mo, considerãdũ est qualiter ipsum qd qd, ẽ se hẽat ad dem̄rãtionẽ fm termios conuertibiles aut reduplicationẽ. ¶ Scdo, considerandum est q̃liter ipsum qd qd est se habeat ad dem̄rãtionẽ fm viã diuisionis. ¶ Tertio, considerãdũ ẽ qualiter se hẽat ad dem̄rãtionẽ q̃tũ ad ea quę ptinẽt ad ipsum qd qd est. ¶ Quarto vero considerandũ est qualiter se hẽat ad dem̄rãtionẽ ipsum qd qd ẽ q̃tũ ad ea q̃ cõiter ptinent ad ipsum qd quid est &c. Circa primũ duo. ¶ Primo, vtrũ suppõnes q̃s adducit pħs in p̄nti passu ad oñdendũ ppositum sint sufficienter positę. Scdo, vtrũ qd qd est qd significat vel diffinitio vel est significatũ diffõnis possit dem̄rãri de eo cuius est per terminos conuertibiles.

¶ Sequit in Pħo: & in. S.D. {Ipsius autẽ qd qd ẽ.}

Articulus primus.

ADPIRMVM sic pcedit. Vr q suppõnes q̃s K pħs in hoc caplo supponit non sint cõueniẽter assignatę. Nã syll's sophysticus ẽ syll's, sed talis nõ pbat aliqd de aliquo: p̄sertim syll's sophisticus peccans fm fallaciã petitionis p̄ncipij: ergo p̄ma suppositio pħi est insufficiens. Sed dicebat discipulus q syllogismus so- Discip. phisticus est syllogismus apparens & non verus de quo pħs loqtur. Secũdum, ꝯ syll's simplr est syll's verus: vt p; p̄mo Prioↄ: sed talis nõ pbat aliqd de aliquo cũ sit syll's non ꝯctus ad mãm: ergo argumẽtũ remanet in suo robore. Tertiũ p̄terea, q̃tuor sunt cõditiones bonæ diffinitionis vt in summulis declaratũ est, vt p; p Albertũ magnũ in p̄dicationibus: ergo male hic in. 2. suppõne pħs pręmittit duas esse conditiones ipsius qd qd est, qd ẽ significatũ diffõnis ergo &c. Sed ꝯ est pħs in p̄nti caplo: ibi, {Ipsius aũt qd qd est &c.} Respõdeo dãm q istud est. 2. caplm huius se- Respõsio. cundi tractatus: in quo pħs volẽs oñdere q ip̄m quod qd est, nõ põt dem̄rãri de eo cuius est: siue sillogistice ostendi de eo cuius est in eo qd qd est, p terminos conuertibiles: pręposita vna qõne p̄mittit duas suppõnes L inferendo vnã conclusionẽ de q̃ in sequenti articulo videbitur. Qõ aũt quã mouet phylosophus in capi- Quæstio. te capi. est. Vtrũ possit esse syll's aut dem̄rãtio eius qd qd est: ita v; q concludat hoc esse qd qd est illius, vel vtrũ hoc sit impole. Signãter aũt quęrit pħs, Vtrũ ipsius qd qd est sit syll's aut demonstratio vt dicit hic. D.S. qa q̃dã subsequentiũ rationũ concludunt, q eius qd qd est non sit demonstratio, q̃dã vero q eius non sit oĩno syllogismus: hac qõne p̄posita Phylosophus duo p̄supponit. ¶ Quorũ p̄mũ ptinet ad syllogismũ, Primum videlicet q oĩs syllogismus probat aliqd de aliquo p suppositũ. aliqd mediũ: vt ex supradictis patet. ¶ Secundum ve- Secũdum. ro qd supponit ptinet ad ipsum qd qd ẽ p syllogismũ probãdũ: videlicet q duę conditiones requruntur ad ipsum quod qd est. ¶ Quarũ prima est q idẽ quod qd est sit propriũ eius cuius est, qa q̃libet res habet propriã essentiã siue qdditatẽ. ¶ Secunda cõditio est q p̄dicetur in qd de eo cuius est, qa non oẽ quod est propriũ alicui ptinet ad essentiã eius, sicut risibile nõ est de essentia hoĩs, licet ei sit propriũ & p se concomitetur essentiã eius. ¶ Ex qbus conditionibus vt dicit D.S. necesse est q seq̃tur vna tertia: videlicet q ip̄m quod qd est sit conuertibile cũ eo cuius est. Sed hæc conditio vt dicit hic Egidius non est alia a prima, qa idẽ est esse propriũ & conuertibile. i. conuertibiliter M p̄dicari. Pro cuius declaratione considerãdũ est q Notandũ propriũ p̄t accipi dupliciter. ¶ Vno modo commu- primum. niter: videlicet vt se extẽdit ad q̃tuor acceptiões suas Proprium a Porphyrio in Summulis positas, & isto modo non dupliciter. idẽ est esse propriũ & conuertibile: qa esse grãmaticũ dicitur esse propriũ homini, Primo qa conuenit soli homini & non omni & tñ non conuertibiliter p̄dicatur de homine: nõ. n. oĩs homo ẽ grãmaticus. ¶ Alio modo accipitur proprium spãlr: videlicet pro quarta acceptione eius fm q solum id dicitur proprium esse quod conuenit omni, soli, & semp: & isto modo idẽ est fm rẽ & non fm rationẽ propriũ & conuertibile esse. Considerãdũ est vlterius fm Egidiũ in p̄senti Notan. 2. capitulo q proprium acceptũ pro eo q conuenit om- Proprium ni soli & semp dicit esse triplex: videlicet diffinitio, qũo triplx. differentia & p se propria passio. ¶ Diffinitio. n. ẽ qdã propriũ dicens totũ esse essentialiter p modũ totius expsse. ¶ Differentia propria est quoddam proprium non significans totũ exp̄sse ipsum representans: sed p̄dicatur de toto essentialiter p modũ ptis diffinitionis licet p̄dicetur p modum forme totius. Forma. n.

partis

A partis non ꝓdicatur de toto in recto. Propria passio dicitur quoddam proprium quod non dicit essentiã rei a priori & essentialiter, sed emanara proprijs, & essentialibus principijs speciei. (Discip.) ¶ Sed instabat discipulus. Nam Phylosophus in Topicis diuisit propriũ in duo membra dumtaxat, videlicet in proprium, & diffinitionem: ergo insufficienrer dcm̃ est ꝙ triplex est ꝓprium. (Respõsio.) ¶ Dicendum, ꝙ quia dña substãtialis est pars diffinitionis, Phylosophus sub diffõne comprædendit dñam essentialem implicite. (Discip.) ¶ Præterea, instabat idem. Nam accidens inseparabile dicitur accidẽs proprium, vt patet in Prædicabilibus, & tamen non est aliquod prædictorum: ergo &c. (Responsio) ¶ Dicendum, ꝙ accidens inseparabile commune non est, proprie loquendo, aliquod proprium modo exposito acceptum, qa nõ fluit a principijs essentialibus speciei: sed causatur a principijs indiuidui, vt patet de Nigredine corui, et Albedine cigni. (Discip.) ¶ Iterum instabat idem discipulus. Nam vt patet. 7. Metaphy. accidens non habet diffinitionem: ergo non habet propriam quidditatẽ, siue essentiam, cum ipsum quod quid est sit propriũ significatum diffinitionis, quod est contra prædicta in secunda suppositione. (Rrsponsio B) ¶ Dicẽdum, ꝙ licet accidens in proprio genere non babeat propriam & perfectã diffinitionem, habet tamen diffinitionẽ datam per additamẽtum, vt in primo Summę Diuinę Phylosophię ad longum disputatum est. ¶ Ad primum igitur dicẽdum est, ꝙ Phylosophus hic loquitur de syllogismo non contracto ad aliquam materiam particularem, vel necessariam: vnde ratio non sequitur. Et per hoc patet solo ad scdm̃. ¶ Ad tertiũ ddm̃, ꝙ tres conditiones bonę diffõnis ab Alberto in Prędicationibus positę implicite continentur in prædictis tribus conditionibus, quæ hic a Phylosopho introducuntur.

¶ Sequit in Pħo, & in. S. D. {Syllogismus quidẽ.}

Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt ꝙ ipsum qđ quid est, possit demonstrari de eo, cuius est &c. per terminos conuertibiles. ¶ Nam diffõ vna potest demõstrari de diffinito per diffinitionem aliã vt patet in primo huius, vbi Pħs demonstrat secundã demonstrationis diffõnem ꝑ primam: demonstrat. n. in. 2. de Aĩa, vnam diffõnem aĩę per aliã, vt clare ibidem patet: ergo ipsum quod quid est cum sit significatum diffõnis põt demonstrari de cuius est. C ¶ Secundũ præterea, aliqua est diffinitio, quæ est tota demõstratio sola positione terminorum differens, vt ex supradictis patet: ergo diffõ vna potest demonstrari de diffinito, & per consequẽs idem quod prius: sic cum demonstratio procedat ex vl'ibus. i. ex adæquatis, vt in primo huius declaratur, procedit ex conuertibilibus sic ipsum quod quid est, potest demonstrari de eo, cuius est per terminos conuertibiles. ¶ Tertium præterea, quicquid babet cãm põt demonstrari per cãm, cũ demonstratio procedat ex causis: sed omne quod qd est creaturę habet cãm, cum sit creatura quædã, aliter esset creator: qa quicquid est, aut est creatura, vel creator: ergo &c. (Respõsio.) ¶ Sed cõntra est Pħs in præsenti capitulo, vbi supra. ¶ Respondeo, ꝙ ipsum qđ quid est demonstrari de eo, cuius est, põt intelligi tripl'r. Vno modo, absolute. Alio mõ, cum reduplicatione quadam, videlicet in eo quod quid est. Primo modo, bene potest demonstrari ipsum quod quid est, de eo, cuius est, vt voluerunt argumenta in obiectionibus adducta. (Probatio) Sed secundo modo, ipsum qđ quid est, nõ potest demonstrari de eo, cuius est, videlicet in eo quod quid est, Quod sic probatur fm̃ Pħm tali ratione. Nã si sic posset demonstrari, siue syllogistice ostendi, aut D hoc esset per syll'm reduplicatiuum, aut per syll'm diuisiuum, vel per syll'm diffinitiuum, quia non vr̃ esse alius syllogismus qui habeat magnam apparentiã, ꝙ posset concludere hanc esse diffinitionem huius diffiniti: sed nullum illorum est dicẽdum, ꝙ ipsum quod quid est potest demonstrari, siue ostendi de eo, cuius est siue diffõ de diffinito in eo quod quid est. Probatio minoris. Nam ꝙ non possit demonstrari ꝑ syll'm diuisiuum aut diffinitiuum in sequẽtibus probabit. Q. vero non possit demonstrari per syll'm reduplicatiuum probat Pħs. s. duo supponendo. Quorum primum est ꝙ ad oñdẽdum ipsum quod quid est de eo, cuius est in eo quod quid est per qualẽcunq; syll'm requiritur primo ꝙ primum. s. a. i. maior extremitas sit proprium medio quod est. b. & ꝙ medium. b. sit proprium. c. i. minori extremitati: quia si maior extremitas excedat medium quod vl'r prædicatur de minori extremitate a fortiori vl'r prædicabitur ipsa maior extremitas de minori extremitate ipsam excedens: sic ipsum quod quid est, quod est prædicatum cõclusionis erit excedens si demonstratur de eo, cuius est, & ꝑ ꝯñs non erit ibi proprium, quod est ꝫ primam suppõnem in præcedenti articulo adductam. Relinquitur ergo E si aliquis syll's sit qui concludat ipsum quod quid est, ꝙ oportet esse talem babitudinem terminorum eius, vt oẽs adinuicem cõuertant fm̃, ꝙ suppositum est ad concludendum ipsum quod quid est, quod prædicat de eo, cuius est in eo quod quid est: requiritur necessario ꝙ. a. i. maior extremitas prędicet in eo quod quid est de. b. i. de medio, & ꝙ. b. i. medium prędicet de. c. i. de minori extremitate in eo quod quid est, quia si aliquis non ita accipiat terminos obseruans bęc duo, v3 ꝙ maior extremitas prædicet in eo quod quid est de medio, & mediũ de minori extremitate ĩ eo quod quid est, non necessario sequit ꝙ ipsum quod qd est insit ei, cuius est in eo quod quid est, qa necesse est maiorem extremitatẽ de medio, & mediũ de minori extremitate in eo quod quid est conuertibiliter prædicari. Quib' suppositis probat Phylosophus ꝙ ipsum quod qd est non potest demonstrari de eo, cuius est ꝑ syllogismum reduplicatiuum, cum ista reduplicatione, v3 in eo qđ qd est, siue ẽt per terminos conuertibiles tali ratione ducente ad inconueniens. Nam si ipsum quod quid est debet demonstrari de eo, cuius est F in eo quod quid est necessarium est ꝙ mediũ sit ꝓpriũ minori extremitati, & ꝙ de ipsa prædicet in eo qđ qd est & conuertibiliter, vt patet ꝑ suppositiones bic adductas, sed quicquid est proprium alicui, & de eo prędicatur conuertibiliter in eo quod quid est, dr̃ quod quid est ei': ergo medium erit quod quid est minoris extremitatis, sic supponeretur quod oporteret probare, & per consequens committeretur fallacia petitionis principij. verbi gr̃a. Sit quod quid est vel diffõ hominis aĩal bipes, & id cuius est siue diffinitũ homo, si oporteat per syll'm probare ꝙ aĩal bipes sit quod qd est hoĩs, necesse est ꝙ sumatur aliquod medium, vt patet per suppõnes supra factas ꝙ sit quod qd est hoĩs, & si sic syllogizar accipit supponendo id quod oportebat ostendere, videlicet medium, quod quid erat esse ipsius hominis. Aliud exemplum adducit Phylosophus de diffõnibus duab' ipsius aĩę fm̃ Platonẽ, quaꝝ prima est. Anima est sibi cã viuendi. Altera est Numerus seipsum mouẽs, vt patet. 1. de Anima. Siqs igitur velit probare quod esse sibi causa viuendi, est quod quid est animę, assumendo pro medio ꝙ aĩa est numerus seipm̃ mouẽs, necesse est hoc petere, & sup-

G ponere, videlicet ꝙ anima sit numer⁹ seipsum mouēs
Notādum quintum. ꝙ est quod quid est ipsius animę. ¶Pro declaratione
præcedentium, considerandum est primo sm. D.S.
ꝙ Plato (vt patet .1. de Anima) posuit, ꝙ numerus est
substantia oīum rerum, eo ꝙ non distinguebat inter
vnum quod cōuertitur cum ente quod significat eius
essentiam, de quo prędicatur, & vnum quod est prin
cipium numeri: & ita sequebatur, ꝙ anima esset subs
stantialiter numerus, sicut & quælibet alia res multa
in se contingens. Ponebat etiam Plato, ꝙ viuere sit
quoddam moueri. Viuens autem duobus modis dis
stinguitur a non viuente .s. sensu, & motu, vt patet .1.
de Anima, & ipsum sentire, siue cognoscere dicebat
quoddam moueri: dicebat igitur animam esse numes
rum mouens seipsum, et animam esse sibi cā viuendi.
Notādum sextum. Hæc ille. ¶Considerandum est vlterius sm Phm hic
ꝙ si aliquis non sic accipiat terminos, vt primum sit
oīno vnum, & idem medio conuertibiliter, & mediū
vltimo .i. minori extremitati non poterit syllogistice
probari, ꝙ maior extremitas siue primus terminus sit
quod quid est, siue essentia ipsi⁹ vltimi, siue minoris
extremitatis. Si vero accipiantur termini modo præs
H dicto, sequitur ꝙ priusꝗ concludatur accipiatur mas
ior in pręmissis quod quid est ipsius minoris extremi
tatis, quæ hypostasi stante est quod quid est eius, sic
non erit demonstratio, sed petitio, siue deceptio prin
Notādum septimum cipij. ¶Considerandum est vlterius sm Rodolphum
Britonem, ꝙ ipsum quod quid est passionis, pōt sims
pliciter demonstrari de subiecto, quia qñ aliqua sunt
eadem essentialiter, & conuertibiliter si vnum est des
monstrabile, & ita alterum: sed quod quid est passios
nis, & passio sunt idē essentialiter & conuertibiliter.
Cum ergo passio sit demōstrabilis de subiecto, sequit
ꝙ ipsum quod quid est passionis, potest de eodem de
monstrari: sed quod quid est subiecti si sit perfecte da
tum oēs terminos cōpręhendens non pōt demonstra
ri, vt patuit in primo huius: sed diffō subiecti, siue qđ
quid est eius est principium immediatum demonstra
tionis, vt supra declaratum est: ergo diffō subiecti per
fecta, & completa, non potest demōstrari de aliquo,
sed bene diffō incompleta, vȝ quę dat per vnam cām,
potest demonstrari per aliam diffōnem, quæ dat per
I aliam cām māliter loquendo, & nō in eo quod quid
Notādum octauum. est modo exposito. ¶Considerandum est vlterius sm
Syll's diffi. Egidium hic, ꝙ syll's diffinitiuus, est syll's accipiēs dif
reduplicatiuus. finitionem diffōnis, vt infra patebit. Syll's vero redus
Notādum nonum. plicatiuus est syllogismus accipiens terminos cōuerti
biles, vt ex supradictis patet. Quid autem sit syllogiss
mus diuisiuus infra patebit. ¶Considerandum est vls
terius sm eundem ibidem, ꝙ ratio, quare si medium
conuertitur cum extremitatibus, necesse est extremis
tates adinuicem conuerti, est ista, quia conuerti cum
aliquo nihil aliud est, ꝗ esse ęquale illi. Nam illa quę
seinuicem non excedunt sunt conuertibilia, & æqua
lia. Constat autem ꝙ illa quę vni & eidem sunt ęq̄lia,
inter se sunt æqualia. Quia ergo idem est esse conuers
tibile & æquale, quæ vni & eidē sunt cōuertibilia ins
ter se sunt æqualia: ergo si medium conuertitur cum
extremitatibus extremitates inter se conuertentur, et
per consequens oīa quæ ad demonstrationem requis
Notādum decimum. runtur, sunt inter se æqualia. ¶Cōsiderandum est vls
Quattuor in reduplicatione. terius, quia aliqua mentio fit de syll'o reduplicatiuo,
ꝙ in reduplicatione attendenda sunt quattuor, vȝ id,
quod reduplicatur: & tale est subm & non prędicatū.
Conditio reduplicationis: quæ est in prædicato, cum
dicat quēdam modum inhęrentię. Subm autem etiā
importat inhęrentiam, sed prædicatum cām redupli
cationis, siue inhærentię importantis ꝑ reduplicatio K
nem, quæ cā quærenda est in subiecto, & specificatio
illius inhærentię quæ est quærenda in prędicato. Re
duplicatio ergo potest esse alicuius quadrupl'r. Vno
modo, pōt esse .1. quod reduplicatur: & tale est subm.
Alio modo, potest esse eius, cuius est conditio: & tale
est prędicatum. Tertio modo, potest esse alicuius, in
quo reperitur cā inhęrentię: & tale est subm. Quarto
modo, in specificatione talis inhærētię: et tale est prę
dicatum, & hmōi magis pertinent ad primū Priorū.
¶Ad argumenta vero patet solutio ex dictis.

¶Qō. 4. De quod qd est, qūo se habeat ad demōstras
tionem ꝑ viam diuisionis, & est. lec. 4. S.D. Lec. 4.

EST INSVPER considerandum in hoc cas
pitulo, qualiter ipsum quod quid est possit demōstras
tiue ostendi de eo, cuius est per viam diuisionis. Cirs
ca quod quęrunt duo. Primo, vtrū ipsum qđ quid est
siue diffō possit demonstrari de eo, cuius est per viā di
uisionis. Secūdo, vtrum syllogismus diuisiuus assimi
letur inductioni, vt hic innuit Phylosophus.

¶Seq̄t i Pho, & i. S.D. {At vero neq; ꝑ diuisionē}

Articulus primus. L

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ
ipsum quod quid est possit syllogistice ostendi de eo,
cuius est per viam diuisionis, siue per syll'm diuisiuū.
¶Nā bene sequit Quicquid est aīal est aīal rōnale, vel
irrōnale, sed homo est aīal rōnale vel irrōnale, sed nō
est irrōnale: ergo est rōnale aīal. Q, bene sequatur pa
tet per Boethum libro Diuisionum: sed ibi cōcludit
quod quid est hoīs de ipso hoīe ꝑ syll'm diuisiuū, siue
proprium diuisionis qđ idem est: ergo quod quid est,
pōt syllogistice oñdi de eo, cuius est per viam diuisios
nis. ¶Secundum præterea, per viam diuisionis inues
stigatur, vel pōt inuestigari ipsum quod quid est, vt
infra deducit Phylosophus: ergo per viam diuisionis
pōt oñdi ipsum quod quid est de eo, cuius est: præsers
tim cum ꝑ talem viam potest accipi oīa prędicata quę
prædicant in quid de aliquo diffinito. ¶Tertiū pręte
rea, oīs locus dialecticus est bona ꝯña, vt patet ꝑ Phm
in Topicis, & Boethum libro Diuisionum. Sil'r & ꝑ
Versorium supra Petrum Hispanum: sed arguendo
per viam diuisionis est locus dialecticus, vt patet per M
præoominatos Doctores: ergo ibi non committitur
fallacia petitionis principij: & per consequens per ta
lem viam aliquid probatur. ¶Sed contra est Phylos
sopbus in pręsenti capitulo: ibi {At vero neq; per di
uisionem &c.} ¶Respondeo dicendum, ꝙ istud est Respōsio.
tertium capitulū buius secundi tractatus, in quo Phy
losopbus remouendo etiam quādam instantiam pos
nit vnam conclusionem, quæ est responsiua ad quęsis Cōclusio.
tum, Videlicet quod quid est, non potest efficaciter
ostendi de eo, cuius est per viā diuisionis. Quā conclu Prima rōs
sionem probat tribus rōnibus. ¶Quarum prima est
talis. Nam per viam diuisionis non potest aliquid syl
logizari: ergo ipsum quod quid est non potest ostens
di de eo, cuius est per viam diuisionis. Probatio antes
cedentis. Nam ad rationem syllogismi requiritur ꝙ
conclusio de necessitate sequatur existētibus pręmiss
sis, vt patet primo Priorum, sed in via diuisionis ex
necessitate non sequitur conclusio. Nam ita se habet
in via diuisionis, sicut in via deductionis, vt innuit
hic Phylosopbus: sed ille qui inducit per singularia
ad vniuersale non demonstrat neq; syllogizat ex nes
cessitate, quod sic patet. Quia cum aliquid syllogistis
ce probatur non est necessarium vlterius ꝙ vel syllos
gizans interroget de conclusione, vel ꝙ respondens
det ei conclusionem, sed necesse est ꝙ conclusio sit

A vera præmissis existentibus veris: sed in via inductionis oportet ꝙ respondens concedat ꝙ non sunt plura singularia contenta sub tali vniuersali ꝗ̃ enumerata sunt. Aliter nõ est aliquid syllogistice probatum, & similiter accidit in via diuisionis quod manifestat Phylosoph⁹ exẽplariter, vt Quicquid est corpus est animatum vel inanimatum, sed aĩal est corpus: ergo est aĩatum vel inanimatum, sed non est inanimatum: ergo est corpus aĩatum. Illa autem cõclõ nõ sequitur, nisi respondens det siue concedat ꝙ oẽ corpus est animatum, vel inanimatum, et silr est de oĩbus alijs syllogismis diuisiuis.

Sylls diuisiuus. ☞Est autẽ sylls diuisiuus, vt dicit hic D.S. qui accepto aliquo cõmuni quod per multa diuidit remoto vno ab aliquo, cui id cõe conuenit concludit alterum de ipso, vt patet per exẽplũ iam adductum.

Secunda. ☞Scda ratio est talis. Non. n. quod prædicatur vere de aliquo, prędicat in eo qd quid est, neq; significat essentiam eius: dato ergo quod p viam diuisionis sufficienter probetur aĩal. s. gressibile bipes prędicari vere de hoĩe, non tamen erit probatum ꝙ prędicetur in eo quod quid est, vel ostendat quod quid erat esse. i. ꝙ demonstrat essentiam rei. Hæc ratio tangitur: ibi {Quod. n. prohibet &c.}

Tertia. ☞Tertia ratio quę tangitur: ibi {Amplios ad prohibendum &c.} est talis.

B Quod quid est cuiuslibet declarat p aliqua certa, quibus nec addere aliquid oportet nec extrahi, cum qdditates se habeant, sicut numeri, quibus si aliquid additur vel subtrahitur variatur species, vt in Metaph. declarat, sed nihil prohibet quin ille qui procedit per viam diuisionis apponat aliquid supra illa, quæ sufficiunt ad quod quid est, aut etiam aliqua eoꝝ, q̃ necessaria sunt dimittat aut supergradiatur excedendo essentiam rei: ergo per viam diuisionis non conuenienter vel sufficienter probat qd qd est, cũ in tali via prętermittantur prędictę duę conditiones: v; vt id quod concluditur prædicetur in eo quod quid est, & ꝙ nõ excedat, neq; excedatur.

Instantia. ☞Sed aliquis posset dicere ꝙ siquis per viam diuisionis accipiat oĩa quę prædicant in eo quod quid est, & oĩa cadant sub diuisione, quæ pertinent ad quod quid est alicuius necessarium erit ꝙ illud quod per viam diuisionis inuentũ est sit quod quid est: ergo per viam diuisionis põt oñdi quod qd est de eo, cuius est, quia acceptis oĩbus quę prædicantur in eo quod qd est, nullo tali derelicto id quod in-

C uentũ est oportet esse indiuiduũ. i. indiuiduã rõnẽ talis rei, ita v; ꝙ nõ indigeat vlteriori diuisione ad hoc ꝙ approprietur huic rei, & p ꝯñs prædictę rõnes non concludunt.

Respõsio. ☞Ad hanc instantiam rñdet Phs sñialr dicens ꝙ ꝗ̃uis necesse sit prędictis exñtibus aliquam indiuidualẽ rõnem formari, sicuti expositum est: sed tñ prædicta via non est syllogistica, ꝗ̃uis cognoscere faciat pp quid est, p alium modum, qd non est inconueniẽs, v; ꝙ aliqd alio modo manifestet ꝗ̃ p syllm. Nã ille q vtit inductione manifestat aliqd, non tamẽ probat aliqd syllogistice. Silr ille q p diuisionẽ ad diffinitionem peruenit oñdit p syllm & nõ syllogistice, qa si inducat cõclõ ex maiori propõne subtracta media, & cõcludens dicat ꝙ hoc necesse est sequi ex pręmissis, poterit iterrogare pp quid sit necessarium, qd nõ accidit in syllogistica probatione. Hucusq; D.S.

Notãdum primum. ☞Considerandum est hic secundum Egidiõ ꝙ in syllogismo diuiso est duplex processus: vnus syllogisticus, & alius non syllogisticus. Processus syllogisticus est cum dicit, Omne animal est rõnale, vel est irrationale, sed homo est animal: ergo est rationalis, vel irrõnalis. Processus vero non syllogisticus est cum subiungitur, sed homo non est irrationalis: ergo est rationalis: vnde sylls diuisiuus non habet ppositũ in processu primo, sed accipit suum propositum in scdo processu, & non est syllogisticus. Accipit igitur talis syllogismus aliquid syllogistice, sed nõ accipit aliqd syllogistice ad suum intentum: vnde per talem syllm non poterit syllogistice accipi diffõ, & licet per præmissas oporteat rem aliquam esse, nõ tñ oportet rem illam, quæ intenditur.

Notãdum secũdum. ☞Considerandum est vlterius fm eundem ꝙ sylls diuisiuus petit quod est in principio, quia sine probatione accipere principale intentũ est petere ꝙ est in pricipio: sed syllogismus diuisiuus nullum intentum syllogisti e probat, sed supponẽdo accipit quod debet probare, & per consequens petit principium. Accipit. n. talis syllogismus medium qd est cõmunius ꝗ̃ sit maior extremitas, vel ꝗ̃ sit id qd intendit probare. Intendit enim probare, vt patet in prædicto exemplo, ꝙ homo sit animal rationale. Ad quod probãdum accipit pro medio animal, quod est communius ꝗ̃ rationale. Nunꝗ̃. n. per magis vle potest conuenienter probari de aliquo id, quod est minus vle. Nam si acciperetur pro medio substantia ad probandum animal de homine, fieret syllogismus in prima figura maiore existente particulari. Vñ sic ni-

E hil sequitur. Ex hoc patet ꝙ syllogismus diuisiuus nihil syllogistice probat. Tum primo: quia in tali syllogismo fit acceptio propositi non syllogistice. Tum scdo: quia in eo petitur quod est in principio. Tum tertio: quia accipit medium communius, ꝗ̃ sit maioe extremitas.

Notãdum tertium. ☞Considerandum est vlterius, ꝙ licet per locũ ab oppositis possit concludi ꝙ homo est animal rationale, sic arguendo, Homo nõ est animal irrationale: ergo est animal rationale, quemadmodum concluditur in scdo processu syllogismi diuisiui, non tñ propter hoc cõcluditur ꝙ aĩal rõnale sit diffinitio hominis: vñ non cõcluditur quod quid est de eo, cuius est in eo quod quid est. Silr siquis negaret, ꝙ homo est rõnalis, negaret ꝙ homo non est irrationalis, & p ꝯñs ibi est petitio principij simpliciter loquendo, videlicet quo ad aliquem possit esse syllogismus dialecticus. ☞Ad primũ igit dcdm, ꝙ non concludit qd qd est, de eo cuios est in eo quod qd est, vt declaratũ est. ☞Ad scdm & tertiõ patet solutio ex dictis.

¶Sequitur in Phylosopho, & in. S. D. vbi supra.

Articulus secundus.

F AD SECVNDVM sic proceditur. Videt ꝙ syllogismus diuisiuus non assimiletur inductioni.

1 ☞Nam inductio procedit a singularibus ad vniuersale, vt patet secũdo Priorum, non autem syllogismus diuisiuus: ergo talis syllogismus non assimilatur inductioni. ☞Secundum præterea, inductio aliquid necessario concludit, cum sit pars argumentationis, sed syllogismus diuisiuus non necessario concludit, vt patet ex dictis: ergo &c. ☞Sed cõtra est Phylosophus in præsenti capitulo.

Respõsio. ☞Respondeo dicendum secundum. D. S. ꝙ conuenienter syllogismus diuisiuus assimilatur inductioni in hoc ꝙ oportet vtrobiq; supponere ꝙ accepta sint omnia, quæ continentur sub aliquo communi, alioquin neq; inducens poterit de singularibus acceptis concludere vniuersale, neq; diuidens ex remotione quarundam partium poterit concludere alteram. Inducens enim facta inductione ꝙ Sortes currat, & Plato currat, & sic de singulis non potest ex necessitate concludere, ꝙ omnis homo currat: scilicet nisi detur sibi a respondente ꝙ nihil aliud contineatur sub homine, nisi ista, quæ inducta sunt. Similiter etiam neque diuidens, ꝙ hoc coloratum non sit album, neq; pallidum potest ex

G necessitate concludere, ꝙ sit nigrũ, nisi detur a respõ-
dente ꝙ nihil aliud contineaꝉ sub colorato, nisi ea, q̃
enumerata sont. ¶ Ex quo patet ꝙ sylls diuisiuus assi-
milatur inductioni, quemadmodum probatum est:
non tamẽ ei assimilaꝉ in oĩbus, sed assimilatur in hoc,
ꝙ vtrobiq; petitur id quod debet probari: & sicut in-
ducens postq̃ induxit adhuc restat interrogari de cõ-
clusione, quia nõ sufficienter sequitur ex præmissis,
sic procedens diuisiue. Postq̃ assumpsit intẽtum ad-
huc restat interrogare de illo assumpto: quia nõ suffi-
cit intentum assumere per præmissas. Ex quo patet
ꝙ syllogismus diuisiuus, sicut inductio non cõcludit
syllogistice intentum. Per tale igiꝉ syllm, vt dcm̃ est,
non poterit concludi aliquod intentum, videlicet qđ
Notandõ primum. quid est de eo, cuius est, et præsertim in eo quod quid
est. ¶ Considerandum est vlterius secundum Egidiũ,
in inductione hoc est per se, ꝙ oportet supponere par-
tes sub toto esse sufficienter assignatas, siue acceptas,
qoia non est notũ nobis, quin sint alia singularia sub
illo toto, q̃ quę accepta sunt: sed in diuisione hoc est
per accñs ꝙ non sit notum partes euacuare totũ. Nã
diuisio si sit bona, debet fieri per opposita, & per duo
H membra: vñ hic vult Egidius, ꝙ expositio. D.S. non
sit sufficienter adducta. Sed considerãdum est, ꝙ du-
plex est diuisio. Quædam est diuisio per immediata,
& talis debet esse bimembris, & per opposita, vt Ani-
malium, aliud rõnale, aliud irrõnale. Alia est diuisio
mediata, vt Aĩalium, aliud homo, aliud equus, aliud
asinus, & sic de singulis: & talis non est bimẽbris for-
maliter, licet sit reducibilis ad bimembrem, & in tali
diuisione non est notum, an omnes partes diuidẽtes
enumerentur: vnde sylls diuisiuus syllogistice non ꝓ-
bat intentum, sicut neq; inductio, licet via diuisionis
necessario ducat nos in cognitionem diffõnis indiui-
duę fm subm, vt infra patebit cum de Venatione ip-
sius quod quid est agetur. Vñ expositio. D.S. est con-
uenientissima, & nullatenus reprobanda. ¶ Ad pri-
mum ergo dicendum est, ꝙ sylls diuisiuus nõ assimi-
latur in oĩbus ipsi ĩductioni: sed assimilatur ei in hoc
ꝙ vtrobiq; non syllogistice ostendatur sufficienter ꝓ-
positum, vt dcm̃ est, cum formaliter non seruetur for-
ma syllogistica. Assimilatur etiam enthymemati qđ
hic dicitur sylls sine medio, & hoc formaliter accipiẽ-
do medium, v; fm ꝙ est terminus bis sumptus añ cõ-
clusionem. In enthymemate vero cum ibi sit vnum
añs non ponitur aliquis terminus bis ante conclõnẽ:
I igitur vocatur sylls sine medio. In alio loco vocaꝉ syl-
logismus truncatus, quia licet virtualiter, siue reducti-
ue sit sylls, non tñ formaliter: vñ nõ syllogistice ostẽ-
dit, neq; concludit, v; enthymema ꝙ concludat & ali-
quid ostendat alio tñ modo, q̃ modo syllogistico.
¶ Ad secundum dicẽdũ, ꝙ licet inductio Prioristica
necessario concludat, & inductio Topica necessario
aliquid probet, non tñ concludit aut probat aliquid
syllogistice, sicut sylls diuisiuus quãtum ad secundõ
processum. Secus cõsiderando eum quantum ad pri-
mum processum, qa sic aliquid syllogistice cõcludit,
sed non intentũ, siue propositũ, vt ex dictis patet. Cõ-
cludit. n. ipsam diuisionẽ syllogistice, sed alterã partẽ
in secundo processu in syllogizando eam.

¶ Quæstio. 5. Quomodo se habeat quod quid est ad
Lec. 5. demonstrationem, & est lec. 5. Sancti Doctoris.

NOTANTER considerãdum restat qualiter
ipsum quod quid est se habeat ad demonstrationem,
accipiendo ea, quæ pertinẽt ad ipsum quod quid est.
Postq̃ ostensum est ꝙ non potest demonstrari quod
quid est per terminos conuertibiles, neq; per viam di-
uisionis: hic consequenter ostenditur, ꝙ neq; potest K
demonstrari, accipiẽdo ipsum quod quid est pro me-
dio, siue ea, quę sunt ipsius quod quid est, quod idem
est. ¶ Circa quod quæruntur quattuor. Primo, vtrũ
quod quid est possit ostendi de eo, cuius est, accipien-
do ea, quæ pertinent ad ipsum quod quid est. Secun-
do, vtrum possit demonstrari, accipiendo quod quid
est alterius rei, videlicet per viã opinionis. Tertio,
vtrum possit demonstrari per viam suppositionis.
Quarto, vtrum quod quid est possit demonstrari de
eo, cuius est aliquo modo.

¶ Sequiꝉ in Pño, & in. D.S. {Et vtrũ sit demr̃are.}

Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ
ipsum quod quid est possit demonstrari de eo, cuius
est accipiendo pro medio diffinitionem diffinitionis
vel conditiones requisitas ad quod quid est alicuius.
¶ Nam bene sequitur animal rationale conuertibili-
ter prædicatur de homine, & componitur ex genere,
& specifica differentia eius: ergo est quod quid est ho-
minis. Patet consequentia, quia non requiruntur ali-
qua alia ad hoc ꝙ aliquid sit diffinitio, vel quod quid L
est alicuius: & tñ concluditur quod quid est de eo, cu-
ius est: ergo &c. ¶ Secundum prętereа, bene sequitur
per locum a diffinitione, Quicquid est oratio indicãs
quod quid est rei per essentialia est diffinitio eius, sed
animal rationale est huiusmodi respectu hominis: er-
go animal rationale est diffinitio hominis: & tamen
ibi cõcluditur quod quid est de eo, cuius est: ergo idẽ
quod supra. ¶ Sed ꝯ est Phylosophus ibi {Et vtrum
sit demonstrare &c.} ¶ Respondeo dicẽdũ, ꝙ istud est
quartum caplm huius secundi libri, in quo Pñs osten-
dens ꝙ ipsum quod quid est, non potest oñdi sufficiẽ-
ter de eo, cuius est assumendo diffõnem diffõtis pro
medio, aut etiam aliqoo alio modo. Ponit quattuor
conclusiones, de quarũ tribus vltimis in sequentibus Cõclusio.
articulis videbitur. ¶ Prima conclusio, quæ est respõ-
siua ad quęsitum a Pño adductum, est talis. Ipsum qđ
quid est non potest demonstrari. i. sufficienter proba-
ri de eo, cuius est per syllm diffinitiuum assumendo,
videlicet diffõnem diffinitionis. Hæc fm. D.S. pro-
batur duabus rationib9 Phylosophi, quarum prima Prima rõ.
est ista. ¶ Nam quicũq; accipit illud quod debet pro-
bare non debite ostendit propositum, sed petit prin-
cipium: sed qui concludit diffõnem, siue quod quid
est de eo, cuius est sumendo diffõnem ipsius diffõnis M
de diffinito accipit qđ debet concludere petens prin-
cipium: ergo &c. Probatio, nã qui negaret hanc con-
clusionẽ, v; Animal rationale est diffinitio, negaret
etiam minorẽ syllogismi, in quo accipiꝉ ꝓ medio dif-
finitionem diffõtis, sic syllogizando, Oĩs rõ conuer-
tibilis constans ex genere & dr̃ia specifica alicuius est
quod quid est eius, sed animal rõnale est huiusmodi
respectu hoĩs: ergo est quod quid est hoĩs. minor illi9
sylli est æque vel magis dubia conclusione. ¶ Secun- Secũda rõ
da ratio, sic formaꝉ, quę sumitur ex syllogizatione syl-
logismi, Nam syllogizans dum syllogizat non acci-
pit pro medio syllogismi diffinitionem ad syllogizã-
dum, vt de se patet: ergo a sili volens probare ꝑ viam
diffõnis ipsum quod quid est de eo, cuius est, non de-
bet accipere diffõnem ipsius diffõnis. Confirmaꝉ hęc
ratio, quæ quidem confirmatio est declaratiua huius
scdę rõnis. Nam rõnes sylli & diffinitiones se habent
in diffiniendo, & syllogizãdo, sicut regulę artis quas
debet accipere artifex in operando: sed artifex qui fa-
cit cultellum non facit operando regulam secundum
quam operatur, sed fm regulam quã habet in mente
examinat,

A examinatur, an cultellus sit bene factus: ergo ille q syllogizat non congrue accipit rationem syllogismi, neq; volens ostendere quod quid est, couenienter accipit rationem, siue diffinitionem ipsius diffõnis per rationes syllogismi examinat, an syllogismus sit bene factus: & per ꝯñs per rõnem diffinitionis debet examinare in mente, an bene sit facta: ergo ei qui intendit syllogistice quod quid erat esse, necesse est ꝙ habeat seorsum in mente rationem eius quod quid erat esse, siue eius quod quid erat, vel est. Quod principaliter idem est, vt si aliquis dicat ꝙ nõ est syllogisticũ quod quid est, ipse dicat ꝙ immo, qa tale quod dcm̃ est, necessario ponit quod qd est, siue quod quid erat. Hæc omnia. D. S. fm̃ snĩam Phylosophi. ¶ Pro declaratione præcedentium, considerandum est ꝙ syllogismus diffinitiuus fm̃ Egidium est syllogismus vtens diffinitione, siue assumens diffõnem ad probandum diffinitionem quod potest fieri tripliciter. Vno modo, p diffõnem diffinitionis, quæ datur per terminos secũdę intentionis, quæ duę sunt. Quarum Vna diffinitio est id, quod est proprium in quid prædicatum de aliquo. Secunda est diffinitio constans ex genere, &

Notãdum primum.

B differentia constituentibus spẽm: quę diffões dicuntur logicę, ad quem pertinet considerare secundas intentiones. Alio modo, potest fieri sumendo formaliter diffinitionem alicuius diffiniti ad concludẽdum diffinitionem materialem de eodem. Tertio modo, põt fieri sumendo diffõnem oppositi ad cõcludendũ diffõnem de altero opposito, vt infra patebit, sic syllogizãdo. Color disgregatiuus visus, est diffõ albedinis: ergo color congregatiuus visus est diffõ nigredinis. ¶ Considerãdum est vlterius, ꝙ Phylosophus nõ negat quin vna diffõ possit concludi de diffinito per alteram, vt mãlis per formalem: tñ non põt concludi in eo quod diffinitio eius, vt si arguat, Diffinitio põt sine petitione principij concludi de diffinito simplr̃, loquendo per diffõnem: ergo p diffõnem acceptã in eo, ꝙ diffõ poterit sine petitione pricipij cõcludi, diffinitio ĩ eo ꝙ diffõ de diffinito. Patet sequela, qa sicut se habet simplr̃ ad simplr̃: ita reduplicatũ ad reduplicatum. ¶ Dicendum ꝙ si eodem modo accipiatur in præmissis diffõ, sicut infertur in conclusione quẽadmodum eodem modo, oporter accipere reduplicatũ in premissis, sicut in conclusione concludit, nõ posset simplr̃ inferri sine petitione principij. Nã tunc sumeretur eodem modo diffõ in præmissis, & in cõclusione, qñ per diffõnem formalr̃ eo modo sumptã inferretur diffõ formalis eo modo sumpta, & per materialem diffõnem diffõ materialis, quod secundum non potest absq; petitione principij. Simplr̃ tñ loquendo absq; petitione principij non potest inferri diffinitio per diffõnẽ diffõnis, quia sic semper accipit æque, vel magis ignotum ad probandum aliquid. ¶ Considerãdum est vlterius fm̃ Egidium, ꝙ si dialecticus vellet probare de aliqua argumentatione ꝙ sit syllogismus accipiendo diffõnem syllogismi, concludendo syllogistice de illa argumentatione ꝙ sit syllogismus, probaret syllm̃ supponendo syllm̃ ꝙ est sic, sicut si aliqs vellet negare loquelam, cõcederet loquelam esse, qđ non posset facere nisi per loquelam negando: ergo loquela concedit loquelam. Vnde sicut ad manifestandum de aliqua argumentatione ꝙ sit syllogismus nõ debemus hoc facere syllogistice per diffõnem syllogismi: sic ad probandum rõnem aliquam esse diffõnem non debemus hoc syllogizare per diffõnem diffõnis, quia tunc probando diffõnem supponemus diffõnẽ. Verũtñ diffõ diffõnis, & diffõ sylli deseruiũt ad duo.

Notãdum secũdum.

Respõsio.

C

Notãdum tertium.

D Primo, ad regulãdum nos. Nam ex hoc ꝙ diffõnem sylli habemus in mente, regulamur in syllogizando, ne deficiamus in forma syllogistica: sic per diffõnem diffinitionis in mente retẽtam regulamur, ne deficiamur in diffiniendo. Secũdo, valens ꝯ obuiationem. Nam siquis obuiaret de aliquo syllogismo ꝙ non esset syllogismus, vel de aliqua diffõne ꝙ non esset diffinitio, possit contradici ei per rationes syllogismi, vel diffinitionis: non tamẽ diffinitio simpliciter probatur, sed solum apud talem obuiantem. ¶ Ad argumenta patet solutio ex dictis.

¶ Sequit in Pħo, & in. S. D. Deinde, cum dicit, {Ex suppositione &c.} Articulus. II.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt ꝙ ipsum quod quid est, possit demonstrari. i. syllogistice probari de eo, cuius est per viam oppõnis, vz accipiendo quod quid est alterius rei. ¶ Nã bene sequit Color disgregatiuꝰ visus est quod quid est albedinis: ergo color congregatiuus visus est quod qd est nigredinis. Patet ꝯña p locum ab oppositis. Nam sicut diffinitum ꝯriatur diffinito: ita qđ quid est diffiniti contrariatur ipsi, quod quid est ꝯrij diffiniti: & tñ ibi syllogistice oñditur quod qd est, de eo, cuiꝰ est, p quod quid est ꝯrij: ergo &c. ¶ Scdm̃ præterea, sicut bene sequitur Hoc est coloratum, & nõ est nigrum, neq; medio colore coloratũ: ergo est album, ita bene sequit. Albedo est color, & non est color congregatiuus visus: ergo est color disgregatiuus visus, & tñ ibi cõcluditur quod qd est de eo, cuius est p viam oppõnis: ergo &c. ¶ Sed ꝯ est Pħs in lr̃a: ibi {Et si ex suppõne, siue conditione &c.} ¶ Rñdeo ddm̃, ꝙ scda cõclo huius capli, quę est rñsiua ad q̃situm, est ista, Quod quid est non põt efficaciter et syllogistice oñdi de eo, cuius est per viam oppõnis, vz p diffõnem ꝯrij, vtputa non potest probare aliquid esse quod quid est boni, vz indiuisibile esse p quod quid est mali, vz p diuisibile esse, vt Platonici diffinierũt. Hæc rõ probat duabꝰ rõnibus Pħi, quarũ Prima est ista, Nam in hoc mõ probationis demõstrat aliquis, accipiendo quod qd est, & ita accipit qđ oportet pbari, & per ꝯñs petit principium. ¶ Scda rõ talis est, Nã sicut p diffõnẽ vnius ꝯrij oñditur diffõ alterius ꝯrij p viam diffõnis vel oppositionis: ita & econuerso æque fieri põt. Non. n. est magis notũ ꝙ diuisibile sit quod quid est mali q̃ indiuisibile esse sit quod quid est boni: ergo sicut vnũ ostenditur p aliud: ita & econuerso, sic semper sumit æque ignotum ad aliquid probandum, quod est inconueniens. ¶ Pro cuius declaratione, considerandum est primo secundum Doctorem Sanctum, & Egidium, ꝙ prędicta exẽpla Phylosophi de Bono, et Malo sumuntur secũdum Platonem, qui posuit ꝙ eadem est ratio vnius & boni. Videmus. n. ꝙ vnumquodq; appetit vnitatem, sicut proprium bonum. Vnum autẽ est id, quod est ĩdiuisibile, sic per oppositum sequitur ꝙ malum sit idem quod diuisibile est, quia vnũqdq; refugit diuisionem sui, cum per eam tẽdit ad aliquod diminutum, & imperfectum. ¶ Considerandum est vlterius secundum Egidium, ꝙ regula generalis est, videlicet ꝙ semper contrarium est in contrario in habentibus ꝯrium. Si ergo bonum & malum sunt ꝯria, silr̃ diuisibile et indiuisibile, si esse indiuisibile sit contrarium id quod quid est boni, contrarium eius. f. diuisibile erit quod quid est mali. Quia secundum maximam Topicam, Sicut oppositum in opposito: ita propositum in proposito, & econuerso. ¶ Sed instabat discipulus. Nam si contrariũ est in cõtrario, vnũ oppositorum erit in altero, & nigredo in albedine

E

Cõclusio.

Prima rõ.

Secunda.

F

Notãdum primum.

Notãdum secũdum.

Discip.

G quod est inconueniēs:ergo prædicta regula est falsa.
Responsio ¶Dicendum ꝙ illa regula nō debet intelligi de ratio
nibus sibijnuicem contrarijs:sed de duobus vno late
re ꝯrijs alijs duobus,vt bonum & malum ꝯriantur,&
diuisibile et indiuisibile etiam inter se ꝯriantur largo
modo sumendo contrarietatem. Vnde si hoc cōtra
rium diuisibile insit malo, indiuisibile inerit bono,
vt vult regula.¶Ad primum igitur dicendum, ꝙ in
illo processu non syllogistice probatur,sed committi
tur fallacia petitionis principij, tamen forsitan apud
aliquos quibus assumptum est notius,ꝗ ꝯñs, talis po
test esse probatio dialectica,non tamen est syllogisti
ca formal'r loquēdo, & p hoc patet solo ad scd'm &c.
¶Sequitur in Ph'o:ibi{Ad vtrosq; autem &c.}
Articulus tertius.

AD TERTIVM sic procedit. Videt ꝙ ip
sum quod quid est possit demonstrari de eo, cuius est
per viam suppositionis. ¶Nam supponendo animal
irrationale esse quod quid est bruti,& conclusio a re
spondente concessa efficaciter sequitur: ergo animal
rationale est quod quid est hominis, quia oppositorū
opposi tæ sunt rationes, siue quod quid erat esse: sed
H brutum & homo opponuntur, sil'r rationale & irra
tionale opponuntur: ergo si vnum est quod quid est
vnius:puta animal irrōnale bruti, alterum.s. animal
rationale erit quod quid est hominis.¶Secundū præ
terea,si talis modus probationis non est efficax, hoc
est,vt Phs hic innuit,qa non concludit esse quid vnū
quod concluditur,sed hoc nō potest dici. Nam si qd'
quid est contrarij suppositum dicat quid vnum,neces
sarium est quod etiam quod quid est alterius contra
rij dicat quid vnum, vt clare considerāti patet: ergo
quod quid est potest ostendi de eo,cuius est per viam
suppositionis.¶Sed contra est Phs in litera:ibi dicen
Conclusio do{Ad vtrosq; autem &c.}¶Rñdeo dicendum,ꝙ
tertia conclusio hic a Phylosopho elicita, quæ est re
Probatio sponsiua ad quæsitum,talis est,Quod quid est, nō po
test ostendi syllogistice per syl'm suppositiuum, siue
per viam suppōnis.Quam cōclusionem probat Phy
losophus tali rōne.Nam modus siue via concludēdi
quod quid est de eo,cuius est præsertim in eo qd' quid
est,non est conueniens,nisi concludat ipsum qd' quid
est esse vnum,cum diffō significat quid vnum,signifi
catum diffōnis est ipsum quod quid est,siue quod qd
erat esse,sed probatio per viam suppōnis non conclu
dit ipsum quod quid est esse quid vnum: igitur &c.
I Probatio minoris. Nam eodē modo se habet via di
uisionis ad ipsum quod quid est, sicut via suppōnis:
sed secundum viam diuisionis non magis concludit
ipsum quod quid est esse vnum,ꝗ plura. Non.n.ma
gis habetur per diuisionem ꝙ homo sit aīal bipes, ꝗ
ꝙ sit aīal & bipes copulatiue,hęc autem ratio assigna
tur cōis,tam ad diffōnem cōtrarij, ꝗ ad diuisionem.
Notandū primum. ¶Pro declaratione huius, considerandum est primo
secundum Egidium,ꝙ dřia essentialis bene facit vnū
cum eo,cuius est dřia,tñ hoc non habetur ex diuisio
ne in eo ꝙ diuisio. Diuisio.n.s'm hmōi potest fieri p
differentias,tam essentiales, ꝗ accidentales, vt patet
in libro Diuisionum Boethi: vnde acceptum per di
uisionem poterit esse vnum per accñs cum Gramma
tico,& Musico:ꝙ ergo concluditur vnum per diui
sionem hoc non habetur per diuisionem,vel ex diui
sione,inquātum diuisio,sed ex eo ꝙ diuisio habet fie
Notādum secūdum. ri circa talem materiam,gratia terminorum.¶Consi
derandum est vlterius ꝙ in omnibus habentibus cō
trarium quod per se est contrarium in contrario: ita
valet in essentialibus,sic in accidentalibus dum tamē

K sint accidentia per se: vnde ex tali via concludere ra
tionē modi,arguendo ꝙ acceptę sint differentię essen
tiales non erit nobis magis notum, ꝗ ꝙ acceptę sint
differentię accidentales. Ex ipso ergo modo arguēdi
per viam suppositionis, non magis habetur ꝙ cōclu
sa diffinitio sit quid vnū,ꝗ ꝙ sit quid plura. Ex quo
habetur ꝙ neq; per viam diuisiuam, neq; per viā diffi
nitiuam,neq; via suppōnis concluditur diffinitio, vt
diffinitio,quia diffinitio inquantum diffinitio est qd
vnum:ex neutra autem via sufficienter habetur ꝙ id
quod concluditur sit quid vnum.¶Ad primum dicē
dum,ꝙ quia per viam suppositionis arguendo,opor
tet quærere ꝙ respondens cōcedat suppōnem: igitur
talis via non est syllogistica & efficax. Nam in syllo
gistico pcessu,non oportet quærere aliquid a respon
dente quantum ad illationem, vt patet primo Prio
rum.Secus est quātum ad probationem.¶Ad secun
dum patet solutio ex dictis in vltimo Notabili.
¶Sequit in Ph'o:deinde,cū dicit{Qualis aūt &c.}
Articulus quartus.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur
ꝙ aliquod quod quid est possit demonstrari de eo,cu
L ius est.¶Nam bene sequitur,Sortes est animal rōna
le,Plato est animal rōnale,& sic de singulis: ergo oīs
homo est animal rationale,& tñ ibi concludit quod
quid est de eo,cuius est:ergo &c. ¶Secundum præte
rea bene sequit,Homo est animal rationale, vel Nul
lus homo est animal rationale per legē Contradicto
riam, quia quodlibet cum quolibet vel eius opposi
tum stat,sed ista est falsa, Nullus homo est animal ra
tionale:ergo ista est vera, Homo est animal rationa
le,& tamen ibi concluditur quod quid est de eo, cu
ius est:ergo &c.¶Tertium præterea,ad sensum patet
hominem esse animal rationale cū discurratur de no
tina noti ad ignoti notitiam:ergo aliqua via pōt ostē
di quod quid est de eo,cuius est.¶Sed contra est Phs
in præsenti cap'lo:ibi {Qualiter autē diffiniēs &c.}
¶Respondeo dicēdum,ꝙ quarta conclusio huius ca
pituli,quæ est respōsiua ad quæsitum,est talis,Quod Cōclusio.
nullo modo potest efficaciter probari quod quid est
de eo,cuius est in eo quod quid est.¶Hæc conclusio
probatur tali ratione secundum Phylosophum. Nā
quod quid est de eo,cuius est non potest probari per
terminos conuertibiles,neq; per viā diuisionis, neq;
per viam diffinitionis,neq; per viā oppositionis,neq;
per viam suppositionis,vt ex dictis patet. Si ergo pos M
set quod quid est probari aliquo modo, vel esset per
inductionem,vel per modum demonstrationis,quæ
fit ad sensum,aut per demonstrationem, quæ fit per
intellectum. Non primum: quia inducens non de
monstrat quod quid est, sed ostendit aliquid esse vel
non esse,vtputa ꝙ omnis homo est animal,vel ꝙ nul
lus homo est asinus. Non scd'm,qa quod quid est nō
est obiectum sensus,sed ipsius intellectus, vt dicit.3.
de Anima.Neq; dicendum est tertium,vt in sequen
ti articulo declarabitur:ergo nullo modo quod quid
est potest probari de eo, cuiꝰ est in eo quod quid est.
¶Ad primum igitur, & ad omnia argumenta dicen
dum,ꝙ bene concluditur ꝙ id, quod est alicuius po
test probari de eo,cuiꝰ est,vt animal rationale de ho
mine:non enim reduplicatiue, videlicet in eo quod
quid est absq; petitione principij.
¶Quæstio.6.Quomodo quod quid est possit demō
strari de eo,cuius est, & est lectio.6.S.D. Lec.6.

DEINDE considerandum restat in fine huius
tractatus,quare ipsum quod quid est, nō potest osten
di de eo, cuius est demonstratione, aut diffinitione.
Postꝗ

A Postq̃ ostensum est, q̃ non potest ostendi, inducẽdo per syllogismos, vel singulos modos, quibus aliquid potest demõstrari.i.probari efficaciter. ¶Circa quod duo quærũtur. Primo, vtrum ipsum quod quid est, possit ostendi de eo, cuius est demonstratiue. Secundo, vtrum possit de eo ostendi diffinitiue.

¶Sequit in Phõ, & in. D.S. {Amplius autẽ quõ.}

Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q̃ ipsum quod quid est possit ostendi de eo, cuius est demonstratiue. ¶Nam esse potest demonstrari, cũ quælibet conclusio demõstrationis affirmatiuę significet esse, sed esse & quod quid est idem sunt: ergo qd' quid est potest demõnstrari. Probatio minoris. Nam esse est de essentia cuiuslibet entis creati, esse & quod qd est idem sunt realiter. Probatio antecedentis. Nam esse est essentia rei, aut aliud superadditum. Si primũ: habetur intentum. Si secundum: aut tale superadditum est ens, aut nihil, non est dicẽdum scdm, vt de se patet. Si primum: aut tale superadditum habet esse p suam essentiam, aut esse est sibi superadditum. Si primum: pari rõne standum erat in primo. Si secũdum: B tunc quæritur de illo superaddito, & sic erit procedere in infinitum in entibus, quod est ꝯ Phm. 2. Meta. ¶Sed dicebat q̃ illud superadditum non est ens: sed est quo aliquid est ens, sicut paries dicitur albꝰ per albedinem, tamen albedo non est alba. ¶Secundũ considerandum, ens est vnum de transcendentibus: ergo verificatur in quocunq; quod est aliquid tale: igit superadditum est aliquid aut nihil. Si est aliquid: ergo erit ens, cum ens & aliquid conuertantur. ¶Sed dicebat q̃ illud superadditum est ens per suam essentiam, nec eadem ratione stãdum est in primo, sicut dicitur album per albedinem primo per seipsum formaliter: & ita pari ratione non erat standum in primo, sicut in illo superaddito. ¶Tertium considerandum, oĩa creata quantum ad hoc, q̃ esse sit de sua essentia sunt eiusdem rationis: igit si de essentia vnius entis creati sit esse, eadem rõne erit de essentia cuiuslibet entis creati: cum ergo additum sit ens creatũ si de sua essentia sit esse, & de essentia illiꝰ, cui additum erit esse. ¶Sed di- C cebat q̃ additum est ens per aliud superadditum, nec tamẽ est procedere in infinitum in talibus, sed status est in prima cã, in qua esse est de essentia eius. ¶Quartum considerandum, prima causa entium creatorum dat effectum, sed argumentum ꝓcedit de eo, q̃ sit ens formaliter: ergo si non est deuenire ad primum in genere causę formalis in superadditis erit procedere in infinitum, & sic argumentum stat. ¶Quintum præterea, quæstio si est non ponit in numerum, vt supra cõcessum est: ergo prędicatum cum quæritur, an homo est, non realiter distinguitur contra subiectum, et per consequens esse est de essentia illius, cuius est esse. Cũ igitur esse, siue quia est, ostendatur demonstratiue: sequitur q̃ essentia, siue quod quid est, possit demõstratiue ostendi. ¶Sextum præterea, quod quid est, et passio eadem demonstratione demõstrantur: ergo quod quid est potest demonstratiue ostendi. Añs paet, Nã ea quæ sunt eadẽ realiter & essentialiter, de quocũq; demonstratur vnum, & reliquum simul, sed passio et eius quod quid est sunt idem essentialiter, cum diffinitio & diffinitum eãdem significent essentiam: ergo quod quid est & passio eadẽ demonstratione demonstrantur. ¶Septimum præterea, secundum Phylosophum. 2. Metaphy. accidentis esse est inesse: ergo qd' quid est passionis est per se inesse subiecto, sed inesse passionis per demonstrationem eius ostenditur, ergo quod quid est eius per demõstrationem potest ostendi. D ¶Octauum præterea, quæcunq; habent vnũ principium si vnum demonstratione ostenditur, ita & reliquum ostẽdi potest: sed passio, & quod quid est eius vnum habẽt principium, quod est diffinitio subiecti: ergo &c. ¶Sed cõtra est Phylosophus in præsenti capitulo: ibi {Amplius quomodo debebit quod quid est &c.} ¶Respondeo dicendũ, q̃ istud est vltimum **Respõsio.** capitulum huius secundi tractatus, in quo Phylosophus ostendit q̃ ipsum quod quid est non potest ostẽdi de eo, cuius est in eo quod quid est per rationes cõmunes, ponẽdo duas conclusiones: de quarum Secũda in sequenti articulo videbitur. **Cõclusio.** ¶Prima conclusio quæ est responsiua ad quæsitum, talis est, Quod quid est non potest ostendi de eo, cuius est demonstratione. ¶Quam conclusionem probat Phylosophus tribus rationibus. vnum supponendo, videlicet q̃ quicunq; sit quod quid est alicuius rei necesse est q̃ sciat illam rem esse, quia enim non entis nõ est aliqua qdditas vel essentia: igitur de eo quod nõ est, nullus potest scire quod quid est, sed potest scire significationẽ nominis vel rationem ex pluribꝰ nominibus compositam. Sicut potest aliquis scire quid significat hoc nomen Hyrcoceruus, quia significat quoddam animal E compositum ex hyrco et ceruo, sed impossibile est sciee quod quid est hyrcocerui, quia non est tale in rerũ natura. Qui ergo scit quod qd est alicuius, necesse est vt sciat ipsum in rerũ natura, vt deducit hic. D.S. quo supposito prima ratio est talis. ¶Pro vna & eadẽ demonstratione non possunt diuersa demonstrari: sed **Prima rõ.** aliud est quod quid est rei & esse rei. In solo. n. essentiali principio quod est per suã essentiam ens ipsum, & quidditas eius sunt vnum & idem, in oĩbus autem alijs quæ sunt entia non p essentiam, sed p participationem oportet q̃ sit aliud esse, & quidditas eius. Nõ ergo est possibile q̃ eadem demonstratione demonstretur quod quid est, & qa est: sed in qualibet demonstratione demonstratur quia passionis. Impole ergo, q̃ per aliquam demonstrationẽ ostdatur quod quid est. Probatio maioris, Nam oportet conclusionem esse proportionatam medio: sed medium cuiuslibet demonstrationis propter quid est diffinitio, quæ inducitur ad manifestandum aliquid vnũ, inquantũ vide- F licet ex partibus diffinitionis sit vnũ per se: ergo oportet q̃ demonstratio aliquod vnũ demonstret. Sic per vnam & eandem demonstrationem non pñt diuersa demonstrari quod fuit probatum. ¶Secunda ratio ta- **Secũda rõ** lis est, Nam fm cõem Phylosophorum sentẽtiam totum quod per ipsam demonstrationẽ demonstrat est ipsum quia est: ergo quod quid est non põt demõstrari. patet ꝯña, quia quod quid est, et quia est differunt. Quia si essent idem esse rei & substantia rei, siue essentia rei, sequeret q̃ ens esset genꝰ, quia genus est quod prædicat de pluribus spẽ differentibus in eo qd' quid est, sed ens non põt esse genus, vt patet. 4. Metaph. ergo &c. ¶Tertia rõ talis est, Oẽs sciẽ præsertim mathe- **Tertia rõ.** maticę, quæ sunt certissimę per demonstrationes quibus vtunt, demõstrat quia est, & non quod quid est, sed ipsum supponũt, vt Geometria supponit qd significat triangulus &c. ex diffõne triãguli probat q̃ figura in qua est resolubilis pyramis est triangulus: ergo signum est quod quid est non potest demonstrari, siue demonstratione ostendi de eo, cuius est, quod etiã patet secundum consuetum sermonem diffinitionũ, quod nunc est in vsu, Nã illi, q diffiniunt, non manifestãt qa est, sed qd est: igit demrãtes qa est nõ ostdũt qd est, & hoc directe loquendo, vt supra expositũ est.

G ¶Pro declaratione præcedentium considerandũ est
Notandũ primum. secundum.D.S.ꝙ propter hoc ꝙ Deus est,suum esse
non est in genere:qa ergo quęlibet res creata est in ge
nere,impossibile est ꝙ res creata sit suum esse. Aliter
Demonstrator cum demonstrat quia est,etiam simul
& semel demonstraret quod quid est, quod est manis
feste falsum,quia demonstratio demonstrat enunciaз
tionem aliquam,quæ significat esse,vel non esse: vnз
de quidditas rei creatę non est suum esse:aliter res nõ
posset intelligi absqз suo esse existere,sicut non potest
intelligi absqз sua quidditate,et essentia. Verũtamen
Rodolph⁹ Rodolphus propter rationes ante in contrarium adз
ductas vult ꝙ quodlibet ens est per suã essentiam, &
non per aliud superadditum ab eo realiter distinctũ,
Notãdum secũdum. sed esse est de essentia cuiuslibet rei creatę.¶Considez
randum est vlterius ꝙ esse accipitur tripliciter secunз
dum.D.S.in quæstionibus de Malo.q.1.ar.1.ad vlti
mum. Vno modo,pro esse essentię:& talis est idem
realiter cũ essentia rei,quod quidem esse indicat diffi
nitio. Alio mõ,accipit̃ p esse actualis exñtię ẜm ꝙ aliз
H qd dr̃ actu exñs. Tertio mõ accipit̃ p eo,quod qualrз
cũqз põt responderi ad interrogationẽ factam per an
est,videlicet vt importat habitudinem prædicati ad
subiectum,secundum ꝙ accipitur a Pħo in.1.Perıher
menias,vbi dicit, Si hoc verbum Est purũ dixeris niз
hil est,rationem hic subiũgens,quia hoc verbum Est
quandam compositionem significat quam sine extre
mis non est intelligere,& istis duobus modis esse reaз
liter distinguit̃ a suƀa in quolibet ente creato. Aliter
ens creatum non esset ens per participationem, sed p
essentiam:quod est inconueniens, vt in summa Diuз
næ Phię lib.4.ad longum disputatum est. Esse autem
quod significat,quæstio an est,quæ per demñstratioз
nem terminatur accipitur.3.modo, vз pro habitudiз
ne terminorum cõcr̃onis,vel.2.modo,vз pro esse exi
stentię non formali,sed virtuali ẜm ꝙ res habent esse
in suis principijs:& isto modo accipiendo esse imposз
sibile est scire de aliquo quid est,ignorãdo suum esse.
Quia quod non est,non scitur,vt in primo huius haз
bitum est in Textu Pħi:ergo quicquid scitur est ens,
sed de quocunqз scitur suum quod quid est, scitur ꝙ
est ens:quia nõ entium non est quidditas rei: de qua
est ad propositum,ẽt de quocunqз scitur quod qd est,
de eo scitur quod est, & per consequens quod habet
I esse existentie virtualiter loquendo. Secus autem for
maliter,vt ẽr supra declaratũ est. ¶Ad primum igit̃,
admittatur solutio discipuli.¶Ad secundum,dicenз
dum,ꝙ id supra additum non est ens, sicut id,qđ exiз
stit:sed est ens,sicut quo aliquid existit: vnde non est
ens per suam essentiam,neqз aliqd supra additũ sibi.
Non oportet ꝙ omne quod est aliquo modo ens, ꝙ
sit ens per essentiam vel ens per participationem: sed
hoc solum veritatem habet in his,quæ sunt ens,sicut
id quod existit, videlicet quod habet esse, quod quiз
dem,si habet esse per essentiam suum esse erit sua qdз
ditas.Si vero habet esse per participationem suũ esse
realiter differt a sua quidditate,sicut est in omni ente
creato,loquendo de esse essentię,aut de esse enunciaз
tionis.Et per hoc patet solutio ad tertium,& ad quar
tum.¶Ad quintum dicẽdum,ꝙ quæstio an est, non
ponit in numerum contra subiectum,cũ in tali quæз
stione non sint nisi duo termini, vnum.n.non ponit
in numerum contra vnum. Non autem dicitur quæз
stio an est non ponere in numerũ ex eo ꝙ hoc ipsum
est sit idem cum subiecto:sed quia sicut est vnicũ subз
iectum,ita est vnicum prædicatum non includens ali
quam actualitatem ab actualitate existentię &c.vt su
pra in principio huius secũdi libri expositũ est. ¶Ad K
sextum dicendum,ꝙ non oportet ꝙ quando aliqua
duo sint idem realiter:si vnum demonstratione ostẽз
ditur & reliquum dũmodo differant ẜm rõnem, nec
inhærentia accidentis est sua quidditas,loquendo de
actuali inhærentia,vt patet.7.Metaph.Et per hoc pa
ret solutio ad septimum & ad octauum.

¶Sequit̃ in Pħo:ibi {Si ergo & diffiniens &c.}

Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt̃
ꝙ ipsum quod quid est,possit ostendi de eo, cuius est
diffinitione.¶Nam diffinitio ĩdicat quid est esse rei:
ergo quod quid est potest ostendi de eo,cuius est diffi
nitione.Antecedens patet per diffinitionẽ ipsius difз
finitionis.¶Secundum præterea, signum ostendit &
representat suum signatum vel significatum, sed diffi
nitio est signum ipsius quod quid est: ergo diffinitio
repręsentat ipsum quod quid est: & per ɔñs quod qd
est potest ostendi de eo,cuius est diffinitione. ¶Sed ɔ̃
est Phylosophus in præsenti capitulo: ibi {Si ergo
& diffiniens &c.} vel secundũ aliam translationẽ L
{Quod igit̃ manifestabit diffiniens &c.}¶Respon Conclusio
deo dicendũ,ꝙ secunda conclusio huius capituli,quę Probatio
est responsiua ad quæsitum, talis est, Ipsum quod qd
est non põt ostẽdi de eo,cuius est diffinitione. Quam
conclusionem probat Phylosophus ẜm.D.S. vna ra
tione ducente ad inconueniens. Nam ad cognitionẽ
quid est,requiritur cognitio quia est: sed diffõ inquãз
tum hmõi non ostendit quia est. Diffinitio.n.qd noз Diffõnem
minis,non ostendit quia est,cum possit esse nõ entiũ, qd rei non
nisi quis dicat diffinitionẽ quid nominis, quæ est rei eẽ,qd no.
interpretatiua esse pœnitus eandem cum diffinitione
quid rei,sed hoc dicere est inconueniens, quod pbat
Phylosophus tribus rõnib⁹: quarum Prima est talis, Prima rõ.
Nam diffinitio quid nominis põt esse tam existentiũ
q̃ non exñtium,sed diffõ quid rei non põt esse nisi pз
prię subę ipsius: accñtis vero per additamentũ, vt paз
tet.7. Metaphy.igitur &c.¶Scđa rõ est, si nihil aliud Secunda.
sit diffinitio qd rei q̃ ratio interpretatiua noĩs,sequiз
tur ꝙ omnes rõnes essent diffõnes quid rei: & ita seз
queretur cum disputamur vel colloquimur adinuicẽ
ꝙ ipsę disputationes vel collocutiones sunt quædam
diffinitiones quid rei,& ita sequeretur ꝙ poema Ho
meri de bello Troiano sit quædam diffinitio qd rei,
quod est incõueniens.¶Tertia ratio est, Nulla scienз Tertia.
tia demonstrat ꝙ tale nomẽ significet talem rem, sed M
supponit,cum noĩa significent ad placitum: sed quæз
liber scientia dat aliquas diffõnes, cum diffinitio sit
medium demonstrationis:e go non sunt idem diffiз
nitio qd rei,& ratio interpretatiua nominis siue diffi
nitio quid nominis,vt etiam patet ex his,quę in prin
cipio huius adducta sunt. ¶Ex p̃dictis cõcludit Phyз
losophus,ꝙ diffinitio & syllogismus non sunt idem,
neqз de eodem,& ꝙ diffinitio non demonstrat, & ꝙ
non est possibile cognoscere quod quid est per demõ
strationem aut diffinitionem, quia diffinitio solum
ostendit quid est,& demonstratio solum quia est,sed
ad cognitionem quod quid est requiritur cognitio
quia est: sed si res diffinita esset quid ignotum scienз
do diffinitionem statim non scimus ipsam rem esse,
sed adhuc oportet inuestigare,vtrum hoc quod diffiз
nitum est sit res alicuius prædicamenti: ergo aliquid
esse vel non esse rem prędicamenti ẜm se, neqз diffini
tio,neqз demonstratio oñdit:licet demonstratio ostẽ
dat esse vnius in ordine ad alterum &c. ¶Cõsideranз
dum tñ est,ꝙ diffinitio potest considerari dupliciter.
¶Vno mõ inq̃tũ est diffinitio ex se, & sic diffinitio
non

A non ostendit quod quid est rei. Aliter diffinitio omnis ostenderet quod qd est rei, quod est falsum cū diffinitio quid nominis non ostendat quid rei: sed solū significatū nominis. Alio modo, potest considerari inq̄situm est talis diffinitio, videlicet quidditatiua, & talē ondere qd'qd est pt itelligi dupliciter. Vno modo confuse, & sic diffinitio ondit quod quid est. Alio modo, potest intelligi q ostēdat ipsum quod quid est scientifice, & illo modo diffinitio non ostendit quod quid est inq̄sitū diffinitio fm se considerata, cum scientia sit effectus demonstrationis per quā nō ostenditur qd'qd est formaliter: secus est elicitiue vt in capite huius. 2. lib. declaratum est, & per hoc patet

Discip. solutio ad rationes articuli. Sed replicat discipulus. Nam diffinitio fm Albertū magnū & alios phos indicat quod quid est a prima potētia vsq ad vltimum actum: ergo ostendit quod quid est non confuse, sed

Responsio. determinate. Dicendum est q diffinitio ostendit quod quid est significatiue & non sciētifice: vñ accipiendo cognitionem confusam pro omni cognitione quę distinguitur contra scientificam, diffinitio nō indicat quid est, nisi confuse.

Lec. 7. B Qō. 7. Qño qd qd est, possit ostendi syllogistice vel demonstratiue fm veritatem: & est lec. 7. S.D.

INSVPER considerādum restat quare fm rei veritatem ipsum quod quid est se habeat ad demonstrationē: postq̄ visum est qualiter se habeat ad demonstrationem disputatiue loquēdo. Circa quod duo occurrunt consideranda. Nam primo, considerandum est qualiter in aliquibus ipsum quod quid est potest per demonstrationē accipi. Secundo considerandum est, qualiter hoc nō potest fieri in omnibus: & hoc in. 2. capitulo huius tertij tractatus: ibi, {Est autem quorundam &c.} Circa primum queruntur duo. Primo, vtrum ipsum quod quid est in aliqbus possit accipi syllogistice de eo cuius est. Secundo, vtrum possit accipi vllo modo, demōstratiue.

Sequitur in Phylosopho, & in. S.D. {Iterum aūt speculandū.} Articulus primus.

ADPRIMVM sic procedit. Videt quod qd ē in aliquibus non possit syllogistice ostendi de eo cuius est. Nam si sic: vel hoc est per syllogismum reduplicatiuum, vel per syllogismum diuisiuum, vel diffi-

C nitiuum aut per viam oppositionis, vel p viā suppositionis, vel inductionis, quia non videtur esse alium modum ostendi quod quid est: sed nullus istoꝝ est dicendum: vt in precedenti tractatu phs probauit: ergo &c. Secundum pterea petitio principij probationem tollit: vt patet primo Elenchorum: sed qualitercunq ostendatur qd'quid est, cōmittitur petitio pncipij: vt ēt supra probauit Phs. Sed ɔ̄ ē Phylosohus in literar ibi, {Iteꝝ aūt speculandū est &c.} Respondeo, dicendū q iste est tertius tractatus huius. 2. libri in quo Phylosophus ostendit qualiter ipsum qd' qd est & diffō se habeat ad demonstrationē fm rei veritatē. Postq̄ circa hoc disputatiue processit q qdē tractatus duo in se cōtinet capitula. In quorū primo ostēdit in aliqbus quod qd est pōt ostendi de eo cuius est. In. 2. vero capitulo ostendit q hoc non pōt fieri in omnibus. In primo vero capitulo ponuntur due cōclusiones de quarum. 2. in sequenti articulo videbit.

Conclusio Probatio. Prima conclusio q̄ est responsiua ad q̄situ talis est. In aliqbus pōt ondi qd' qd est, de eo cuius est. Quæ conclusio probat tali rōne Phi. Nam diffō materialis pōt sillogistice ondi p diffōnē formalē vel demstrationem formalē: ergo qd'qd est qd' sumit de cā intrinseca pōt syllogistice ostendi de eo cuius est p aliud qd'qdē eiusdē rei sumptū a cā formali. Patet consequentia

D qa ipsum quod qd est dicit esse significatū proprium ipsius diffōnis. Antecedens probatur sic syllogizādo, Omnis habitus pducēs ad beatitudinē, est habit⁹ fm rectā rōnem operans, sed virtus est huiusmodi: ergo &c. Considerādum est hic fm. D.S. q cum qd' qd est sit causa ipsius eē rei fm diuersas causas eiusdē rei pōt multipliciter qd' quid est rei assignari: puta qd' qd est domus pōt accipi p cōparationē ad causam formalē: vt dicamus q est aliquid cōpositū ex lignis & lapidibus &c. & potest accipi per comparationē ad causam finalem: vt dicamus q est artificium pręparatum ad habitandum vt conseruet nos a pluuia &c. Sic igr contingit q cum sint multa quod quid eiusdē rei aliquod istorum monstrabit & aliquod non monstrabitur: sed oportet supponere, nec sequitur q sit petitio principij cum aliud quod qd est supponatur: & aliud probetur, nec tñ est modus probandi quod quid est demonstratiue, sed syllogistice syllogizando: qa non sufficienter probatur q illud quod cōcluditur sit qd quid est illius rei de quo concluditur: sed solum insit ei. Non etiam ostenditur de eo cuius est absolute in eo quod quid est, quia hoc non potest fieri absq petitione pncipij: & per hoc patet solutio ad argumenta. — Notādum.

E Sequitur in Phylosopho & in. S.D. {Quomodo autem contingit &c.} Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur q ipsum quod quid est, non possit demōstrari de eo cuius est per demonstrationem. Nam quod quid est, dicitur medium demonstrationis: sed medium non ingreditur conclusionem, quę per demōstrationem ostendit: ergo quod quid est non pōt per demonstrationem ostendi: vt etiam Phs superius probauit. Secundum pterea, id quod supponitur in demōstratione non ostenditur p causam: sed quod quid est in q̄libet demonstratione supponit, psertim in demonstratione propter quid: etiam in qualibet demonstratione supponitur quid tā subiecti q̄ passionis, vt in prohemio libri declaratum est: ergo &c. Sed contra est phylosophus i litera: ibi, {Quo autē cōtingit &c.}

Respōsio. Respondeo, dicendum q. 2. conclusio huius capituli q̄ est responsiua ad q̄situm talis est. In aliqbus quod quid est, potest demonstrari per demonstrationem. Quæ conclusio fm phylosophum probatur — Conclusio.

Probatio. F tali ratione. Nā demonstratio facit scire, qa est cōclusionis per causam: sed idem est scire propter quid, & causam qōnis quia est: ergo per demonstrationē accipi pōt qd qd est. Quia qd qd est, & pp qd, idē sunt, vt si sciamus propter qd luna eclypsat, scimus qd ē eclypsis: vñ id ad quod respondetur ad propter qd: est diffinitio siue quid est, vt si q̄ratur propter quid homo est risibilis, respōdetur, quia est animal rationale. Ex quo patet quod quid est ipsius passionis vel subti, est propter quid passio inest subiecto: ergo quod qd est innotescit per hoc q accipitur propter quid: & licet non sit syllogismus & demonstratio ipsius ppter qd vt. s. syllogizetur vel demonstretur quod quid est de eo cuius est in eo quod quid est: tñ manifestatur ipsū quod quid est per syllogismum & demōstrationem inq̄situm. s. medium demonstrationis propter quid ē quod quid est: vnde manifestū est q neq sine demōstratione potest sciri quod quid eius cuius est altera causa. Neq tamen est demonstratio ipsius quod qd ē, vt superi⁹ probabiliter & disputatiue phylosophus adducit. Considerandum est primo fm phylosophum in litera, quod idem est scire quod quid est & scire causam quęstionis an est, Sicut idem est scire pp — Notādum primum.

G quid est scire causam questionis: quia est. cuius ratio est ista. Quia oportet ꝙ eius quod est rem esse: sit aliqua cã. per hoc enim dicitur aliquid cãtum, quia habet cãm sui esse. Hæc aũt cã essendi: aut est eadem cũ essentia ipsius, aut alia. Eadem quidẽ sicut materia & forma quæ sunt partes essentię in substantiis materialibus. Alia uero sicut cã efficiens & finalis. Qui qdẽ duę causę sunt quodãmodo formę & materię causa. Causa aũt quæ est alia ab essentia rei quandoq; est talis causa per quã põt fieri demõstratio: qñq; uero nõ. Quia non ex omni causa agẽte sequitur ex necessitate effectus. Ex suppositione uero finis sequitur ꝙ sit id qđ est propter finẽ, ut probatur secũdo Phy. Hæc

Notãdum secũdum. D.S. formaliter. Considerandum est secundo ẽm eundẽ ibidem ꝙ dupliciter se habet aliqs ad cognoscẽdum propter qd. Qñq; enim habemus, quia est in nostra cognitione: & quęrimus adhuc ꝑpter qd. Quandoq; aũt utrunq; nobis simul sunt manifesta. tertiũ autẽ est impossibile ut prius cognoscat aliquis de aliqua re propter quid, q̃ quia. Et similiter est de eo quod quid erat esse. Quia aliquãdo scimus rẽ esse: nec tamen scimus pfecte quid sit. Aliqñ uero scimus similiter utrunq;. Sed tertiũ est impossibile ut. s. sciamus quid est: ignorãtes si est. Hec etiã. D.S. formali

H. Notãdum tertium. ter. Considerandũ est tertio ẽm eũdem ibidem ꝙ rem aliquam esse possumus scire absq; eo ꝙ sciamus de eo quid est dupliciter. Vno modo, ẽm ꝙ cognoscimus aliquod accidẽs eius, puta si p uelocitatẽ motus existimemus leporẽ esse. Alio modo, p hoc ꝙ cognoscimus aliquid de essentia eius: ꝙ quidem est possibile in substantiis cõpositis: ut puta, si cõprehendamus hoĩem esse per hoc ꝙ est risibilis uel rationalis, nondum cognitis aliis quæ cõplent essentiã hoĩs: Sed in substantiis simplicibus hoc non contingit: Quia non potest cognosci aliquid de substantia simplicis rei nisi tota cognoscatur. ut patet secundo & nono. Metaphy. oportet autẽ qui cognoscit aliquã rem esse: per aliquid rei id cognoscat. Et hoc uel est aliquid præter essentiã rei: uel aliquid de essentia ipsius: utputa si cognoscamus tonitruũ esse per hoc qa est quidã sonus nubium: qui quidem pertinet ad essentiã tonitrui: nõ tñ est tota tonitrui essentia. Quia non omnis sonus nubiũ est tonitruum. Et similiter si

I cognoscamus eclypsim lunę uel solis esse: per hoc ꝙ est quædam priuatio luminis: Cum tñ nõ omnis priuatio luminis sit eclypsis: & eadem ratio est in aliis: ut si aliquis percipiat hominem esse, per hoc ꝙ est quoddã animal: uel si percipiat animã esse per hoc ꝙ est aliquid seipsum mouẽs: & sic de similibus. Hæc.

Notãdum quartum. D.S. ẽm Philosophũ formaliter. Considerãdum est ulterius ẽm eundẽ ibidem ꝙ illa de quibus scimus ꝙ sunt per aliquod accidẽs ipsorum nullo modo per hoc se habẽt ad hoc ꝙ cognoscamus de illis qd sunt: quia neq; etiã uere scimus per hmõi accidẽtia ea esse. Scimus quidem esse eorũ per accidentia: sed qa accidentia nõ sunt ipse res: non propter hoc scimus uere res ipsas esse. Vanũ aũt est quęrere quid est: si aliquis nesciat quia est. Et illa de quibus scimus ipsa esse per aliquid eorũ: facilius possunt cognosci a nobis quid sunt. Vnde manifestũ est ꝙ sicut nos habemus ad cognoscendum quia est: ita nos habemus ad cognoscẽdum quid est: ut manifestat Philosophus p exempla de eclypsi & tonitruo. Ex prædictis patet ꝙ accipiẽdo quod quid est per demõstrationẽ accipimus quid est: quia ipsum medium ostẽdens ꝑpter quid est: est oratio diffinitiua tñ primi termini. i. maioris extremitatis: Sed si oporteat accipere aliqđ aliud mediũ ad hoc demonstrandũ, acciperetur mediũ ex aliqbus rationibus. i. ex diffinitione minoris extremitatis & aliarũ causarũ intrinsecarũ. Cum enim subiectum sit cã passionis necesse est ꝙ diffinitio passionis demonstretur p diffinitionẽ subiecti: ut patet in exẽplo Philosophi. Quia enim luna est corpus tale natum sic moueri, ideo necesse est ꝙ obiiciatur certo tpe terra inter solem & lunam. Hæc etiã omnia. D.S. Ex quo patet ꝙ licet in aliqua demonstratione ꝑpter quid medium sit diffinitio passionis: tñ illa demonstratio nõ potest dici potissima cum resolubilis sit in priorẽ: ut supra declaratum est. Cõsiderandũ est ulterius ẽm

K

Notãdum quintum. Egidium ꝙ eadem uia demonstratiua habemus tam quia est, q̃ quid: siue propter qd. Sed diuersimode. Nã in demõstratione duplex est processus. Vnus cõpositiuus. Cum procedentes ex cã ad effectum: ex pręmissis procedimus ad cõclusionẽ, & illo modo habemus quia est. Nam quia est p demõstrationẽ cõcluditur. Alius est processus resolutorius: ut cum procedimus ab effectu in causam. Cũ ex conclusione regredimur super pręmissas. Nam uia resolutoria est resoluere effectum in causam & resoluere cõclusionem in pręmissas. & hoc modo per dmr̃ationem habetur propter quid. Nã propter quid in demr̃atione præmittitur. Sicut quia est in demr̃atione cõcluditur. Et quia eadem est uia qua itur a causa in effectũ: & ab effectu ĩ causam: Sicut eadẽ uia est qua itur Athenis ad Thebas, & a Thebis Athenas: ut patet. 3. Physi. ergo eadẽ uia habemus, quia est & propter quid: sed diuersimode. Ad argumẽta patet solutio ex supradictis.

L

Quęstio. 8. An in omnibus possit ostendi quod quid est. & est lectio. 8. S.D.

NVNC considerandum restat in quibus non potest per demr̃ationẽ accipi quod quid est: præsertim per aliquod quod quid est: & qualiter se habent modi diffinitionis ad demõstrationẽ. Circa quod quęruntur duo. Primo, utrum in omnibus sit possibile accipere quod quid est. Secundo utrum quod quid est sit proprium significatum diffinitionis.

Lec. 8. Sequitur in Pho & in S.D. {Est autẽ quorũdã.}

Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ in omnibus possit accipi quod quid est per demr̃ationem. Nam de quolibet ente potest fieri demr̃atio,

M sed medium demr̃ationis est quod quid est: ergo in omnibus potest accipi quod quid est per demr̃ationem: cum (ut declaratũ est) nõ possimus perfecte scire, quia est: quod per demr̃onem ostenditur ignorãdo pœnitus quod quid est. Sed dicebat discipulus

Discip. ꝙ de quolibet ente nõ potest fieri demonstratio: propter quid cuius medium est quod quid est. Nõ enim de Angelis possumus habere in pręsenti uita demõstrationem propter quid: cum per creaturas nõ possumus deuenire ad proprias cognoscendum quiditates substantiarum separatarũ: ut in. 2. libro Summę Diuinę phiæ disputatũ est. Secundũ præterea: cõtra hæc est demr̃atione ꝑpter quid cũ ꝓcedat a prioribus, Omnis substãtia incorporea est immaterialis substantia: sed omnis Angelus est substãtia incorporea: ergo omnis Angelus est substãtia immaterialis: & tamẽ illa demr̃atio datur de substãtiis simplicibus & separatis: ergo &c. Tertiũ p̃terea: q̃libet creatura habet causam sui esse aliã a sua quiditate: ergo saltem de omnibus creaturis poterit accipi quod quid est p demr̃ationem. Cum per quãlibet causam possit sumi quod quid est rei, ut concessum est. Sed cõtra est Philosophus in litera ibi. {Est autẽ quorũdã &c.}

Rñdeo

A Respondeo, dicendũ ꝙ istud est tertiũ capitulũ huius tertij tractatus in quo Phs ostendit qualiter ĩ omnibus non est possibile qđ qd est, ꝑ demr̃anonẽ ostendi, & qualiter diffinitio cuius significatũ est, qđ qd ẽ, se habeat ad demr̃ationẽ: adducit duas conclusiones principales de quaꝝ Secunda in sequenti articulo videbit.

Conclusio. Prima conclusio q̃ est responsiua ad q̃situm talis est. Ipsum qđ qd est, non põt demr̃atiue ostendi de eo cuius est in oĩbus rebus.

Probatio. Quæ conclusio probat rõne Phi ſm. D. S. ⁋ Nam quorundã non est altera causa ꝑter qđ qd est: ergo qđ qd est, non põt ꝑ demr̃arionẽ oñdi. ⁋ Patet sequela, qa si qđ qd est, alicuius debeat oñdi ꝑ demr̃ationẽ pp qd de eo cuius est, oportet ꝙ oñdat ꝑ aliquã cãm, cũ demr̃atio talis ꝓcedat ex cãis, vt patuit ꝑ diffõnẽ demr̃ationis: ergo &c.

Notãdum primum. Pro declaratiõe hui⁹ cõsiderãdũ est ſm. D. S. ꝙ quorundã nõ esse aliquã rõnẽ põt intelligi tripliciter. Primo, ita ꝙ simpliciter & absolute non habeat cãm sui esse: & sic hoc cõpetit soli primo principio qđ est causa causę & veritatis ĩ oĩbus rebus; licet aliquę res sint necessarię. Nihil. n. prohibet ẽt eoꝝ q̃ ex necessitate sunt esse aliquã cãm necessitatis: vt patet. 2. 5. 7. & 12. Summę Diuinę Phię siue Metaphy. vnde non est sic

B intelligendũ qđ hic a Pho dicit ꝙ aliqua sunt creata q̃ nullã habeant cãm sui esse. ⁋ Alio modo, põt intelligi ſm ordinẽ cãꝝ eiusdẽ rei. Manifestũ est. n. ꝙ in rebus creatis habentibus quatuor causas: vna causa ẽ quodãmodo cã alterius: qa. n. materia ẽ pp formam, & non econuerso vt probat. 2. Phy. Diffõ q̃ sumitur a causa formali est causa diffõnis q̃ sumitur a cã materiali eiusdẽ rei. Et qa generatũ cõsequitur formã per actionẽ generantis cõueniens est ꝙ agens sit quodãmodo cã formę: & diffõ q̃ sumitur a cã efficiẽte: fit cã diffõnis q̃ sumitur a cã formali. Vlterius aũt oẽ agẽs agit pp finem, vñ diffõ q̃ sumit a fine est quodãmodo causa diffõnis q̃ sumitur ab agente. Non est aũt vlterius procedere in generibus cãꝝ. Vñ dicitur cã cãꝝ. ⁋ Tertio modo, põt intelligi inq̃tũ aliqua sunt quæ non hñt causam in genere subo alicuius sciẽtię, sicut in genere numeri de quo est Arithmetica, est deuenire ad vnitatẽ cui⁹ in hoc genere nõ est accipere aliud principiũ, & hic sensus concordat exẽplo qđ Phs subiungit, dicens ꝙ arithmeticus: qd est vnitas: & qa est supponit, & non probat ꝑ demr̃ationẽ: ita ꝙ demr̃et

C ꝑ ipsum quod qd est. Põt tñ ipsum qđ qd est, in his sicut in illis quoꝝ non est altera cã ꝑ demr̃ationẽ accipi: ita ꝙ mediũ demr̃ationis vt ꝙ qd est, accipiat. In his tñ quoꝝ est altera cã: vnũ quod qd est, põt demõstrari ꝑ aliud (vt dictũ est) quod nõ accidit in his quorũ non est altera causa.

Notan. 2. Cõsiderandum est vlterius ꝙ in singulis cãꝝ generibus põt qs a posterioribus a priora procedere: & hæc dicit. D. S. Sed diffõnes debẽt dari ꝑ causas proximas &c. In qbusdam textibus interponitur ꝙ diffõnes ſm spẽs factę nullũ hñt mediũ ꝑ qđ demr̃antur: pñt tñ diffõnes ſm materiã factę habere mediũ: qa. s. diffõnes, q̃ dantur ꝑ cãm materialẽ pñt demr̃ari ꝑ diffõnes q̃ dantur ꝑ cãm formalem. Diffõ aũt q̃ datur ꝑ cãm formalẽ nõ põt vlterius probari ꝑ aliud principium intrinsecum rei qđ ꝑtinet ad qđ qd est, vt pote intrans essentiã rei: sed tñ si demonstratur ꝑ cãm efficiẽtẽ & finalem. Dicendũ erit ꝙ semper diffinitio superior se habet vt formalis respectu inferioris: ꝑdicta tamen verba non habẽtur in libris

Notan. 3. Grecis: vñ magis videtur glosa esse ꝑ errorẽ scriptoꝝ introducta loco textus. Hæc omnia. D. S. Considerandũ est vlterius ſm Egidiũ ꝙ valde multipliciter loqtur Phs de qđ quid est. ⁋ Nã aliqñ per quod qd ẽ, intelligit quodlibet genus diffõnis. ⁋ Aliqñ ĩtelligit diffõnem dicentem quod qd est, q̃ est demonstrationis conclusio. ⁋ Aliquãdo intelligit quod est mediũ

D in demonstratione. Nã superius dixit ꝙ idẽ est, ꝙ qd est, & propter qd: hic vero loqtur de quod qd est, videlicet ꝙ vere est medium in demõstratione, qa tale quod qd est, per demonstrationem non cõcluditur. Rursus tale quod qd est, habet sine demonstratione: sed habetur via demonstratiua non cõposita eundo a ꝑmissis ad conclusionem: sed resolutiua eundo ab effectu ad cãm siue a conclusione ad ꝑmissas: & hoc est quod superius dictum est, videlicet ꝙ ipsum quod qd est, habetur per demonstrationẽ non formaliter, sed elicitiue. Ad argumenta etiam patet solutio ꝑ primum notabile adductum a. D. S.

⁋ Seqtur in Pho, & in. D. S. Deinde cũ dicit. {Diffinitio autem.}

⁋ Articulus secundus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ ipsum quod qd est, non sit proprium significatũ diffinitionis. Nã Phs, dicit in litera ꝙ diffinitio est oratio manifestans pp qd est: ergo pp qd, est significatum diffinitionis & non quod qd est. Secundũ, ꝑterea significatũ diffinitionis est esse rei, vt patet ꝑ Boethũ

B dicẽtem ꝙ diffinitio est oratio indicans qd est esse rei ꝑ essentialia: ergo idem quod prius. Tertium, ꝑterea cuiuslibet rei quod qd est, debet esse vnum sicut, & vnica essentia: sed vnius rei pñt esse plures diffõnes vt patet de demonstratione & de anima: ergo quod qd est, non põt esse significatũ propriũ diffinitionis.

⁋ Sed ꝯ est Phs in litera: ibi, {Diffinitio aũt &c.}

Respondeo, dicẽdum ꝙ secunda conclusio huius capituli q̃ elicitur a Pho est responsiua ad q̃sitũ. Videlicet ꝙ ipsum quod qd ẽ, ẽt ẽ propriũ significatum diffinitionis qdditatiue accipiendo quod qd est, ſm ꝙ se extendit ad oĩa genera causaꝝ.

Conclusio. Quę conclusio probatur ꝑ duas diffinitiones ipsius diffinitionis positas hic a Pho.

Probatio. ⁋ Quarum prima est ista. Diffinitio ẽ oratio manifestatiua ipsius quod qd est. ⁋ Secunda, ẽ ista. Diffinitio est oratio manifestans ipsum quod qd est: sed vt supra dictum est, idem est quod respõdetur ad quod qd est, & pp qd: ergo proprium significatum diffinitionis est, quod qd est.

Discip. Sed instabat discipulus. Nã dicit hic Phs ꝙ differt dicere pp qd tonat: & dicere qd est tonitruum, qa ſm opinionem illorum q dicunt ꝙ tonitruum est sonus extincti ignis in nube: dicit aliqd pp qd cum dicit tonitruum esse pp hoc

F ꝙ ignis extinguitur in nube. Sed ille dicit qd est tonitruum, q dicit: ꝙ est sonus ignis extincti in nubibus: ergo male dictum est ꝙ idem est, quod quid est, & pp quid.

Respõsio. Dicendum ꝙ vtrũq; ꝑdictoꝝ significat eandem rationem: sed per alium modum. ⁋ Nã vno mõ, talis ratio significat quod qd est, ꝑ modũ demonstrationis. ⁋ Alio modo, significat ipsum ꝑ modũ diffinitionis. ⁋ Tertio modo, ꝑ modum conclusionis demõstrabilis vel demonstrande. ⁋ Verbi gratia. Cum qs dicit ꝙ tonat pp id ꝙ extinguitur ignis in nubibus, significatur quod quid est, ꝑ modum demonstrationis nõ disiuncte. s. ꝑ diuersas propositiones. ⁋ Et cum dicitur ꝙ tonitruũ est ignis extinctio in nubibus significatur per modũ diffinitionis. ⁋ Sed si dicamus ꝙ tonitruum est sonus in nubibus nulla mẽtione facta de extinctione ignis: significat ꝑ modum conclusionis. Erit. n. diffinitio significans qd est & solũ erit demõstrationis conclusio. Hæc omnia ſm sententiam Phi vt adducit hic. D. S. & ꝑ hoc patet solutio ad primũ argumentum.

Notãdum primum. Pro declaratione ꝑcedentium considerandum est primo, ſm phm ꝙ qa diffinitio est oro

G significatiua eius quod quid est. Si aũt non posset haberi aliqua alia rõ rei q̃ diffinitio: impoſſe esset ꝙ sciremus aliquã rem esse q̃n sciremus de ea qd est. Quia impoſſe est ꝙ sciamus rem aliquã esse nisi ꝑ aliquã illius rei rationẽ, de eo. n. quod ẽ nobis pœnitus ignotum non possumus scire, si est aut non. Inuenitur igr̃ aliq̃ rõ rei ꝑter diffinitionem dicẽtem quod quid rei q̃ qdẽ est duplex. Nam q̃dam est rõ expositiua significationis nominis. Alia est rõ rei noiatę. Quarũ neutra significat quod qd est rei: sed forte aliquod accñs: sicut forte inuenitur aliq̃ rõ quę exponit qd significat hoc nomen Triãgulus: & ꝑ huiusmodi rõnẽ habẽtes qa est, adhuc q̃rimus ꝑꝑ qd est: & vocatur rõ siue diffinitio qd nõis, ꝑ talẽ aũt diffinitionẽ (vt supra dcm̃ ẽ) qa non scimus rẽ esse ꝑ aliqd sui, non absolute scimus si est, vel non est: sed solum ſm accidens. Considerandũ est vlterius ſm eundem ibidem ꝙ ad inuestigãdum rõnem ꝑꝑ quid est, scire oportet ꝙ rõ debet dici

Rõ vna dupliciter.

vna duplr̃. ¶ Nã aliq̃ rõ dicitur vna solũ ꝑ cõiunctionem, ꝑ quẽ modũ habet ẽt vnitatẽ poema vel historia Troiana: & ꝑ hunc modũ dicitur esse vna rõ q̃ est expositiua nominis vel manifestatiua ipsius rei nominatę ꝑ aliq̃ accidentia, Vt si dicatur ꝙ homo est aĩal

H risibile vel susceptibile. ¶ Alio modo, dicitur rõ vna inq̃ꝫtum simplr̃ significat vnũ de re vna cuius est rõ, & hoc nõ ſm accñs, & talis rõ est diffinitio significãs qd est, qa essentia cuiuslibet rei est vna. ¶ Ex quo cõcludit Phs ꝙ illa rõ q̃ dicta ẽ, dicitr̃ vna diffõ diffõnis, vꝫ qd̓ diffõ est rõ ipsius quod qd est. Hæc oĩa. D.S. ſm sententiã Phylosophi. ¶ Alia vero diffinitio diffinitionis quã subiungit Phs vt dicebatr̃ est ꝙ diffinitio est rõ manifestans ipsum quod qd est. Sed hęc est differentia modalis inter prędictas duas diffinitiones ipsius diffinitionis ſm Phm: qa prima diffinitio solũ significat quod qd est: sed non demõstrat ipsum. Sed secunda diffinitio est q̃si demõstratio ipsius quod qd est: non differens a demonstratione nisi sola positione. i. ordine propositionũ & terminorum. Consi-

Notan. 2. Triplex genus diffinitionis.

derandũ est vlterius ſm Phm ꝙ triplex est genus diffinitionis ꝑ cõparationẽ ad demonstrationẽ. ¶ Quędã enim est diffinitio q̃ est rõ indemonstrabilis eius qd̓ qd est: illa dicitur esse q̃ est immediatoꝝ. ¶ Alia vero est diffinitio q̃ est quasi qdã syllr̃s demonstratiuus eius quod quid est: & non differt a demõstratione nisi ſm ordinem debitum terminorum & propõnum. ¶ Ter-

I tia vero diffinitio est q̃ est solum significatiua eius qd̓ qd est: & est conclusio demonstrationis. ¶ Patet ex ꝑdictis ꝑ quẽ modũ est demonstratio eius qd̓ qd est: & ꝑ quẽ modũ non. Quia. s. ipsum quod qd est, põt accipi ex ipsa demonstratione, non tamen põt demõstrari. ¶ Patet etiã ex supradictis in qbus põt esse demonstratio eius quod quid est, videlicet in habẽtibus aliã cãm. ¶ Patet ẽt quot modis dicitur diffinitio. ¶ Patet ẽt qũo quod quid est, demonstratr̃: videlicet inq̃ꝫtum significatur ꝑ diffinitionẽ significantem solum qd̓ qd est: & qũo & non demonstratur inq̃ꝫtum, videlicet ꝑ diffinitionẽ non solũ accipitur qd: sed ẽt ꝑꝑ qd. ¶ Patet etiã qũo diffinitio se habeat ad demonstrationem diuersimode, & qũo contingit ꝙ eiusdem sit diffinitio & demonstratio. Hæc omnia. D.S. ſm sententiã

Notãdum tertium.

Phi. Considerandum est finaliter ꝙ licet hoc concedatur ꝙ ipsum qd̓ qd ẽ demõstrari de eo cuꝰ est absolute vel in sensu diuiso loquendo: non tñ concedit ꝙ possit demonstrari in sensu cõposito siue reduplicatiue loquendo: videlicet in eo qd̓ qd est. Quia diffinitio & demonstratio oĩs hñt mediũ oppositum ostendendi vt dicit hic Egidius. Nam ipsa diffinitio ipsum quod qd est, ostendit vt qd est, demõstratio vero ostẽdit ipsum quod quidem, vt quia est. Quia quicquid

K demonstratur, ipsum demonstratr̃, vt aliqd in aliquo.

Ad primũ, igir̃ patet solutio ex dictis supra. Ad ſm, dicendum ꝙ esse essentię est idẽ realiter cum ipsa essentia siue qdditate rei: vnde ratio nulla. Ad tertium, dicendum ꝙ vnius rei est vnum quod qd est: siue vna diffinitio cõpleta & ꝑfecta: q̃ videlicet manifestat rem ſm omnes causas, vt supra dictũ ẽ. Vnius tñ rei pñt esse plures diffinitiones etiam quidditatiue non complete & ꝑfectr̃ si sumantur ſm diuersas causas eiusdem rei cõplectentes omnes cãs eiusdem rei.

¶ Quæstio. 9. quomõ per quod quid est diuersimode contingit demonstrari, & est lectio. 9. D.S. Lec. 9.

OSTENDENDVM restat q̃liter ipsum qd̓ qd est, se habeat ad demonstrationem: postq̃ꝫ ostensum est qualiter quod quid est, & diffinitio se habeant ad demonstrationẽ. Circa quod quadruplex occurrit consideratio. ¶ Nam primo, considerandum est qualiter ꝑ quatuor genera causarum possit fieri demõstratio. Secundo, considerandum est qualiter aliquid demonstratur ꝑ cãm q̃ simul est cum eo cuius est causa

L & hoc in secũdo capitulo huius quarti tractatus: ibi, ⟨Eadem aũt causa &c.⟩ ¶ Tertio, considerandũ est qualiter aliquid demonstretur in his q̃ non simul fiũt indirecte: & hoc in tertio capitulo huius: ibi, ⟨Speculandum igitur.⟩ ¶ Quarto, considerandum erit q̃liter medium est sumendum ad demonstrandum aliquid in his q̃ fiunt ſm generationem circularẽ huius tractatus incipit: ibi, ⟨Quoniam aũt videmus in his q̃ fiunt circulo &c.⟩ Circa primum, q̃runtur tria. ¶ Primo, vtꝝ sint tm̃ quatuor genera causaꝝ. ¶ Secũdo vtꝝ ꝑ quodlibet genꝰ causę possit fieri demr̃atio. ¶ Tertio vtrũ eiusdem rei possint esse plures causę.

¶ Sequitur in Pho, & in. S.D. ¶ Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ non sint tm̃ quatuor genera causaꝝ. Nam causa est, ad cuius esse sequtur aliud ſm Boethum: sed ad esse finis, non sequitur aliud, cum finis habeat rõnem vltimi. Ad hoc aũt qd̓ est vltimum nil sequitur: ergo finis nõ est causa: & sic non sunt quatuor genera causaꝝ. Secundum ꝑterea, forma & finis coincidunt in idẽ numero: vt patet. 2. Phy. ergo idem qd̓ prius. Tertiũ, ꝑterea, est aliqua causa coadiuuans ꝑficiens & consi-

M lians, vt patet ẽt. 2. phy. ergo sunt plura genera cãrum q̃ꝫ quatuor. Quartum ꝑterea, q̃libet causa est principiũ. Sed tm̃ sunt tria principia rerum naturalium, vt patet primo Phy. ergo nõ sũt quatuor genera causarũ. Sed ꝯ est phylosophus: ibi, ⟨Qm̃ autem scire

Respõsio.

opinamur &c.⟩ Respondeo, dicendum qd̓ iste est quartus tractatus huius secũdi libri ĩ quo Phs postq̃ꝫ ostendit qualiter ipsum quod qd est, se habeat ad demonstrationem, ostendit qualiter propter qd se habeat ad demonstrationem quod significat cãm, qui cõtinet in se quatuor capitula. ¶ In quoꝝ primo ostẽdendo qd̓ ꝑ quodlibet genus causæ põt fieri demonstratio ponit tres conclusiones quarum prima est re-

Conclusio

spõsiua ad quęsitũ, & talis est. Tãtum quatuor sunt genera causarum: videlicet materialis, formalis, efficiens & finalis. Quæ conclusio probatur tali rõne

Probatio.

Phylosophi. Nam omnis causa vel est intrinseca ingrediens compositionem rei, vel est extrinseca nõ ingrediens cõpositionem rei. ¶ Si primum: hoc est dupliciter. Vel est completiua essentię. Et sic est qd̓ qd erat esse. i. causa formalis. Vel est causa qua posita necesse est causatum poni: & sic est causa materialis. ¶ Si ſm: hoc etiam duplr̃. Quia vel est principium vnde

motus:

A motus:& sic ē cā efficiēs. Vel ē cā cui⁹ cā fit aliquid:&
sic ē cā finalis. ℣Ex quo patēt descriptiōes oīum gene
rum causarum. Quę causę in secundo Phy. & in primo
& in.5.Metaphy.cum proprietatib⁹ & modis earū
Notādum dem diffusius ptractatur. Considerandū est hic ſm
Phm,ꝙ qa scire opinamur cum scimus cām,vt in pri-
mo habitum est,Demōstratio autē est syllogismus fa-
ciens scire:consequens est ꝙ medium demonstratio-
Discip. nis sit causa. Sed instabat discipulus.Quia cōmune
est omnibus causis p se & proprijs ꝙ si sint,necesse est
earū effectus esse:ergo insufficiens est descriptio cāæ
materialis a Phō tradita.In qua dicitur causa materia
Responsio. lis est qua posita necesse est causatum ponere. Dicē
dum est ſm Egidium ꝙ multi effectus proueniūt ex
materia pter intentionem finis .Bene.n.valet ꝙ; ani-
mal necesse est corrumpi si sit cōpositum ex ꝯrijs,& ē
demonstratio p cām materialē,& tñ corruptio nō ac-
cidit ex intentione huius vel finis,& qa talia sunt pre
ter intentionem,potissime reducuntur in necessitatē
materiæ.Ideo Phylosophus volens describere mate-
riā eam descripsit ex parte necessitatis dicēs,ꝙ cū hoc
sit necesse est hoc esse.i.necesse est esse id quod conue
B nit ex necessitate materiæ,Hęc ille. Ad primū igit
dicendum ꝙ si finis consideretur ſm esse quod habet
in intentione agētis , sic habet rōnem principij,& sic
est causa.Si vero consideretur ſm esse quod habet in
executione operis,sic non habet rationem causę: sed
habet rōnem vltimi vt argumentum voluit. Ad se
cundū dicendum ꝙ finis est duplex,videlicet finis ge-
nerationis,& finis rei generatæ:sed finis rei generatę
habet rōnem causę finalis. Ad tertium, dicendū ꝙ
cæterę causę continent sub causa efficienti . Quadru-
plex est.n.causa efficiēs vt Albertus deducit.2.Phy.
Ad quartum,dicēdum ꝙ tm̄ sunt tria principia in-
trinseca rerum naturalium:sed plura sunt principia q̄
tria accipiendo principiū vt se extendit tam ad prin-
cipia intrinseca q̄ extrinseca.
¶Sequitur in Phylosopho,& in.S.D.Deinde cū di
cit.{Et hoc non cōmune &c.} ¶Articulus. II.
AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ
non p quodlibet genus cāæ possit fieri demōstratio.
Nam demonstratio procedit ex notioribus , vt in
primo huius patuit:sed materia est qd ignotum,cum
C sit ens in pura potentia,vnūqdq;.n. est cognoscibile
ſm ꝙ est in actu:ergo p cām materialem non pōt fieri
demonstratio. Scdm pterea, demonstratio proce-
dit ex principijs non solū cognoscendi:sed etiā essen-
di,cum procedat ex notioribus ſm naturam : vt etiā
in primo huius declaratum est.Sed materia non ē pn
cipium essendi.℣Tum primo qa materia recipit esse:
ergo non dat esse:idem.n.non est recipiens & dans.
Aliter idē esset simul in actu & in potentia.℣Tum se
cundo,qa forma est quæ dat esse & conseruat rem in
esse,si ergo materia daret esse,sequeretur ꝙ diffō for-
mę cōpeteret alijs a diffinito,cū materia & forma sint
causę realiter abinuicem distinctę : ergo idē ꝙ prius.
Tertiū pterea,demonstratio procedit ex prioribus
(vt dictum est):sed finis nō est prior eo cuius est finis,
immo est posterior:ergo p causam finalē non pōt fie-
ri demonstratio. Quartum pterea,si p cām efficiē-
tem posset fieri demōstratio sequeretur ꝙ ipsius sub-
stantiæ esset demonstratio , consequentia est contra
Phylosophum superius:ergo &c. ℣Patet sequela qa
medium & extremitates sunt eiusdem generis, vt in
primo adduxit Phylosophus:sed causa efficiens ē de
genere substantiæ,cum sit suppositorum, sola aūt in-
diuidua de genere substantiæ supposita dicuntur: er-
go maior extremitas quæ est pdicatum conclusionis D
erit de genere subæ:sic subæ erit demonstratio, & cū
ipsius subæ proprie sit diffō, vnius & eiusdem erit de-
monstratio & diffinitio,qd est ꝯ Phylosophū in pñti
libro. Quintum pterea,si per quodlibet genus cāę
posset fieri demōstratio,sequeretur ꝙ quælibet cā di-
ceretur propter quid,cum medium demonstrationis
dicat pp quid pdicatum conclusionis insit subiecto,
consequens est falsum,quod sic patet. Nam si sic:tum
pp quid posset demonstrari,cum vna cā p aliam pos-
sit demonstrari,Sed hoc superius ꝯ Phylosophū: igit
per quodlibet genus causæ non potest fieri demōstra
tio. Sed contra est Phylosophus in psenti capitulo
ibi,{Et hoc enim &c.} Respondeo,dicendum ꝙ Respōsio.
secunda conclusio huius capituli quæ est responsiua
ad quæsitum talis est. Per quodlibet genus causæ
pōt fieri demonstratio tanq̄ per medium demonstra-
tionis. Hæc conclusio probatur ſm Phylosophū. Conclusio
℣Primo,de causa materiali quæ dicitur causa necessi Probatio.
tatis p exemplum mathematicum sic demonstrando, de cā mate
Oīs angulus continens in se medietatē duorum angu riali.
lorum est rectus,sed angulus in semicirculo cadēs est
huiusmodi:ergo est rectus. ℣De causa formali nō ad De cā for.
ducit exemplū aliud q̄ adductum est de causa necessi
tatis. Tum primo:quia medium pdicti exempli si su- E
matur inquantum significat quod quid est,ipsius an-
guli cadentis in semicirculo erit demonstratio p cām
formalē,vt dicit hic.D.S. Tum secundo:quia cā for-
malis dicitur quod quid erat esse, quod ptinet ad de-
monstrationem pōt aūt sic per eam demōstrari,Quic De efficiē-
quid habet animam rōnalē est risibile , sed oīs hō est te.
hmōi:ergo &c.℣Deinde adducit exemplum de cau-
sa mouente siue efficiente tangens quidam Grecorū
historiam sic demonstrando, Omne.b.est.a.i.Oēs q
prius facientes iniustitiā ptulerunt contra alios , sunt
merito debellandi ab alijs , sed.c.est.b.i.sed Athe-
niēses iniustitiam fecerūt primo in Mœdos.i.cōtra
Mœdos , Sardos debellādo:ergo.c.est.a.i. Atheniē-
ses sunt debellandi a Mœdis.℣Insuper idem probat
de causa finali adducēdo tale exēplum , Nam qcquid De finali.
facit nō eminere cibum ī ore stomahei vel īminuere,
est causa sanitatis,sed ambulare post cęnam facit non
eminere cibum in ore stomachi:ergo ambulare &c.
℣Ex pdictis omnib⁹ exēplis potest formari talis pro-
batio conclusionis ostensiue, Nam quicquid potest I
responderi ad interrogationem factam propter quid
pōt esse medium demonstrationis, cum medium in-
quantum hmōi dicat pp quid:sed qdlibet genus cāæ
est huiusmodi,vt patet p pdicta. Vt si qratur pp quid
homo est necessario corruptibilis?quia est quoddam
cōpositum ex contrarijs. Et pp quid angulus cadens
in semicirculo est rectus? quia videlicet est medietas
ex vtroq; latere angulorum rectorum. Et ppter quid
hō est risibilis?quia est animal rationale. Et pp quid
Mœdi inuaserunt Athenięses? quia videlicet primo
Atheniēses inuaserunt Sardos qui erant amici Mœ-
dorum. Et pp quid ambulat aliquis post cęnam?vt vi
habeat sanitatē:patet ergo ꝙ quodlibet genus causæ
pōt responderi ad quod quid est, & per cōsequēs pōt Notādum
esse medium demōstrationis. Pro declaratione pre- primum.
cedentium considerandū est primo ſm Phylosophū
ꝙ id quo existente necesse est aliquid esse.s. cā mate-
rialis, non contingit accipi sic, vt ex necessitate aliqd
sequatur , si accipiatur vna sola propositio:sed opor-
tet accipere ad minus duas hoc modo se habentes, vt
cōicēt vno medio. Si ergo accipiat in duabus ppōni-
bus vnū mediū qd est causa materialis ex necessitate

G

ſequitur concluſio, vt in p̄dicto exemplo patet: ſed vt hic dicit. D.S. oportet accipere duas propõnes nõ ſolum pp formę ſyllogiſticæ exigentiã: ſed etiam quia non oĩa q̄ ſunt ex materia hñt ex materia neceſſitatẽ, vt probatur ſecundo Phyſi. Et ideo p̄ter propoſitionem in qua ſumitur hoc habere talẽ materiã, oportet ꝙ ſumatur talis propoſitio, quę declaret ꝙ ex tali materia aliqd ex neceſſitate ſequitur.

Notan. 2.

Conſiderãdum eſt vlterius etiam hic ſm. D.S. ꝙ Phs hic adducẽs exẽplum de cauſa materiali in Mathematicis: hoc nõ eſt contra id qđ dicitur. 3. Meta. videlicet ꝙ Matematicæ ſcientię non demonſtrant p cãm materialem cum abſtrahant a materia, q̃ licet Mathema. abſtrahat a mã ſenſibili: non tñ abſtrahit a materia intelligibili, ſiue imaginabili: vt patet. 7. Meta. q̄ quidem materia intelligibilis dicitur ſm ꝙ aliquid diuiſibile accipitur vel in numeris vel in cõtinuis: ideo qñ in Mathema. aliquid demonſtratur de toto p partes, videt̃ eſſe demonſtratio p cãm materialẽ. Nam partes ſe hñt ad totum ſm rõnem materię: vt patet. 2. Phy. Et quia materia magis proprię dicit̃ ĩ ſenſibilibus pp hoc noluit eã nominare cauſam materialẽ: ſed cãm neceſſitatis. Hęc ille.

Notan. 3.

H

Conſiderandum eſt vlterius ſm eundem ibidem quod in tertio Euclidis probatur ꝙ triangulus cadens in ſemicirculo eſt rectus. ₰ Eſt aũt probatio talis, Sit ſemicirculus. a. b. c. chorda aũt eius q̄ eſt dyameter circuli diuiditur per medium in puncto. b. quod eſt centrum circuli, erigatur ergo ſupra punctũ. d. ppendicularis, q̄ attingit circũferentiam circuli in puncto. b. a. quo ducãtur duę lineę ad duo puncta. ſ. a. &. c. dico ergo ꝙ angulus. a. b. c. cadens in ſemicirculo eſt rectus.

Triangulũ cã dentẽ in ſemicirculo cẽ rectũ.

₰ Probatio. Nã triangulus. b. c. d. habet tres angulos æquales duobus rectis: ſed angulus eius. b. c. d. rectus eſt, quia linea. b. d. eſt perpendicularis: ergo duo alij anguli ſunt æquales, eo ꝙ illę duę lineę. b. d. &. d. c. ſunt æquales, quia contrahunt a cẽtro ad circũferentiam. Relinquitur ergo ꝙ angulus. b. c. d. ſit media pars recti anguli & pari modo eſt pbatum ꝙ angulus. a. b. d. ſit media pars recti: ergo totus angulus. a. b. c. eſt rectus.

Notãdum quartum.

Conſiderandum ẽ vlterius ſm Phm ꝙ contrario modo ſe habẽt in via generationis finalis cauſa, & cauſa q̄ eſt principium, vñ motus. Nam in demõſtratione q̄ ſumitur p cãm quæ eſt principium: vnde motus, oportet mediũ eſſe principium via generationis, ſicut prius fuit ꝙ Athenienſes inſultum fecerunt in Sardenſes, q̃ ꝙ impugnarentur a Mœdis.

I

Sed in demõſtratione q̄ ſumitur p cãm finalem, accipitur cauſa q̄ eſt qd vltimum via generationis. Manifeſtum eſt enim ꝙ ambulat quis poſt cænam ex quo ſequetur poſtea ꝙ cibi non ſupemineãt in ore ſtomachi, ex quo vlterius ſeqtur ſanitas hominis, quę eſt principalis finis. Ad primum, igitur dicendum ꝙ ſi materia conſideretur ſm ſe & abſolute eſt ignota: ipſa tñ conſiderata in habitudine ad determinatam formam, eſt nota & principium notificãdi, cum ſit principiũ eſſendi. Eadem enim ſunt p̄ncipia eſſendi & notificãdi a priori. Et licet materia recipiat eſſe formal̃r: dat tñ eſſe toti cõpoſito mal̃r & p hoc pʒ ſol̃o. Ad ſm & ad tertiũ patet ſol̃o in p̄cedenti articulo. Ad quartũ, dicendũ negãdo ſequęlam inquãtum hmõi: & licet mediũ & extremitates ſint eiuſdẽ generis ſcibilis, non tñ eiuſdẽ generis p̄dicamentalis: vt ratio non ſequitur.

Notãdum quintum.

₰ Attẽdendum tñ eſt ꝙ ipſius ſubę eſſe demonſtrationem poteſt dupliciter intelligi. ₰ Vno modo, tanq̃ ſubi de quo aliud demonſtratur, & ſic manifeſtum eſt ꝙ ipſius ſubę eſt demonſtratio. ₰ Alio modo, tanq̃ illius quod demonſtratur & hoc dupliciter. ₰ Vno modo, accipiendo ſubam vt ẽ effectus alicuius ſubæ. ₰ Alio modo, accipiendo ſubſtantiam inquantum ſuba eſt. ₰ Primo modo, ipſius ſubæ bene eſt demonſtratio, quia diffõ materialis alicuius ſubę põt demonſtrari per diffõnem formalem (vt ſupra dictum eſt.) ₰ Sed ſecũdo modo, ipſius ſubę non eſt demonſtratio, quia ſi ſuba inquantũ ſuba demonſtretur, ſequeretur ꝙ q̃libet ſuba demonſtretur: & ſic eſſet procedere in infinitum in demõſtrationibus quod eſt inconueniens.

K

Ad vltimum, dicendũ ꝙ pp qd inquantum accipitur pro eo quod quid eſt: põt demonſtrari p aliud quod quid eſt, non tñ in eo quod qd eſt (vt ſupra declaratum eſt) niſi forſitan eleitiue modo ſupra expoſito.

ℭ Seqtur in Pho, & in. D.S. Deinde cum dicit. {Cõtingit autẽ vnum & idem.} ℭ Articulus tertius.

AD TERTIVM ſic pceditur. Videtur ꝙ eiuſdẽ rei non poſſint eſſe plures cauſæ. Nam q̃libet cauſa dat eſſe vt patet per diffinitionem cauſæ. Cauſa. n. eſt ad cuius eſſe ſequitur aliud ſm naturã: ſi ergo vnius rei ſint plures cauſæ, ſequitur ꝙ vnius rei ſint plura eſſe, quod eſt contra Phm in fine huius ſecundi: ergo &c.

L

Secundũ p̄terea, ſi ſic ſequitur ꝙ vnius eſſe poſſint eſſe plures diffõnes, cum p quodlibet genus cauſæ poſſit ſumi diffõ: conſequens eſt contra Phm in fine huius ſecundi, cum vnius rei ſit vnicum eſſe. Diffinitio aũt eſt oratio indicans quid eſt eſſe rei: ergo &c.

Sed contra eſt Phs in pñti capitulo: ibi, {Contingit autem vnum &c.}

Reſpõſio. Concluſio

Reſpondeo, dicendũ ꝙ tertia concluſio huius capituli quę eſt reſponſiua ad q̄ſitum talis ẽ. Vnius & eiuſdem effectus pñt eſſe plures cãæ.

Probatio.

Quæ concluſio ſic probatur ſm Phm. Nã contingit vnum & eundem effectum alicuius cãę mouentis eſſe pp finem, & ex neceſſitate alicuius prioris cãæ; ergo vnius & eiuſdem rei pñt eſſe plures cauſæ. ₰ Probatio antecedentis: nam hoc quod eſt lumẽ apparere p pellem laternę ex neceſſitate prouenit, neceſſe eſt enim ꝙ lumen p diaphanũ tranſeat eſt & pp aliquem finem: vt videlicet ambulantes de nocte beneficio luminis non offendãtur.

Notãdum primum.

Conſiderandum eſt ſm Rodolphum britonem ꝙ cauſaꝝ q̄dam ſunt per ſe, q̄dam vero p accidens vt patet. 2. Phyſi. loquendo de cãis p accñs vnius effectus ſunt plures cãæ ẽtia ĩ eodem genere cãæ, & idẽ põt eſſe cã multoꝝ, vt nauta p ſui p̄ſentiã eſt cã ſalutis nauis, p ſui aũt abſentiã eſt cã piclitationis eiuſdẽ. ₰ Sed loquẽdo de cauſis p ſe hoc põt intelligi dupliciter. ₰ Vno modo, loquendo de cauſis p ſe in eodẽ genere cauſæ. ₰ Alio modo, loquẽdo de cauſis p ſe in diuerſis generibos cãꝝ.

M

₰ Si ſecundo modo: ſic eiuſdẽ effectus ſunt plures cãæ. ₰ Si primo modo: hoc eſt dupliciter. ₰ Vno modo, loquẽdo de cauſis p ſe tam mediatis q̃ ĩmediatis & proprijs: & illo modo, ẽt eiuſdem rei pñt eſſe plures cãæ. ₰ Alio modo, loquendo de cauſis tm̃ ĩmediatis per ſe & ſic ẽ vna tm̃ cauſa vnius effectus. Quia ſicut ad cãm p ſe & ĩmediatã ſequitur effectus: ita ad vnitatẽ & pluralitatem cauſæ ſequitur vnitas & pluralitas effectus.

Notan. 2. In his quæ ad finẽ dupliciter argumẽtat.

Cõſiderandum eſt vlterius hic ſm Phm ꝙ in effectibus ordinatis ad finẽ contingit dupliciter argumentari. ₰ Vno modo, a cauſa p̄exiſtente ſic arguendo. Si hoc contingit eſſe: videlicet ſi lumen ponatur in laterna, neceſſarium eſt ꝙ hoc ſit, videlicet ꝙ diffundatur per poros pellis laternæ. ₰ Alio modo, cõtingit argumẽtari a cauſa poſteriori in fieri ſic arguendo: ſi fieri contingit finem vltimum, neceſſe eſt p̄cedere ea p q̄ peruenitur ad finem, vt ſi deberemus viuere neceſſe eſt vti cibo.

Notan. 3.

Conſiderandum eſt vlterius ſm eundẽ ibidẽ

ꝙ ea

A ꝙ ea quæ fiunt ea necessitate & pp finem maxime inueniunt in his quę fiunt a natura. Nam enim q̄dam
Duplex necessitas i operibus naturæ. facit pp finem q̄dam ēt facit ex necessitate causarum primarum, quæ quidem necessitas est duplex. Vna sedm naturam: quæ est sedm conditionem materiæ. ▽Alia scdm cām mouentē, dicitur necessitas coactionis sicut lapis qñqȝ mouetur sursum ex necessitate. & qñqȝ deorsum, non quidem pp idem genus necessitatis: sed deorsum mouet pp necessitatem materię, sur
Notādū.4. sum pp necessitatem mouentis. Considerandum ē vlterius secundū eundem ibidem vt deducit. D.S. ꝙ in his quæ fiunt a proposito siue a rōne queādmodū
In agētibus a proposito varie fiunt. sunt opera artis. ▽Quædā sunt talia quæ nunq̄ȝ fiunt a casu sicut domus, neqȝ fieri pñt ex necessitate: sed semper fiunt pp finem, quia semper fiunt a ratione q̄ non operatur nisi intendens finem. ▽Quædam vero sunt quę pñt fieri a natura & fieri pñt ab arte, & a casu siue a fortuna. Sicut patet de sanitate q̄ fit qñqȝ p artē medicinę. Sed tñ quia pōt puenire ex aliqua cā naturali: pōt contingere ꝙ aliquis sanetur pter intentionem. Sicut si leprosus sanetur ex esu serpētis, quē comedit vt moriatur, & similiter est in alijs effectibus qui pñt fieri pp varias & diuersas causas. ▽Infert Phs ex prædictis ꝙ a fortuna nō fit aliqd gratia huius. i. pp finē, quod ideo dicitur quia & si fortuna contingit in his
B quæ fiunt pp finē: vt patet. 2. Physi. Id tñ quod dicit a fortuna fieri non est intentum tanq̄ȝ finis: sed pręter intentionē accidit. Hęc omnia. D.S. fm Phm. Ad primum igitur, dicendum ꝙ licet quælibet cā, det eē diuersimode tñ, quia vna videlicet formaliter & alia materialiter, alia effectiue, alia finaliter, tñ oēs simul sumpte respectu eiusdē effectus dant vnum esse & nō plus: vnde rō non sequitur. Ad fm, dicendum ꝙ licet vnius rei sit tm̄ vna diffō completa: videlicet fm oēs cās eius: tñ eiusdē rei possunt esse plures diffinitiones non cōpletę & pfectę simplr, vt declaratū ē supra.

Lec. 10. ℭQuæstio. 10. Quomodo valeat demonstratio per causam & est lectio. 10. S.D.

CONSEQVENTER Considerandū restat qūo demōstratur aliqd p cām q̄ simul est cum suo effectu: Postq̄ȝ consideratum est qūo quatuor genera causarum in demonstrationibus pro medijs assumuntur. Circa quod q̄runtur duo. ▽Primo vtrum valeat demonstratio a priori ad posterius per cām q̄ simul est cū suo effectu. ▽Secundo vtrum in causis quę nō sunt simul cū suo effectu valeat demōstratio a pori ad posterius. ℭSequitur in Pho, & in. S.D. {Eadem autem cā.}

C ℭArticulus primus.

ADPRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ a causa quę est simul cum suo effectu non valeat demōstratio procedendo ad effectū. Nam nō sequitur, Domificator est: ergo domus est: & tñ ibi arguitur a causa q̄ est simul cum suo effectu: igitur &c̄. Sed dicebat discipulus ꝙ ibi arguitur a causa in potētia & nō a causa in actu, de qua est hic ad propositum. Scdm contra: non sequitur domificans est: ergo &c̄. et tamē ibi arguitur a causa ī actu q̄ simul est cum suo effectu: ergo euasio nulla. Tertium pterea, Omne agēs naturale producit suum effectum p successionem: ergo nulla causa efficiens simul est cum suo effectu: igr &c. Suppositū est falsum. Sed contra est Phs in pñti ca
Respōsio. pitulo: ibi, {Eadem aūt cā &c.} Respondeo, dicēdum ꝙ istud est fm capitulum huius quarti tractatus in quo Phs ostendendo quare sit demōstratio in cāis quæ simul sunt cum suo effectu, & quare non sit demonstratio in his causis quoniā non simul sunt cum suis effectibus, ponit duas conclusiones per secūdam conclusionem soluendo vnam conclusionem de qua D
in secundo articulo videbitur. Prima conclusio q̄ est responsiua ad quęsitum talis est. In his quæ simul sunt cum suis causis valet demōstratio a priori ad posterius, siue causa ad effectum. Quam conclusionē Conclusio. Probatio.
probat Phs duobus exemplis. ▽Quorum primum ē tale. Nam bene sequitur. Quandoqȝ, est interpositio terrę inter solem & lunam: ergo ē eclypsis lunę. ▽Secūdū exemplum, tale est: Quādocunqȝ est aqua cōdēsata vehementer est cristallum: sed hodie est condensata aqua vehementer: ergo hodie est cristallū. Cōsiderandū est hic fm Phm ꝙ qñcunqȝ causa est simul Notādum primum.
cum suo effectu: oportet eandē cām accipere quantū ad hoc ꝙ in fieri est vel factū esse vel facturū esse, quæ accipitur quātū ad hoc qd' est esse: quia causa simul ē cum cāto: sicut necesse est ꝙ qñ est causa, sit eius effectus: ita necesse est ꝙ qñ sit ꝙ fiat eius effectus, & qñ facta est, ꝙ sit factus effectus, & qñ est futura ꝙ sit futurus loquendo de cā in actu: oportet. n. cām in actu simul esse cum suo effectu, vt patet. 2. Phy. accipiēda est ergo cā pro medio fm debitam proportionē: vt. s. ipsum esse causæ proportionetur ipsi esse effectus, & E
fieri causæ fieri causati, & futurū esse causæ futuro eē causati. Cōsiderandū est vlterius fm. S.D. ꝙ q̄ȝuis Notan. 2.
motus in suis partibus sucessiones habeat: tñ simul ē cum causa mouente. Simul. n. dum mouens mouet, mobile mouetur: eo ꝙ motus nihil aliud est q̄ȝ actus mobilis a mouente fm quē mouens dicitur mouere & mobile moueri. Vnde multo magis in his q̄ fiunt extra motum, oportet cām simul esse cum suo effectu vel causato, siue accipiatur aliqd vt terminus motus, sicut illuminatio aeris simul esse cum ortu solis, siue accipiatur aliquid in his quæ sunt pœnitus imobilia: & in causis essentialibus quę sunt causę esse ipsius rei.

Considerandum est vlterius fm eūdem ibidem ꝙ Notādū. 3.
quia ī motu necesse est cōsiderare prius & posterius, in causis mouentibus est accipere cām & causatum se habere fm prius & posterius, sicut patet ꝙ agens naturaliter mouendo pducit ad suum effectum & sicut p totū motū pducitur mobile ad terminū motus: ita p primā partem motus pducitur ad secundā & sic deinceps: vnde sicut motus est causa getis consequentis F
similiter prima pars motus est causa subsequentis: & sic deinceps & hoc indifferenter siue hic cōsideretur in vno mobili quod mouetur continue a principio vsqȝ ad finē motus, siue in diuersis mobilibus, quorū primum mouet secundū, et fm tertium: & licet simul dum primum mouens mouet, primū motū moueat: tamē primū motū remanet mouēs postq̄ȝ desinit moueri, quo mouente simul mouetur fm motum siue secūdū mobile: & ita successiue mouent mobilia quorum vnum est causa motus alterius: sicut de his quæ proijciunt ostendit Phs. 8. Phy. Per hunc igitur modum contingit ꝙ causa simul est cum eo cuius est causa inquantum. s. pars prima motus est causa secundę vel primum motum siue mobile mouet fm. Hęc ille formaliter. Ad primum, igitur admittatur solutio Duplex eā iu actu.
discipuli quā hic tangit. D.S. Ad fm, dicendum ꝙ duplex est causa efficiens in actu. ▽Nam quædam ē cuius effectus producitur successiue, sicut ē domificās: & a tali causa valet arguendo ab cāæ ad esse effectus in fieri & nō simpliciter: vt declaratū est in locis Dialecticis. ▽Alia est cuius effectus producitur in instanti: vt patet de illuminatione aeris a sole & a tali causa valet argumentatio ab esse causæ ad esse effectus simpliciter: vnde bene sequitur: Sol illuminans est: ergo aer illuminatus est: ab esse tamē cuiuslibet causę quæ

G simul est cum suo effectu valet arguendo ad esse effectus absolute loquendo de effectu proximo: vnde bene valet Domificans est: ergo domificario est. Ad aliud patet solutio ex dictis.

¶Sequitur in Phylosopho, & in. D. S: ibi, {In his autem quę non sunt simul &c.} ¶Articulus. II.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ in his quæ non sunt simul cū suis causis valeat demōstratio a priori ad posterius. Nā bene sequitur: Ferrum est: ergo arma ferrea possunt esse: & ibi arguitur a priori ad posterius in esse, in his quę non sunt simul cum suis causis: ergo &c. Scdm p̄terea, bene seqtur Incisio lapidum est: ergo paries erit: et tñ ibi arguitur a priori ad posterius in his q̄ nō sunt simul: ergo &c.

Sed ꝯ est Phs in p̄nti capitulo: ibi, {In his aūt quæ non sunt simul &c.} Respondeo, dicendū ꝙ Phs mouendo vnā qōnē: videlicet vtrū in his quę nō sunt simul cum suis causis eadat tempus mediū inter ipsas & suas causas vel non, ponit scdam cōclusionem hic quæ est responsiua ad quæsitū videlicet, In his quę non sunt simul cum suis causis non valet demonstratio a priori ad posterius potissime ab eē ad eē.
H
Conclusio Quę conclusio probatur tribus rationibus Phylosophi.
Probatio. ☞Quarū prima sumitur ex parte temporis determinati absolute considerati. ☞Secunda sumit ex parte temporis determinati absolute considerati. ☞Tertia sumitur ex parte medij. Prima rō talis est: nam posito priori non necesse est ꝙ sequatur posterius q̄tum ad determinationē temporis, vtputa Infirmus bibit potationem: ergo tali die sanabitur: ergo nō valet huiusmodi demonstratio a priori ad posterius: quia si a priori facto posset syllogizari, posterius factū ſm determinatum tempus posset concludi, ꝙ quia verū est dicere hoc factū esse, puta infirmū bibisse potationē: ꝙ ēt verū sit dicere hoc factū esse quod posterius ē: puta eum esse sanatū, & eadē rō est respectu futuri. Non enim possumus concludere iste sumpsit medicinam: ergo erit sanatꝰ pro aliquo tempore determinato: qa hoc non erit verū in quolibet tempore futuro. s. in tēpore medio. Secunda rō est talis. Quia cā quæ necessario infert suum effectū est simul cum eo: ergo in his q̄ non sunt simul causa non necessario infert suū effectum, ēt q̄tum ad īdeterminatum tempus: nō. n. sequitur hoc factum. s. ꝙ iste medicinam bibit: ergo necessario hoc erit. s. ꝙ sanabitur: quia in multis effectus causarum impediri possunt.
I Tertia rō ē, sicut ex parte temporis absolute considerati no pōt sillogizari a priori ad posterius in his quæ non sunt simul, neq; ſm tempus determinatum, neq; ſm tempus īdeterminatum: ita ēt ex parte medij temporis non contingit accipere aliquod tempus aut determinatū aut indeterminatum: in quo possit concludi posterius a priori: quia in toto tempore intermedio falsum est dicere esse id quod posterius est q̄uis id quod prius est
Notādum primum. p̄cessit. Pro declaratione p̄cedentis qōnis considerandum est hic ſm Phm ꝙ demōstranti necessarium est scire vtrū cāę se consequentes sint in tempore continuo, vel non: videlicet cāę quę non sunt simul cum suis effectibus, quia si non sit cōtinuatio in huiusmodi causis non erit accipere imediatū principiū. Quia semper inter duo nunc discontinuata, est accipere aliquid medium: & ideo si id nunc in quo est effectus non sit continuatum ad id nunc in quo est causa, erit ī medio accipere aliqd aliud quod sit causa media, &
Notan. 2. sic in infinitum. Considerandum est vlterius scdm .D.S. ex sententia Phi ꝙ sicut linea est quoddam cōtinuū, punctus āt est qddam indiuisibile qđ determinat & diuidit lineam: ita & ipsum fieri siue moueri ē qddam continuū. K Ipsum aūt factū esse vel motū eē, ē qddam indiuisibile, qđ pōt accipi vel vt determinans totū motū, vel vt diuidens motū tanq̄ finis p̄mę ptis motus & principium secundæ, sicut patet de puncto qđ diuidit lineam: sic igitur ipsum factum esse est causa p̄cedens ipsum fieri cuius est principium & est effectus consequēs illud fieri cuius est terminus. Si igitur debemus demonstrare, oportet fieri syllm demrātiuū a posteriori factum esse ad fieri p̄cedens, vt si dicamus hoc factum est: ergo id prius fiebat, sed quia ipsum factum eē est principiū ipsius fieri, siue quæ facta sunt, eorū quæ fiunt: consequens est vt silr se habeant ī his quę fiunt: vt. s a posteriori fieri sillogizetur ad prius factū: vt puta si dicat, Sol mouetur ad pūctum medij cæli: ergo prius motus est ad punctū orientis: sed a p̄ori non pōt fieri syllˢ ad posterius, vt puta, si dicamus ꝙ quia prius hoc factū ē: ideo sequitur ꝙ illud quod est posterius fiat vel factum sit. Et quę rō est de fieri & de factū esse: eadem rō est de fore & futurū esse. Hęc illa oīa formalr.
L Ad primū igitur dicēdum ꝙ ibi nō arguitur ab esse ad esse: sed ab posse esse: vnde mediū nō est homogeneum. i. vnius generis: vnde ratio nulla. Ad secundum, dicendum negando antecedens: quia dato ꝙ incisio lapidum sit, non est necesse ꝙ paries erit: quia talis effectus impediri potest.

¶Quęstio. 11. Quomodo valeat argumentatio ī his quę non sunt simul, & est lectio. 11. D.S. Lec. 11.

INSVPER cōsiderandū restat qualr valeat argumentatio in his effectibus qui simul non sunt cū suis causis indirecte procedendo. Circa quod queritur vnum videlicet. Vtrum in his quę non sunt simul cū suis causis valeat argumentatio a posteriori ad prius.

¶Seqtur in Pho, & in. D. S. {Speculādū igit &c.}

¶Articulus vnicus.

AD QVOD sic proceditur. Videtur ꝙ in his effectibus q simul non sunt cum suis causis non valeat argumentatio a posteriori ad prius. Nam non seqtur panis est: ergo farina est, & tam ibi arguitur a posteriori ad prius in his effectibus q nō sint simul cum suis causis: ergo &c. Secundū p̄terea, q̄libet demōstratio procedit ex prioribus vt in primo huius declaratū est: ergo nulla argumentatio posterioristica de q̄ est hic ad propositū valet a posteriori ad prius & p cōsequens suppositū est falsum.
M Sed ꝯ est Phs in hoc capitulo: ibi {Speculandū igitur &c.}
Responsio. Respōdeo dicendū ꝙ istud ē tertiū capitulū huius q̄rti tractatus: in quo Phylosophus ostendendo q̄liter valeat argumentatio in effectibus q non sunt simul cū suis causis ponit vnam conclusionē quæ est responsiua ad q̄situ.

Videlicet ꝙ in similibus valet argumentatio a posteriori in fieri ad prius.
Conclusio Quā conclusionē ꝓbat Phylosophus duplr vnū supponendo videlicet quod fieri non pōt esse consequenter se hñs & contiguū cum hoc quod est factū esse. qđ probat, Quia duo facta eē non p̄nt esse continua & cōsequenter se habere: cuiꝰ ratio ē, qa duo facta esse se hñt hoc mō, vt q̄dam vltima indiuisibilia, sicut duo pūcta in linea: sed duo pūcta non sunt consequenter se hñtia: ergo ēt neq; duo facta esse: quia tam puncta q̄ facta esse sunt indiuisibilia, quæ non se hñt consequenter in cōtinuis: vt patet. 6. Phy. Ex quo sequitur illud qđ supponebat videlicet ꝙ fieri & factū esse nō p̄nt cōsequēter se habere: cuius corroboratio talis est. ☞Quia fieri est diuisibile, sicut moueri: sed factū esse est indiuisibile, sicut pūctus: ergo sicut se habet linea ad pūctū: ita se habet fieri ad factū esse: qa sunt infinita facta esse in eo qđ ē fieri:

A fieri, sicut sunt infinita puncta in linea potentialiter: sed in linea non possunt accipi duo puncta consequẽter se habentia. Ex quo sequitur ꝙ quia factum eẽ est terminus eius quod est fieri: ipsum fieri non se habet consequenter cum eo quod est factum eẽ. Aliter duo facta esse se haberent consequenter adinuicem: vt patet. 6. Topicorum inter quę nõ cadit medium eiusdẽ generis: sicut duo milites in acie, vel duo religiosi in choro: sed habitum supra id quod est consequẽter se habere addit contactum, vt ibidem patet. Continua vero dicuntur quorum vltima sunt vnum inter quæ videlicet nullum cadit mediũ, vt ibidem patet. Quibus p̃missis Phs probat prędictam conclusionem dupliciter.

Probatio. cõclusionis exemplo. Primo tali exemplo: nam bene seqtur Sanatus est: ergo prius accepit medicinam, & hoc loquendo de sanitate per artem medicinę in infirmo perducta: in hac autem argumẽtatione arguitur a posteriori in fieri ad prius, licet arguatur a priori quantum ad successionem temporis. Quanto. n. aliquid est proximius pręsenti nunc, tanto est prius quãtum ad successionem temporis siue cõtinuationem: quia cũ ipsum

B nũc sit principium temporis: ſm ipsum distinguitur pręteritum & futurum. Sed quãtum ad fieri: est ordo conuersus in p̃teritis & futuris. Nam in pręteritis tãto aliquid ẽ posterius in fieri, quanto proximius pręsenti nunc. Sed in futuris est econuerso.

Notãdum primum. Considerandum est hic ſm Phm ꝙ licet infinita facta esse sint in vno fieri, vt dictum est: tamen necesse est incipere ab aliquo medio. s. ab ipso nunc tanq̃ a primo: dictũ est. n. ꝙ illud quod est posterius, est principium sillogizandi: sed respectu omnium in prędicato factorum est ipsum nunc: vnde necesse est accipere ipsum p̃sens vt primum & imediatum principium quod licet respectu aliorum factorum accipiatur vt principium et immediatum.

Notan. 2. Considerãdum est vlterius ſm eundem ꝙ sicut se habet in eo quod factum est: ita se habet in eo quod futurum erit. Quia sequitur si talis sanabitur in futuro necesse est ꝙ prius accipiat medicinam: loquendo de sanitate modo exposito.

Secunda probatio. Scđo probat eandem conclusionem tali exemplo. Nam bene sequitur, Domus facta est: ergo fundamẽtum ꝑus factum erat. Similiter seqtur, Si domus i futuro fiat: necesse est ꝙ lapides prius incidantur, vt fundamẽtũ prius fiat: loquẽdo de domo lapidea.

Duplex cã materialis. Ad primum igitur dicendum ꝙ duplex est causa materialis: nam quędam est trãsiens, vt farina: alia ẽ permanẽs, vt ferrum: ab effectu causæ materialis transeuntis, valet ab

G esse ad p̃fuisse: sed ab esse effectus causę materialis permanẽtis valet ab esse. Bene sequitur, Arma ferrea sunt: ergo ferrum est, quemadmodum ad longum declaratum est in Locis dialecticis. Ad ſm dicẽdum ꝙ hic accipitur demonstratio pro quacunq; argumẽtatione. Vnde ratio laborat in ęquiuoco.

L. c. 12. ¶ Quęstio. 12. Quomodo valeat argumentatio secũdum circulum: & est lectio. 12. S. D.

VLTERIVS considerandum restat qualiter accipiendum sit medium in his quę fiunt ſm generationem circularem, postq̃ consideratum est, qualiter accipiendum sit medium in his quę fiunt in rectũ. Cõsiderandum est etiam qualiter demonstretur per causam in his quæ fiunt semper, & in his quę sunt vt frequẽter. Circa quod quęruntur duo. Primo, vtrũ in his quæ fiunt secũdum generationem circularem valeat demõstratio a posteriori ad prius. Secundo, vtrum in his quæ fiunt vt frequenter debeat accipi medium quod sit vt frequenter ad demonstrandum ipsa vel aliquid de ipsis.

¶ Sequitur in Phylosopho, & in. S. D. {Quoniam autem videmus in his.} ¶ Articulus primus.

D AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ ĩ his quę fiunt ſm generationem, circularem nõ valeat demonstratio a posteriori ad prius. Nam in similibus non potest fieri demonstratio, aliter demõstratio circularis esset possibilis: quia in his quæ fiunt secũdum generationem circularem sicut a posteriori deuenitur ad prius: ita postea a priori ad posterius, vt patet per Phylosophũ in litera: consequens est contra Phylosophum in primo huius: quia sic idem est prius & posterius, notius & ignotius, causa & effectus, respectu eiusdem: quia idem demonstratur per idem, quæ omnia sunt inconconuenientia: ergo & cętera. Secundum pręterea, in his quæ fiunt secundum generationem circularem extrema & medium conuertuntur: ergo sicut arguitur a posteriori ad prius: ita a priori ad posterius valet talis argumentatio. Sed dicebat discipulus ꝙ non est inconueniens dicere & concedere ꝙ in similibus valeat argumẽtatio a priori ad posterius sicut econuerso. Tertium considerandũ,

B si sic sequeretur ꝙ idem esset materia & causa suijpsius, quod est inconueniens: patet sequela: quia si ad primum sequatur vltimum & ad vltimum sequatur primum, tunc ad primum sequitur primum, & ad medium sequitur medium: similiter ad vltimum seqtur vltimum, ad minus medium, & sic idem demõstrabit seipsum, & per consequens idem erit materia & causa suij ꝑius, quod est inconueniens: in his ergo quæ fiunt secundum generationem circularem non valet demonstratio. Sed contra est Phylosophus in pręsenti capitulo: ibi, {Quoniam autem videmus in his quę sunt & cætera.}

Respõsio. Respondeo dicendum, ꝙ istud est quartum capitulum & vltimum huius quarti tractatus in quo Phylosophus ostendendo qualiter debeat accipi medium in his quæ fiunt secũdum generationem circularem, & in his quæ fiunt vt frequenter, ponit duas conclusiones, de quarum Secunda in sequenti articulo videbitur.

Conclusio. Prima cõclusio q̃ est responsiua ad q̃situm talis est. In his quæ fiunt secundum generationem circularem valet argumẽtatio, idest demõstratio a posteriori ad prius procedendo circulariter ad prius.

Probatio. Hanc conclusionem probat Phylosophus inductiue. Nam bene sequitur Si terra est pluta, necesse est ꝙ per actionem solis vapor ex ea resoluatur, quo resoluto: necesse est ꝙ sursum eleuetur, quo eleuato: necesse ẽ ꝙ generetur nubes, qua generata: necesse ẽ ꝙ generetur pluuia, qua

E generata cum sit grauis: necesse est ꝙ cadat deorsum super terram, qua cadente super terram: necesse est ꝙ pluat eam, & per consequens ꝙ terra sit compluta, quod erat quod primo accipiebatur, & sic in omnibus alijs quæ secundum generationem circularem sunt: ergo & cætera.

Notãdum primum. Pro declaratione huius considerandum est secundum Phylosophum, & Doctorẽ Sanctum, ꝙ in his q̃ dicto modo fiunt valet syllogismus dummodo accipiant processum demõstrationis hoc modo, videlicet ꝙ medium & extremi termini consequantur adinuicem. Quia in his quæ sic generantur est quædam conuersio circularis ducens a primo generato per quod deuenitur ad vltimum, & ab vltimo deuenitur ad primum: non idem numero, sed idem specie, vt dicitur in secundo de Generatione, & ita non sequitur ꝙ idem numero sit ꝑus & posterius, notius & ignotius, causa & effectus, & hoc ipsum competit processui demõstrationis, eo ꝙ quãdoquæ conclusiones conuertuntur, vt scilicet ex eis

G fillogizentur aliquę præmiſſarum; hoc enim eſt cir-
culo demonſtrare: ꝙ quãuis non competat, ſi omni-
no ſit vnum & idem quod prius fuit concluſio & po-
ſtea eſt principium reſpectu eiuſdem in numero, neq;
ſimul idem notius & ignotius. Si autem non ſit om-
nino idẽ ſicut accidit in his quæ circulo generantur,
nullum incõueniens eſt. Hęc oĩa. D.S ſm Phm. Ac-
cipitur autem hic demõſtratio communiter: vt vide-
licet ſe extẽdit ad ſyllogiſmum. Non enim eſt incon-
ueniens ſylli circularis, licet demõſtratio circularis
pp quid ſit inconueniens vel impoſſibilis, vt ſupra in
primo declaratũ eſt: & pp hoc patet ſolutio ad pmum
Notan. 2. argumentũ. Cõſiderandũ eſt vlterius hic ſm. D.S.
ꝙ pdictus cãꝝ circuitus inueniri non põt ſm ordinẽ
q inuenit in cauſis p ſe: q ſic neceſſe ẽ venire ad vnũ
primũ in quolibet gñe cãꝝ: vt probat. 2. Metaphyſi.
Q. aũt aqua gñetur ex igne, & iterato ex aqua gene-
retur ignis hoc non eſt p ſe, ſed p accidens. Nõ enim
ens p ſe generat ex ente in actu: ſed ex ente in potẽtia,
vt pʒ pmo Phy, pcedendo in cauſis per ſe non erit cir-
culatio. Nam cõplutionis terrę accipimus pro cauſa
agente calorẽ aeris, qui cauſatur a ſole & non ecõuer-
H ſo, pro cã vero mãli accipiemus aquã: cuius mã nõ eſt
Notãdũ. 3. vapor: ſed mã cõia elementoꝝ. Hęc ille. Conſide-
randum eſt vlterius ſm Egidiũ ꝙ in pdicto exemplo
Phi medium & extrema conuertunt. Nã pluuia, nu-
bes, & vapor, cõuertibiliter ſe hñt. Quodlibet enim
põt eſſe primũ, quodlibet medium, & quodlibet vlti-
mũ: nam ſi incipiamus a pluuia, ex pluuia generabit
vapor: & ex vapore nubes pp quod pluuia erit pmũ,
vapor mediũ & nubes vltimum. Si incipiamus a va-
pore ex vapore generabit nubes, & ex nube pluuia, et
ſic nubes erit mediũ quæ prius fuit vltimũ, & pluuia
erit vltimũ quę prius fuit quoddã prius acceptũ. Sed
ſi incipiamus a nube: ex nube generabitur pluuia, ex
pluuia vapor: ſic nubes erit primũ, pluuia medium, et
vapor vltimum. Sic ergo in talibus extrema et mediũ
conuertuntur: quia ex quodlibet põt fieri quodlibet,
& ſic in generationibus talibus medium ſit extremũ
& econuerſo: ita & in argumentationibus pñt cõclu-
ſiones fieri pmiſſę & econuerſo: q a ſicut modi intelli-
gendi ſumunt originẽ ex modis eſſendi: ita modi ar-
guendi ſumunt originẽ ex modis eſſendi ſicut in his
I qui generantur: ergo circulariter ſm eſſe pñt de ſe in-
uicem inferri circulariter: ſic de eis põt fieri argumen-
Notãdũ. 4. tatio circularis. Hęc ille. Conſiderandũ eſt vlterius
ſm eundẽ ꝙ idem inq̃tum idem non põt eſſe cã ma-
terialis ſuijpſius, loquẽdo de eodem in numero quã-
tumcunq; accipiat cã materialis p accidẽs, vt ſi ex plu-
uia fiat vapor, ex vapore nubes, ex nube pluuia: & ita
ex pluuia fiat pluuia nõ eſt eadem pluuia numero ex
qua ſit vapor & pluuia quæ generatur ex vapore & p
hoc patet ſolutio ad vltimum argumẽtum. Ad ar-
gumenta igitur patet ſolutio ex dictis.

¶ Sequitur in Phyloſopho, & in. D.S. {Sunt autem
quędam &c.} ¶ Articulus ſecundus.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Vr ꝙ ad de-
monſtrandum ea quę fiunt vt frequenter non debeat
accipi medium quod ſe habeat vt frequẽter. Nam
demonſtratio procedit ex neceſſarijs, vt in primo hu-
ius probatum eſt: ſed neceſſaria non fiunt vt frequen-
ter. Ex neceſſarijs aũt ſemper non ſequit niſi neceſſa-
rium, vt ẽt ibi probatum eſt: ergo in nulla demrãtiõe
debet accipi medium quod ſe habeat vt frequenter.
Secundum pterea: in cauſis quę impediri pñt, vt ſu-
pra probatum eſt vel conceſſum: non valet argumen-
tatio a priori ad poſterius: ſed cauſa quę producit ſuũ
K effectum vt frequenter impediri põt, vt patet. 2. Phy.
ergo talis non põt ſumi pro medio demrãtionis: & ac-
cipiendo demrãtionem cõiter affirmatiue ſillogizan-
do, concluſio non ſequitur neceſſaria ex pmiſſis ab-
ſolute loquẽdo. Sed ꝫ eſt Phs in pñti capitulo: ibi,
{Sunt quędã &c.} Reſpondeo, dicẽdum ꝙ ſcdã Reſpõſio.
concluſio huius capituli quę eſt reſpõſiua ad queſitũ Concluſio.
talis eſt. Sicut eoꝝ quę ſunt ſemper oportet accipe
mediũ, quod ſit ſemper: ita eorum quę ſunt vt frequẽ-
ter, oportet accipere medium quod ſe habeat vt fre-
quenter. Hęc concluſio probat tali rõne ſm Phm: Probatio.
nam ſi acciperet medium quod eſt vniuerſale & ſem-
per, pdicabitur de minori extremitate vniuerſaliter
.i. de omni & ſemper: ergo maior extremitas pdicabi-
tur vniuerſaliter & ſemper de minori extremitate: &
non vt frequẽter, quod eſt ꝫ hypoſtaſim: ſupponeba-
tur. n. ꝙ illud quod demõſtratur, demrãtur vt freq̃n-
ter. Ex quo patet ꝙ eorum q̃ fiunt vt frequenter pñt
accipi principia immediata: ita tñ ꝙ talia pncipia ſint
aut fiant vt frequenter, Veruntñ hmõi demrãtiones
non faciunt ſcire ſimpliciter verum eſſe quod conclu-
L ditur: ſed ſm quid. i. ꝙ verum eſt vt in pluribus ſiue
frequenter: ſic ẽt principia quæ aſſumuntur veritatẽ
habent, vnde hmõi ſcientiæ deficiunt a ſcientijs quæ
ſunt de neceſſarijs abſolute q̃tum ad certitudinẽ de-
monſtrationis: vt hic dicit. D.S. Ex quo patet ſolu-
tio ad argumenta: patet ex prædictis vt hic dicit Phs
epilogando ea quæ dicta ſunt in præſenti libro, qua-
te quod quid eſt ſit vel non ſit demonſtratio vel diffi-
nitio. Ad argumenta patet ſolutio ex dictis.

¶ Quęſtio. 13. De his quæ accipienda ſunt ad inueſti-
gandum quod quid eſt: & eſt lectio. 13. D.S. Lec. 13.

IN HOC tractatu conſiderãdum eſt qualiter ipm
quod quid eſt põt venari. Primo oſtenſum eſt quali-
ter ipſum quod qd eſt, & propter quid, ſe habeant ad
demonſtrationem. Circa quod quadruplex occur-
rit cõſideratio ſm ꝙ quatuor ſunt capitula huius tra-
ctatus. ¶ Nam primo conſiderandum eſt qualiter di-
cuntur eſſe illa quę accipiuntur ad conſtituendum ꝙ
quid eſt ſiue diffinitionem: & hoc in primo capitulo.
¶ Secundo, conſiderandum eſt qualiter talia debent
per viam diuiſionis inueſtigari, & hoc in ſecundo ca-
pitulo: ibi, {Congruum autem &c.} ¶ Tertio, cõ-
ſiderandum eſt de erroribus qui contingere põt in ta-
li inueſtigatione, & hoc in tertio capitulo: ibi, {Nõ M
autem oportet &c.} ¶ Quarto, conſiderandum eſt
qualiter quod quid eſt põt inueſtigari per viam ſimi-
litudinis, & hoc in quarto capitulo: ibi, {Quærere
autem oportet &c.} Quantum ad primum quęri-
tur vnum: videlicet qualiter ad inueſtigandum quod
quid eſt accipienda ſint talia quæ inſunt ſemper & in
plus ſe habeant non extra genus.

¶ Sequitur in Phyloſopho, & in. S.D. {Quomodo
autem oportet venari.} ¶ Articulus vnicus.

AD QVOD ſic proceditur. Videtur ꝙ ad mani-
feſtandum quod quid eſt non oportet accipere illa q̃
inſunt ſemper & quæ in plus ſe habeant q̃ʒ diffinitũ.
Nam in. 7. Metaphyſi. dicit Phyloſophus ꝙ quã-
do peruenitur ad vltimam differentiam erunt æqua-
les differentiæ ipſis ſpeciebus: ergo differentia nõ in
plus ſe habet q̃ʒ ſpecies, ſed differentia ponitur in dif-
finitione: ergo quęlibet particula ipſius quod quidẽ
non in plus ſe habet q̃ʒ id cuius eſt. Secundum pre-
terea, quęlibet diffinitio dicit quoddam proprium
diffiniti, vt patet primo Topicorum: ſed proprium
non in plus ſe habet q̃ʒ id cuius eſt proprium: ergo
& cætera. Sed cõtra eſt Phyloſophus in litera: ibi,

{Quõ

A

Respōsio.

¶ {Quomodo autem oportet venari &c.} Respōdeo, dicēdū qd iste est quintus tractatus huius scdi libri qui continet in se quatuor capitula vt in capite quæstiōis patuit. ¶ In primo capitulo Phylosophus ostēdens qualia debent esse ea quibus constituitur diffinitio, ponit vnam conclusionem quæ est responsiua ad quęsitum.

Cōclusio.

Videlicet qd ipsum quod quid est vel ad manifestandū qd qd est: oportet accipe talia, q̄ qdē sunt semp & in plus, non qdē extra genus, & oīa simul sumpta conuertantur cū diffinito.

Probatio.

Hāc conclusionē probat Phs p exēplū. Nā diffō numeri ternarij est numerus impar vtroqꝫ mō pmus. Sed q̄libet pticula seorsum sumpta in plus se hēt q̄ꝫ diffinitū: videlicet q̄ꝫ numerus ternarius (vt de se manifestū est) et oēs pticulę simul sumptę conuertuntur cū numero ternario: ergo &c.

Notādum primum. Aliquem numerum esse primū dupliciter.

Pro declaratione præcedētiū sciendū φ aliqs numerus dicitur pmus dupl'r. ¶ Vno mō, qa non mensuratur aliquo numero: vñ q̄ternarius non est numerus pmus, qa mensuratur numero binario: sed ternarius illo mō, dr̄ pmus, qa non mēsuratur aliquo alio numero: sed sola vnitate. ¶ Alio mō, qa nō cōponitur ex pluribus numeris: vñ septenarius licet dicatur primus, Primo mō, cū mensuretur vnitate & numero: non tñ dr̄ primus illo scdo mō, cū cōponat ex pluribus, s. ternario & q̄ternario: ternarius dr̄ ēt illo scdo mō pmus: nō. n. cōponit ex pluribus numeris: sed ex sola vnitate & dualitate: ternarius ergo dr̄ pmus vtroqꝫ mō.

B

Notādum secūdum.

Cōsiderādū est vlterius fm Phm, & D. S. φ ea quę pdicantur in eo qd qd, oportet φ sp & vl'r pdicentur. Inter ea āt quę pdicantur vt sp, q̄dā inueniuntur quę se hñt in plus q̄ꝫ id cui insunt: nō tñ ita φ inueniantur extra genus illud. Illa. n. dñt esse in plus quęcunqꝫ vl'r insunt alicui, nō tñ ei soli: sed alijs, sicut aīal inest hoī.

Esse i plus.

Aliq̄ vero reperiuntur quę se hñt in plus extra genus, sicut ens in plus se hēt q̄ꝫ ternarius, qa non solū ens pdicatur de numero, qd est genus ternarij: sed pdicatur ēt de alijs gñibus. Impar vero ē in plus q̄ꝫ ternarius: non tñ extra genus, qa solū conuenit numero.

Extra genua.

Notādum tertium.

Considerandū est vlterius fm. D. S. φ si posset accipi dña q̄ notificaret ipsam formā subalē spēi, nullo mō, differentia vltima esset in plus q̄ꝫ spēs: sed qa formę subales non sunt nobis p se notę: oportet φ manifestentur p aliqua accñtia, quæ sunt signa illius formæ, vt patet. 8. Metaphy. non āt opꝫ accipe accñtia propria ipsius spēi: qa talia opꝫ p diffōnē spēi demōstrare: sed opꝫ ea manifestari p aliq̄ accñtia cōia vel cōiora, & fm hoc differentiæ assumptę dicuntur q̄dem subales inq̄ꝫtū in ducuntur ad declarādū formā essentialem. Sunt āt cōiores ipse inquātū assumuntur ex aliqbus signis q̄ consequuntur supiora gña. Hæc silic formaliter.

C

Duplex diffinitio qdditatiua

¶ Ex quo elicitur φ ē duplex diffō qdditatiua: quædā est qdditatiua formaliter, quæ datur p verū genus & verā differentiā: & talis diffōnis non q̄libet pticula se habet in plus. ¶ Alia est qdditatiua circūloeutiōe: & illius diffōnis quęlibet particula se habet in plus. ¶ Si aūt sit diffō quę datur p proprium genus & propriū accidens, illa non dicitur qdditatiua, sed descriptiua, vt declaratū est. 7. Diuinę Phylosophiæ.

Notādum. quartum.

Cōsiderandū est vlterius fm Phm on pñti capitulo φ illa quę sic se habent φ pdicantur in qdē ex necessitate & vniuersaliter īsunt, & oīa simul sumpta conuertuntur cū illo cuius constituunt diffōnē: q̄ qcquid est tale, aut est genus, aut est diffō: sed talia non sunt genus: quia genus non conuertitur cum eo cuius est genus: ergo est diffinitio eius. Ad argumēta patet solutio ex dictis.

Lec. 14.

¶ Quæstio, 14. Quomodo inuestigari possit quod quid est per viam diuisionis, & est lec. 14. S. D.

D

SED considerandum restat qualiter ipm qd qd est pōt inuestigari p viā diuisionis q modus est maxime cōgruus. Circa quod quęritur. ¶ Vtrum per viam diuisionis possit inuestigari quod quid est.

¶ Sequitur in Pho, & in. S. D. {Congruum autē.}

¶ Articulus vnicus.

AD QVOD sic proceditur. Videtur φ p viā diuisionis non possit inuestigari qd quid est siue eius signū qd est diffō. Nā (vt supra dcm̄ est) p viā diuisionis non pōt ostendi qd qd ē de eo cuius est: ergo &c.

Scdm præterea, in qualibet diffōne ponitur aliqua differentia vel aliqd loco differentiæ: sed differentia est diuisibilis ergo p viā diuisionis nō est congruū ad venandū diffōnem. Sed ꝫ est Phs in pñti capitulo: ibi, {Cōgruū āt &c.}

Respōsio.

Respōdeo, dicendū qd istud est fm capitulū huius tractatus, in quo Phs tāgit vnā cōclusionē quæ est responsiua ad quæsitū.

Conclusio

Videlicet φ p viā diuisionis pōt congrue venari ipm qd qd est, siue diffō.

Probatio.

Quæ cōclusio probatur tali rōne fm Phm. Nā spēs cuius solum est diffō, hēt diffiniri p proprium genus: sed proprium genus nō pōt cognosci nisi cognoscatur qualiter diuiditur in spēs immediatas p differentias eius constituentes: ergo via diuisionis congrua est ad venandum qd quid est.

E

Notādum primum.

Pro cuius declaratione considerādū est fm Phylosophū, & D. S. φ cū aliquis vult negociari ad diffiniendum aliquod vl'e, congruum est, vt pmo diuidat genus in partes pmas illius generis, quæ fm spēm sunt indiuisibiles: puta φ diuidat numerū i binariū & ternariū, Et hac diuisiōe pmissa p quā cognoscitur genus: opꝫ postea accipe diffōnē singulariū spēꝝ, & sic in similibus.

Notan. 2.

Considerandū est vlterius fm eundē φ postq̄ꝫ accepimus p diuisionē generis in spēs quid sit ppriū genus: puta vtrū sit in genere qualitatis vel q̄ꝫtitatis: opꝫ ad inuestigandas differētias cōsiderare accidētia propria, quæ sunt signa spēꝝ: qd pmo opꝫ facere p accidentia cōia, quæ consequuntur aliquod genus cōe indiuisibile: quæ qdē simul sumpta si conuertantur cum spē cuius diffō quæritur erit ponere loco vnius differentię ipsius diffōnis.

Discip.

Sed instabat discipulus. Nā quodlibet genus diuiditur p duas differentias, vt patet p Porphyriū & Phylosophū i pñti: ergo hoc male dicitur φ aliquod genus est indiuisibile.

Respōsio.

Ad qd dicendum licet quodlibet genus sit diuisibile per viā descēsus siue cōpōnis qua proceditur a superiori ad inferius: tñ aliquod genus reperitur quod est indiuisibile p viam ascensus siue resolutionis. Nam genus generalissimum non est resolubile in aliqua priora genera, licet resoluatur in aliqua priora trāscendentia, vt in Veteri arte disputatum est.

F

Notan. 3. Quatuor requisita ad bonam diffi.

Cōsiderādum est vlterius fm Phylosophum φ quatuor requiruntur ad hoc φ aliqua diffō sit bona. ¶ Nam primo requiritur φ diffō pdicetur in eo qd quid de diffinito: licet differentia seorsum accepta prædicetur in quale fm modum significandi. ¶ Secundo requiritur φ sit cōuertibilis cum diffinito, videlicet φ non cōpetat alijs a diffinito. ¶ Tertio, φ partes diffinitionis sic ordinentur φ magis commune præcedat minus commune præsertim fm sentētiam: secus autem causa ornatus. ¶ Quarto, φ nihil diminutum nihil superfluum contineat: sed φ euacuet totam naturam diffiniti a pma potentia vsque ad vltimum actum. Ad primum, igitur dicendum qd licet via diuisionis nō valeat ad ostendendum sillogistice quod quid est de eo cuius ē sm eo qd quid est, valet tamē ad inuestigādū ipm: sed videtur qd diuidentes statim accipiant oīa cōtēta sub

G diuiso:nõ vt sillogizata,sed sicut si aliqs a pͤncipio ac-
cipet anteq̃ diuideret. Ad fm,patet solo ex dictis.
Lec. 15. ℭQõ.15. De cognitiõe ipsi⁹ qđ qd ē, & ē lec.15.D.S.
AMPLIVS cõsiderãdũ restat de exclusiõe duoꝝ
erroꝝ q cõtingere pñt in venatione ipsiua qđ qd est,
& de his q̃ debent obseruari in tali venatione. Cir-
ca quod q̃runt duo. ℞ Primo,vtꝝ possibile sit intelle-
ctũ humanũ corpi cõiunctũ intelligere quod quid est
alicuius rei. ℞ Scđo,vtrũ in venatione ipsius quod qd
est p viã diuisionis debet obseruari ꝙ ea q̃ accipiũtur
in tali venatione predicentur in eo quod quid est.
ℭSeqtur in Pħo,& i.S.D:ibi,{ Nihil ãt oportet. }

Articulus primus.

AD PRIMVM sic procedit. Vr ꝙ impossibile
sit intellectũ humanũ intelligere quod qd est alicuius
rei. Nã nullus põt cognoscere quod qd est alicuius
rei,nisi cognoscat oĩa enna:sed impossibile ē intelle-
ctũ humanũ intelligere omnia entia cognitione nãli:
qa nullus angelua cognoscit oĩa cognitiõe nãli:ergo
&c̃. ℞ Probatio minoris. Nã quod qd est siue diffini-
tio dat p propriã dr̃iam essentialẽ loquẽdo de diffõne
significãte quod qd est qdditatiue:sed non p̃t cogno-
H sci dr̃ia alicuius ad oĩa alia entia:nisi oĩa alia entia co-
gnoscant. Nõ.n.põt cognosci relatio nisi cognoscan
tur extrema relationis:ergo maior vera. Scđm p̃te-
rea:id quo aliqd differt est idẽ ei. Id aũt a quo aliquid
differt est alteꝝ ab eo:sed non possumus scire qđ qd ē
alicuius nisi qđ est idẽ ei,& quod est alteꝝ ab eo:ergo
non põt cognosci q̃tum ad quod quid est:nisi oĩa co
gnoscant,& sic idẽ quod p̃us. Sed ꝫ est Pħs in p̃nti
capitulo:ibi,{ Nõ aũt opꝫ &c̃. } Rñdeo dicendũ,
ꝙ istud est tertiũ capitulũ huius tractatus,in quo Pħs
remouendo duos errores & adducẽdo ea q̃ obseruari
debent in venatione ipsius quod quid est:aut in acce-
ptiõe diffõnis alicuius,innuit tres cõclusiones de q̃ꝝ
Prima cõclusio. tertia in sequẽti articulo videbit. Prima aũt cõclu-
sio talis ē.Q. nõ opꝫ diffiniẽtẽ & cognoscẽtẽ cogno-
Prima rõ. scere & scire oĩa. Quã cõclusionẽ probat Pħs duabus
rõnibus.Quarũ prima talis est. Nã dr̃ię q̃ ingrediun-
tur diffõnẽ significãtẽ quod qd(de qua est hic ad pro-
positũ)sunt tales p q̃s diffinitũ est alterũ & diuersum
ꝺm subam:sed non ꝺm oẽs dr̃ias diffinitũ est alterum
seu aliud ꝺm subatu,cũ multę sint dr̃ię accñtales:ergo
non opꝫ ꝙ diffiniens cognoscat oĩa entia;qa non opꝫ
ꝙ cognoscat dr̃ias accñtales,vt puta diffiniẽs hoĩem,
I nõ opꝫ ꝙ diffiniens cognoscat oẽs dr̃ias accidentales
ipsius per q̃s drũt pticularia & indiuidua ipsius homi
Secũda rõ. nis. Scđa rõ est talis. Non opꝫ ẽt diffiniẽtẽ scire oẽs
spẽs alicui⁹ a qbus differt hõ p dr̃ias essentiales,vt siqs
velit diffinire hominẽ diuidẽdo animal per rõnale &
irrõnale,sufficit eũ cognoscere, hãc dr̃iam.rõnalem,
& ꝙ homini quẽ q̃ris diffiuire conueniat rõnale.Sed
de dr̃ijs oppositis quę p̃dicant de alijs spẽbus anima-
lis,nõ opꝫ scire quot sunt dr̃ię animalis quæ p̃dicãtur
de spẽbus animalis irrõnalis:ergo non opꝫ diffiniẽtẽ
cognoscere omnia alia a diffinito loq̃ndo de diffõne
determinata & potissima.Secus aũt est loquendo de
cognitione confusa & p̃uatiua quæ cognoscit homi-
nem esse animal;cognoscit eũ eẽ ens:& cognoscit eũ
esse ens quodãmõ cognoscit omnia, vt pꝫ in prohe-
mio Metaphysicę. ℞ Ex qbus pꝫ p̃mus error eorũ qui
dicebãt ꝙ impossibile est accipe quod qd est,siue diffi
nitionẽ alicuius rei pp. hoc ꝙ opꝫ omnia cognoscere,
℞ Tũ primo: qa nõ est necesse ꝙ talia cognoscat oĩa.
℞ Tũ scđo:quia non est inconueniens ꝙ talis cogno-
scat oĩa cognitione confusa cognoscẽndo qdditatem
vnius rei, Patet ergo rñsio ad q̃itũ:vꝫ ꝙ possibile est

K intellectũ cognoscere quod qd ē alicuius, dato ꝙ nõ
omnia cognoscat. Scđa cõclusio q̃ elicitur ex textu Secunda conclusio.
est talis. Qđ ille q vult venari quod qd ē, siue diffõnẽ
alicuius p viã diuisionis non opꝫ ꝙ supponat, ꝙ totũ
diuisum cõtineat sub mẽbris diuidentibus. Quam Probatio.
conclusionem probat Pħs tali rõne. Nã si accipiãtur
dr̃ię oppositę proprię & immediatę alicuius generis
ꝙ diuidit,necessario seqtur ꝙ totũ tale genus necessa
rio cadat sub talibus dr̃ijs:ergo non est necesse ꝙ hoc
a venatore petat. Pro cuius declaratione cõsiderã- Notandũ.
dũ est hic ꝺm Pħm ꝙ necesse est totũ genus diuisum
esse in altero mẽbrorũ diuidẽnũ cũ suo opposito. Al-
tera.n.dr̃ia diuidẽs cũ sua oppõne euacuet totũ gen⁹.
Si talis dr̃ia accepta sit propria & immediata illius ge
neris qđ diuidit in q̃tũ hmõi, qa dato ꝙ tales dr̃ię es-
sent opposite,si non essent immediate, nõ euacuarẽt
totũ genus quod diuidit,vt siqs accipiat has dr̃ias, vꝫ
diuisum pennis & non diuisum pennis qbus diuidit
animal q̃uis sint opposita,nõ tñ euacuãt totũ animal
qa non sunt dr̃ię animalis simpliciter & immediatæ:
sed sunt dr̃ię animalis p̃enati.Sed si aliqs accipiat dif-
ferentias alicuius diuisi q̃ sint dr̃ię eius simplr̃ & sint L
oppositę & immediatę,necessario euacuãt totũ diui-
sum. Ex qbus eliciunt tres conditiones bonę diui- Tres cõditiones bonę diuisionis.
sionis. ℞ Quarũ p̃ma est ꝙ diuisio debet esse bimem-
bris. ℞ Secunda,est ꝙ talia mẽbra debent esse opposi-
ta & p p̃us diuisa. ℞ Tertia,est ꝙ euacuent totũ posse
diuisi:ita ꝙ totũ diuisum contineatur sub mẽbris di-
uidentibus. Ad argumenta patet solutio ex dictis.
ℭSequitur in Phylosopho,& in.S.D.{ Ad consti-
tuendum &c̃. } ℭArticulus secũdus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ
in venatione ipsius qđ qd est p viã diuisionis,nõ opꝫ
accipe solũ ea q̃ p̃dicant in eo qđ qd est. Nã in tali
venatiõne accipit propria dr̃ia:sed talis nõ p̃dicat in
qd,sed tñ q̃le,vt pꝫ p Porphyriũ I lib. Vniuersaliũ,&
p Pħm in primo Topicorũ:ergo &c̃. Scđm aliqua
diffõ ẽt qdditatiua dat p accñtia cõia,vt supra conces-
sum est:sed talia non p̃dicãtur in qd:ergo &c̃. Sed
ꝫ est Pħs in p̃nti capitulo: ibi, { Ad constituendum Respõsio.
&c̃. } Rñdeo,dicendũ ꝙ tertia conclusio huius ca- Conclusio.
pituli ex q̃ infertur conclusio rñsiua ad q̃sitũ talis est.
Tria de necessitate reqruntur ipsi diffinienti ad ve-
nandũ diffõnẽ p viã diuisionis. ℞ Primũ vꝫ, ꝙ ea q̃ ac
cipiuntur p̃dicãtur in eo qđ qd est. ℞ Scđm,ꝙ debite
ordinẽtur,ita ꝙ magis cõe p̃cedat et minus cõe sequa M
tur. ℞ Tertiũ,vt accipiantur omnia q̃ p̃tinent ad ip̃m Declaratio
qđ qd est. Quę conclusio declaratur ꝺm Pħm q̃tũ
ad ei⁹ singulas p̃tes. Primo,q̃tũ ad p̃mã p̃tẽ. Nã sicur
p methodũ datũ in lib. Topicorum de accñte possu-
mus probare & quę insunt p accñs: sic p methodum
datum de gñe possumus probare quę insunt et quę p̃-
dicãtur in eo qđ qd,siue essentialiter; qa ea quæ acci-
piuntur p viã diuisiõis ad diffiniendum aliqd insunt
p se ei cuius est diffõ.Sed illa quę insunt p se essentia-
liter p̃dicãtur,vt in qd accipiẽdo p̃dicari in qd pro eo
qđ est p̃dicari essentialiter:vñ dr̃ia eẽntialis p̃dicatur
eẽntialiter de eo,cuius est dr̃ia,& p ꝯñs in qd ꝺm rẽ,lꝫ
ꝺm modum significãdi p̃diceturin q̃le. Scđo decla
rat q̃tum ad scđam p̃tẽ:vꝫ ꝙ p̃tes diffõnis debeãt con
grue ordinari,ita ꝙ magis cõe p̃cedat,& minus cõe se
q̃tur. Nã illud ē p̃us accipiendũ inter p̃tes diffõnis qđ
ē ꝯñs ad oĩa, a quo vꝫ non ꝯuertitur subsistẽdi ꝯñtia,
& sic deinceps vsq; quo deueniatur ad differentiam
totius,i.ad differentiam specificã,quæ non p̃dicatur
de aliquo distincto spẽ ab ipsa:sed cũ illa conuertat.
Illud ergo qđ p̃dicat de alijs & qđ subseqtur ad alia
& non

A & nõ ecõuerso, illud est prius maiore. Nã illud est prius a quo nõ cõuertit cõsequentia in diffõne: ergo id debet prius poni qd est prius, & scdo qd est scdm in ordine diuisionis. Tertio declarat pdictã cõclusionẽ quãtũ ad tertiã ei⁹ ptẽ: v₃ ꝙ nihil eoꝝ q̃ ptinẽt ad qd qd ẽ ptermittat. Nã p viã diuisionis accipimus id qd ẽ primum descẽdẽdo ordinate vsq₃ ad vltimã dñam specificã, q̃ cũ eo cuius diffõ quęrit necessario cõuertibiliter pdicat: sed hoc faciẽdo nihil pt dimitti eoꝝ quę ptinent ad qd qd ẽ siue ad diffõnẽ alicui⁹ implicite loquẽdo: & sic diffõ euacuabit totã nãm diffiniti a prima potẽtia .i. a primo pdicato vsq₃ ad vltimũ actũ .i. ad dñam specificã. Ex quo p₃ cõclusio rñsiua ad quęsitũ: v₃ ꝙ in venatione ipsius quod qd ẽ op₃ accipe ea quę pdicantur in qd: qa ea quę ponunt in diffõne qdditatiua formaliter accepta op₃ ꝙ insint & pdicent p se in primo mõ, vt in primo huius patuit. Sed oĩa talia quæ sic p se pdicant eẽntialiter pdicant, & p cõsequẽs in qd. Cõsiderãdũ ẽ ꝙ aliq̃ dicũt qd scdm rẽ tñ & nõ scdm modũ significãdi, sup quo fundat modus pdicãdi: vt dña substãtialis de gñe subo. Aliq̃ dicũt qd scdm modũ significãdi et nõ scdm rẽ, vt calor, albedo, et similia: quę cum sint genus vel spẽs op₃ ꝙ pdicent in qd: tñ scdm significatũ vel rẽ significatã dicũt accñs & nõ dicũt qd accipiẽdo pro eo quod ẽ quãtũ q̃le & alia pdicata accñtiũ. Alia vero sunt quę dicunt quid scdm rem et modum simul: vt sunt genera & species de genere substantiæ: vt in Summulis satis declaratum ẽ. Verũtñ accipit pdicari in quid vt se extẽdit ad oẽm pdicationẽ eẽntialẽ sicut dictũ est. Cõsiderandũ est vlterius scdm Phm ꝙ ex pcedẽti cõclusione infert vnũ correlariũ. Videlicet ꝙ pdicta ars inuestigãdi diffõnẽ p viã diuisiõis tribus pdictis cõclusionibus obseruatis est sufficiens. Nã & sic diffõ nõ supfluum neq₃ diminutum cõtinebit. Q.n. nõ plus ponat illo mõ, quãtum debeat poni p₃ p primum trium pdictoꝝ: ꝙ solum accipiunt ea q̃ pdicant in quid, & talia necesse ẽ accipe. Similiter manifestum est ꝙ sic in tali diffinitione nihil deficit: quia si deficeret aliquid vel esset genus vel dña. Non primum: quod p₃ ex secundo trium pdictoꝝ, id.n. accipit sine quo nõ sunt alia & ꝙ pt eẽ sine alijs, & hoc ẽ genus in his quę p se pdicant. Neq₃ scdm: quia dñę oẽs accipiunt vt p₃ p tertium pdictoꝝ, quia deuenit ad vltimã dñam extra quã amplius nõ põt accipi alia dña accipiẽdo alias dñas intermedias. Talis ergo ars ẽ sufficiẽs nihil supfluum aut diminutum ɔtinẽs. Sufficit ergo tria pdicta seruare ad aliquid cõgrue diffiniẽdo.

Notãdum primum.

B

Notãdum secũdum.

Correlariũ

C Ad primum patet solutio ex dictis. Ad scdm, dicẽdum ꝙ licet aliq̃ diffõ quæ dr qdditatiua impropriæ vel circunlocutione det p accñtia cõia, q̃ oĩa seorsum sumpta in plus se hñt q̃ diffinitum: tñ diffinitio q̃ dr proprię & formaliter quidditatiua, de q̃ nunc ẽ ad propositum, nõ dat p accñtia cõia aut pptia: sed proprium genus & propriam dñam: vnde rõ nõ sequit.

Lec. 16. Quęstio. 16. Quomodo inuestigetur quod quid est per viam similitudinis: & est lectio. 16. D.S.

EX CAPITE huius quinti tractatus iubet Phs nunc cõsiderãdum esse de inuestigatione ipsius qd qd est siue diffõnis per viã similitudinis: Postq₃ visum est q̃liter possint inuestigari p modũ cõgruũ, v₃ p viã diuisionis. Circa quod q̃rit. Vtrũ modus inuestigãdi ipm quod quid est per viã similitudinis sit cõueniẽs.

Sequitur in Phylosopho, & in. D. S: ibi, {Quęrere autem oportet.}

Articulus vnicus.

AD QVOD sic procedit. Vr ꝙ ipm quod quid ẽ non possit cõgrue inuestigari p viã similitudinis siue resolutionis, procedẽdo v₃ a singularibus ad vniuersale & a minus vniuersalibus ad magis vlia. Nã Metaphora accipit scdm aliquod simile, vt cũ dr ꝙ hõ est arbor reuersa: sed per talẽ similitudinẽ nõ op₃ aliqd diffinire per metaphorã, vt probat hic Phs in fine huius capituli. Nõ.n. op₃ ꝙ id quod est simile scdm vnũ sit simile quãtum ad omnia: ergo modus inuestigãdi p viã similitudinis non est cõueniẽs. Secundũ pterea: in inuestigatione diffõnis oportet obseruare (vt dcm ẽ) ꝙ primo ponat magis cõe, & minus cõe sequat: igit inconueniẽs est modus inuestigationis procedẽdo per viã similitudinis a singularibus ad vniuersale. Sed ɔ ẽ Phs in pñti capitulo: ibi, {Quęrere aũt op₃ &c.}

D

Rñdeo, dicendũ ꝙ istud est vltimũ capitulũ huius tractatus in quo Phs docẽs inuestigare quod qd ẽ per viã similitudinis siue resolutionis, ponit duas cõclusiones. Quarũ prima q̃ est rñsiua ad q̃situm talis est. Modus inuestigãdi ipm quod qd est per viã similitudinis siue resolutionis ẽ cõueniẽs siue cõgruus. Quã conclusionẽ probat Phs dupliciter. Primo quãtum ad mãm: v₃ quãtum ad hoc ꝙ puenit ad cõe: nã omnis diffinitio dat de aliquo scdm ꝙ considerat in vniuersali & nõ scdm ꝙ cõsideratur scdm ꝙ ẽ in hoc vel in illo. Nõ.n. medicus diffinit sanũ quod est in hoc: sed in vniuersali simpliciter quãtum ad oẽs: vel primo distinguit sanũ per diuersas spẽs, cũ dicit illud esse sanũ cholericis: illud vero flegmaticis reddẽs, vnicuiq₃ spẽrum suã diffinitionẽ propriã. Cum ergo per viã similitudinis aut resolutionis procedẽdo a singularibus ad vniuersale peruenitur ad aliquod in vniuersali cõsideratũ quãtũ ad terminum talis resolutiõis, talis modus ẽ cõgruus.

Respõsio.

Cõclusio.

Prima probatio.

E

Scdo probat eãdẽ cõclusionẽ quãtum ad processum & hoc dupliciter. Primo mõ, rõne facilitatis cognitionis per quã remouetur oppositum scientię siue error, nã omnis nr̃a cognitio siue disciplina procedit a facilioribus nobis. Facilius ãt ẽ diffinitiue cognoscere aliquod minus cõe, q̃ aliquod magis cõe: qa i magis vniuersalibus q̃ sunt minus determinata latẽt equiuocationes, q̃ in illis minus vniuersalibus, q̃ nõ subdiuiduntur per dñas specificas: ergo cõuenienter diffiniẽdo sit pcessus a singularibus ad vniuersalia ascendẽdo. Secundo idem probat quãtum ad processum ex parte nr̃a rõne euidẽtię. Nam sicut in demr̃ationibus oportet sillogizari supponendo aliqd quod ẽ euidẽs & manifestum, similiter et hoc accidit in diffõnibus. Nõ.n. põt aliqs deuenire in cognitionem ignoti nisi per aliqd notum: siue hoc fiat demr̃atiue, siue diffinitiue. Contingit ãt ꝙ aliquod euidens pexistit quãdo cõtingit aliquid diffinitum diffiniri per ea q̃ proprię & distinctę cõueniunt huic vel illi: quod manifestat Phs per exẽpla. Nã si aliqs velit notificare qd est simile, nõ cõsiderabit oẽ id quod pt dici simile: sed de quibusdam similibus, puta quomõ dicatur simile in coloribus, & quomõ dicatur simile in figuris. Diuersimode.n. dr simile in coloribus & in figuris. Nã dr simile in coloribus, ex vnitate in coloribus: sed dr simile in figuris, ex hoc ꝙ anguli sunt equales et latera proportionabilia & similiter est in alijs. Nã si qs velit diffinire acutũ nõ respiciet ad oẽ qd pt dici acutũ: sed respiciet ad acutum scdm ꝙ repitur in voce. Ex quo p₃ aliqd diffinire intẽdẽs refugit statim ne cõtingat aliq̃ equiuocatio. Patet ẽt modum diffiniendi esse conueniẽtẽ quo ab inferioribus procedit ad aliquod cõe inquãtum .s. in spãlibus. Specialia diffinire facilius ẽ & magis in talibus põt esse vniuocatio, & p cõsequẽs euitari æquocatio quæ summe vitãda est in processu demr̃atiuo & diffinitiuo. Cõsiderãdum est hic scdm Phm in capite huius capituli ꝙ procedendo ab infe-

Secunda. Probatio.

F

Notãdum primum.

G rioribus ad superiora pōt cōuenienter venari ipsum qđ qđ ē, qđ manifestat p exemplū. Nam si q̃ramus qđ qđ est magnanimitas debemus attēdere ad quosdam magnanimos qd vnū hñt in seipsis, in quo conueniunt inquātum sunt magnanimi, vt Hercules & Achilles & Aiax dicti sunt magnanimi, q oēs inquātum huiusmodi habebant hoc cōe quod est non sustinere iniurias, cuius signum est. Nam Hercules nō sustinēs iniurias, dimicauit. Achilles aūt in insaniā versus ē pp irā. Aiax aūt interfecit se ipsum. Iterum cōsiderare debemus in alijs magnanimis aliqđ cōe vnū in quo conueniunt sicut Lysander & Socrates q habebāt hoc cōe ꝙ non mutabant pp prosperitatē fortunę & pp infortunia: sed indifferenter se habebāt in ꝓsperitatibus & aduersis. Accipiamus ergo ista duo .s. impassibilē esse a fortuitis casibus, & non tolerare iniurias, & cōsideremus si est aliquod cōe eis in quo conueniunt, vtputa ꝙ dicamus ꝙ vtrūq̃ cootingit ꝙ aliqs se existimat dignum magnis. In hoc.n. consistit rō magnanimitatis. Ex hoc contingit ꝙ hō non pōt

H pati iniurias: ex hoc ēt cōtingit ꝙ spnit aut contēnit aut semp contēnit mutationē bonoꝝ exterioꝝ tanq̃ minoꝝ. Si aūt nihil cōe inueniret in illis duobus acceptis non esset vna spēs magnanimitatis, sed duę: vñ non posset dici vna cōis diffō proprie dicta: qa solius

Notan. a. spēi spālissimę est talis diffō. Considerandō est vlterius ꝙ siqs p talē viā velit inuestigare diffōnem hominis: oportet cōsiderare in quo oēs homines cōueniūt .s. in hoc cōe quod est esse rōnale, Scđo, oportet exq̃rere in quo conueniunt. Similiter oēs equi vt conueniunt in hinnibilitate, Tertio, oportet cōsiderare in quo conueniunt ambo tam homines q̃ equi: videlicet conueniunt in animali: ergo animal rōnale ē diffinitio hominis, & animal in hinnibile est diffō equi. Et hoc est considerando propriā differentiā specificā equi per hinnibilitatē, & sic de similibus. Hęc āt via dicitur via resolutionis, via similitudinis, via ascēsus. Prima via de qua dictū est in ꝑcedenti: videlicet dicit via diuisionis, via cōpositionis, & via descensus: similiter dicit via similitudinis. Secunda conclusio hu-

Secunda coͦclusio. Probatio. ius capituli talis est, ꝙ non oportet diffinire p metaphoras. Quæ conclusio sic probatur ſm Pħm. Nā cū diffōnes sint ꝑcipua efficacissima media in disputationibus, si diffōnes darētur p metaphoras, seq̃retur ꝙ & metaphoris disputādo possem⁹ vti: hoc aōt fieri

I non debet: qa metaphora accipitur ſm aliquod simile, non aōt oportet ꝙ illud quod est simile ſm vnū sit simile q̃tū ad oīa: vnde in disputationibus doctrinalibus in quibus ꝑcipue q̃ritur veritas, metaphora est vitanda, & a fortiori æquiuocationes in disputando similibus, & p consequens in diffinitionibus debent euitari: qa æquiuocatio peior est metaphora, vt dicit hic Egidius. Ad primū, dicendum negando consequentiā, quia dato ꝙ via similitudinis venetur diffōnē exposito: ooo tñ pp hoc concluditur ipsa diffō p metaphoricas locutiones, & licet in tali venatione ꝓcedatur a minus cōi ad maius cōe: tamē concludēdo diffōnem iam inuestigatā præponitur magis cōe minus cōmuni. Ad ſm patet solutio ex dictis &c.

Lec. 17. ¶ Quæstio. 17. Quomodo quod quid est sit babeat in quæstionibus: & est lec. 17. D.S.

VLTERIVS cōsiderandō restat qualiter ipsum quod qđ est pōt inuestigari: Postq̃ ostensum est qualiter ipsum quod quid est pōt inuestigari p viam similitudinis diuisionis. Circa qđ triplex occurrit consideratio ſm ꝙ iste tractatus continet in se tria capitula ſm tres lec. D.S. Nam primo cōsiderandum est qualiter ipsum quod quid est pōt inuestigari. Secūdo cōsiderandū est de solutione quæstionis propositę qua q̃ritur de vnitate cāæ & causati & hoc in tertio capitulo: ibi, Vtrum aūt contingit &c. Circa K

primū q̃runtur duo, Primo, vtrū alicuius qōnis proposite possit inuestigare pp quid accipiendo aliquod commune vniuocum siue analogum, Secundo, vtrū diuersę qōnes possint cōmunicare in propter quid.

¶ Sequitur in Pħo, & in. S. D: ibi, Ad habendum aūt problemata. ¶ Articulus primus.

AD PRIMVM sic ꝓceditur. Videtur ꝙ pp qđ alicuius problematis non possit venari accipiēdo aliquod cōe genus, aut aliquod cōe analogum. Nam pp quid alicuius problematis terminabilis p demonstrationē est cā propria, & pp quam prędicatum inest subō, cū demonstratio procedat ex proprijs, vt in primo declaratum est: sed nullum cōe genus est cā propria proprię passionis alicuius subi: ergo pp quid nō

L pōt conuenienter venari accipiendo aliquod cōe genus. Secundum ꝓterea, pp quid quod est medium demonstrationis, est diffō aut subi aut passionis loquendo de demōstratione pp quid: sed diffinitio nō est aliquod cōe genus vniuocum, neq; analogum, cū conuertatur cum eo cuius est diffinitio: genus aūt nō conuertitur cum eo cuius est genus, cū in plus se babeat: ergo &c. Sed contra est Pħs in ꝑsenti capitulo: ibi, Ad habendū aōt problema &c. Respon-

Respōsio. deo, dicendum ꝙ iste est textus tractatus huius secundi libri in quo Pħs ostendit modū inuestigandi ipm quod quid est soluendo duas qōes. Qui quidē tractatus cootinet in se tria capitula, vt in capite qōnis patuit. In primo capitulo docet modum inuestigandi pp qđ ostēdēdo ꝙ diuersa problemata possunt in vnum pp qđ. Quod quidē capitulum continet in se duas conclusiones de quarum secunda in sequenti articulo videbitur. Prima conclusio q̃ est responsiua

Conclusio. ad quesitū talis est. Ipsum pp quid qđ determinat demōstratiue aliquā cōclusionē pp qđ debite pōt inuestigari tripliciter. Primo accipiendo aliqđ cōe gen⁹ vniuocū noīatū. Secundo accipiendo aliqđ gen⁹ vniuocū innoīatū vno noīe. Tertio accipiendo aliquod

Probatio primi. cōe analogū. Primū ꝓbat Pħs tali exēplo. Nā si aliqs velit scire pp qđ somnum vel vigilia insit hoi vel

M equo & alijs spēbus aīalis, oportet ꝙ videat qđ est illud cōe subm, cui cōuertibiliter talis passio inest: quo habito id erit causa pp quā talis passio inest inferioribus, vtputa pp qđ somnus vel vigilia inest hoī: Rñdetur qa est aīal: sīr equo inest somnus & vigilia qa est aīal. Sīr de ista passione hēre tres respectu inferiors triāguli. Nā pp qđ isocheles hēt tres angulos: qa ē triāgulus, & sic de similibus alijs, vt pp qđ Sortes ē risibilis: qa est hō, Oīs.n. hō est risibilis & solus hō est risibilis, rō aūt huius documēti est: qa subm est cā ꝓprię passionis: & iō si velimus inuestigare cām alicuius passionis pp quā insit aliqbus inferioribus, oportet accipere cōe genus subm qđ est ꝓprīū passionis illius, q̃re inest ꝓprio subō, vt pp quid hō est risibilis? quia videlicet est aīal rōnale, oē.n. aīal rōnale est risibile. Se-

Probatio secundi. cūdū ꝓbat Pħs tali exēplo. Nā hēre duos vētres & carere dēnbus in supiori mādibula sunt duo q̃ cōsequuntur boe genus innoīatū vnico nomine qđ ē aīal cornutū, ꝯueniūt boui & ceruo. Si ergo q̃rat, ꝓpter quid ceruus hēt duos vētres & caret dēnbus in supiori mādibula accipiēdū ē illud cōe genus innoīatū: quia videlicet est animal cornutum. Et similiter si quęratur quare bos caret dentibus in superiori mandibula:

Probatio tertii. quia videlicet ē animal cornutum. Tertiō ꝓbat tali exemplo

A exẽplo. Nã vestiri carnibus & sustinere mollitiẽ car-
nis conueniunt his tribus, q̃ sunt, sepio: qđ quidẽ ner-
uus est ad sustinẽdũ mollitiem carnis, q̃lem neruum
hñt vermes, & spina quã hñt pisces, & ossa q̃ hñt alia
animalia: p̃dictę duæ passiones cõueniunt p̃dictis tri-
bus fm Analogiã & proportionẽ quandã: qa sustine-
re mollitiem carnis, primo contingit ossi, deinde spi-
nę & vltimo sepioni, quæ qdem conueniunt p̃dictis
tribus pp vnũ videlicet pp duritiem. Durities.n.re-
peritur in ossibus vel in omnibus his tribus fm Ana-
logiã: vñ si quęratur pp qd sepioni conuenit sustine-
Triplex. re mollitiẽ: Respondet, qa videlicet habet duritiem.
ppter qd. Ex quo patet, ꝙ triplex põt intelligi pp qd siue inue-
stigari alicuius qõnis p modũ qõnis ppositę. ⁋ Vno
mõ, accipiendo vnũ cõe genus subm vniuocũ nobis
vno nomine nominatũ. ⁋ Secundo, accipiendo vnũ
cõe genus vniuocum nobis vno nomine ĩnoĩatum.
⁋ Tertio, accipiendo aliquod commune analogum
Notãdum Pro declaratione p̃dictorum considerandũ ẽ p̃mo
primum. fm Phylosophũ, &. D. S. ꝙ regula siue documẽtũ qđ
Regula ad valet ad quãlibet p̃dictaꝝ venationũ est talis. ⁋ Nam
inuestigan- oportet reducere passionẽ talẽ cuius cã q̃ritur pp quã
dũ pp qd. ĩnest alicui subõ: ad aliquod cõe, siue sit vniuocũ, siue
sit analogum, siue sit nominatũ, siue sit ĩnominatum.
B Deinde oportet considerare ad quæ id cõe sequatur
& quæ sunt illa quę ad hoc cõe sequunt, quẽadmodũ
patuit in exẽplis p̃dictis: nam esse animal, est quoddã
cõe, ad quod sequit somnus & vigilia, & tale cõe seq-
tur hõ, asinus, leo, & sic de alijs specieb⁹ animalis vĩr:
veꝝ est ꝙ id cõe ad quod sequitur aliq̃ passio est cã pp
quã illa passio inest illis ad quę sequitur id cõe, vt esse
animal est cã pp quã somnus & vigilia inest homini
vel asino &c̃. Et habere cornua est cã quare ceruus ca-
ret dentibus in superiori mandibula, & sic de omni-
bus pp necessitatẽ ruminationis. Tale.n.animal pri-
mo accipit herbas non masticãdo, & ponit in vno vẽ-
tre, postea vero dum qescit in stabulo extrahit talem
herbam ruminando ad masticandum: quia masticata
ponit in ventre interiori & tale animal caret dentib⁹
in superiori mãdibula, qa illã materiã q̃ debet cõuer-
ti in dentes, conuertunt in cornua, vt mediantibus il-
lis possint se a nociuis defendere. Semp.n.natura fa-
Notãdum cit quod melius est, cũ agat pp finẽ. Considerandũ
secũdum. est vlterius fm Egidiũ ꝙ vnũ seq ad aliud põt intelli-
Vnũ seqi gi dupliciter. ⁋ Vno mõ, fm consequẽtiã, & sic supe-
ad alid du- riora sequunt ad ĩferiora: vt animal seqtur ad hoĩem,
pliciter. valet.n. Hõ est: ergo animal est: sed non econuerso &
C hoc mõ id quod seqtur non est posterius, sed prius, vt
patet in p̃dicamentis. Quod id est prius a quo non cõ-
uertit consequentia. ⁋ Alio mõ, põt accipi seq fm po-
sterioritatẽ, vt seq sit idẽ quod est esse posterius, & sic
inferiora sequunt ad superiora q̃ sunt priora illis: vñ
cum dicebatur ꝙ hõ seqtur animal accipiendũ sequi
secundo mõ, & non primo mõ. Si vero dicatur ꝙ ani-
mal seqtur ad hominẽ: accipitur seq primo mõ, & nõ
Notãdum secundo mõ. Considerãdũ est vlterius hic fm Phy-
tertium. losophum ꝙ ad hoc ꝙ habeamus pp qd circa singula-
ria problemata quæ ponuntur in principio capituli,
oportet considerare diuisionẽ & subdiuisionẽ, & sic
ad singula procedere disputando: supposito cõi gene-
re, vt siquis velit considerare pp qd aliqd cõueniat ali-
quibus animalibus, oportet iterato accipere fm sub-
diuisionem, qualia sunt quę consequuntur primo ad
aliquod cõe quod sub aliquo cõtinentur: & sic semp
debemus procedere accipiendo id quod est primum:
ita videlicet ꝙ fiat ĩmediata diuisio, quod ẽt supra ob-
seruabat in diffõnibus quibus pcedit ad inuestigãdũ

quod quid est. Sic aũt procedendo manifestum est ꝙ D
poterimus dicere pp qd aliqua insunt his quę cõtinen-
tur sub aliquo cõi, vt patet ex dictis. Ad primũ igit
dicendũ ꝙ licet nullũ cõe genus logicũ quod dicit ge-
nus vlẽ sit causa prima passionis alicuius spẽꝝ cõten-
taꝝ sub ipso: tñ genus subm quod superius dicebatur
genus scibile est causa propria proprię passionis, vt pa-
tet. 2. Metaphy. & in primo huius. Hic aũt fit mẽtio
de gñe subõ, siue de gñe posterioristico: vñ nõ laborat
in ęquiuoco. Et per hoc patet solutio ad secundum.
⁋ Sequitur in Pño, & in. S. D: ibi, {Eadẽ autẽ sũt.}

⁋ Articulus secũdus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ
multa problemata non possint cõicari in vno pp qd.
Nam diuersaꝝ considerationum sunt diuersa me-
dia, vt in primo huius habitũ est: sed pp quid est me-
dium demonstrationis: ergo multaꝝ propõnum siue
problematũ nõ põt esse vnum pp qd. ⁋ Scdm p̃terea,
vnius effectus non pñt esse plures cãę proprię in eodẽ
genere cãæ, vt hic infra concedit Phs & in. 2. Physi.
ergo diuersoꝝ effectuũ non põt esse vna cã propria et
in eodem genere causę: sed pp quid quod est medium
demonstrationis est propria causa inhærentię cõclu-
sionis: ergo &c̃. Tertiũ p̃terea, diuersaꝝ rerũ diuer- E
sę sunt quidditates, cũ (vt supra cõcessum est) idem sit
quod respondetur ad quid est & pp qd, seq̃retur ꝙ di-
uersarum conclusionũ problemata propositarũ non
possit esse vnũ pp qd. Sed ꝯ est Phs in fine huius ca-
pituli: ibi, {Eadẽ aũt sunt &c.} Respondeo dicẽ- Respõsio.
dũ, ꝙ scda conclusio huius capituli q̃ est rñsiua ad q̃si-
tũ talis est. Multa problemata demrãbilia pñt hr̃e Cõclusio.
vnũ pp qd. Quę conclusio probat a Pño dupliciter. Prima pro
⁋ Nam Phs p̃mo oñdit ꝙ multa problemata pñt hr̃e batio.
idẽ mediũ simpliciter: nam ad hoc problema, quare
echo fit, & quare apparet idolũ in speculo, & q̃re ap-
paret iris in nubibus? Respondet idẽ pp qd, videlicet Secunda.
qa in omnibus est antiparistasis. i. ꝯria resistentia siue
repercussio. ⁋ Secundo, ostendit ꝙ multa problema-
ta pñt hr̃e vnũ pp q, nõ qdẽ simplr & omnino: sed qa
vnũ est subaltero, nam si q̃rat pp qd pluuia in fine mẽ-
sis ianuarij magis inundat? respondet ꝙ est pp hoc ꝙ
finis mensis ẽ magis pluuialis. Et si q̃rat, q̃re finis mẽ-
sis est magis pluuialis: respondet ꝙ ẽ pp hoc qa tũc de-
ficit luna q̃ habet dominiũ sup humores, & deficiẽte
lumine eius magis cõmouent vapores in aere ex qb⁹ F
causatur pluuia. Ex quo patet ꝙ illa duo media siue p-
pter qd, sic se hñt, ꝙ vnũ illorũ ẽ sub altero, & sic sunt
vnũ mediũ, siue pp vnũ pp qd: nõ oĩno, sed rõne sub-
ordinationis. ⁋ Vñ ẽt patet ꝙ multa problemata pñt Problema-
dici eadẽ duplr, Vno mõ, idẽtitate medij siue pp qd, ta dici eadẽ
Alio mõ, pp medij subordinationẽ. Cõsideradũ ẽ dupliciter.
tñ hic fm Phm vt adducit. D. S. ꝙ aliq̃ dñr eadem pp Notãdum
hoc ꝙ hñt idẽ mediũ pp qd vnũ ĩ gñe, diuersificatum primum.
tñ in spẽ, vt patet de sono echo, de ĩmagine ĩ speculo,
& de iride in nubibus: omnia.n.illa conueniũt in me-
dio pp quid vno fm gen⁹, quod est repcussio. Sed tñ
tale medium diuersificat fm spẽm, ille.n. repcussiões
differunt spẽ. Nã echo fit pp repercussionẽ aeris moti Echo
a corpr sonantis ad aliquod corpus concauũ, appari- Imago
tio aũt ĩmaginis in speculo, fit pp hoc ꝙ ĩmutatio me- spẽ.
dij repercutitur ad speculũ. Sed iris fit pp hoc quod ra- Iris.
dij solares repercutiuntur ad vapores humidos, vt ad
longũ patet in Paruis naturalib. sed sunt aliqua plura
problemata quę hñt idẽ mediũ fm spẽm, vt pp qd hõ
est risibilis? propter quid ẽ flexibilis? & propter quid
homo est disciplinabilis? Ad omnia respondetur
ꝙ est animal rationale quod quidem est medium

G in vnum ſm ſpēm, quędā vero ſunt quę hn̄t medium
vnū ſolū ſm Analogiā, vt ſupra patuit de ſpina & ſe-
Notan. 2. pione. Conſiderandū eſt vlterius ꝙ problemata q̄
dn̄r plura ſunt in duplici differentia. ¶ Nā q̄dam ſūt
in q̄bus plures paſſiones queruntᷣ de pluribus ſubīs.
¶ Et talia ſunt in duplici dr̄ia: nam aliq̄ ſunt in q̄bus
plures paſſiones q̄runtur de pluribus ſubiectis pœni-
tus diſperatis: vt pp q̄d hō eſt riſibilis? & pp q̄d ęquus
eſt hinnibilis? & talia problemata non habent idē pp
q̄d: quædam vero ſunt in q̄bus plures paſſiones quę-
runtur de pluribus ſubiectis non diſperatis: vt pp q̄d
hō eſt riſibilis? & pp q̄d eſt aīal rōnale? & talia pn̄t ha-
bere idem mediū. ¶ Alia vero ſunt in quibus q̄runtᷣ
plures paſſiones de vno ſubō, vel vna paſſio de pluri-
bus ſubiectis, & talia poſſunt cōicare ī vno medio qđ
eſt vnum aut ſm genus, aut ſm ſpēm, aut ſcđm ana-
logum, aut vero ſcđm ſubordinationem, vt ex dictis
patet. Ad argumenta patet ſolutio, ex p̄dictis.

Lec. 18. ¶ Qō. 18. De ſimultate cāę et effectus: et ē lec. 18. S. D.

TANDEM conſiderandum reſtat de conſequen-
tia cauſę ad cātū: qualiter videlicet ad cātum cōſequa-
tur effectus. Circa qđ quæritur. Vtrum cauſa &
cauſatum ſimul ſint quo ad exiſtentiam.

H ¶ Sequitur in Pho, & in. S. D: ibi, {De cauſa autem
& eius in cauſa.} ¶ Articulus vnicus.

AD quod ſic proceditᷣ. Videtᷣ ꝙ cauſa et cauſatum
non ſemper ſint ſimul. Nam habere lata folia ē cā
ꝙ fluant folia alicuius arboris, & tamē habere lata fo-
lia, & folia fluere, non ſunt ſimul quo ad exiſtētiam,
cum tempore vnū p̄cedat aliud: ergo &c. Secundū
p̄terea, vehemens repercuſſio eſt cauſa quare cauſatᷣ
iris, vt ſupra conceſſum eſt, & tamē poſita vehementi
repercuſſione non ponitur ſimul iris: aliter ſunus eēt
iris cum cauſaretur ex vehemēn repercuſſione: ergo
&c. Sed dicebat ꝙ poſita cauſa propria ponitur cau-
ſatum, non tamen poſita cauſa cōi de qua argumentū
procedit. Tertium conſiderandum, habere lata fo-
lia eſt cauſa propria ꝙ folia cito defluāt ſiue decidāt:
& tamen nō ſimul eſt habere lata folia & cito deflue-
re. Sed contra eſt Phs in p̄nti capitulo: ibi, {De cā
Reſpōſio. aūt &c.} Reſpondeo, dicendū ꝙ iſtud eſt ſm capi-
tulū huius tractatus, in quo Phs ſoluendo vnā qōnē
ponit vnā concluſionē q̄ eſt reſpōſiua ad q̄ſitū. Vi-
delicet ꝙ cauſa & cauſatū ſemper ſimul ſunt ſm con-
Concluſio. ſequentiā. Quā concluſionē probat Phs duabus ra-
I tionibus: quarū prima q̄ ſumitur ſm rōnē cāæ & cau-
Prima rō. ſati eſt talis. Nā omne cauſatū oportet habere aliquā
cauſam: q̄a ponere cātū eſſe ſine cauſa, eſt ponere cātū
non eſſe cātū: ergo hoc cātum eſt ſimul cum hac cā. Si-
cut ad hoc quod eſt terrā eſſe in medio: ſeq̄tur ꝙ luna
deficiat. Et ad hoc quod eſt arborē habere lata folia,
Secūda rō. ſequitur ꝙ folia defluant. ¶ Secunda rō q̄ ſumitur ex
rōne demr̄ationis eſt talis. Nā cā & cauſatū per ſeinui-
cem demonſtrātur: ergo ſimul ſe conſequuntur. ¶ Pa-
tet conſequentia: q̄a ad medium demonſtrationis ſe-
quitur de neceſſitate concluſio. ¶ Antecedēs patet ſic
demr̄ando, Quicq̄d habet lata folia fluit folio: ſed vi-
tis habet lata folia: ergo fluit folio, & ecōuerſo. Quic-
quid fluit folio habet lata folia: ſed vitis fluit folio: er-
Inſtan. go vitis habet lata folia. Et ſi arguatur, demr̄atio p-
cedit ex cauſis, vt in p̄mo huius declaratum eſt: ergo
cā & cātum per ſeinuicem non demonſtrantur, aliter
aliq̄ duo eſſent ſibi inuicem cā in eodē genere cāę, qđ
Reſpōſio. eſt impoſſe. Dicendū, ꝙ cauſa & cauſatū non per ſe
inuicem demr̄antur eodē modo, ſed diuerſimode: q̄a
qn̄ cātum demr̄atur p cām ē demr̄atio pp q̄d: ſed qn̄
ecōuerſo cā demr̄atur p cātum eſt demr̄atio q̄a eſt, vt

hic dicit Phs. Ille. n. q p defectū lunæ demr̄at ꝙ terra K
eſt in medio cognoſcit q̄a & non pp q̄d, q̄a interpoſi-
tio terræ eſt cā defectus lunæ & non ecōuerſo, cum
in rōne eclypſis ponatur ꝙ terra ſit in medio: vn̄ defe-
ctus lunę cognoſcitur p interpoſitionē terrę ſicut per
mediū pp q̄d non ecōuerſo. Conſiderandum eſt Notandū.
hic ſm Phm ꝙ qn̄ aliq̄s effectus cōuenit pluribus pp primum.
diuerſas cauſas qn̄ aliq̄ illarū cāꝝ eſt: neceſſario eſt rē
eſſe, ſed exiſtente effectu non eſt neceſſario quālibet
illarū cauſarū eſſe: licet neceſſe ſit aliquā illarū cauſarū
ſimul eſſe. verbi gratia. Vituperabile eſſe, cōuenit au-
daci & timido pp diuerſas cauſas. Nam conuenit au-
daci per exceſſum: timido vero pp defectū, vn̄ ſiue ſit
ſupabundantia ſiue defectus neceſſe eſt eſſe vitupera-
bile. Sed ſi ponatur vituperabile eſſe, non eſt neceſſe
ꝙ ſit ſuperabūdantia, vt patet in timido: ſed tn̄ neceſ- Notan. 1.
ſe eſt ꝙ ſit vel ſuperabundantia vel defectus. Con-
ſiderandum eſt vlterius ſm Phm in litera ꝙ qn̄ eſt ali-
quis effectus q conuenit vni cōi pp vnā cām, oportet
ſemper ꝙ ad cām ſequatur effectus & ecōuerſo: ſicut
fluere folio conuenit plantę habenti lata folia pp hāc L
cām q̄ eſt condenſatio humoris & ecōuerſo: oportet
ꝙ poſita cauſa in tali ſubiecto ponatur effectus, vt ſi
condenſatio humoris ſit in arbore, neceſſe eſt ꝙ in ar-
bore folia fluant. Conſiderandū eſt vlterius hic ſm Notan. 3.
. D. S. & Egidiū ꝙ ſimul p̄t accipi dupliciter. ¶ Vno Eſſe ſimul
modo, vt dicit ſimultatem temporis. ¶ Alio mō, vt di- dupliciter
cit ſimultatē conſecutionis. Hic aūt accipitᷣ ſimul ſe-
cundo modo, & non primo modo, vt ſi ponatᷣ vnum
ſiue cauſa ſiue cauſatum neceſſe eſt conſequi aliud ſi-
mul tempore ſiue ſm prius & poſterius. Ad argu-
mēta patet ſolō ex p̄dictis in capite articuli adducta.

¶ Qō. 19. De ꝓportione cāę & effect⁹: & ē lec. 19. D. S. Lec. 19.

EST inſup conſiderandū qualiter cā & cātū ſe ha-
beāt adinuicē q̄tū ad vnitatē. Circa qđ q̄ritᷣ. Vtrū
vnius effectus ſit tm̄ vna cauſa, vel ſint plures cauſæ.
¶ Seq̄tur in Pho, & in. S. D. {Vtrū autē cōtingat.}
¶ Articulus vnicus.

AD quod ſic proceditᷣ. Videtur ꝙ vni⁹ & eiuſdē
effectus ſit tm̄ vna cauſa. Nā diffinitio eſt explicans
cauſam rei, vt ſupra conceſſum eſt, quia ſignificatum
diffinitionis eſt ipſum quod quid eſt: ſed vnius rei M
vnica eſt diffinitio, cum vnius rei ſit vnum eſſe: ergo
vnius effectus eſt tantū vna cauſa & non plures. Se-
cundum præterea vnius effectus demonſtrationis de
aliquo non eſt niſi vnum medium demonſtrationis,
vt dicit hic Phs: ſed mediū demonſtrationis pp q̄d, ē
cauſa: ergo &c. Sed contra eſt Phyloſophus eſt in
litera: ibi, {Vtrum aūt contingat &c.} Reſpon-
deo, dicendum ꝙ iſtud eſt tertiū capitulū huius ſexti
tractatus, in quo Phyloſophus mouet hanc qōnē, vi-
delicet, Vtrū vnius effectus ſit tm̄ vna cauſa, quā ſol-
uit p diſtinctionē. ¶ Nam contingit aliq̄d aſſignari p
cauſa alicuius effectus tripl'r. ¶ Vnu mō, accipiendo
cām p ſe pro medio demonſtrationis cōcludendo ef-
fectū. ¶ Alio modo, accipiendo aliqđ ſignū pro cau-
ſa. ¶ Tertio mō, accipiēdo aliqđ accn̄s. ¶ Primo mō,
vnius effectus eſt tm̄ vna cā, vt probat Phyloſophus
p primā rōnem in obijciēdo ad dicta. ¶ Sed ſcđo mō,
& tertio mō, vnius effectus pn̄t eē plures cāæ, vt ꝙ ali-
q̄d ſit vituperabile p ſe cā eſt eſſe p̄ter rationē rectam.

Sed inſtabat diſcipulus. Nam ſupra conceſſum eſt Diſcip.
ꝙ p quodlibet genus cāæ pōt fieri demr̄atio, quod ē
probatur. 2. Phy. ergo vnius effectus pn̄t eſſe plures
cāę accipiēdo cām pro cā p ſe, q̄ accipitᷣ pro medio de-
mōſtrationis pp q̄d. Cōfirmabat: q̄a vnius effectus
pn̄t eſſe plures diffinitiones, & p cōſequēs rō Phylo-
ſophi

A sophi nulla. ¶ Dđm ad vtrũq; sit ꝯm Egidiũ, ꝙ eiusdẽ
rei ꝯm diuersa gña cãꝝ pñt esse pl̃es cãę ꝑ se, quæ pñt
sumi pro medio in demrãtione: sed eiusdem rei non
põt esse plures cãę ꝑ se, quæ sint medium in demõstra
tione simpl̃r potissima, de qua hic loquit̃ Pħs, qa talis
demonstratio accepit ꝑ medio diffõnẽ cõpletã & pfe
ctam simpl̃r, q̃ includit oẽs cãs alicuius effectus demõ
strabilis: vnius. n. effectus non pñt esse nisi vnum tale
mediũ, qa vnius rei non est nisi vnica talis diffõ perfe
Notãdum primum. cta simpl̃r cõpleta. ¶ Consideradũ est hic ꝯm Rodol
phũ Britonẽ, ꝙ cãꝝ, q̃dã sunt ꝑ se, q̃dã ꝑ accñs. Vni⁹
rei pñt esse pl̃es cãę ꝑ accñs ẽt in eodẽ gñe cãę, vt ipsi⁹
statuę cã ꝑ accñs est Policletus, album, & musicũ. De
causis vero ꝑ se, potissimis loquit̃ dupl̃r, vel in eodem
gñe cãę, vel in diuersis gñib⁹ cãꝝ. Si scd̃o mõ: sic eius
dem effectus pñt eẽ pl̃es cãę ꝑ se, qa oĩa alia citra ꝑmã
cãm pñt hr̃e pl̃es cãs. Si vero loquamur de causis ꝑ se,
in eodẽ gñe cãę põt intelligi dupl̃r: quia vel loqmur
de causis, tã cõibus, q̃ ꝓprijs, vel de causis ĩmediatis &
ꝓprijs. Si ꝑmo mõ: sic ẽt vnius effectus pñt eẽ pl̃es cãę.
B Si scd̃o mõ: sic vni⁹ effectus in eodẽ gñe nõ pñt eẽ plu
res cãę, qa sicut ad cãm ꝑ se, & immediatã seqt̃ effect⁹:
ita ad vnitatẽ & pl̃alitatẽ talis cãę seqt̃ vnitas, vel plu
Notãdum secũdum. ralitas effectus. ¶ Considerandũ est vlterius ꝯm Pħm
in lr̃a, ꝙ si accipiat̃ cã, & cãtũ ꝑ se, habebũt eodẽ mõ se
ꝓportionata vl̃r. Nã si effectus sit idẽ gñe, & diuersus
spẽ, ẽt cã erit talis, si vero effectus sit ęquocus, ẽt cã erit
talis: sed si effect⁹ sit analogus cã erit analoga. Exẽplũ
primi, vt cã ꝑ quã possemus arguere a cõmutata ꝓpor
tione in numeris figuris tp̃ibus a corpalib⁹ est alia spẽ
& eodẽ gñe, sicut numerus, figura, & tp̃s, dr̃ut spẽ, &
sunt eadẽ gñe. s. de gñe q̃ntatis. Augmentũ. n. est cã,
ꝙ possumus arguere a cõmutata ꝓportione. Qđ qdẽ
augmentũ est idẽ ꝯm genus, & aliud ꝯm spẽm, qa tale
augmentũ est idẽ ꝯm q̃titatẽ, & ẽ aliud ꝯm spẽs subal
ternas quãtitatis. Nã vnũ ptinet ad q̃titatẽ discretã,
& aliud ad q̃titatẽ cõtinuã. Exẽplũ scd̃i, nã eius qđ est
esse sile: alia cã est in colorib⁹, & in figuris, qa æquoce
dr̃ vtrobiq;. In figuris. n. nihil aliud est eẽ sile, q̃ ꝙ an
guli sint æq̃les: sed in coloribus esse sile est ꝙ faciant
eadẽ immutationẽ in sensu vel aliud hmõi. Exẽplum
tertij, qa cã tõitrus q̃ echo est repcussio, q̃ est eadẽ ꝯm ꝑ
Notãdum tertium. portionẽ. ¶ Cõsideraudũ ẽ vlterius ꝯm Pħm, ꝙ cã, &
id, cuius est cã et subm consequunt̃ adinuicẽ, vʒ si acci
piant̃ vl̃r, sed si accipiat̃ vnũqđq; particulariter: tũc id
C cui⁹ ẽ cã erit in plus q̃ subm, & q̃ cã: Si talia accipiãt̃
ꝯm ꝙ cõpetunt huic vel illi particulariter, vt hęc pas
sio q̃ est hr̃e angulos q sunt extra æq̃les q̃ttuor rectis
in plus est q̃ triangulus, & q̃drangulus. Angulos. n.
extrinsecos eẽ æq̃les q̃ttuor rectis ẽ passio q̃ conuenit
figurę rectilineę. Si ergo talis passio, & cã, & tale sub
iectũ accipiant̃ vl̃r: tũc oĩa se habebũt adinuicẽ cõuer
tibiliter, qa mediũ qđ est cã passionis, est diffõ subti.
Manifestũ est. n. ꝙ diffõ: subm, et ꝓpria passio adinui
cem se habebũt cõuertibil̃r, sed si accipiat̃ passio cõis
in plus se habebit q̃ subm ꝓpriũ, & cã ꝓpria. Sicut fo
lio fluere cõsequit̃ adinuicẽ, & excedit ipm cũ sequat̃
ẽt ficũ et excedit ipsam, nõ tñ est excessiuũ oĩum qbus
conuenit, sed est eoꝝ sicut æqualiũ: si ergo aliqs velit
accipere illud qđ est primũ mediũ respectu oĩum erit
hoc qđ est diffõ eius, qđ est folio fluere: vñ si q̃rat̃ qd ẽ
folio fluere: dicet̃ ꝙ nihil aliud est, q̃ condẽsari succũ
Notãdũ. 4. seminis cũ lacte folij ad ramũ. ¶ Consideradũ est vlte
rius ꝯm Pħm, ꝙ cã q̃ consecutionẽ habet cũ suo effe
ctu est cã athoma. i. indiuisibilis, siue adęquata, qñ vʒ
vnus effectus assignat̃ vna cã & non plures potissime
loquẽdo de cã inferendi. Cã aũt adæquata (vt innuit
D hic Pħs) quęrẽda est in subto ꝓprio, magis accedimus
ad subm ꝓpriũ ascẽdẽdo ꝑ viã resolutionis versus vl̃e.
Ideo hoc mõ q̃renda est talis cã vl̃is, vt in volatilibus
est longa vita ꝑ esse siccũ. Et longa vita est esse siccũ ꝑ
tẽperamentũ cõpl̃onis, sed longa vita non est in tẽpe
ramento cõpl̃onis ꝑ aliqd aliud: igit̃ tẽperamentũ cõ
plexionis est cã adæquata q̃re aliqua sunt longę vitę.
¶ Consideradũ est vlterius vel finaliter ꝯm Egidium Notãdũ. 5.
ꝙ vl̃e est ꝓpriũ subm & radicale & primũ fundamen
tum oĩum alioꝝ. Oĩa igit̃ alia vʒ tã passio, q̃ cã passio
nis quærẽda sunt sub vniuersali subiecto, sicut poste
riora sub priora. Et quærenda sunt in vl̃i subto tanq̃
sustentata in radicali fundamento. Hæc ille. ¶ Ad ar
gumẽta patet solutio ꝑ distinctionem supra positã.

¶ Quæstio. 20. De cognitione primorum principio
rum, & conclusiouum, & est lectio. 20. S. D. Lec. 20.

METHODVS cui hucusq; operã dedimus
in capite huius secũdi libri requirit ꝙ hoc vltimo tra
ctatu cõsideremus de cognitione primoꝝ principio
rum demonstrationis. ¶ Circa qđ quærunt̃ duo. Pri E
mo, vtrum cognitio primoꝝ principioꝝ sit nobis in
nata vel in nobis de nouo acqratur. Secundo, vtrum
cognitio principiorum, & ipsarum conclusionum sit
vnus & idem habitus, vel vtrũ alio habitu cognoscas
mus principia, & alio habitu conclusiones.

¶ Sequit̃ in Phylosopho, & in. S. D. ibi { De princi
pijs autem qualitatis. } Articulus primus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ
cognitio primoꝝ principioꝝ sit nobis innata, et non
acquisita. Nam (vt arguit hic Pħs) oĩs nr̃a cognitio in
tellectiua acquisita fit in nobis ex pręexñti cognitio
ne, vt in capite primi hui⁹ declaratũ est: sed cognitio
primoꝝ principioꝝ non fit ex p̃exñti cognitione, cũ
ea nulla cognitio sit certior. Magis. n. certũ nõ cãtur
ex min⁹ certo: vnde cognitio cõclusionis cãtur ex co
gnitione principioꝝ, q̃ est certior, & nõ ecõuerso: er
go cognitio primoꝝ principioꝝ, non est in nobis ac
q̃sita, & ꝑ ꝯñs est nobis ĩnata. ¶ Scdm pręterea, cogni
tio primoꝝ principioꝝ dr̃ sapientia. 6. Ethico. sed sa
pientia non est habitus acq̃situs, sed infusus, cũ sit do
nũ Spũs Sancti: ergo idẽ qđ prius. ¶ Tertiũ præterea,
aĩa nõ destituit̃ a sua ꝓpria perfectione, sed perfectio
aĩę intellectiuę est scĩa: ergo sꝑ in ipsa aĩa fuit scĩa, & ꝑ
ꝯñs cognitio primoꝝ pricipioꝝ, cũ scĩa talẽ cognitio
nem p̃supponat. ¶ Quartũ præterea, ꝯm Cõmẽtatorẽ
. 2. Metaphy. cognitio principioꝝ est nãliter habita: F
ergo innata, & sic idẽ qđ prius. ¶ Quintũ p̃terea, vnus
quisq; sanę mẽtis concedit prima principia, cũ ea nul
lus mẽtis sanę negare possit, vt patet. 4. Metaph. ergo
vr̃ ꝙ cognitio ipsoꝝ sit nãlis, & innata, & ꝑ ꝯñs nõ ac
quisita. ¶ Sed ꝯ̃ est Pħs in lr̃a: ibi { De principijs autẽ
q̃te &c. } ¶ Rñdeo dđm, ꝙ iste est vltimus tractatus,
q continet vnicũ capl̃m, in quo Pħs determinãdo de
cognitione primoꝝ principioꝝ soluit tres q̃ões ad
ducẽdo duas conclusiones, de quaꝝ scd̃a in sequẽti ar
ticulo videbit̃. ¶ Prima cõclusio q̃ est rñsiua ad q̃sitũ, Conclusio
talis est, Habitus primoꝝ principioꝝ nõ sunt nobis
nãliter innati, sed acq̃siti. ¶ Hãc cõclusionẽ ꝓbat Pħs Probatio.
tali rõne. Nã aliquos latẽt habitus principioꝝ. Mul
ti. n. sunt q ignorãt principia scĩaꝝ: ergo tales habit⁹
nõ sunt nobis nãliter innati. Patet ꝯña. Nã illi q hñt
cognitionẽ primoꝝ principioꝝ hñt cognitionẽ cer
tiorẽ cognitione, q̃ est ꝑ demõstrationẽ: sed cognitio
ꝑ demonstrationẽ nõ põt haberi, ita ꝙ lateat hñtem,
nã dcm̃ est in principio huius, Illud vere scit̃ quod est
impossibile aliter se habere: ergo multo min⁹ potest
esse ꝙ aliquis habeat cognitionẽ principioꝝ imme

G diatorū,& lateat ipsum,qđ tñ incõueniēs sequeret.
Alia ratio. ℣Cõfirmat eadē cõclo tali rõne. Nam intellectus nõ
est eoꝝ,q̄ sunt in actu añ suū intelligere,vt patet.3.de
Aĩa,sed est in potentia ad oĩa intelligibilia,qđ nõ eēt
Alia ratio. si cognitio principioꝝ esset in nobis innata.℣Prætes
rea:ibidē dr̄ ꝙ intellectus nr̄ in principio suę creatios
nis est tanꝗ̄ tabula rasa,anteꝗ̄ dipingatur non est ali
Notãdum primum. qua figura,vel imago:ergo &c.℣Considerandū ē hic
ſm Phm ꝙ necesse est a principio creationis in nobis
esse quandã potētiã cognoscitiuã,q.s. pręcedat cogni
tionē principioꝝ:non tñ talē q̄ sit certior, quantū ad
certitudinē cognitione principioꝝ:vñ non eodē mõ
cognitio principioꝝ fit in nobis ex pexñti cognitio
ne,sicut accidit in his,q̄ cognoscunt ꝑ demonstratio
Notãdum secūdum. nem,queadmodū declaratū est in primo huius.℣Cõ
siderandū est vlterius,ꝙ habitus principioꝝ nõ sunt
in nobis determinati,i.cõplete innati.Dr̄ determina
tum qđ est terminatū,& qđ peruenit ad pfectū termis
num.Cognitio autē principioꝝ non est nobis indita
nãliter sub esse cõpleto & formaliter:tñ nãliter aliqđ
habemus ad cognitionē principioꝝ effectiue,vz & fis
H naliter & dispositiue inquantū habemus nãliter indi
tum lumen intellectus agētis,virtute cuius talia prins
cipia fiunt nobis nota immediate cognitis terminis.
Hæc Egidius ſm sniam Phi,&.D.S. Et licet aliqua
principia spãlia accepta,vt cognitiones,& nõ vt prin
cipia possint demrari: tñ prima vt principia non pñt
demrari.Principia vero cõia non indigent syllogisti
ca ꝓbatione,sed (vt dcm̄ est) cognitis terminis imme
diate absq̄ discursu cognoscunt ꝓsupposita cognis
Notãdum tertium. tione.℣Considerandū est vlterius ſm Phm in lr̄a, ꝙ
tres sunt gradus principioꝝ cognoscitiuoꝝ. Primus
Triplex gradus principiorum cogno. qui est cõis oĩbus aĩalib⁹ est,ꝙ oĩa aĩalia hñt quandã
nãlem potentiã ad iudicandū de sensibilib⁹, q vocat
sensus q non acq̄rit de nouo,sed ipsam nãm consequ.
Scd's gradus est in qbusdã aĩalib⁹,vz perfectis in qbus
remanet aliq̄ spēs vel impressio spēi sensibilis abstra
cta a sensibili:ideo cõtingit esse quãdã cognitionē in
aĩa pter sensum,q̄ dr̄ Memoria.Tertius gradus est, q
solū conuenit aĩalibus perfecte rõnalibus, prçter mes
moriã & sensum est aliqđ principiū cognoscitiuū qđ
Notãdum quartum. est ipsa Rõcinatio de his,q̄ remanēt i memoria.℣Cõ
siderandū est vlterius ſm Phm vbi supra, ꝙ in nobis
I ex sensu fit memoria,& ex memoria multoties facta
circa eandē rē in diuersis tñ singularibus fit ꝑ experis
Expimētū mentū.Nã experimētū nihil aliud esse vr̄ q̄ accipere
aliqđ ex multis in memoria retētis. Tñ experimentū
indiget aliq̄ rõcinatione circa particularia,ꝑ quã con
fert vnū ad aliud,qđ est ꝓpriū rõnis:puta cū aliqs re
cordat ꝙ talis herba sanauit multos a febre dr̄ esse ex
Rõ,in quo consistit. pertus ꝙ talis herba sit sanatiua febris. Ratio aūt non
cõsistit in experimēto multoꝝ singulariū:sed ex mul
tis particularibus,siue singularibus in qbus q hoc ex
pertus est accipit vnū cõe qđ firmat in aĩa,& confide
rat id absq̄ consideratione alicuius singularis, quod
qdē cõe accipit,vt pricipiū artis & sciç. Verbi gratia.
Quãdiu Medicus cõsiderat hãc herbã sanasse Sortē,
& Platonē,& sic de multis aliis, accipit de ea expimē
tum:Qñ autē eius consideratio ascendit ad hoc ꝙ ta
les spēs herbę sanat febricitatē simplr, hoc accipit, vt
quãdã regula artis medicinę, de q̄ plixius in Summa
Notandū quintum. Diuinę Phię disputatū est circa primū.℣Cõsiderãdū
est vlterius ſm.D.S.ibidē ꝙ Phs dicit vle esse qescēs
in aĩa,qa considerat vle præter singularia in qbus est
motus,& hoc loquēdo de cõsideratione aĩę,q̄ est per
primã operationē intellectus,quia loquēdo de secun
da operatione intellectus aĩa non põt cõsiderare vlia
esse pter singularia absq̄ falsitate:vnde licet in prima K
operatione intellectus abstrahentiū non sit mēdaciū,
vt dr̄ in.2.Phy. tñ abstrahētiū in scđa operatione in
tellectus est mēdaciū.℣Considerandū est vlterius ſm Notandū sextum.
eundē.D.S.ibidē ꝙ Phs hic dicit vle esse vnū preter
multa nõ qdē ſm ee,sed ſm cõsiderationē nostrã. In
tellectus.n.cõsiderat nãm aliquã,puta boĩs nõ respi
ciendo ad Sortē,& Platonē &c.qđ tñ etsi ſm cõside
rationē intellectus sit vnū pter multa:tñ esse in oĩbus
singularibus vnū,& idē nõ qdē numero q̄si sit huma
nitas numero oĩum hoĩum,sed ſm rõnem spēi.Sicut
hic albū est sile illi albo albedine nõ quasi vna nume
ro albedine exñte in vtroq̄:ita ēt Sortes est siĩs Pla
toni i humanitate exñte in vtroq̄.Ex hoc ergo expe
rimento & tali vli ꝑ experimētū accepto est in aĩa id, Notandū septimum.
qđ est principiū artis & sciç.℣Considerandū est vlte
rius ſm Phm,&.D.S.ibidē,ꝙ vt dr̄.6.Ethic. Ars est
recta rõ factibilium a nobis:vñ si ex experimento ac
cipitur aliqđ vle circa factibilia,puta circa sanationē,
aut agriculturã:id vle erit pricipiū artis. Et qa sciã(vt
dr̄ ibidē)est circa necessaria: ideo si ex experimēto su L
mat vle circa ea,q̄ sp eodē mõ se hñt,puta circa nume Notandū octauum.
ros & figuras: tale vle erit principiū sciç.℣Considerã
dū est vlterius ſm eundē,ꝙ habitus principioꝝ nõ ac
quirunt in nobis de nouo ab aliquibus habitibus no
tioribus præcedētibus,sicut significat in nobis habis
tus sciç ꝑcognitione principioꝝ: sed habitus prin
cipioꝝ fiūt in nobis(vt dcm̄ est)a sensu, memoria,&
experimēto pexñtibus.Exēplū Phi est sicut in pugnis
quę fiūt ꝑ reuersionē exercitu deuicti,& fugati.Cū.n.
vnus eoꝝ cœperit immobiliter stare,& nõ fugere, &
alius stat adiūgens se ei,& postea alter quousq̄ tot cõ
gregent ꝙ faciunt principiū pugnę.Sic.n.ex sensu &
memoria vnius singularis, & iterū alterius & alterius Notandū nonum.
q̄nq̄ peruenit ad id qđ est principiū artis et sciç.℣Cõ
siderãdū est vlterius,ꝙ quia aliqs posset credere ꝙ so
lus sensus,& memoria singulariū sufficerēt ad causan
dū cognitionē intellectualē principioꝝ,sicut qdã an
tiquoꝝ opinati sunt,nõ ponētes driam inter sensum
& intellm:ideo ad hoc excludēdū Phs in lr̄a adducit
ꝙ sic cū sensu oportet ꝓsupponere talem nãm aiẽ q̄ sit
susceptiua cognitionis vlis,qđ fit per intellm polem.
Oportet ēt ꝙ possit agere id ꝑ intellm agētē q facit in M
telligibilia i actu ꝑ abstractionē vliū a singularib⁹. Notãdum decimum.
℣Considerandū est vlterius ſm Egidiū ꝙ exēplū Phi
de exercitu fugiēte est optimū ad ꝓpositū. Nã sicut exer
citus fugiēs est obstupefactus,& dispersus nesciens in
quo loco congreget se,& q̄si casualiter se ponit nõ to
tū sil,sed paulatim se cõgregat: sic cū volumus cogno
scere cãs,& principia ex quoꝝ cognitione gñat in no
bis intells,q̄si sumus stupefacti ex admiratione, qa vi
demus effcm̄ ignorantes cãm,& q̄si sparsi cogitamus
hinc inde nescientes vbi figemus cogitatione nostrã.
Postq̄ autē fugimus nos in aliq̄ memoria, vt qa hoc
vidimus in tali tpe,q̄si cãle est ꝙ nos bene figimus, &
si nos bñ fixim⁹ in vna memoria nõ sufficit, sed et me
moramus de alio tpe ꝙ ēt in tali tpe hoc idē cõtingit.
Ex pluribus talibus memoriis habemus experimētū,
& vle, & poterit in nobis generari pdictus habitus.
Rõ aūt ꝙ multa talia regrãt hec est, qa vnū fortificat
ꝑ aliud.Sicut ergo multitudo bellantiū est fortior:sic
sensus plurificatus est fortior ad memoriã generãdã,
& memoria multiplicata fortior est ad gñandū expe
rimētū hmōi:ergo multiplicatio põt referre ad actus
& ad potētias. Ad actus qdē:qa vnus sensus nõ suffi
ceret,neq̄ vna memoria,nisi essent actus multiplica
ti.Ad potētias vero refert talis multiplicatio : qa ipse
sensus

A sensus q̃litercunq; multipliceť nõ sufficeret ad gñan-
Notãdum dũ habitũ principioꝝ, q dr̃ intell's. Hæc ille. ¶ Consi-
undecimũ derandũ est vlterius ẽm Phm in lr̃a, ꝙ accipianť mul-
ta singularia, q̃ sunt indr̃ia, quãtũ ad vnũ in eis exñs,
illud vnũ ẽm qđ non dr̃nt in aĩa acceptũ est vl'e, qcqd
sit illud siue pertineat ad essentiã singulariũ, siue nõ;
quia. n. inuenim⁹ Sortẽ, & Platonẽ, & alios singulos
hoĩes esse indr̃ntes, quantũ ad hoc qđ est rõnale, hoc
vnũ, in quo non dr̃nt. s. rõnale accipimus, q̃si vl'e qđ
est dr̃ia, licet singulare sit id qđ ꝓprie & ꝑ se sentiť: tñ
sensus est quodãmodo ĩpsi⁹ vl'is. Cognoscit. n. Calliã
non solũ in quãtũ est Callias, sed inquãtũ est hõ, & in
de est ꝙ tali acceptione sensus p̃existe, ipsa aĩa intelle-
ctiua põt cõsiderare hoĩem in vtroq;. Si. n. sensus ap-
prehẽderet id solũ qđ est particul'r & nullo mõ appre-
hẽderet nãm vl'em in particulari, nõ eẽt posse ꝙ ex ap-
prehensione sensus careť in nobis cognitio vl'is. Et si-
cut se habẽt singularia ad vl'ia; ita minus vl'e ad magis
vl'ia. Et qa cognitionẽ vl'ium (vt patet ex dictis) accipi
mus a singularibus, neč est nos vl'ia principia cogno
scere p viã ĩductionis. Hæc oĩa. D. S. ¶ Ad primũ igr̃
B patet solo ex dictis. ¶ Ad scđm ddm ꝙ laborat ĩ ęquo
co, qa sapia q̃ dr̃ habitus inuẽta circa altissimas cãs nõ
est donũ Spũs Sãcti, sed est habitus acq̃situs, vt ex dcĩs
patet. ¶ Ad tertiũ ddm, ꝙ scĩa, siue habit⁹ principioꝝ
est hoĩs ꝑfectio accñtalis, & nõ eẽntial': vñ rõ laborat
in æquoco. ¶ Ad quartũ ddm, ꝙ cognitio prĩcipioꝝ
est naturaliter habita, qa nõ acq̃riť in nobis ꝑ discur-
sum, sicut acquiriť scĩa ꝑ demonstrationẽ, sed tamen
acquiritur per viam sensus: vnde talis cognitio nõ est
innata. Et per hoc patet solutio ad quintum.
¶ Seq̃ť in Pho, & in. S. D. {Qm̃ aũt eoꝝ.} Arti. II.
AD SECVNDVM sic proceditť. Videť ꝙ
principia, & cõcl'ones eodẽ habitu cognoscanť. ¶ Nã
principia demr̃ationis sil' tpe pñt cognosci cũ ipsa cõ-
cl'one, vt in. 1. hui⁹ habitũ ẽ: ergo eodẽ habitu cogno-
scunť. Quia si diuersis habitib⁹ cognosceréť, cõtinge-
ret sil' pl'a ĩtelligere ꝑ modũ pl'ium, qa cognosceť pl'es
ꝑ pl'es cognitiones sil', ẽ intelligere pl'a sil' ꝑ modũ plu
riũ. ¶ Scđm p̃terea, si diuersis habitibus cognosceréť,
seq̃reť cũ sic habeam⁹ in aĩa habitũ principiorũ & ha-
bitũ cõcl'onũ, ꝙ pl'a accñtia spẽ distincta eiusdẽ gñis
C eẽnt in eodẽ subto: ꝯñs ẽ incõueniẽs, qa duę figurę nõ
pñt sil' recipi in eadẽ parte tabulę. Aĩa aũt mea (vt su-
pra dcm̃ ẽ) est tanq̃ tabula rasa: ergo &c. ¶ Tertiũ p̃te
rea, ꝑꝑ qđ vnũqdq; tale, & illud magis, vt in. 1. hui⁹ ꝓ-
batũ est: sed cõcl'ones cognoscũť scĩa ꝑꝑ principia: er-
go principia magis habitu scię cognoscunť. ¶ Sed ꝯ ẽ
Responsio. Phs in pñti caplo: ibi {Qm̃ aũt eorũ &c.} ¶ Rñdeo
ddm, ꝙ ista cõcl'o hui⁹ capl'i ꝑ quã Phs soluit duas du
biões q̃ est rñsiua ad q̃situ, talis est. Alio & alio habi-
Conclusio tu cognoscunť principia & cõcl'ones. Quã cõcl'onem
Prima rõ. ꝓbat Phs tribus rõnibus. ¶ Quarũ prima est talis, Nã
prĩcipia sunt notiora cõcl'onib⁹, vt supra ꝓbatũ est: er
go habit⁹ quo principia cognoscunť est certior & no
tior habitu, quo cognoscunť cõcl'ones: ergo nõ eodẽ
habitu cognoscũť principia & cõcl'ones. patet ꝯña, qa
nihil ẽ certior & notior seipso: aliter idẽ eẽ notius, &
Secunda. ignotius seipso. ¶ Præterea principia aliquo habitu
cognoscũť, q habitus sp̃ est verus, sed nõ cognoscunť
habitu scię, cũ scĩa sit q̃libet cũ rõne. Ad principia ãt
nõ ẽ rõ: ergo cognoscunť ꝑ aliũ habitũ sp̃ verũ, sed p̃-
ter sciam nõ ẽ alius habit⁹ intellectualis, q sit sp̃ verus
nisi intell's: ergo cognoscũť ꝑ intell'm, q est alius habi-
Tertia. tus a scĩa. ¶ Pręterea, intell's est principiũ sciæ, sed scĩa
nõ ẽ principiũ scię, sicut demr̃atio q̃ cãt sciam nõ ẽ prin
cipiũ demr̃ationis: ergo intell's & scĩa sunt dictĩcti ha-
bitus. Cũ igiť principia cognoscãť ꝑ intell'm & cõcl'o- D
nes ꝑ sciam. Relinq̃ť ergo ꝙ diuersis habitib⁹ cogno-
scunť. ¶ Sed instabat discipulus. Nã sapia est habitus, Discip.
q sp̃ ẽ veroꝝ: ergo p̃ter sciam ẽ aliq̃s alius habit⁹, q sp̃
est veroꝝ ab intell'u. ¶ Ddm vt hic dič. D. S. ꝙ sapia Respõsio.
intell'r sub scĩa, & intell'u, Nã vt dr̃. 6. Ethicoꝝ. Sapia
est intell's, et scĩa. Metaphy. n. q̃ dr̃ sapia, nõ hẽt aliã
sciam, q̃ ꝓbet principia sua, sed ipsa in seipsa capit suũ
intell'm & cognitionẽ principioꝝ, ꝑ q̃ ꝓbat suas con-
clusiones: vñ non regulať ꝑ aliquã aliã sciam supiorẽ
loquẽdo de sciẽtijs humanitus inuẽtis. Si ergo (vt cõ-
cludit hic Egidius) solus intell's est certior, non exclu-
diť ex hoc, immo cõcludiť ꝙ sapia sit certior, & nobi-
lior, q̃ scĩa, cũ ipsa in se cõp̃hendat suũ intell'm, & suã
regulã, vt dcm̃ est. ¶ Considerãdũ ẽ hic ẽm Phm ꝙ co Notãdum
gnitio principioꝝ ꝑtinet ad intell'm cuius est cogno- primum.
scere vl'e, qđ dr̃ principiũ scię esse. Cognitio aũt prin-
cipioꝝ est verior q̃ sit scĩa: nihil aũt ẽ veri⁹ q̃ scĩa nisi
intell's. Cognitio vero p̃ncipioꝝ erit ĩtell's q ẽ p̃ncipiũ
scię, vt in mathematicis intell's principiorũ ꝑ q̃ ꝓbanť
mathematicales cõcl'ones erit prĩcipiũ scię mathema-
ticoꝝ & sil'e ẽ in nã rerũ scitarũ, & licet (vt dič hic Egi E
dius) actus incõpleti sint principia habituũ, habit⁹ tñ
est principiũ actuũ cõplexorũ: loq̃ndo ergo de cogni-
tione perfecta per q̃ cognoscimus principia. Intelle-
ctus qui est habitus principiorum non solũ est princi
piũ sciẽnę: sed est principiũ principiorũ. i. intellectus
est principiũ cognitionis, ꝑ quã cognoscimus princi-
pia. ¶ Cõsiderãdũ ẽ vlterius ẽm Phm in lr̃a ꝙ circa in Notãdum
tellectũ sunt duo gñia habituũ hñtia, se aliq̃l'r ad verũ. secũdum.
Quidã. n. sunt sp̃ veri. Alij vero interdũ recipiũt fal-
sitatẽ, vz pz de opĩone, & de rõcinatione q̃ pñt esse ipsi⁹
veri & falsi. Sũt ẽr qdã habitus erronei se hñtes ad fal-
sum. Quia vero principia sunt maxime vera, manife-
stũ est ꝙ nõ ꝑtinet ad habitus q sunt sp̃ falsi, neq; ẽt ad
habitus q interdũ recipiũt falsitatẽ, sed solũ ad habitũ
q sp̃ ẽ veroꝝ. Hmõi aũt habit⁹ sunt duo, vz intell's, &
scĩa cõp̃hẽdẽdo sapiam sub vtroq;, vt dcm̃ ẽ, qa sapia
nõ solũ est scĩa, sed ap̃p̃hẽdit in se intell'm, & sciam cũ
sit caput sciarũ. Et qa habitus p̃ncipiorũ nõ est scĩa, cũ
acq̃rať ꝑ demr̃ationẽ. p̃ncipiorũ ãt nõ ẽ demr̃atio, in-
q̃tũ hmõi. Relinq̃ť ergo ꝙ habit⁹ p̃ncipiorũ ẽ ĩtell's.
¶ Cõsiderãdũ ẽ final'r ẽm Egid. ꝙ intell's, & scĩa, vt ac Notãdum
cipiť hic ẽm Phm tripl'r eliciriue dr̃nt. Primo qa intel tertium.
lect⁹ ẽ certior & notior q̃ scĩa. Secũdo, qa ad p̃ncipia F
quorũ ẽ intell's, nõ ẽ rõ: scĩa vero nõ ẽ sine rõne. Ter- Dr̃ia inter
tio, qa intell's est principiũ scię, sed scĩa nõ est p̃ncipiũ scĩe. et intelle
scię. ¶ Ad p̃mũ igr̃ ddm ꝙ qñ pl'a sil' ꝑ habitus pœnit⁹ ctum.
diuersos siue disp̃atos cognoscerent, sic pl'a intelligeť
ꝑ modũ pluriũ, nõ tñ qñ talia cognoscũť ꝑ habitus di-
stinctos tñ subordinatos, nõ eẽnt pl'a ꝑ modũ pluriũ
intelligere, vt ẽ in ꝓposito. Nã scĩa et intell's sunt habi
tus adinuicẽ subordinati. Vel ddm, ꝙ qñ p̃ncipia ap-
plicata ad ꝯcl'onẽ sil' tpe cognoscũť cũ cõcl'ones, nõ co
gnoscũť alio habitu, q̃ hitu scię, sed p̃ma solo melior
est. ¶ Ad ẽm ddm, ꝙ nõ ẽ incõueniẽs for̃as accñtales
spẽ dr̃ntes eiusdẽ gñis esse sil' in eodẽ subto, dũmõ sint
formę habituales, sic pl'es scię pñt sil' eẽ habitual'r, lz non
q̃tũ ad actualẽ cõsiderationẽ. ¶ Ad tertiũ ddm, ꝙ in
p̃mo hui⁹ declãtũ ẽ, quõ ĩtell'r illa ꝓpõ Phi ꝑꝑ qđ etc.
vñ qa concl'ones cognoscunť scĩa ꝑ principia, non ꝑꝑ
hoc seq̃ť ꝙ principia cognoscanť scĩa, sed ꝙ magis co
gnoscanť q̃ ea q̃ ꝑ sciam cognoscunť. Sicut nõ sequiť
Creatura ẽ ens ꝑ participationẽ ꝑꝑ Deũ: ergo Deus ẽ
ens ꝑ participationẽ, sed est magis ens q̃ ens, per par-
ticipationẽ, cum sit sua essentia, cuius esse est suum vi
uere. Qui semper laudatus sit in sæcula. Amen.

¶ Tabula quæstionum, & articulorum primi libri.

Quæstio.34.
1 Vtrũ in propõnib⁹ mediatis, possit fieri syl'ls &c.
2 Vtrũ in eisdẽ possit fieri syl'ls ignorãtię affirmatiu⁹

Quæstio.35.
1 Vtrum deficiente nobis aliquo sensu, sit neccẽ desi-cere scientiam de sensibilibus illius sensus.
2 Vtrum in nobis sint tantum duo modi vere sciẽdi .s. per demonstrationem, & inductionem.

Quæstio.36.
1 Vtrum ea q̃ Phs pmittit ad determinandũ de pcessu in infinitũ in demrationibus, sint bene posita.
2 Vtrum Phs conueniẽter moueat tres quæstiones de statu, qui est in demonstrationibus.

Quæstio.37.
1 Vtrum si sit status in extremis: sit status in medijs.
2 Vtrum si sit status in affirmatiuis, sit in negatiuis.

Quæstio.38.
1 Vtrum in pdicatis q̃ prędicant in eo qd' qd sit &c.
2 Vtrũ ea quæ addit Phs in ista lec. sint bene posita.

Quæstio.39.
1 Vtrũ cõueniat in aliqb⁹ pdicatis pcedere ĩ infinitũ
2 Vtrũ ꝯueniat oẽm ĩtelligẽtẽ q̃libet subam diffinire

Quæstio.40.
1 Vtrum probatio qua Phylosophus probat esse statum in prędicationibus, sit bene data.

Quæstio.41.
1 Vtrum si aliqoid inest duobus hæc insit eis &c.
2 Vtrum in prædicationibus demonstratiuis, neccẽ sit deuenire ad aliquid vnum primum.
3 Vtrum in reductione propositionum mediatarũ, sit necesse sumere medium.
4 Vtrum propõnes immediatę se habeãt ad ppõnes demonstrandas, sicut metrũ, & mensura earum.

Quæstio.42.
1 Vtrum demonstratio vl'is sit potior particulari.
2 Vtrũ aliq̃ demratiõis pticularis ꝯclo possit eẽ vl'is.

Quæstio.43.
1 Vtrum demonstratio vl'is sit dignior particulari.
2 Vtrum vl'ia sint magis scibilia, q̃ singularia.

Quæstio.44.
1 Vtrum demratio affirmatiua sit potior negatiua.
2 Vtrum ppositio affirmatiua, sit prior dignior &c.

Quæstio.45.
1 Vtrum demonstratio ostensiua sit nobilior &c.
2 Vtrum sit aliq̃ demratio ducens ad impossibile.

Quæstio.46.
1 Vtrum vna scientia sit dignior altera.
2 Vtrum scientia accipiat vnitatem a suo subiecto.
3 Vtrũ scia accipiat diuersitatẽ a diuersitate pncipioꝝ

Quæstio.47.
1 Vtrũ eoꝝ q̃ fiũt a casu possit esse scia demratiua.
2 Vtrum eorum quæ cognoscuntur per sensum possit esse scientia demonstratiua.

Quæstio.48.
1 Vtrum oium syllogismorum sint eadẽ principia.
2 Vtrum subm scię possit dici principiũ scientiæ.

Quæstio.49.
1 Vtrum scientia differat ab opinione.
2 Vtrũ scia differat ab alijs habitub⁹ intellectualib⁹.

Tabula quæstionum, & articulorũ Secundi libri.

Quæstio prima.
1 Vtrũ qõnes sint æq̃les numero his q̃ vere scimus.
2 Vtrum sint tm̃ quattuor qõnes vere scibiles.
3 Vtrũ oẽs qõnes reducant ad qõnem quid est.
4 Vtrum omnis quæstio sit quæstio medij.
5 Vtrũ diffõ passionis sit mediũ demrationis potiss.

Quæstio.2.
1 Vtrũ oium quoꝝ ẽ demratio, sit diffõ, et ecõuerso.
2 Vtrũ vnius & eiusdẽ possit esse demratio, & diffõ.

Quæstio.3.
1 Vtrum suppõnes quas adducit Phs sint sufficiẽter (positę.
2 Vtrum quod quid est, quid est significatum diffinitionis possit demonstrari de eo &c.

Quæstio.4.
1 Vtrum quod quid est, possit demõstrari de eo &c.
2 Vtrum syl'ls demonstratiu⁹ assimilet inductioni.

Quæstio.5.
1 Vtrũ qd' quid est, possit ondi de eo, cuius est &c.
2 Vtrũ possit syllogistice probari quod qd est &c.
3 Vtrũ possit demonstrari per viam suppõnis.
4 Vtrũ possit demrari de eo, cuius est aliquo modo.

Quæstio.6.
1 Vtrũ qd' qd ẽ, possit ondi de eo, c⁹ est demratione.
2 Vtrum possit de eo ostendi diffinitione.

Quæstio.7.
1 Vtrũ qd' qd est possit in aliqbus ondi syllogistice.
2 Vtrum possit ostendi vllomodo demonstratiue.

Quæstio.8.
1 Vtrũ in oib⁹ sit poẽ ondere qd' quid est &c.
2 Vtrũ qd' qd est, sit ppriũ significatũ diffõnis.

Quæstio.9.
1 Vtrum sint tantum quattuor genera causarum.
2 Vtrũ p quodlibet genus cãę possit fieri demratio.
3 Vtrum eiusdem rei possint esse plures cãę.

Quæstio.10.
1 Vtrũ valeat demonstratio a priori ad posteri⁹ &c.
2 Vtrum in causis, quæ non sunt simul cum suis effectibus, valeat demonstratio &c.

Quæstio.11.
1 Vtrum in his quæ non sunt sil' cũ suis causis &c.

Quæstio.12.
1 Vtrum in his quæ sunt secundum generationem circularem, valeat demonstratio &c.
2 Vtrũ ĩ his q̃ fiũt, vt frequẽter, debeat accipi mediũ quod sit, vt frequens, ad demonstrandũ ipsa &c.

Quæstio.13.
1 Vtrũ ad inuestigandũ qd' qd ẽ accipiẽda sint talia q̃ insunt sp, & in plus se habeãt nõ extra genus.

Quæstio.14.
1 Vtrũ p viã diuisionis possit inuestigari qd' qd est.

Quæstio.15.
1 Vtrum sit possibile intellectum humanum intelligere quod quid est alicuius rei.
2 Vtrum in venatione ipsius per diuisionem &c.

Quæstio.16.
1 Vtrum modus inuestigandi quod quid est p viam syllogizationis sit conueniens.

Quæstio.17.
1 Vtrum alicuius quæstionis propositę possit interrogari propter quid, accipiendo &c.
2 Vtrum diuersę qõnes possint cõicare in pp quid.

Quæstio.18.
1 Vtrum causa, & cãtum simul sint quo ad existiam.

Quæstio.19.
1 Vtrum vnius effectus sit tm̃ vna causa, vel plures.

Quæstio vltima.
1 Vtrum cognitio primorum principiorũ sit nobis innata vel in nobis de nouo acquiratur.
2 Vtrum cognitio primoꝝ principioꝝ, & ipsaꝝ cõclonũ sit vnus, et idẽ habitus: vel vtrũ alio habitu cognoscamus principia, & alio habitu cõclones.

Finit Tabula primi & secundi libri Posteriorum.

G ¶ CLARISSIMI ARTIVM, ET Sacræ Theologiæ Doctoris, Fratris Dominici de Flandria, sacri ordinis Prædicatorum in Diui Thomæ Aquinatis Fallaciarum, op⁹ perutile quęstiones. Incipiunt.

Quæstio prima. Vtrum de syllo sophistico sit scia.

Qō prima — CIRCA TRACTATVM fallaciarū Sancti Thomæ de Aquino, Doctoris ordinis Prædicatorꝝ. ¶ Quæritur primo, vtrum de syllo sophistico sit scia. ¶ Primo arguitur ꝙ non. Nā de non ente nō est scia, primo Posteriorum, sed sylls sophisticus est non ens, vt patet per diffinitionem eius, cum sit ex apparentib⁹, & non existentibus: ergo de ipso nō est scia. ¶ Secundo de ente per accns nō est scia, vt patet. 1. Posterioꝝ, &. 6. Metaph.

H sed sylls sophisticus est ens p accns: ergo idem quod prius. ¶ Tertio scientia dicitur esse habitus cōclonis: primo Posterioꝝ, sed sylls sophisticus non est cōclo, sed totus syllus: ergo idem quod prius. ¶ Quarto corruptibilium non est scia, vt patet. 1. Posterioꝝ, sed syllogismus sophisticus est corruptibilis, quia quod semel est dcm manet irreuocabile verbum, vt patet per P. Hisp. in Prædicamētis: ergo de syllo sophistico non pōt esse scia. ¶ Sed Ↄ. D. S. & Phs in Elenchis, q tradiderunt sciam de syllo sophistico. ¶ Pro præsenti dubij declaratione sciendum primo, ꝙ Phia prima sui diuisione diuidit in Phiam realem, et sermocinalem.

Notādum primum.

Diuisio scientiarū. Phia realis diuiditur in actiuam, factiuam, & theoricam, siue speculatiuam. Actiua Phia quę moralis dicitur, diuiditur in monasticam, biconomicam, & polyticam, sub quibus cōnnetur ius Canonicum, & ius Ciuile. Factiua vero diuidit in septem artes mechanicas, quæ his duobus versib⁹ connetur.

Versus. Lana, nemus, miles, nauigatio, rus, medicina. His ars fabrilis connumerari potest. Sed Phia theorica, siue speculatiua diuiditur in metaphysicam, & mathematicam, & phicam: accipiēdo phicam pro tota Phia naturali.

I Phia vero sermocinalis, siue rōnalis diuidit in Grammaticam, Rhetoricam, et Logicam.

Diuisio Logi. Logica vero, vt est scia rōnalis diuidit, vt hic dicit. D. S. fm diuersas operationes intellectus. Quia igitur tres sunt operationes intells, v₃ simplicium appręhēsio, compositio vel diuisio discursus vel rōcinatio. Tres sunt partes Logicæ. Prima est de his quæ apprehenduntur p primam operationem intells, & continet librū Prædicabilium Porphyrij, & librū Prædicamentorū Aristo. quibus correspondent secundus, & tertius tractatus P. Hisp. Secunda pars Logicæ est de his quæ apprehenduntur per scdm operationem intells, continet duos libros Perihermenias, quibus corrñdet primus tractatus. P. Hisp. Tertia vero pars Logicę est de his, quæ apprehenduntur per tertiam operationē intells, v₃ de syllo, quę pars continet totam Logicam nouam.

Notādum secūdum. ¶ Sciendū scdo ꝙ tertia pars Logicæ diuidit in quatuor partes fm ꝙ sylls sumit in quadruplici drīa. Nam sylloꝝ qdā est simplr dictus, siue non Ↄctus. Ali⁹ est sylls Ↄct⁹, & iste est triplex. Nam quidam est Ↄctus ad mām necessariam, q dr sylls demonstratiuus. Alius est Ↄctus ad mām verę probabilē, v₃ sylls dialecticus. Alius vero est qui est contractus ad mām apparenter probabilem, q dr sylls sophisticus. Prima ergo pars tertiæ partis est de syllo simplr dicto, siue non cōtracto, & continet duos libros Priorū, quibus correspōdet quartus tractatus. P. Hisp. Secunda pars est de syllogismo contracto ad mām necessariam. s. de syllogismo demonstratiuo, & cōtinet duos libros Posteriorum, quibus non correspondet aliquis tractatus. P.

K Hisp. qui fuit instructor iuuenum, propter eorum difficultatem. Tertia vero pars eiusdem est de syllogismo contracto ad materiam vere probabilem, & continet. 8. libros Topicorum, quibus correspondet quintus tractatus. P. Hisp. s. de locis. Sed quarta pars eiusdem tertię partis est de syllogismo sophistico contracto ad mām apparēter probabilem, & continet duos libros Elēchorum, quibus correspōdet sextus tractatus. P. Hisp. & psis tractat⁹. D. S. Et prima separatio secundam præcedit, et secunda tertiam. Et qa vnūqdq₃ prius est considerare fm se ꝙ in ordine ad aliud, quia illud ēt quod est contractum ad mām necessariā perfectius est eo quod Ↄhitur ad materiam probabilem, & illud quod cōtrahitur ad mām probabilem vere perfectius est eo, quod Ↄhitur ad materiam apparenter probabilē: & ideo patet ordo parnū scibilium & librorū Logicæ inter se.

L ¶ Sciendum tertio, ꝙ triplex est sylls sophisticus. Quidā est peccans in mā. Aliqs peccās in forma. Tertius est peccās in vtroq₃.

Notādum tertium. Triplex sylls soph.

peccans in materia tantum. ¶ Sed syllogism⁹ sophisticus peccans in materia tm, est qui procedit ex ambabus præmissis falsis, aut ex altera falsa, est tamen in modo & in figura. Exēplum primi, vt Omnis homo est lapis, equus est homo: ergo equ⁹ est lapis. Exēplum secūdi, vt Omnis homo est risibilis, lapis est homo: ergo lapis est risibilis.

In forma tantum. Syllogismus vero sophisticus peccās in forma tm, est qui procedit ex ambabus præmissis veris, qui tm non est in aliquo modo alicuius figurę, vt homo est spēs, Sortes est hō: ergo Sortes est spēs, & tm non valet, cū ibi arguat ex puris particularibus, ex quibus nil sequitur, & tū ambę sunt verę.

Peccās in vtroq₃. Sed sylls peccans in vtroq₃, est qui procedit ex falsis, & male est syllogizatus, vt Nullus homo est aīal, nullum risibile est homo: ergo nullū risibile est animal, sed argumētum non valet, cum procedat ex puris negatiuis & ex ambabus falsis. De syllo autē peccante in forma tm, aut in vtroq₃, est hic ad propositum, & non de syllo in materia tantum, nisi loquendo de syllogismo vlr sophistico. Ex quo patet, ꝙ ille sylls peccat in materia q procedit ex falsis. Ille vero peccat in forma, qui non est in aliquo modo trium figurarum.

M ¶ Sciendum quarto, ꝙ sylls sophisticus potest duplr considerari. Vno modo, per respectum ad sua principia, causas, & passiones, ppriętatesq₃, & isto modo de syllogismo sophistico ē vera scia sophistica docēs. Alio modo, quantum ad suum vsum, vt videlicet ad decipiendum respondentem, aut ad generandum apparentem sciam, et isto modo de eo non est scia, sed qdam mod⁹ sciendi, qui modus potest vocari sophisticus vtens &c.

Notādum quartum. Sophi. dupliciter cō siderari.

Notandū quintum. ¶ Sciendum quinto, vt ex prædictis discitur ꝙ syllogismus peccās in materia tantum est duplex. Nam quidam est qui procedit ex ambabus falsis, vt supra dcm est. Ali⁹ est qui procedit ex vna falsa, & talis est duplex. Quidam est qui procedit ex maiore falsa, & minore vera, vt Oīs homo est asinus, Sortes est homo: ergo Sortes est asinus. Alius est q procedit ex maiore vera, & minore falsa, vt Oīs homo est animal, asinus est homo: ergo asinus est animal. Et quilibet prædictorum est duplex. Nam quidam est procedens ex præmissa, aut ex præmissis in toto falsis. Alius est q procedit ex præmissa vel præmissis in parte falsis. Dicitur autem propositio in toto falsa, cuius prædicatum

Propō i to to falsa vel in parte.

A prædicatum nõ conuenit alicui partium subiecti, vt
Homo est asinus. Sed ꝓpositio illa dicitur in parte fal
sa, cuius prædicatum conuenit subiecto pro aliqbus
suppositis, & ꝓ aliquibus nõ, vt Omnis homo est bo-
Conclusio nus. ¶ Quibus notatis sit hæc prima conclõ. Syll's so-
Probatio. phisticus ẽ subm in hoc tractatu attributionis. ¶ Hęc
cũclõ probatur ꝑ cõditiones subri attributionis. Nã
illud est subm attributionis in aliqua scĩa qđ est quid
cõissimum in tali scientia consideratum, non trãscen
dens metas illius scientiæ, ad quod omnia quę consi-
derantur consequenter in scientia tali habent ordinẽ
& reductionem, syll's sophisticus est hmõi in hoc tra-
Instantia. ctatu: ergo. Et si arguatur nullus syllogismus sophi-
sticus est subiectum in hoc tractatu: ergo syllogismus
sophisticus non est subiectum in hoc tractatu. Ante-
cedens patet per inductionem. Consequentia proba-
tur per legem subalternarum, & per locum a toto in
Respõsio. quantitate. ¶ Dicendum est negando consequentiã,
ꝙ ibi est fallacia figuræ dictionis & accidentis, vt in-
fra patebit, quia ibi arguitur a suppõne personali ad
simplicem. Et ad probationem dicendum, ꝙ ibi nõ
arguitur per aliquem locum, aut bonam consequen-
B tiam: quia ad oẽm locum dialecticum bonum requi-
ritur, ꝙ arguatur respectu termini qui non ponit dif-
ferentiam inter terminum inferentem, & terminum
illatum, quod non obseruatur in proposito: quia iste
terminus subm non conuenit syllogismo sophistico
secundum ꝙ habet esse in suis inferioribus, sed abso-
Secũda cõ lute: vnde ratio non sequitur. ¶ Secunda cõclusio est
clusio. responsiua ad quæsitum, videlicet de syll'o sophistico
Probatio. est scĩa quæ probatur tali rõne. ¶ Nam scĩa est habit[9]
prima. conclusionis firmus, certus, & euidens per demõstra
tionem acquisitus, & non naturalis, vt patet. 1. Poste-
Secunda. riorum: ergo &c. ¶ Secũdo de illo est scĩa, de quo po-
test demõstrari aliqua propria passio de subto: sed de
syllogismo sophistico fit demonstratio hoc mõ, Oĩs
syllogismus procedens ex apparentibus & non existẽ
tibus est generatiuus apparentis scĩę, sed syllogismus
Instantia. sophistic[9] est hmõi. ¶ Tertio & si arguatur, aliquis est
deceptor & sophisticus a natura: ergo de syllogismo
sophistico non est scĩa. Patet consequentia, quia scĩa
est habitus acquisitus & non naturalis, vt patet. 2. Po-
Responsio steriorum ꝯ Platonem. ¶ Dicẽdum, ꝙ ars sophistica,
potest esse a natura, sed tñ imperfecta, non autẽ perfe-
Dubium. cta, de qua hic est ad propositum. ¶ Dubitatur primo
C vtrũ de syllogismo sophistico sit scĩa realis vel ratio-
nalis, et videtur ꝙ sit realis, quia ponitur in prima spe
cie qualitatis, cum sit habit[9]: sed nihil ponitur in prę-
dicamẽto, nisi sit ens reale: ergo videtur ꝙ sit scĩa rea-
Solutio. lis. ¶ Dicendum ad hoc dubium, ꝙ est hæc sciẽtia ra-
tionalis, et non realis, quia scientia accipit denomina
tionẽ a suo subiecto: illa ergo scĩa, cuius subm est ens
rationis dicitur rationalis, sed subiectum huius scĩę,
videlicet syllogismus sophisticus est ens rationis: er-
go hæc scĩa est rationalis, & non realis. ¶ Ad argumẽ
tum autem dubij, dicendum ꝙ in scientia vñ est ens
reale non tñ est scientia realis: ab alio .n. habet sciẽtia
ꝙ sit ens reale, & ab alio ꝙ dicatur scientia realis, vel
rationalis: & illa scientia dicitur rationalis, cuius sub-
iectum est ens rõnis, ꝙ autem scientia dicat ens reale,
habet a suo subto in hęsionis, et ab alijs suis principijs
primi generis. Ex quo patet ꝙ licet sciẽtia de syllogi-
smo sophistico sit ens reale reponibile in prędicamẽ-
to, non tamen est scientia realis, sed rationalis: vñ ne-
Dubium. ganda erat consequentia. ¶ Quæritur secũdo, quare
D. S. in suo tractatu primo determinauit de disputa-
tione ꝙ̃ de fallacijs, aut de syllogismis sophisticis, cũ
subm cuiuslibet scientiæ debeat esse prius notum in D
tali scientia, vt ex supradictis patet. ¶ Dicendum ꝙ ra Solutio.
tio. D. S. est quia finis sophistici est acquirere vanam
gloriam, & ab omnibus laudari, sed hoc non põt con
uenientius facere, ꝙ̃ deducendo respõdentem suum
ad aliquod inconueniẽs: hoc .n. non potest facere, ni-
si mediãte disputatione sophistico: ideo. D. S. primo
incipit tractare de disputatione. Et qñ dicebat in mo
tione dubij, ꝙ subm debet esse prius notum, verũ est,
in intentione considerantis, nõ autem in executione
operis considerati: quemadmodum domificator pri-
mo in intentione habet finem domus, quam ædifica-
re proponit: tñ in executione operis ĩcipit a materia,
& a cæteris partibus domus quæ requirũtur ad cõpo
sitionem eius, & vltimo sequitur forma domus, & fi-
nis. ¶ Ad primum dicendum, ꝙ non ens est triplex, Non ens
quoddam est non ens simpl'r, & de tali nõ est sciẽtia: tripex.
Aliud est non ens per se, est tñ ens per accidens, vt pri
uatio. Aliud vero est non ens in actu, est tñ ens in po-
tentia: & de istis est scientia. Syll's autem sophisticus
si consideratur per respectum ad suas causas, & ꝓprie-
tates, sic est ens per se, si vero consideretur quantũ ad
suum vsum, sic est nõ ens non simpliciter, sed nõ ens E
tale quale apparet: vnde de syllogismo sophistico pri
mo modo cõsiderato est scĩa. scđo autem modo de eo
est quidam modus sciẽdi, vt in Notabilibus dcm̃ est:
& per hoc patet solutio ad secundum. ¶ Ad tertiũ di-
cendum, ꝙ licet de conclusione sit scĩa per se primo:
tñ de syllogismo sophistico et quolibet alio subiecto
conclusionis est scientia non primo, sed per alterum,
tanꝙ̃ v3 de subiecto aliquid scitur, et licet syllogism[9]
sophisticus primę intẽtionaliter sumptus non sit sub-
iectum conclusionis: tñ si secundę intentionaliter su-
matur potest esse subiectum conclusionis. ¶ Ad quar-
tum dicẽdum, ꝙ licet syllogismus sophisticus in par-
ticulari, & quantum ad suum vsum sit corruptibilis:
tamen in vniuersali consideratus in ordine ad ꝓpria
sua principia, & passiones est incorruptibilis, & syllo
gismus sophisticus. Isto modo de eo est scientia.

¶ Quæstio. 2. De diffinitione disputationis. Quæst. 2.

QVÆRITVR Secundo. Vtrum diffõ dispu
tationis sit diffinitio sufficiens, in qua dicitur disputa
tio est actus syllogisticus vni[9] ad alterum ad aliquod
propositum ostẽdendum. Arguitur primo cõtra sup-
positum, probando ꝙ disputatio non possit diffiniri.
Nullum multiplex potest diffiniri cum diffinitio, no F
tificet quid vnum: sed disputatio est quid multiplex,
cum eius species quatuor sint, vt patet in Textu: ergo
non potest diffiniri. ¶ Secundo, solius entis realis est
quod quid est, siue diffinitio, vt patet. 7. Metaphy. &
2. Posteriorum, sed disputatio non est ens realis, sed
rationis: ergo. ¶ Tertio contra diffinitionem, nã aliq̃
est disputatio enthymematica, & inductiua: & tamẽ
tales disputationes non sunt actus syllogistici: ergo
male ponitur illa particula actus syllogisticus in prę-
dicta diffõne. ¶ Quarto disputatio sophistica ẽ dispu-
tatio: & tamen prędicta diffinitio sibi non competit,
cum non valeat ad aliquod propositum ostendendũ,
sed ad acquirendum vanam gloriam, vt dcm̃ est: præ-
dicta ergo diffinitio videtur insufficiens. ¶ Sed cõtra
D. S. in pñti lec. & Phs in. 1. Elenchorum. ¶ Sciendũ Notãdum
primo, ꝙ postꝙ̃. D. S. conclusit primo esse determi- tertium.
nandum de disputatione, ꝙ̃ de locis sophisticis, cõse-
quẽter determinat de ipsa disputatione. Et primo de-
terminat de ipsa diffinitione, et diuisione, de quo est pñs
lectio. Deinde determinat de membris diuidentibus
adducendo diffões eorũ. Ratio autem quare primo

G determinauit de disputatione diffinitiue, q̄ diuisiuæ
cōis est, quia esse præcedit posse, vt patet. 9. Metaph,
sed diffinitio indicat esse, diuisio vero posse: ideo an-
teq̄ ponat diuisionē disputationis, primo causam sic
diffinit dicens. {Disputatio est actus &c.} In qua
diffinitione ponitur act⁹ loco generis, et quia duplex
est actus, v₃ corporalis, vt ambulare, & spūalis, vt in-
telligere: igitur subiūgitur sophisticus ad dr̄iam actus
corporalis. Et accipitur ibi actus syllogisticus cōiter,
.s. pro omni actu discursiuo, siue sit enthymematic⁹,
siue inductiu⁹, per quod datur intelligi instr̄m dispu-
tationis, quod est syllogismus includens in se enthy-
mema, & inductionem. Deinde proponitur {vnius
ad alterum} ad innuendum personas disputantiū. s.
respondentis, & arguentis. vltimo subiungitur {ad
aliquod propositum ostendendum} ad dr̄iam actus
exemplaris & ad denotandum finem disputationis.
Ex quo patet, ꝙ quinq̧ reperiūtur in qualibet dispu-
tatione, v₃ actus disputandi, personę disputantiū quę
H sunt duę, instr̄m disputandi, vltimo finis disputatio-
Notādum secūdum. nis. ¶ Sciendum scd̄o, ꝙ triplex est disputatio. s. men-
talis, scripta, & vocalis, de vocali autē est hæc ad pro-
Triplex disputatio uocalis. positum, quæ est triplex. s. disputatio syllogistica, en-
thymematica, & inductiua. Disputatio autem syllo-
gistica est quæ fit per syllogismum completum, vt sic
Syllogisti. arguendo, Oīs homo currit, omne risibile est homo:
Inductiua ergo omne risibile currit. Sed disputatio inductiua
est quæ fit arguendo per inductionem, vt Sortes cur-
rit, Plato currit, & sic de alijs: ergo oīs homo currit.
Enthyme. Disputatio vero enthymematica ē quæ fit per enthy
mema, vt sic arguendo, Omne animal currit: ergo oīs
homo currit. Et licet exemplum sit species argumen-
tationis secundum ipsum: tamen proprie loquendo
non fit aliqua disputatio, quia vt dicit. D.S. non autē
ad aliquod propositum ostendum, sed magis ad ali-
quam formam explicandam. Verūtñ si accipiaꝛ exē-
plum virtualiter secundum ꝙ reducibile est ad syll'm
Notādum tertium. sic s̄m ipsum pōt sumi disputatio exemplaris. ¶ Scien
dum tertio, ꝙ argumentatio est quadruplex. i. prio-
Argumentatio quadruplex. ristica, topistica, sophistica, & posterioristica, & quæ-
libet diuiditur in quattuor species. s. in syll'm, enthy-
Instantia. mema, inductionem, & exemplum. Et si arguatur di-
uersa genera habent diuersas species, vt patet in Præ-
I dicamētis, sed argumētatio prioristica, & alię disputa
Responsio tiones, hn̄t easdem spēs: ergo non distinguunꝛ. ¶ Di-
cendum, ꝙ licet prædictę disputationes habeant eas-
dem species māliter nō tñ formaliter, quia inquantū
illę spēs sunt incontractę, sic sunt spēs argumentatio-
nis prioristicę, inquantum vero ɔ̄ctę ad mām necessa-
riam, sic sunt spēs argumentationis posterioristicę, si-
ue doctrinales: sed inquantum sunt ɔ̄ctę, ad mām ve-
re probabilem, sic sunt species argumētationis diale-
cticę, inquantum autem sunt contractę ad materiam
probabilem, sed non existem: sic sunt spēs argumen-
Cōclusio. tationis sophisticę. ¶ Conclusio responsalis licet prę-
Probatio. dicta diffinitio non sit quidditatiua, est tamen bene
assignata. Prima pars huius conclusionis probaꝛ per
duo prima argumenta in principio q̄ōnis adducta, &
confirmatur quia soli⁹ speciei est diffō quidditatiua,
vt patet per Boethum, & per Ph̄m. 7. Meta. Secunda
pars probatur tali rōne. Nam in prędicta diffinitione
tanguntur omnes cāę diffiniti: ergo est bona. Probaꝛ
antecedēs, quia causa formalis explicatur per hoc qđ
dicitur actus: causa vero efficiens instr̄alis tangiꝛ per
hoc quod dicitur sophistic⁹: causa autem efficiēs prin
cipalis, tāgitur per hoc quod dicitur vnius ad alteꝝ:
sed cā finalis tangiꝛ ꝑ hoc qđ dr̄ ad aliquod propositū

ostendendum. Nulla autem est cā ex qua ipsius disputa- K
tionis, cum non sit substantia: ideo in prædicta diffi-
nitione non tangitur. Et licet scire sit finis mediatus,
& remotus ipsius disputationis: tñ non est finis proxi-
mus, non est. n. inconueniens ꝙ vnius rei sint plures
fines subordinati, vt īfra patebit. ¶ Dubitatur primo Dubium.
quid est argumentatio & quot sunt spēs syll'i cū eorū
diffinitionibus. ¶ Dicendum primo, ꝙ argumētatio Respōsio.
primo, sic diffinitur. Argumentatio est ratiocinatio
mentem arguens, & conuincens, faciens nos deueni-
re de notitia noti ad notitiam ignoti. Vel sic secūdū
Boethum. Argumentatio est ratio rei dubię faciens Argumentatio.
fidem. Syllogismorum autem sex sunt spēs, v₃ syllo-
gismus simpl'r dictus, elēchus, demonstratiuus, sophi-
sticus, dialecticus, & tentatiuus. Simpl'r dictus syllo- Syll's simpliciter dictus.
gismus s̄m Ph̄m. 1. Priorum, est oratio in qua quibus-
dam positis aliud ab his, quæ posita sunt, ex necessita-
te accidit, eo ꝙ hæc sunt. Syllogismus vero elenchus Elēchus.
est s̄m Ph̄m. 1. Elenchorum, &. D.S. in pręsenti trac.
syllogismus cum cōtradictione, de quo videbitur in- L
ferius, cum de fallacia ignorātię elenchi tractabitur.
Sed syllogismus demōstratiuus est syll's faciens scire Demonstratiuus.
s̄m Ph̄m. 1. Posteriorum, vel est syll's procedēs ex pri-
mis veris & immediatis prioribus notioribusq̧ cau-
sis conclusionis. Syll's vero dialecticus, est qui ex pro Dialectic⁹
babilibus est syllogizatus, vel sic syll's dialecticus est
oratio, in qua quibusdam positis & concessis, necesse
est aliud accidere per ea, quæ posita sunt & concessa.
Syll's vero sophisticus est qui ex apparentibus nō exi-
stentibus est syllogizatus. Sed syll's tentatiuus, secun- Sophyst.
dum Ph̄m in Elenchis, est qui procedit ex his, quę vi- Tētatiuus
dentur respondenti, & necesse est eum habere qui se
simulat habere scientiam. Ex diffōnibus autem prędi
ctis patebunt diffinitiones disputationum. ¶ Ad pri-
mum scd̄m & tertiū patet solō ex dictis. ¶ Ad vltimū
dd̄m, ꝙ licet disputatio sophistica nō ostdat aliqđ ꝓ-
positū veꝝ, ostdit tñ apparens: ideo diffō cōtingit sibi
licet imperfectius cæteris speciebus disputationis.

¶ Quæstio. 3. De diuisione disputationis. Quæst. 3.

QVÆRITVR Tertio. Vtrū disputatio con
ueniente diuidatur in disputationem demōstratiuā,
dialecticam, sophisticam, & tentatiuam. ¶ Arguiꝛ pri
mo, ꝙ non. Nam diuisio soli quantitati congruit, vt
habetur. 1. Physi. sed disputatio non est quantitas: er- M
go non potest diuidi, quod est contra suppositū. ¶ Se
cundo, cuiuslibet argumentationi correspondet ali-
qua disputatio, quia secūdum quamlibet speciē argu-
mentationis potest ostēdi aliquod propositum, cum
igitur sit aliqua argumentatio prioristica, sequitur ꝙ
erit aliqua disputatio prioristica, & per cōsequens di-
uisio insufficiēs. ¶ Tertio, omnia necessaria sunt pro-
babilia, cum appareant omnibus, vel pluribus, aut sa-
pientibus: ergo disputatio dialectica, quę procedit ex
probabilibus non differt a disputatione demonstrati
ua, quę procedit ex veris, & sic idem qđ prius. ¶ Quar
to, nulla est disputatio quæ generet apparentem opi-
nionem: ergo pariformiter nulla erit disputatio gene
rans apparentem scientiā, & per consequens non erit
aliqua disputatio sophistica. ¶ Quinto, aliqua dispu-
tatio examinatiua: & tamen non enumeraꝛ in prædi-
cta diuisione: igitur est insufficiens. ¶ Sed contra est
D.S. & Ph̄s in. 1. Elenchorum. ¶ Pro huius dubij de- Notādum
claratione, sciēdum primo, ꝙ postq̄. D.S. posuit dif- primum.
finitionem disputationis cum declaratione eiusdem,
hic consequenter ponit diuisionem eius cum diffini-
tionibus membrorum diuidentium. Dicens ꝙ dispu-
tationis q̄ttuor sunt species. s. dem̄ratiua, dialectica,
sophistica,

A

Quatuor spẽs disputationis. Sufficiẽtia.

sophistica,& tentatiua. Cuius diuisionis, sic potest formari sufficientia. Nam omnis disputatio valet ad aliquod propositum ostendendum, vt dictum ẽ. Vel ergo valet ad generandum habitum in aliquo, vel ad sumendum experimentum de habitu gñato. Si fm: sic est disputatio tentatiua. Si primũ: hoc est dupl'r, qa vel valet ad generandum verum habitum vel apparẽtem. Si fm: sic est disputatio sophistica. Si primũ: hoc est dupliciter, quia vel valet ad generandum scientiã vel opinionem. Si pmum: sic est demõstratiua disputatio. Si scdm: sic ẽ disputatio dialectica vel Hopica.

Alia sufficirntia.

Potest etiam aliter formari sufficientia: nam disputatio est actus sillogisticus, vel ergo talis actus procedit ex apparentibus tm̃ vel procedit ex existẽtibus. Si primum: sic est disputatio sophistica. Si fm: hoc est dupliciter, vel procedit ex necessarijs vel ex probabilibus. Si pmum: sic est disputatio demõstratiua. Si fm: hoc est dupliciter: quia vel pcedit ex probabilibus indifferenter, vel ex his q̃ videntur respondenti. Si primũ: sic est disputatio dialectica. Si fm: sic ẽ tẽtatiua. ¶ Differunt ãt hę duę sufficientię in hoc, ꝙ prima sumitur ex pte finis disputationis, scd'a vero ex parte materię.

B

Notãdum. secũdum. Triplex diffõ dispu ta. drmõ.

Sciendum secundo, ꝙ disputationis demonstratiuę tres sunt diffões, quarum prima est. ¶ Disputatio demõstratiua est, q̃ est generatiua scientię vel quæ ad scientiam ordinatur. Cuius rõ est: quia ad eundem finem ordinaẽ instrumentum & causa principalis: sed instrumentum disputationis demõstratiue videlicet syll's demonstratiuus ordinstur ad scientiam, vt patet primo Posteriorum: ergo disputatio demonstratiua, siue doctrinalis ordinatur ad scientiam. Dicitur autẽ prædicta diffinitio formalis quæ datur per finem, finis autem habet rõnem formæ respectu aliarum causarum, quia de ratione formæ est, ꝙ sit actus: finis autem habet rationem actualitatis, cum habet ratiõem primi mouentis. Vnumquodq; mouet secundum ꝙ est actus. Finis enim mouet efficiens, & efficiens motum a fine disponit materiam ad introductionem formę. Illa ergo diffinitio quæ datur per finẽ dicitur simpliciter formalis, illa aũt quæ datur per alias causas dicitur materialis.

Secunda diffinitio.

¶ Secũda, vero diffinitio disputationis demonstratiuæ q̃ dicitur materialis, est quæ procedit ex veris per se notis proprijs alicuius scientiæ: vel sic, secũdum Phylosophum primo Elenchorum.

C

Tertia.

¶ Disputatio doctrinalis est, q̃ ex proprijs principijs alicuius disciplinę & non ex his quæ videntur respondenti sillogizat. ¶ Cuius ratio est: quia syllogismus demõstratiuus qui est eius instrumẽtum procedit ex talibus. ¶ Tertia vero diffinitio comprehendit duas p̃dictas, & dr̃ demõstratio tota, sola põne differens: q̃ ponit in textu, videlicet ꝙ disputatio demõstratiua est q̃ ad sciam ordinaẽ procedens ex veris per se notis, & pprijs pncipijs alicuius sciæ: põt autẽ scd'a diffõ demr̃ari p pmã sic. Oĩs demr̃atio q̃ ordinatur ad sciam, pcedit ex veris p se notis &c̃. sed oĩs disputatio doctrinalis, siue demr̃atiua est hmõi: ergo pcedit. Ex quo pma diffõ dr̃ mediũ demr̃ationis. Scd'a vero conclusio, Tertia (vt dcm̃ ẽ) dr̃ tota demr̃atio solum differẽs ab ea fm põnẽ, siue ordinationẽ terminoꝝ.

Notãdum tertium. Triplex. diffinitio dispu. dialecticæ.

Sciẽdũ tertio, ꝙ diffõ formalis disputationis dialecticæ ẽ talis. Diffõ dialectica ẽ q̃ tẽdit ad opinionẽ: hęc vero opinio est finis disputationis dialecticæ: igitur p̃dicta diffõ dr̃ formalis, diffõ vero materialis eiusdẽ est, disputatio dialectica ẽ q̃ pcedit ex pbabilib⁹, Vel sic fm Phm in Elenchis, est q̃ ex probabilib⁹ sillogizat, & est collectiua ꝯdictionis, qa vtraq; ps ꝯdictionis pt esse pbabilis: qa fm Phm pmo Elenchoꝝ, Nõ refert qbusdã veris q̃dam falsa probabiliora: sed diffõ eiusdem cõprehendens vtrãq; p̃dictaꝝ talis est. Disputatio dialectica est q̃ procedit ex probabilibus ad opinionẽ tendens. Patet ẽt scd'a diffõ demr̃atiua p primã eodẽ mõ quo dcm̃ est in p̃cedenti notabili.

D

Notãdum quartum. Triplex diffinitio tentatiua.

Sciẽdũ quarto, ꝙ prima diffõ disputationis tentatiuę ẽ talis. Disputatio tentatiua est q̃ ordinaẽ ad expimẽtum sumendũ de aliquo, & hæc dr̃ formalis: qa datur per finem. Nã sumere expimentum de aliquo est finis huius disputationis.

Secunda

¶ Scd'a vero diffõ eiusdẽ q̃ dr̃ mãlis diffõ & conclusio demonstrationis est talis. ¶ Disputatio tentatiua est quæ sillogizat ex his quæ videtur respondenti, & necesse est eum habere, qui se simolat habere scientiam, quia procedit ex cõibus qbus ignoratis oĩa ignoranẽ, quibus tñ scitis non oĩa sciunẽ. Ex quo patet, ꝙ tentatiua dr̃ ab examine, quia tentatio procedit ex cõibus & facilibus: sed examinatio procedit ex difficilibus & proprijs.

Tertia.

¶ Sed tertia diffõ eiusdẽ quæ dicitur tota demonstratio cõprehendens predictas duas, quę ponitur in textu est talis, Disputatio tẽtatiua est quæ ordinatur ad experimentum sumendũ de aliquo per ea quę videntur r̃ndenti.

Notãdum quintum. Triplex diffinitio sophy.

Sciendum quinto, ꝙ disputationis sophisticæ sicut & p̃cedẽtiũ sunt tres diffinitiones, Prima est, formalis et medium demõstrationis. Secunda est, materialis & conclusio demonstrationis. Tertia est tota demonstratio comprebendens vtrũq;.

E

¶ Est aũt disputatio sophistica, q̃ tendit ad vanãgloriam, vt disputãs sapiens esse videatur, & hæc datur per finem. Vel sic, Disputatio sophistica est quæ sillogizat ex bis quę videntur probabilia & non sunt, & hæc datur per materiam. Vel sic, Disputatio sophistica est quę tendens ad vanãgloriam, in bis quæ videntur probabilia & non sunt, sillogizat. Procedit. n. vt dicit hic. D.S. ex his quę videntur vera & non sunt, siue ex his quæ vidẽtur probabilia & non sunt. Vel simpliciter ppositiones falsas assumendo: quæ tamen videntur verę, vel in veritate falsarum arguendo, sicut est ista propositio, De quocunq; p̃dicatur genus, & species. Hæc autem propositio est falsa & videtur vera pp hoc ꝙ ista est vera, De quocunq; p̃dicatur species, & genus.

Conclusio

Conclusio responsalis, p̃dicta diuisio est sufficienter assignata, q̃ est diuisio analogi in analogata.

Probatio.

¶ Prima pars, patet auctoritate Phylosophi primo Elẽchorum, &. D.S. in presenti passu. Secundo, idem patet per duas sufficientias in primo notabili adductas. Tertio, idem probatur per conditiones bonæ diuisionis. ¶ Secunda pars, probatur tali ratione. Nam diuisum per prius dicitur de vno membrorum diuidentium q̃ȝ de reliquo: ergo est diuisio analogi in analogata.

F

Notãdum sextum.

Considerandum tamen ꝙ disputatio potest dupliciter considerari. Vno modo, quantum ad vim nominis. Dicitur enim disputatio quasi duorũ putatio, & isto modo, disputatio per prius diciẽ de disputatione sophistica, secundo de tentatiua, tertio de dialectica, quarto de demonstratiua, siue doctrinali. Alio modo potest considerari quantum ad perfectionem finis ipsius disputationis, & sic prius dicitur disputatio de disputatione demonstratiua, secundo, de dialectica, tertio de tentatiua, & vltimo de sophistica. ¶ Cuius ratio est quia scientia quæ est finis disputationis demonstratiuæ est perfectior quam opinio quæ est finis disputationis dialecticę, opinio autem perfectior est q̃ȝ experimentum, & experimentum perfectius est q̃ȝ vanagloria: igitur patet ordo.

Dubium. Solutio.

Dubitatur quid sit probabile & quot sunt genera probabilium. Dicendum ꝙ probabile secundum. D.S.

G & Phylosophum in Topicis, est quod apparet omnibus, siue sapientibus aut omnibus aut pluribus, aut maxime notis, ex quibus elicitur φ tria sunt genera probabilium. Quædam enim sunt quę videntur esse vera, vt φ omne totum est maius sua parte. Alia quę videntur pluribus, vt φ mater diligat filium suū. Alia vero sunt, quę videntur solum sapientibus, vt φ sol sit maior tota terra. Ad primum, dicendum est φ duplex est diuisio: nam quędam est alicuius totius in partes quantitatiuas integrales. Alia est diuisio totius ĩ partes subiectiuas. Prima vero diuisio soli quantitati contingit, non autem secunda de qua est ad propositum. Et licet disputatio non sit vniuersale proprie sumptum, est tamen vniuersale sumptum cōmuniter vt patet pro omni magis communi. Ad secundum dicendum, φ D.S. in presenti tractatu loquitur de disputatione cōtracta ad materiam aliquā, secundum quam opponens potest respondere aliqđ propositum: sed argumentatio prioristica non est cōtracta ad aliquam materiam: ideo hic nō ponitur aliqua disputatio quę sibi correspōdeat. Ad tertium

H dicendum, φ necessaria possunt dupliciter considerari. Vno modo, in sensu diuiso pro his quæ necessaria dicuntur, & isto modo, & ea quæ sunt necessaria possunt esse probabilia. Alio modo, possunt considerari ĩ sensu composito, videlicet vt necessaria sunt: & isto modo, necessaria non sunt probabilia inquantum huiusmodi. Ad quartum dicendum, negando consequentiam: quia scientia est tantum verorum, opinio vero potest esse tam verorum φ̄ falsorum: vnde bene potest esse apparens scientia, non tamen apparens opinio: vel si ponatur reducetur ad apparentē scientiam. Ad quintum dicendum, φ disputatio examinatiua continetur sub tentatiua: quia vtraq; ordinatur ad eundem finem, licet diuersimode, videlicet ad experimentum sumendum de aliquo.

Questio.4 ¶ Quæstio. 4. De diffinitione & diuisione metę.

QVÆRITVR quarto, Vtrum diffinitio metæ & eius diuisio sit bene assignata. Arguitur primo, φ nō: nam meta est terminus siue finis, vt habetur in Textu: sed finis sophistę nō est inconueniens, sed vanagloria, siue apparens scientia, vt patuit in pcedenti lectione: ergo insufficienter ponitur in diffinitione metæ illa particula Incōueniens. Secundo finis so-

I phistæ est victoria, vt hic habetur a D.S. sed victoria non est inconueniens: ergo id quod prius. Tertio sophista ducens respondentē ad concedendum hanc propositionem, Omnis Stella est maior tota Terra, ducit eum ad metam inopinabilem, cum illa propositio sit cōtra opinionem plurium videlicet vulgariū: & tamen non est inconueniens, cum sit vera propositio: ergo. Sed cōtra ē, D.S. in pꝛsenti lec. pro cuius

Notādum primum, declaratione sciendum primo, φ postφ̄ D.S. determinauit de disputatione in communi tam diffinitiue φ̄ diuisiue & de eius membris diuidentibus: hic consequente determinat de fine disputationis sophistę, de quibus est ad propositum: cuius rationem assignat D.S. in litera. Nam sophista tēdit ad vanagloriam, vt sapiens videatur: sed ad talem gloriam consequendam studet habere victoriam a respondēte cum quo disputat, victoriam illam habere potest si respondentem ducat ad aliquod inconueniens, siue verum siue apparens: igitur inconueniens dicitur meta siue terminus ipsius sophistę. Et licet finis pcedat ea quę sūt ad finem quantum ad intētionē agentis: tñ φ̄tum ad executionē operis, ea φ̄ sunt ad finē pcedunt ipsum si-

Notan. 2, nem: vt ars nobis manifestare sufficienter videt. Secundo sciendum, φ meta est inconueniens ad quod

K opponens sophista nititur videri ducere suum rñdentem, in qua diffōne ponit Incōueniens loco gñis, et licet finis respectu eius cuius est finis nō possit esse genus, pōt tñ habere modū gñis respectu suorum inferiorum. Accipit ibi incōueniens cōiter vt se extēdit ad inconueniens verum & inconueniens apparens. Deinde ponitur ꝗ ad quod opponens sophista ꝟ ad denotandū cām efficientē. Vltimo subdit ꝗ nititur ducere suū rñdentē ꝟ ad denotandum cām mãlem in qua. Verūtñ nō semp sophista nititur ducere suū eē spondentē ad aliquod inconueniens verū, sed facit φ videatur ducere suum respondentē ad aliquod incōueniens verum vel apparens. Tertio sciendū, φ meta accipitur dupliciter. Vno modo, proprie pro termino alicuius vie, aut vitæ, & sic non accipitur hic. Alio mō, transumptiue, videlicet pro termino alicuius motus rōnalis, & isto mō capit hic. Cōmittit ergo fallacia ęquocationis in scđo mō, cū arguit, Meta est terminus alicuius vię, sed nullum incōueniens Notādū. 3. Meta. 2.

est terminus alicuius vię: ergo nullum inconueniens dicitur meta. Cōclusio rñsalis ad φ̄situ est, & diffōmetę cum eius diuisione est bene assignata, prima ps huius conclusionis probatur auctoritate, D.S. in lite ra & p conditiones bonę diffōnis. Scđa pars probatur p talē sufficientiam. Nā omnis meta est inconueniens, vt patet diffōnē p metæ: vel ergo tale inconueniens attendit ex pte rei, vel ex pte vocis. Primū hoc est dupl'r: vel attendit ex pte rei absolute, & sic est falsum: vel p respectū ad aliquod, & hoc dupl'r, vel p respectū ad cōcessum negam rñdētis, & sic est redargutio: vel p respectū ad opinionē doctoꝝ, & sic est inopinsbil'. Sı scđm: & hoc dupl'r vel tale inconueniēs attendit ex pte subæ vocis, & sic est nugatio, vel ex pte accñtis vocis, & sic est solœcismus. Est aūt pdicta diuisio, diuisio analogi in analogata cū mēbꝛ diuidēs p pus cōuenit vni mēbroꝝ diuidētiū φ̄ alijs, cōnngit .n. p pus redargutioni, 2. falsi, 3. inopinabili, 4. solœcismo, & vltimo nugationi rōne incōuenietis ad qđ opponens nitit ducere suū rñdētē. Qualiter aūt diffinitur pdictę spēs metæ clare patebit in textu. Dubitat pmo, qđ est meta nō loq. Dicēdū, φ meta nō loq, est aliqđ inconueniens, ad qđ rñdens qd, in meta duceret, si loqret: vt si aliqs pus concedat vnā ꝓpōnē, quā postea vi argumētationis coactus ē negare, φ̄ tacendo eā negare recusat, ducit ad metā nō loq: hoc ē ad eādē metā ducit ad quā duceret si loqret. Ex qoo patet, φ meta nō loq se extendit ad oēs spēs metę pus enumeratas: qa rñdēs ducit (vt dcm est) ad metā nō loq, ad quā duceret si loqret. Dubitat scđo, de cautelis quibus opponens sophista faciliter ducere pōt suū rñdētē ad aliquā pdictaꝝ metā. Dđm, φ minus pncipalibus cautelis omissis qđā sunt gñales, qđā vero spāles. Gñslīō, pma ē, φ opponēs pmo, debet festinare rñdentē: qa tardiores magis puidēt. Scđa est, φ debet cōmouere rñdētē ad irā. Quia, ira ipedit aīum, ne possit cernere veꝝ. Tertia, φ opponens debet opponere plures īterrogationes intermiscēdo aliqs falsas ꝓpōnes cū veris, vt p multitudinē īterrogatoꝝ nō recordet rñdēs, ꝓpōnes aliqs cōcessisse, qs tñ concessit. Quarta est, φ si rñdens cōcedat aliquā ꝓpōnē pticulare ē, opponēs debet eā accipe tāφ̄ vlr cōcessam a rñdēte, & sic de alijs φ̄ patēt in lib. Elēchoꝝ. Cautele vero spāles et sunt in multiplici dñaφ; qbusdā minus pncipalibus omissis, vna ē, φ opponēs debet apphare dicta rñdētis dđo, φ bñ dicit & sapiēter vt postea possit eū faciliter decipere. Scđa est, φ opponens debet conari Cōclusio. Probatio. L Sufficiētia Dubium. Solutio. M Dubium. Respōsio. Cautelę generales. Cautelę speciales.

A conari ducere respõdentem ad materiam aliquã alienam in qua respondens est minus idoneus. ꝛ Alia est ꝙ opponens debet supponere cum respondente ꝙ non intendit disputare secum vt vincat: sed solum vt adiscat. Ad primum dicendum, ꝙ finis intrinsecus sophistę est scire scientiam sophisticam, finis vero extrinsecus eius propinquus est ducere respondentẽ ad aliquod inconueniens: finis vero remotus est acqrere victoriam a respondente: sed finis remotior est vana gloria siue apparere scire, finis autem remotissimus ẽ scire apparere in aliquibus scientia & apparenter vel le victoriã, & per hoc patet solutio ad secundũ. Ad tertiũ dicendum, ꝙ si aliqs apud vulgares concederet hãc ꝓpõnẽ, vz ꝙ stella vna est maior tota terra in argumẽtis duceret appenter ad metã inopinabilis, & lz nõ sit inconueniens verę, est tñ inconueniens apparens.

Quęstio. 5. ℂ Quęstio. 5. De distinctione loci sophistici.

QVÆRITVR quinto. Vtrum diffinitio loci sophistici, siue fallacię in textu sit bene assignata, in qua dicitur ꝙ locus sophisticus est apparens habitudo termini inferentis ad terminum illatum. Arguit primo, ꝙ non. Nam locus soli corpori debetur, vt patet B primo & 3. Phy. sed argumentatio non est corpus: ergo nulli argumentationi debetur locus, & per consequens est falsum, videlicet ꝙ sit aliquis locus sophisticus. Scdo fallacia, debet diffiniri per rationem apparentiæ, cum fallaciæ distinguantur per causas apparentię, vt multipliciter patebit: sed in p̄dicta diffinitione non ponitur causa apparentiæ: ergo nõ est bona. Sed contra est. D. S. in litera, pro responsione

Notãdum primum. dubij. Primo sciendum est, ꝙ poq̃. D. S. determinauit de quinq; metis ad quas sophista nititur videri ducere suum respondentem, vt videatur sciens: hic consequenter inducit modos arguendi, quibus sophista vtitur in arguendo. Tales autem modi sunt, videlicet .7. in dictione, & .7. extra dictionem. ꝛ Primo, autem determinat de modis, siue de fallacijs in dictione q̃ de fallacijs extra dictionem, quia licet res simpliciter p̄cedant voces: tamen in disputatione sophistica, voces p̄cedunt res: vtimur igitur vocibus pro rebus. Anteq̃ vero ipse determinet de fallacijs ĩ dictione in speciali: prius determinat de eis in generali ponendo diffinitionem fallacię in dictione, & diuisionem eius in species earum p̄ponendo diffinitionem loci sophistici, siue fallaciæ in cõmuni & diuisionem eius, qa in-

C nata est nobis via a cõmunioribus ad specialia procedere, vt patet primo Phy.

Notan. 2. Scdo sciendum, ꝙ locus est duplex. s. locus dialecticus & sophisticus: quid autem sit locus dialecticus, & quomodo dicitur patuit in tractatu de locis. ꝛ Locus vero sophisticus est apparens habitudo termini inferentis ad terminum illatum, & diuiditur in locum apparentiæ maximam, & locum differentiæ maximam. ꝛ Locus apparens maxima est ipsa propria, quę apparet esse vitiosa propter aliquam conuenientiam quam habet cum maximis veris: sicut est ista, Vox ẽ vna: ergo subiectũ est vnũ: quia vnius rei est vnica forma. Vel illa de quocunq; p̄dicatur genus & species. ꝛ Et est aduertendum, ꝙ sicut locus verus firmitatem p̄stat argumentationi dialecticę: ita locus sophisticus siue apparens p̄bet firmitatem argumentationi sophisticę. Et sicut in argumẽtatione dialectica reperiuntur verę maximę: ita in argumentatione sophistica reperiuntur apparentes maximę, vt de quocunque prędicatur genus & species.

Notan. 3. Locus vel sedes dupliciter. Tertio sciendum, ꝙ locus & sedes possunt considerari dupliciter. ꝛ Vno modo, propriæ vt scilicet locus est terminus corporis continentis immobilis primum. Et sedes vt est illa in qua homo quomodocunque quiescit, & sic argumentatio non firmatur in loco.

D ꝛ Alio modo, accipiuntur transumptiue, siue similitudinarie, quia sicut in sede homo quiescit & stabilitatur: ita per locum argumentatio firmatur, & sic locus & sedes bene attribuuntur argumentationi, ꝑ hoc autem soluuntur duo argumenta ante in oppositum, quia peccant in fallacia æquiuocationis in secũdo modo.

Notãdũ. 4. Quarto sciendum, ꝙ fallacia potest tripliciter considerari. ꝛ Vno modo, vt per eam argumentatio sophistica apparenter cõfirmatur: & sic vocatur locus sophisticus. i. apparens, & isto modo, fallacia diffinitur sic.

Fallacia quid. Fallacia est habitudo apparens termini inferentis ad terminum illatum. ꝛ Alio modo, accipitur fallacia actiue vt est causa fallẽdi, & tũc

Alia diffõ. diffinitur sic. Fallacia est idoneitas decipiẽdi faciẽs credere de non ente ꝙ sit ens, & de ente ꝙ sit non ens mediante phantastica visione. Et licet non ens non possit fieri ens simpliciter: tamen potest apparenter.

Alia diffõ. ꝛ Tertio, accipitur fallacia passiue & diffinitur sic. Fallacia est deceptio cãta in respondente proueniente ex conuenientia termini inferentis ad terminum illatum. Ex quo patet, ꝙ de fallacia diuersis rationibus considerata dantur diuersę diffinitiones, patet etiam, ꝙ licet locus dialecticus & sophisticus sint

E idem realiter, differunt tamen secundum rationem. ꝛ Et per hoc patet solutio ad tertium argumentum ante in oppositum.

Conclusio prima. Conclusio prima, p̄dicta diffinitio fallaciæ est bene assignata, probatur auctoritate. S. D. in litera, & per conditiones bonæ diffinitionis. Et licet in ista non ponatur causa apparentiæ explicite: datur tamen intelligi per hoc ꝙ dicitur apparens conuenientia termini inferentis ad terminũ illatum, vt inferius planius patebit. ꝛ Et per hoc patet solutio ad secundum argumentum ante in oppositum.

Conclu. 2. Conclusio secunda, locus dialecticus & sophistic⁹ formaliter differunt: licet conueniant materialiter. ꝛ Prima pars patet, quia syllogismus dialectic⁹ & sophisticus differunt formaliter. Antecedens patet per ea quæ prius dicta sunt in secunda lec. Consequentia patet: quia differentia in effectibus facit diuersitatem in causis. ꝛ Secunda pars patet: quia in vno & eodem syllogismo materialiter capto potest esse locus dialecticus & sophisticus: ergo conueniunt materialiter. ꝛ Antecedẽs patet, vt Hoc animal rationale currit: ergo homo currit, iste est locus dialecticus. s. a diffinitione ad diffinitum, & ibi est locus sophisticus. s.

F petitio principij: quia tertius terminus. s. currit: notiori modo conuenit termino illato. s. homini q̃ termino inferenti. s. animali rationali.

Notandũ quintum. ꝛ Vnde aduertendum est ꝙ p̄dicta essentialia, siue p̄dicata quę consequuntur essentiam sicut proprię passiones, notiori modo conueniunt superiori q̃ inferiori: & ideo arguendo ab inferiori ad suum superius respectu horũ p̄dicatorum semper est fallacia petitionis principij: quia in omni bona argumentatione dialectica oportet, ꝙ antecedens sit notius consequente, alias probaret notũ ꝑ ignotius: sed p̄dicata accñtalia econtrario notiori mõ cõueniunt inferiori q̃ supiori: qa nõ superioribus nisi in inferioribus, & ideo qñ arguit a superiori ad inferius respectu taliũ p̄dicatorũ sp est fallacia petitionis ꝑncipij, & hoc simplr loquẽdo: qa quo ad aliquẽ rñdẽtẽ posset eẽ bonus locus dialecticus: q tñ esset simplr sophisticus, vt si sic arguat Sortes ẽ risibilis: ergo hõ ẽ risibilis, ibi simplr ẽ locus sophisticus . s. petitio principij qa (vt dictum est) risibile cum sit ꝓpria passio hois: notiori modo conuenit homini q̃

G Sorti:tamen quo ad aliquem potest esse verus locus dialecticus,quia illud prędicatum risibile potest alicui respondenti notius inesse Sorti,q̃ȝ homini. ▱Ex quo patet ꝙ nullus locus potest dici simpliciter dialecticus & sophisticus:sed dialecticus simpľr & sophisticus,quo ad aliquē vel ecōtra. Dubium. Solutio. Dubitatur primo,qd est causa apparentiæ. & quotuplex est. Respondetur primo,ꝙ causa appentiæ est q̃ facit credere,qđ non est. Vel sic:causa apparentiæ apparens conuenientia termini inferētis ad terminum illatum. Causa apparentiæ. ▱Et vocatur causa apparentię:quia facit argumentum apparere bonum esse,cum tamen nō sit: vocatur etiam alio nomine primum motiuum, quod mouet hominem: vt argumento sophistico assentiat. ▱Vt in isto argumēto. Tu cognoscis venientem, & Coriscus est veniēs:ergo tu cognoscis Coriscum. Causa apparentiæ,est conuenientia accidētis ad subiectum,quæ tamen plurimum in genere differunt:sed causa defectus,siue principium defectiuum, aut causa non existentię,quod idem est,est illa quę falsificat creditum: vt in prędicto argumento:causa defectus est diuersitas subiecti & accidentis. Vnde hæc duo.s.causa apparentię & causa defectus requiruntur ad quamlibet H fallaciam,vt in isto exemplo, Omnis homo est Cœlum:lapis est homo:ergo lapis est cœlum. Et si non esset causa defectus,nulla etiā esset falsa: quia ibi nulla est deceptio. ▱Dicitur secundo, ꝙ duplex est causa apparentiæ:quædam est quę sumitur ex parte vocis, quędam ex parte rei. ▱Causa apparētiæ,quę sumitur ex parte vocis est,quādo propter vnitatem vocis credimus vnitatem in significato,& quia hęc vox Canis est vna,credimus ꝙ habeat vnum significatum. ▱Sed causa apparentiæ,quæ sumitur ex parte rei,est quando propter vnitatem aliqualem duorum inter se credimus illa esse eadem simpliciter, vt per conuenientiam subiecti & accidentis credimus illa simpliciter esse eadem. Dubium. Dubitatur secūdo, per quod distinguātur fallacię & formaliter & specifice: videtur enim ꝙ non differant per causam apparentiæ:quia illa est eadem in omnibus fallacijs,neqȝ apparens conuenientia termini inferentis ad terminum illatum, neqȝ enī distinguuntur per causas defectus. Tum primo:quia talis etiam reperitur eadem in omnibus. Tum secundo:quia nihil priuatiuum causat distinctionem specificam. Solutio. Dicendum ad dubium,ꝙ fallaciæ secundū textū distinguuntur specifice per distinctionem causarum apparentię,& non per distinctionem causę de I fectus. ▱Cuius ratio est,quia sicut se habent maxime ad locos dialecticos:ita causæ appentiæ ad locos sciētificos:sed loci dialectici distinguuntur formaliter secundum distinctionē maximarum,vt patet per Phylosophum i Topicis:igitur loci sophistici distinguūtur per causas apparentiæ: contra loci sophistici & fallaciæ idem sunt:ergo &c̃. Ad argumentum dicendum,ꝙ licet omnes fallaciæ habeant eādem causam apparentiæ genericam,q̃libet tamen habet vnā causam apparentiæ specie distinctam ab alijs:vt infra patebit. Solutio. Solutiones ad primum,patet solutio i tertio notabili. Ad tertium,patet solutio in quarto notabili. Ad quartum,patet solutio in prima conclusione. Ad quintum dicendum,ꝙ vel illi termini tenentur eodem modo,vel diuersimode. Si primum:sic est bonus syllogismus in forma,qa ibi est necessitas consequentiæ:sed est falsus in materia, quia sicut conclusio est falsa in aliqua præmissarum,& sic est syllogismus peccans in materia tantum. Si vero termini sumantur diuersimode tunc ibi non est syllľs bonus in forma,qa ibi sunt q̃tuor termini vel plures:sed est bonus in mā.i.nō peccat in mā.qa ambę p̄missę sunt verę et ɔclo nō seqľ ipediēte sallā ęquocatiōis i p̄mo mō K

℄Quæstio.6.De diffinitionibus specierum metę. Quęstio.6.

QVÆRITVR Vtrū diffōnes spērum metę sint bene assignate in textu. Arguitur contra singulas, & primo contra primam probando ꝙ non est bene assignata,quia aliquis problematicę tenebit simul,& in eadem disputatione duas partes ɔdictionis,videlicet ꝙ impossibile est ꝙ in eodem composito possint esse plures formæ substantiales,& ꝙ in eodem composito sunt & possunt esse plures formæ substantiales,& tamen non dicitur redargutus:ergo ɔ affirmationem redargutionis,& confirmatur,quia aliqs cōcedendo duo contradictoria dicitur esse redargutus: & tamen non concedit ꝙ negauit nec cōtra:ergo male dicitur ꝙ redargutio est p̄concessi negatio vel ecōtra. Secundo arguitur,altera pars ɔdictionis est falsa:ergo meta falsi non diuiditur a meta redargutiōis.

Tertio,qdqd conceditur a respondente est opinabile ab eo,aliter magis moueretur ad negandum: ergo inopinabile non est meta. Et confirmaľ, quia concedere Terram minorem Sole esse,est contra opinionem plurium: tñ respondens concedens illam, cū sit vera, non ducitur ad incōueniens:igitur. Quarto in ista Hō ē hō, est repetitio vnius & eiusdem dictionis,& tñ ibi nō est nugatio:igiľ. Quinto,i ista orōne. Exaudi exaudi me domine, est vnius & eiusdem dictionis ex eadem parte repetitio,& tñ nō est nugatio:igitur &c̃. In oppositū tñ arguiľ p.S.D. in litera. L

Sciendū primo,ꝙ postq̃.D.S.posuit diffōnem & diuisionem in litera metę,hic cōsequēter ponit diffinitiones membrorū siue specierum eius. Et primo, ponit diffōnem redargutionis,quia est pfectior inter alias metas,vt patuit superius. Redargu. Dicit igitur ꝙ redargutio est p̄concessi negatio,vel p̄negati concessio,vel argumentationis in eadem disputatione,qñ enim aliqs cōcedit qđ prius negauit,vel negat id qđ prius cōcessit, & hoc vi argumentationis in eadē disputatione,dicitur redargutus. ▱Notāter dicit Vi argumentationis:qa si aliqs sponte concederet duo ɔdictoria, non esset redargutus,diciľ ēt in eadē disputatione,qa sic hoc rñdens vel argumentationis hodie dicat vnū & cras oppositum non dicitur redargutus. Notādum primum. Est autē hoc aduertendum ꝙ aliqs pōt concedere id qđ prius negauit dupľr. ▱Vno mō,formaliter:vt siqs diceret carnes crudas non comedisse, & p hūc paralogismū. Quicqd hēri emisti:hoc hodie comedisti, sed carnes crudas emisti:ergo carnes crudas comedisti, cōcederet se carnes crudas comedisse, cōcederet formaliter id qđ prius negauit,qa q negat vnum ɔdictorium cōcedit reliquum,vt siqs negaret hanc propōnem,oīs M Homo currit,& postea vel argumentationis negaret qdam homo non currit,concederet illud qđ prius negauit,qa negando,Quidā hō nō currit, concedit suū ɔdictoriū.s.oīs hō currit. Notan.2. Falsū qd. Scđo sciendū,ꝙ falsum ē aliqđ manifeste falsum,ad qđ opponens sophista nititur videri ducere suum respondentē,vt siqs,concederet,ꝙ Sydus cœleste currit,vel huius argumenti, Oīs canis currit,sydus cœleste est canis:ergo sydus cœleste currit. ▱In p̄dicta diffōne ponit manifeste,qa si respondens concederet aliqd falsum occultū,non duceretur ad metam,qa opponens sophista non esset apparens,& per consequens frustaretur suo fine. Et hic est aduertendum, ꝙ falsum capitur dupliciter. Falsū i re. ▱Vno modo,pro falso quod est in re. ▱Alio modo, pro falso, quod est in voce, ▱Falsum quod est

sn re

A

Fall. I voce

in re nihil aliud eſt, ꝙ quædam inordinatio partium ſiue totius, ſicut homo claudus diceretur falſus. Falſum autem quod eſt in voce capitur dupliciter, vno modo, tranſcendenter. ſ. vt opponitur vero, quod cõuertitur cum ente, & ſic quęlibet vox poteſt ſignificare falſum. Alio modo, accipitur prout ẽ inadęquatio rei, nõ intellectæ ad intellectum, & hoc duplr, vel vt ẽ in adęq̃tio rei, nõ ĩtellectæ ad ĩtellectũ ſimplicem: vel vt eſt in adęquatio rei, non intellectæ ad intellectum componentem & diuidẽtem, & ſic ſola propoſitio ſignificat falſum, & iſto modo, capitur dupliciter. ¶ Vno modo, pro falſo ſimpliciter, & ſic reperitur ĩ omni meta. Alio modo, pro falſo manifeſto, Et hoc dupliciter, vel per reſpectum ad cõceſſum reſpondentis, ſiue ad opinionem hominum, & ſic reperitꝰ ĩ meta redargutionis & inopinabilis. Alio modo, accipitur falſum pro manifeſtę falſo abſolute, & iſto modo, capitꝰ vt eſt meta diſtincta ab alijs.

Notan. 3. In opinabile.

Tertio ſciendum, ꝙ inopinabile eſt, quod eſt, contra opinionem omnem plurium, quod tamen non eſt manifeſte falſum, vt ſiquis negaret ſtellam maiorem eẽ tota terra. Et ad hanc metam reducuntur illi, qui dicũt contra doctorem ſuum, vt ſi ſit thomiſta, & dicit contra ſanctum Thomam, ſimiliter albertiſta contra Albertum, & pauliſta contra Paulum, & ſcotiſta contra Scotum, reducitur ad hãc metam, & ſimiliter omnes ſectę: vniuerſaliter vero reducuntur ad hanc metam quando aliquid contra Phyloſophum, affirmatꝰ ſicut fecit Scotꝰ in libro Metaphy. in capitulo de Vniuocatione entis. In illa autẽ mã reduxit ſeipſum ad metã inopinabilis, vt clariſſime patet. 42. 11. Metaphyſi.

B

In opina. dupliciter.

Et eſt hic aduertendum ꝙ inopinabile capitur dupliciter, vno modo, negatiuę pro omni illo quod nõ poteſt opinari ab aliquo, & ſic nihil quod exprimitꝰ eſt inopinabile: alio modo, accipitur inopioabile pro omni illo quod non poteſt opinari vere, & imponitꝰ opinabili quod idem eſt ꝙ probabile. ¶ Et ideo iſto ſecũdo modo, capitur inopinabile tripliciter ſicut & probabile dicitur tripliciter ſicut patuit ex p̃cedentibus. Qđdam. n. eſt inopinabile ab omnibus. ſ. ꝙ totũ non ſit maius ſuis partibus. Aliud eſt inopinabile a pluribus, vt. ſ. ꝙ mꝛ non diligat filiũ ſuũ. Aliud eſt inopinabile a ſapientibus, vt ꝙ Terra, non ſit maior Sole.

Notãdum quartum. Solœciſmꝰ

Quarto ſciẽdum, ꝙ ſolœciſmus, eſt vitiũ in contextu partium orõnis ꝯ regulas artis Grãmaticę factus, vt vir alba, & homo. ¶ Ad hanc metã põt aliqs, ſic duci Secana, & Muſa terminatꝰ in. a. ſed muſa eſt fœminini generis: ergo & ſecana. Secana eſt fluuius, vel ſic, Tu ſis hoc, et hoc ẽ lapis: ergo tu ſis lapis.

C

Nugatio.

Nugatio eſt vnius & eiuſdem ex eadem parte inutilis repetitio, & dicit vnius & eiuſdem ex eadem parte quia ſi idem ponatur in diuerſis partibus orõnis non erit nugatio, vt hic, Homo eſt homo, & per hoc ſoluitur quartum argumẽtum, & ponitur inutilis repetitio, quia ſi idem repetatur cũ maioris expreſſiõis, non erit nugatio, vt hic, Deus deus meus, reſpice in me, & pp hoc ſoluit quintum argumentum. Et eſt aduertendum, ꝙ repetitio poteſt ĩtelligi ꝙ ſit eiuſdẽ tripliciter, vno mõ, ſm rem tñ & non ſm vocem, vt hic, Hõ rõnalis. Alio mõ, ſm vocẽ tñ, vt hic, Populus & populus, currit & non currit. Alio mõ, ſm rẽ & vocẽ ſil, vt Hõ, hõ currit, & licet iſtis tribus modis ex dictis reducatur ad metam nugationis realiter tamen per ſm & tertium, apparenter reducitur: igitur principaliter etiam hęc reſponſio de duobus vltimis modis, quia vt dictum eſt ſophiſta vult apparere & videri.

Concluſio prima.

Concluſio prima, p̃dictę diffinitiones ſunt bene aſſignatę, probatur hæc concluſio per cõditiones bonę diffinitionis. Eſt tamen aduertendum, ꝙ prędictę diffinitiones non ſunt proprię diffinitiones: ſed magis declarationes, & diffinitiones quid nominis, & licet coincidant materialiter, non tamen formaliter, vt ex dictis patet.

D

Conclu. 2.

Concluſio ſecunda p̃dictę metæ pertinent ad diuerſas ſciẽtias, probatur per. D. S. quia redargutio eſt contra metam, ad quam pertinet conſideratio primi principij. ſ. ꝙ contradictoria nõ ſunt ſimul vera. Falſum eſt contra ſciẽtiam Naturalem & Mathematicam, in quibus veritas eſt manifeſta. ¶ Inopinabile vero eſt contra dialecticam, quę p̃cedit ex probabilibus, quæ ſunt ſm opinionem omnium vel plurium vel ſapiẽtum. ¶ Solœciſmus eſt cõtra Grammaticam, quæ docet congrue loqui. ¶ Nugatio vero eſt contra Rhethoricam, quæ docet ornatæ loqui. Eſt tamen aduertendum ꝙ licet iſtæ metæ principaliter pertineant ad diuerſas ſciẽtias: tamẽ omnes poſſunt reperiri & ordinari ad ſingulas ſcientias, quia in qualibet ſcientia reſpondens poteſt reduci ad ſingulas metas.

Dubium. Solutio.

Dubitatur primo, de cautelis, quia ſuperius tractatum eſt, nihil dicemus amplius. Solutiões ad argumẽta patẽt vt dcm̃ ẽ ĩ notabilibꝰ.

Queſtio. 7.

¶ Queſtio. 7. De numero fallaciarum in dictione.

QVÆRITVR ſeptimo. Vtrum tantum ſint ſex fallaciæ in dictione. Arguitur primo, ꝙ non, probando ꝙ nulla eſt fallacia in re: ergo nulla eſt fallacia in dictione. ¶ Antecedens eſt notum p Phyloſophũ in elenchis, & per. D. S. in preſenti lec. patet cõſequẽtia: quia ſicut eſt, aliqua cauſa apparentiæ ex parte vocis ita aliqua cauſa apparentiæ eſt ex parte rei, vt patuit in præcedenti lec.

B

Secundo ſeptem ſunt fallaciæ extra dictionem, vt patet primo Elenchorum: ergo & ſeptem ſunt in dictione, patet conſequentia, qa tot modis dicitur vnum oppoſitorum quot modis dicitur reliquum vt patet. 5. Metaphyſi. & 5. Elenchorum. Tertio eſt, tantum triplex multiplex. ſ. actuale potentiale & fantaſticum: ſed quælibet fallacia habet fieri circa aliquod multiplex, vt patet in textu: ergo tantum tres fallaciæ ſunt in dictione. Quarto, amphibologia, compoſitio & diuiſio habent fieri in oratione: ergo non in dictione, patet conſequentia p locum a diſperatis, & per conſequens ſunt tantũ tres fallaciæ in dictione. Quinto fallacia, figuræ dictionis non habet fieri circa aliquod multiplex: cum dictiones in ea non plura ſignificent: ergo non eſt fallacia in dictione, & per conſequens non ſunt ſex, patet conſequentia, quia omnis fallacia in dictione habet fieri circa aliquod multiplex.

F

In oppoſitum arguitꝰ per Phyloſophum primo Elenchorum, & per. D. S. in p̃ſenti lectione.

Notãdum primum.

Sciendum primo pro reſponſione ꝙ poſtq̃. D. S. poſuit diffinitionem fallaciæ in cõmuni: hic conſequenter ponit diuiſionem fallacię & ſubdiuiſionem vnius membrorum diuidentium, dicẽs ꝙ locoꝝ ſophiſticoꝝ ſiue fallaciaꝝ, q̃dã ſunt ĩ dictiõe q̃dã extra dictionẽ. ¶ Cuius diuiſionis rõ ẽ, qa omnis fallacia habet cauſam apparentiæ, vel ergo ſumit cauſam apparẽtiæ ex parte vocis vel ex parte rei. Si primum: ſic eſt fallacia in dictione. Si ſecundum: ſic eſt fallacia extra dictionem.

Cur dicaꝰ fallacia in dictione vel extra dicti.

¶ Et dicitur fallacia in dictione: quia ſumit cauſam apparentiæ ex parte dictionis & capitur dictio pro voce. ¶ Sed vocatur fallacia extra dictionem, non ꝙ habeat fieri extra dictionem: ſed quia non ſumit cauſam apparentiæ ex parte dictionis: ſed ex parte rei. ¶ Quando enim propter aliquam conuenientiam rerum credimus eas conuenire ſimpliciter decipimur per fallaciam extra

G dictionem: vt quando per conuenientiam essentialẽ animalis & hominis credimus ꝙ quicquid p̄dicatur de vno prædicatur de alio decipimur per fallaciā accidẽtis, sicut arguẽdo Animal est genus, omnis homo est animal: ergo hō est genus. ꝟ Sed quando per identitatem dictionis credimus vnitatẽ in significato decipimur per fallaciam in dictione: vt quādo propter vnitatem istius vocis canis credimus vnitatem significatorum, quia sicut vox ē vna: ita significatū sit vnū: decipimur per fallaciam in dictione, sic paralogizando, Omnis canis est latrabilis, sidus cœleste est canis: ergo sidus cœleste est latrabilis.

Notan. 2. Dictio dupliciter. Sciendum secūdo, ꝙ dictio potest accipi dupliciter. Vno modo, prout distinguitur contra orationem, & sic nō accipitur in presenti lec. quia sic fallacia amphibologiæ nō eēt falla in dictione. Alio modo, capitur pro omni dictione siue complexa siue incomplexa: & hoc modo dupliciter. Vno modo, pro voce iam imposita ad significandum inquantum talis vox dicitur dictio: & sic accipitur hic. Alio modo, accipitur. s. pro voce . s. ante impositionem nominis ad significandum, &

Falla in dictione. sic sumitur dictio quando dicitur ꝙ est fallacia in dictione. Ex quo patet solutio ad quartum argumentū.

H Ex p̄dictis etiam patent diffōnes fallaciæ in dictione, & extra dictionem, quia fallacia in dictione est q̄ sumit causam apparētiæ ex parte vocis vel dictionis.

Fallacia extra dictio. Sed fallacia extra dictionem est quę sumit causam apparentiæ ex parte rei.

Dubium. Solutio. Et si q̄ratur quare fallacia extra dictionem non vocatur fallacia in re, cum sumat causam suam ex parte rei. Responsio huius est q̄a finis sophistæ est ducere suum respondentem ad aliqđ inconueniens: vt ea dictis patet: sed hoc nō potest facere nisi exprimendo mentis conceptum, res aūt non possunt exprimi nisi per voces & dictiones: igitur magis dicitur fallacia extra dictionem q̄ fallacia in re ad denotandum ꝙ talis deceptio fit in dictionibus non tamen ꝙ ex parte dictionis causetur: sed ex parte rei.

Notādū. 3. Sciendum tertio, ꝙ cum omnis fallacia habeat fieri circa aliquod multiplex: necessarium est scire diffinitionem & diuisionem multiplicis.

Multiplex triplex. Vnde multiplex est dictio vel oratio vere vel apparenter plura significans. In qua dictione dicitur dictio vel oratio propter multiplex amphibologię cōpositionis & diuisionis. ꝟ Deinde ponitur vere vel apparenter: propter multiplex figuræ dictionis quod est fantasticum siue apparens. ꝟ Et diuiditur in multiplex actuale, potentiale & fantasticum.

I Cuius diuisionis rō est quia omne multiplex significat plura: vt patet per diffōnē prius positam. Vel significat plura vere vel apparenter. Si secūdum: sic est multiplex fantasticum, .i. apparens. Si primum: hoc est dupliciter, vel tale multiplex manet idem actualiter & s̄m subām vocis, et modum p̄ferēdi: & sic est multiplex actuale. Vel manet idem s̄m subām & non s̄m modū proferendi: & sic est multiplex potentiale.

Notādum quartum. Mul. actuale. Sciendū quarto: multiplex actuale est quando dictio vel oratio eadem s̄m subiectum & modum proferendi vere plura significat, sicut hæc vox Canis manēs eadem s̄m substantiam & modum proferendi significat canem latrabilē, sidus cœleste, piscem marinum. ꝟ In prædicta diffinitione ponitur Dictio propter fallaciam ęquiuocationis: & ponitur Oratio propter fallaciam amphibologiæ, & ponitur Eadem s̄m substantiam & modum proferēdi ad differentiam multiplicis potentialis. Deinde ponitur

Potentiale Vere ad differētiā multiplicis fantastici. Sed multiplex potentiale est quando dictio vel oratio eadem s̄m substantiam & modum proferendi vere plura significat. Exemplum de dictione: vt Homo vel populus: de oratione vt Album eē nigrum est possibile. Et ponitur Dictio propter fallaciam accidentis. Deinde ponit̄ Oṙo pp̄ fallaciam diuisionis & compositionis, & ponitur Nō s̄m modum proferendi ad dr̄iam multiplicis actualis. Finaliter ponit̄ Vere ad differen-

Fātasticū. tiam multiplicis fantastici. Sed multiplex fantasticum est dictio apparenter plura significans. Et ponitur apparenter ad differentiam aliorū multiplicū.

Cōclusio. Fall. indic. Conclusio responsalis ad q̄situm: tantum sunt sex fallacię in dictione, videlicet fallacia ęquiuocationis, amphibologiæ, compositionis, & diuisionis, accentus, & figuræ dictionis.

Probatio. Sufficien. fall. indic. Probatur primū, per sufficientiam quam tangit. S. D. in lec. Nam omnis fallacia ī dictione habet fieri circa aliquod multiplex: vel ergo habet fieri circa multiplex verum vel circa multiplex apparens. Si s̄m: sic est fallacia figurę dictionis. Si primum: hoc est dupliciter: quia vel habet fieri circa multiplex actuale vel potentiale. Si primum: hoc est dupliciter: vel habet fieri ī dictione simplici, & sic est fallacia ęquiuocationis, vel in oratione, & sic est fallacia amphibologię. Si s̄m: hoc est dupliciter: vel habet fieri in dictione simplici, & sic est fallacia accentus: vel in oratione, & hoc est dupliciter quia vel talis oratio in sensu composito est falsa, & in sensu diuiso est vera: vel ecōuerso. Si primum: sic est fallacia compositionis. Si s̄m: sic est fallacia diuisionis.

L

Alia probatio. Probat̄ etiam p̄dicta conclusio auctoritate Phi, primo Elenchorum: inductiue, videlicet & syllogismo: Inductiue sic, Æquiuocatio fit aliquo istorum sex modorū. Amphibologia fit aliquo istorum sex modorum, & sic de omnibus alijs fallacijs in dictione: ergo omnis fallacia fit in aliquo p̄dictorum modorum & per cōsequens sunt tantum sex fallaciæ in dictione. ꝟ Syllo probat̄ sic: Omnis deceptio proueniens ex eo ꝙ ijsdē nominibus vel orationibus nō idem significamus fit aliquo p̄dictorum: sed omnis fallacia in dictione est deceptio proueniens ex eo ꝙ ijsdem nominibus vel orationibus non idem significamus: ergo omnis fallacia in dictione fit, aliquo modorum sex modorum. ꝟ Probatur minor: nam omnis multiplicitas fit ex eo ꝙ ijsdem nominibus vel orationibus non idem significamus: sed omnis fallacia in dictione fit ratione alicuius multiplicis (vt dictum est:) ergo omnis fallacia in dictione fit ex eo ꝙ ijsdem nominibus vel orationibus non idem significamus quod fuit probatū, ea quo patet ꝙ tantum sex sunt fallaciæ in dictione.

M

Dubium. Solutio. Dubitatur de ordine fallaciarum in dictione. Dicendum, ꝙ fallaciæ ordinātur s̄m earum causas apparentiæ, & quia verior est causa apparentiæ in fallacijs quæ habent fieri circa aliquod multiplex actuale q̄ in his quæ respiciunt multiplex potentiale: quod sic patet quia maior est causa apparentiæ ꝙ vox quæ est vna tam secundum substantiam q̄ secundum modū proferendi habeat vnum significatum tantum: q̄ ꝙ illa vox quę est vna s̄m substantiā tantum & non s̄m modum proferēdi, debeat tantum vnum significare. Sed in fallacijs spectantibus circa multiplex actuale ē vnitas vocis s̄m subām & modū p̄ferendi: ergo fallaę ęquocatiōis & amphibologię q̄ respiciunt multiplex actuale p̄cedūt fallam cōpōnis & diuisionis & accēt⁹ q̄ respiciūt multiplex potētiale. Et q̄a multiplex fātasticū ē appēns tm̄: iō vl'ĩo determinat̄ de falla figuræ dictionis, q̄ respicit multiplex fantasticum.

Dubium. Dubitatur secundo, vtrum in eodem paralogismo possint esse plures fallacię in dictione: videtur ꝙ sic: q̄a ī isto paralogismo, Quęcunq; sunt duo & tria sunt paria et imparia:

A imparia, sed quinque sunt duo & tria: ergo sūt paria & imparia. ⁋ Ex parte maioris est fallacia compositi ois, quia in sensu composito est falsa. ⁋ Ex parte minoris est fallacia diuisionis, quia in sensu diuiso est falsa: ergo in eodem paralogismo sunt plures fallaciæ in dictione. In ɔ̃rium arguitur: qa fallaciæ sunt specifice distinctę, vt ex dictis patet: ergo in eodem paralogismo non possunt esse plures fallaciæ. Dicendum breuiter ad dubium ꝙ in eodē paralogismo materialiter sumpto possunt esse plures fallaciæ: non tñ formaliter. Et licet in pdicto paralogismo sint duæ: hoc tñ est ſm diuersas rōnes & diuersas ꝑmissas, & p hoc patet solutio ad dubium. Ad primum dicendum, negando consequentiam: quia licet aliqua fallacia sumat cām apparentię ex parte rei: tñ illa non debet dici proprie fallacia in re, sed fallacia extra dictionem. ⁋ Cuius rō est, quia fallacia est instrumentū sophistę cuius finis est deducere suum rñdentem ad aliquod inconueniens: sed hoc nō potest facere nisi exprimendo mentis conceptum. Res aūt non pñt exprimi nisi per voces & dictiones potissime in disputatione sophistica: igit magis talis fallacia dicitur fallacia extra dictionem ꝙ̃ fallacia rei. Ad ſm dicendum, ꝙ loquēdo de oppositis proprie dictis & formalib', tot modis dicatur vnum oppositorū quot modis reliquum: hoc tñ non est vẽr de oppositis cēter sumptis, pdicta aūt diuisio fallaciæ in cōi non est diuisio p oppositas res: sed p oppositas rōnes, vñ ratio nō sequit.

Solutio.

B

Ad tertium dicendum, ꝙ licet sit tm̃ triplex multiplex in genere plura tñ sunt in spē: vt in pdicta sufficiētia patuit. Ad quartum, patet solutio ex dictis.

Ad quintum dicitur, ꝙ licet fallacia figurę dictionis non habeat fieri circa aliquod multiplex, verūtñ habet fieri circa multiplex apparens, vt dictū ē supra.

Quęstio. 8. ¶ Qō. 8. Vtꝝ necesse sit vnū nomē plura significare.

QVÆRITVR octauo. Vtꝝ necesse sit vnū nomē plura significare. Arguitur primo ꝙ nō, auctoritate Phi. 4. Metaphy. dicentis ꝙ impossibile ē vnū nomē plura significare: ergo nō ē necesse vnū nomē

C plura significare: quia necesse & impossibile ɔ̃triātur: idem. S. D. in eodem loco. Secūdo, intellectus nō potest simul plura intelligere: ergo nō contingit vnū plura significare, patet consequentia, quia qcquid intellectus potest exprimere per vocem potest intelligere: ergo si non potest intellectus simul plura intelligere, vnum nomen non poterit plura significare. Tertio ꝙ non vnum significat nihil significat in. 4. Metaphy. in. 2. tractatu in capitulo. 2. sed nō plura significans non tm̃ vnū significat: ergo nomen plura significans nihil significat quod est implicare cōtradictionem: ergo &c̃. Quarto vnius rei ē vnica forma: sed significatio ē forma essentialis dictionis: ergo impossibile est ꝙ vnum nomen plura significet. Quinto qd non significat ens, nihil significat: sed nomen plura significans non significat ens, qa nō significat vnū, quia vnum & ens conuertuntur, quarto &. 11. Metaphy. ergo nihil significat. In oppositum arguitur p Phylosophū, primo Elenchorum: qui dicit ꝙ necesse est vnum nomen plura significare, & per. D. S. in presenti lec. qui dicit ꝙ triplex est multiplex. Sciēdum primo pro respōsione ſm Phm. 5. Metaphy. c. Necessarium: ꝙ necessarium capit quatuor modis.

Notādum primum.

Necessariū quatuor. modis. ⁋ Vno modo, pro necessitate coactionis: vt si aliquis coacte daret denarios suos. ⁋ Alio modo, accipitur pro necessatio absolute: vt ꝙ triāgulus habet tres angulos. ⁋ Tertio modo, accipitur necessarium pro necessitate finis, et hoc modo dupliciter. ⁋ Vno modo,

D simpliciter: vt si homo vellet viuere: necesse est vt comedat. ⁋ Alio modo, accipit pro necessario cōgruentię: vt si hō vellet transire fluuium, necesse est vt hēat nauem posito ꝙ non possit trāsire sine naue. ⁋ Isto autem vltimo modo, accipitur hic necessarium, quādo dicitur ꝙ necessarium est vnū nomen plura significare. i. si homo velit exprimere omnes res per voces necesse est vnum nomen plura significare. Secūdo sciendum, est ꝙ quia modus significandi fundatur supra modum intelligendi: ideo ad videndum de modo significationis nominis: necesse est animaduertere modum nostrum intelligendi: vnde considerandū est ꝙ intellectus simul plura per vnam speciem intelligibilem apprehendere potest: vnde patet ꝙ simul pt intelligere plura per vnam speciem intelligibilem p modum vnius. Intelligere autem plura per modum vnius, est intelligere simul plura per vnam speciē intelligibilē: sed intellectus non potest intelligere plura p modū plurium, qa intelligere p modum pluriū, est intelligere simul plura per se per plures species intelligibiles. Et quia in intellectu nostro non possunt esse plura per plures species intelligibiles, Tum primo, quia vna species totaliter perficit intellectū actu, Tum secundo, quia sicut vnum corpus non potest simul perfici diuersis figuris vel diuersis coloribus: itō impossibile est intellectum simul plura intelligere p modum plurium, hoc est ſm diuersas rōnes significādi & concipiendi. Tertio sciendum, ꝙ nomen pōt capi dupliciter. ⁋ Vno modo, materialiter: videlicet pro voce nuda ante impositionem, & sic dicitur vnū materialiter. ⁋ Alio modo, pro voce iam imposita ad significādum. Et isto modo potest dici vnum formaliter quod est impositum ad significādum vnum vel plura ſm eandem rationem significandi & vnam impositionem nominis. Loquendo autem de nomine vno secundo modo, impossibile est vnum nomē plura significare per modum plurium, qa intellectus (vt dictum est) non potest intelligere simul plura per modum plurium: ergo vnum nomen formaliter vnum non potest plura significare per modum plurium: sed bene per modum vnius, sicut homo significat Sortē Petrum & Iacobum & cętera indiuidua inquantum conueniunt in humanitate. Conclusio respōsalis. Necesse est vnū nomen materialiter vnum diuersum tamen formaliter plura significare, quod patet pmo responso, Nam nomina equiuoca, sicut canis, significant plura per modum plurium: ergo &c̃. ⁋ Illud patet ratione Phylosophi primo Elenchorum. Nā res sunt quodammodo infinitę, nomina vero finita: ergo necesse est vnum nomen plura significare, necessitate finis & congruentię, videlicet si congrue in disciplina omnes res debent exprimi, congruum est vnū nomen plura significare modo exposito. Dubitatur primo, quare intellectus nō potest plura intelligere.

Notan. 2.

E

Notādum tertium. Nomen dupliciter.

Conclusio

F

Dubium Solutio.

Dicendum breuiter pro nunc ꝙ huiusmodi ratio est, quia impossibile est idem subiectum ſm idem informari diuersis speciebus eiusdem generis: sed spēs intelligibiles diuersę sunt eiusdem generis, cum sint perfectiones eiusdem potentię intellectiuę: ergo impossibile est ꝙ intellectus simul informetur diuersis speciebus intelligibilibus, vt simul actu plura intelligat per modum plurium. Et licet diuersę res prædicamentales quæ intelliguntur, differunt genere: tamen species omnes intelligibiles quæ intelliguntur sunt eiusdem generis (vt dictum est.) Dubitatur secundo vtꝝ significatio sit forma dictionis. Dicendū ꝙ dictio capit dupliciter. ⁋ Vno mō, in sensu cōposito,

Dubium. Solutio.

G vt iam significatiua ē:& sic significatio est forma tea lis dictionis. ¶Alio modo, capitur in sensu diuiso: vi delicet pro illa voce que imponitur ad significandū, & hoc modo modus proferendi est eius forma realis, significatio vero ei⁹ est forma accñtalis. Vñ si dictio accipiat primo mō: tunc nō pōt habere nisi vnū signi ficatum, si sit vna formaliter: si tñ accipiatur secundo modo sic potest habere plura significata. Clare patet ex dictis solutiones argumentorum.

¶Quæstio nona. Verum fallacia ęquiuocationis sit fallacia in dictione.

Questio.9. QVÆRITVR nono. Vtꝝ fallacia æquiuoca tionis sit fallacia in dictione. Arguitur pmo ꝙ nō sit fallacia, nam nulla ē fallacia vniuocationis: ergo nulla est fallacia ęquiuocationis: qa non videtur ma ior rō de vno ꝙ̄ de alio. Scdo aliqua est fallacia in ęquiuocatione quę sumitur ex parte rei, vt cum aliqs credit auricalcum esse verum aurū: ergo fallacia ęqui uocationis est fallacia extra dictionem. Tertio fal lacia æquiuocationis & amphibologiæ hñt fieri cir ca idem multiplex, videlicet circa multiplex actuale: ergo non sunt fallacię distinctæ. Sed 5 est. D.S. in

Notādum primum. H pñti lec. & Phs primo Elenchorum. Sciendū ē pri mo pro declaratione huius dubij, ꝙ postq̄. D.S. de terminauit de fallacijs in cōi tam diffinitiue q̄ diuisi ue: hic cōsequēter incipit determinare de eis in spāli: & primo de fallacijs in dictione p probatione superi⁹ adductā. ¶Determinando vero de fallacijs in dictio ne, Primo determinat de fallacijs q̄ habent fieri circa multiplex actuale. Cuius rō superius adducta est itee

Cur prim⁹ de falsa equo. q̄ amphibolo. quas prius determinat de fallacia ęquiuocationis q̄ amphibologiæ. Cuius rō est duplex, Primo, quia dictio pcedit orationē, sicut pars integralis suum totū ordine generationis. Secus aūt loquendo de ordine resultationis. Sed fallacia ęquiuocationis habet fieri in dictione. Amphibologia vero in orōne: ergo &c.

Secūda rō. ¶Secunda est, qa maior est cā apparētię in fallacia ęq uocationis q̄ amphibologiæ, cū fallacię ordinentur fm suas cās appentię. Maior.n. apparentia est ꝙ vna dictio manens eadem fm substātiā & modum profe rendi debeat tm̄ habere vnum significatū q̄ orō. Igit̄ prius determinauit de fallacia æquocationis q̄ am phibologię, cum fallacię ordinentur p suas cās appa

Notādum secūdum. æquocatio rentię. Secūdo sciendū ꝙ ęquocatio (vt dr in textu) est vnius & eiusdē nois diuersa significatio. ¶In qua diffōne ponitur significatio loco generis. ¶Deinde

I vnius & eiusdem nois ad drīam diuersorum nominū quę diuersa diuersis impositionibus significant: capit̄ autē ibi nomen gñaliter pro omni dictione incōple xa, quia aliter in verbo non posset esse ęquiuocatio. ¶Deinde subiungitur diuersa, ad drīam vniuocatio nis: quia vniuocatio est vnius & eiusdem nois eadem significatio: licet.n. vniuocatio significet plura vniuo cata: oīa tñ significat vna impositione fm eandē rō nem, vt patuit in Antepdicamentis. Et qa ēt ęquoca tio a consilio causata fm Analogiam significat plura fm ꝙ conueniunt in vna rōne analogi, i. fm prius & posterius: igit̄ talis significatio non est pœnitus diuer sa. Vñ non causat fallaciā ęquiuocationis si fuerit im

Notan.3. Analogū duplex. positū ad significādū plura pprius & posterius. Pro cuius declaratione sciendum tertio ꝙ duplex est ana logum. ¶Nam quoddā est qd' ex impositione signifi cat plura, quę conueniunt in vna rōne fm prius & po sterius, vt ens significat decem pdicamenta fm pus & posterius. Ex impositione tñ ens tale non causat falla ciam ęquocationis nisi reductiue & respectu aliquo rum terminoꝝ, qui ponunt drīam inter terminū in

ferentem & terminū illatū. Aliter primū principium K non esset tutissimum. Et licet vocet ęquiuocatio a cō silio, non tñ dr̄ equiuocatio simpliciter. ¶Aliud est analogum quod plura significato non ex impositio ne: sed est impositum ad significandum vnum, & trās sumptiue est dictū ad significandū reliquū p similitu dinē aliquā, sicut ridere ex impositiōe significat actū hoīs, p similitudinē vero est trāsumptum ad significā dum floritionē prati: & tale causat fallaciā ęquiuoca tionis in secundo mō, vt infra patebit. Quarto sciē Notādum. quartum. Falsa ęquo catio.

dū ꝙ fallacia æquiuocationis actiue sic diffinit. Fal lacia ęquiuocationis est identitas decipiendi proue niens ex identitate vnius & eiusdē dictionis fm sub stantiam & modum proferendi plura significāns. Pas siue vero diffinitur, Fallacia æquiuocationis est de ceptio proueniens ex actuali vnitate dictionis eiusdē fm subām & modū proferendi plura significāntis. Po nitur autē in pdictis diffōnibus hęc particula Dictio nis ad drīam amphibologiæ, cōpositionis, & diuisio nis, quę hñt fieri in orōne: deinde ponitur eiusdē Se cundū subām & modū proferendi ad drīam accētus: qui fieri in dictione habet, q̄ remanet eadē fm subām & modum proferendi. Finaliter subiungitur plura L significātis ad drīam fallacię figurę dictionis p cām superius adductā. ¶Causa vero apparentiæ huius fal lacię est identitas dictionis fm subām & modū profe rendi. ¶Causa vero defectus est pluralitas significato rum. Causat.n. in nobis fm hanc fallaciam deceptio ex hoc ꝙ credimus ꝙ sicut dictio ē vna fm subām & modū proferendi ꝙ debeat hēe tm̄ vnum significatū. Notandū. quintum. Sufficiētia modorum huius fall.

Quinto sciendum ꝙ hmōi fallacię tres sunt spēs siue tres modi qui cum exemplis clare patent in textu quorum modorum sic pōt haberi sufficiētia. ¶Nam fallacia ęquiuocationis prouenit ex eo ꝙ dictio for maliter vna plura significat: vel ergo talis dictio signi ficat plura p se vel ex cōpositione eius cum alia dictio ne rōne accñtis grāmaticalis. Si primū: sic est tertius mo dus. Si primū: hoc ē dupliciter, qa vel principaliter & æque primo plura significat, vel significat vnū princi paliter & aliud trāsumpte. Si primū: sic ē primus mo dus. Si fm: sic est secūdus modus. ¶Vel pōt formari sufficientia. Nam fallacia ęquiuocationis habet fieri circa aliqd' multiplex: vel ergo talis multiplicitas cau satur ex significatione dictionis, vel ex eius cōsignifi catione. Si fm: sic ē tertius modus. Si primum: hoc ē dupliciter. Quia vel talis multiplicitas est proprie di M Cōclusio. cta vel metaphorice dicta. Si primum: sic est primus modus. Si fm: sic ē scds modus. Conclusio rñsalis. Fallacia ęquocationis est fallacia in dictione ab alijs distincta. ¶Q. sit fallacia patet p diffōnē fallacię supe rius adductā: ꝙ vero sit fallacia in dictione patet, qa sumit cām apparentię ex parte vocis siue dictionis, qa vt dictū est pp vnitatē vocis credimus vnitatē signifi cationis, & p hoc decipimur credentes qd nō est. Qd' vero sit distincta ab alijs fallacijs ī dictione, qa habet cām apparentię distinctam ab alijs. Nam (vt dictū est) causa apparentię huius fallacię consistit in vnitate di ctionis eiusdē fm subām & modū proferendi plura significantis. ¶Per hoc.n. qd dr̄ dictionis distinguit a cāis apparentiæ amphibologiæ, cōpōnis & diuisio nis in qbus est vnitas orationis. Sed per hoc quod dr̄ eiusdem secundum substantiam & modum proferē di distinguitur ab accentu vbi est vnitas dictionis se cundum subām tantum & non secūdum modū pro ferēdi. Et p hoc ꝙ subiungitur plura significantis, di stinguitur a fallacia accentus, in qua nō est pluralitas vera significatorum, vt ex dictis patet. Dubitatur Dubium.

Primo

A Primo, vtrum paralogismi huius fallaciç soluant per distinctionem alicuius præmissç. Dicendũ, φ sic qa omnis propositio multiplex, inquantum huiusmodi est distinguenda. Nam autem in vtroq; sensu est vera, aut in vno sensu est vera, & in alio falsa. Si primum: sic est distinguenda, non vt non concludatur, sed ad euitãdum notam fatuitatis, vt dicit Egidius: hoc est ne videamur ignorãtes: vnde qui significata vocabulorum ignorant cito paralogizãtur. Si secundum: sic est distinguenda ne nobis concludatur. Cum vero in fallacia æquiuocationis vna præmissarum, aut vtraq; est multiplex, paralogismi eius sunt soluendi non interimendo, sed distinguendo: si tñ medium sit terminus multiplex, vtraq; præmissarum est distinguenda, cum ponatur medium vtrobiq;. Si vero maior extremitas tantum sit terminus multiplex: tunc maior est distinguenda, & non minor. Sed si maior extremitas tantum sit terminus multiplex: tunc minor est distinguẽda, & non maior, vt patet exercitantibus se. Dubitatur secundo quid sit solutio, & quotuplex. Dicendum, φ solutio secundum Phylosophum. 1. Elenchorum non est aliud q̃ falsitatis manifestatio. Et qa duplex est manifestatio, apparens & recta: igit duplex est solutio. s. apparens & recta. Solutio recta, est manifestatio falsitatis sui defectus in ꝓpria forma, quod videlicet respondens ostendit opponenti, φ commisit defectum propter talem fallaciam, & propter talẽ cationem in tali vel tali modo ratione huius vel huius termini. Solutio vero apparens, est falsitatis manifestatio, siue defectus in communi, & non in specia li, vtputa cum respondens dicit opponenti cum in argumento suo committit fallaciam non ostendendo, quatẽ & quomodo. Prima vero so[l]one pauci vtunt. Secunda vero plurimi & præsertim proterui respondentes, dicentes opponenti, quia petit principium in sua probatione, aut φ assumit illud quod nũq̃ aliqs Doctorum somniauerit, aut φ nihil addũt ad propositum, aut φ nihil probant, aut si arguatur per similitudinem dicunt non esse simile, & φ argumentum a simili claudicat, et φ nõ currit super quattuor pedes, aut etiam quando opponens quærit de aliquo an habeat contrarium, dicũt φ sic, sed nobis non est notũ.

C Aut si opponens eis dicit, Vos concessistis hanc propositionem, dicunt φ verum est pro alio sensu, & nõ pro isto in quo vos proponitis de vno, et sic de similibus transit, quibus doctrinalis disputatio non vtitur, cuius finis est vere scire, & non in vanum aerem verberare ad põpam. Dubitatur tertio de veritate, aut falsitate huius sophismatis, Qui dicit te nõ esse hominem, dicit verum, videtur φ sit verum. Nam quicũq; dicit substantiam immortalem non esse hominem dicit verum, quia homo cum sit compositus ex contrarijs necessario corrũpitur, sed tu es substantia immortalis: ergo qui dicit te nõ esse hominem dicit verum. Probatio minoris. Quicquid non potest mori est immortale, sed tu es potens non mori: ergo tu es immortalis, cum immortale nihil aliud est q̃ non mortale. In contrarium arguitur. Nam quicunq; dicit non esse quod est, dicit falsum, et non verum, vt patet per Phm. 1. Perihermenias, sed qui dicit te nõ esse hominem, dicit te non esse quod est, cum tu scis homo, & non bestia: ergo qui dicit te non esse hominem, dicit verum. Dicẽdum φ sophisma est falsum, & probatio peccat per fallaciam æquiuocationis etiam tertio modo respectu illius termini immortalis. Nã immortale potest accipi dupliciter. Vno modo, vt idẽ est φ non potẽs mori, & sic omne immortale est perpetuũ. Et isto modo homo non est immortalis. Alio D
modo accipitur (vt dictum est) pro potens non mori, & isto modo immortale non est per Petrum quo modo dicitur homo immortalis: vnde probatio laborat in çquiuoco. Dubitatur quarto, de isto sophismate interficere proximum bonum est, videtur φ sit verũ. Nam quæcunq; expediunt, bona sunt, sed interficere proximum, est expediens, cum aliquando per iustitiã fiat: ergo interficere proximum, est bonum, in cõtrarium arguitur. Nam nihil quod fit cõtra legem Diuinam est bonum, sed interficere proximũ suum est cõtra legem Diuinam: ergo &c. Dicendum, φ sophisma est falsum simpliciter, & probatio peccat per fallaciam çquiuocationis in secundo modo, ex parte illius termini expediẽs. Nam aliquid dicitur expediẽs dupliciter. Vno mõ, simpliciter & fm se. Alio modo, in causis & secundum aliquam certam circunstantiam. Quicquid est expediens primo modo est bonũ, non autem secundo modo. Vnde licet aliquãdo mala expediant, vt imminente submersionis periculo, ꝓiectio mercis in mari: non tñ pp hoc mala bona sunt: E
& sic de similibus. Ad primum dicendum, negãdo similitudinem, cuius ratio est, quia in vniuocis inquã tum huiusmodi non est aliqua causa apparentię, siue defectus, sicut in vniuocis: vnde no n est simile. Ad secundum dicendum, φ talis deceptio non sumitur ex parte dictionis: vnde nõ facit fallaciam æquiuocationis, qua vtitur opponens sophista, tanq̃ instrumento, vt ducat suum respondentem ad aliquod incõueniens, nec ibi est æquiuocatio, quia æquiuocatio est pluralitas significatorum importata per vnum nomẽ. Ad tertium dicendum, φ licet æquiuocatio & amphibologia habeant fieri circa idem multiplex in gñe, vz circa multiplex actuale, hñt tñ fieri circa aliud & aliud multiplex in specie, vt ex supradictis patet.

Quæstio. 10. Vtrum fallacia amphibologię, sit fallacia in dictione ab alijs distincta.

QVÆRITVR Decimo. Vtrum fallacia amphibologię, sit fallacia in dictione ab alijs distincta. Primo arguitur φ non. Nam Amphibologia, vt dicitur in Textu, dicitur ab amphi, quod est dubium, & bolos, quod est sñia, & logos, quod est sermo, quasi dubia sñia sermonis, sed oĩs fallacia est dubia sentẽtia præsertim in dictione, quæ habet fieri circa aliqđ F
multiplex: ergo hæc fallacia non est fallacia specialis, videlicet ab alijs distincta. Secundo autem hæc fallacia habet fieri in dictione, aut in oratione. Si primũ: sic non distinguitur a fallacia çquiuocationis. Si secũdum: sic non distinguitur a fallacia compositionis, & diuisionis. Tertio fallacia amphibologię, & æquiuocationis hñt eosdem modos, vt patet per Phm. 1. Elẽchorum: ergo non sunt duç fallacię abinuicem distinctę. Sed cõtra est. D. S. in pręsenti passu, & Phs in. 1. Elenchorum cum suis expositoribus. Pro cuius declaratione sciẽdum primo, φ Amphibologia accipit tripliciter, vz cõissime, cõiter, & proprie. Cõissime accipitur pro omni dubiosa sentẽtia: & sic est cõis ad omnes fallacias, tã in dictione, q̃ extra dictionẽ. Cõmuniter vero accipitur pro dubiosa sententia, q̃ causatur ex multiplicitate eiusdem dictionis, vel orationis. Et isto modo est cõis ad oẽs fallacias in dictione. Sed proprie accipitur pro dubia sentẽtia, quæ prouenit ex multiplicitate orationis eiusdem, per substãtiã & modum proferendi. Et isto modo causat fallaciam specialem ab alijs distinctam, videlicet fallaciam amphibologię, q̃ sic diffinit. Fallacia Amphibologię est doneitas decipiendi si actiuę sumat, vel est deceptio

Marginalia: Solutio. — Dubium. — Solutio. — B — Solo recta — Solutio apparen. — Dubium. — Solutio. — Immortale dupl. — Dubium. — Solutio. — Expediẽs dupliciter. — Solutiones — Quęst. 10. — Notãdum primum. amphibologia dupliciter. — Fallacia Amphib.

G si passiue sumatur, prouenies ex identitate orationis eiusdem secundum substantiam, et modum proferendi plura significantis. Causa apparentię eiusdem fallacię est identitas orationis. Causa deffectus est pluralitas significatorum. ¶Secundo sciendum, ꝙ huius fallacię (vt dicit Tex.) tres sunt modi. ¶Quorum primus prouenit ex eo, ꝙ oĩno vna, & eadem oratio ſm substantiã, & modum proferẽdi, plura significat principaliter propter diuersam habitudinem cõstructibilium, manente tamen eadem constructione, sicut hęc oratio: liber Arist. manente eadem cõstructione ꝑ diuersam habitudinem constructionis plura significat: potest. n. intelligi ſm habitudinẽ effect⁹ ad cãm: & tunc est sensus liber Arist. j. liber factus ab Aristo. vel potest intelligi secundum habitudinem possessionis ad possidentem: et sic est sensus liber Arist. j. liber qui possidetur ab Arist. vnde ſm istũ modum potest formari paralogismus. Quicquid est Arist. possidet ab Aristo. sed iste liber est Aristo. ergo possidetur ab Arist. Nõ sequit, quia in maiore istę gtũs Aristotelis regitur ex vi possessionis, in minore regitur ex vi effectus causę efficienns.

Notãdum secũdum.

H ¶Secundus modus, est quando vna oratio principaliter plura significat ꝑpter diuersam cõstructionem, quia vꝫ dictio potest construi cũ alia transitiue, vel intransitiue, sicut in ista oratione. Quicquid videt aliquis, hoc videt, li hoc potest construi intransitiue cum illo verbo videt, & sic est falsa: vel potest construi transitiue a parte post, & sic est vera: & est sensus ꝙ quicquid aliquis videt, videt hoc. s. quod videt, per quem modum, sic paralogizat, Quicquid videt aliquis hoc videt, sed columnam videt aliquis: ergo columna videt. Silr hic, Quoscunqꝫ volo me accipere, ego volo, vt ipsi accipiãt me, sed pugnãtes volo me accipere: ergo volo, vt ipsi accipiant me. Similiter hoc, Quod qs scit hoc scit, scãnum scit hoc quis: ergo scãnum scit, & per consequens est homo. & sic de silibus. ¶Tertius modus ꝓuenit ex eo, ꝙ vna oratio vnum significat principaliter. Aliud vero trãsumptiue. sicut hęc oratio, Littus aratur principaliter significat littoris scissionem, transumptiue vero operis amissionem: propter quem modum, sic paralogizatur, Quandocunqꝫ littus aratur, terra scinditur, sed

I quando indocilis docetur littus aratur: ergo quando indocilis docetur littus scinditur. Similiter hęc, Quicũqꝫ haurit aquam cribro aquam trahit, sed qui vult addiscere sine libro haurit aquas cribro: ergo q vult addiscere sine libro trahit aquas. Similr est de ista oratione. Ille lauat laterem q castigat mulierem, siue de ista, Gattus amat piscem, sed non vult tangere flumẽ. & sic de similibus.

Notãdum tertium.

¶Tertio sciendum, ꝙ diuersitas casuum facit fallaciam Amphibologię: & tñ diuersitas aliorum accidentium grammaticalium causant fallacias æquiuocationis. Cuius ratio Doctoris est in litera talis, quia casus accidit dictioni secũdum ꝙ cõstruitur cum alia dictione: vnde diuersitas casuum ad orationem pertinet, sed alia accidentia accidũt dictioni, secundum ꝙ in se consideratur: ergo diuersitas taliũ accidentium pertinet ad dictionem, & per consequẽs ad fallaciã æquiuocationis, quæ habet fieri in dictione, & non in oratione.

Conclusio

¶Conclusio responsalis, est ꝙ fallacia amphibologię, est fallacia in dictione specialis ab alijs distincta. Quę conclusio patet per singulas particulas. Nam ꝙ sit fallacia, patet per diffinitionẽ fallacię, ꝙ vero sit fallacia in dictione, patet per hoc, ꝙ habet cãm apparentię ex parte dictionis, & non ex parte rei, vt satis supra dcm̃ est, ꝙ vero sit specialis ab alijs distincta, patet per hoc, ꝙ habet causam apparẽtię specialem ab alijs distinctam, vt ẽt declaratum est: ergo &c. K

¶Q. autem sint tres modi huius fallacię patet. Nam fallacia ista prouenit ex eo, ꝙ vna oratio plura significat: ergo talis oratio plura principaliter significat vel non. Si secundum: & sic est tertius. Si primum: est dupliciter, quia vel talis oratio plura significat propter diuersam habitudinem cõstructorũ manente tñ eadem constructione: & sic primus, vel plura significat propter diuersam constructionem: & sic est secũdus modus. Et licet alij Doctores secundũ Phm supradictum tertium modum ponant, pro secũdo tñ in nullo derogant doctrinę. D. S. quia ipsi considerauerunt modum, & ordinem eorum quãtum ad significata: hic vero gloriosus. D. S. considerauit eosdem modos secundum modum significandi, & construendi. Et ꝗuis prædictum illud exemplum, videlicet Quoscũqꝫ vellem me accipere ẽt possit causare fallacia compositionis, & diuisionis, vt infra patebit: nõ tñ est incõueniens, ꝙ causet fallaciam amphibologię secundum diuersas eius considerationes, quia in vno et eodem paralogismo possunt esse plures fallacię ſm diuersas tamẽ rationes, vt patebit infra.

Sufficiẽtia modorum amphibo.

L ¶Dubitatur primo de hoc sophismate, Qui dicit te esse de terra dicit verum supposito, ꝙ tu sis de Soncino, videtur ꝙ non sit verum, nam qcunqꝫ dicit te esse de Soncino, dicit verum, sed Soncinum est terra: ergo quicunqꝫ dicit te esse de terra, dicit verum. In ꝯrium arguitur. Nam vna spẽs non constituitur ex altera, sicut homo non fit ex asino, sed tu differs a terra specie: ergo q dicit te esse de terra, dicit falsum.

Dubium.

¶Dicendum ꝙ sophisma est simpliciter falsum, & probatio eius peccat per fallaciam amphibologiæ in primo modo, qa de Soncino: ibi Soncinum construitur secundum habitudinem cãę efficientis instrũalis, locus. n. currit ad generationem actiuę, sicut patet per Porphyrium, sed qñ dr̃ in conclusione: ergo tu es de terra, construitur ſm habitudinem cãę materialis ex qua: vnde ibi committit hæc fallacia in primo modo. Et hoc si cõsideretur diuersa habitudo constructibilium, quod dr̃, quia si attenditur ibi diuersa habitudo præpõnis illius De absolute, sic peccat prædicta probatio, sed fallacia æquiuocationis in scdo modo (vt patet in Tex.)

Solutio.

M ¶Dubitat scdo de modis cõibus huius fallacię, & fallaciæ æquiuocationis.

Dubium.

¶Dicendũ breuiter ſm Phm. 1. Elenchorum, ꝙ tres sunt modi cões vtriusqꝫ. Quorum prim⁹ est qñ dictio vel oratio eadem ſm subam & modum proferendi principaliter plura significat. Secũdus, est qñ dictio vel oratio eadem ſm subam, & modum proferẽdi vnum principaliter, & aliud transumptiue significat. Tertius, est qñ dictio, vel oratio simpliciter vnum significat, ex coniũctione vero plura, vt supra exemplificatum est. Ex quo patet, ꝙ licet æquiuocatio, & amphibologia habeant eosdem modos cões habeant tñ spãles distinctos, cum æquocatio habeat fieri in dictione: amphibologia vero in oratione. Et licet fallacia compositionis, & diuisionis habeant fieri in oratione, quæ est eadem ſm subam, & non secundum modum proferendi: tñ non ꝑ hoc sequitur ꝙ fallacia amphibologię ab eis nõ distinguat, quia habet fieri in oratione eadem ſm subam, & modum proferendi, ex quo patet solutio ad secundũ argumentum.

Solutio.

¶Dubitatur tertio de hoc sophismate, Qui dicit te esse incongruum grammaticum dicit verum etiam supposito, ꝙ tu scias oẽs regulas grammaticales, vr̃ ꝙ sit verum. Nam quicunqꝫ asserit dicentẽ lapis esse incõgruum grammaticum, dicit verum, sed tu necessario asseris lapis esse; ergo qui dicit te esse incongruum

Dubium.

congruum

A congruum grammaticum, dicit verum. Probatio mi
noris, nam Quicquid tu dicis esse, hoc tu dicis esse,
sed tu lapidē dicis esse: ergo tu dicis lapidē esse. Alias
concedas suum ɔ̄dictorium, videlicet lapidem nullū
esse. In ɔ̄rium arguitur. Nam qui per rectam regulā
operatur, non potest male, siue incōgrue operari, sed
qui habet oēs regulas agit, & loquitur secundum re
ctam, & certam regulā, non potest loqui, nisi cōgrue,
Solutio. & recte: & per consequens sophisma falsum. ¶ Dicē
dum, ꝙ sophisma est falsum, & probatio peccat p fal
laciam amphibologię, quia li hoc potest construi in
transitiuę cū illo dicis: & sic est falsa maior probatio
nis minoris, vel constructionis transitiuę, & sic est ve
ra, sed tunc male sumit. Solōnes oēs patēt ex dictis.

Quęst. 11. ¶ Quæstio. 11. Vtrum fallacia compositionis, sit falla
cia in dictione ab alijs distincta.

QVÆRITVR 11. Vtrum fallacia composi
tionis, sit fallacia in dictione ab alijs distincta. ¶ Et ar
guitur primo ꝙ non. Nam sicut aliqua cōpositio in
oratione: ita est aliqua cōpositio in re, cum prima cor
B. respondeat secundę, sed nulla compositio rei facit fal
laciam extra dictionem, quæ. s. sumit causam apparē
tię ex parte rei: ergo nulla compositio orationis facit
fallaciam in dictione, quæ sumat apparentiam ex par
te vocis. ¶ Secundo vna & eadem oratio dicitur com
posita & diuisa: ergo videtur ꝙ fallacia cōpositionis
non distinguatur a fallacia diuisionis. Probatio autē,
vt hęc oratio, Album esse nigrum est possibile, potest
esse composita etiam diuisa. ¶ Tertio in isto paralogi
smo est fallacia compositionis, & amphibologię, vi
delicet quod quis videt, hoc videt, sed columnam vi
det quis, ergo columna videt: ergo non sunt fallaciæ
distinctæ. Antecedens patet. Nā ꝙ ibi sit fallacia am
phibologię, patet ex supradictis pet. D.S. in Tex. ꝙ
autem ibi sit fallacia compositionis patet, quia ibi pp
diuersitatem determinabilium variatur sententia, ita
ꝙ in sensu diuiso est vera, & in sensu cōposito est fal
sa: ergo ibi est fallacia cōpositionis. ¶ Sed ɔ̄est. D.S.
Notādum primum. in lec. & Phs in. 1. Elenchorum. ¶ Pro cuius declara
tione primo sciendum est, ꝙ postq̄. D.S. determina
uit de fallacijs in dictione peccantibus fm multiplex
actuale, videlicet de fallacia æquiuocationis, & am
C phibologię: hic consequenter determinat de alijs fal
lacijs, quæ peccant secūdum multiplex potentiale. s.
de fallacia compositionis, & diuisionis, & accentus,
cuius ratio patet ex supradictis. Determinādo autem
de fallacijs peccantibus secundum multiplex potētia
le. Primo determinat de fallacijs compositionis, et di
uisionis q̄ de accentu, licet accētus habeat fieri in di
ctione, quia maior est causa apparētię in compositio
ne, & diuisione, q̄ in accētu cum diuersitas modi pro
ferendi magis lateat in orationibus, q̄ in dictionib⁹,
Et. 1. Phy. determinat de compositione, et diuisione,
quia diuisio quælibet præsupponit compositionem,
quia nullum simplex, inquātum hmōi est diuisibile,
& maior est causa apparentię in compositione, q̄ in
diuisione, sed tn̄. D.S. pp conuenientiam modorū, et
exemplorum vtriusq; de ipsis determinat, vt patet in
Notādum secūdum. Tex. ¶ Secūdo sciēdum, ꝙ compositio, vt hic sumit,
est eorum quę debent diuidi falsa vnio. i. compositio
Compositio quid. est terminorum qui debent diuidi. i. ordinari fm sitū
minus debitum falsa vnio. i. falsa vnio fm sitū magis
debitum. Oratio. n. in proposito dicitur composita,
quādo termini ordinātur secundum situm magis de
bitum, & dicitur diuisa qn̄ termini ordinantur secun
dum situm minus debitum. Quādo vero termini, vt
dicit hic. D.S. ordinantur fm situm magis debitum,
& in tali sensu est falsa: tunc causat fallaciam compo D
sitionis. Si vero sit falsa in primo sensu, & termini or
dinantur fm situm minus debitum: tunc causat falla
ciam compositionis. Si vero sit falsa in primo sensu,
& termini ordinantur fm situm minus debitum: tūc
causat fallaciam diuisionis. Si autē in vtroq; casu nul
la est vera, vel nulla est falsa: tūc nulla erit fallacia qd
est de alijs multiplicibus intelligendū. ¶ Tertio scien Notādum tertium.
dum, ꝙ fallacia compositionis, est idoneitas decipien
di, vel est deceptio proueniens ex potentiali identita
te eiusdem compositæ falsę cum diuisa vera. Vel fm
D.S. in litera, Fallacia compositionis est deceptio ex
potētiali multiplicitate eiusdē orationis proueniens.
Dicitur autem omnino potētialiter multiplex ex eo,
ꝙ dictiones eodem modo terminantes possunt adin
uicem diuersimode componi vel disiungi. Oratio. n.
per constitutionem partium constituitur: igitur par
tes se habēt ad orationem, sicut materia: compositio
vero, sicut forma. Vbi igitur sunt eædem partes, &
non eadem compositio, est eadem oratio materialr,
et potentialiter, & non formaliter, & actualiter: & pp E
hoc ibi est multiplex potentiale, quæ oratio, quæ est
vna potentialiter plura significat. Causa apparentiæ
huius fallacię, est vnitas potentialis orationis compo
sitę falsę tn̄ diuisę verę plura significans. Sed causa de
fectus, siue causa non existētię est pluralitas significato
rum. Quarto sciendum, ꝙ huius fallacię sunt tres mo Notādum quartum.
di. Quorum primus prouenit ex eo, ꝙ dcm̄ pōt sup 3. modi.
ponere verbo ratione totius, vel ratione partis. Si. n.
in rōne totius supponit verbo erit omnino composi
ta: & si in tali sensu est falsa, fit fallacia compositionis
in primo modo, vt hæc, Quęcūq; pole est esse album
pole est ꝙ sit albus, sed album esse nigrum est pole: er
go pole est ꝙ albus sit niger, non valet. Nam minor
est duplex, quia istud dcm̄ Nigrum esse album, potest
supponere ei quod dr̄ esse pole rōne subiecti tm̄, hoc
est quantum ad suum materiale: & sic est diuisa, & ve
ra. Nam sensus est ꝙ illud quod est nigrū, pole est ꝙ
sit album. Vel potest supponere rōne totius, neq; ra
tione subiecti, & formę significāte per nigrum quod
est stare pro materiali & formali simul, & sic est com
posita falsa. sensus. n. est eius ꝙ hoc quod est nigrum,
inquantum est nigrum est possibile esse album, quod F
implicat ɔ̄dictionem: & sic dicendum est de oīb⁹ pro
positionibus, tam de inesse, q̄ de modalibus, in qui
bus subm̄ potest accipi pro materiali tm̄, & formali
simul, vt sedentē ambulare est possibile. Non scriben
tem scribere est possibile, tacentem loqui est possibi
le. Album prædicatur de pariete albo per accidens:
& sic de similibus quasi infinitis, quæ sæpissime in ar
gumentationibus occurrunt, vt per experientiam pa
tet. ¶ Secundus prouenit ex eo, ꝙ aliquod prædicatū Secundus.
in quo per coniunctionem copulatiuam, vel disiūcti
uam plura adunantur, potest attribui subto coniun
ctim sic est composita: et si in tali sensu est falsa, causat
fallaciam compositionis, vt hæc, Quæcunq; compo
nuntur ex duob⁹ & tribus, sunt duo, & tria, sed quinq;
non sunt duo & tria: ergo quinq; non componuntur
ex duobus, & tribus, Nō valet, Nā minor est duplex,
quia hoc quod est duo, & tria, potest coniunctim re
moueri a subiecto, & sic est composita, & falsa, & est
sensus ꝙ non sunt duo & tria simul. Vel potest ab eo
remoueri disiunctim: & sic est diuisa & vera, quia tūc
est sensus ꝙ. 5. nō sunt duo, &. 5. non sunt tria, & hoc
est quod solet dici sub alijs terminis, videlicet ꝙ con
iunctio potest coniungere terminos vel propōnes, si
inter terminos, & in illo sensu est falsa: tunc causat

G fallaciam compositionis. Si inter propositiones, & in
illo sensu est falsa, facit fallaciā diuisionis, vt Quęcūq;
sunt duo, & tria sūt paria, & imparia, sed quinq; sunt
duo et tria: ergo quinq; sunt paria, & imparia. Maior
in sensu cōposito est falsa, & in sensu diuiso vera. Mi-
nor in sensu diuiso est falsa, & in sensu composito est
vera. Ex quo patet ꝙ ex parte maioris committiť ibi
fallacia compositionis: ex parte vero minoris cōmit-
titur fallacia diuisionis. Non est ergo incōueniens ꝙ
in vno paralogismo sit fallacia cōpōnis, & diuisionis
secundum diuersas rationes. patet ēt ꝙ vna, & eadem
Tertius. propositio potest hrē sensum compositū, & diuisum.
¶ Tertius prouenit ex eo, ꝙ vna dictio potest coniun
gi diuersis dictionib⁹ in locutione positis, hoc est qñ
eadem determinatio refertur ad diuersa determinabi
lia: qñ vero coniungitur cum illa dictione, cum qua
magis apta nata est coniungi: sic erit composita, & si
in illo sensu sit falsa oratio: ibi fiet fallacia cōpositio-
nis, vt Quicunq; viuit semper est, sed iste asinus viuit:
H ergo iste asin⁹ semper est. Maior est duplex, quia illa
dictio Semper pōt referri ad viuit, & sic est diuisa ve-
ra, vel potest referri ad Est: & sic est composita, & fal-
sa. Similiter est hic, Quicunq; pōt vnum solum ferre,
potest plura ferre, vt ille qui portabat vnum pomum
potest plura portare, sed qui solum potest vnum ferre
Conclusio non pōt plura portare: ergo qui potest plura portare,
non potest plura ferre. Maior est duplex. ¶ Cōclusio
responsalis. Fallacia compositionis est fallacia in di-
ctione ab alijs distincta, quod sic patet. Quia facit cre
dere de non ente ꝙ sit ens: ergo est fallacia, & sumit
causam apparentię ex parte dictionis: ergo est fallacia
Dubium. in dictione. Et qa habet cām apparentię distinctā ab
alijs: igitur est fallacia ab alijs distincta. ¶ Dubitať er-
Solutio. go primo, quare est ꝙ termini ordinantur ſm sitū ma
gis debitum, vel minus debitum. ¶ Dicendum, ꝙ ad
hoc faciliter sciendū solēt assignari quattuor regulę.
Prima re- Prima est de modalibus. Scda est de coniunctionib⁹.
gula. Tertia est de aduerbijs. Quarta de obliquis. ¶ Prima
regula talis qñ prædicatum dicti attribuit subto dicti
ꝑ se toto, hoc est pro materiali & formali simul, sic ter
mini ordinanť ſm situm magis debitum. Qñ vero at
tribuitur sibi ꝑ suo māli sic termini ordinanť ſm sitū
minus debitum. Primo oīno est composita. Scdo est
I diuisa. Primo. n. modo propō dř modalis, tam de re,
Secunda. ꝙ̄ de modo: sed secundo modo dř solum modalis de
re. ¶ Secunda regula talis. Nā cū de rōne coniunctio-
nis, primo sit coniungere terminos, secundario signi
Tertia. ficare, tertio propositiones, qñ cōiungit terminos sic
termini ordinantur ſm situm magis debitum. ¶ Ter-
tia regula, est ꝙ qñ aduerbium determinat partē ora-
tionis magis principalem: tunc termini ordinanť ſm
situm magis debitū: qñ vero determinat partē minus
principalem, tunc termini ordinanť ſm situm minus
debitū cū de rōne aduerbij sit determinare. Prædica-
tum est principalior pars ꝙ̄ subm: & prædicatum for
male, ꝙ̄ materiale: & verbum magis, ꝙ̄ participium:
& si verba ponantur in eadē propōne, verbum a par-
te prædicati positū est principalius. ¶ Quarta regula,
est ꝙ qñ obliqui sequuntur dictionem regentē, sic or
dinantur ſm situm magis debitū, qñ vero præcedūt,
ordinanť ſm situm minus debitū, cū dictio regens sit
nobilior recta. ¶ Ex quo patet, ꝙ termini ordinātur
ſm situm magis debitum, & aliqñ ſm situm min⁹ de-
bitum. Et qñ oro est falsa ſm situm minus debitū (vt
dcm̄ est) tunc causat fallaciam diuisionis: qñ vero in
alio sensu est falsa, causat fallaciam compositionis, vt
Dubium. infra clari⁹ patebit. ¶ Dubitať scdo de isto sophisma-
te, Qui dicit te esse in campanili, verum dicit suppo- K
sito, ꝙ tu videas campanile, videtur ꝙ sit verū. Nam
qui dicit te esse vbi vides, dicit verū, qa vt dicit Aug.
aīa vbi viuit ibi sentit, vbi sentit ibi videt ibi est, sed
tu vides in campanili: ergo qui dicit te esse in campa-
nili, dicit verum. ¶ Dicendum ꝙ sophisma est simplr Solutio.
falsum, & probatio peccat (vt quidam dicunt) ſm fal-
laciam compositionis in tertio modo, quia illud ad-
uerbium Ibi potest determinare illud verbum Videt
ex parte rei vise: & sic est composita, & falsa, sensus. n.
est talis, ꝙ vbi tu vides rem aliquam, tu es vbi illa res
visa est. Sed si diligenter cōsideretur ibi committitur
potius fallacia diuisionis, quia qñ hoc aduerbiū Ibi
determinat, vř quantum ad actum vidēdi ex parte vi-
dentis: tūc termini ordinanť ſm situm magis debitū,
cum videre potius respicit videntem, cum sit eius per
fectio, ꝙ̄ rem visam, licet res visa sit obm eius. Vnde
cum in tali sensu sit vera non est fallacia cōpositionis,
sed diuisionis. ¶ Ad primum igiť ddm, & negādo sup Solones.
positum, quia hic non sumitur compositio pro cōpo-
sitione rei vel propōnis cuiuscunq; indifferenter: sed L
accipitur pro ordinatione terminorum ſm situm ma
gis debitum, qui tñ ordinari dñr ſm situm minus de-
bitum. ¶ Ad scdm dř ꝙ vna, & eadem oīno māľr, dř
composita & diuisa, & est de sensu composito, & diui
so, non tñ sequiť ꝙ fallacię cōpōnis & diuisionis non
distinguanť, qa qñ talis oro in sensu composito est fal
sa, causat fallaciam cōpōnis, & qñ est falsa in sensu di-
uiso, causat fallaciam diuisionis, vt dcm̄ est. ¶ Ad ter-
tium dicendum, ꝙ si ista determinatio Hoc referatur
semper ad idem verbum secundum diuersam habitu
dinem constructionis, sic est fallacia amphibologię:
si vero referatur ad diuersa verba, & sic est fallacia cō-
positionis, non est inconueniens, vt dictum est.

¶ Quæstio. 12. Vtrum fallacia diuisionis, sit fallacia Quęst. 12.
in dictione ab alijs distincta.

QVÆRITVR 12. Vtrū fallacia diuisionis,
sit fallacia in dictione ab alijs distincta. ¶ Videť pri-
mo, ꝙ non, ꝫ suppositum. Nam nulla est oratio diui-
sa: ergo nulla est fallacia diuisionis. Probať añs, quia
in omni propōne est vnio prædicata cum subto per
copulam, alias non esset propō: igitur &c. ¶ Secūdo,
si aliqua oro diuisa causaret fallaciam aliquā, aut hoc
esset verum de omnibus, aut de aliquibus sic, & de ali M
quibus nō. Primum non pōt dici: quia hæc oro, Ho-
mo non est animal, est diuisa, cum prædicatum remo
ueatur a subto. Siľr ista, Homo non est risibilis, est di-
uisa oratio, & falsa: & tñ nō causat fallaciam diuisio-
nis. Neq; dicendum est secundum: qa non vř maior
ratio de aliquibus, ꝙ̄ de oībus. ¶ Tertio, si aliqua oro
diuisa falsa faceret aliquam fallaciam, vel hoc esset in
quantum diuisa vel inꝙ̄tū falsa. Nō primū: qa sic ąli-
bet oro faceret fallaciā, quæ esset diuisa, quod est fal-
sum: qa oratio diuisa vera non cāt fallaciam. Neq; se-
cundum: qa sic oīs oro falsa faceret fallaciam diuisio-
nis: qd' est ēt falsum, vt de se patet: igitur &c. ¶ Quarto
diuersorum diuersi sunt modi, & spēs compōnis, &
diuisionis sunt idem modi, vt patet in Tex. ergo nō
sunt duæ fallacię abinuicē distinctę. ¶ Sed ꝫ est. D. S.
vbi supra, & Pħs cum suis expositionibus in. 1. Elen-
chorum. ¶ Sciendum primo, ꝙ diuisio pōt accipi du- Notandū primum.
pliciter. Vno mō cōiter, vȝ, vt se extēdit ad diuisio- Diuisio du-
nem rei, & diuisionem rōnis. Alio modo, pro diui- pliciter.
sione terminoꝶ propōnis, & hoc duplř. Vno mō,
absolute, et istis duobus non accipitur hic: est igiť hęc
diuisio vt sumiť eorum, quæ debent componi falsa se
paratio est. Alio modo, accipitur pro diuisione ter-

minorum

A minorum ordinabilium ſm ſitum magis debitũ,quę
tamen ordinantur ſm ſitum minus debitum: & iſto
Diuiſio qd modo accipitur hic. Eſt igitur diuiſio, vt hic ſumitur
eorum,quæ debent componi falſa ſeparatio,i. eſt di-
Falſa diui. quid. uiſio terminorum ordinabilium ſm ſitum magis de-
bitum, in ſitu min⁹ debito falſa ordinatio. ¶ Fallacia
vero diuiſionis, eſt idoneitas decipiendi, vel decep-
tio proueniens ex potentiali vnitate orationis eiuſdẽ
falſę cum compoſita vera plura ſignificantis, hæc eſt
oĩno potentialiter vna ſm ſubam, & non ſm modũ
proferendi, vel ſecundum partes, & non ſecundũ cõ-
poſitionem,in ſenſu compoſito vera, & in ſenſu diui
ſo falſa,facit fallaciam diuiſionis. Cauſa apparentiæ
eſt totalitas materialis vnius orationis plura ſignificã
tis. Sed cauſa defectus eſt pluralitas ſignificatorum.
Notãdum ſecũdum .3. modi. ¶ Secundo ſciendum, ꝙ huius fallacię,ſicut & præce-
dentis tres aſſignantur modi. Quorum primus proue
nit ex eo, ꝙ ſubm dici poteſt ſupponere verbo princi
pali pro toto vel pro parte ſui. Quod vero ſupponit ꝑ
parte ſui, vꝫ pro ſuo materiali, ſic eſt oĩno diuiſa, & ſi
in tali ſenſu ſit falſa capiť fallacia diuiſionis in primo
B modo, vt hic, Quæcunq; eſſe nigrum, eſt impoĩe, ille
non põt eſſe niger, ſed album eſſe nigrum eſt impoĩe:
ergo iſte qui eſt albus nõ poteſt eſſe niger, non valet.
Nam minor in ſenſu compoſito eſt vera, & in ſenſu
diuiſo eſt falſa. In quo ſenſu cõcluditur. Senſus.n.cõ-
poſitus eſt talis, Album inquãtũ album eſſe nigrũ eſt
impoĩe. Silr eſt de iſtis Videntem eſſe cœcum eſt im-
poſſibile, Sedentem non eſſe eſt impoĩe, Bonum eſſe
malum eſt impoĩe: & ſic de ſilibus. Et iſte modus nõ
ſolum habet locũ in modalibus, ſed ẽt in quibuſcũq;
Secũdus. propõnibus,in quibus ſubm põt accipi pro ſuo mãli
tm̃, vel ꝑ ſuo mãli, & formali ſiť. ¶ Scđs modus proue
nit ex eo, ꝙ coniunctio põt coniungere inter termi-
nos, vel inter propões. Si cõiungit inter propões:
ſic eſt diuiſa oĩno, & ſi in tali ſenſu ſit falſa, fallacia ſit
diuiſionis in ſecundo modo, vt hic, Omne aĩal eſt ra-
tionale vel irrationale, ſed nõ oẽ aĩal eſt rõnale: ergo
omne aĩal eſt irrõnale, tu es aĩal: ergo tu es irrõnalis.
Silr hæc, Oĩs propõ eſt vera vel falſa, ſed non oĩs ꝑpõ
eſt vera: ergo oĩs propõ eſt falſa. non valet, Nam ma-
ior eſt duplex, quia illa coniunctio diſiunctiua vel di-
ſiungit inter propões, & eſt ſenſus, Oĩs propõ eſt ve
C ra, vel oĩs propoſitio eſt falſa: & ſic eſt diuiſa, & falſa,
quia æquiualet vni diſiũctiuę, quarum nulla pars eſt
vera: ergo tota falſa, vel põt cõiũgere inter terminos:
& eſt ſenſus ꝙ oĩs propõ eſt vera vel falſa, & ſic cõpo-
ſita eſt vera: & eſt cathegorica de diſiũcto prædicato.
Silr hæc ex parte minori, Quęcunq; ſunt duo, & tria,
ſunt duo, ſed quinq; ſũt duo & tria: ergo quinq; ſunt
Tertius. duo. ¶ Tertius prouenit ex eo, ꝙ determinatio poteſt
referri ad diuerſa determinabilia. Si.n.refertur ad de
terminabile minus principale, ſic eſt oĩno diuiſa, & ſi
ſic ſit falſa cãtur fallacia diuiſionis, vt hæc, Quocunq;
vides hunc percuſſum hic percuſſus eſt, ſed oculo vi-
des hoc percuſſum: ergo hic oculo percuſſus eſt. Nõ
ſequitur, quia li oculo põt referri ad hoc verbũ Vidi-
ſti, & ſic minor eſt compoſita & vera, vel poteſt refer-
ri ad hoc participium Percuſſus, & ſic minor eſt diui-
ſa, & eſt falſa, in quo ſenſu concludiť. Silr hęc, vt gdã
exerceant, eſt fallacia diuiſionis, Quicunq; didicit li-
teras nunc ſcit eas, ſed vetulus memoria priuatus didi
cit literas: ergo nunc ſcit eas, Sed ſiquis attente conſi-
derat ibi committiť fallacia compõnis, quia in ſenſu
compoſito eſt falſa, & in ſenſu diuiſo vera. Nã ſi hoc
aduerbium Nũc referať ad didicit, tunc didicit eſt ver
bum minus principale, & ſic facit ſenſum diuiſum, et
in tali ſenſu eſt vera propõ. Si vero referatur ad hoc D
verbum Scit, tunc eſt compoſita, & falſa: vñ ibi com-
mittitur fallacia cõpõnis, & non diuiſionis. Silr hæc
oratio cãt fallaciam diuiſionis, Quattuor virorũ cetũ
Achylles reliquit in bello. Et iſtam, Reginã interfice
re nolite timere bonum eſt: & ſic de ſilibus. ¶ Cõclo, Concluſio
fallacia diuiſionis eſt vna fallacia in dictione ab alijs
diſtincta, quę cõclo probať ſicut præcedens. Attẽden Vt oro diuiſa cauſet hãc falſam tria requi.
dum tñ eſt, ꝙ ad hoc ꝙ oro diuiſa cauſet iſtam falĩam
tria requiruntť. Primo, ꝙ termini illius oronis apti
nati ſint ordinari ſm ſitum magis debitum. Secũdo,
ꝙ tales termini, q ſic apti nati ſunt ordinari ordinenť
ſm ſitum minus debitum. Tertio, ꝙ in tali ordina-
tione ſit fallacia: vnde quælibet oĩno diuiſa facit fal-
laciam diuiſionis, vt volunt argumenta in ꝯtrium ad- Dubium.
ducta. ¶ Dubitatur primo de hoc ſophiſmate, Tu es
ſine capite ſit verũ, vř ꝙ ſit verum. Nam oĩs ſuba eſt
corporea vel incorporea, ſed non oĩs ſuba eſt corpo-
rea: ergo oĩs ſuba eſt incorporea, & ꝑ ꝯñs tu es ſine ca Solutio.
pite. ¶ Dicendum ꝙ ſophiſma eſt falſum, & propoſi-
tio peccat ꝑ fallaciam diuiſionis in ſecundo mõ. Nã
iſta diſiunctiua, vel aut diſiungit terminos: & ſic ma- E
ior eſt compoſita & vera, aut inter propões, & ſic ip-
ſa eſt falſa & diuiſa, vt ſatis patet. Silr ddm eſt, ꝙ ꝑpõ
iſtius ſophiſmatis, Tu non es rõnalis, neq; irrõnalis,
quod ſic probať, Nullum aĩal eſt rõnale, & irrõnale,
tu es aĩal: ergo tu non es, neq; rõnalis, neq; irrõnalis. Dubium.
¶ Si ẽt quęratur quæ fallacia eſt hęc, Quicunq; percu-
tit ſine cã aliquem peccat, ſed Deus percuſſit ſine cau
ſa aduerſantes Chriſto, vt patet in Pſalmo.2. ergo Solutio.
Deus peccauit. ¶ Ddm ꝙ ibi eſt fallacia cõpõnis in.3.
modo, qa ſine cã põt cõſtrui cũ percuſſit: & ſic minor
eſt compoſita, & falſa, vel põt cõſtrui cũ aduerſantes,
& ſic minor eſt diuiſa, & vera. ¶ Dubitať ſecundo de Dubium.
iſto ſophiſmate, Tu heri non comediſti, vtrum ſit ve-
rum, & vř ꝙ ſit verũ, Nam quicunq; hodie incœpit eſ
ſe homo, heri nihil comedit cũ non erat, ſed tu hodie
incœpiſti eſſe homo: ergo tu heri non comediſti. Pro
batio minoris, Nam quicunq; eſt hodie natus homo
hodie incœpit eſſe, ſed tu hodie es natus homo: ergo
tu hodie incœpiſti eſſe. In ꝯtrium arguiť, Nam tu heri Solutio.
cibum ſumpſiſti: ergo tu heri comediſti. ¶ Dicendũ,
ꝙ ſophiſma eſt falſum, & ꝓbatio minoris peccat per F
fallaciam diuiſionis in tertio modo. Nam hoc aduer-
bium Hodie, poteſt cõſtrui cum hoc verbo Eſt: & ſic
minor compoſita eſt vera: vel poteſt conſtrui cũ illo
participio Natus, & ſic eſt diuiſa & falſa, vt patet dili-
gẽter cõſiderãti. ¶ Ad argumẽta patent ex dictis.

¶ Quæſtio.13. Vtrum accentus cauſet vnam falla- Quęſt. 13.
ciam ab alijs diſtinctam.

QVÆRITVR 13. Vtrum accentus cauſet
vnam fallaciam diſtõne diſtinctam ab alijs. ¶ Et vř ꝙ
non, & arguiť ſic. Primo, Nam accentus, vt dř in lřa,
ſumitur ſm diuerſum modum pronunciandi, ſed di-
uerſus eſt modus proferendi in compoſitione, et diui
ſione: ergo ſm accentũ nõ ſumiť fallacia ſpãlis. ¶ Pre-
terea ſm Priſcia. in trac. de Ortographia, vt hic addu
cit. D.S. Sicut accentus accidit dictioni: ita tp̃s, & nu
merus literarũ, et ſpũs, ſed ſm tp̃s, ſpũs, numerũ litera-
rum non vř ſumi aliq̃ fallacia ſpãlis: ergo neq; pari ra
tione ſm accentũ cãtur ſpãlis falĩa in dictione. ¶ Ter
tio, dictio plura ſignificãs cãt falĩam ęquiuocationis:
ergo non accentus, vel ſaltem fallacia accẽtus nõ erit
diſtincta a fallacia æquiuocationis. ¶ Sed ꝯ eſt. D.S.
in lřa, & Phs vbi ſupra. ¶ Pro cuius declaratione ſciẽ- Notãdum primum.
dum primo, ꝙ poſtq̃. D.S. determinauit de fallacia
cõpõnis, & diuiſionis, quę hñt fieri in orone ſecundũ

Q multiplex potentiale: hic ɔ̄fiter pp ordinem superius adductum determinat de falsa accentus, quę habet fieri in dictione fm idē multiplex: Et primo diffinit accentum dicens, ꝙ accentus vt hic sumit est varius modus pronunciandi dictionem. Falsa accentus, est idoneitas decipiendi, vel deceptio proueniēs ex eo, ꝙ aliqua dictio diuersimode pronūciata eadem fm subm, & diuersa fm modum proferendi plura significat. Cā apparentię est idoneitas māis dictionis. Sed causa defectus pluralitas significatorꝝ. Sicut.n. (vt dicit in Tex.) in cōpōne, & diuisiōe est eadem dictio māir diuersificata formaliter p cōpōnem, et diuisionē: ita hic in hac fallacia est eadem dictio māliter, diuersificata formaliter fm diuersum modum proferendi: ex quo patet ꝙ modus proferendi est forma dictionis modo supra exposito.

Accentus quid. *Fallacia accentus.*

Notādum secūdum: Sufficiētia modorum huius fall. ¶ Secundo sciēdum, ꝙ huius fallaciæ assignant quattuor modi, quorꝝ sic potest haberi sufficientia fm.D.S.in litera. Nam fallacia accentus habet fieri pp diuersitatem modi proferendi: vel ergo talis modus variatur p accētum, siue tenorem: & sic est primus modus, vel per tps: & sic est secundus, vel per diuersificationem spūs: & sic est terti⁹ modus, vel per numerum literarum et syllabaꝝ: & sic est quartus modus. Ex quo patet, ꝙ accentus fm ꝙ causat falsām istā non accipitur solū, prout se extēdit ad accentū grauē, acutum, & circūflexum: sed cōiter accipit prout se extendit ad prædicta q̄tuor accētia dictionis, quę sunt accētus, tps, spūs, & numerus syllabaꝝ.

H

Notādum tertium. ¶ Tertio sciendum, ꝙ primus modus hui⁹ fallacię prouenit ex hoc, ꝙ aliqua syllaba pōt pronunciari graui, acuto, vel circunflexo. Accento, vt hęc, Quęcunq; iustum est pēdere, iustum est pati pœnam, sed hoīem iustum est pēdere: ergo hoīem iustum est pati pœnam, minor est duplex, quia pendere pōt proferri acuto accētu, vel graui primo modo, maior est vera, & minor falsa, secūdo modo, maior ē falsa, & minor vera. Si vero accipitur in maiore primo modo, & in minore secūdo modo: tunc ambę pmissę sunt verę, & non, vt patet ɔ̄fia.

Secundus. ¶ Secundus modus prouenit ex eo, ꝙ aliqua fallacia alicuius dictionis pōt corripi vel produci, vt hæc, Omnis populus est arbor, gens est populus: ergo gens est arbor, non valet. Nam populus in maiore habet primā lōgam, in minore primam breuem. Q̄n habet primā longam: tunc significat arborem. Q̄n vero primā breuem, tunc significat gentem: vnde versus, Popul⁹ est arbor, popul⁹ collectio gentis.

I

Tertius. ¶ Tertius prouenit ex eo, ꝙ aliqua dictio potest leuiter, vel aspere proferri. Dr autem aspere proferri, q̄n proferē cū aspiratione, vt hæc, Quicquid hamatur hamo capiē, De⁹ amatur: ergo De⁹ hamo capiē, Non sequr, quia hamatur in maiore profertur cum aspiratione, in minore vero sine aspiratione. Silr hæc, Oīs ara est in templo, stabulum porcorꝝ est hara: ergo stabulum porcorꝝ est in templo: & sic de filibus.

Quartus. ¶ Quartus prouenit ex hoc ꝙ aliquid pōt proferri, vt vna dictio vel vt plures, vt Tu es qui es, sed quies est requies: ergo tu es requies. Nō sequitur, qa in prima accipitur vt duę dictiones, in secūda vero, vt vna. Silr hæc, Quicquid Deus fecit in vite fecit inuit⁹, sed racemos fecit in vite: ergo Deus racemos fecit inuitus. Silr hæc, Quicunq; dicit, Metuo longas pereunte noctes, Lidia dormis, dicit se timere, sed qui dicit metuo longas &c. non dicit se timere: ergo qui dicit illā propōnem metuo lōgas dicit se timere, & non dicit se timere.

Conclusio ¶ Conclusio, accētus causat vnam fallaciam in dictione distinctam ab alijs, q̄ conclusio probatur sicut præcedens, qa cā eius a pparētię, quæ sumit ex parte dictionis est distincta ab alijs &c.

¶ Et si arguatur fm accentum sumiē spālis modus huius fallacię, vz primus: ergo fm accentum non sumiē vna fallacia. *Dubium. K*

Solutio. ¶ Dicendum ꝙ accentus pōt accipi specialiter, vz ꝙ diuidiē in accentum grauē, acutum, & circūflexum, & isto modo facit spālem modū istius fallacię. Alio modo, pōt accipi cōiter fm ꝙ sub se cōprahendit accentum & prædicta tria accētia, & isto modo facit spālem fallaciam.

Notādum ¶ Cōsiderandū est etiā, vt innuit Phs in libris Elēchorū, ꝙ vt plurimū cātur deceptio p hanc fallaciam iscripta, q̄ in probatione, quia facilius possumus percipere, vtrum dictio regaē acuto accentu, vel graui si sit prolata, q̄ si sit scripta.

Dubium. ¶ Dubitaē primo, quę sit fallacia in isto paralogismo, Cui⁹ disciplina est bona disciplina, sed mali est bona disciplina: ergo malum est bonum.

Solutio. Dđm ꝙ ibi committitur fallacia cōpōnis. Nā hoc ꝙ dico bona disciplina, potest componi cum hoc genitiuo subintellecto &c. et sic est diuisa & vera, vel cum isto nominatiuo illud: & sic est composita et falsa. Sensus.n. est ꝙ illud cui⁹ est bona disciplina, est bona disciplina, vt patet per Phm.1. Elencborum in solonibus, quas adducit ad paralogismos fallacię cōpōnis, & diuisionis.

L

Dubium. ¶ Dubitat secundo de isto sophismate. Mutus dū saltat cantat, vr̄ ꝙ sit verum, Nā quicunq; psallit cantat, sed mutus dum salit cantat: ergo mut⁹ dum saltat cantat. In ɔ̄rium arguitur, Nam prędictum sophisma æquiualet vni conditionali, cuius ɔ̄ns pōt esse falsum antecedente existente vero: ergo est falsum.

Solutio. Dicendum ꝙ hoc sophisma falsum est, et probano peccat secundum banc, falsum: ex eo ꝙ variatur numerus literarum. Nam psallit pōt scribi cum vna lr̄a.p. & cū duplici.ll. & sic maior est vera, & minor falsa, vel potest scribi sine.p. & cum simplici.l. & sic maior est falsa; & minor vera. Et licet non varieē vna dictio in duas, tn̄ variatur numerus literarum: vn̄ reducitur ad quartum modum huius fallacię. Silr dđm est de isto paralogismo, Quicunq; falit saltat, sed qui ponit sal in cibo salit: ergo qui ponit sal in cibo saltat. Nā salit pōt scribi cum simplici.l. & sic ē maior vera, & minor falsa, vel pōt scribi cū duplici.ll. & sic maior est vera. v̄. Salo sale cibum sallio pede cantico psallo. Silr hic, Quicunq; dicit alteri na, dicit ꝙ debet natare, sed qui dicit alteri hūc librum emi mna, dicit mna: ergo qui dicit alteri hunc librum emi na, dicit ꝙ debet natare. Non valet, quia na, potest scribi sine hac litera.m. & sic est verbum, & tunc maior est vera, & minor falsa: vel potest scribi cum illa lr̄a.m. & sic maior est falsa, & minor vera. *M*

Dubium. ¶ Dubitatur tertio, quæ fallacia sit in isto paralogismo, Quicūq; dicit dicam dicit se velle loqui, sed qui dicit nō possum soluere dicam, dicit se velle loqui dicam: ergo qui dicit non possum soluere dicam, dicit se velle loqui.

Solutio. Dicendum ꝙ cum ibi non sit variatio accētus, temporis, spūs, aut numeri literarum, vel syllabarum non potest esse fallacia accētus, sed est fallacia æquiuocationis, quia dicam potest esse verbum; & sic maior est falsa, & minor vera. ¶ Ad Nescio quid dicam non possum soluere dicam. ¶ Ad primum dicendū, ꝙ ptonūciano non conuenit orationi per se, sed rōne dictionum ex quib⁹ componiē: vnde rō non sequiē. Vel dicendū, ꝙ non fm quęcūq; modū diuersum pferendi cātur fallacia accentus, fm solū dū talis modus habet fieri in dictione, vt declaratum est. ¶ Ad scdm patet solo ex dictis. ¶ Ad tertium dđm, ꝙ dictio eadem fm subam plura significans, & secundum modum proferendi causat fallaciam ęquiuocationis, non autem dictio variata secundum modum proferendi, Vnde ratio laborat in æquiuoco.

Quæstio.14.

A

¶Quæstio. 14. Vtrum ſm figuram dictionis ſumaẗ vna fallacia in dictione ſpecialis ab alijs diſtincta.

Queſt. 14.

QVÆRITVR 14. Vtrum ſm figuram dictionis ſumatur vna fallacia in dictione ſpãlis ab alijs diſtincta. ¶Videtur ꝙ non. Nam nulla eſt fallacia figuræ orationis: igitur pari ratione nulla debet poni fallacia figurę dictionis. Patet ſĩlitudo, quia ſicut vna dictio habet ſĩlitudinem cum altera: ita vna oratio aſſimilatur alteri: ergo &c. ¶Secundo ſi eſſet aliqua fallacia figuræ dictionis maxime eſſet in iſto paralogiſmo, Homo eſt ſpecies, Sortes eſt homo: ergo Sortes eſt ſpecies, ſed ibi non eſt, quia ibi eſt fallacia accidentis, vt infra patebit: ergo &c. ¶Tertio, iſta fallacia fit qñ vnum prædicamentum mutatur in aliud, vel quãdo ſpecies vnius prædicamenti mutatur in aliam ſpeciem eiuſdem prędicamẽti, vt Qualequid mutatur in hoc aliquid, ſed hoc fit ex parte rei, & nõ ex parte vocis, vt vr: ergo fallacia figurę dictionis non eſt fallacia in dictione, cum quælibet fallacia in dictione ſumat cãm apparẽtię ex parte vocis, & nõ ex parte rei. ¶Sed ɔ̃ eſt, D. S. in pñti capitulo. ¶Pro cuius declaratione,

Notãdum primum.

ſciendum primo, ꝙ poſtq̃. D. S. determinauit de fallacijs peccantibus ſm multiplex verum: hic ɔ̃ſiter determinat de vna fallacia. ſ. de fallacia figurę dictionis, quæ habet fieri circa multiplex phantaſticum, ſiue apparens: dictio. n. ſm ſe ſumpta in propoſito vnum ſignificat, ſed tñ ꝑꝑ ſĩlitudinem quam habet cũ alia dictione, vr aliud ſignificare vel habere alium modũ ſignificandi q̃ habet, ratio autem ordinis patet ex prędictis.

B

Figura dictionis.

Eſt autem (vt dicit Textus) figura dictionis in ꝓpoſito, nihil aliud q̃ ſĩlitudo dictionis vnius ad aliam. Nam aliud dr alteri aſſimilari, qñ ad figuram eius factum eſt.

Falla. figu. dic. quid.

Fallacia vero figuræ dictionis, eſt idoneitas decipiendi, proueniens ex eo ꝙ aliqua dictio ſĩlis alteri dictioni in aliquo vr habere eundem modũ ſignificandi vel appellandi cum non habeat. Cauſa vero apparẽtię huius fallacię eſt ſĩlitudo dictionum cum alia dictione. Sed cauſa defectus ſiue non exſiſtę eſt diuerſitas in modo ſignificandi vel appellandi.

Noiãdum ſecũdum. Tria in dictione conſi.

¶Secundo ſciendum, ꝙ in dictione eſt tria conſiderare, vʒ vocẽ, ſignificatum, et modum ſignificandi. Et ideo ſĩlitudo vnius dictionis cum altera põt attẽdi triplr, vʒ ex parte vocis, ex parte termini, vel ex parte modi ſignificãdi. Si attenditur talis ſĩlitudo ex parte rei ſignificatę: tunc non põt eſſe cã apparentię huius fallacię, quia ſumeretur ex parte rei, et ſic cãretur fallacia extra dictionem.

C

Sumitur ergo ex parte vocis quantũ ad modum ſignificãdi ſub figura appellationis, vt dr in Prædicamentis, ꝙ homo dr hoc aliquid ſignificare ꝑꝑ ſĩlitudinem quam habet in modo appellandi cum ſingularibus hoĩbus. Ex quo põt elici, ꝙ qñ ꝑꝑ ſĩlitudinem dictionis cum altera ſm vocem credit ſĩlitudo in modo ſignificandi, & ꝑ ſĩlitudinem prædictã credit vnitas in re ſignificata: vel qñ ꝑꝑ ſĩlitudinem in modo ſecundi credit ſĩlitudo in re ſignificata ꝑꝑ figurã appellationis, cõmittitur iſta fallacia.

Notãdum tertium, ʒ. modi.

¶Tertio ſciẽdum, ꝙ huius fallacię ſm. D. S. in lrã aſſignantur tres modi, Quorum Primus prouenit ex eo, ꝙ dictio quæ ſignificat maſculinum, vr ſignificare fœmininum, aut neutrum, vel econtrario, vt hic, Quodcũq; aĩal coloratũ albedine, eſt album, ſed Sortes eſt aĩal coloratũ albedine: ergo Sortes eſt album, ſoluuntur ſicut oẽs paralogiſmi huius fallacię negãdo ɔñtiamt quia licet Sortes ſit aĩal, & aĩal ſit neutri generis, non tñ ſequitur ꝙ Sortes ſit neutri generis. Silr hic, Oĩs ſuba colorata albedine eſt alba, ſed equus eſt ſuba colorata albedine: ergo equ⁹ eſt alba, Silr hęc, Qualis eſt nix, eſt Abdua, vel Secana, q ſunt fluuij, ſed nix eſt alba: ergo Secana & Abdua eſt alba. Silr hęc, Secare & videre terminãẗ in re, ſed ſecare eſt agere: ergo videre eſt agere, & ſecari eſt pati: ergo videri eſt pati. Tũc ſic contingit idẽ ſecundum idem videre & videri: ergo contingit idem ſecundũ idem ageri & pati: & ſic de ſĩlibus.

D

Notãdum quartum.

¶Quarto ſciendum, ꝙ ſecundus modus huius fallacię eſt deceptio proueniens ex eo ꝙ aliqua dictio, quæ ſignificat per modũ vnius prædicamenti, vr ſignificare per modum alterius prædicamenti: vñ qñ mutatur res vnius prædicamenti in re alterius, vel ſpẽs vnius in ſpẽm alterius quantum ad modum dicendi committitur iſta fallacia in iſto modo, vt hic, Quicquid heri vidiſti hodie vides, ſed album heri vidiſti: ergo album hodie vides, non valet ɔñtia, quia mutatur qd in quale. Nam quicquid eſt diſtributiuum illius quod ſignificat per modũ ſubę. Cõcreta aũt cum ſint adiectiua non ſignificãt ꝑ modũ ſubę, ſed ꝑ modũ accñtis & adiacentis alteri. Abſtracta vero accñtia licet realiter accñs ſignificent, non tñ ipſum ſignificant ꝑ modum accñtis, ſed per modum ſubę: vñ hic non committiẗ iſta fallacia, cum ſic arguitur, Quicquid heri vidiſti hodie vides, ſed Petrum heri vidiſti: ergo Petrum hodie vides: vñ infertur & nõ committitur aliqua fallacia.

E

Silr committitur hæc fallacia in ſecundo modo, cum dicitur, Quicquid heri emiſti hodie comediſti, ſed crudos piſces heri emiſti: ergo crudos piſces hodie comediſti. Silr, Quoſcunq; digitos olim habuiſti hodie habes, ſed olim paruos digitos habuiſti: ergo hodie paruos digitos habes. Non ſequiẗ, quia ibi mutatur diſcretũ in continuum. Silr hæc, Qñcunq; fuiſti Florentię fuiſti homo, ſed ter fuiſti Florẽtię: ergo ter fuiſti homo. Non ſequiẗ, qa ibi mutaẗ continuũ in diſcretum. Silr hic, Quod diſcit quis hoc eſt quod diſcit, ſed tarde diſcit quis: ergo tarde eſt quod diſcit. Non ſequiẗ, quia mutatur quid in qñ: & ſic de ſĩlibus.

Notandũ quintum. Tertius Signifi. qualeqd. Signifi. hoc aliqd.

¶Quinto ſciendum, ꝙ tertius modus hui⁹ fallacię prouenit ex eo, ꝙ aliqua dictio, q̃ ſignificat qualeqd, vr ſignificare hoc aliquid. Dr autẽ dictio ſignificare qualequid in propoſito, qñ ſignificat cõem nãm generis vel ſpeciei. Illa vero ſignificat hoc aliquid, quæ ſignificat ſubam particularem ſm quem modum, ſic probaẗ, Sortes eſt alius ab hoĩe, vʒ a Petro, ſed Sortes eſt homo, ergo eſt alius a ſeipſo. Nõ ſequiẗ, quia proceditur ibi ab hoĩe ab Sortem. Silr hic, Sortes eſt tertius ab homine, ſed Sortes eſt homo: ergo Sortes eſt tertius a ſeipſo. Silr ad hunc modum reducuntur oẽs paralogiſmi, q cãnẗ ſm variationem ſuppõnum, vt hic, Sortes eſt homo, homo eſt ſpecies: ergo Sortes eſt ſpẽs. Silr hic, Homo eſt aĩal, aĩal eſt genus: ergo homo eſt genus. Silr hic, Nullus homo eſt ſpẽs: ergo homo non eſt ſpẽs. Similiter, Nullum vle eſt ſubm in libro Prędicabilium: ergo vle non eſt ſubm in eodem. Silr hic non ſequitur, Petrus eſt alius a Petro muſico, Petrus autẽ eſt Petrus muſicus: ergo Petrus eſt alius a ſe. Non ſequiẗ, quia mutatur qualequid in hoc aliquid: & ſic de ſĩlibus paralogiſmis infinitis, qui oẽs ſoluũtur negando ɔ̃ñam.

F

Concluſio

Paralogiſmi prædictarum fallaciarum ſoluunẗ, vt ex dictis patet. ¶Cõcluſio ꝑ figuram dictionis ſumiẗ in vna fallacia in dictione ſpãlis ab alijs diſtincta.

Probatio.

Quæ concluſio põt probari ſicut precedens põt probari ꝙ ſit fallacia in dictione. Nam illa eſt fallacia in dictione, quæ cãtur ex eo ꝙ eiſdem noĩbus, vel orõnib⁹ nõ idem ſignificamus, ſed fallacia figurę dictionis eſt huiuſmodi: ergo &c. ¶Præterea, probatur ratione Phi. Nam illa eſt fallacia in dictione ꝑ quam magis decipimur diſputando cum alio, q̃ per nos conſiderando,

sed ista fallacia est huiusmodi; ergo &c. ꝑ Et si quæratur, quare Phs magis ꝓbat de fallacia figurę dictionis ꝙ esset fallacia in dictione, ꝙ de alijs, **Dubium.** Dicendum ꝙ ratio huius est, quia fallacia ista maiorem habet cõuenietiam cum alijs fallacijs extra dictionem ꝗ̃ alia fallacia, quia ijdem paralogismi requirũtur in hac fallacia, & in fallacia, accñtis, alia tñ, & alia ratione, vt infra patebit. **Solutio.**

Dubium. ꝑ Dubitatur primo, quæ fallacia committat̃ qñ concretum mutatur in abstractum, & ecõtra, vt Sortes est albus albedo est qualitas; ergo Sortes est qualitas, vel sic Albedo est color, sed coloratũ est quãtum; ergo albedo est quanta. **Solutio.** ꝑ Dicendum ꝙ ibi committitur fallacia figurę dictionis in secũda, quia cum concretum significet per modũ accñtis, & qualitatis, et abstractum significat per modũ subę cum sit subm, qñ mutatur concretum in abstractum ibi mutat̃ quale in quid; qñ vero mutatur abstractum in cõcretum, ibi mutatur quid in quale.

Dubium. ꝑ Dubitatur, 2. quę est fallacia in isto paralogismo. Si aĩa intelligit aliquid hoc est immateriale, cum intellectus non suscipit aliquid nisi immaterialiter, sed lapis non est immaterialis: ergo aĩa non potest intelligere lapidem. **Solutio.** **H** Dicendum, ꝙ ibi cõmittitur fallacia æquiuocationis, quia illud qđ ab aĩa intelligitur potest dupl'r considerari. Vno modo, secũdũ esse, quod habeat in intellectu, & sic maior est vera: vel alio modo fm esse quod in nã habet, & sic maior est falsa: vnde diligenter considerandum est fm. D.S. in prima parte, ꝙ qñ in añte alicuius conditionalis ponitur aliquod verbum ad actum animę pertinẽs, siue intellectus, siue vocis: ꝯñs debet intelligi fm esse quod in aĩa, dicit ergo sic vbi supra. q. 4. dicta, articulo. 3. ad secundum, ꝙ qñ in añte ponitur aliquid pertinens ad actum, ꝯñs est accipiendum nõ solum fm ꝙ in se est, sed fm ꝙ est in aĩa. Aliud est. n. esse res in seipsa, & esse res in aĩa, vtputa si dicatur, si aĩa intelligit aliquod illud est immateriale: intelligendũ est ꝙ illud est immateriale fm ꝙ est in intellectu, non fm ꝙ est in seipso. Et sil'r dicam, si Deus sciuit aliqđ, illud erit, ꝯñs intelligendum est prout subest Diuinæ Scientiæ. s. prout est in sua potentialitate. Hæc ille formaliter. ꝑ Sil'r iudicãdum est de necessitate ꝯñtis, respectu añtis in argumentationib⁹, in quoꝝ añte ponitur aliquod pertinens ad actum aĩę, sicut si Deus sciuit hanc rem fore: ergo erit. **I** Antecedẽs est necessariũ, cum scientia Dei sit necessaria, & per consequens ipsum consequens est necessarium, non simpliciter, sed secundum ꝙ ipse Deus illud præsciuit quod altioris est negocij. **3** ꝑ Ad argumenta patent ex dictis.

Quęst. 15. ℭ Quęstio. 15. Vtrum quado mutatur suppositio causetur fallacia figuræ dictionis.

QVÆRITVR 15. Vtrum qñ mutatur suppositio causetur fallacia figurę dictionis. ꝑ Arguitur primo ꝙ non. Nam in hac argumentatione mutatur suppõ, vt Oĩs homo est aĩal; ergo quoddã animal est homo, cum animal in prima supponat simpliciter, in secũda determinate: & tñ ibi nulla est fallacia, sed bona ꝯñtia per conuersionem p accñs: ergo etc. ꝑ Secundo hic mutatur suppositio, Hic homo currit: ergo homo currit, cum homo in prima supponat discrete, in secunda determinate: & tñ ibi non committitur fallacia, sed debite arguitur ab inferiori ad superius affirmatiuę: ergo &c. ꝑ Tertio bene sequitur, Oĩs homo est aĩal: ergo omnis homo est aliquod animal, cũ oppositum consequentis repugnet añti; & tñ ibi mutat̃ suppõ, quia animal in prima supponit simpl'r, & in secunda determinate: ergo non committitur fallacia figurę dictionis. Sed ꝯ̃ est, D.S. in pñti lec. in fine.

K ꝑ Pro huius difficultatis declaratione sciendũ primo ꝙ noĩum quædam significant suppositum, vt Sortes, Martinus, & Ioannes &c. quædam vero significant formam. **Notãdum primum.** Noĩum autem significantium formam fm D.S. in prima parte. q. 39. ar. 3. quędã significant eam substantiuę, quędã vero adiectiuę. Ea quidẽ q̃ substãtiuę formam, siue essentiam significant: eã significant p modum subę. Noĩa vero adiectiua eam significant per modũ accidentis quod inhęret subto. Vnũqđq; aut sicut se habet ad esse: ita se habet ad vnitatem, cũ ergo suba habet esse per se, habebit vnitatẽ p se. Accidentia vero cum habeãt esse in subto caperent vnitatem & pluralitatem a subto. Attenditur ergo in adiectiuis vnitas vel pluralitas fm subam vel supposita. In substantiuis vero fm formam significati p nomẽ. Hæc oĩa iste snialiter. Ex quibus supradictis cõcludit infra vbi supra articulo. 5. ad quintum, ꝙ hæc est drĩa inter noĩa substantiua & adiectiua, quia noĩa substantiua ferunt suum suppositum. Adiectiua vero non secundum rem significatam ponunt circa substantiuũ: vnde sophiste dicunt ꝙ noĩa substantiua supponunt, adiectiua vero non supponũt, sed copulant. Hæc ille formaliter. **L.** Ex quo dici potest, ꝙ suppositio est acceptio nominis substantiui pro aliquo. In qua diffõne, per hoc quod dr̃ Acceptio tãgitur gen⁹ diffiniti: per hoc qđ dr̃ Noĩs, excludũt̃ cæterę partes orõnis, quę nõ pñt supponere: per hoc quod dr̃ Substãtiui, excludũtur noĩa adiectiua. Sed p hoc ꝙ subiungitur Noĩs excludunt̃ noĩa, q̃ nihil significant, vt chymera.

Notandũ secũdum. ꝑ Secundo sciendum, ꝙ suppõ diuiditur in suppõnem discretam, & cõem. Suppõ discreta, est acceptio termini discreti, siue termini cõis cum pronoĩe demonstratiuo, vt Sortes currit, iste homo currit. **Cõmunis** Sed suppositio cõis, est acceptio termini cõis p aliquo, vt Homo, & subdiuidit̃ in suppõnem mãlem, & formalẽ. **Materialis** Suppositio mãlis, est acceptio termini cõis p seipsa, vt Homo est dictio bissyllaba. **Formalis.** Suppõ vero formalis est acceptio noĩs substantiui pro re significata p nomen, vt Homo currit. Et talis subdiuidit̃ in suppõnem personalem, & simplicẽ. **Simplex.** Suppõ simplex, est acceptio noĩs substantiui cõis pro re significata absolute, & nõ fm ꝙ est in suis inferioribus, vt Homo est spẽs. Qualiter autẽ subdiuiditur infra patebit. **Persõnalis** **M** Suppositio vero personalis, est acceptio noĩs substãtiui cõis pro suis inferioribus absq; signo distributiuo, vt Homo currit, aliquis homo currit: & sic de sil'ibus. **Confusa.** Suppõ vero confusa est acceptio termini, siue noĩs substantiui cõis p suis inferioribus mediante signo vl'i. Et hæc subdiuiditur. Nam quędam est confusa necessitate signi, alia necessitate rei. Suppõ confusa necessitate rei, est quando est ibi dici de omni posterioristico, hoc est qñ prędicatũ subto attribuit̃, aut ab eo remouet̃ p quolibet supposito, & pro qualibet drĩa tẽporis, vt Oĩs homo est aĩal. Sed suppõ confusa necessitate signi dr̃, qñ prędicatum dr̃ conuenire subto, aut ab eo remouet̃ per signum copl'e, licet realiter nõ ita sit, vt Oĩs homo est bonus. Qualiter autẽ aliquis terminus supponat confuse mobiliter, aut immobiliter patet ad propositum.

Notandũ tertium. ꝑ Tertio sciendũ, ꝙ suppõnis simplicis tres sunt gradus. **3. gra. sup. sim.** Quorum primus est qñ terminus cõis subijcitur realiter termino scdę impõnis, vt Homo est spẽs. Secundus gradus est termini positi a parte prædicati in propõne apposita. Et oĩs terminus cõis substantiuus positus a parte prædicati in ꝓpõne affirmatiua supponit simpliciter, vt Oĩs homo est aĩal, ibi aĩal supponit simpl'r. Tertius est termini substãtiui cõis positi post dictionem exclusiuã, quia talis supponit simpliciter.

Quando

A Quādo autem fit descensus a termino supponēte simpliciter in primo gradu ad supposita, siue determinata, siue indeterminata, aut vaga committitur fallacia figuræ dictionis, vt Homo est spēs: ergo Sortes est species, vt aliquis homo est spēs. Qñ vero fit descensus a termino supponente simpl'r in scdo, aut tertio gradu ad supposita indeterminata, siue vaga non committitur aliqua fallacia, vt hæc, Homo est aīal: ergo homo est aliquod aīal, & hic non arguitur respectu cōis termini ponentis drīam inter terminum inferentem, & terminum illatum, sicut declaratum est in expōne super summulis Petri Hispani, Sed qñ fit descēsus a tali termino ad supposita determinata cātur hæc fallacia, vt hæc, Oīs homo est aīal: ergo oīs homo est hoc aīal.

Notādum quartum. Duplex sup. cōfu. ¶ Quarto sciendum est, φ duplex est suppō confusa. Nam quædam est acceptio termini cōis pro suis inferioribus oībus virtute signi vlis, & hæc dr suppō confusa per se, vt Oīs homo currit. Alia est acceptio termini cōis pro oībus suis inferioribus virtute negationis præpositæ, & dr suppō confusa p accñs, vt Homo

B non est asinus: ibi asinus supponit confuse pro oībus suis inferioribus virtute illius negationis non: vñ bene valet ɔña descendendo ad oīa sua supposita determinata arguendo sic, Homo non est asinus: ergo homo non est grisellus, vel brunellus, & sic de alijs eius

Notandū quintum Sufficiētia suppo. suppositis. ¶ Quinto sciendum, φ prædictorū quinq3 membrorum suppōnis pōt sic formari sufficientia. Nam suppō, est acceptio noīs substantiui, vel ergo tale nomen est terminus singularis, vel terminus cōis. Si primum: sic supponit discrete. Si scdm: hoc est dupliciter, quia vel est terminus sumptus cū pro noīe demonstratiuo, vel non. Si primum: sic supponit discrete. Si scdm hoc est dupl'r, quia vel sumit per se mātr, vel pro re significata. Si primum: sic supponit mātr. Si scdm: hoc est tripliciter, quia vel ponit post dictionem exclusiuam vel nō. Si primum: sic supponit simpliciter in tertio gradu. Si scdm: hoc est dupl'r, qa vel est prædicatū propōnis vel subm. Si primum: hoc est dupl'r, quia vel est prædicatū propōnis affirmatiuæ: et sic supponit simpl'r in scdo gradu, vel est prædicatum

C propōnis negatiuæ: & sic supponit confuse per accñs. Si scdm: hoc est dupl'r, quia sumitur cum signo, vel sine signo. Si primum: hoc dupl'r, vel sumit cum signo vli: & sic supponit confuse p se. Si tale signum sumat distributiuę, vel cum signo particulari: et sic supponit determinate. Si scdm: hoc est dupl'r, quia vel subijcit prædicato primę propōnis, vel scdę. Si primū: sic supponit determinate. Si scdm: sic supponit simpl'r I primo gradu.

Conclusio ¶ Conclusio qñcunq3 mutatur suppō vna in aliam respectu cōis termini ponentis drīam inter terminum inferentē, & terminum illatum, & præsertim qñ mutat suppō simplex de primo gradu in personalem committit fallacia figuræ dictionis, si fiat per silitudinē vocis. Et ratio est, qa vbicūq3 est cā apparentię alicuius fallacię: ibi non cōmittitur talis fallacia. Sed dum mutatur suppō est cā apparentię huius fallacię, s. figuræ dictionis, vt ex dictis patet: igit &c.

Notādum ¶ Attendendum est autem, φ non solum committitur fallacia prædicta pp variationem suppōnum, sed ēt pp diuersum modum supponēdi, vt hic, Ista est fallacia, oīs homo est oīs homo, quia prædicatū non verificat de subto pro aliquo eius supposito: ergo ista est falsa. Deus est trinitas, qa prædicatū non verificat de subto pro aliquo. Non valet, quia vt dicit. D.S. prima parte. q. 39. ar. 6. φ hō p se habet suppōnem, sed ex adiuncto habet φ stet, p nā cōi, & ideo hæc est fallacia, Homo est omnis homo, quia pro nullo supposito verificari pōt: sed hoc nomen Deus per se habet φ stet pro

D essentia, licet pro nullo supposito Diuinę naturę hæc sit vera, Deus est trinitas: & tñ est vera, p essentia. Hęc ille formaliter. ¶ Aduertendum est ēt, φ qñ arguitur Notādum a minus amplo ad magis amplum cōmittitur ista fallacia, vt Oīs homo currit: ergo omne aīal currit. Cōmittitur ēt ista fallacia qñ arguitur a nō distributo ad distributum, vel arguitur a pluribus determinatis ad vnam determinatam, & sic de silibus argumentationib⁹.

Dubium. ¶ Dubitatur primo de hoc sophismate, Oīs homo & alius homo sunt, vt primo φ sit verę. Nam Sortes & alius homo sunt Plato, & ali⁹ homo sunt: & sic de oībus: ergo omnis homo, & alius homo sunt. Cōtra, aliquod est relatiuum diuersitatis: ergo supponit pro diuerso ab omni homine, sed non est homo alius ab omni hoīe: ergo sophisma falsum, & probatio ſm fallaciam figuræ dictionis peccat arguēdo a pluribus determinatis ad vnam determinatam, quia iste terminus alius stat determinate in pręmissis, & in cōclusione simpl'r. Similiter hæc. Nā hanc rem videns est aliquid videns, quia non videns Platonē est videns Sortem, & illam rem non videns est aliquid videns, & sic

E de singulis: ergo nihil videns est aliquid videns, simile est indicium de his sophismatibus. Nullum caput habens est aliquod caput habens, a nullo homine differens est ab aliquo differens. Nullū oculum habens, est aliquem oculum habens. Tu es quilibet vel differens a quolibet. Tu es omnis homo vel differens ab omni homine, de quibus latius determinatur in paruis logicalibus a sophisticis. ¶ Ad primum dicendū, φ ibi non mutat suppō simpliciter in primo gradu in personalem suppositionem, sed mutatur suppositio simplex de secundo gradu non tamen respectu termini ponentis differētiam inter terminum inferentem,

Solutio. & terminum illatum. ¶ Dicendum est. n. φ quando fit variatio suppositionum ratione alicuius differētię, quam importat termin⁹ tertius, committitur hæc fallacia. Quare autem semper committitur fallacia ista, quando mutatur suppositio simplex de primo gradu in personalem, & nō de secundo vel tertio. Ratio est, quia sub termino supponēte simpliciter in primo gradu non potest fieri descensus, neq3 ad supposita determinata. Sub tertio vero supponente simpliciter in se

F cundo gradu potest fieri descensus ad supposita negatiuę indeterminata. ¶ Ad secūdum & tertium dicendum est, sicut dictum est ad primum.

Quęst. 16. ¶ Quæstio. 16. Vtrum mutādo qualequid in hoc aliquid committatur fallacia figuræ dictionis.

QVÆRITVR 16. Vtrum mutando quale quid in hoc aliquid comittatur fallacia figurę dictionis. ¶ Et videtur φ non. Nam mutando hoc aliquid in quale quid, non committitur fallacia figurę dictionis, a simili non committitur, quando econuerso mutatur quale quid in hoc aliqd. Antecedens patet. Nā bona est consequentia hęc, vt in locis dictum est, Sortes currit: ergo homo currit, & tamen mutatur hoc aliquid in quale quid: ergo &c. Secundo, si sic sequeretur φ in conuersione simplici, & per accidens quādo affirmatiua conuertitur committeretur fallacia figurę dictionis, cum ibi mutetur qualequid in hoc aliquid. Consequens est falsum: ergo &c. ¶ Sed contra est. D. S. in superiori lec. & Phs in primo Elenchorū.

Notādum primum. ¶ Pro cuius declaratione, sciendum est primo, φ quale quid, vt supra dictum est, dicit esse quid designatū per modum qualis. i. communis: vnde commune dicitur qualequid. Sed hoc aliqd est indiuiduum sumptum sub isto communi. Et est duplex, Nam quoddā

G est signatum, vt Sortes, & aliquod vagum, vt aliquis homo, aliquod animal. ¶Ex quo patet, ꝙ licet quale quid, & hoc aliquid possit esse idem secundum esse, differunt tamen secundum rationem: vnde nõ oportet ꝙ quicquid conuenit vni, conueniat alteri. Non enim committitur fallacia aliqua, mutando qualeqd in hoc aliquid vagum, nisi arguatur respectu termini ponentis differentiam inter terminum inferẽtem, & terminum illatum. Vnde secundum Phylosophum in Prædicamentis, Omnis color est in corpore: ergo in aliquo corpore, & tamen mutat qualequid in hoc aliquid vagum, licet non sequatur communis color est in corpore: ergo in hoc corpore propter variationem suppositionis, quia mutat qualequid in hoc aliquid determinatum, siue signatum. ¶Secundo sciendum, ꝙ quãdo mutatur qualequid in hoc aliquid propter partialem identitatem duorum in vno tertio, & non propter similitudinem modi appellandi, nõ cõmittitur fallacia figurę dictionis, sed committitur fallacia accidentis, vt dicit Rodolph⁹ super. 1. Elenchorum, quia partialis identitas aliquorum in vno tertio est causa apparentię fallacię accidentis, vt infra patebit, sicut hæc, Homo est species, Sortes est homo: ergo Sortes est species. Siquis propter identitatem Soratis, & speciei in hoĩe credat identitatem inter se decipitur per fallaciam accidẽtis. ¶Ex quo patet ꝙ in eodem paralogismo est fallacia figurę dictionis, & accidentis, secundum tamen diuersas causas apparentiæ. ¶Tertio sciendum, ꝙ non solum qñ mutatur quale quid in hoc aliquid committitur ista fallacia, sed etiã dum mutatur substantiuũ in adiectiuum, vt hęc, Oĩs prior est monach⁹. Dialectica est prior: ergo dialectica est monachus. silr qñ modus significãdi singularis mutatur in pluribus, vt hæc, Quęlibet persona Diuina est Deus, sed tres sunt Personę Diuinæ: ergo tres sunt Dij. Silr quando incõplexum mutatur in incõplexum, vt hæc, Deus potest facere oẽm rem personalem aliam a se, sed ista propositio potest v3 Deus non creat: ergo Deus potest facere Deum non creare. Silr propter alias siles variationes, quasi ĩfinitas causatur ista fallacia, vt hæc. Homo incipiet cras esse albus: ergo incipies esse cras, vel hæc, Omni parte cõtinua aliqua pars est minor: ergo aliqua pars omni parte continua est minor. Similiter, Omni parte continua aliq̃ pars est maior debilis: ergo omni parte continua est maior. Similiter hæc, Hæc pars est omni parte continua, & illa, & sic de alijs: ergo aliqua pars est omni parte continua minor. Similiter hęc, Semper fuit aliquis homo: ergo aliquis homo fuit semper. Similiter hęc, Quicquid auditum est a Sorte, probatum est a Platone supposito ꝙ ipsi duo sint, sed falsum auditum est a Sorte: ergo probatum est a Platone supposito ꝙ Plato proferat hãc propositionem, homo non est asinus, & ꝙ Sortes non audiat hanc negationem non. Similiter hæc, Iste dabit bonum album, sed iste non habet bonum album: ergo dat quod non habet. Similiter hæc, Iste dat vnum solum denarium, sed iste non habet vnum solum denarium: ergo dat quod nõ habet, et sic de similibus, quasi in numeris paralogismis, qui peccant secũdum fallaciam figurę dictionis, licet etiã peccent secundum fallaciam accidẽtis propter aliam causam apparentię. ¶Conclusio, quando mutat qualeqd in hoc aliquid propter similitudinem dictionum secundum modum appellãdi respectu tertij termini, qui ponit differentiam inter terminum inferentem, & terminum illatum, committitur fallacia figurę dictionis. Patet primo hæc conclusio auctoritate Phylosophi. 1. Elenchorum, & auctoritate. D. S. in pręsenti passu. Ratione sic probari potest. Vbicunq; est deceptio per causam apparentię fallacię figurę dictionis, vel est talis fallacia, ꝙ quãdo mutatur qualequid in hoc aliquid modo expresso, causatur deceptio per causam apparentię fallacię figurę dictionis, quia talis causa apparentię est similitudo dictionis cum dictione: igitur etc. Vnde si propter similitudinem istarum dictionum homo est Sortes, creditur ꝙ quicquid prędicatur de vno, prędicetur de alio, decipimur per hãc fallaciam, sic arguẽdo, Sortes est homo, homo est species: ergo Sortes est species, mutatur. n. qualequid in hoc aliquid respectu termini importantis differentiã inter terminũ inferentẽ, & terminum illatum. ¶Dubitatur de veritate huius sophismatis, Tu es vna chymera, videtur ꝙ sit verum. Nam supponatur ꝙ Sortes dicat hãc propositionem Deus est, & Plato tantũ dicat illam, Homo est animal, & vtrũq; dicat istã, Tu es vna chymera, quo supposito sic arguitur, ab vtroq; illorum enunciatum est verum, cum ambę illę propositiones sint verę, videlicet Deus est, etiam homo est animal, sed enũciatum non est aliqnid ab vtroq;, nisi ista propositio, Tu es vna chymera: ergo ipsa est vera, & sic sophisma est verum. Cõtra, Tu es animal rationale: ergo tu non es vna chymera. ¶Dicendum, ꝙ sophisma est falsum, & probatio peccat secundum fallaciam figurę dictionis propter variationẽ suppositionis. Nam in prima enũciatum stat distributiuę, quia sequitur distributionem, sed in secunda stat determinatiue. Similiter ibi est expresse fallacia accidentis, vt inquit Phs hic. ¶Ad primum dicendum, negãdo antecedens, quia hic committitur fallacia figurę dictionis, Sortes est ĩdiuiduum: ergo homo est indiuiduũ, & tñ mutatur ibi hoc aliqd in qualequid, qa includit in eo qd est aliquid essentialiter, & nõ econtra: vnde non est simile. ¶Ad scdm patet solutio ex dictis.

Hoc aliqd duplex.

Notãdum secũdum.

H

Notandũ tertium.

I

Conclusio

K

Probatio.

Dubium.

L

Solutio.

Quęst. 17.

¶Quæstio. 17. Vtrum fallacia accidentis, sit fallacia extra dictionem ab alijs distincta.

QVÆRITVR 17. Vtrum fallacia accidentis, sit fallacia extra dictionem ab alijs distincta. ¶Et videtur ꝙ non. Nam nulla est fallacia substãtię extra dictionem: ergo nulla est fallacia accidentis. Patet cõsequentia a simili. ¶Secundo proprium non facit fallaciam extra dictionem: ergo a simili, neq; accidens. ¶Tertio si esset aliqua fallacia accidentis, maxime esset in isto paralogismo, Homo est species: ergo risibile est species, sed hoc non est, quia ibi est fallacia similiter dictionis, vel si sit accidẽtis non est extra dictionem. ¶Sed contra est Doctor Sanctus in præsenti capitulo. Et Phylosophus in primo Elẽchorum, & iterum Doctor Sanctus in capitulo 8 ibi. Sequitur enim de fallacijs extra dictionem, quæ in hoc differunt a fallacijs in dictione. ¶Pro cuius declaratione sciendum est primo, ꝙ postquam Doctor Sanctus determinauit de fallacijs in dictione, quarum principium motiuum simpliciter ea parte vocis: hic consequẽter propter rationem ordinis superadductam incipit determinare de fallacijs extra dictionem, quarũ principium motiuum sumitur ea parte rei. Nã vt dicit textus. Sicut fallacia in dictione prouenit ex eo, ꝙ deceptio ꝙ aliquę res, quę conueniunt secundum vocem accipiuntur, vt eadem secundum rem significatam: ita in fallacia extra dictionem deceptio prouenit ex eo ꝙ alię res aliquo modo cõuenientes vel differentes secundum rem accipiũtur, vt eadem diuersę simpliciter. Est ergo fallacia extra dictionem idẽtitas decipiendi proueniens ex idẽtitate aliquali duorum

M

Notãdum primum.

Fallacia extra dic.

A Notādum secūdum. Inter se. ❡Scdo sciendū, ꝙ.7. sunt fallacię extra dictionē, quę, vt patet in Textu, accipiuntur p septē diuisiones principales entis. Quarum Prima est diuisio talis. Nam entium aliud est per se, aliud est p accidens: & fm hanc sumitur fallacia accidentis. Secunda est diuisio entis, aliud perfectum, aliud imperfectum: & fm hanc sumit̃ fallacia fm qd & simplr. Tertia diuisio est, nam ens diuiditur in oppositum, & non oppositum: & fm hanc sumit̃ fallacia ignorantię Elenchi. Quarta diuisio est, qua ens diuiditur in idem, et diuersum, fm quam sumitur fallacia petitionis principij. Quinta diuisio est, qua diuidit̃ per prius, & posterius: & fm hanc sumit̃ falla consequentis. Sexta diuisio est, qua diuidit̃ p cām & cām, fm quam sumitur falla fm nō causam, vt cā. Septima vero diuisio entis est, qua diuiditur p vnum, & multa: & fm hanc sumit̃ fallacia fm plures interrogationes, vt vna. Patet ergo ꝙ

7. fal. extra dictio. septem sunt fallacię extra dictionem, v3 falla accñtis, fm qd & simplr. Ignorantię elēchi, & petitionis prin

B Notandū tertium. Accñs qn tupliciter. cipij, ɔ̄ñtis scdm nō cām, vt cām, et secundum plures interrogationes, vt vnam. ❡Tertio sciendum, ꝙ accidens pōt sumi quinq; modis, vt in proposito sufficit. Primo modo, accipit̃ scdm ꝙ distinguit̃ ɔ̄ subam. Secundo modo, accipitur scdm ꝙ distinguitur ɔ̄ ppriū. Tertio, sumitur pro eo, quod ē extra essentiam & intellectum rei. Quarto, accipit̃ scdm ꝙ distinguitur ɔ̄ per se, & hic, absolute: per se.n. dr̃ inesse alicui, vt dicit. D.S. ꝙ est ei scdm rōnem diffōnis, ꝙ autē præter hoc inest alicui dr̃ inesse per accñs. Quinto, accipitur accñs, vt distinguit̃ ɔ̄ p se, non quidem absolute, sed p eo, ꝙ est extraneum alicui rei respectu alicuius attributi, sicut dicit Rodolph⁹. Sortes.n. accidit homini secundum ꝙ homo stat sub isto attributo, qđ est spēs, & aīal accidit homini.i. extraneum est ei scdm ꝙ stat

Fallacia acciden. sub isto attributo gen⁹: & isto modo accipit̃ accñs in fallacia accñtis. ❡Est igitur fallacia accñtis deceptio proueniens ex eo ꝙ aliqd assignat̃ silr̃ inesse in vtroq; eoꝝ, quę sunt aliqualiter idem scdm accidens. Causa vero apparētię, est vnitas eorum, quæ p accñs aliquo

Notandū quartum C modo coniunguntur. Sed causa defectus, est diuersitas eorundem. ❡Quarto sciendum est ꝙ scdm. D.S. in litera, quædam sunt quæ oīno sunt idem scdm rē, & scdm sube rōnē, vt vestis, & indumētum: & in istis est solum p se, & non p accidens: vñ quicquid est veꝝ de vno, est verum de alio: qđ intelligendum est de terminis realibus. Secus est de terminis intentionalib⁹. Nam vestis est fœminini generis, & indumentū neutri generis. Vnde arguēdo a terminis realibus in plurali non pōt esse fallacia accñtis. Alia sunt, quorum oīno vnum est extraneum a rōne alterius, sicut homo & album: & in istis est solum per accñs. Quædam vero quoq; vnum pertinet ad rōnem alterius, licet oīno non sint eadem, sicut superius & inferius, spēs & propriū, & silia, in his.n. duobus vltimis modis, pōt esse fallacia accñtis, qa nō necesse, vt qđ verum est de vno sit verū de alio, vt Homo est aīal, sed aīal est quadru-

Notādum quintum. 3. modi. Primus. pes: ergo homo est quadrupes, & sic de silib⁹. ❡Quinto sciendum, ꝙ huius fallacię tres sunt modi, vt patet in Textu. Primus modus prouenit ex eo, ꝙ procedit

go est monachus alb⁹. Silr̃ hæc, Iste est magnus, & est Pĥs: ergo est magnus Pĥs. Silr̃ hęc, Æs est nāle, statua est æs: ergo statua est nālis. Silr̃, Oīs homo est totum in quātitate, Martinus est homo: ergo Martinus est totum in quantitate, & sic de silibus. Secundus modus, prouenit ex eo, ꝙ illud quod conuenit superiori scdm ꝙ superius differt ab inferiori concludit̃ de inferiori, vel econtra, vt Aīal est genus, homo est animal: ergo homo est gen⁹. Vel sic, Homo est spēs: ergo aīal est spēs, Non valet, quia genus non prædicat̃ de aīali, scdm ꝙ conuenit cū hoīe. Tertius modus, quod conuenit qñ proceditur a proprio ad spēm, vel econtra, vt Homo est risibilis, sed risibile est proprium: ergo homo est propriū. Non sequit̃ pp rōnē supradictam. ❡Fallacia accñtis, est fallacia extra dictionem ab alijs distincta, ꝙ sit fallacia patet per diffinitionē fallaciæ. Q. vero sit fallacia extra dictionem, patet quia sumit cām apparentię ex parte rei, & nō ex parte vocis, quæ quidā cā est distincta ab alijs: ergo ipsa est ab alijs fallacijs distincta. ❡Attendum est tamen secūdum. D.S. in lec. ꝙ sicut ī cathegoricis cōmittit̃ falla accñtis: ita potest committi in hypoteticis, vt hæc, Si nullū tempus est, dies non est, vt patet per locum a toto in quantitate, si dies non est, nox est, per locum ab oppositis, si nox est, aliquod tps est. Similiter si nō aīal est, non est videns: ergo si non est videns, est cœcus, si cœcus sit, est animal: ergo si animal non sit, est animal. ❡Dubitatur primo, vtrum variatio medij causet fallaciam accidentis, vt hic. D.S. videtur innuere ꝙ etiam quia alias in prima figura esset fallacia accidentis, cum medium ibi varietur, quia subijcitur in vna, & prædicat̃ in alia. ❡Dicendum ꝙ non qualiscunq; variatio medij causat fallaciam accidentis: sed solum illa qñ medium, vt comparatum ad vnum extremum extraneū est ab altero extremo, vel alterum extremum est sibi extraneum: vnde ratio dubij nō sequitur. ❡Dubitat̃ secundo de virtute istius sophismatis. Totus Sortes, est minor Sorte. Videtur ꝙ sit falsum. Nam si totus Sortes est minor Sorte, sequit̃ ꝙ Sor. est minor seipso quod est falsum. In ɔ̄rium videtur, ꝙ sit verū. Nā Sortes secūdū quālibet sui partē est minor Sor. ergo totus Sortes est minor Sorte. ❡Dicendum ꝙ sophisma est verum, & probatio peccat secundum fallaciā accidentis. Nam accidit Sorti ꝙ quęlibet pars eius sit minor toto. ❡Ad primum negando cōsequentiam, quia non accipitur hic, accidens vt distinguitur contra substantiam, vt dictum est. Et hic patet solutio ad secundum. ❡Ad tertium dicendum, ꝙ non est inconueniens, vt dicit Doctor Sanctus, ꝙ in eodem paralogismo sit fallacia accidentis, & figuræ dictionis secundum diuersas causas apparentię, vt dictum est. D Secundus. Tertius. Conclusio Notādum E Dubium. Solutio. Dubium. Solutio. F

❡Quæstio. 18. Vtrum secundū quid, et simplr̃ sumat̃ vna fallacia extra dictionem ab alijs distincta. Quest. 18.

QVÆRITVR 18. Vtrum secundum quid & simpliciter sumatur vna fallacia extra dictionem ab alijs distincta. ❡Arguitur primo ꝙ non. Nam arguēdo a dicto secūdum quid, ad dictum simpliciter, causatur locus dialectic⁹, vt patet locus a parte in modo ad suum totum, vt Iste homo est bonus: ergo iste

G Nam quādo aliqua duo includūtur in aliquo, quodlibet illorum sequitur ad illud, sed in homine mortuo includitur homo, & includitur mortuum: ergo bene sequitur est homo mortuus: ergo est homo. ☞ Sed cōtra est Phylosophus in. 1. Elēchorum, &. D. S. in præsenti passu: ibi {Simpliciter autem dicitur hoc quod

Notādum primum.

nullo addito dicit.} ☞ Pro cuius declaratione, sciendum est primo, ꝙ postꝙ. D. S. determinauit de fallacia accidentis, quæ sumitur secundum diuisionem in per se, & per accidens: hic consequenter determinat de fallacia secūdum quid ad simpliciter, quæ sumitur secundum aliam diuisionem entis, quæ diuiditur in perfectum, & in imperfectum. Cuiꝰ ratio ordinis est quia minor est causa apparētię in ista fallacia, ꝙ̃ in fallacia accidentis. Inde est ꝙ pauciores decipiūtur per hanc fallaciam, ꝙ̃ per fallaciam accidētis. Fallaeię autem ordinantur secundum earum causai apparentiæ (vt supra dictum est) igitur post fallaciam accidentis, determinat de fallacia secundum quid ad simpliciter.

Dcm̄ simpliciter.

Est autem dcm̄ simpliciter in proposito dictum sumptum sine determinatione. Nam vt dicitur in Textu

H **Dcm̄ secūdū quid.**

simpliciter dico quod sine addito dico, vt Homo animal, & sil'ia. Sed dcm̄ ſm quid. est dcm̄ sumptum cū determinatione, vt Homo albus. Et quia triplex est determinatio: ideo triplex est dictum secundū quid. Nam quædam est determinátio, quæ non diminuit de ratione eius, cui additur, vt Sortes albus, li albꝰ nō diminuit, neq; priuat aliquid de rōne Sortis. Arguendo autem a tali dicto ſm quid ad simpliciter causatur locus dialecticus, & non sophisticus, vt voluit primū argumentum. Alia est determinatio diminuens, vt ens opinabile, li opinabile diminuit de ratione entis. Tertia est determinatio priuans, vt Mortuum priuat de rōne hoīs: ergo his duobus modis a dicto secundū

Notādum secūdum. Fallacia secundum quid &c. Quinque modi huius fall. Primus.

quid ad dcm̄ simpl'r causatur ista fallacia. ☞ Secundo sciendum, ꝙ fallacia ſm quid ad simpl'r, est dceptio proueniens ex eo ꝙ dcm̄ ſm quid sumitur, ac si esset dcm̄ simpl'r. Causa apparentię huius fallacię, est identitas dicti ſm quid ad dcm̄ simpl'r. Sed causa defectus est diuersitas eorundem. ☞ Huius autem fallacię, vt dicitur in Textu sunt quinq; modi. ☞ Primus prouenit ex eo, ꝙ determinatio addita habet opponē ad id cui additur, quia. s. priuat aliquid de rōne eius, vt Cæsar est homo mortuus: ergo est homo. Non sequitur, quia cum viuum sit de rōne hoīs, mortuum opponitur homini, & priuat aliquid de rōne eius. Sil'r hæc, Iste est

I bonus latro: ergo est bonus. Sil'r hæc, Mendax dicit verum credendo se dicere falsum: ergo mendax dicit

Secundus. verum. ☞ Secundus modus prouenit ex eo, ꝙ aliqua determinatio addita peruenit ad actū aīę, et diminuit de rōne eiꝰ cui adiungit', vt hæc, Chymera est ens opinabile: ergo ē ens. Sil'r, Cæsar est in memoria hoīum:

Tertius. ergo est, & sic de alijs. ☞ Tertius prouenit ex eo, ꝙ determinatio addita se habet, vt potētia: vñ ēt diminuit,

Quartus. vt Ouum est aīal in potentia: ergo est aīal. ☞ Quartus prouenit ex eo, ꝙ determinatio addita se habet ꝑ modum partis, a qua totum non est aptum natum denominari totum, vt Iste est albus ſm dentem: ergo est albus, nō valet. Si autem totum esset aptum natum denominari apte, qñ v; accn̄s denominat sibi totā partē in subto: tūc bene sequit', vt Iste est simus ſm nasum: ergo est simus. Et iste est claudus scd'm tibias: ergo est claudus. Iste autem modus se extendit ad aliquas partes aliorum totorum, v; loci, vel temporis, vt Diæta est bona in locis ægrotatiuis: ergo diæta est bona, vinum est malum febricitanti: ergo vinum est malum. Sil'r, Bonū est ieiunare in quadragesima: ergo bonū

Quintus. est ieiunare, & sic de silibꝰ. ☞ Quintus prouenit ex eo

K ꝙ determinatio addita cogit terminum, cui additur non simpliciter sumi, sed naturaliter, vt Sapiens vult amittere malum: ergo vult malum. Sil'r hæc, Cōitas Santinensis vult permittere vsuras: ergo vult vsuras. Sil'r hic, Fur vult accipere bonum: ergo vult bonum. Oēs autem paralogismi soluunt' ſm rōnem perfecti, & imperfecti, quia determinatio diminuit ex eo ꝙ significat aliquid perfectum esse, vt dicit. D. S. I litera.

Notādum tertium.

☞ Tertio sciēdum, ꝙ ſm Egidium supra, modi huius fallacię pñt tripl'r sumi. Vno modo, rōne modi procedendi, quia procedit a ſm quid ad simpl'r ꝑꝑ inconuenientiam additionis factę quod duobus modis potest pertingere. Vno modo, quia talis additio est incongrua & incompetēs, vt dicendo homo mortuus: ergo homo, & sic sumitur principium. Secūdo modo, quia licet additio sit competens: tñ nō competenter additur, quia additur parti alicui, a qua totum denominari non debet, vt dicendo, Hic homo est albus dente: ergo est albus, & sic sumitur secundus modus.

L Tertio modo, pñt modi huius fallacię sumi rōne oppositorum, quę concludunt' in hac fallacia: & sic sunt tres modi huius fallacię. Quorum Primus, est qñ ꝑ hanc fallaciam concluduntur opposita ꝯdictoriæ, vt hæc, Hoc non est opinabile: ergo non est. Secūdus, est qm̄ concluduntur ꝯrię, vt Æthiops est niger facie, & albus dēte: ergo est niger & albus. Tertius, est qñ concluduntur priuatiuę opposita, vt hic, Æthiops cū sit niger & albus dente: ergo est niger, & non niger. Accipit' aūt hic priuatiuę, & non negatiuę. Et licet in prædictis exemplis cōmittat' fall'a ignorantię: tñ ēt cōmittit' hæc fall'a. Non. n. est inconueniens, vt sæpe dictum est ī eodem paralogismo esse diuersas fall'as ſm diuersas rōnes. Tertio modo, pñt sumi modi huius fallacię rōne terminorum, ad quos applicari pōt hæc

Conclusio

fallacia, & sic eius sunt quinq; modi, vt supra in secūdo Notabili est adductum. ☞ Respōsiua est, ꝙ ſm dictum ſm quid ad simpl'r sumitur vna fallacia extra dictionē ab alijs distincta, & hęc conclusio probat' sicut

Notādum

præcedens. ☞ Attendēdū est tñ ꝙ tot modis arguitur ſm hanc fallaciam arguendo a dicto simpl'r ad dictū ſm quid, sicut econuerso: vñ sicut nō sequitur, Cæsar est homo mortuus: ergo est homo: ita non sequit' Petrus est homo: ergo est homo mortuus: & tñ hæc fallacia est vna & non duę, quia conuenientia dicti ſm

M quid ad dcm̄ simpl'r, & ꝯ est eadē ſm rem. Vnde cum talis cōueniētia sit cā apparētię huius fallacię non erit nisi vna cā apparēs: & ꝑ ꝯñs erit vna fall'a, & non plures, & ꝑ ꝯñs erit vna fallacia & nō plures: & ꝑ hoc patet solo ad scd'm, nec ē sil'e de cōpōne & diuisione, quia in illis sunt diuisę causę apparētię, & defectus q diuer

Dubium.

simode sumunt'. ☞ Dubitat', verū sꝑ qñ deficit ꝓcessus a scd'm qd ad simpl'r, deficiat processus a dicto simpl'r ad dcm̄ scd'm qd. Vr̄ ꝙ non, vt adducit Egidius. Nā hęc est fallacia scd'm qd ad simpl'r, Nō est homo: ergo

Solutio.

non est, vt patet ꝑ Phm̄ in. 1. Elenchoꝝ: & tñ ecōuerso bñ seqt', Nō est hō mortuꝰ: ergo non est hō. Dd'm breuiter scd'm ꝑnominatū Doctorē, ꝙ fallacia scd'm qd ad simpl'r pōt dupl'e cōsiderari, vel vt est pura talis fall'a vel vt cōcurrit ibi alia fall'a, vtputa fall'a ꝯñtis vel

Solone s.

sil'is. Si scd'o mō, fit cū rōne. ☞ Ad primū argumentū, patet sol'o ex dictis. ☞ Ad tertiū dd'm, & ad probationem maioris, ꝙ qñ aliq̄ duo includūt' in aliquo scd'm actum, & secundum propriā rōnem, tūc illa sequunt' ad illud modo sic non est in ꝓposito. Nam hō in noīe mortuo stat secundū exigentiā mortui, & nō tenetur secundū propriā rōnem: igitur ratio non sequitur.

¶ Quæstio. 19.

A ¶Quæstio.19. Vtrum fallacia ignorantiæ elenchi sit fallacia extra dictionem ab alijs distincta.

Quest.19. QVÆRITVR 19. Vtrum fallacia ignorantię elenchi, sit fallacia extra dictionem ab alijs distincta. arguitur primo q non sit fallacia, quia vbi est bonus processus: ibi non est fallacia, sed arguendo sm ignorantiam elenchi est bonus processus: ergo &c. Probatio minoris, quia bene sequitur, Istud est magnum ad hoc, & est paruum ad aliud: ergo est magnum & paruum, & patet p Phm in Prędicamentis: & tñ est ignorantia elẽchi, ex omissione illius particulę ad idẽ &c. ¶Secundo arguitur, q non sit spãlis, quia omnis fallacia peccat ꝯ elenchum, aut sm illationem, aut sm pbationem, aut ꝯdictionem: ergo oẽs fallaciæ reducũt ad ignorantiam elenchi: & p ꝯñs non est fallacia specialis. ¶Tertio arguit q non sit distincta ab alijs. Nã hæc est ignorantia elenchi, Istud est duplum ad hoc, secundum, sed non est, & est duplum, sed non est duplum ad aliud: ergo non est duplum, et p ꝯñs idem est duplum, & non est duplum: & tñ ibi est fallacia ꝯñtię cum arguatur a destructione añtis: ergo nõ est distincta a fallacia consequẽtis. ¶Sed ꝯ est Phs in Elẽchis, & D.S. in præsenti capitulo. ¶Pro cui⁹ ampliori de

B Notandũ primum. claratione, sciendum primo, q ignorantia elẽchi põt accipi dupl'r. Vno modo cõiter. s. pro omissione cuiuscunq particulę ad verum elenchum requisitę, siue pertineat ad illationem, probationẽ, siue ꝯdictionẽ: & isto modo non causat specialẽ fallaciam, sed cõem ad quam reducuntur oẽs alię. Alio modo, accipitur spãliter pro omissione alicuius particulę requisitę ad veram ꝯdictionem, quæ sunt quattuor, v3 ad idẽ, sm idem, simpl'r, & in eodem tempore. Est.n. ꝯdictio (vt dr̃ in Textu) ꝯdictio vnius, & eiusdem oppositio, nõ rei tm̃, non noĩs tm̃: sed rei & noĩs simul ad idem sm idẽ simpl'r, & in eodem tempore: & isto modo ignorãtia

Notãdum secũdum. Falla elen. elenchi accipitur in proposito (vt dcm̃ est.) ¶Secũdo sciendum, q fallacia ignorantię elenchi, est deceptio ex hoc q non obseruantur ea quæ sunt necessaria ad ꝯdictionem. Causa vero apparentię eius, est simitudo ꝯdictionis apparentis in præmissis cum ꝯdictione vera in cõclusione. Causa defectus est diuersitas earũdẽ. Sunt autem huius fallacię quattuor modi (vt dicit in

Primus. C Textu.) Quorum Primus puenit ex eo, q non arguit ad idẽ: vt Hęc duo sunt duplum ad vnum, & nõ sunt duplum ad tria: ergo sunt duplum & nõ duplum. Nõ

Secundus. sequitur, quia ibi non arguit ad idem. ¶Secũdus prouenit ex eo, q non arguitur sm idem, vt hæc, Hoc est duplum ad illud sm longitudinem, & non est duplũ sm latitudinem: ergo est duplum & non est duplum.

Tertius. ¶Tertius prouenit ex eo q non arguitur simpl'r, vt hoc cœlum mouetur circulariter, & non mouet motu re-

Quartus. cto. ¶Quartus prouenit ex hoc, q ibi non arguitur in eodem tempore, vt hæc, Magister legit heri & nõ

Conclusio legit hodie: ergo legit & non legit: & sic de similibus paralogismis oẽs soluunt negãdo ꝯñam. Fallacia elẽchi ignorantię secundo modo, accipiẽdo ignorantiã elenchi est fallacia extra dictionem ab alijs distincta.

Notandũ tertium. Hæc conclusio probat sicut præcedentes. ¶Attendẽdum tñ est sm D.S. in litera q fallacia ignorãtię elenchi conuenit cum fallacia sm quid, & simpliciter, & ab ea differt: conuenit.n. cum ea, quia in vtraq proce

tonus) in vtraq illarum fallaciarum sit apparens contradictio: tñ abinuicem distinguunt, quia causa apparentiæ in fallacia sm quid ad simpliciter est apparens identitas dicti sm quid ad simpliciter. Causa vero apparentię huius fallacię est identitas ꝯdictionis ad non veram: vnde distinguũtur, quia tamẽ in vtroq est cõtradictio: ideo soluit Phs paralogismos vtriusq inspiciendo contradictionem, vt patet in primo, & secun-

Dubium 3. ad elen. do Elẽchorum. ¶Dubitatur primo quid sit elẽchus, pro dubitatione sciendum q ad elenchum tria requiruntur, videlicet illatio, probatio, & contradictio: ita tamen q contradictio sit differentia vltima & perfectior cæteris, quæ requiruntur ad verum elenchũ, q ibi sit contradictio: sed oportet q talis contradictio

Solutio. sit euidens. ¶Ex quo patet q elenchus includit rationeillationis in se syllogismum simpliciter dictum, & ratione probationis includit syllogismum dialecticum, quo supposito dicendum est ad dubium, q elen-

Elenchus quid. chus est syllogismus contradictionis non rei tantum non nominis tantum: sed rei & nominis simul, non synonymis: sed eiusdẽ nominis ex his quæ dicta sunt

E ex necessitate accidere non commemorato, eo quod erat in principio ad idem secũdum idem similiter in & eodem tempore. Elenchus enim quia includit contradictionem ponitur in prædicta diffinitione eiusdẽ de eodem non nominis tantum, neq rei tantum, sed rei & nominis simul, ad idem secundum idem simul, & in eodem tempore. Et quia talis cõtradictio debet euidens esse ponitur hæc particula nõ synonymi, sed eiusdem nominis. Ratione vero illationis quã includit, ponitur ex his, quæ dicta sunt ex necessitate accidere. Ratione probationis subiungitur non com-

Solones. memorato, eo quod erat in principio. ¶Ad primum dicendum, q in prædicta argumentatione non est fallacia ignorantię elenchi, quia in relatiuis valet talis processus, & bene sequitur, Iste est pater respectu huius, & fili⁹ respectu alterius: ergo est simpliciter pater & filius: quia esse relatiuorum est esse in relatione ad alterum, magnum autem & paruum sunt de numero relatiuorum: sed in formis absolutis non valet talis pcessus, sicut nõ sequitur, Hoc est album per comparationem ad illud: ergo est album simpliciter. Hæc autem fallacia maxime attenditur in formis absolutis,

F vt dicit Rodolphus Britonus in primo Elẽchorum. ¶Ad secundum patet solutio ex dictis. ¶Ad tertium dicendum, q non est inconueniens in eodem paralogismo esse fallaciam hanc, & fallaciam consequentis secundum diuersas tamen considerationes, vt accidit in proposito: ergo ratio nulla.

Quest.20. ¶Quæstio.20. Vtrum sm petitionem principij sumatur vna fallacia extra dictionem ab alijs distincta.

QVÆRITVR 20. Vtrum secundum petitionem principij sumatur vna fallacia extra dictionẽ ab alijs distincta. ¶Et arguitur primo, q nõ. Nam de modis petitionis principij determinat Phylosophus iu secundo Elenchorum: ergo secundum petitionem principij sumitur verus syllogismus simpliciter dictus, & non sophisticus, siue fallacia. ¶Secũdo, etiam de modis petitionis principij determinat Phylosophus in octauo Topicorum: ergo secundum petitionem principij est simpliciter verus locus dialectus, &

G

postq̃.D.S.determinauit de fallacijs quę attendunt̃ ſm tres primas diuiſiones entis, videlicet de fallacia accidentis:ſm quid ad ſimpliciter,& ignorantię Elẽchi:hic conſequenter determinat de alia fallacia quę attẽditur ſm diuiſionem entis per idem & diuerſum, videlicet de fallacia petitionis principij:cuius paralogiſmi peccant contra probationem & non contra illationem:vnde omnes ſoluendi ſunt cum hac adiunctione,Quia tu aſſumis id qđ debes probare,vel cum hac adiunctione,Tu aſſumis magis ignotum ad probandum minus ignotum,vel cum iſta,Tu petis principium.

Notan.2. Principiũ peti. prin. Duplex peti.prin.

Scđo ſciendũ,ꝙ principium(vt hic ſumit̃) eſt principale propoſitum,vt patet in tex.petitio vero principij fit,quia aliquis petit ſibi concedi principale propoſitum,quod debet ꝓbare. ¶Et eſt duplex: ſm ꝙ Phs ponit duos modos petitionis principij.2. Priorum. ¶Quædam.n.eſt petitio principij ſtatim, quędam vero non ſtatim. ¶Petitio principij ſtatim: eſt qñ idem probatur per idem,& hoc põt fieri dupliciter. ¶Vno modo,ſub eodem nomine, & tunc nulla eſt fallacia:ſed petẽs, vt dicit.D.S.eſt deridendus, vt ſiquis negaret hanc propoſitionem Homo currit, & ꝙ ponẽs vellet probare dictum homo currit: ergo homo currit,deridẽdus eſſet. ¶Alio modo,ſub alijs

H

terminis,vt Animal rationale currit:ergo homo currit,& hoc non poteſt cauſare fallaciam. ¶Petitio vero principij non ſtatim,eſt duplex. ¶Vno modo,qñ maior eſt ęque vel magis dubia concluſione. ¶Scđo modo,qñ minor eſt ęque dubia vel magis concluſione ipſa,& licet vtrobiq; idem probatur per idem:tñ primo modo,idem ſtatim probatur ꝑ idẽ:vñ eſt ꝙ vocatur petitio principij ſtatim.Sed ſecũdo mõ,nõ probatur idem per idem ĩmediate.

Notan.3. Fallacia pe.prin.qd

Tertio ſciẽdum, ꝙ fallacia petitionis principij eſt deceptio proueniẽs ex eo ꝙ idem ſumitur ad ꝓbationem ſuijpſius ſub alio vocabulo. ¶Cauſa apparentię eſt diuerſitas cõcluſionis ab antecedente. Sed cauſa defectus eſt identitas eorundem.In omnibus autem alijs fallacijs cauſa apparentię ſumitur ex parte identitatis.In hac vero fallacia ſumitur ex parte diuerſitatis.

Quinque modi. Primus.

Huius aũt fallacię ſunt.5.modi quos Phs adducit in.8. Topicorum. ¶Quorum primus eſt,qñ diffinitum petitur ad probationem diffõnis vel econtra, vt ſi negat iſtam propoſitionẽ, Hõ currit & opponẽs probet deducendo animal rõnale currit:ergo hõ currit petit ꝑncipium,

I

Secundus.

& licet ibi ſit locus dialecticus ſm hoĩem:tñ ſimpliciter ibi eſt locus ſophiſticus,vt ſupra declaratũ ẽ. Secundus eſt,qñ vl'e ſumitur ad probandum particulare,vt hæc,Oĩum oppoſitorum eſt eadẽ diſciplina:ergo oĩum ꝯriorum eſt eadem diſciplina:nulla eſt probatio:qa añs eſt ęque vel magis dubium q̃ cõcluſio.

Tertius.

Tertius modus,prouenit ex eo,ꝙ ſumunt̃ oĩa particularia ad probationẽ ſui vl'is,vt hęc, Oĩum ꝯrioꝝ eſt eadem diſciplina, oĩum priuatiue oppoſitoꝝ ẽ eadem diſciplina,& ſic de alijs:ergo omniũ oppoſitoꝝ eſt eadem diſciplina,& ſimiliter eſt de omnibus inductionibus.

Quartus.

Quartus modus eſt, qñ diuiſio petit in coniunctis vel econtra, vt hęc, Hęc ſciẽtia eſt ſani,& hæc ſcĩa eſt egri: ergo ſcĩa eſt ſani & egri.

Quintus.

Quintus modus eſt,qñ ſumitur vnum relatiuorũ ad probationem alterius,vt Sortes eſt filius Platonis: ergo Plato eſt pater Sortis. ¶Ex quibus patet,ꝙ paralogiſmi huius fallacię,non peccant ꝯ illationem, cum ſit conſequentia bona:ſed peccant ꝯ probationem,vt dictum

Concluſio.

eſt,ſoluendi ſunt negando añs. Fallacia petitionis principij eſt vna fallacia extra dictionẽ ab alijs diſtincta,q̃ concluſio probatur ſicut & ꝑcedens. Et ſi arguatur de petitione principij determinatur ſecundo

K

Priorũ,&.8.Topicoꝝ:ergo Phs in lib.Elenchoꝝ,& .D.S.in hoc tractatu q corrñdet ꝑdictis lib. Elẽchorũ inſufficiẽter & ſuꝑflue determinauerũt de petitiõe principii,dicendo negãdo ꝯñtiam,quia diuerſimode determinat̃ de petitione ꝑncipii in ꝑdictis lib.Nam petitio ꝑncipij cũ ſit q̃dã obligtas põt tripliciter conſiderari. ¶Vno mõ,ſm quod eſt obligtas ſylli ſimpliciter dicti,& ſic de ea determinat̃ in.2.Elenchoꝝ. Scđo mõ, ſm ꝙ ẽ obliquitas ſyllogiſmi dialectici, et ſic de ea determinat̃ in primo Topicorũ.Tertio mõ, põt cõſiderari ſm,ꝙ eſt obligtas veri Elẽchi, & de ea determinat̃ in lib.Elẽchorũ, & ĩ iſto tractatu.

Dubium.

Dubitat̃ q̃re modi deſeruientes huic fallaciæ magis accipiunt̃ ſm modos petitionis ꝑncipij poſitos in Topicis q̃ in ſcđo Priorũ.

Solutio.

Ad qđ dđm ſm Egidiũ ꝙ fallaciæ nihil ſunt niſi q̃dã locales habitudines ſophiſticę.Syllogiſmus aũt dialecticus ſupra ſyllogiſmũ ſimpliciter dictũ addit habitudinẽ localẽ. Ideo ſyllogiſmus ſophiſticus magis peccat ꝯ ſyllogiſmũ dialecticũ q̃ cõtra ſyllogiſmũ ſimpliciter dictum.Et modi petitionis ꝑncipij in.8. Topicorũ accipiunt̃ vt ſunt obligtates ſyllogiſmi dialectici: igitur modi deſeruiẽtes

L

huic fallacię magis accipiũtur ſm ꝑdictos modos, q̃ ſyllogiſmos poſitos in.2. Priorũ.

Dubium.

Dubitat̃.2.vtrũ in eodem proceſſu ſyllogiſtico poſſit eẽ ſyllogiſmus dialecticus & ſophiſticus.

Solutio.

Pro declaratione huius dubii cõſiderandum ꝙ duplex eſt ſyllogiſmus dialecticus: videlicet ſyllogiſmus dialecticus ſimpliciter & dialecticus obuiatiuus. ¶Dialecticus ſimpliciter eſt q ex probabilib⁹ ſimpliciter procedit, & talis procedit ex veris,qa ſolũ vera dicunt̃ ſimpliciter probabilia. ¶Sed dialecticus obuiatiuus procedit ex probabilibus nõ ſꝑ ſimpliciter:ſed ex probabilibus aliqualiter,& talis aliqñ procedit ex falſis,qa(vt dr̃ in Topicis)nihil refert q̃dam falſa qbuſdã veris eſſe probabiliora,Cũ igit̃ (vt dictũ eſt) petitio ꝑncipij ſit obligtas

Duplex peti. prin.

ſyllogiſmi potiſſimę dialectici,duplex eſt petitio ꝑncipii. ¶Nã q̃dã eſt petitio ꝑncipii ſm veritatẽ, quę eſt obligtas ſyllogiſmi dialectici ſimpliciter. ¶Alia eſt petitio ꝑncipij quo ad aliquẽ ſiue ſm opinionẽ, q̃ dicitur obligtas dialectici obuiatiui. ¶Quo ſuppoſito ad dubiũ,dicẽdũ, ꝙ in eodẽ proceſſu ſyllogiſtico reſpectu eorũdẽ terminorũ videlicet ſubõrũ & ꝑdicatorũ non põt eſſe ſyllogiſmus dialecticus ſimpliciter & petitio ꝑncipii ſm veritatẽ,qa oppoſita eodẽ ſimul eſſe nõ pñt.

M

Similiter ſyllogiſmus dialectic⁹ vt obuiatiuus & petitio ꝑncipijs ſm veritatẽ ſimul & in eodem eſſe pñt,vt patuit in locis dialecticis. Nã in iſto proceſſu,Aĩal rõnale currit:ergo hõ currit ibi repit̃ loc⁹ dialecticus a diffõne ad diffinitũ,& petitio principij: añs,n,ẽ ęque vel magis dubiũ q̃ cõcluſio. Ad primũ negando cõſequẽtiã,qa ibidẽ non determinat̃ de modis petitionis principii, ſecundum ꝙ per eos ſumuntur veri ſyllogiſmi:ſed ſecundum ꝙ ſunt q̃dam obligtates ſyllogiſmoꝝ vñ rõ nulla, et ꝑ hoc patet ſolutio ad ſm. Ad tertiũ,pȝ ſolutio ĩ tertio notabili.

¶Quæſtio.21. Vtrum ſit aliq̃ fallacia conſequentis extra dictionem ab aliis diſtincta. — Queſtio. .21.

QVÆRITVR,21. Vtrũ ſit aliq̃ fallacia conſequẽtis extra dictionẽ ab aliis diſtincta. Arguit̃ primo ꝙ non,nã nulla eſt fallacia añtis: ergo pari rõne nulla debet poni fallacia cõſequẽtis,cũ tot modis fiat fallacia arguendo ab añte ad cõſequẽs ſicut eꝯ. Secũdo q̃libet cõbinatio inutilis ꝑtinet ad cõſiderationẽ poriſticã, & ꝑ cõſequẽs nõ cauſat locũ ſophiſticũ: ſed arguendo a poſitione conſequentis ex puris affirmatiuis

A matiuis in secūda figura est cōbinatio inutilis & per consequens obligtas syllogismi simpliciter: ergo nulla est fallacia consequentis quæ dr̄ locus sophisticus.

Notādum primum. Sed ɔ̄ est Phs in primo Elenchorū, &. D.S. in præsenti capitulo, videlicet ibi sequit̄ de fallacia cōsequētis cōsequēs prout hic sumit̄ &c. Pro cuius declaratione sciēdū primo, ꝙ postq̄. D.S. determinauit de fallacia petitionis principij, quę attēdit̄ fm diuisionē entis, qua diuidit̄ p idē & diuersum: hic consequēter determinat de fallacia cōsequētis, quæ diuidit̄ fm diuisionē entis, quæ diuidit̄ p prius & posterius: nā cōsequens hēt rōnem prioris respectu aāntis q̄tum ad rationē vel modum intelligendi: licet ordine illationis

Cōsequēs dupliciter. aās sit prius consequente. Est aūt cōsequens vt hic sumit̄ fm. D.S. id quod sequtur ad aliud in propositione conditionali, vt hęc, Si Sortes est hō: Sortes est animal. Ex quo elici pōt ꝙ cōsequēs pōt accipi duplr. ¶ Vno mō, cōiter pro omni propositione quę sequit̄ ad aliud. Et isto mō, non accipit̄ hic. ¶ Alio mō, proprię, videlicet pro illo quod seqtur ad aliud in propositione conditionali, & isto mō, accipit̄ hic fm. D.S. q̄nq; igit̄ i Cathegoricis ab antecedēte ad ɔ̄ns nō cōmittit̄ ista fallacia: sed bene cōmittit̄ fallacia accidētis

B sic arguēdo, Asinus ē aīal, tu es aīal: ergo tu es asinus: licet ibi arguat̄ a positione cōsequētis: tamē nō cōmittit̄ fallacia cōsequētis propriæ loquēdo: sed cōmittit̄ fallacia accidētis. Et hoc, ideo qa Phs, dicit, ꝙ fallacia accidētis est in vno: sed fallacia cōsequētis est in pluribus.

Notādum secūdum. Fallacia consequentis. Secūdo sciēdū ꝙ fallacia cōsequētis est deceptio proueniens ex eo, ꝙ cōsequēs estimat̄ esse idem omnino cū antecedēte: vnde q̄n ad antecedēs seqtur cōsequēs, aliqs credit ꝙ eodē mō cōsequēs seqtur ad antecedēs, decipitur p hāc fallaciā. Cā vero appentię huius fallaciæ est cōuenictia cōsequētis cū antecedēte. Sed cā defectus est diuersitas eorūdē.

Primus modus. Sunt aūt huius fallaciæ duo modi fm. D.S. licet fm alios plures modi assignent̄. ¶ Primus est proueniens ex cōsecutione magis cōis ad minus cōe. i. quādo arguitur a positione consequētis ad pōnē antecedētis in propositione cōditionali, vt hęc, Si aliqs est asinus, est aīal: sed tu es aīal: ergo tu es asinus. Similiter, Si qs est fur vadit de nocte, sed tu vadis de nocte: ergo tu es fur, et sic de similibus. Vnde, quādo arguitur hypothetice a cōiter accidētibus non se necessario consequētibus cōmittitur hæc fallacia, vt patuit in exēplo vltimo iā

C adducto. Similiter hęc, Si qs est luxuriosus cōiter habet comā, sed tu habes comam: ergo tu es luxuriosus. Ad hūc ēt modū reducuntur oēs paralogismi quādo arguit̄ p inductionē impfectā arguendo hypothetice a singularib⁹ nō sufficiēter enumeratis, vt hic, Si Sortes currit & Plato currit oīs hō currit, sed Sortes cur-

Secundus rit & Plato currit: ergo omnis hō currit. ¶ Secundus ē, quādo proceditur ad destructionē accidētis ad destructionē cōsequētis & potissime vt dicit tex. quādo proceditur a cōsequētia opposita ad similē cōsequentiā hypothetice arguendo, vt hic, Si aliqd est generatū habet pncipiū, sed Anima rōnalis nō est generata: ergo nō hēt principiū, nō valet cōsequētia: vnde oēs

Notādum tertium. paralogismi soluuntur negādo cōsequētiā: qa peccāt ɔ̄ Elenchū rōne illationis. Tertio sciendū, ꝙ vt dic̄ .D.S. in litera duplex cōsequentia repitur in opposi-

D sicut ad antecedens seqtur cōsequens: ita ad oppositū cōsequētis seqtur oppositū antecedentis, vt Si est hō est animal: ergo si nō est animal, nō est hō: vnde quādo in oppositis ɔ̄dictorijs aut in oppositis fcdm affirmatione & negationē proceditur, ac si i ipsis esset cōsequentia, in ipso cātur ista fallacia, vt iā dcm̄ est arguendo in hypotheticis: qa si argueretur in cathegoricis cōmittitur fallacia accidētis & hoc proprię loquēdo. Si aūt cōiter loqmur nō est incōueniens dicere, ꝙ ēt in cathegoricis cōmittitur falsa cōsequentis fcdm tamen diuersas cās appentię.

Cōclusio. Fallacia cōsequentis est vna fallacia extra dictionē ab alijs distincta, q̄ cōclusio p3 ex supradictis. Et licet vt hic dic̄. D.S. fcdm sniam Phi, ꝙ fallacia cōsequentis est ps fallaciæ accidentis, qa oē qd seqtur accidit aliquādo: sed nō oē qd accidit seqtur, nō tamen pp hoc seqtur ꝙ fallacia consequentis nō sit distincta a fallaciis accidentis, cū ha-

Dubium. beat diuersas cās appentiæ, vt dcm̄ est. Dubitatur q̄re hęc fallacia vocatur fallacia cōsequentis, cū arguēdo a destructione antecedentis ad destructionem cōsequentis cōmittatur hęc fallacia, sicut cū arguitur a

Solutio. pōne cōsequentis, ad pōnem antecedentis. Ad hoc respōdet Egidius dicens, ꝙ si bene cōsideramus hanc fallaciā: hęc fallacia sp cōmittitur a pōne cōsequētis.

E Nā q̄tū aliqd affirmatiue sumptū est spālius tm̄ si fiat negatiuę efficitur generalius, vt Si animal est in plus q̄ hō: nō hō est in plus q̄ nō aīal, & qa sp illud qd est in plus seqtur ad illud qd est in minus: iō sic aīal ē cōsequens ad hoīem: ita nō hō erit consequens ad non animal. Quādo ergo arguitur a destructione antecedentis, virtualiter arguitur a pōne consequētis pp ꝙ hęc fallacia magis denominatur fallacia consequētis, q̄ fallacia antecedētis. Idē ēt Rodolphus sup primū

Solutiones Elenc. Ad primū ddm, ꝙ dubō p3 in dubio. Ad secūdum, ꝙ pōt dupliciter considerari vt dicit Rodolphus, vbi supra. ¶ Vno modo, vt est quædam obliqtas syllogismi simpliciter dicti, & sic est inutilis cōiugatio, & ptinet ad cōsiderationē prioristicā potissime est in .2. figura. ¶ Alio mō, cōsideratur fcdm propriā cām apparentię, quæ accidit in alio, & isto modo causat fallaciā & ptinet ad sophisticā considerationem.

Questio 22. ¶ Quæstio. 22. Vtrū fm nō cām vt cām, sumat̄ locus sophisticus siue falsa extra dictionē ab alijs distincta.

QVÆRITVR. 22. Vtrū fm, non cām vt cām sumat̄ locus sophisticus, siue fallacia extra dictionē ab

F alijs distincta. Et arguit̄ pmo ꝙ non. Nā fallacię vt supra dictū est peccant potissimæ ɔ̄ syllogismū dialecticū: sed nō cām vt cām peccat ɔ̄ syllogismū p īpossibile, quo dialecticus nō vtitur inquātū hmōi: igit̄ nulla est fallacia fm nō cām vt cām. Scdō, in omni fallacia sumuntur propositiones quæ nō sunt cāæ cōclusionis p̄sertim in his quorū syllogismi soluunt̄ negādo ɔ̄riam: ergo nō est fallacia spālis ab alijs distincta.

Sed ɔ̄ est. D.S. in præsenti passu, & Phs vbi supra.

Notādum primum. Causa duplicitec. Pro cui⁹ declaratiōe ē sciēdū pmo, ꝙ cā est duplex. ¶ Nā quędam est causa in essendo, alia est causa in inferēdo. Cā aūt fm quā sumit̄ hęc fallacia, vt dicit tex. est causa in inferendo fm, ꝙ pmissę dicunt̄ cāę cōclu-

Fallacia secundum cām &c. sionis. Fallacia aūt fm nō cām vt cām est deceptio proueniens ex hoc ꝙ inter pmissas cās ex qbus sequit̄ cōclusio, ponit̄ aliq̄ pmissa nō cā. i. aliq̄ propō q̄ nihil

G

Notan. 2.

propositionem infetentem et illatã. Scdo sciendũ, ꝙ p̄missa non causa potest esse duplex. ¶Nam q̄dam est quæ non conuenit cum causa p̄missa aliqua in aliquo terminorum, videlicet neq; in subiecto, neq; in p̄dicato, & tñ :licet non sit causa, quia tamen nõ videtur esse causa nõ capitur aliqua fallacia, cum vt sic nulla sit apparentia decepnonis. ¶Alia quæ cõtingit cum premissa causa, & illa ē duplex. ¶Nam quędam est quæ cõtingit in subiecto cum p̄missa causa, vt Oē animal est suba, & animal est asinus, tu es animal: ergo tu es asinus: ergo fallacia aliqua p̄missarũ nõ ista, tu es animal: ergo ista, omne animal est suba. ¶Alia est quæ cõtingit cum p̄missa causa in p̄dicato, vt hęc. Nullus lapis est animal, Omnis asinus est animal, petra est asinus: ergo petra est animal, cõclusio est falsa: ergo aliqua p̄missarum non ista, omnis asinus est animal: ergo ista: nullus lapis est animal: his autem duobus modis committitur ista fallacia & primo modo, vt dictum est.

Notãdũ. 3. Sylls ad impoße.

Tertio sciendum, ꝙ hæc fallacia proprie habet fieri in syllogismo ad impoßibile. Est autem syllogismus ad impoßibile processus ab vna pręmissarum cum vna vera ad conclusionem falsam, cuius falsitate fit regressus ad interemptionē vnius præmissarum, videlicet fallaciæ, vt hęc, Nullus homo est animal, Sortes est homo: ergo Sortes non est animal, conclusio est falsa: ergo aliqua p̄missarum, nõ minor: ergo maior, videlicet ista: nullus homo est animal, & per consequens sua contradictoria est vera, videlicet quidam homo est animal. Quãdo autem in simili ꝓcessu interponitur aliqua propositio non causa & fit regressus ad eam, committitur hæc fallacia, vt in exẽplis supra patuit.

H

Triplex ꝓcessus i syllogismo ad impoße.

Ex supradictis autem elici potest ꝙ in syllo ad impoßibile est triplex processus. Primus est quando sumitur oppositum alicuius conclusionis probandę cum maiore p̄missa vera, ad inferendũ vnã conclusionem falsam. Scds est ex interemptione illi⁹ conclusionis falsæ ad interimendum alteram p̄missarum falsam. Tertius processus, est ex interemptione illius falsę p̄missę ad propositionem contradictoriæ ei⁹ verę, vt in exemplo p̄dicto patet. De quo clarius, & ad longum in secundo Priorum agitur, qui prouenit ex hoc, ꝙ p̄missa non causa interponitur inter pręmissas causas ad quas fit regressus ac si esset p̄missa causa, vt hęc Putasne, ꝙ Anima & Vita sint idem? ergo cõcesso sic arguitur, Anima & vita, sunt idem: mors & vita sunt contraria: sed mors est corruptio: ergo vita est generari, & per consequens viuere est generari quod est falsum, quia qui viuit generatus est & nõ generatur: ergo aliqua p̄missarũ fuit falsa, non ista mors est corruptio: ergo ista ē falsa, Anima & vita sunt idē nõ valet, quia ista propositio Anima & vita sunt idē non est causa falsitatis conclusionis: sed ista, mors & vita sunt contraria, non. n. sunt contraria: sed opponuntur, sicut habitus, & ꝑuatio, vt dicit hic. S. D. Ex quibus patet, ꝙ hæc fallacia peccat s̄m rationem causæ & causati.

I

Conclusio

Fallacia non causæ, vt causæ, est fallacia extra dictionem ab alijs distincta. Nam sepæ dictum est, ꝙ illa fallacia dicitur esse specialis extra dictionem ab alijs distincta, quæ habet causam apparẽtiæ sumptam ex parte rei: sed ista est huiusmodi, vt ex dictis patet: ergo. Et licet causa apparentiæ huius fallaciæ, sit similitudo p̄missæ, non causæ cum pręmissa causa: tamen talis similitudo, nõ sumitur ex parte vocis: sed ex parte rei significatę per vocē, vox enim s̄m se considerata non est causa illationis: sed res significata per vocem habet virtutem illationis.

Dubium. Solutio.

Dubitatur primo, vtrũ in syllogismo ad impoßibile habeat fieri ista fallacia.

K

Ad quod, respondit. D. S. ꝙ sic, dicit enim in p̄senti lec. ꝙ proppositio quæ non est causa, quandõ sumitur, vt causa, non prouenit aliqua deceptio nisi, quando ex conclusione proceditur, ad p̄missas quidem fit i syllogismis ad impoßibile, in quibus per hoc, ꝙ conclusio est impoßibilis ostendit aliquã premissarum fuisse impoßibilem. Et ideo ista fallacia non habet fieri, nisi in huiusmodi syllogismis: in syllogismis autem ostensiuis in quibus aliquid ostendit directe ad nullum incõueniens potest deduci respõdens si sumatur aliqua propositio in p̄missis, quæ nõ est causa conclusionis, ac si esset causa. Hęc ille formaliter.

Egidius.

Sed Egidius huic sententiæ contradicit in primo Elenchorum, vbi dicit, ꝙ p̄dicta sentẽtia stare nõ potest, quia Phs in. 2. Elenchorum plene vult s̄m nõ causam vt causam fieri in syllogismis ostẽsiuis vt hęc. Illud post, quod fiunt multa mala est causa malorum: sed post ciuitatem factam fiunt multa mala: ergo talis ciuitas est causa multorum malorum. Hæc ille.

Rodolphus cõtra Egi.

Rodolphus vero britonus adhęret sententiæ. D. S. & ad rationem Egidij dicit, ꝙ in p̄dicto exemplo Phylosophi non sumitur p̄missa non causa ad concludẽdum conclusionem falsam, vt ibi fiat status: sed vt ex isto falso aliquis persuadeatur ciuitatem esse destruẽdam: propter hoc, ꝙ malum videtur ex ea sequi: vnde ibi realiter, licet nõ expresse sit syllogismus ad impossibile, virtualiter tamē est talis syllogismus. Quę quidem sententia nõ est solum magis probabilis: sed & est verior.

L

Solutiones

Ad primum dicẽdum, ꝙ ista fallacia peccat contra syllogismum dialecticum: Nec valet, Peccat contra syllogismum ad impoßibile: ergo nõ contra syllogismum dialecticum: nã & syllogismus ad impoßibile potest dici dialecticus. Et quum dicitur, ꝙ non debet vti syllogismo ad impoßibile, ꝑ hoc non vult, ꝙ dialecticus vllo modo debeat vti syllogismo ad impoßibile: sed hoc dictum est ibidem ad ostendendum, ꝙ syllogismus ad impoßibile non est: ita conueniens ad vsum dialectici, sicut syllogismus ostensiuus. Ad s̄m dicendum, ꝙ duplex est propositio non causa. Nam quædam est qua ablata ab alijs p̄missis non sequitur conclusio aliqua, & isto modo, in omni fallacia reperitur p̄missa non causa. Alia est p̄missa non causa qua ablata sequitur adhuc conclusio, & ista causat fallaciam istam modo exposito.

Quest. 23.

¶Qō. 23. Vtrum s̄m plures interrogationes vt vnã, seq̄tur vna falsa extra dictionē ab alijs distincta.

M

QVÆRITVR. 23. Vtrum s̄m plures interrogationes, vt vnam sequatur vna fallacia extra dictionē ab alijs distincta. Arguitur primo, ꝙ non. Nam secundum plures propositiones nõ sumitur aliqua fallacia: ergo pari ratione videtur, ꝙ s̄m plures interrogationes non debeat sumi aliqua fallacia, vel detur ratio dissimilitudinis. Secundo, hæc fallacia sumit causam apparentiæ ex parte actus vocis: ergo non est fallacia extra dictionem. Assumptum patet, quia cã apparentiæ huius fallaciæ est conuenientia plurium interrogationum ad vnam interrogationem aut est vox: ergo &c̄.

Notãdum primum.

Sed contra est. D. S. in fine huius tractatus, & Phs in primo Elenchorum. Pro cuius declaratione sciendum primo, ꝙ. D. S. finaliter hic determinat de fallacia quę sumitur s̄m vnum & multa, videlicet de fallacia secũdũ plures interrogationes vt vnam, quæ est deceptio proueniens ex hoc, ꝙ ad plures interrogationes dicitur vna responsio, eo ꝙ sub vno modo interrogãdi proponitur, vt si dicatur, Putasne, ꝙ Sortes & Brunellus sint homines? si ibidem propter vnum modum interrogãdi detur vna rñsio,

Falla scd3 plures &c.

A

causatur ista fallacia. Si enim detur responsio affirmatiua, cōcluditur: ergo Brunellus est homo, si negatiua: ergo Sortes non est homo. Causa apparentiæ huius fallaciæ est vnitas ex parte modi interrogandi, vt dicit hic tex. Sed causa defectus est pluralitas interrogationum.

Notandū secūdum. Secundo sciendum, ꝙ ad sciendum quę sit interrogatio plures, oportet scire quę est plures enunciatio. Ista etiam, videlicet quattuor, interrogatio, propositio enunciatio & conclusio sunt idem secundum rem, siue secundum subiectum quæ tamen differunt secundum rationem.

Enūciatio. Interrogatio. Propō. Conclusio Nam dicitur enunciatio ex eo, ꝙ significat simpliciter aliquid esse vel non esse. Interrogatio vero dicitur ex eo, quod proponitur sub dubitatione. Et dicitur propositio, eo ꝙ simpliciter sumitur pro alio, videlicet pro conclusione inferenda vel probanda. Sed dicitur conclusio secundum, ꝙ est ab alio illata vel probata propositio. Vnde, sicut enunciatio dicitur vna vel plures: ita & alię tres. Dicitur autem enunciatio plures, vt dicitur primo Perihermenias, quando plura dicūtur de vno, vt Sortes est albus & musicus. Vel vnū

Enunciatio plu. triplr. de pluribus, vt Sortes, & Plato sunt albi. Vel plura de pluribus, vt Sortes & Plato, sunt albi & musici.

Interrogatio plures tripliciter. Erit triplex interrogatio plures, videlicet quando plura interrogātur de vno vel vnum de pluribus, vel plura de pluribus. Hæc omnia clarissimæ. D.S. ponit in textu.

Notandū tertium. Tertio sciendum, ꝙ quia interrogatio plures potest fieri dupliciter, videlicet in singulari, & in plurali, & secundum. D.S. duo assignantur modi huius fallaciæ.

B

Primus modus. Quorum primus est, quando interrogantur plura de numero in singulari, ad quam datur vna responsio, vt hęc, Putasne homo & asinus sunt animal rationale? Si dicatur, sic: proceditur vltra concludendo: ergo asinus est animal rationale. Si dicatur, ꝙ non: ergo homo non est animal rationale, deceptio hæc prouenit, quia ad interrogationes plures datur vna responsio. Non enim debet dari vna responsio: sed plures dicendo, ꝙ homo est animal rationale, & asinus non. Similiter hæc Putasne tu es homo & asinus? Similiter hęc, Putasne Æthiops est albus homo? & sic de similibus.

Secundus. Secundus modus, quando interrogantur plura de vno vel econtra in plurali numero, vt hęc, Putasne, mel & fel sunt dulcia? si dicatur non: ergo concluditur mel non est dulce, Si dicatur ꝙ sic: concluditur ergo, ꝙ fel est dulce: similiter hæc demonstrato vno sedente & altero stante, Putasne isti sedent? Similiter demonstrato homine & asino, Putasne isti sunt homines? et de similibus eo ꝙ non est danda responsio vna: sed plures.

C

Qui autem cathegoricę semper volunt ostendere non dando diffinitiones vel plures responsiones de facili paralogizantur, vt innuit Phylosophus in secundo Elēchorum.

Conclu. 2. Fallacia, secundum plures interrogationes, vt vnam est fallacia extra dictionem ab alijs distincta: huius probatio patet, sicut pręcedens.

Notādum tertium. Attendendum est autem secundum. D.S. in litera, ꝙ quando pręd icantur plura de vno ex quibus fit vnū per se, tunc est enunciatio vna, cum dicitur homo est animal rationale: sed quando ponuntur plura ex quibus fit vnum per accidens: tunc enunciatio est plures

modi. In contrarium est. D.S. in litera.

D

Solutio. Dicendū, ꝙ modi huius fallacię possunt sumi dupliciter. Vno modo, ratione interrogatorum. Alio modo, ratione modi interrogandi. Primo modo, possunt assignari tres modi, videlicet secundum triplicē gradum interrogationis plures, vt argumentum dubij voluit.

Secundo modo, assignantur tantum duo modi superius adducti, ex quo patet responsio ad dubium & ad rationes eius. Ad primum dicendum, ꝙ realiter eadem est fallacia secundum plures propositiones, vt vnam, & secundum plures interrogationes vt vnam, vt dicit Rodolphus Britonus: tamen magis debet denominari fallacia secundum plures interrogationes ꝙ̄ secundum plures interrogationes propter causam apparentiæ huius fallaciæ superius adductā.

Solutiōes. Ad secundum dicendum, negando consequens, quia licet interrogatio secundum se considerata sit ex parte vocis: non tamen, si consideretur per respectum ad interrogata.

Egidius. Attendendum tamen est, ꝙ Egidius iterum latrat in hac materia contra. D.S. videlicet in primo Elēchorum. Dicit enim, ꝙ quidam ponunt causam apparentiæ huius fallaciæ ex parte modi interrogandi propter quam vnitatem interrogatio plures apparet vna. Sed vt ipsę dicit: hoc stare non potest, quia aliter ista esset fallacia in dictione & non extra dictionem.

E

Vnde concludit, ꝙ conueniētia rerum interrogatarum est causa apparentiæ huius fallaciæ, & non vnitas ex parte modi interrogandi. Hæc illę.

Cōtra Egidius. Sed si diligenter considerare voluerit sententiam. D.S. videbit, ꝙ prędicta repugnantia procedit ex falso itellectu opinionis. D.S. Ipse enim non vult, ꝙ modus interrogandi secundum vocem absolute sumptam sit causa apparentiæ: sed inquantum sub vno modo, interrogandi plura quęruntur, dicit vnitatem talem esse causam apparentię quod rationabiliter d citur. Tum primo: quia si plura interrogantur secundum plures modi interrogandi, nulla erit deceptio, vt si quęratur, Putasne Sortes sit, & asinus sit homo? Illa interrogatio plura non apparet vna. Vnde interrogatus, non mouetur aliqua apparentia ad dandum vnam responsionem. Tum secūdo: quia Phylosophus in Elenchis, vt aduersarius ibidem confirmans assignat duos modos huius fallacię ex modo interrogandi & non ex ipsis interrogatis: vnde signum est, quod secundum Phylosophum causa apparentię huius fallacię sumitur ex parte modi interrogandi & non ex parte rerum interrogatarum: quia aliter vbi est maior conuenientia rerum interrogatarum absꝗ conuenientia modi interrogādi, esset maior causa apparētię: cuius oppositum iam probatum est.

F

Nec sequitur ratio sua, videlicet ꝙ esset fallacia in dictione, vt ex dictis patet: quia talis causa apparentiæ non sumitur ex parte vocis, sed ex parte rei sub voce. Et huic sententiæ. D.S. adhæret Rodolphus Britonus, quæ] verissima est, cum a sancto discipulo Christi & Apostolorum Petri & Pauli tradita sit in tractatu Fallaciarum, videlicet a beato Thoma de Aquino Doctore Sancto ordinis fratrū prędicatorum: qui cum Angelis nunc triumphat in cœlis Deo sic volente, cui laus & gloria sit in sęcula

¶ Incipit Tabula quęstionum Magistri Dominici de Flādria super Fallacijs sancti Thomę Aquinatis.

FINIS.

Venetijs apud hæredes Do. Lucæ Antonij Iuntæ
Anno a Virgineo partu Millesimo quingētesimo quadragesimo octauo, pridie
nonas Aprilis.

Series cartarum.

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM.

Omnes quaterniones præter MM ternionem.